

**ONUNCU 2014
KALKINMA 2014
PLANI 2018**

**ÖNCELİKLİ
DÖNÜŞÜM
PROGRAMLARI**

Ankara 2015

Öncelikli Dönüşüm Programları, 16/02/2015 tarihli ve 2015/3 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile istihsal olunmuş ve aynen iktibas edilmek suretiyle basılmıştır.

KISALTMALAR.....	ii
GİRİŞ.....	xi
1.ÜRETİMDE VERİMLİLİĞİN ARTIRILMASI PROGRAMI EYLEM PLANI.....	1
2.İTHALATA OLAN BAĞIMLILIĞIN AZALTILMASI PROGRAMI EYLEM PLANI.....	19
3.YURTIÇİ TASARRUFLARIN ARTIRILMASI VE İSRAFIN ÖNLENMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI.....	39
4.İSTANBUL ULUSLARARASI FİNANS MERKEZİ PROGRAMI EYLEM PLANI.....	61
5.KAMU HARCAMALARININ RASYONELLEŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI.....	93
6.KAMU GELİRLERİNİN KALİTESİNİN ARTIRILMASI PROGRAMI EYLEM PLANI.....	117
7.İŞ VE YATIRIM ORTAMININ GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI.....	127
8.İŞGÜCÜ PİYASASININ ETKİNLEŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI.....	143
9.KAYIT DIŞI EKONOMİNİN AZALTILMASI PROGRAMI EYLEM PLANI.....	157
10.İSTATİSTİKİ BİLGİ ALTYAPISINI GELİŞTİRME PROGRAMI EYLEM PLANI.....	175
11.ÖNCELİKLİ TEKNOLOJİ ALANLARINDA TİCARİLEŞTİRME PROGRAMI EYLEM PLANI.....	185
12.KAMU ALIMLARI YOLUYLA TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VE YERLİ ÜRETİM PROGRAMI EYLEM PLANI.....	197
13.YERLİ KAYNAKLARA DAYALI ENERJİ ÜRETİM PROGRAMI EYLEM PLANI.....	207
14.ENERJİ VERİMLİLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI.....	223
15.TARIMDA SU KULLANIMININ ETKİNLEŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI.....	235
16.SAĞLIK ENDÜSTRİLERİNDE YAPISAL DÖNÜŞÜM PROGRAMI EYLEM PLANI.....	249
17.SAĞLIK TURİZMİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI.....	263
18.TAŞIMACILIKTAN LOJİSTİĞE DÖNÜŞÜM PROGRAMI EYLEM PLANI.....	275
19.TEMEL VE MESLEKİ BECERİLERİ GELİŞTİRME PROGRAMI EYLEM PLANI.....	295
20.NİTELİKLİ İNSAN GÜCÜ İÇİN ÇEKİM MERKEZİ PROGRAMI EYLEM PLANI.....	307
21.SAĞLIKLI YAŞAM VE HAREKETLİLİK PROGRAMI EYLEM PLANI.....	321
22.AİLENİN VE DİNAMİK NÜFUS YAPISININ KORUNMASI PROGRAMI EYLEM PLANI.....	341
23.YERELDE KURUMSAL KAPASİTENİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI.....	355
24.REKABETÇİLİĞİ VE SOSYAL UYUMU GELİŞTİREN KENTSEL DÖNÜŞÜM PROGRAMI EYLEM PLANI.....	367
25.KALKINMA İÇİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ ALTYAPISININ GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI.....	381

KISALTMALAR

A.Ş.	Anonim Şirketi
AADG	Anneden Anneye Destek Grupları
AB	Avrupa Birliği
AB Bakanlığı	Avrupa Birliği Bakanlığı
AEK	Avrupa Ekonomik Komisyonu
AEP	Aile Eğitim Programı
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AFADEM	Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi
AKK	Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıflaması
AKS	Adres Kayıt Sistemi
ARBİS	Araştırmacı Bilgi Sistemi
Ar-Ge	Araştırma Geliştirme
ASDEP	Aile Sosyal Destek Programı
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
ATAUM	Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi
ATC/DDD	Anatomik-Terapödik ve Kimyasal /Tanımlanmış Günlük Doz
ATHGM	Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
ATM	Otomatik Para Çekme Makinesi
ATT	Acil Tıp Teknisyeni
AUS	Akıllı Ulaşım Sistemleri
AYÇ	Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
AYEDAŞ	Anadolu Yakası Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
AYGM	Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BEDAŞ	Boğaziçi Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
BEPA	Biyokütle Enerji Potansiyel Atlası
BES	Bireysel Emeklilik Sistemi
BKAY	Bütünleşik Kıyı Alanı Yönetim Planları
BKİ	Bölge Kalkınma İdareleri
BKM	Bankalararası Kart Merkezi
BM	Birleşmiş Milletler
BOTAŞ	Boru Hatları İle Petrol Taşıma Anonim Şirketi
BREF	En İyi Teknikler Kaynak Belgeleri
BSK	Bitümlü Sıcak Karışım

BSMV	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
BSTB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
BŞB	Büyükşehir Belediye Başkanlıkları
BTG	Büyük Toprak Grupları
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
BTYK	Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu
BUMKO	Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü
BY	Bölünmüş Yol
BYEGM	Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü
CAIA	Chartered Alternative Investment Analyst
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
CFA	Chartered Financial Analyst
CNG	Sıkıştırılmış Doğalgaz
CPA	Chartered Professional Accountant
ÇDP	Çevre Düzeni Planları
ÇDS	Çocuk Dostu Şehir
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi
ÇEMATEM	Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi
ÇKS	Çiftçi Bilgilendirme Sistemi
ÇOGEP	Çocuk ve Gençler Sosyal Koruma Ve Destek Programı
ÇP	Çerçeve Programı
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
ÇŞB	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
DAP BKİB	Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
DÇÜD	Türkiye Çelik Üreticileri Derneği
DEİK	Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
DİSK	Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
DIYK	Din İşleri Yüksek Kurulu
DMO	Devlet Malzeme Ofisi
DOKAP BKİB	Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
DPB	Devlet Personel Başkanlığı
DSİ	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
DTD	Demiryolu Taşımacılığı Derneği
EAGÜ	En az Gelişmiş Ülkeler
EFTA	Avrupa Serbest Ticaret Birliği
EİT	Ekonomik İşbirliği Teşkilatı

EKAP	Elektronik Kamu Alımları Protokolü
EKK	Ekonomi Koordinasyon Kurulu
EN	European Norm
ENAR	Enerji Sektörü Araştırma-Geliştirme Projeleri Destekleme Programı
EPD	Environmental Product Declaration
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
EPS	Enerji Performans Sözleşmesi
ESBİS	Esnaf Bilgi Sistemi
ETKB	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
EÜAŞ	Elektrik Üretim Anonim Şirketi
EXIMBANK	Türkiye İhracat Kredi Bankası
EYB	Enerji Yönetimi Birimleri
FRM	Financial Risk Manager
ftp	Dosya transfer protokolü
G20	20 Grubu
GAP BKİB	Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
GEOPORTAL	Türkiye Ulusal Coğrafi Veri Portalı
GEPA	Güneş Enerjisi Potansiyel Atlası
GFSM	Devlet Mali İstatistikleri El Kitabı
GİB	Gelir İdaresi Başkanlığı
GİTES	Girdi Tedarik Stratejisi
GSS	Genel Sağlık Sigortası
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GTHB	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
GTİP	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
GYODER	Gayrimenkul ve Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Derneği
Ha	Hektar
HAK-İŞ	Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
HES	Hidroelektrik Santral
HEYS	Hizmet Envanteri Yönetim Sistemi
HGK	Harita Genel Komutanlığı
HKS	Hal Kayıt Sistemi
HSYK	Hâkimler Ve Savcılar Yüksek Kurulu
HSYS	Hizmet Standartları Yönetim Sistemi
HÜ	Hacettepe Üniversitesi
IACS	Entegre Yönetim ve Kontrol Sistemi

IEA	Uluslararası Enerji Ajansı
IDB	İslamic Development Bank
IMF	Uluslararası Para Fonu
IRU	Uluslararası Karayolu Ulaştırması Birliği
ISO	International Organization for Standardization
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İFM	İstanbul Uluslararası Finans Merkezi
İİBF	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İLBANK	İller Bankası Anonim Şirketi
İMKB	Borsa İstanbul (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası)
İMMİB	İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği
İÖİ	İl Özel İdareleri
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
İZODER	Isı Su Ses ve Yangın Yalıtımcıları Derneği
KAP	Kamuyu Aydınlatma Platformu
KAP	Kalkınma Yardımları Kapasite Programı
KB	Kalkınma Bakanlığı
KDK	Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü
KDS	Karar Destek Sistemi
KDV	Katma Değer Vergisi
KEİ	Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü
KGM	Karayolları Genel Müdürlüğü
KHGM	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KİK	Kamu İhale Kurumu
KİT	Kamu İktisadî Teşebbüsü
KKDF	Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu
Km	Kilometre
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme
KONUTDER	Konut Geliştiricileri ve Yatırımcıları Derneği
KOP BKİB	Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖİ	Kamu Özel İşbirliği
KÖYDES	Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi
kpi	Kilit Performans Göstergeleri
KSS	Küçük Sanayi Sitesi

KTK	Köy Tüzel Kişiliği
KÜDEP	Kültürel Değişim Programı
KYK	Kredi Yurtlar Kurumu
LCA	Life Cycle Assessment
LODER	Lojistik Derneği
LPIS	Arazi Parseli Tanımlama Sistemi
MAM	Marmara Araştırma Merkezi
MBS	Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEDULA	Emekli Sandığı, Bağkur, Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK), Yeşilkart'ı Genel Sağlık Sigortası çatısı altında toplamayı hedefleyen çalışmanın bilişim ayağı
MEGSİS	Mekânsal Gayrimenkul Sistemi
MEOP	Milli Emlak Otomasyon Projesi
MERNİS	Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi
MERSİS	Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
MET	Mevcut En İyi Teknikler
MGM	Meteoroloji Genel Müdürlüğü
MİGM	Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
MİT	Milli İstihbarat Teşkilatı
MKYS	Malzeme Kaynak Yönetim Sistemi
MTA	Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
MTE	Mesleki ve Teknik Eğitim
MÜGEB	Mükellef Geri Bildirim Sistemi
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
MW	Megavat
MYB	Merkezi Yönetim Bütçesi
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
NATO	Kuzey Atlantik İttifakı Örgütü
NCTSYeni	Bilgisayarlı Transit Sistemi
NHB	Nitrata Hassas Bölgeler
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
OHSAD	Özel Hastaneler ve Sağlık Kuruluşları Derneği
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
OSBÜK	Organize Sanayi Bölgesi Üst Kuruluşu
OSD	Otomotiv Sanayii Derneği
OSİB	Orman ve Su İşleri Bakanlığı
OVP	Orta Vadeli Program

ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖTV	Özel Tüketim Vergisi
PHES	Pompaj depolamalı HES
PMUM	Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi
POLNET	Polis Bilgi Sistem
PRM	Professional Risk Manager
RATEM	Radyo Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği
REPA	Rüzgar Enerjisi Potansiyel Atlası
RİP	Resmi İstatistik Programı
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
SATURKK	Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu
SB	Sulama Birlikleri
SBGM	Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SK	Sulama Kooperatifleri
SKT	Su Kullanıcı Teşkilatları
SMM	Standart Maliyet Modeli
SODES	Sosyal Destek Programı
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
SPL	Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu
SS	Sanayi Siteleri
SSM	Savunma Sanayii Müsteşarlığı
STA	Serbest Ticaret Anlaşması
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SUBİRDER	Sulama Birlikleri Derneği
SUKAP	Su Kanalizasyon ve Altyapı Projesi
SUT	Sağlık Uygulama Tebliği
SWIFT	Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication
SYDV	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri
TAEK	Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
TAIEX	Teknik Destek ve Bilgi Değişim Mekanizması
Takasbank	İstanbul Takas ve Saklama Bankası
TAKBİS	Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi
TAPDK	Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi

TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TÇMB	Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği
TÇÜD	Türkiye Çelik Üreticileri Derneği
TDK	Türk Dil Kurumu
TDYK	Tarımsal Destekleme Yönlendirme Kurulu
TEDAŞ	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
TEFASP	Türkiye Elektronik Fon Dağıtım Platformu
TEİAŞ	Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi
TEKMER	Teknoloji Geliştirme Merkezi
TEMSAN	Türkiye Elektromekanik Sanayi Genel Müdürlüğü
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TFV	Toplam Faktör Verimliliği
TGB	Teknoloji Geliştirme Bölgesi
THSK	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu
TITUBB	Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Ulusal Bilgi Bankası
TİGEM	Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TİM	Türkiye İhracatçılar Meclisi
TİSK	Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TİTCK	Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu
TKB	Türkiye Kalkınma Bankası
TKDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TKHK	Türkiye Kamu Hastaneleri Birliği
TKİ	Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu
TKK	Tarım Kredi Kooperatifleri
TL	Türk Lirası
TLMP	Türkiye Lojistik Master Planı
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TND	Türkiye Nakliyeciler Derneği
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TODAİE	Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TORETOSAF	Türkiye Ortalama Elektrik Toptan Satış Fiyatı
TÖMER	Türkçe Öğretim Merkezi
TÖSHİD	Türkiye Özel Sektör Havacılık İşletmeleri Derneği

TPAO	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
TPE	Türk Patent Enstitüsü
TR KARİD	Türkiye Kargo, Kurye ve Lojistik İşletmecileri Derneği
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TS	Turkish Standard
TSB	Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği
TSE	Türk Standardları Enstitüsü
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
TSKB	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
TSO	Ticaret ve Sanayi Odası
TTGV	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TTK	Türkiye Taşkömürü Kurumu
TTO	Teknoloji Transfer Ofisi
TUCBS	Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi
TURSAB	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
TURSEFF	Türkiye Sürdürülebilir Enerji Finansman Programı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜKAS	Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi
TÜPADEM	Tüketici-Pazar-Araştırma-Danışma-Test ve Eğitim Merkezi
TÜRKAK	Türk Akreditasyon Kurumu
TÜRK-İŞ	Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
Türklim	Türkiye Liman İşletmecileri Derneği
TÜRKSAT	Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme Anonim Şirketi
TÜRMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği

GİRİŞ

Cumhuriyetimizin 100. yıl ufkunu ortaya koyan 2023 vizyonu ve katılımcı bir yaklaşımla (7.200'ü yerelden, 10.000'i aşkın kişi ve kurum görüşü, 66 adet ÖİK) hazırlanan Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) bu yüksek hedeflere ulaşmada çok önemli bir yol haritası sunmaktadır.

Türkiye ekonomisinin gelişmiş ülkelere yakınsama sürecinin hızlandırılması ve kalıcı bir şekilde yüksek gelirli ülkeler arasında yer alabilmesi için kalkınma çabalarının ekonomik ve sosyal alanda kapsamlı reform çalışmalarıyla desteklenmesi planlanmıştır. Bu çerçevede, Onuncu Kalkınma Planında daha önceki planlardan farklı olarak "Öncelikli Dönüşüm Programları" adıyla aşağıda listesi sunulan 25 adet özel uygulama programı oluşturulmuştur. Kalkınma Planında önceliklendirmenin de yapılabilmesine katkıda bulunan söz konusu programlar, Planın uygulanabilirliğini ve kalkınma çabalarının etkinliğini artırmak amacıyla yeni bir yaklaşım çerçevesinde hazırlanmıştır.

Hem 2023 vizyonu hem de Onuncu Kalkınma Planı hedeflerine ulaşabilmek açısından önem taşıyan temel sorun alanlarına yönelik olarak tasarlanan bu programlar; genellikle birden fazla bakanlığın sorumluluk alanına giren ve kurumlar arası etkin koordinasyon gerektiren kritik reform alanlarına yönelik olarak tasarlanmıştır. Sektörel ve sektörler arası bir yaklaşımla hazırlanan ve beş yıl içinde sonuçlandırılması öngörülen bu programların Plan hedeflerine ulaşılması yolunda ciddi katkısı olacaktır.

Tasarım sürecinde, Öncelikli Dönüşüm Programlarıyla Plan hedefleri ve politikaları arasında bağlantı kurulmuş, bu politikaların etkin bir şekilde hayata geçirilebilmesi için programların temel unsurları ortaya konulmuştur. Bu kapsamda, Öncelikli Dönüşüm Programları için ayrıntılı eylem planları hazırlanmış bulunmaktadır. Programlar, toplamda 116 bileşen ve 1248 eylem içeren bu eylem planları yoluyla hayata geçirilecektir. Bu süreçte, toplam 35 bakanlık ve kurum/kuruluş, program koordinatörü ve/veya bileşen sorumlusu olarak görev almaktadır.

Ekonomi Koordinasyon Kurulunda ilgili Bakanların katılımıyla gruplar halinde görüşülen bu özel programlar, 16 Şubat 2015 tarihli ve 2015/3 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararıyla resmîyet kazanmış ve uygulama safhası başlamıştır.

Eylem planlarındaki eylemler, eylemden sorumlu kuruluşlar tarafından eylemle ilgili kuruluşlarla koordinasyon halinde uygulamaya geçirilecektir. Eylem Planlarının izleme ve değerlendirilmesi Onuncu Kalkınma Planı dönemi sonuna kadar Eylem İzleme Sistemine üçer aylık bilgi girişleri ve yılda 2 kere hazırlanacak Öncelikli Dönüşüm Programı İzleme Raporlarıyla yapılacaktır.

Yüksek Planlama Kurulu, uygulama sonuçlarını da dikkate alarak eylem planlarının gerektiğinde revizyonunda yetkili olacaktır.

1. ÜRETİMDE VERİMLİLİĞİN ARTIRILMASI PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Verimlilik artışı; ekonomide üretim kapasitesinin artırılması, rekabet gücünün geliştirilmesi ve büyümenin hızlandırılması açısından kritik önem taşımaktadır. 1981-2013 döneminde yüzde 4,3 olarak gerçekleşen ortalama büyümenin yalnızca 0,3 puanı toplam faktör verimliliği (TFV) artışından kaynaklanmıştır. Bu nedenle, Onuncu Kalkınma Planı döneminde verimlilik odaklı bir yaklaşımla rekabet gücü artırılarak cari açık sorunu yaşanmadan yüksek ve istikrarlı büyümeye ulaşılmaya hedeflenmektedir. Bu kapsamda, Üretimde Verimliliğin Artırılması Programıyla, verimlilik algısının geliştirilmesi, üretim süreçlerinin iyileştirilmesi, katma değer artırılması ve böylelikle söz konusu hedefe katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Onuncu Plan döneminde altyapı yatırımları, doğrudan yabancı yatırım, Ar-Ge ve eğitim gibi alanlarda uygulanacak politikalar verimlilik artışlarını destekleyici olacaktır. Bununla beraber, hedeflere ulaşmak açısından mikro ölçekte ilave politikalara da ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye ekonomisinde verimlilik artışının düşük olmasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bu nedenlerden biri, küçük firmaların büyüme motivasyonlarının sınırlı kalması ve dolayısıyla ölçek ekonomilerinden yeterince yararlanamamalarıdır. Ayrıca, işletmeler arası etkileşimin zayıflığı nedeniyle değer zincirleri gerekli ölçüde güçlenememiştir. Nitekim ülkemizde, büyük ölçekli işletmelerin (250+ istihdam) işgücü verimliliği düzeyi, küçük ölçekli işletmelerin (1-19 istihdam) verimlilik düzeyinin 5,1 katına kadar ulaşmaktadır. Verimlilik artışlarının düşük olmasının diğer önemli sebepleri ise teknoloji geliştirme, transfer ve kullanım kapasitesinin yetersiz kalması ve işgücü niteliğinin ortalamada düşük olmasıdır. Bu bağlamda, verimlilik algısını geliştirme çalışmaları yanında, kurumsallaşmanın artırılması, üretim süreçlerinin geliştirilmesi ve ölçek sorunlarının azaltılmasına yönelik faaliyetlerin yürütülmesi yerinde olacaktır. Ekonomideki verimlilik sorununun odağında olmaları ve tüm işletmelerin yüzde 90'ından fazlasını teşkil etmeleri nedeniyle, bu program KOBİ'lere odaklı tasarlanmıştır.

Bu program üretim alanlarında verimliliğin artırılmasına yönelik tasarlanmış olup, ayrı bir program olarak ele alınan enerji verimliliği konusu kapsam dışında tutulmuştur. Ayrıca program özel sektör üretimine odaklı olarak tasarlanmış, kamu kesiminde etkinlik konusu ayrı bir programda ele alınmıştır. Programın sonuçları ithalata bağımlılığın azaltılması ve yurtiçi tasarrufların artırılması programlarına katkıda bulunacak; eğitim, mesleki beceri, teknoloji, Ar-Ge, iş ve yatırım ortamı ve kayıt dışılık konuları için oluşturulan diğer programlar ise bu programa önemli girdi sağlayacaktır. Üretimde verimliliğin artırılabilmesi için işgücünün niteliğini artırmaya yönelik reformların önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu reform alanına yönelik çalışmalar, Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı ve İşgücü Piyasasının Etkinleştirilmesi öncelikli dönüşüm programlarında ele alınmaktadır. Son olarak, özellikle sektörel boyutta rekabet aksaklıklarının azaltılması verimliliği olumlu yönde etkileyecek bir konu olmakla beraber bu programın kapsamı dışında tutulmuştur.

2. Programın Hedefi

- Sanayi sektöründe TFV'nin büyümeye katkısının yüzde 20'nin üzerine çıkarılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum ¹	2014	2015	2016	2017	2018
KOBİ'lere Yönelik Kurumsallaşma ve Verimlilik Algısı Anket Sayısı	-	-	1	-	-	1
İmalat Sanayiinde Küçük Ölçekli İşletmelerin ⁽²⁾ Toplam İçindeki Payı, %	92,0 ⁽³⁾	91,6	91,2	90,8	90,4	90,0
İmalat Sanayiinde Firma Ölçeğine Göre İşgücü Verimliliği Farkı, Oran ⁽⁴⁾	5,1 ⁽³⁾	4,6	4,4	4,3	4,1	4,0
Sanayi Sektöründe Kısmi İşgücü Verimliliği Artışı, %	-0,6	-0,4 ⁽⁵⁾	3,0	3,9	3,7	4,1
Sanayi Sektöründe TFV Artışı, %	-1,7	-0,2 ⁽⁵⁾	1,4	1,7	1,8	1,9

⁽¹⁾ Aksi belirtilmedikçe 2013 yılı gerçekleşme rakamlarıdır.

⁽²⁾ 1-19 çalışan sayısı aralığını kapsamaktadır.

⁽³⁾ 2012 yılı rakamıdır.

⁽⁴⁾ İmalat sanayiinde 250+ istihdam sahibi işletmelerin işgücü verimliliğinin 1-19 istihdam sahibi işletmelerin işgücü verimliliğine oranıdır.

⁽⁵⁾ OVP(2015-2017) ile uyumlu gerçekleşme tahminidir.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Kalkınma Bakanlığı

1. Bileşen: Verimlilik Algısının ve Verimliliği Artırmaya Yönelik Uygulama Kapasitesinin Güçlendirilmesi / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
2. Bileşen: İşletmelerde Kurumsallaşmanın Geliştirilmesi / KOSGEB
3. Bileşen: Üretim Süreçlerinin Geliştirilmesi / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
4. Bileşen: İşletmelerde Ölçek Ekonomilerinin Desteklenmesi / Ekonomi Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Verimlilik Algısının ve Verimliliği Artırmaya Yönelik Uygulama Kapasitesinin Güçlendirilmesi

Politika 1.1: Teknik analizler ve etkinlikler yoluyla verimlilik alanında izlenebilirliğin sağlanması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Verimlilik Stratejisi ve Eylem Planı uygulanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Verimlilik konusunun daha ayrıntılı ve çok boyutlu ele alındığı Verimlilik Stratejisi ve Eylem Planı, YPK onayının ardından uygulamaya geçirilecektir.
2	Türkiye Bölgesel ve Sektörel Verimlilik Gelişim Haritası oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Ajansları, KOSGEB, Ticaret ve Sanayi Odaları, Yerel Yönetimler, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Verimlilik alanındaki sorunların sanayi sektörleri, bölgeler ve işletme ölçeği özelinde farklılaşma ve yoğunlaşma düzeylerini belirleyen, saha araştırma ve gözlemlerine dayalı araştırma ve analiz çalışması yürütülecektir.
3	Verimlilik Bileşik Endeksi değerleri oluşturulacak ve yayımlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	TÜİK, Üniversiteler, Rekabet Kurumu	Eylül 2016 - Aralık 2018	Türkiye Bölgesel ve Sektörel Verimlilik Gelişim Haritasının sağladığı veriler temel alınarak bölgeler ve mümkün olduğu koşullarda sektörler düzeyinde Verimlilik Bileşik Endeksi değerleri belirlenecektir.
4	Verimlilik alanındaki bilimsel gelişmeler, Verimlilik Araştırma Gündemleri doğrultusunda yayınlar ve etkinlikler yoluyla izlenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, TCMB, Kalkınma Bankası, Üniversiteler, Araştırma Kuruluşları, Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK, TÜBİTAK MAM, Çevre ve Temiz Üretim Enstitüsü, TÜİK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Verimlilik alanındaki konjonktürel ve bilimsel gelişmelerin izlenmesi amacıyla Verimlilik Araştırma Gündemlerinin ilki 2015 yılı sonuna kadar oluşturulacak, sonrasında periyodik olarak güncellenecek; bu doğrultuda, makale ve analizler yayımlanarak ilgililerle paylaşılacaktır. Beşinci ve Altıncı Verimlilik Kongreleri yanında, belirli periyotlara konferans vb. etkinlikler yapılacaktır. İzlenebilirliği artırmak üzere, Verimlilik Araştırma Portalı 2016 yılı sonuna kadar oluşturulacaktır.

5	Verimlilik alanındaki lisansüstü çalışmalar için destek ve ödüllendirme programları oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Eylül 2015 - Aralık 2016	TÜBİTAK, Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK, Üniversiteler, Araştırma Kuruluşları, KOSGEB	Özellikle lisansüstü programlarda verimlilik alanında yapılacak çalışmaları ve uygulama temelli yaklaşımları teşvik etmek üzere; verimlilik araştırma gündemleri ile de uyumlu şekilde alanlar belirlenecektir. Bu alanlar için destek ve ödüllendirme mekanizması oluşturulacaktır. Programların 2016 sonuna kadar uygulamaya konulması öngörülmektedir.
6	Verimlilikle ilgili alanlarda uluslararası kuruluşlarla işbirlikleri oluşturulacak, Asya Verimlilik Teşkilatına tam üyelik çalışmaları yürütülecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Üniversiteler, Araştırma Kuruluşları, Kalkınma Bakanlığı	Uluslararası deneyimlerden yararlanma amacıyla yeni işbirlikleri ve uzman değişim programları geliştirilecektir. Bu çerçevede, Asya Verimlilik Teşkilatına tam üyelik çalışmalarının 2016 yılının Aralık ayı itibarıyla tamamlanacağı öngörülmektedir. Böylece, ülkeler arası karşılaştırma ve analiz çalışmalarına aktif katılım sağlanacaktır.
7	Bölgesel işgücü verimliliği istatistikleri yayımlanacak, sektörel ve bölgesel işgücü verimliliği istatistiklerine dayalı analizler yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	TÜİK	Üçer aylık ve yıllık periyotlarla çalışan kişi ve çalışan saat başına işgücü verimliliği istatistiklerinin bölgeler ve sektörler bazında ayrıntılandırılmasının 2015 yılının Aralık ayı itibarıyla tamamlanacağı öngörülmektedir. Bu istatistiklere dayanan analiz ve periyodik raporlar hazırlanacaktır.
8	Sektörel düzeyde sermaye stoku değerleri belirlenecektir.	TÜİK	Ocak 2015 - Aralık 2017	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Sermaye verimliliği hesaplamalarına veri oluşturacak şekilde, mümkünse sektörel düzeyde sermaye stoku değerleri sayımlar ya da tahminler aracılığıyla belirlenecektir.
9	Sektörler ve imalat sanayi alt sektörleri detayında sermaye verimliliği ve toplam faktör verimliliği istatistikleri yayımlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ocak 2017 - Aralık 2018	Kalkınma Bakanlığı, TÜİK, TCMB, Üniversiteler	Sermaye stoku sayım ve tahminleri doğrultusunda sermaye verimliliği hesaplamaları yapılacak ve bu istatistikler yayımlanacaktır. Hesaplanan ve yayımlanan gösterge ve istatistikler ile bunlardaki değişimler üzerinden periyodik analizler yapılacak, sonuçları ilgiliyle paylaşılabilecektir.

10	Temiz üretim/eko-verimlilik istatistikleri yayımlanacak; Türkiye Sürdürülebilirlik Endeksi değerleri belirlenerek yayımlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	TÜİK, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Üniversiteler, TUBİTAK - MAM Çevre ve Temiz Üretim Enstitüsü	Ocak 2016 - Aralık 2018	Temiz üretim/eko-verimlilik göstergeleri ile üretimin doğal kaynak tüketimi ve çevresel bozunuma gibi negatif dışsallıklar verimlilik gösterge ve istatistiklerine dâhil edilecek ve sanayiye ilişkin çevresel-ekonomik istatistik boşluğu doldurulacaktır. Sürdürülebilirlik endeksi ile de, çevresel sürdürülebilirlik alanındaki ilerleme, uluslararası karşılaştırmalara da zemin oluşturacak şekilde izlenecektir.
11	Küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik kurumsallaşma ve verimlilik algısını ölçmek üzere anket çalışması yapılacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB, TÜİK, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2015	KOBİ'lerin kurumsallaşma ve verimlilik algısını ölçmek üzere, geniş kapsamlı bir anket çalışması 2015 yılı itibarıyla yapılacaktır. Plan döneminin son yılında benzer bir anketin eylem planı sonuçlarının değerlendirilmesi amacıyla tekrarlanması düşünülmektedir. Ayrıca, bu anketin daha sonraki yıllarda düzenli olarak uygulanabilirliği değerlendirilecektir.
Politika 1.2: İşletmelerin iyi örneklerle buluşturulması yoluyla deneyim aktarımının sağlanması ve işletmeler arası etkileşim düzeyinin yükseltilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	Sanayi sitelerinin işletmeler için ortak kullanım atölyeleri kurmaları desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	KOSGEB, Kalkınma Ajansları, Sanayi Sitesi Yönetimleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sanayi sitelerinde yer alan işletmelerin işbirliği ve ürün süreç geliştirme kapasitelerini güçlendirecek şekilde, ortak kullanım atölyeleri kurulacaktır. Sanayi siteleri tarafından kurulacak atölyelerin makine - teçhizat ve altyapı ihtiyaçları desteklenecektir.
13	Sanayi Etkileşim Ağı oluşturulacaktır.	TOBB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Rekabet Kurumu, Ticaret ve Sanayi Odaları, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, Araştırma Kuruluşları, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2016	İşletmelerin rekabet öncesi işbirliği, Ar-Ge, tedarik, atık yönetimi ve pazarlama faaliyetlerinde ortak davranmalarına olanak sağlayacak şekilde bilgi ve veri paylaşımına gidebileceği Sanayi Etkileşim Ağı oluşturulacaktır. Katılımın gönüllü olması öngörülen ağa yönelik olarak, sistem tasarımı aşamasında pilot uygulamalara başvurulacaktır.
14	Firmalar arası tecrübe paylaşım toplantıları düzenlenecektir.	KOSGEB	Kalkınma Ajansları, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TOBB, TUBİTAK, TIM, ihracatçı Birlikleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Verimlilik, kurumsallaşma, pazarlama ve Ar-Ge gibi konularda, uluslararası ölçekte rekabet gücüne sahip veya son dönemde belirli bir aşama kat etmiş firmalar ile KOBİ'leri bir araya getirecek şekilde bilgi paylaşım toplantısı, konferans, seminer vb. etkinlikler düzenlenecektir.

15	Örnek firmalar ve ilgili akademisyenlerin katılımıyla, iyi uygulamaların ve güncel çalışmaların paylaşımının sağlanmasına yönelik toplantı, çalıştay vb. organizasyonlar düzenlenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	TÜBİTAK, KOSGEB, Üniversiteler, Araştırma Kuruluşları, Organize Sanayi Bölgeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Üniversite-sanayi işbirliğine de katkı sağlayacak şekilde, akademisyenler ile firma temsilcilerinin bir araya gelmesi ve iyi uygulamalar ile güncel çalışmaların paylaşılması hedeflenmektedir. Bu yönde platformlar oluşturulmasına yönelik organizasyonların ağırlıklı kamu tarafından gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.
16	Endüstriyel ortak yaşam (simbiyoz) uygulamaları teşvik edilecek ve yaygınlaştırılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, KOSGEB, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı, TÜBİTAK MAM, Çevre ve Temiz Üretim Enstitüsü, Üniversiteler, Kalkınma Ajansları, Araştırma Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Endüstriyel ortak yaşam (simbiyoz) imkânlarının belirlenmesi; pilot projeler oluşturulması; eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleriyle konuya ilişkin kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ve paydaşlar arası iletişim olanaklarının geliştirilmesiyle endüstriyel ortak yaşam (simbiyoz) uygulamaları çeşitlendirilip yaygınlaştırılacaktır.
Politika 1.3: Firmalarda farkındalığın ve verimlilik artırma teknikleri konusundaki kapasitenin etkin danışmanlık hizmetleri yoluyla yükseltilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
17	KOBİ'lerin verimlilik düzeylerinin artırılmasına ve buna imkân sağlayacak şekilde planlı sanayi bölgelerinin kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik bir veri tabanı oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	KOSGEB, Kalkınma Ajansları, İlgili STK'lar, Sektör Birlikleri, Sanayi Odaları	Ocak 2015 - Aralık 2016	Sanayide ve işletmelerde verimlilik artışı sağlayacak politikaların geliştirilmesi ve programlanması, projenin uygulandığı OSB ve TSO'larda proje çıktılarının sürekliliğini sağlamak amacıyla kurumsal bir kapasitenin oluşturulması ve KOBİ'lerin verimlilik düzeylerini sektör ve ölçek düzeyinde kıyaslamalarına yarayacak bilimsel temelli bir sistemin veri tabanının kurulması sağlanacaktır.
18	Planlı sanayi bölgelerinin kurumsal kapasitelerini ve verimlilik düzeylerini güçlendirecek bir eğitim programı uygulanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	OSBÜK, Üniversiteler, Sanayi Bölgeleri, Organize Sanayi Bölgeleri Derneği, Ekonomi Bakanlığı, Ticaret ve Sanayi Odaları, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri	Ocak 2015 - Aralık 2017	Planlı sanayi bölgelerinin hizmet kapasitelerinin verimlilik odaklı bir şekilde artırılması amacıyla kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik bir eğitim programı 2016 yılı sonuna kadar oluşturulacak ve dönem sonuna kadar uygulanacaktır.

19	Verimlilik sorunlarının işletme bünyesinde çözülebimesine yönelik rehber dokümanlar oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	KOSGEB, Üniversiteler, ilgili STK'lar	Ocak 2016 - Aralık 2017	Türkiye Bölgesel ve Sektörel Verimlilik Gelişim Haritasının da çıktıları doğrultusunda, genel nitelikte ve sektörler düzeyinde verimlilik kılavuzları oluşturulacak ve belirli periyotlarla güncellenecektir.
20	Verimlilikle ilgili alanlardaki eğitim ve danışmanlık hizmetleri sistematik bir yapıya kavuşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Mesleki Yeterlilik Kurumu, Üniversiteler, Yönetim Danışmanlığı Kuruluşları, Türk Akreditasyon Kurumu, KOSGEB, Ekonomi Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	Verimlilikle ilgili alanlardaki eğitim ve danışmanlık hizmetlerine yönelik içerik ve uygulama bazında standartlar 2016 yılı sonuna kadar oluşturulacak, verimlilik alanında eğitim ve danışmanlık hizmeti veren kişi ve kuruluşların akredite edilmesine yönelik bir mekanizma kurulacaktır.
21	İşletmelerin verimliliğini geliştirmeye yönelik bir sistem oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	KOSGEB, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Üniversiteler, Yönetim Danışmanlığı Kuruluşları, Türk Akreditasyon Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2017	İşletme düzeyinde verimlilik yönetimine ilişkin standartlar belirlenerek işletmeleri belgelendirmeye yönelik bir yapı tesis edilecektir.
22	İşletmelerde verimliliği artırmaya yönelik yürütülen proje, iyi uygulama, süreç iyileştirme ve bunun gibi çalışmalar ödüllendirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Verimlilik artırmaya yönelik işletme düzeyinde iyileştirme faaliyetlerini teşvik edecek şekilde verimlilik proje ödülleri her yıl verilecektir.
23	Verimlilik alanında sistematik gelişmeler kaydeden KOBİ'lerin devlet desteklerinden öncelikli ve avantajlı olarak yararlanması sağlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	KOSGEB, Ekonomi Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TUBİTAK, BDDK, Türkiye Bankalar Birliği, İşçi ve İşveren Sendikaları	Ocak 2016 - Aralık 2016	Belgelendirilmiş KOBİ'lerin, kamu destek ve teşvikleri ile diğer finansman olanaklarından öncelikli ve avantajlı olarak yararlanmasına yönelik mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.

24	Belirlenen öncelikli alanlarda verimlilik vurgulu çağrılar oluşturulacak ve projeler desteklenecektir.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, YÖK, Belirlenen Sektörlere Yönelik İlgili Kuruluşlar, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	TÜBİTAK 1511 ve 1003 programlarıyla belirlenen öncelikli araştırma alanlarında verimlilik odaklı projeler geliştirilmesine yönelik ilgili tarafların uygun kaynaklarının harekete geçirilmesi sağlanacaktır. 2015 yılından başlayarak ilgili çağrılarda verimlilik vurgusu ön plana çıkarılacaktır.
25	Verimlilik Akademisi kurulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	KOSGEB, Kalkınma Ajansları, Üniversiteler, Ticaret ve Sanayi Odaları	Ocak 2015 - Aralık 2016	Sanayi işletmelerinin eğitim ve danışmanlık ihtiyaçlarının sistematik bir biçimde izlenmesine ve giderilmesine; verimlilik alanındaki bilimsel ve teknik kapasitenin uygulamalı eğitimler ve model fabrika gibi uygulamalarla güçlendirilmesine; bilimsel yayın ve etkinliklerin niteliğinin yükseltilmesine ve bu kapsamda üniversite - sanayi - kamu arası ortak iş yapabileme kabiliyetinin artırılmasına imkân sağlayacak şekilde Verimlilik Akademisi kurulacaktır.
Bileşen 2: İşletmelerde Kurumsallaşmanın Geliştirilmesi					
Politika 2.1: Kurumsallık algısının geliştirilmesi, danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
26	İşletmelerde kurumsallaşma bilincinin artırılmasına ve bilgi paylaşımına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.	KOSGEB	TOBB, TESK, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TÜİK, İŞKUR	Ocak 2016 - Aralık 2018	Başarı hikâyelerinin paylaşılması (görsel – yazılı), toplantı, seminer, çalıştay şeklinde bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.
27	İşletmelere yönelik danışmanlık hizmetlerinin niteliğinin artırılması için ulusal meslek standartları hazırlanarak, ulusal yeterlilikler kapsamında sınav ve belgelendirme altyapısı oluşturulacaktır.	Mesleki Yeterlilik Kurumu	KOSGEB, Yönetim Danışmanlığı Derneği, TOBB, TESK, Türk Akreditasyon Kurumu, İlgili Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2015	Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yetkilendirilecek kurum/kuruluşların işletmelere yönelik danışmanlık hizmetlerine ilişkin hazırlayacağı meslek standartları onaylanarak, ulusal meslek standardı olarak yayınlanacaktır. Yetkilendirilecek kurum/kuruluşlarca ilgili meslek standartları baz alınarak yeterlilikler hazırlanacak ve Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından onaylanacak yeterlilikler yayınlanacaktır. Yeterlilikler kapsamında sınav ve belgelendirmeye ilişkin çalışmalar yürütülecektir.

28	Bilgilendirme ve bilinçlendirme hizmetlerinin daha fazla KOBİ'ye ulaştırılması amacıyla, eğitim programlarının elektronik ortamda sunumuna ilişkin çalışmalar yürütülecektir.	KOSGEB	TOBB, TESK, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, YÖK	Ocak 2015 - Aralık 2018	10.000 kullanıcılı e-öğitim altyapısı (Portal) kurulacak ve geliştirilecektir. 15 farklı e-öğretim programı ile başlayan portalde program ve içerik sayısı takip eden yıllarda arttırılacaktır. Eğitimlerden faydalanan KOBİ sayısı, bir önceki yıla göre arttırılacaktır.
Politika 2.2: Teşvik mekanizmasının gözden geçirilmesi ve yaygınlaştırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
29	KOBİ'lere sağlanan desteklerde kurumsallaşma boyutu dikkate alınarak yeniden düzenlemeler yapılacaktır. KOBİ'lerin yönetim becerilerinin ve kurumsal yetkinliklerinin geliştirilmesi konularında hazırlanan projelere destekler sağlanacaktır.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, TOBB, TESK, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2016	Uygulanmakta olan destekler programların kurumsallaşma boyutu dikkate alınarak değerlendirilecektir. Kurumsallaşma temalı proje ve programların oluşturulmasına dair altyapı çalışmaları başlatılacaktır. 2015 yılında asgari 250 işletmeye kurumsallaşma ilgili proje desteği sağlanacak, sonraki yıllarda destek alan KOBİ sayısı arttırılacaktır.
30	Meslek Kuruluşlarınca işletmelerin kurumsallaşmalarına yönelik imkanlarının artırılması sağlanacak ve geliştirilecek projeler desteklenecektir.	KOSGEB	TOBB, TESK, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Meslek Kuruluşlarının üyesi işletmelerin kurumsallaşmalarına yönelik geliştirilecekleri proje ve programların tesisine dair altyapı çalışmaları ve ihtiyaç analizleri yapılacaktır. Gerekli durumlarda uygulanmakta olan destek programlarında revizyon çalışmaları yapılacaktır. Programın etkinliği için tanıtım ve bilgilendirme çalışmaları yapılacak, projeler desteklenecektir.

31	İşletmelerin ortak proje yürütme ve işbirliği yapabilmeye yönelik yeni modeller hazırlanacaktır.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TESK, TOBB, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, Türkiye İş Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2018	İşletmelerin işbirliği-güç birliği ve kümelenme anlayışıyla bir araya gelip "ortak sorunlara ortak çözümler" üretmek için hazırladıkları projeler desteklenecektir.
32	İşletmelerin bağımsız denetim hizmetlerinden yararlanmasını yönünde destekler verilecektir.	KOSGEB	TOBB, TESK, SPK	Ocak 2015 - Aralık 2018	İşletmelerin kurumsallaşmasını sağlamak üzere bağımsız denetim hizmetlerinden yararlanmasına yönelik destek programları oluşturulacaktır. Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı" ile gelişme ve büyüme potansiyeline sahip KOBİ'lerin; BİST Gelişen İşletmeler Piyasası'nda işlem görmesine ve sermaye piyasalarından fon temin edilebilmesine imkan sağlanmaya yönelik destekler sağlanacaktır. KOBİ'lerin bilinç ve farkındalık düzeyinin artırılmasına dönük bilgilendirme, bilinçlendirme programları düzenlenecektir.
Bileşen 3: Üretim Süreçlerinin Geliştirilmesi					
Politika 3.1: Firmaların üretim süreçlerinde teknoloji kullanım düzeylerinin izlenmesi ve artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
33	TOBB Sanayi Veri Tabanının sağladığı makine parkı ve üretim kapasitesi verilerinin politika oluşturma, karar alma ve uygulama süreçlerine sağlıklı bilgiler sunması yönünde yeterliliğinin analiz edilmesi ve geliştirilmesi gereken alanların belirlenmesi için bir proje yürütülecektir.	TOBB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB, Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, TUBİTAK	Ocak 2015 - Aralık 2018	TOBB Sanayi veri tabanının kapsamı ve güncel şartlara uyumluluğu, veri tabanının sunduğu verilerin analizlerin gerçekleştirilmesine ve ülke ölçeğindeki karar ve uygulamalara yansıtılmasına olan yeterliliği bu proje kapsamında 2015 yılı sonuna kadar değerlendirilecektir. Sonrasında, elde edilen sonuçlar ışığında veri tabanının analizlerde ve karar alma süreçlerinde kullanılması için revizyon çalışmaları yürütülecektir.

34	Sanayi bölgelerinin teknolojik donanımı ve teknoloji geliştirme kapasitesi güçlendirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Sanayi Bölgeleri, OSBUK, Ticaret ve Sanayi Odaları	Ocak 2015 - Aralık 2016	Organize Sanayi Bölgeleri, Sanayi Siteleri ve Endüstri Bölgelerinin teknolojik donanımı, teknoloji geliştirme kapasiteleri ve teknoloji kullanım düzeyleri analiz edilecek, iş süreçlerinin verimliliğinin artırılması ve bölge bünyesinde faaliyet gösteren işletmelerin teknoloji yeteneğinin yükseltilmesi gerekleri doğrultusunda kapasite geliştirme çalışmaları yapılacaktır.
35	Teknoloji odaklı Ulusal Destek Programları kapsamında süreç yeniliği sağlayacak projelerin başvuru sayısının artmasına yönelik tanıtım ve yönlendirme uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB, Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2015	Mevcut programların kapsamının genişletilmesi, çağrılarda "üretim süreçlerinde yenilik vurgusunun artırılması ve teknolojiye yararlanma" vurgusunun artırılması ve gerekli görüldüğünde yeni programlar oluşturulması yoluyla, firmalarda üretim ve lojistik süreçlerinde teknolojinin sağladığı olanaklardan daha etkin bir biçimde yararlanması sağlanacaktır.
36	İşletmelerin sanallaştırma, bulut bilişim hizmetleri, açık kaynak kodlu yazılım başta olmak üzere bilgi teknolojilerinden yararlanma düzeyleri artırılabilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Veri güvenliğine yönelik hukuki ve idari düzenlemelerle, işletmelerin sanallaştırma, bulut bilişim hizmetleri, açık kaynak kodlu yazılım ve diğer bilgi değişim olanaklarından yararlanma düzeyleri artırılabilecektir. Bu yönde 2015 yılından başlayarak bilinçlendirme ve yaygınlaştırma çalışmaları yapılacaktır.
37	İmalat sanayiinde endüstriyel otomasyon uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	KOSGEB, Ticaret ve Sanayi Odaları, TÜBİTAK	Ocak 2015 - Aralık 2018	İşletmelerin verimlilik ve rekabet edebilirlik düzeylerini yükseltmeye, değer zincirlerini güçlendirmeye ve siber-fiziksel sistemlerin yaygınlık düzeylerini artırmaya yönelik olarak geleneksel üretim koşullarından otomasyona dayalı üretim süreçlerine geçiş desteklenecek; bu çerçevede 2016 yılı sonuna kadar analizler yapılarak kapasite geliştirme yönelik sektörel, bölgesel veya ürün bazında programlar Temmuz 2017'ye kadar oluşturularak uygulamaya konulacaktır.

Politika 3.2: Üretimde kullanılan enerji dışı girdilerin daha verimli kullanımının sağlanması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
38	İmalat sanayiinde kaynak verimliliği potansiyeli belirlenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	TÜBİTAK MAM, Kalkınma Ajansları, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	İmalat sanayiinde hammadde, enerji ve suyun etkin ve sürdürülebilir kullanımıyla elde edilebilecek ekonomik ve çevresel faydalara ilişkin potansiyeli sektörler, bölgeler düzeyinde belirlenecektir.
39	Sürdürülebilir üretim konusunda karar alıcı ve uygulayıcı kurumların kapasitesi güçlendirilecek ve ilgili mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TÜBİTAK MAM, İlgili STK'lar, Sektör Birlikleri	Ocak 2015 - Aralık 2017	Kurumların sürdürülebilir üretim konusunda kapasitesinin geliştirilmesi ve koordinasyonun güçlendirilmesi amacıyla çalışmalar yürütülecek ve ilgili mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır. Sanayi sektöründe sürdürülebilir üretim uygulamalarına sistematik olarak geçilmesine yönelik ikincil mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır.
40	Sanayide kaynak verimliliğinin artırılmasına yönelik Ar-Ge çalışmaları ve teknoloji transferi uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, KOSGEB, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Özellikle imalat sanayiinde yerli teknolojilerin geliştirilmesi, Ar-Ge çalışmalarının artırılması ve özellikle geri dönüşüm teknolojilerine ilişkin teknoloji transferi uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
41	Kaynak-verimli üretim teknik ve teknolojilerinin yaygınlaştırılmasına yönelik finansal destek mekanizmaları oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	TÜBİTAK, Hazine Müsteşarlığı, Ekonomi Bakanlığı, KOSGEB, Kalkınma Ajansları, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	İşletmeler düzeyinde kaynak-verimli üretim uygulamalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına özgü finansal destek mekanizmalarının hukuki ve teknik altyapısı oluşturulacaktır.

42	İmalat sanayiinde kaynak-verimli üretim teknolojilerinin yaygınlaştırılması için sektörler bazında rehber dokümanlar hazırlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TÜBİTAK MAM, Kalkınma Ajansları, İşçi ve İşveren Sendikaları, Sektör Birlikleri	Ocak 2015 - Aralık 2017	Sanayi sektöründe kaynak-verimli üretim uygulamalarına sistematik olarak geçilmesine yönelik rehber dokümanlar 2016 yılı ortasına kadar hazırlanacaktır. Sanayi alt sektörlerinde tasarruf potansiyellerinin belirlenmesi için rehber dokümanlar çeşitlendirilecektir.
Bileşen 4: İşletmelerde Ölçek Ekonomilerinin Desteklenmesi					
Politika 4.1: Pazara Erişim İmkânlarının Artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
43	Firmalarımızın yurtdışında etkin tanıtımının sağlanmasına yönelik sektörel bazda pazarlama faaliyetleri (heyet, fuar, organizasyon vb.) etkin bir şekilde sürdürülecektir.	Ekonomi Bakanlığı	TİM, TOBB, KOSGEB	Ocak 2015 - Aralık 2018	İhracatın ve firmaların pazara erişim imkânlarının artırılması amacıyla otomotiv yan sanayi, hazır giyim ve konfeksiyon, makine elektrik-elektronik, demir-çelik ve kimya sektörleri başta olmak üzere tüm sektörlerde pazara giriş çalışmalarını bağlamında belirlenecek hedef pazarlara yönelik genel, sektörel ticaret heyetleri, alım heyetleri, fuarlar ve projeler desteklenecektir. Bu kapsamda, 2013 yılında desteklenen 3.451 milli ve bireysel katılımlı yurtdışı fuar organizasyonunun 2018'de 4.000'e, 2013 yılında sırası ile 16, 78 ve 92 adet düzenlenen Genel Ticaret Heyeti, Özel ve Genel Nitelikli Alım Heyeti ve Sektörel Ticaret Heyeti sayılarının 2018'de 30, 150 ve 130'a ulaşması, 2013 yılında 158 olarak gerçekleşen TURQUALITY® ve Marka Destek Programlarından faydalanan firma sayısının 2018'de 200'e ulaşması hedeflenmektedir.
44	Serbest ticaret anlaşması ve tercihi ticaret anlaşması yapılan ülke sayısı artırılabilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	2023 İhracat Stratejisi çerçevesinde yer alan hedef pazarlar başta olmak üzere serbest ticaret anlaşması ve tercihi ticaret anlaşması yapılan ülke sayısının artırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, 2013 yılı itibarıyla 17 olan toplam STA sayısının (STA'sı yürürlükte bulunan ülke/ülke grubu sayısı) 2018'de 40'a ulaştırılması hedeflenmektedir. Aslı itibarıyla, Avrupa Birliği ile gerçekleştirilen Gümrük Birliği Anlaşması nedeniyle üstlendiğimiz ortak ticaret politikası bağlamında söz konusu pazarlara avantajlı şartlarda giriş için çalışmalar yapılacaktır.

Politika 4.2: Ürün tasarımı, ürün çeşitlendirmesi, markalaşma, pazarlama ve tanıtım gibi konularda firmaların kapasitesinin artırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
45	Pazara giriş faaliyetlerinin desteklenmesine sektörel ve yönemsel çeşitlilik getirilerek, ortak pazarlama faaliyetlerine ağırlık verilecek, kümelerin uluslararası nitelik kazanmasına yönelik faaliyetler arttırılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TIM, TOBB, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı, KOSGEB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Hakkında Tebliğ ve Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Tebliği kapsamında ihracatçılarımıza sağlanan ihtiyaç analizi, eğitim, danışmanlık, pazarlama, alım heyeti, istihdam ve pazar araştırma destekleri geliştirilecek ve küme yapısının proje bazı faaliyetleri etkin bir şekilde desteklenecektir. Bu faaliyet ve programların sürdürülebilirliği ve ekosisteme sağlayacağı katma değer artırılması açısından etki değerlendirme ve izlemeleri yapılacaktır.
46	Ürün geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi sağlanacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı, TIM	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ürün oluşturulması aşamasında araştırma boyutundan çok ürün geliştirmeye odaklanan ve bu ürünün ihracat potansiyeli taşıyıp taşımadığını da dikkate alan bir destek mekanizması oluşturulacaktır.
47	Yenilikçi fikirler ve Ar-Ge'ye dayalı, katma değeri yüksek, markalı ürün ve hizmetlerin üretim ve pazarlama süreçleri desteklenecek ve bu alanda farkındalık arttırılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB, TUBİTAK, TIM, TOBB, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Katma değeri yüksek, markalı ürün ve hizmetlerin üretim ve pazarlama süreçleri desteklenecektir. Bu kapsamda, özellikle Kalkınma Planı, Yıllık Program, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu kararlarında belirlenen öncelikli teknoloji alan ve sektörleri başta olmak üzere uluslararası pazarlara yönelik ürünlerin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesi faaliyetlerini içerecek destek mekanizmaların 2016 yılı sonuna kadar oluşturulması öngörülmektedir. Ayrıca, ihracat içinde markalı malların artırılması için TURQUALITY® vb. destek mekanizmalarının yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılması için gerekli tedbirler 2015 yılı sonuna kadar alınacak ve farkındalığın artırılması amacıyla seminerler düzenlenecektir.

48	Türk firmalarının bilinen ve gelişme potansiyeli bulunan, özellikle yüksek teknoloji/ sektörlere faaliyet gösteren yabancı şirketleri ve markaları satın alarak dış pazarlardaki dağıtım kanallarına doğrudan erişim sağlamaları desteklenecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TUBİTAK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yurtdışında şirket satın almalarının ihracatımıza marka ve dağıtım kanallarından faydalanma açısından olumlu katkıda bulunacağı düşüncesiyle, firmalarımıza bu konuda bilgilendirme, danışmanlık ve teknik destek sağlanmasına yönelik mekanizmalar oluşturulmuş olup söz konusu mekanizmaların etkinliğinin artırılması amaçlanmaktadır. Hazırlanmakta olan yeni destek mekanizması ile yurtdışı şirket satın alımına destek sağlanacaktır.
49	Türk malı imajının iyileştirilmesi için yürütülen çalışmaların etki alanı genişletilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Eximbank, TIM	Ocak 2015 - Aralık 2018	Türk ürünlerinin uluslararası alanda markalaşması ve tanınması için yürütülen çalışmaları desteklemek üzere Türk malı-mağazası imajının da genel olarak korunması amacıyla ürün ve hizmet kalitesinin artırılmasına ilişkin tedbirler periyodik olarak güncellenecektir. Türk malı ve mağaza-perakendeciliğinin tanıtım ve pazarlamasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.
50	Türk sektör, ürün ve markalarının hedef pazarlardaki algı endeksi hazırlanacak ve "Türkiye Markası" algısını yükseltmek üzere yurtdışında kapsamlı çalışmalar yapılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	TİM	Ocak 2015 - Aralık 2018	Hedef pazarlarda Türk ürünlerine yönelik algıyı değiştirmek ve Türkiye'nin yurtdışı tanıtımlarında referans bir kavram ve logo oluşturmak amacıyla başlatılan "Türkiye Markası" çalışması yaygınlaştırılacak ve etkinliği artırılabilecektir. Çalışma kapsamında belirlenecek hedef pazarlarda Türk ürünlerinin algı endeksi hazırlanacaktır.
51	Küçük ölçekli işletmelere yönelik olarak ürün tasarımı, çeşitlendirilmesi ve markalaşma konularında eğitim faaliyetleri düzenlenecektir.	Kalkınma Ajansları	Ekonomi Bakanlığı, KOSGEB, Türk Patent Enstitüsü	Ocak 2015 - Aralık 2018	Küçük ölçekli firmaların tasarım yapma ve marka yaratma konusundaki donanımlarını artıracak bölgesel eğitim faaliyetleri için güdümlü proje kapsamında kaynak aktarılacaktır. Eğitim faaliyetlerinin öncelikle, pilot bölge olarak İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde 2016 yılı sonuna kadar başlatılması ve sonrasında tüm bölgelere yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

52	KOBİ'lerin özellikle mikro ölçekli işletmelerin büyümelerinin önündeki engellerinin araştırıldığı bir envanter çalışması yapılarak politika öncelikleri belirlenecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, KOSGEB	Ocak 2015 - Temmuz 2015	KOBİ'lerin büyümelerinin önündeki bürokratik, ekonomik, sosyal ve kültürel engelleri ve bunların bölgesel, sektör ve ölçek düzeyindeki farklılaşmalarını tespit eden ve bu engelleri kaldırmaya yönelik olarak uygulanması gereken strateji, politika ve tedbir önerilerini belirleyen ayrıntılı bir çalışma yapılacaktır.
Politika 4.3: Finansmana ve teşviklere erişim konusunda küçük/orta ölçekli firmaların sorunlarının azaltılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
53	Eximbank tarafından ihracat kredi sigortası uygulaması yaygınlaştırılıp ihracatçıların ticari bankalardan daha fazla kaynak elde etmelerine imkân tanınacaktır.	Eximbank	Ekonomi Bakanlığı, KOSGEB, TİM	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kullandırılan kısa vadeli Eximbank kredilerinin 2018 yılında 32,3 milyar dolara çıkarılması hedeflenmektedir. Eximbank kısa vadeli ihracat kredi sigortası programı kapsamında sigorta kapsamına alınan alacaklar ve orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası programı kapsamında sigorta kapsamına alınan alacaklar 2018 yılında kısa vadeli için 16,1 milyar dolar, uzun vadeli için ise 0,5 milyar dolar olarak gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.
54	Sermaye malları ve yüksek teknoloji sektör ihracatını desteklemek amacıyla ülke kredi ve garanti programları ile diğer orta-uzun vadeli kredi programlarının kullanımı artırılacak ve yeni destek programları geliştirilecektir.	Eximbank	Ekonomi Bakanlığı, TİM	Ocak 2015 - Aralık 2018	Üretimi uzun zaman alan elektrikli makineler, elektronik, gemi ve makine gibi katma değeri yüksek ve ileri yüksek teknoloji içeren sektörlerin ürettiği malların ihracatını desteklemek, mevcut sistemin sorunlarını çözmek ve bu sektörlerin Eximbank kaynaklarını etkin kullanımını sağlamak amacıyla ülke kredi ve garanti programları ile diğer orta-uzun vadeli kredi programlarının kullanımının artırılması ve yeni destek programlarının hazırlanması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, Eximbank ülke kredileri ve garantileri programı ile diğer orta-uzun vadeli kredi programları kapsamında kullanılan kredilerin 2018 yılında 2,8 milyar dolara ulaşması hedeflenmektedir. Ayrıca, Eximbank ülke kredileri ve garantileri kredi programı kapsamında kullanılan nakdi kredilerin toplam Eximbank kredileri içindeki payının 2018 yılında % 3'e çıkarılması hedeflenmektedir.

55	KOBİ'lerin finansman kaynaklarına erişimi kolaylaştırılacaktır.	KOSGEB	TÜBİTAK, BDDK, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut finansman kaynaklarının ulaşımının kolaylaştırılması sağlanacak, KOSGEB Kredi Faiz Destek Programları ile KOBİ'lerin finansmana erişim imkanları artırılabilecektir.
56	İhracatçıların kur riskini ortadan kaldıracak finansal enstrümanların tanıtımı yapılarak kullanımı yaygınlaştırılacak ve ihracatta döviz kuru riski sigorta sistemi kurulacaktır.	Eximbank	Ekonomi Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Ülkemiz bankacılık piyasasında faaliyet gösteren ticari bankalar tarafından verilen opsiyon hizmetinin kapsamının genişletilerek, ticari bankacılık piyasasını tamamlayıcı yönde hareket edilmesi hedeflenmiş olmakla birlikte, ülkemiz finansal piyasalarındaki gelişmeler paralelinde kur riski yönetimine ilişkin hizmetlerin zaman içinde çeşitlendirilmesi de öngörülmektedir. Ayrıca, ihracatçılarımızın kurlarda meydana gelecek dalgalanmalardan etkilenmeyecek yapıya kavuşturulması için yatırım mali ihraç eden ve bir yıldan uzun vadeli alacakları olan ihracatçıların kur risklerini sigorta kapsamına almak üzere yeni ürün geliştirilmesi amacıyla ülkemiz finansal piyasalarındaki gelişmeler yakından takip edilecek, üstlenilecek risklerin sağlıklı bir şekilde "hedge" edilmesine yönelik imkanların artması halinde, orta ve uzun vadeli ihracat alacaklarını da kapsamak üzere kur riski yönetimine ilişkin yeni hizmetler devreye sokulacaktır.
57	Eximbank tarafından yürütülen kredi ve destek mekanizmalarının tanıtılması amacıyla seminerler düzenlenecektir.	Eximbank	Ekonomi Bakanlığı, TİM	Ocak 2015 - Aralık 2018	Özellikle küçük ve orta ölçekli firmaların Eximbank tarafından sağlanan kredi ve destek mekanizmaları ile ilgili bilgilere ulaşabilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda, 2015 yılında en az 10 ilde seminerler düzenlenmesi ve Plan dönemi sonunda tüm illerde seminer düzenlenmiş olması amaçlanmaktadır.

58	KOBİ'lere AB fonlarının tanıtılmasına yönelik etkinlikler düzenlenecektir.	KOSGEB	Avrupa Birliği Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	AB üyeliği süreci kapsamında AB müktesebatına uyum ve uygulama yönünde ülkemiz tarafından alınması gereken tedbirler için sunulmakta olan mali kaynaklardan KOBİ'lerimizin azami oranda faydalanması yönünde tanıtım etkinlikleri düzenlenecektir.
59	İhracatın sürdürülebilir bir sanayi alt yapısına sahip olması için ihracata düşük üretim stratejisi kapsamında ihracat miktar hedefleri ile kapasite ve yeni yatırım ihtiyacına bağlı olarak yatırım-teşvik sistemlerinde gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	İhracatçılarımızın rekabetçiliklerinin artırılarak ihracattaki artışın sürdürülebilmesine, uygulanan politikalar bağlamında belirlenen spesifik yüksek teknoloji alanlarına ve bilgi yoğun teknolojilere yönelik olarak yatırım-teşvik sistemlerinde gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Sektörlerde hedeflenen ihracat miktarlarına bağlı olarak ilave kapasite ve yeni yatırım ihtiyacının hesaplanması ve 2023 yılına kadar planlanması sağlanacaktır.

2. İTHALATA OLAN BAĞIMLILIĞIN AZALTILMASI PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Dış finansman imkânlarının iyileşmesiyle birlikte artan sermaye girişi, TL'nin genel olarak yabancı paralar karşısında güçlenmesine, kredi imkânlarının artmasına, yurtiçi talebin canlanmasına ve ithalatın ivme kazanmasına neden olmuştur. Bu gelişme, üretim sürecinde ithal girdi kullanımını artırırken, giderek yurtiçi ara malları üretimi aleyhine bir ortam oluşturmuştur. Nitekim ara malı ithalatının GSYH içindeki payı 2000 yılındaki yüzde 13,6 (enerji hariç yüzde 10,1) seviyesinden 2011 yılında yüzde 22,4 (enerji hariç yüzde 15,6) seviyesine yükselmiştir. Ara malı ithalatındaki bu artış eğilimi, istikrarlı ve sürdürülebilir büyüme için üretim sürecinde yurtiçi kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasının önemine işaret etmektedir. Bu çerçevede, yurtiçinde üretilen ürünlerin standart ve kaliteleri ile teknoloji kapasitesinin yükseltilmesinin desteklenmesi; yurtiçinde üretilen özellikle ara mallarında kullanıcılar arasında bilgi ve farkındalık düzeyinin artırılması; kamu alımlarında yurtiçinde üretilen ve yerli girdileri kullanan nihai ürünlerin tercih edilmesi; yerli doğal kaynakların etkin kullanımı; atıkların ekonomiye kazandırılması ve enerji, ulaşım, işgücü gibi üretim maliyetlerinin düşürülmesi yönünde tedbirler alınması gerekmektedir.

Üretimde ithal ürün kullanımını dengeleme amacıyla tüm bu tedbirleri alırken, mevcut kaynakların verimsiz alanlara yönlendirilerek orta ve uzun vadede amaçlanan aksine ekonomide rekabet gücü kaybına yol açacak bir üretim yapısı oluşmamasına özen gösterilecektir. Bu programla, üretimde dönüşümün yüksek katma değerli ürünler lehine sağlanması ve yerli girdi üretiminin ve kullanımının teşvik edilmesi yoluyla ithalata olan bağımlılığın azaltılması amaçlanmaktadır.

Üretim sürecinde ithalata olan bağımlılık incelenirken, ilgili programlar olması nedeniyle dış ticaret açığında önemli yer tutan enerji ithalatı bu program kapsamı dışında tutulmuştur.

2. Program Hedefi

- Plan dönemi sonunda dış ticaret açığının GSYH'ya oranının yüzde 9,9 seviyesinde gerçekleşmesi.

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İhracatın ithalatı karşılama oranı	%60,3	%66	%67	%68	%69	%70
Altın ve enerji hariç ithalatın GSYH' ya oranı	%22	%20	%21	%22	%23	%23,7
İthalatta orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerin payı	%42	%43	%42,5	%42	%41	%40
İhracatta orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerin payı	%32	%33	%34	%35	%36	%37,6
Dâhilde işleme rejimi kapsamında döviz kullanım oranı	%47	%46	%45	%44	%42	%40
Tüketim malları ithalatının toplam ithalat içerisindeki payı	%12,1	%11,9	%11,5	%11	%10,5	%10
Seçilecek öncelikli sektör ve ürün gruplarında kapasite kullanım oranları						
İmalat sanayi	% 74,6	% 76	% 77	% 78	% 79	% 80
Kimya sektörü	% 77,8	% 78	% 79	% 80	% 81	% 82
Ana metal sanayi	% 77,3	% 78	% 79	% 80	% 81	% 82
Motorlu Kara Taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork)	% 70,4	% 72	% 74	% 75	% 78	% 80

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Ekonomi Bakanlığı

1. Bileşen: Üretimde Dönüşümün Gerçekleştirilmesi / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
2. Bileşen: Yerli Girdi Kullanımının ve Yerleşmenin Artırılması / İthalat Genel Müdürlüğü
3. Bileşen: Dış Ticarete Dönük Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi / ÜGD Genel Müdürlüğü
4. Bileşen: Atıkların Ekonomiye Kazandırılması / Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

5. Eylem Planı

1. Bileşen: Üretimde Dönüşümün Gerçekleştirilmesi

Politika 1.1: İmalat sanayiinin ihtiyaç duyduğu girdilerin üretimine dönük, yerli katma değeri artıracak ürün/tür üretiminin özendirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES) gerçekleştirme raporu hazırlanacak ve Eylem Planı'nın (2013-2015) tamamlanmasını müteakip ülkemiz ihtiyaçlarına bağlı olarak güncellenecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, İlgili STK'lar	Eylül 2015 - Mart 2016	Çalışmalarına 2010 yılında başlanan Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES) ve Eylem Planı (2013-2015); Yüksek Planlama Kurulu (YPK) Kararı olarak 25/12/2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Ülkemizin girdi ihtiyacına ilişkin çalışmalar süreklilik arz edecek olup, zaman içerisinde değişen ihtiyaçlara bağlı olarak güncellenmesi ve buna uygun politikalar geliştirilmesi gerekmektedir.
2	MTA'nın yurtdışında madencilik faaliyetleri yapılabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler gerçekleştirilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Aralık 2015	Türk sanayinin kullanımını amacıyla, yurtdışında maden arama çalışmalarının etkinliğinin artırılabilmesi için hukuki düzenlemeler gözden geçirilecektir.
3	Rüzgâr enerjisinden elektrik enerjisi üreten tesislerde kullanılan mekanik ve/veya elektro-mekanik teçhizatın yurtiçi üretiminin payı artırılabilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, EPDK, KOSGEB, TEMSAN, TUBİTAK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut durumda mekanik ve/veya elektro-mekanik teçhizatın yüzde 35'i yurt içinde imal edilebilmekte olup; bu oranın 2016 yılı sonunda yüzde 38, 2017 yılı sonunda yüzde 41 ve 2018 yılı sonunda yüzde 45 seviyesine ulaşması hedeflenmektedir.

4	Güneş enerjisinden elektrik enerjisi üreten tesislerde kullanılan mekanik ve/veya elektro-mekanik teçhizatın yurtiçi üretiminin payı artırılabilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, EPDK, KOSGEB, TEMSAN, TUBITAK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut durumda mekanik ve/veya elektro-mekanik teçhizatın yüzde 25'i yurt içinde imal edilebilmekte olup; bu oranın 2016 yılı sonunda yüzde 30, 2017 yılı sonunda yüzde 36 ve 2018 yılı sonunda yüzde 45 seviyesine ulaşması hedeflenmektedir.
5	Hidroelektrik enerjisi üreten santrallerde kullanılan yerli girdi miktarı artırılabilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, DSİ, EUAŞ, EPDK, KOSGEB, TUBITAK, TEMSAN	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut durumda sadece 10 MW için yüzde 100 seviyesinde olan yerli girdi kullanım oranının, 2016 yılında 30 MW, 2017 yılında 40 MW ve 2018 yılında 50 MW için yüzde 100 seviyesine ulaştırılması hedeflenmektedir.
6	Jeotermal enerjisinden elektrik enerjisi üreten tesislerde kullanılan mekanik ve/veya elektro-mekanik teçhizatın yurtiçi üretiminin payı artırılabilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, EPDK, KOSGEB, TUBITAK, TEMSAN	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut durumda mekanik ve/veya elektro-mekanik teçhizatın yüzde 30'u yurt içinde imal edilebilmekte olup; bu oranın 2016 yılı sonunda yüzde 34, 2017 yılı sonunda yüzde 38 ve 2018 yılı sonunda yüzde 45 seviyesine ulaşması hedeflenmektedir.
7	Biokütle enerjisinden elektrik enerjisi üreten tesislerde kullanılan mekanik ve/veya elektro-mekanik teçhizatın yurtiçi üretiminin payı artırılabilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, EPDK, KOSGEB, TUBITAK, TEMSAN	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut durumda mekanik ve/veya elektro-mekanik teçhizatın yüzde 40'ı yurt içinde imal edilebilmekte olup; bu oranın 2016 yılı sonunda yüzde 45, 2017 yılı sonunda yüzde 50 ve 2018 yılı sonunda yüzde 55 seviyesine ulaşması hedeflenmektedir.

8	Hidroelektrik santrallerde kullanılan 50 MW ve üstü türbinin tamamının yerli olarak üretilmesi sağlanacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, DSİ, EPDK, KOSGEB, TUBİTAK, TEMSAN	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut durumda yüzde 50 seviyede olan yerli jirdi kullanım oranının 2016 yılında yüzde 80, 2017 yılında yüzde 90 ve 2018 yılında yüzde 100 seviyesine ulaşması hedeflenmektedir.
9	Yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji üretiminde kullanılan malzemelerin ürün geliştirme ve Ar-Ge süreçleriyle ilgili mevzuat altyapısı tamamlanacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, DSİ, EPDK, KOSGEB, TUBİTAK	Ocak 2015 - Haziran 2015	Enerji Sektörü Araştırma-Geliştirme Projeleri Destekleme Programına (ENAR) Dair Yönetmeliğin dayanak maddesi mahiyetindeki kanun maddesi değiştirilerek yönetmeliğe 2015 yılında işlerlik kazandırılacaktır.
10	Öne çıkan inorganik kimyasallar üretiminde kullanılacak, potansiyel arz eden maden kaynakları ve sanayi yatırım alanları tespit edilerek uygulamaya geçilebilmesi için bir eylem planı hazırlanacak ve bu çerçevede gerekli destekler sağlanacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TUBİTAK, Üniversiteler, Araştırma Enstitüleri, Kimya Sektör Platformu	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ülkemizdeki mevcut mineral ve filizlerin, inorganik kimya sanayinde kullanım oranını artırmaya yönelik eylemler tespit edilecek ve bu eylemlerin uygulamaya geçirilebilmesi için gerekli destekler verilecektir.
11	Tedarik zincirindeki işletmeler arasında işbirlikleri ile daha fazla katma değer üretimine yönelik yerlilik oranını artırıcı kümelenme faaliyetleri desteklenecek ve sonuçları raporlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, KOSGEB, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Yatay işbirliğini tesis eden kümelenme ve rekabet öncesi işbirliği gibi faaliyetlerin özendirilerek yerlilik oranının artırılması ve daha fazla katma değerinin ülke içinde kalması hedeflenmektedir.
12	Seramik endüstrisi için kritik önemi olan hammaddelerin rezerv büyüklükleri belirlenecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Haziran 2015	Sektör için kritik önemdeki hammadde türlerinin yurtiçinden temin edilmesi amacıyla Türkiye'deki cevherlerin lokasyon bilgileri ve potansiyel rezerv büyüklükleri belirlenecek, rezervlerin analiz çalışmaları yapılacak ve master planı oluşturulacaktır.

13	Biyoyakıt Eylem Planı hazırlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, EPDK	Ocak 2015 - Mart 2015	Ekilebilir arazinin kısıtlı olması nedeniyle biyoyakıtta düşük üretime ayrılabacak arazilerin gıda üretimine getireceği alternatif maliyet göz önünde bulundurularak, biyoyakıt kullanımına yönelik olarak ilgili kurum ve kuruluşların işbirliği ile bir eylem planı hazırlanacaktır.
14	Lif levha ve yonga levha gibi ürünlere ihtiyaç duyan kâğıt, orman ürünleri ve mobilya sektörlerinde alternatif kompozit malzemelerin geliştirilmesi için araştırma faaliyetleri teşvik edilecektir.	Orman ve Su İşleri Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TÜBİTAK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kâğıt, orman ürünleri ve mobilya sektörlerinin ihtiyaç duyduğu alternatif kompozit malzemelerin geliştirilmesi için araştırma faaliyetleri teşvik edilecektir. Ayrıca anılan sektörler için önemli bir girdi olan odun hammaddesi (tomruk) ihtiyacının yurt içinden karşılanabilmesi amacıyla, ormanların verimli kullanılması ve bakımının yapılması desteklenecektir.
15	Demir-çelik sektöründe hurda girdiye olan bağımlılığın azaltılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Türkiye Çelik Üreticileri Derneği (TÇÜD), İMMİB, İlgili diğer STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Ülkemizin mevcut demir-çelik üretiminin yüzde 70'i hurdaya dayalı üretimden oluşmaktadır. Bu yapının üretimde cevher kullanılan entegre tesisler lehine iyileştirilmesi için gerekli destekler sağlanacaktır.
16	Demir-çelik üretiminde kullanılan ana ferro-alyajların yurtiçinde üretimini sağlamaya yönelik olarak, teşvik sistemi gözden geçirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Türkiye Çelik Üreticileri Derneği (TÇÜD), İMMİB, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yılda yaklaşık 700 milyon dolarlık ferro-alyaj ithalatı yapılmakta olup bunun yaklaşık yüzde 70'ini ferro-siliko-manganez ve ferro-silisyum teşkil etmektedir. Bu iki ferro-alyaj, Topluluğun çelik tanımı içerisinde yer almamakla birlikte çelik tanımı içerisinde yer alan ve almayan ürünlerin aynı yatırım kapsamında üretimi mümkün olduğundan söz konusu sektör uluslararası yükümlülüklerimiz de dikkate alınmak suretiyle teşvik tedbirlerinden yararlandırılacaktır.
17	Bakır izabenin yurtiçinde üretimini sağlamaya yönelik olarak, teşvik sistemi gözden geçirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İMMİB, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Haziran 2016	Konsantr bakır, enerji yoğun üretim yapısı nedeniyle işlenmeden ihraç edilmekte ve böylece önemli miktarda gelir kaybına neden olmaktadır. Bakır izabe üretimi için fizibilite raporları 2015 yılı sonuna kadar hazırlanacak olup söz konusu sektöre yönelik yapılması planlanan yatırımlar desteklenecektir.

18	Birincil alüminyumun yurtdışında üretimini sağlamaya yönelik olarak, teşvik sistemi gözden geçirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İMİMB, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Enerji yoğun üretim gerektirmesi nedeniyle kurulu kapasitenin ülke ihtiyacının ancak yüzde 10'unu karşılayabildiği birincil alüminyumda üretimin artırılması teminen söz konusu sektöre yönelik yapılması planlanan yatırımlar desteklenecektir.
19	GİTES'teki öncelikli sektörler başta olmak üzere Türkiye'de rezerv olarak bulunmayan ya da kısıtlı olan doğal kaynakların yurtdışından tedarığının güvence altına alınmasını sağlamak üzere Türkiye'de yerleşik sanayicilerin gerçekleştirecekleri yurt dışı yatırımlar desteklenecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, DEİK, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Haziran 2015	Hazırlanan taslak mevzuatta yurtdışına yatırım yapan firmalara danışmanlık/rapor/ fizibilite etüdü, faiz ve siyasi risk sigortası prim ödemesi olmak üzere 3 kalemede destek ödemesi yapılması öngörülmektedir. Bu çerçevede GİTES Eylem Planında belirlenen ürünlerde yurt dışı yatırımların desteklenmesi hedeflenmektedir.
20	Demir cevheri zenginleştirme tesisi yatırımları ile düşük tenörlü cevherden üretim yapmaya dönük teknolojilerin geliştirilmesine yönelik olarak, teşvik sistemi gözden geçirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, MTA, TUBİTAK, TÇÜD, Üniversiteler, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Arz açığı nedeniyle, ülkemizde her yıl yaklaşık 1 milyar dolar civarında demir cevheri ithalati yapılmaktadır. Düşük tenörlü ve/veya zararlı içerikli demir cevheri yataklarının işletilebilmesi için yüksek maliyetli zenginleştirme tesislerinin kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
21	Makine alt sektörlerinin ihtiyaç duyduğu ve yurt içinde üretil(e)meyen veya kalite/ fiyat nedeniyle ithalat bağımlılığı bulunan demir-çelik ürünlerinin ve aksam-parçaların envanteri çıkarılacak ve makine ile demir-çelik sektörleri bir araya getirilerek rekabet öncesi işbirliğine dönük ürün bazlı projeler desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, TUBİTAK, TÇÜD, Üniversiteler, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Nitelik ve nicelik olarak sektörün kullandığı demir-çelik ürünlerinin yurt içinden tedarik imkanları hususunda bir envanter çalışması yapılması gerekmektedir. Makine sektörü ile demir-çelik sektörü arasında bir köprü oluşturacak rekabet öncesi işbirliği modeli ile arz açığı bulunan ürün ve aksam parçalarında gerekli Ar-Ge çalışmalarının yapılması ve bu ürünlerde üretim teknolojisi, kapasitesi/kalitesinin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Politika 1.2: Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinin orta-yüksek ve yüksek teknolojiye sahip ürünlerde yoğunlaşması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
22	Orta ve yüksek teknoloji ürünlerine yönelik Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerine öncelik vermek suretiyle Türkiye Sanayi Stratejisi ve Sektörel Stratejiler hazırlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TÜBİTAK, İTGV, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Birinci uygulama döneminin sonunda yenilenecek olan Türkiye Sanayi Stratejisi ve Sektörel Stratejiler (Makine, Otomotiv, Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller, Kimya, Seramik, Elektrik ve Elektronik, Tekstil, Hazır Giyim ve Deri Ürünleri Sektörü Stratejileri) orta ve yüksek teknoloji ürünlerine yönelik Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerini kapsayacak şekilde hazırlanacaktır.
23	Firmaların orta ve yüksek teknoloji ürün üretimine odaklanması amacıyla yatırım destek programları uygulaması başlatılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEB, İTGV, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Mart 2015	Sanayinin uluslararası pazarlarda rekabet gücünün artırılarak daha dinamik bir yapıya kavuşturulmasını temin etmek amacıyla, Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürün yatırımlarına destek verilmesi amaçlanmaktadır.
24	Sanayinin rekabet gücünü artırmak amacıyla Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinde fikri ve sınai mülkiyet haklarının farkındalığına yönelik konferans, çalıştay ve benzeri etkinlikler düzenlenecektir.	Türk Patent Enstitüsü	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, KOSGEB, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinde fikri ve sınai mülkiyet haklarının nasıl korunacağı ve yönetileceği konularında reel sektörde bilincin artırılması sağlanacaktır.
25	Elektronik haberleşme, havacılık ve uzay teknolojileri alanlarında Ar-Ge projeleri desteklenecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, TÜBİTAK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut durumda hazır olan "Elektronik Haberleşme, Uzay ve Havacılık Sektöründe Araştırma Geliştirme Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Yönetmelik" kapsamında; elektronik haberleşme, uzay ve havacılıkla ilgili olarak yeni tasarım ve üretim yönelik araştırma, geliştirme faaliyetlerine ilişkin proje başvuruları 2014 yılında ilk kez sonuçlandırılacak, gelecek yıllarda belirlenecek önceliklendirme çerçevesinde projeler desteklenmeye devam edilecektir.

26	Elektrikli araçlar için pil üretimi ticari safhaya hazır hale getirilecektir.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Universiteler, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2017	Araştırmaları halen sürdürülen elektrikli araçlar için ilgili standartlara uygun bataryanın prototip bazda üretimi tamamlanacak, araç içerisine entegrasyonu ve araç testleri 2015 yılına kadar yapılacaktır. Pilin ticari olarak piyasada satılabilir nitelik kazanması ve pazarlanmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.
27	Tohumculuk alanında geliştirme ve üretim kapasitesi artırılacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, TÜBİTAK, TİGEM, Universiteler, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2017	Tohumculuk sektöründe öncelikli olarak yurtdışı tüketimi yüksek olan sebzelerin hibrid tohumlarının üretilmesi, sonrasında ihracat potansiyeli yüksek sebzelere yönelik tohum üretiminin artırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda 2014 sonuna kadar üzerinde yoğunlaşılacak sebze türleri tespit edilip dönem sonunda en az iki üründe pazarlanabilir bir üretim altyapısının oluşturulması sağlanacaktır.
28	Gübre kullanımında etkinliğin ve tarımsal verimliliğin artırılması ve yurtdışı üretim kapasitesinin geliştirilmesi desteklenecektir.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, TÜBİTAK, TİGEM, Universiteler, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2017	Gübre sanayinde, yüksek dış ticaret açığını azaltmak ve üretim teknolojisi ve kapasitesini geliştirmek üzere destek politikaları değerlendirilecektir.
29	Has kimyasallar (fine-chemicals) ve ileri kompozite düşük Ar-Ge destekleri yoğunlaşılacak ve geliştirilen ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar desteklenecektir.	TÜBİTAK	Ekonomi Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Sanayide üretim kapasitesinin artırılması amacıyla katma değeri yüksek ve yoğun Ar-Ge içeren has kimyasallar ve ileri kompozitler alanında Ar-Ge desteklerinin yoğunlaştırılması sağlanacak, Ar-Ge faaliyetleri sonucu geliştirilen ürünlerin üretimleri desteklenecektir.
30	Yerli pamuk tohum projelerine ağırlık verilerek araştırma merkezleri desteklenecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, TÜBİTAK, Kalkınma Ajansları, Universiteler	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ülkemizin hâlihazırda dünya pamuk verimliliğindeki yüksek sıralamasını muhafaza etmesi için yerli tohum geliştirilmesi elzemdir. Bu çerçevede, ulusal tohum çeşitleri üreten şirketlerin/ kamu kuruluşlarının ortaklaşa veya ayrı yürüteceği, başta Bergama pamuğu olmak üzere, bölgelere uygun pamuk çeşitlerini geliştirme çalışmaları daha etkin bir şekilde desteklenecektir.

Politika 1.3: Enerji, işgücü, ulaşım ve altyapı maliyetlerinin düşürülmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
31	Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Sanayi Siteleri (SS) projeleri kredi mekanizmalarıyla desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı yatırım programında yer alan OSB ve SS projelerine ait inşaatlar ilgili mevzuat kapsamında kredi ile desteklenmekte olup, söz konusu inşaatlar, OSB Müteşebbis Heyet ve SS Yönetim Kurulu Başkanlıkları sorumluluklarında yürütülmektedir.
32	Demir-çelik sektöründe, enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik projeler desteklenecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TÇÜD, Üniversiteler, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Ark ocaklı tesisler başta olmak üzere demir-çelik ve demir dışı metaller sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik tedbir ve öneriler belirlenecek ve bu öneriler desteklenecektir.
33	Petrokimya, sıvı kimyasal depolama ve enerji sektörlerinde yapılacak yatırımlar için kümelenme modeli oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, EPDK, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Özel sektörün işbirliğiyle küme analiz ve yol haritaları tamamlanacak, Aliğa ve Ceyhan-Yumurtalık bölgelerinde kümelenme modeli oluşturulacaktır. Aliğa bölgesinde yürütülmekte olan rafineri, petrokimya, enerji entegrasyonunun tamamlanması ile Ceyhan-Yumurtalık bölgesinde, petrol rafineri ve petrokimya tesisleri kurulması yönünde çalışmalar yürütülecektir.
34	Tasarım doğrulama, dayanım, yol ve araç testleri yapılması için test merkezleri ve rüzgâr tüneli kurulacak ve mevcut test merkezleri sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TSE, TUBİTAK, MESS, OSD, TAYSAD, İlgili diğer STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Motorlu araçlar ile bunların aksam ve parçalarının küresel teknik mevzuata uygun olarak test edilerek belgelendirilmesi ve ülkemizde tasarlanan araçlar ile aksam ve parçalarının "tasarım ve dayanım" testlerinin yapılması için mevcut test merkezleri geliştirilecektir.

35	Yurtiçi üretimin ülkemiz sanayisinin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldığı, katma değeri ve teknoloji içeriği yüksek ürünlerin sürekli ve rekabetçi fiyatlardan tedarik edilmesi amacıyla yönelik olarak, yüksek teknoloji ve uluslararası doğrudan sermaye transferine imkân sağlayacak yatırımlar için Serbest Bölgeler cazip hale getirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Serbest Bölgelerin, ülkenin değişen ekonomik koşulları ve ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirilebilirliği; yatay ve dikey işbirliği ağları geliştirebilen bölge uygulamacılığı yapılabilmemesine imkân verecek bir esnekliğe kavuşturulmaları ve böylece ülkenin uluslararası rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlamları ve ekonomiyeye daha etkin biçimde entegre olmalarının yanı sıra dünyadaki iyi uygulama örneklerine yakınlaştırmalarını teminen, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunda stratejik, büyük ölçekli veya öncelikli yatırımlara yönelik gerekli değişiklikler yapılacaktır.
2. Bileşen: Yerli Girdi Kullanımının ve Yerleşmenin Artırılması					
Politika 2.1: Uygun standartta ve maliyette sürekli yerli girdi temininin artırılması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
36	Türkiye'nin girdi tedarik ihtiyacı envanteri oluşturulacaktır.	TÜİK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Girdi-çıktı tabloları, kapasite raporları, Girişimci Bilgi Sistemi ve diğer alternatif kaynakların girdi tedarik ihtiyacının tespitine yönelik kullanılabilirliğinin değerlendirilmesi, kullanılan sınıflandırmanın GTİP sınıflandırmasına dönüşümü önemlidir.
37	Sanayimizin nükleer santral ekipmanı üretebilme yeteneği ve kapasitesi analiz edilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TAEK, TSE, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2015	Sanayimizin insan kaynakları, nükleer kod ve standartlara uyum, AR-GE, test, muayene, kontrol, tasarım, imalat ve montaj teknolojisi alanlarındaki durumu tespit edilecektir.

38	Enerji sektöründe girdi mahiyetinde olan ve üretimi yüksek katma değer sağlayacak hedef ürünler listesi çıkarılacak ve bunların üretimine yönelik yatırımlar desteklenecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TSE, Üniversiteler, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Eylül 2015	Mevcut kapasite ile üretilmeyen ancak, üretimi durumunda Türk firmalarının uluslararası alanda fiyat ve kalite anlamında rekabet edebileceği, katma değeri yüksek, elektrik üretim santrallerinde de kullanılabilecek ekipman, malzeme ve hizmet bileşenleri tespit edilecek ve hedef ürünler listesi çıkarılacaktır.
39	Nükleer santrallerdeki ekipmanların üretimine ilişkin geliştirme planları hazırlanacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, TAEK, TSE, TÜRKAK, Üniversiteler Kalkınma Ajansları	Eylül 2015 - Haziran 2016	Mevcut kapasite ile ulaşılmak istenen kapasite (hedef ürünler listesinde bulunan ekipman, malzeme, hizmet bileşenlerinin üretilebilmesi için) arasındaki farkın tespit edilmesi için "Fark Analizi" çalışması yapılacak ve buna bağlı geliştirme planları hazırlanacaktır.
Politika 2.2: Yurtiçi doğal kaynak potansiyelinin daha etkin değerlendirilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
40	Toryumun nükleer enerji üretiminde kullanılmasına dönük uluslararası çalışmalara aktif katılım sağlanacak, bu yönde Ar-Ge faaliyetleri öncelikle desteklenecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TAEK, TÜBİTAK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Türkiye tahmini 744 bin ton toryum rezerviyle, rezerv açısından Hindistan'dan sonra dünyada ikinci sırada yer almaktadır. Bu kapsamda, Türkiye'de toryumun nükleer enerji üretiminde kullanılmasına dönük Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesinde ve toryum tabanlı nükleer yakıt çevrimi ile ilgili teknolojik alanda uluslararası gelişmeler yakından takip edilerek, bu girişimlere ülke olarak aktif katılım sağlanacaktır.
41	Demir oksit pigmenti üretimine dönük yatırımlar özendirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TÜBİTAK, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ülkemizde demir oksit pigmentlerin üretimi için yeterli hammadde kaynağı bulunmaktadır. Bu kapsamda yapılacak yatırımlara destek verilecektir.

42	Pamuk destekleme mekanizmasının etkinliği artırılabilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Ulusal Pamuk Konseyi	Ocak 2015 - Aralık 2016	Sanayinin ihtiyacı olan pamuğun yerli üretimle karşılanmasını sağlayacak destekler verilmesi hedeflenmektedir.
43	Et verim özellikleri fazla olan etçi ırkların geliştirilmesinin ve yaygınlaştırılmasının sağlanmasını teminen gerekli tedbirler alınacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Et ihtiyacının yerli üretimle karşılanması amacıyla et verim özellikleri fazla olan etçi ırkların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
44	Et ve canlı hayvan ithalatına gerek duyulmamasını teminen arz fazlası çiğ süttten süt proteini elde edilmesine yönelik faaliyetler desteklenecektir.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ulusal Süt Konseyi, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Süt üretiminde yaşanan arz fazlasının değerlendirilerek süt fiyatlarında istikrar sağlanması suretiyle erken hayvan kesimi önlenmiş olacak ve böylece et ve süt arzında süreklilik sağlanacaktır.
Politika 2.3: Yerli üretimin desteklenmesi, bu amaçla uygun mekanizmaların geliştirilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
45	Yerli makine üreticilerinin yurtiçinde rekabet güçlerini artırmak için finansal ortamı iyileştirmeye yönelik mekanizma oluşturulacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, BDDK, KOSGEB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yerli üretimin önemli adımlarından birisi yatırım malları üretiminde ithalata olan bağımlılığın azaltılmasıdır. Bu kapsamda yerli yatırım mali kullanımı desteklenerek payı artırılabilecektir.
46	Yerli üreticiler ile yatırımcıların düzenli olarak buluşmasını sağlayacak ortam tesis edilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yerli üreticiler ile yurtiçi-yurtdışı yatırımcıların ülkemizdeki imalat sanayi ürünlerinin çeşidi, kapasitesi ve firmalardan haberdar olmasını sağlamak üzere web tabanlı sürekli güncellenen portal oluşturulacaktır.

47	Belirlenecek sektörlerde Türk tarzının tespit edilmesi için üniversiteler ve tasarıma ilişkin kurumların birlikte çalışacağı bir platform oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Üniversiteler, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Başta tekstil, hazır giyim, mobilya ve seramik sektörleri olmak üzere belirlenecek sektörlerde, Türk imaj ve tarzının belirlenmesi ve yerleştirilmesi için üniversite, ticaret ve sanayi odalarının katılımıyla bilimsel düzeyde çalışmalar yapılacaktır.
48	Endüstriyel üretime dönük en az bir küresel elektrik-elektronik markası oluşturulmasına dönük mekanizmalar geliştirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Endüstriyel elektroniğin üretimde kullanımı ve katma değeri teknolojik gelişmeler paralelinde artmaktadır. Bu doğrultuda, dünya ticaretindeki payı da hızla artmakta olan endüstriyel elektroniğe üretim ve ticaret hali hazırda birkaç küresel firma tarafından yönlendirilmektedir.
3. Bileşen: Dış Ticarete Dönük Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi					
Politika 3.1: Yerli firmaların ölçek ve teknoloji yetersizliği veya küresel firmaların ölçek avantajı nedeniyle yurtiçi üretim kapasitesi yaratılmayan ürün gruplarında yatırımların ülkemize çekilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
49	Yerli firmaların ölçek ve teknoloji yetersizliği veya küresel firmaların ölçek avantajı nedeniyle yurtiçi üretim kapasitesi yaratılmayan ürün gruplarında yatırımların ülkemize çekilmesi için çalışmalar yapılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, DEİK, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Girdi Tedarik Stratejisi (GiTES) kapsamında ithalat bağımlılığımızın yüksek olduğu motor ve aktarma organları, soğutucularda kullanılan kompresörler, araç motorlarında kullanılan pompalar, servo valf ve servo motorlar, iş makineleri motor ve valfleri, rulman, rafineri-ana petro-kimya, sentetik kauçuk ve karbon siyahı, titanyum dioksit, has kimyasallar, kompozit malzemeler ve grafit elektrot ürünlerinde üretim yapan küresel yatırımcıların ülkemizde yatırım yapmaları hususunda görüşmeler gerçekleştirilecektir. Özellikle ithalat bağımlılığımızın yüksek olduğu ürün gruplarındaki küresel yatırımcıları çekmek amacıyla yatırım teşvik sisteminin tanıtım toplantıları gerçekleştirilecektir.
50	Sanayimizin ihtiyaç duyduğu girdilerin tedarikinde etkinlik, süreklilik ve güvenliğin sağlanmasını teminen ticaret diplomasisi etkin bir şekilde kullanılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, DEİK, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	GiTES tespitlerinin ikili ve çok taraflı müzakere ve anlaşmalara yansıtılması, bu amaçla, temel tedarik kaynağı ülkelere dönük resmi temaslarda bu hususun gündemde yer almasının sağlanması hedeflenmekte olup, gerekli görüşmesi halinde bu ülkelerde özel ekonomi bölge(leri)si kurulması da söz konusu olabilecektir.

Politika 3.2: Dâhilde işleme rejiminin gözden geçirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
51	Dâhilde işleme rejimi, ihracata yönelik üretimde yurtiçinden girdi tedarik edilmesini teminen gözden geçirilecek ve gerekli tedbirler alınacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı Maliye Bakanlığı, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	İhracatçılarımızın uluslararası piyasalardaki rekabet gücünün korunması amacıyla dünya piyasası fiyatlarından ve istenilen kalitede hammaddenin yurtiçinden sağlanması imkânının bulunması kaydıyla Dâhilde işleme Rejimi kapsamında uygulanan; -İhracat sayılan satış ve teslimler; Döviz kullanım oranı; Eşdeğer eşya uygulaması; Yurtiçinden tedarik zorunluluğu; Belgeden belgeye teslim; KDY tecil-terkin sistemi gibi enstrümanlar yeniden gözden geçirilecektir. Bu sayede, Dâhilde işleme izin Belgesi düzenlenme aşamasında dikkate alınan "yerli üreticilerin ekonomik çıkarlarının olumsuz etkilenmemesi" ve "işleme faaliyetinin katma değer yaratan bir faaliyet olması" kriterlerinin etkinliğinin artırılması sağlanacaktır.
52	"Dâhilde İşleme Rejimi Veri Tabanı" oluşturularak sektörel kararların şekillendirilmesinde aktif olarak kullanılması sağlanacak ayrıca, DIR Otomasyon Uygulaması geliştirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Bu kapsamda ilk olarak 2006 yılından bu yana otomasyon kapsamındaki DIR kullanımına ilişkin veriler işlenecek ve ayrıca, yurtiçi üretim verilerini de ihtiva eden bir bilgi bankası oluşturularak paydaşların istifade etmesi imkânı getirilecektir. Yeni otomasyon uygulamasında, verilerin elektronik olarak aktarımı ve birbiriyle konuşan sistemler geliştirilmesi hedef alınacaktır. Bunun sonucunda elektronik ortamda Dâhilde işleme izin Belgesi (DIIB) düzenlenmesi ve kapatılması işlemlerinin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.

Politika 3.3: AB'nin tek taraflı olarak yaptığı Serbest Ticaret Anlaşmalarının (STA) ticareti sapırtıcı, rekabeti bozucu etkilerinin azaltılması ve haksız rekabete yol açan ithalata karşı önlem alınması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
53	İthalatta trafik sapması, menşe yanılması ve düşük kıymet beyanı yoluyla yapılan ithalatın yerli üretime olan olumsuz etkilerini bertaraf etmek üzere gümrük işlemlerinin izlenmesine yönelik mekanizmanın etkinliği artırılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	AB Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	İthalatta trafik sapması, menşe yanılması ve düşük kıymet beyanı yoluyla yapılan ithalatın yerli üretime olan olumsuz etkilerini bertaraf etmek üzere gümrük işlemlerinin izlenmesine yönelik mekanizmanın etkinliği artırılacaktır. Özellikle, ikili ticaret anlaşmamız olmayan ülkeler menşeli ürünlerin, anlaşmamız bulunan ülkeler üzerinden tavizli olarak pazarımıza girmesinin önlenmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.
54	Ticaret politikası önlemine tabi ürünlerde ticaret sapmasının önlenmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	AB Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TÜİK, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	İthalat artışı ve/veya haksız rekabetin yerli üretimde sebep olduğu zararın bertaraf edilmesi ve yerli üreticilerin rekabet koşullarına uyum sağlamasını teminen ticaret politikası savunma araçları kullanılmak suretiyle önlem uygulanmaktadır. Bu önlemleri etkisiz kılabilecek şekilde yapılan ithalatın tespitine yönelik izleme mekanizmasının etkinliğinin artırılması için gerekli tedbirler alınacaktır.
55	Ticaret politikası araçlarının daha etkin kullanılabilmesi amacıyla firmalar ve meslek kuruluşları nezdinde tanıtım yapılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	İlgili meslek kuruluşları ve STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Ülkemiz sanayinin ithalattan kaynaklanan rekabete karşı korunmasını teminen kullanılan ticaret politikası araçlarının tanıtılmasına yönelik olarak önemli sanayi merkezleri başta olmak üzere ülke genelinde, ilgili sanayi kuruluşları ve STK'larla işbirliği içerisinde tanıtım etkinlikleri düzenlenecektir.
56	Yurtiçi üretimin korunması ve geliştirilmesi için yürütülen kullanılmış makine ithalatına ilişkin izin mekanizmasının etkinliği geliştirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, ilgili sektör kuruluşları ve STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Sanayi üretimimizin geliştirilmesi ve girdi maliyetlerinin düşürülmesini teminen sadece yerli üretime bulunmayan makinelerin ithalatında kullanılmış makine izni verilmektedir. Bu uygulamanın etkinliğini artırmak üzere, ilgili sektör kuruluşlarının ve makine üreticisi firmalarının sürece aktif katılımını sağlayacak web tabanlı bir program uygulamaya konulacaktır.

4. Bileşen: Atıkların Ekonomiye Kazandırılması

Politika 4.1: Geri dönüşüm/geri kazanım ve toplama-ayırma konu atıkların sağlık, çevre, enerji perspektiflerinden değerlendirilerek etkin bir şekilde ekonomiye kazandırılması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
57	Atıkların uygun koşullarda ekonomiye kazandırılması ve geri dönüşüm/geri kazanım ve toplama-ayırma faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla mevzuat düzenlemesi gerçekleştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, TAEK, Türkiye Belediyeler Birliği, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Mart 2015	Avrupa Birliği yükümlülükleri çerçevesinde atıkların uygun koşullarda ekonomiye kazandırılması ve geri dönüşüm/geri kazanım ve toplama-ayırma faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
58	Çelik üretiminden elde edilen cürufun agrega olarak kullanımına yönelik mevzuat düzenlemesi gerçekleştirilecektir.	TSE	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, ÇÜD	Ocak 2015 - Aralık 2016	Çelik üretiminden elde edilen cürufun agrega olarak kullanımı için ulusal standart oluşturulması ya da mevcut EN standartlarının uyumunun sağlanması gerekmektedir. KGM tarafından şartnamelere, çelikhane cürufu eklenerek, söz konusu atıkların standart ürün olarak kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
59	Atık elektronik ve elektrikli eşyalar ve tehlikesiz atıkların geri dönüşümüne /geri kazanımına, toplanmasına ve ayrıştırılmasına yönelik tesisler için standart belirlenecektir.	TSE	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Temmuz 2015	Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaları İşleme Tesislerinin kuralları için Türk Standardı belirlenmesi çalışması devam etmektedir. Yönetmeliklerin etkin bir şekilde uygulanması ve haksız rekabet koşullarının oluşmaması için bu konuda standartların oluşturulması hedeflenmiştir.

60	Atık elektronik ve elektrikli eşyalar ve tehlikesiz atıkların geri dönüşümüne /geri kazanımına, toplanmasına ve ayrıştırılmasına yönelik tesislere lisans verme ve lisans yenileme ölçütleri detaylı olarak belirlenecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, TSE, Türkiye Belediyeler Birliği, ilgili STK'lar	Eylül 2015 - Aralık 2015	Standart belirleme çalışmasını müteakip söz konusu tesislerin lisanslandırılmasına ilişkin mevzuat yenilenecektir.
61	Ankara OSTİM Sanayi Bölgesinde yapılacak pilot çalışma ile simbiyoz olanakları ortaya konulacak ve başta OSTİM olmak üzere ülke genelinde yaygınlaştırılmasına yönelik bilinçlendirme ve model çalışmaları gerçekleştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	KOSGEB, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, OSTİM Organize Sanayi Bölgesi, Kalkınma Ajansı, TTGV	Ocak 2015 - Aralık 2015	Endüstriyel simbiyoz kavramının OSTİM Sanayi bölgesinde 6 işletmede yapılacak pilot çalışma ile hayata geçirilmesi ve bu doğrultuda KOSGEB tarafından çevre ve enerji alanında yürütülmekte olan projeler kapsamında oluşturulması planlanan destek modeliyle, tüm KOBİ'lere yönelik olarak ülke genelinde bu kavramın yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, destek programının yanı sıra proje çıktılarının hedef kitle, STK ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile paylaşıldığı etkinlikler düzenlenerek hedef kitlede farkındalık oluşturulacaktır.
Politika 4.2: Yurtiçi hurda arzını artırmaya yönelik çalışmaların desteklenmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
62	Yurtiçi demir-çelik hurda üretim kapasitesi ve üretimiyle ilgili güncel veriler yıllık bazda oluşturulacak, hurda üretim ve tüketim projeksiyonları yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, MKEK, TÜJK, TÇÜD, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Haziran 2015	Hurda üretim ve tüketimine ilişkin verilerin derlenerek ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak veri setinin oluşturulması; Türkiye'nin hurda üretim kapasitesinin geliştirilmesi ve demir çelik hurdasının ekonomiyeye kazandırılması amacıyla daha etkin kullanılması konusunda politikaların oluşturulmasına katkı sağlanacaktır. Bu kapsamda hazırlanacak yıllık rapor tüm paydaşların kullanımına açılacaktır.

63	Metal hurda toplanmasında ilkel yöntemlerden, mahalli idareler aracılığıyla takip ve kontrol edilebilir modern bir sisteme geçilmesi ve atık getirme merkezlerinin kurulması ve yaygınlaştırılmasına yönelik mevzuat geliştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, MKEK, Türkiye Belediyeler Birliği, TESK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Atıkların daha etkin ve mevzuata uygun olarak yönetilerek takip ve kontrolünün yapılması ve etkin bir şekilde toplanmasına yönelik olarak "İkili Toplama Sistemi" ne ilişkin mevzuat çalışması yapılacaktır.
64	Metal hurda toplanmasında ilkel yöntemlerden, mahalli idareler aracılığıyla takip ve kontrol edilebilir modern bir sisteme geçilmesi ve atık getirme merkezlerinin kurulması ve yaygınlaştırılmasına yönelik uygulama altyapısı oluşturulacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, MKEK, Türkiye Belediyeler Birliği, ilgili STK'lar	Ocak 2016 - Aralık 2018	Uygulama altyapısının hayata geçirilmesi ile ülkemizde hurda toplama işleminin daha sistemli hale gelmesi ve izlenebilirliğinin sağlanması ile ayrıştırma oranlarında ve hurda jenerasyonunda önemli ölçüde artış sağlanması planlanmaktadır.
65	Hurdayla ilgili olarak çalışan fakat çevre mevzuatına uymadığı tespit edilen tarafların sisteme entegrasyonunun sağlanması amacıyla teşvik, denetim ve yaptırım sisteminin yapılandırılması sağlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Metal hurda alanında faaliyet gösteren firmalar için kayıt sistemi geliştirilecek ve bu kayıt sisteminin kamuda yer alan bilgi kayıt sistemlerine entegrasyonunun sağlanmasına yönelik çalışma yapılacaktır.

Politika 4.3: Hurdada toplama, ayrıştırma ve işleme merkezlerine yönelik girişimlerin desteklenmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
66	Metal hurdada ayrıştırma ve işleme merkezlerine yönelik potansiyeli yüksek bölgeler tespit edilecek ve bu bölgelerde sanayi siteleri oluşturulması desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, MKEK, Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kurulu (OSBUK), İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Hurdada ayrıştırma ve işleme faaliyeti gösteren firmalarda verimliliğinin artırılması ve işbirliği imkânlarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

3. YURTIÇİ TASARRUFLARIN ARTIRILMASI VE İSRAFIN ÖNLENMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Gayrisafi milli harcanabilir gelirin tüketilmeyen kısmı olan yurtiçi tasarruflar, yatırımların finansmanı açısından büyük önem taşımaktadır. Uluslararası veriler açık ekonomi koşullarında dahi gelişmekte olan ülkeler açısından yurtiçi tasarruflarla yatırım arasında pozitif ilişkiye işaret etmektedir.

Türkiye'nin orta-uzun dönem kalkınma hedeflerini yakalaması açısından istikrarlı ve yüksek bir büyüme sağlanması önem taşımaktadır. Büyümenin sağlıklı bir yapıda sürdürülmesi için yatırımlarda da istikrar sağlanması gerekmektedir. Türkiye'nin yurtiçi tasarruf oranlarının yüzde 15'in altındaki mevcut düzeyi, benzer gelir grubundaki ülkelere ve hızlı büyüyen ülkelere göre daha düşük seviyededir. Türkiye ekonomisi yakın geçmişte dış finansmana erişimde sorun yaşamamış olsa da yatırımların ve büyümenin istikrarlı bir biçimde sürdürülmesi için tasarrufların artırılmasına yönelik önlemler alınması önem taşımaktadır.

Mevcut kaynakların etkinlikten uzak kullanımı anlamına gelen israf ekonomideki tasarrufları azaltmakta ve doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırmaktadır.

Bu program çerçevesinde, yüksek ve istikrarlı bir büyüme dinamiği sağlamak üzere, en güvenilir ve kalıcı finansman kaynağı olan yurtiçi tasarrufların artırılması, artan yurtiçi tasarrufların üretken yatırımlara yönlendirilmesi ve israfın azaltılması amaçlanmaktadır.

2. Program Hedefi

- Yurtiçi tasarruf oranının dönem sonunda yüzde 19'a yükseltilmesi.

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum ¹	2014 ²	2015	2016	2017	2018
Yurtiçi Tasarruf Oranı (%)	13,4	14,9	15,2	16,2	17,1	19,0
Kamu Kes.Tasarruf Oranı (%)	3,4	3,2	3,1	3,6	4,0	3,7
Özel Kesim Tasarruf Oranı (%)	9,9	11,7	12,2	12,6	13,1	15,2
Tüketici Kredileri /Toplam Krediler (%)	23,7	23,0	21,5	20,7	20,3	20,0
Bireysel Kredi Kartları/Toplam Krediler (%)	8,0	6,0	6,5	6,5	6,5	6,5
Ticari Krediler (KOBİ+Diğer Ticari Krediler)/ Toplam Krediler (%)	68,3	71,0	72,3	73,0	73,4	73,5
İmalat Sanayi Kredileri/Toplam Krediler (%)	20,1	20,5	22,0	23,5	24,5	25,0
Özel Sektör Yatırımlarında Makine Teçhizatın Payı (reel, %)	68,3	68,0	69,0	70,0	71,0	72,0
Bireysel Emeklilik Sisteminde Katılımcı Sayısı (Milyon Kişi)	4,1	5,1	6,0	7,0	7,9	8,8
Bireysel Emeklilik Sisteminde Erken Ayrılma Oranı (%)	8,2	7,5	6,4	5,7	5,4	5,2
Özel Sigortacılıkta Toplam Prim Üretimi (Milyon TL)	24.230	26.652	29.317	32.249	35.474	39.022

⁽¹⁾ 2013 yılı gerçekleşme

⁽²⁾ 2014 yılı gerçekleşme tahmini

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Kalkınma Bakanlığı

1. Bileşen: Mali Piyasa Araçlarıyla Tasarrufların Özendirilmesi / Sermaye Piyasası Kurulu
2. Bileşen: İsrafın Azaltılması ve Mükerrer Tüketimin Önlenmesi / Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
3. Bileşen: Kredi Düzenlemeleriyle Tasarrufların Özendirilmesi ve Üretken Yatırımlara Yönlendirilmesi / Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
4. Bileşen: Tamamlayıcı Sigortacılığın Geliştirilmesi / Hazine Müsteşarlığı
5. Bileşen: Vergisel Araçlarla Tasarrufların Özendirilmesi ve Üretken Yatırımlara Yönlendirilmesi / Maliye Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Mali Piyasa Araçlarıyla Tasarrufların Özendirilmesi

Politika 1.1: Finansal farkındalığın artırılması ve finansal eğitimin yaygınlaştırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Türkiye'deki finansal okuryazarlık düzeyinin izlenmesine yönelik anket çalışmaları yapılacak ve anketler periyodik olarak tekrarlanacaktır.	Sermaye Piyasası Kurulu	Hazine Müsteşarlığı, TCMB, BDDK, TMSF, TÜİK, TOBB, SPL, TSB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Finansal okuryazarlık düzeyindeki gelişmeleri izlemek üzere finansal okuryazarlık anketi 3 yıllık dönemlerde (2015, 2018) tekrarlanacaktır.
2	Finans konusunda eğitim ve tanıtım materyalleri ile eğitici görseller oluşturulacaktır.	Sermaye Piyasası Kurulu	Hazine Müsteşarlığı, TCMB, BDDK, TMSF, Milli Eğitim Bakanlığı, Borsa İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, TSB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Merkezi Kayıt Kuruluşu, SPL, Sigortacılık Eğitim Merkezi, Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Finansal ürün ve hizmetler konusundaki farkındalığın artırılması, finansal piyasalardaki risklerin anlaşılması, bu alanlarda bilinçli tercihler yapılması ve yardım başvurusu prosedürlerine ilişkin açıklayıcı broşür, kitapçık, eğitici oyunlar vb. kaynaklar yaygınlaştırılacaktır.
3	Konferans, seminer, TV-radio programları ve yarışmalar yoluyla finansal konulara ilgi artırılacaktır.	Sermaye Piyasası Kurulu	TCMB, BDDK, TMSF, Borsa İstanbul, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Bankalar Birliği, TSB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, TRT, Bankalararası Kart Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2018	Farklı hedef kitlelere, ihtiyaçları doğrultusunda eğitimler verilmesi ve finansal farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede radyo ve TV programları-yarışmaları yapılacak ve kamu spotları hazırlanacaktır.

4	Aile fertleri ve kadınların finans konusunda eğitimler verilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, RTÜK, TOBB, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankalararası Kart Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2018	Ailelerin ve kadınların finansal konulardaki ihtiyaçları tespit edilerek uygun eğitim materyallerinin hazırlanması, eğitimcilerin eğitilmesi ve seminer vb. eğitim faaliyetleri ile kadın girişimcilerin finansmana erişimini sağlayacak eğitim programları düzenlenecektir.
5	İlk ve orta öğretim düzeyinde müfredattaki ve yaygın eğitim programlarındaki temel finans konularının geliştirilmesi ve öğretmenler ile eğitim yöneticilerinin eğitimi sağlanacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, TSB, SPL	Ocak 2015 - Aralık 2018	Destekleyici eğitim materyallerinin ve kaynak kitapların geliştirilmesi ile öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin eğitimi planlanmaktadır.
6	Kamu ve özel sektörde işe yeni başlayanların finans konusunda eğitimi ve kamusal emeklilik ve özel emeklilik sistemleri konusunda bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Emeklilik Gözetim Merkezi, TSB, İŞKUR, Devlet Personel Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Çeşitli tanıtım faaliyetlerinin düzenlenmesi ve çeşitli kitap, broşür, seminer vb. araçların kullanılması planlanmaktadır.
7	Yaşamda önemli dönüm noktasında bulunan bireylerin ve diğer grupların ihtiyaç duydukları finansal konularda eğitimi sağlanacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, TSB, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankalararası Kart Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2018	Gençler ile evlilik, boşanma, miras, üniversiteye başlama, doğum gibi durumlar karşısında bireylerin finansal konularda ihtiyaç duyabileceği eğitimlerin verilmesi, engelliler ve yaşlılar gibi bu eğitimlere erişim sıkıntısı yaşayabilecek gruplara özel eğitimler verilmesi ve bu kişilere eğitim verecek kişilerin eğitimi amaçlanmaktadır.

Politika 1.2: Yastık altı tasarrufların sisteme çekilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
8	Altın ile altın ve diğer kıymetli maden fonları arasındaki vergisel farklılıkların ortadan kaldırılması konusu gözden geçirilecektir.	Sermaye Piyasası Kurulu	Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Haziran 2016	Altın ile altın ve diğer kıymetli maden fonları arasındaki vergisel farklılıkların ortadan kaldırılmasını değerlendirmek üzere, vergisel maliyetleri de içeren bir çalışma yapılacaktır.
9	Finansal erişimde ATM'lerin ortak kullanımına dayalı ATM optimizasyonu sağlanacaktır.	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	Bankalararası Kart Merkezi, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankalar, TCMB, Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Bu çerçevede, <ul style="list-style-type: none"> ATM'lerin coğrafi kapsama alanının genişletilmesi, white label ATM alternatifinin değerlendirilmesi, Ortak ATM'lerin işlem setine hesaba para yatırma ve çeşitli ödeme işlemlerinin eklenmesi, Operasyonel ortaklık imkânlarının artırılması, Ortak ATM kullanımına ilişkin masrafların gözden geçirilmesi, ATM kanalı ile ilgili bilinirliliği artırarak finansal bilincin geliştirilmesi, konularında çalışmalarla BKM tarafından kurulacak komisyon düzenli aralıklarla BDDK'ya bilgi verecek ve gerekli adımların ilgili kuruluşlar ve bankalar tarafından atılması sağlanacaktır.

Politika 1.3: Küçük tasarrufların teşvik edilmesi ve korunması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
10	Küçük tasarrufları özendirilmeye yönelik bankacılık ürünleri geliştirilecektir.	Türkiye Bankalar Birliği	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	Bankacılık sektöründe küçük tasarruflara yönelik ürün sayısının artırılması için çalışma yapılacaktır. Ayrıca, vadesiz hesaplara faiz ödenmesi ve vadeeli mevduatların vadesinden önce çekilmesi durumunda kısmi faiz ödenmesi uygulamalarının yaygınlaştırılması için çalışılacaktır.

Politika 1.4: Tasarrufların uzun vadeli araçlara kaydırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
11	Sermaye piyasası araçlarının vergilendirilmesinde, stopaj oranının elde tutma süresine göre farklılaştırılmasına yönelik çalışma yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Sermaye Piyasası Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, TCMB, Merkezi Kayıt Kuruluşu	Ocak 2015 - Aralık 2016	Sermaye piyasası araçları için, azami 2 yıl olmak üzere, bu araçların yatırımcılarca elde tutulma sürelerine göre ödenecek gelir vergisi stopaj oranında kademeli olarak farklılaştırma yapılması konusunda bir çalışma yapılacaktır.
12	Uzun vadeli tasarrufu teşvik edecek özel amaçlı tasarruf mekanizmaları üzerinde çalışılacak ve çalışma çıktılarına bağlı olarak gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.	Sermaye Piyasası Kurulu	Hazine Müsteşarlığı, BDDK, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Belirli amaçlarla (konut sahipliği, eğitim vb.) uzun vadeli tasarrufları teşvik etmeye yönelik olarak, hangi tasarruf mekanizmalarının (fon, mevduat ve sigorta) geliştirilebileceği konusunda çalışma yapılacaktır. Çalışma sonucunda tercih edilen özel amaçlı tasarruf mekanizmasına kamu katkısı ya da vergi teşvikinin sağlanabilirliği konusu değerlendirilecektir. Çalışmanın çıktılarına bağlı olarak gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.

Politika 1.5: Özel sektörün finansmanında sermaye piyasalarının kullanılmasının teşvik edilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
13	KOBİ'ler başta olmak üzere özel sektör nezdinde sermaye piyasalarının avantajları yaygın bir şekilde anlatılacaktır.	Borsa İstanbul A.Ş.	KOSGEB, TOBB, Kredi Garanti Fonu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, TSB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	KOBİ'lerin ve diğer özel sektör şirketlerinin sermaye piyasalarından fon temini konusunda bilgilendirilmelerine yönelik eğitim ve tanıtım faaliyetleri düzenlenecektir.
14	İSO 500 listesinde yer alan şirketlerin borsaya çekilmesi amacıyla çalışma yapılacaktır.	Borsa İstanbul A.Ş.	Sermaye Piyasası Kurulu, İstanbul Sanayi Odası, TOBB, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	Söz konusu şirketlerin halka açılma ile ilgili düşüncelerinin ve varsa planlarının tespit edilmesi ve bu bulguları dikkate alan teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi planlanmaktadır.

15	Halka açık şirketler için kurumlar vergisi oranının farklılaştırılmasına yönelik çalışma yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Sermaye Piyasası Kurulu, Borsa İstanbul	Ocak 2015 - Aralık 2016	Belirli bir oranın (örneğin %25) üzerinde halka açıklık oranı ile halka açılacak şirketler için belirli bir süre boyunca (örneğin 5 yıl) kurumlar vergisi oranında indirim tanınmasına yönelik olarak mevzuat değişikliği çalışması yapılması planlanmaktadır.
Politika 1.6: Altın Bankacılığının Geliştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
16	Altın bankacılığıyla ilgili bilgi ve veriler iyileştirilecektir.	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	Bankalar, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Haziran 2015	Altın yatırımcısının davranış modeline uygun stratejiler belirlenebilmesi için altınla ilgili bilgi ve veriler ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenecektir. Bu çerçevede FINTURK verilerinde yer alan mevduat ve kredi verilerine altın kırılımı eklenecektir. Bankalar nezdinde açılan altın hesaplarının kaynağı olan 995/1000 saflıktan yukarı hurda olmayan altın ile değerleme sonrası tespit edilen 995/1000'den düşük hurda altın verisinin izlenmesi amacıyla form düzenlenecektir.
17	Darphane tarafından basılan altınların izlenebilirliği ve doğrulanabilirliği sağlanacaktır.	Darphane	BDDK, TCMB, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Kuyumcular Odası	Ocak 2015 - Haziran 2016	Altın yatırımlarının finansal sisteme kazandırılması ve altın dolaşımını izlenebilir kılmak amacıyla yöntemler geliştirilecektir. Bu çerçevede; Darphane tarafından basılan altınlar için sertifikasyon ve güvenlik sisteminin geliştirilmesi sağlanacaktır.
18	Kuyumcuların bankalara ekspertiz hizmeti verebilmesi için iş modeli geliştirilecektir.	Türkiye Bankalar Birliği	Bankalar, Sermaye Piyasası Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Kuyumcular Odası	Ocak 2015 - Aralık 2016	Yatırım amaçlı altınların sisteme kazandırılması ve finansal erişimin artırılması amacıyla kuyumcuların banka işbirliğinde finansal sistem içinde olmaları sağlanacaktır. Bu çerçevede; <ul style="list-style-type: none"> Kuyumcuların bankalara ekspertiz hizmeti verebilmesi için eksperteze yetkili kuyumcu standartları belirlenecektir. Altın mevduat hesabı olan müşterilerin kuyumcuların POS'ları üzerinden hesaplarına gram altın yatırabilmesine ilişkin model geliştirilecektir. TBB bünyesinden komite oluşturulacak ve kuyumcular odasıyla görüşmeler yapılacaktır.

19	Altın saklama hizmetleri geliştirilecektir.	Borsa İstanbul	Bankalar, Darphane, TCMB, Hazine Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	Hem halka güven vermesi hem de piyasaya likidite sağlanması amacıyla bankalarca toplanan fiziki altının en azından belli bir oranının Türkiye de saklanmasına ilişkin sistem geliştirilecektir. Bu çerçevede; bölgesel gümrüklü ve gümrüksüz saklama merkezi kurulması sağlanacaktır.
20	Altın transfer sistemi geliştirilecektir.	Türkiye Bankalar Birliği	Bankalar, BDDK, TCMB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Haziran 2015	Altın transfer sistemi ile altın transferlerinin bankacılık sistemi üzerinden gerçekleştirilmesi sağlanacaktır. Bu çerçevede altın transfer sisteminin alt yapısı geliştirilecektir.
Bileşen 2: İsrafın Azaltılması ve Mükerrer Tüketimin Önlenmesi					
Politika 2.1: İsrafın boyutlarının tespit edilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
21	İsraf kavramı tanımlanacak, boyutları ve en çok israf edilen ürün grupları tespit edilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	TÜİK, Türkiye İsraf Önleme Vakfı, Toprak Mahsul Ofisi, Tüketici Dernekleri Federasyonu, Tüketici Örgütleri Federasyonu	Ocak 2015 - Haziran 2016	Eylem kapsamında saha çalışması yürütülecek, mevcut tüketim alışkanlıklarına ilişkin veriler derlenecektir. Eylem; saha çalışması, çalışma sonuçlarının raporlanması ve raporun yayın haline dönüştürülmesi aşamalarını kapsamaktadır. Ayrıca çalışma sonuçlarının görünürlüğünü sağlamak üzere basın araçları vasıtasıyla bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
22	Tüketim alışkanlıklarına ilişkin mevcut verilerin analize uygun olarak raporlanması sağlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	TÜİK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Tüketim alışkanlıklarına ilişkin TÜİK'te hâlihazırda bulunan ve israf konusunda yapılacak çalışmalarda kullanılacak veriler, belirlenecek tablo şablonlarına uygun olarak TÜİK tarafından hazırlanıp yayımlanacaktır.

Politika 2.2: Tüketiciler haklarının korunması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
23	Ticari reklam ve ilanların denetimi sürdürülecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Reklam Özetleme Kurulu Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Reklam Kurulu Başkanlığı eliyle yürütülen faaliyetler, 6502 sayılı Kanun'un tüketiciyi koruma düzeyine katkı sağlayan yeni düzenlemeleri vasıtasıyla piyasa üzerindeki etkileri artırılarak uygulanmaya devam edilecektir.
24	Hak arama yollarının kolaylaştırılmasına yönelik uygulamaların yürürlüğe konulması sağlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Tüketiciler Dernekleri Federasyonu, Tüketiciler Örgütleri Federasyonu, Tüketiciler Birlikleri Federasyonu, Tüketiciler ve Çevre Eğitim Vakfı	Ocak 2015 - Aralık 2017	İl müdürlükleri ve kaymakamlıklar bünyesinde bulunan tüketici hakları hakem heyetleri ile tüketici mahkemelerine yapılacak başvurularda hak arama yollarının korunması suretiyle tüketim yönelik ürünlerin verimli biçimde değerlendirilmesi amacıyla hizmet edilecektir. Bu çerçevede, Tüketiciler Mahkemesi sayısının artırılması öngörülmektedir. Ayrıca bu kapsamda; <ul style="list-style-type: none"> Her yıl istihdam edilen raporör sayısının artırılması, 2017 yılı itibarı ile Tüketiciler Hakem Heyeti üyelerinin elektronik imza ile işlem yapabilmesinin sağlanması planlanmaktadır.
25	Tüketicilere yönelik mal ve hizmetlere ilişkin denetimler sayı ve nitelik açısından geliştirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, İçişleri Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2018	Piyasa gözetimi yapan birimlerin güçlendirilmesi, denetimlerin nitelik ve nicelik açısından geliştirilmesi tüketici haklarının korunmasına katkı sağlayacaktır. Denetim sayısının 2015 yılında 100 kişi artırılması ve 2018 yılına kadar her yıl 400.000 ürünün denetlenmesi hedeflenmektedir. Gıda resmi kontrol sonuçlarının kamuoyu bilgisine sunulması sağlanacaktır. Ayrıca teknik mal ve hizmetlerin denetimi esnasında denetçilerin zorunlu sigortalara ilişkin poliçe denetimi yapılması sağlanacaktır.

Politika 2.3: Bilinçli tüketicimin yaygınlaştırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
26	Mobil Tüketici Projesi aktif bir biçimde kullanılır hale getirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	"Mobil Tüketici (m-tüketici)" isimli proje ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığına yapılacak olan tüketici şikâyetlerinin, iOS ve android işletim sistemli cihazlar üzerinden iletilmesi, tüketicinin başvuru yapabileceği ve yardım alanına ulaşabileceği yazılım sisteminin oluşturulması amaçlanmıştır. Sistemin web tabanlı mobil tabana aktarılmasıyla tüketici açısından kullanılabilirliği artırılabacaktır.
27	Yetişkin tüketicilere yönelik olarak bilinçli tüketim konusunda eğitim programları, panel ve konferanslar düzenlenecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, HU İBF Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Tüketici Dernekleri Federasyonu, Tüketici Örgütleri Federasyonu, Tüketici Birlikleri Federasyonu, Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bu eylem başlığı kapsamında: <ul style="list-style-type: none"> Eğitim programının içeriğinin ve alt başlıklarının belirlenmesi Bilinçli tüketim davranışının parametrelerinin belirlenmesi, Literatür taramasının yapılması, Eğitim materyallerinin hazırlanması Farklı hedef kitlelere verilecek eğitimin etkinliğinin ölçülmesine yönelik eğitim öncesi ön test uygulamalarının yapılması Eğitim sonunda son test uygulamasının yapılması ve 2016 sonrasındaki dönemde elde edilen değerlendirme sonuçlarına uygun revizyonların tamamlanması suretiyle eğitimlerin sürdürülmesi planlanmaktadır.
28	Televizyon ve radyo programları ile sinema yapımlarına uygun şekilde hazırlanmış tüketicinin korunması odaklı içeriğin ve "tüketicinin korunması" ve "israfın önlenmesi" temalı kısa filmler ile kamu spotlarının kitlesel iletişim araçlarında yer alması sağlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	RTÜK, TRT, Kültür ve Turizm Bakanlığı	Mart 2015 - Aralık 2018	Televizyon programlarının yapımcıları ile görüşülerek tüketicilere ilişkin konuların senaryolara eklenmesi bu tedbir kapsamında kullanılacak yöntemlerden biridir. 2014 yılından itibaren her yıl televizyonda tüketicinin korunması temalı 25 programın yayınlanması planlanmaktadır.

29	Bilinçli tüketimi teşvik edecek nitelikteki broşür, bilgilendirme kitapçığı vb. yayınlar hazırlanıp dağıtılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	HÜ İİBF Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Tüketici Dernekleri Federasyonu, Tüketici Birlikleri Federasyonu, Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı, Tüketici Örgütleri Federasyonu	Mart 2015 - Aralık 2018	Bu kapsamda bilinçli tüketimi teşvik edecek nitelikte broşür, bilgilendirme kitapçığı vb. materyaller hazırlanacak ve materyallerin dağıtımını gerçekleştirecektir.
30	Bilinçli tüketim konusunda hâlihazırda hizmet vermekte olan internet sitesi (tuketici.gov.tr) geliştirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bu eylem kapsamında Alo 175, m-tüketici gibi iletişim araçlarına gerekli yönlendirme yapılacak, ilgili mevzuata erişimi kolaylaştırarak bir tasarım oluşturulacak ve konuya ilişkin duyuru ve ilanlara hızlı ve kolay bir şekilde erişime imkânı sunan bir platform hazırlanmış olacaktır.
31	Bilgilendirici SMS uygulamalarının aktif olarak yürütülmesi sağlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	-	Mart 2015 - Aralık 2018	Bilgilendirici SMS metnininin tüketicilere gönderilmesi için Bakanlık çağrı merkezi ile protokol imzalanacaktır. Eylem kapsamında 2015 yılından itibaren her yıl 1 milyon bilgilendirici SMS gönderilmesi planlanmaktadır.
32	İnternet sitelerinde kullanıma sunulan reklam alanlarında bilinçli tüketime yönelik içeriğe yer verilmesi sağlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	-	Mart 2015 - Aralık 2018	Mevcut durumda tüketicilere yönelik olarak denetlenmesi güç bir içerik sunması nedeniyle yanıltıcı reklam ve ilan barındırma potansiyeli taşıyan bu alanların tüketici lehine bilgilendirici nitelikteki içerik ile takviye edilmesi, olumlu bir etki oluşturacaktır. Eylem kapsamında 2015-2018 yılları arasında her yıl 10 adet içeriğin bu alanlarda yayınlanması hedeflenmektedir.

Politika 2.4: Piyasa gözetimi ve denetiminin etkin bir biçimde uygulanması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
33	Piyasa gözetimi ve denetiminin etkinliğinin artırılmasına yönelik mevzuat çalışmaları yürütülecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu	Ocak 2015 - Mart 2015	Ülkemizde ürün güvenliğinin ve piyasa gözetimi ve denetiminin etkinleştirilmesine yönelik olarak mevcut 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanunun yerine geçmek üzere hazırlanan Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanun Taslağı Başbakanlığa sevk edilecektir.
Politika 2.5: Çocuklara ve ailelere tasarruf alışkanlığı kazandırılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
34	Çocuklara yönelik programlara bilinçli tüketim ve israfın önlenmesine ilişkin yeni içerik eklenecek ve var olan içerik geliştirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, TRT, Televizyon Yayıncıları Derneği, RATEM, Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı, TUPADEM	Mart 2015 - Aralık 2018	Bu tedbir doğrudan politika amacına yönelik olarak hazırlanacak programları ve diğer amaçlarla hazırlanmış programlara entegre edilmiş içeriği kapsamaktadır. Bu kapsamda, çocuklara yönelik programlarda kullanılmak üzere bilinçli tüketim ve israfın önlenmesine ilişkin bilgi, tutum ve davranış kazandıracak içerikler belirlenecektir.
35	Ailelere ve çocuklara tasarrufu özendirici ve bilinçlendirici nitelikte broşür, kitapçık vb. materyaller dağıtılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı	Mart 2015 - Aralık 2018	Oluşturulacak materyallerin öncelikli olarak eğitim kurumları vasıtasıyla hedef kitleye ulaştırılması planlanmaktadır.

36	Müfredatta yer alan ihtiyaç, tasarruf ve israfa ilişkin bilinçlendirici nitelikteki içerik geliştirilecektir.	Milli Eğitim Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Öncelikli olarak konunun müfredatta dâhil edilmesi, daha sonra sistematik olarak uygun yaş gruplarının ders kitaplarında ele alınması üzerine kuruludur. İlgili öğretim dairelerince hazırlanıp TTK Başkanlığına ulaşan öğretim programlarında ihtiyaç, tasarruf ve israfa ilişkin konu ve kazanımların takip edilmesi ve yeterliliğinin değerlendirilmesi sağlanacaktır.
37	Okullarda "Tüketici Haftası" etkinlikleri düzenlenecektir.	Milli Eğitim Bakanlığı	-	Mart 2015 - Aralık 2018	Tüketici haftası içerisinde her yıl belirlenecek olan tasarruf alanlarına ilişkin olarak bilinçlendirici ve özendirici faaliyetler yürütülecektir.
38	12 yaşın altındaki çocukların ticari reklamlarda kullanılmasının önlenmesi sağlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, RTÜK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Çocuklara veya reşit olmayan gençlere yönelik reklamların ticari reklam ve ilanlara ilişkin yasal düzenlemelerde ele alınması yoluyla bu alanda ortaya çıkabilecek istismar ya da ihlallerin önüne geçilmesi hedeflenmektedir.
Politika 2.6: İsrafın azaltılması ile ilgili kampanyalar düzenlenmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
39	Kamuoyuna yönelik olarak genel bir tasarruf çağrısı kampanyası yürütülecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	TRT, Diyanet İşleri Başkanlığı, Televizyon Yayıncıları Derneği, RATEM, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı	Mart 2015 - Aralık 2015	Düzenlenecek geniş katılımı bir lansman toplantısının ardından genel tasarruf çağrısı kapsamında ulusal kanallarda 2015-2018 yılları arasında yıllık 5 adet program yayınlanması planlanmaktadır.
40	Ekmeğin israfının azaltılmasına yönelik bilinçlendirme ve yönlendirme faaliyetlerinin sürdürülmesi sağlanacaktır.	Toprak Mahsul Ofisi	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	İnternet sitesi faaliyetleri, kampanya afiş ve broşürlerinin hazırlanması ve dağıtımı, televizyon ve internette yayınlanacak kamu spotlarının hazırlanması, tüketim alışkanlıklarını şekillendirmeye yönelik bilgilendirme faaliyetleri bu eylem kapsamında değerlendirilecektir. Hâlihazırda TMO ve diğer kuruluşlarca yürütülmekte olan çalışma sonuçlarından yararlanılacaktır.

41	Kullanılmış giysi, ayakkabı vb. ürünlerin yeniden değerlendirilebilmesi için işlevsel ve sürekli yapılar oluşturulacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye İsrافی Onleme Vakfı, Belediyeler	Mart 2015 - Aralık 2018	İkinci el giyim eşyası ve ayakkabı gibi ürünlerden kullanım değeri taşıyanların belediyeler/vaillikler bünyesinde organize edilecek birimler vasıtası ile ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması hedeflenmektedir. Sosyal yardımlaşma alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları da alanda yürütülecek faaliyetler için bilinçlendirici ve yönlendirici bir rol üstleneceklerdir.
42	Su israfının azaltılmasına yönelik bilinçlendirme ve yönlendirme faaliyetleri yürütülecektir.	Orman ve Su İşleri Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Belediyeler, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye İsrافی Onleme Vakfı	Mart 2015 - Aralık 2018	Bu eylem kapsamında; <ul style="list-style-type: none"> • Sebekte kayıplarının minimize edilmesi, • Tasarruflu kullanımın ödüllendirilmesi, • Fotoselli muslukların yaygınlaştırılması, • Kent içi yeşil alanların sulanmasının atık suların artımasıyla sağlanması, • Toprak ve su kaynaklarının yağ ve ağır metallerle kirlenmemesi, • Kullanıcıların içme suyu tasarrufu konusunda her kuşak için farklı eğitim modelleri ile sürekli eğitilmesi ve alışkanlık oluşturulması, • Evlerde ve işyerlerinde kirlenmeyi engelleyici altyapı geliştirilmesi ve • Bilincin oluşturulması ve atık suların artırılarak su çevrimine dâhil edilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir. <p>Enerji barajlarının öncelikli paydaş ihtiyaçları dikkate alınarak oluşturulması toplantıları ve içme suyu barajlarının kirlenmesinin önlenmesi kampanyası düzenlenecektir. Basın aracılığıyla bilgilendirmenin yanı sıra her ay TISVA organizasyonunda 2 konferans düzenlenmesi planlanmaktadır.</p>
43	Ekmeğin dışındaki gıda ürünlerinde israfın önlenmesine yönelik bilinçlendirme ve yönlendirme faaliyetleri yürütülecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gıda Bankacılığı Derneği, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye İsrافی Onleme Vakfı	Mart 2015 - Aralık 2018	Ekmeğin dışında kalan gıda maddelerinin tüketimine ilişkin eğitimlerin saptanması, ihtiyaç fazlası tüketimin boyutlarının belirlenmesi ve bu konuda yürütülecek tanıtım ve bilinçlendirme faaliyetleri ile turistik tesisler ve lokantalar gibi işletmelere yönelik diğer uygulamalar bu eylemin kapsamı dâhilindedir. Kırsalda yaşayan gençlere, kadınlara, tüketicilere ve tüm çiftçilere yönelik eğitim, seminer, panel, konferans ve toplantı gibi organizasyonlar ile görsel yayın materyalleri hazırlamak suretiyle bilinçlendirme, bilgilendirme çalışmaları yapılması planlanmaktadır.

44	Temizlik ve kozmetik ürünlerinin tüketiminde israfın azaltılmasına yönelik bilinçlendirme ve yönlendirme faaliyetleri yürütülecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı	Mart 2015 - Aralık 2018	Faaliyetlerin medya yoluyla tanıtımı ve görünürlüğünün sağlanması fonksiyonunun sivil toplum kuruluşlarınınca yerine getirilmesi planlanmaktadır.
45	Elektrikli ev aletleri ve elektronik ürünlerin tüketiminde israfın azaltılmasına yönelik bilinçlendirme ve yönlendirme faaliyetleri yürütülecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Tüketici Dernekleri Federasyonu, Tüketici Örgütleri Federasyonu, Tüketici Birlikleri Federasyonu, Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı	Mart 2015 - Aralık 2018	Tüketici örgütlerinin, bu tedbir kapsamında ilgili bilinçlendirme ve yönlendirme faaliyetlerinin duyurulması ve etkisinin daha geniş bir alana yayılmasının sağlanması noktasında katkı sağlanması planlanmaktadır.
46	Katı atık, cam, kâğıt, plastik, elektronik vb. atıkların geri kazanımı için atık toplama ve dönüştürme sistemlerinin kurulması ve geliştirilmesi sağlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye Geri Dönüştürücüler Konfederasyonu, Belediyeler, Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı, Türkiye İsrافی Önleme Vakfı	Mart 2015 - Aralık 2018	Bu eylem kapsamında, mevcut durumda kurulmuş olan sistemlerin gözden geçirilmesi, eksiklerin giderilmesi ve herhangi bir atık yönetim sistemi bulunmayan noktalara yönelik olarak konteyner ve atık kutusu vb. sistemlerinin kurulması çalışmalarının yürütülmesi planlanmaktadır. Bu çerçevede, binaların mutfak bölümlerinde merkezi sisteme bağlı, kaynağında ayrıştırma sistemlerinin yaygınlaştırılması ve mevzuatın söz konusu uygulamaya uygun hale getirilmesi gerekmektedir.
47	Enerji kullanımında israfın azaltılması kapsamında bireysel tüketicilere yönelik olarak bilinçlendirme ve yönlendirme faaliyetleri yürütülecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	-	Mart 2015 - Aralık 2018	Enerji tüketimine ilişkin bilinçlendirme ve farkındalık yaratma konusunda yerel idareler, tüketici dernekleri, üniversiteler vb. kurum ve kuruluşlar ile toplantılar yapılarak eylem planları oluşturulacak ve hayata geçirilecektir.

Politika 2.7: Çapraz sübvansiyonların ve ticari olmayan indirimlerin kaldırılması, yoluyla kamu sektörünün ürettiği mal ve hizmetlerin tüketiminin rasyonelleştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
48	KİT'lerdeki çapraz sübvansiyon ve ticari olmayan indirimler tespit edilerek raporlanacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Haziran 2015	233 sayılı KHK kapsamındaki KİT'lerden çapraz sübvansiyon ve indirim uygulamalarına ilişkin bilgi temin edilerek raporlama yapılacaktır.
49	KİT'lerde ticari olmayan indirim uygulamalarına alternatif yöntemler geliştirilecektir.	Hazine Müsteşarlığı	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Haziran 2015 - Haziran 2016	Mevcut durumun değerlendirildiği rapor sonucuna göre ihtiyaç duyulması halinde KİT'lerde ticari olmayan indirim uygulamalarına alternatif yöntemler geliştirilecektir.

Bileşen 3: Kredi Düzenlemeleriyle Tasarrufların Özendirilmesi ve Üretken Yatırımlara Yönlendirilmesi

Politika 3.1: Kredi Düzenlemelerinin Etkilerinin İzlenmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
50	Kredi düzenlemelerinin krediler üzerindeki etkileri izlenecektir.	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	Kalkınma Bakanlığı, TCMB, Türkiye Bankalar Birliği, Finansal Kurumlar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Kredi Kayıt Bürosu, Bankalararası Kart Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bu eylem ile kredi düzenlemelerinin konjonktürü değerlendiren etki analizleri yapılacaktır. Bu sebeple, değişken, gösterge ve rasyolardan oluşan bir veri setinin içeriği, sektörel bazın yanı sıra emsal gruplar bazında belirlenecektir. İlgili veri setinin içeriğinin sektörden alınan mevcut raporlamalar ile karşılanamaması durumunda yeni raporlama setleri oluşturulacaktır. Sektör ve emsal gruplar bazında ve üç aylık dönemlerde hazırlanacak veri setleri yılda iki kez Sistemik Risk Değerlendirme Grubuyla paylaşılacaktır.
51	Kredi kartında yapılan düzenlemelerin etkileri takip edilecektir.	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	Bankalararası Kart Merkezi, TCMB, Kalkınma Bakanlığı, Kredi Kayıt Bürosu, Türkiye Bankalar Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Söz konusu eylemin amacı kredi kartında yapılan asgari ödeme oranı artışı, limit ve taksit düzenlemelerinin etkilerinin izlenebilmesidir. Bu amaçla düzenlemelerin konjonktürü değerlendiren etki analizleri yapılacaktır. Bu sebeple, takip edilecek performans göstergeleri, sektörel bazın yanı sıra emsal gruplar bazında BDDK koordinasyonunda belirlenecektir. Söz konusu veri setinin içeriği değerlendirme yapan kuruluşların talepleri üzerine güncellenebilecektir. Performans göstergeleri sektör ve emsal gruplar bazında üç aylık dönemlerde BDDK'ya sunulacak ve Sistemik Risk Değerlendirme Grubuyla paylaşılacaktır.

52	Kredi düzenlemelerinin diğer alternatif finansman yöntemleri üzerindeki etkileri izlenecektir.	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	Kredi Kayıt Bürosu, TCMB, Kalkınma Bakanlığı, Türkiye Bankalar Birliği, Finansal Kurumlar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankalararası Kart Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2018	Söz konusu eylemin amacı kredi düzenlemeleri ile hedeflenen etkileri azaltacak uygulamaların izlenmesidir. Özellikle, kredi düzenlemelerinin getirdiği kısıtlardan kaçınmak isteyen finansal piyasaya aktörlerinin yöneldikleri alternatif finansman yöntemlerindeki gelişmelerin izlenmesi önem arz etmektedir. Bu sebeple, çek ve senet kullanımı ve diğer alternatif ürünlere ilişkin takip edilecek performans göstergeleri ve takip sıklığı hakkında ilgili kuruluşların görüşü alınacaktır. Performans göstergeleri üç aylık dönemlerde BDDK'ya sunulacak ve yılda iki kez Sistemik Risk Değerlendirme Grubuyla paylaşılacaktır.
53	Gayrimenkul piyasasındaki gelişmelerin daha sağlıklı izlenmesi için gerekli veri ihtiyaçları tespit edilecek ve geliştirilecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TCMB, TÜİK, TOKİ, Sermaye Piyasası Kurulu, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği, GYODER	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tasarıfların üretken yatırımlara yönlendirilmesi açısından önem arz eden gayrimenkul piyasasındaki gelişmelerin daha sağlıklı izlenmesi için uzun dönemli verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Gayrimenkul sektöründe fiyatların gelişimi, mülkiyet yapısı, uzun dönemli talep vb. hususlar gelecekteki politikaların oluşturulmasına katkıda bulunacaktır. Bu çerçevede, gerekli verilerin ilgili kuruluşlarla işbirliği içerisinde tespiti ve sonrasında bu verilerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Politika 3.2: Kredi Düzenlemelerinin Etkilerinin Değerlendirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
54	Uygulamaya geçen ve uygulanması öngörülen kredi düzenlemelerinin makro etkilerine ilişkin analizler yapılacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	TCMB, BDDK, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tüketici kredilerindeki hızlı artışın kontrol altına alınması, ticari kredilerin toplam krediler içerisindeki payının artırılması ve yurtiçi tasarrufların artırılmasına katkı sağlanması amacıyla yapılan kredi düzenlemelerinin, makro etkileri konusunda etki analizi yapılacak ve yıllık hazırlanan raporlar Finansal İstikrar Komitesiyle paylaşılacaktır.
55	Bankacılık sektörünün kredi düzenlemeleri sonrası oluşturduğu iş modellerini ortaya koyan raporlar hazırlanacaktır.	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Finansal Kurumlar Birliği, Kalkınma Bakanlığı, TCMB, Bankalararası Kart Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2018	Uygulanmaya konulan kredi düzenlemelerini içeren tedbirler sonrasında sektör iş modellerini değiştirmekte ve geliştirmektedir. Makro ihtiyati düzenlemeler sonrasında kredi türüne yönelik iş modellerinin gelişimi ve söz konusu değişimlerin sistemik açıdan etkilerinin TBB, TKBB ve FKB tarafından analiz edilmesi koordineli olacaktır. Oluşturulan raporlar Sistemik Risk Değerlendirme Grubuyla paylaşılacaktır.

Politika 3.3: Gerektiğinde Yeni Makro İhtiyatı Tedbirlerin Alınması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
56	Etki analizleri ve değerlendirmeler ışığında, finansal istikrarı gözetilerek, ihtiyaç duyulan alanlarda kredi düzenlemelerine ilişkin çalışmalara devam edilecektir.	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	TCMB, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Finansal istikrarı korumak ve sistemik risk unsurlarını asgari düzeyde tutmak için gerekli olduğu durumlarda BDDK'nın görev ve yetkisi olan alanlarda, uygun araçların kullanılması sağlanacaktır. Bu kapsamda devresel hareketlere duyarlı makro-ihiyatı tedbirlerin geliştirilmesi, kredi kartlarında uygulanan borç/gelir oranının diğer bireysel kredilere genişletilmesi gibi alternatifler değerlendirilecektir. Üretken yatırımları teşvik etmek amacıyla; ticari ve sanayi kredilerinin portföydeki ağırlığının artırılması, uzun vadeli kredilerin zorunlu karşılık, risk ağırlığı vb. araçlarla avantajlı hale getirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Bileşen 4: Tamamlayıcı Sigortacılığın Geliştirilmesi

Politika 4.1: Bireysel Emeklilik Sistemine (BES) katılım artırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
57	BES'de kesinti oranları uluslararası düzeylere yaklaştırılacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Sermaye Piyasası Kurulu, TSB	Ocak 2015 - Aralık 2015	BES'de kesinti oranlarına ilişkin ülke uygulamaları dikkate alınarak emeklilik şirketlerinin, katılımcıların birikimleri üzerinden yapabilecekleri fon toplam gider kesintisi tavanlarının yerindeliği değerlendirilecektir. Yerindelik değerlendirmesi sonucuna göre BES Hakkında Yönetmelik gözden geçirilecek, gerekli revizyon yapılacaktır.
58	Otomatik katılım sistemi (auto-enrollment) pilot çalışması yapılacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	TSB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Otomatik katılım sistemi, işe başlayan bir çalışan adına otomatik olarak bir emeklilik hesabı açılması ve ilk aydan başlayarak maaşından otomatik olarak katkı payı kesintisi yapılmasına dayanan bir sistemdir. Kişiler, sisteme katılmayı istememeleri durumunda başvuru yapmalıdır. Bu konuda pilot çalışma başlatılmış olup 2015 yılında söz konusu çalışmanın sonuçları değerlendirilecektir.

Politika 4.2: Özel Sağlık Sigortalarının geliştirilmesi						
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama	
59	BES'te ortalama kalış süresinin artırılmasına yönelik çalışma yapılacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	TSB	Ocak 2015 - Aralık 2015	BES'den ayrılma oranını azaltarak tasarruf seviyesinin artmasına katkıda bulunacak önlemlerin geliştirilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.	
60	Veri paylaşım protokolü imzalanacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Sağlık Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, TSB, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2015	Doğru risk değerlendirmesi ve suistimaller ile mücadele için öncelikle SGK-SBGM arasında ve ihtiyaç halinde Sağlık Bakanlığı-SBGM arasında bilgi paylaşım temelli veri paylaşımı sağlanacaktır.	
61	Tamamlayıcı sağlık sigortası raporu yayınlanacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Sağlık Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, TSB, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi	Ocak 2015	Özel sağlık sigortalarını geliştirmek amacıyla, 2023 yılı perspektifiyle hazırlanan vizyon belgesi yayınlanacaktır.	
62	Sağlık sigortalarında vergisel uygulamalar değerlendirilecektir.	Hazine Müsteşarlığı	TSB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Özel sağlık sigortalarında vergisel uygulamalar değerlendirilecek ve özel sağlık sigortalarının geliştirilmesi amacıyla vergi politikası önerileri oluşturulacaktır. Bu çerçevede yapılan çalışmalar raporlandırılacaktır.	
63	Uzun süreli özel sağlık sigortalarının geliştirilmesi için politika seçenekleri değerlendirilecektir.	Hazine Müsteşarlığı	TSB	Ocak 2015 - Aralık 2016	Uzun süreli özel sağlık sigortalarının geliştirilmesi, farklı yaş aralıkları için tarife primlerinde denge sağlanmasını ve ileri yaşlarda ortaya çıkan riskler için teminat alamama sorunlarını ortadan kaldıracaktır. "Tamamlayıcı Sağlık Sigortası Raporu" bulguları da dikkate alınarak sektör uygulayıcıları nezdinde, Uzun Süreli Özel Sağlık Sigortaları Çalışma Grubu kurulmuş olup yapılan çalışmalar raporlanacaktır.	

Politika 4.3: Hayat Grubu Sigortaların Geliştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
64	Mortalite tablolarının güncellenmesi sağlanacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Sağlık Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, TSB, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2016	2010 yılında tamamlanan tabloların güncellenmesi sağlanacaktır.
65	Hayat sigortaları raporu yayımlanacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Çalışma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, TSB	Ocak 2015	Hayat sigortalarını geliştirmek amacıyla, 2023 yılı perspektifiyle hazırlanan vizyon belgesi yayımlanacaktır.
66	Hayat grubu sigortalarında vergisel uygulamalar değerlendirilecektir.	Hazine Müsteşarlığı	TSB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Hayat grubu sigortalarının geliştirilmesi amacıyla vergi politikası önerileri oluşturulacaktır. Bu çerçevede yapılan çalışmalar raporlandırılacaktır.
67	Bireysel kredilerle bağlı olmayan hayat grubu sigortaların geliştirilmesi için politika seçenekleri değerlendirilecektir.	Hazine Müsteşarlığı	TSB	Ocak 2015 - Aralık 2016	Birikimli hayat sigortaları, ölümlük ve yaşam teminatlarının birlikte sunulduğu karma sigortalar, yıllık gelir (irad) sigortaları, eğitim-evlilik/doğum sigortaları ve yatırım fonlu sigortalar gibi hayat grubu sigortalarının geliştirilmesi için yapılabilecekler sektör uygulayıcıları ile tartışılacaktır. "Hayat Sigortaları Raporu" bulguları dikkate alınarak öncelikle irad sigortası konusunda bir çalışma yapılacak ve raporlanacaktır.

Bileşen 5: Vergisel Araçlarla Tasarrufların Özendirilmesi ve Üretken Yatırımlara Yönlendirilmesi

Politika 5.1: Mevcut Vergi Yapısının Tasarrufları Özendirme Derecesi Bakımından Değerlendirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
68	Vergi sistemi, tasarrufları özendirme derecesi bakımından analiz edilecektir.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Haziran 2015	Hanehalklarının ve şirketler kesiminin tasarruflarındaki gerileme dikkate alınarak, gelir ve harcamalar üzerinden alınan vergiler tasarrufları özendirme derecesi bakımından analiz edilecektir.
69	Vergi sisteminde tasarrufları özendirmeye yönelik kanun tasarısı hazırlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Haziran 2015 - Aralık 2015	Yapılan teknik analizler neticesinde ortaya çıkan öneriler çerçevesinde, vergi mevzuatında tasarrufları artırmaya yönelik değişiklik önerileri hazırlanacaktır.
70	Uluslararası yükümlülükler gözetilerek, iüks ve/veya ithalat yoğunluğu yüksek tüketim malları tespit edilerek caydırıcı vergilendirme yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	ÖTV'ye tabi listeler gözden geçirilerek, kapsam dışında bulunan lüks ve/veya ithalat yoğunluğu yüksek tüketim malları kapsama alınacaktır.

Politika 5.2: Tasarrufların Vergisel Düzenlemelerle Üretken Alanlara Yönlendirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
71	Yatırımları teşvik edici vergisel ve vergi dışı mekanizmalar gözden geçirilecek ve gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Maliye Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Haziran 2016	Mevcut vergisel ve vergi dışı teşvik mekanizmaları (faiz desteği, hibe, sigorta primi, arsa tahsis vb.) tasarrufları üretken yatırımlara kanalize etme etkinliği açısından değerlendirilerek sistemde gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
72	İmalat sanayiinde kapasite ve verimlilik artışı sağlamak amacıyla, imalat sanayi makine-teçhizat yatırımları finansmanında BSMV istisnası getirilecektir.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, BDDK	Ocak 2015 - Aralık 2015	İmalat sanayiinde faaliyet gösteren firmaların kapasite artırım ve verimlilik artışını sağlayacak makine-teçhizat yatırımları finansmanında, kredi kullanımları kolaylaştırılarak kaynakların üretken alanlara yönlendirilmesi sağlanacaktır.
73	Gayrimenkullerin elden çıkarılmasında değer artış kazançlarının vergilendirilmesine yönelik uygulama gözden geçirilecektir.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Gayrimenkullerin elden çıkarılmasıyla oluşan değer artış kazançlarının vergilendirilmesinde, gayrimenkullerin elde tutulma süresini gözeten, daha etkin bir vergilendirme mekanizması oluşturulacaktır.
74	Taşınmaz alımlarının finansmanında kullanılan kredilere ilişkin vergi istisna ve muafiyetleri, sosyal ve ekonomik amaçlar dikkate alınarak, gözden geçirilecektir.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Taşınmaz yatırımlarındaki artışın kontrol edilebilmesi amacıyla gayrimenkul kredilerine yönelik mevcut vergi avantajları, konut sahipliği sayısı ve kredi miktarı gibi kriterlere göre gözden geçirilecektir.

4. İSTANBUL ULUSLARARASI FİNANS MERKEZİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Ekonomik büyümenin desteklenmesi ve katma değeri yüksek olan finans sektörünün geliştirilmesi amacıyla İstanbul Uluslararası Finans Merkezi (İFM) çalışmalarına 2009 yılında başlanmıştır. Kaynakların etkin bir şekilde toplanmasını ve dağıtılmasını sağlayan, küresel piyasalarla entegre ve uluslararası alanda hizmet ihraç edebilen bir finans sektörünün oluşmasına katkı sağlanması açısından İFM çalışmalarının kararlılıkla sürdürülmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, İstanbul'un uluslararası alanda rekabet gücüne sahip bir finans merkezine dönüşebilmesi için reel sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak, her türlü finansal aracın ihraç edilebildiği, güçlü bir fiziksel, beşeri ve teknolojik altyapıya sahip, etkin bir biçimde denetlenen şeffaf bir piyasa yapısının tesis edilmesi amaçlanmaktadır.

2 Ekim 2009 tarihli Resmi Gazetede İFM Stratejisi ve Eylem Planı yayımlanmış olup 2010/11 sayılı İstanbul Uluslararası Finans Merkezinin İdari Yapılanması konulu Başbakanlık Genelgesinde üç yılın sonunda yenilenmesi öngörülmüştür. Bu çerçevede İFM Öncelikli Dönüşüm Programı Eylem Planı oluşturulmuştur.

2. Program Hedefleri

- İstanbul'un dünyada ilk 25 küresel finans merkezi içerisinde yer alması
- Türkiye'nin finansal gelişmişlik açısından ilk 30 ülke içerisinde yer alması
- Finansal hizmetler sektörünün GSYH içindeki payının yüzde 6'ya yükselmesi

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı		Mevcut Durum ⁽¹⁾	2014	2015	2016	2017	2018
Küresel Finans Merkezleri Endeksi (Z/Yen) (İstanbul'un Sıralaması)		44	42	35	30	27	25
Bankacılık Aktif Büyüklüğü/GSYH (%)		110,9	111	115	119	123	125
Bankacılık Dışı Finansal Kuruluşlar Aktif Büyüklüğü/GSYH (%)		12,6	13	14	15	17	19
Borçlanma Araçları Piyasası Stoku/GSYH (%)		28,2	30	33	37	42	47
Borsa İstanbul Pay Piyasası Kapitalizasyonu/GSYH (%)		32,4	38	44	51	58	66
Finansal Hizmet İhracatındaki Değişim	Sigorta Hizmetleri (Milyon Dolar)	995	1.098	1.248	1.423	1.599	1.794
	Finansal Hizmetler (Milyon Dolar)	779	876	954	1.040	1.134	1.236
	Sigorta Hizmetleri (Yüzde Değişim)	14,9	10,3	13,7	14,0	12,4	12,2
	Finansal Hizmetler (Yüzde Değişim)	45,9	12,5	8,9	9,0	9,0	9,0
Borsa İstanbul'da İşlem Gören Toplam Şirket Sayısı		424	426	450	496	547	606
İFM'ye Yönelik Uluslararası Platformda Yapılan Tanıtım Sayısı		-	-	-	6	6	10
Bireysel ve Kurumsal Yerli Yatırımcı Sayısı	Toplam Yatırımcı Sayısı (Bin Kişi)	4.011	4.105	4.317	4.554	4.692	4.830
	Bireysel Yatırımcı Sayısı (Bin Kişi)	3.916	4.000	4.206	4.438	4.571	4.704
	Kurumsal Yatırımcı Sayısı (Bin Kişi)	95	105	111	116	121	126
Finans Alanında Tanımlı Ulusal Meslek Standardı Sayısı		8	8	11	15	21	29
Sermaye Piyasasında Uluslararası Geçerliliği Olan Sertifikaların Tanıtımına Yönelik Düzenlenen Toplantı Sayısı		-	-	3	4	5	6
Finans Alanında Lisansüstü Eğitim İçin Yurtdışına Gönderilecek Öğrenci Sayısı		-	59	100	100	100	100

⁽¹⁾Mevcut durum 2013 yılı sonu itibarıdır.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü:Kalkınma Bakanlığı

1. Bileşen: İFM İdari Yapısının Oluşturulması / Kalkınma Bakanlığı
2. Bileşen: Finansal Ürün ve Hizmet Çeşitliliğinin Artırılması / Sermaye Piyasası Kurulu
3. Bileşen: Hukuki Altyapının Geliştirilmesi / Adalet Bakanlığı
4. Bileşen: Kümelenme Bölgelerinde Fiziki Altyapının Geliştirilmesi / İstanbul Büyükşehir Belediyesi
5. Bileşen: Teknolojik Altyapının Güçlendirilmesi / Borsa İstanbul
6. Bileşen: Nitelikli İnsan Kaynağının Artırılması / Milli Eğitim Bakanlığı
7. Bileşen: Katılım Bankacılığı ve Faizsiz Finans Sisteminin Geliştirilmesi / Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

5. Eylem Planı

1. Bileşen: İFM İdari Yapısının Oluşturulması

Politika 1: Özel sektörün daha aktif rol aldığı bir İFM organizasyon yapısının oluşturulması ve İstanbul'un uluslararası finansal kuruluşlar ve yatırımcılar nezdinde daha etkin tanıtımının sağlanması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	İFM çalışmalarını yürütmek üzere özel sektörün daha fazla katkı sağladığı bir yönetim yapısı oluşturulacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, TCMB, SPK, BDDK, İBB, Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, Borsa İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Finansal Kurumlar Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	İFM tanıtım ve iletişim faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi ve orta vadede yurtiçi ve yurtdışı paydaşlar arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi amacıyla 2015 yılı Haziran ayına kadar finans sektöründeki meslek birliklerinin ve özel sektörün daha fazla katkı sağladığı bir organizasyon yapısına ilişkin model oluşturulacaktır. Oluşturulan model çerçevesinde öngörülen yapının tesisine ilişkin çalışmalar tamamlanacaktır. Yeni bir yönetim yapısı oluşturuluncaya kadar 2010/11 sayılı İstanbul Finans Merkezinin İdari Yapılanması konulu Başbakanlık Genelgesinde oluşturulan yapı geçerliliğini koruyacaktır.
2	İFM Tanıtım ve İletişim Stratejisi oluşturulacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, İBB, Borsa İstanbul, İlgili Sektör Birlik ve Dernekleri	Ocak 2016 - Haziran 2016	Finans sektöründeki meslek birliklerinin ve özel sektörün etkin katılımıyla İFM'nin tanıtım ve paydaşlar arasına iletişimin güçlendirilmesi amacıyla İFM Tanıtım ve İletişim Stratejisi oluşturulacaktır. Tanıtım ve İletişim Stratejisi İFM koordinatörüğü tarafından onaylanacaktır.

Politika 2: Yurtiçi ve yurtdışı paydaşlar arasında koordinasyonun geliştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
3	Ulusal Danışma Kurulu oluşturulacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TCMB, SPK, BDDK, TMSF, İBB, Borsa İstanbul, İlgili Sektör Birlik ve Dernekleri	Ocak 2015 - Haziran 2015	Yurtiçi paydaşlar arasında İFM faaliyetlerine yönelik görüş birliği oluşmasını sağlamak, İFM çalışmalarına yön vermek ve kuruluşların belirlenecek hedefler doğrultusunda ortak hareket etmelerini temin etmek üzere Ulusal Danışma Kurulunun oluşturulmasına yönelik çalışmalar Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda yürütülecektir. Danışma Kurulu toplantılarında İFM'ye yönelik yürütülen çalışmalar değerlendirilecek ve gelecekteki çalışmalar hakkında görüş bildirilecektir. Kurulun ilk toplantısı 2015 Haziran'a kadar gerçekleştirilecektir.
4	Uluslararası Danışma Konseyi oluşturulacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, TCMB, SPK, BDDK, İBB, Borsa İstanbul, İlgili Sektör Birlik ve Dernekleri	Ocak 2016 - Haziran 2016	İstanbul'un uluslararası bir finans merkezi olma konununun güçlendirilmesi ve bu yönde önerilerde bulunması amacıyla finans ve iş dünyasının önde gelen kuruluşlarının üst düzey yöneticilerinin üye olarak yer aldığı Uluslararası Danışma Konseyi oluşturulacaktır. Konsey yılda bir kez toplanacaktır.
2. Bileşen: Finansal Ürün ve Hizmet Çeşitliliğinin Artırılması					
Politika 1: Finansal ürün çeşitliliğinin artırılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
5	Organize piyasalarda işlem gören türev araçların çeşitliliği arttırılacaktır.	SPK	Hazine Müsteşarlığı, TCMB, Borsa İstanbul, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği	Ocak 2015 - Haziran 2018	Faiz oranı swap sözleşmeleri, döviz opsiyonları, altın opsiyonları, faiz vadeli işlem sözleşmeleri ve opsiyonları, enerji opsiyonları, kıymetli maden ve metal vadeli işlem sözleşmeleri gibi türev araçlar geliştirilerek bunların organize piyasalarda işlem görmesi sağlanacaktır.

6	Sermaye piyasası araçlarının döviz cinsinden ihraç edilebilmesi ve ihraç edilebilmesi ve işlem görebilmesi için çalışma yapılacaktır.	SPK	Hazine Müsteşarlığı, TCMB, BDDK, Borsa İstanbul, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu	Mart 2015 - Haziran 2017	Sermaye piyasası araçlarının döviz cinsinden ihraç, işlem ve risk yönetiminin yapılabilmesi için TL piyasalarını geliştirmesi de dikkate alınarak bir çalışma yapılacaktır ve konu Finansal İstikrar Komitesinde değerlendirilecektir.
7	Değişken Sermayeli Yatırım Ortaklıklarına ilişkin ikincil mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.	SPK	Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği	Ocak 2015 - Haziran 2017	6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 50. maddesinde ilk kez tanımlanan ve yatırım ortaklığı ile yatırım fonu yapısının avantajlarının bir arada sunulacağı Değişken Sermayeli Yatırım Ortaklığı Modelinin hukuki altyapısının belirleneceği ikincil mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır.
8	Kamu sermayeli işletme ve kuruluşların sermaye piyasasından faydalandırılması sağlanacaktır.	SPK	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	Ocak 2015 - Haziran 2017	Sermaye piyasası aracı ihraç edebilecek veya sermaye piyasasından faydalanabilecek kamu sermayeli işletme ve kuruluşlar belirlenecektir. Belirlenen işletme ve kuruluşlar öncelik ve öncelik kriterlerine göre sınıflandırılarak sermaye piyasasından faydalanabilecek olanların ihraç edileceği sermaye piyasası araçları hakkında çalışma yapılacaktır.
9	Araç kurumlarının kullanacağı ve kullanılabileceği alternatif finansman yöntemleri geliştirilecektir.	SPK	Maliye Bakanlığı, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği	Ocak 2015 - Haziran 2017	Araç kurumların köprü finansmanı gibi yöntemleri kullanarak finansman sağlayan yatırım kurumlarına dönüşümleri için mevzuat engelleri kaldırılarak vergi problemlerine yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
10	İstanbul'un küresel bir finans merkezi olma hedefi çerçevesinde odaklanılması gereken piyasaların tespitine yönelik bir araştırma gerçekleştirilecektir.	Kalkınma Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2015	Karşılaştırmalı bir rekabet analizi çerçevesinde, İstanbul'un küresel bir finans merkezi haline gelebilmesi için orta ve uzun vadede odaklanılması gereken finansal ürün ve piyasaların tespitine yönelik olarak, analitik bir araştırma gerçekleştirilecektir.

Politika 2: Piyasaların ve finansal altyapının geliştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
11	Banka dışı finansal piyasaların geliştirilmesine yönelik bir strateji belgesi hazırlanacaktır.	TCMB	Hazine Müsteşarlığı, BDDK, SPK, İlgili Sektör Birlik ve Dernekleri	Ocak 2015 - Aralık 2015	Reel ekonominin finansal ihtiyaçları büyük ölçüde bankacılık kesimi üzerinden karşılanmaktadır. Bankacılık dışı kuruluşlar ve bunların faaliyet gösterdikleri piyasaların yasal ve operasyonel altyapılarının güçlendirilmesi, finansal sistemin daha etkin çalışmasına katkıda bulunacaktır. Bu kapsamda finansal ürün ve hizmet çeşitliliğini artırarak, reel sektörün daha fazla finansmana daha düşük maliyetle ve kolaylıkla erişiminin sağlanması amacıyla, finansal istikrara katkı sağlayacak şekilde, banka dışı finansal piyasaları geliştirmek için bir yol haritası hazırlanacaktır.
12	Tezgâh üstü türev araçlarından uygun görülenlerin organize piyasalarda işlem görmesi sağlanacaktır.	SPK	TCMB, BDDK, Borsa İstanbul, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği	Ocak 2015 - Haziran 2017	G20 kararı ve AB düzenlemeleri çerçevesinde tezgâh üstü piyasalarda işlem gören türev araçların standardize edilip edilmeyeceği, standardize edilecek türev araçların hangilerinin organize piyasalarda işlem görebileceği, tezgâh üstü piyasalarda işlem gören standardize edilmiş türev araçların takasının merkezi karşı taraflarca yapılabileceği hususunda ilgili kuruluşlarca çalışma yapılacağı ve uygun enstrümanlar organize piyasalara taşınacaktır.
13	Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) uluslararası standartlara kavuşturulacaktır.	Merkezi Kayıt Kuruluşu	SPK, Borsa İstanbul, Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği, Türkiye Yatırımcı İlişkileri Derneği	Ocak 2015 - Haziran 2016	KAP sistemi uluslararası gereksinimler çerçevesinde yeniden yapılandırılarak kamuyu aydınlatma açıklamalarının İngilizce içeriklerinin de bulunduğu KAP İngilizce internet sitesinin geliştirilmesi, son kullanıcılarla işlenebilir veri sağlanması noktasında çok önemli bir unsur olan XBRL formatında bildirim alınması ve paylaşılması, sistemin AB direktiflerinde yer alan standartlara kavuşturulması (bildirimin bütünlüğünün korunması, zaman damgası vb.) ve hak kullanımı bildirimlerinin daha geniş kapsamlı şekilde SWIFT ile son kullanıcıya ulaştırılması sağlanacaktır.
14	6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında belirlenecek veri depolama kuruluşlarına ilişkin ikincil düzenlemeler yapılacaktır.	SPK	TCMB, BDDK, Borsa İstanbul, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği	Ocak 2015 - Haziran 2017	6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunuyla yasal altyapısı oluşturulan ve sistemik riskin gözetimi ve finansal istikrarın korunması amacıyla sermaye piyasasında gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olarak yetkilendirilecek veri depolama kuruluşlarına ilişkin ikincil düzenlemeler tamamlanacaktır.

15	Uygun görülen piyasalarda Merkezi Karşı Taraf faaliyetlerini uygulamasına geçilmesine yönelik mevzuat ve takas altyapısı tamamlanacaktır.	SPK	TCMB, BDDK, Borsa İstanbul, Takasbank	Ocak 2015 - Haziran 2017	Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği kapsamında Borsa İstanbul'un talep etmesi yahut SPK'nın zorunlu tutması halinde öncelikle pay piyasasında ve takiben de borçlanma araçları piyasasında merkezi karşı taraf olarak hizmet verilmesi ve Kurul ve diğer kamu kurumları ile özel kuruluşlar arasında gerçekleştirilen çalışmaların sonuçlanması ve uygun görülmesi halinde tezgâh üstü araçlar için de merkezi karşı taraf hizmeti verilmesi sağlanacaktır.
16	Sermaye piyasası faaliyetlerinden kaynaklanan yatırımcı uyumsuzluklarının çözümüne ilişkin Borsa İstanbul ve Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği bünyesindeki sistemler geliştirilecektir.	SPK	Borsa İstanbul, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği	Ocak 2015 - Haziran 2017	6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda yer alan 70. ve 74. madde hükümleri çerçevesinde Borsa İstanbul ve Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği bünyesindeki mevcut sistemlerin daha etkin hale getirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
17	Borsa İstanbul bünyesinde işlem gören hisse senetleri ve özel sektör borçlanma araçlarına yönelik piyasa yapıcılığı sistemi hayata geçirilecektir.	Borsa İstanbul	SPK, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2017	Borsa İstanbul Pay Piyasasında işlem gören pay senetleri ve Borçlanma Araçları Piyasasında işlem gören özel sektör sermaye piyasası araçlarına yönelik piyasa yapıcılığı düzenlemesi hazırlanarak yürürlüğe konulacaktır.
18	Tarım ürünlerine yönelik lisanslı depoculuk ve elektronik ürün senedi altyapısı geliştirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı, SPK, Borsa İstanbul, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2017	Lisanslı Depoculuk Kanunu ve bu kanuna dayanarak çıkarılan Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği kapsamında piyasaya işlerlik kazandırılacaktır. Bu kapsamda; a) Ürün ihtisas borsasının kurulması ve faaliyete geçirilmesi sağlanacaktır. b) Elektronik ürün senetlerinin alternatif bir yatırım aracı haline gelmesi sağlanacaktır.
19	Metal vb. emtia için işlem görebileceği organize piyasalar oluşturulacaktır.	Borsa İstanbul	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, SPK, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2017	Borsa İstanbul nezdinde metal ürünlerinin işlem görmesini teminen katılım bankacılığı prensipleri de dikkate alınarak mevzuat ve fiziki teslimat için altyapı ve diğer yasal düzenlemeler geliştirilecektir. Ayrıca, Borsa İstanbul'da işlem gören metal ve benzeri emtia için borsa içi alım-satım işlemleri sırasında ortaya çıkabilecek vergi problemlerinin çözümlüne yönelik çalışmalar yürütülecektir.

20	Türkiye Elektronik Fon Dağıtım Platformu (TEFASP) yeniden yapılandırılacaktır.	SPK	Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği	Ocak 2015 - Haziran 2017	Yatırım fonlarının dağıtım kanallarının genişletilmesi ve yatırımcıların tek bir platformdan birçok yatırım fonuna ulaşabilmesi adına TEFASP'ın yeniden yapılandırma projesine ilişkin çalışmalar tamamlanacaktır.
21	Uluslararası ödeme ve takas sistemleriyle entegrasyon geliştirilecektir.	SPK	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, TCMB, Borsa İstanbul, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu	Ocak 2015 - Haziran 2017	Uluslararası takas ve saklama kuruluşları ile bağlantılı kurumların sağladığı teminat yönetimi hizmetlerinin kullanılabilmesi ve bu kurumların üyelerine takas ve saklama hizmeti verebilmesine imkân sağlayacak mevzuat altyapısı oluşturulacaktır. Uluslararası takas ve saklama kuruluşları ile bağlantılı kurumların sağladığı teminat yönetimi hizmetlerinin Türkiye piyasalarına yatırım yapacak finansal kuruluşlarca kullanılabilmesi ve doğrudan bu kurumlara veya bunların müşterisi olan finansal kuruluşlara doğrudan veya dolaylı olarak takas ve saklama hizmeti verebilmesine imkân sağlayacak mevzuat düzenlenmesi tamamlanacak ve operasyonel altyapı oluşturulacaktır.
Politika 3: Finansal araçlarda vergi düzenlemelerinin iyileştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
22	Finansal araçlar ile bunların dayanak varlıklarına ilişkin vergi uygulamaları gözden geçirilecektir.	Maliye Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, TCMB, SPK, BDDK, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2017	Döviz ve altına dayalı menkul kıymetler ile bunların dayanak varlıklarının tabi olduğu vergi usulünün uyumlaştırılması amacıyla etki analizi içeren bir çalışma yapılacaktır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre ihtiyaç duyulan düzenlemeler gerçekleştirilecektir.
23	Tezgâh üstü türev araçları ve kaldıraçlı alım satım işlemleriyle ilgili gerçekleştirilen riskten korunma amaçlı işlemlerdeki vergi uygulamaları yeniden düzenlenecektir.	Maliye Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, TCMB, SPK, BDDK, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2017	Tezgâh üstü türev araçlar ve kaldıraçlı alım-satım işlemlerinin BSMV açısından vergilendirilmesine ilişkin olarak riskten korunma amacıyla yapılan bağlantılı işlemler tek bir işlem olarak değerlendirilecek ve bağlantılı işlemlerde BSMV matrahının, bağlantılı işlem bazında lehe alınan paraların birbiriyle netleştirilmesi sonucu bulunacak tutar olacağına yönelik gerekli mevzuat değişikliği yapılacaktır.

24	Farklı finans kurumları arasında haksız rekabete yol açan vergi uygulamaları tespit edilerek ortadan kaldırılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, TCMB, SPK, BDDK, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Finansal Kurumlar Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2017	Farklı finans kurumları arasındaki vergi uygulamalarından kaynaklanan haksız rekabeti gidermek amacıyla damga vergisi, BSMV, KKDF, kurumlar vergisi, KDV ve harçlarla ilgili yasal düzenlemeler incelenecektir. Bunun sonucunda gerekli görülen düzenlemeler yapılacaktır.
3. Bileşen: Hukuki Altyapının Geliştirilmesi					
Politika 1 : İstanbul'da kurumsal bir tahkim merkezinin oluşturulması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
25	İstanbul Tahkim Merkezinin faaliyete geçmesi sağlanacaktır.	İstanbul Tahkim Merkezi	Adalet Bakanlığı, YÖK, Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, Borsa İstanbul, TIM, TOBB, TESK, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	1 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe girecek olan İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu çerçevesinde: a) Mart 2015'e kadar İstanbul Tahkim Merkezinin Genel Kurulu, Yönetim Kurulu ve Danışma Kurulu teşkil edilecektir. b) Aralık 2015'e kadar personel istihdamı gerçekleştirilerek ve ikincil mevzuatı yürürlüğe konularak, Millî ve Milletlerarası Tahkim Divanının faaliyete geçmesi sağlanacaktır.
26	Meslekteki ilgili hâkimler ile tahkim alanıyla ilgilenen avukatlara meslek içi eğitim verilecektir.	Adalet Bakanlığı	HSYK, Yargıtay, Danıştay, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Adalet Akademisi, TOBB, İstanbul Tahkim Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tahkim müessesesinin Türkiye'de etkin şekilde uygulanmasını sağlanması amacıyla meslekteki ilgili hâkimler ile tahkim alanıyla ilgilenen avukatlara meslek içi eğitim verilmesi sağlanacaktır.

27	Hâkim ve avukat adaylarına meslek öncesinde tahkim içerikli eğitimler verilecektir.	Adalet Bakanlığı	HSYK, Yargıtay, Danıştay, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Adalet Akademisi, TOBB, İstanbul Tahkim Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2018	Avukatlık veya hâkimlik yapmak üzere eğitim gören adayların ders müfredatına yapılacak bir eklemeye tahkim konusunda bilgilendirmeleri sağlanacaktır.
28	İstanbul Tahkim Merkezine ilişkin tanıtım faaliyetleri yürütülecektir.	İstanbul Tahkim Merkezi	Açıklet Bakanlığı, YOK, Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, Borsa İstanbul, TIM, TOBB, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	İstanbul Tahkim Merkezinin bilinirliğini ve tahkim mekanizmasının işleyişine ilişkin bilgi düzeyini artırmak amacıyla yerel ve uluslararası düzeyde finansal kuruluşlar ve yatırımcılar nezdinde tanıtım ve eğitim faaliyetleri yürütülecektir.
Politika 2: Finans sektörüne ilişkin özellikli konularda ihtisaslaşmış mahkemelerin oluşturulması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
29	Finans sektöründe ihtiyaç duyulan ve ihtisaslaşmasında fayda görülen ve alanlar belirlenerek HSYK'ya sunulacaktır.	Adalet Bakanlığı	HSYK, YOK, Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, Türkiye Adalet Akademisi, Türkiye Barolar Birliği, TIM, TOBB	Ocak 2015 - Haziran 2015	6460 sayılı Kanunla, mahkemelerin ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak daireler arasındaki iş dağılımının HSYK tarafından belirlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Finans sektöründe ihtiyaç duyulan alanların tespit edilmesi ve bu alanların, dairelerin iş dağılımının belirlenmesinde HSYK tarafından göz önünde tutulması sağlanacaktır.
30	İhtisas mahkemelerinde görevli personelin uzmanlaşması amacıyla bu alanda çalışan her personel en az bir kez eğitime tabi tutulacaktır.	Adalet Bakanlığı	HSYK, Yargıtay, Danıştay, Türkiye Adalet Akademisi, Türkiye Barolar Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Finans sektörüyle alakalı olan ihtisas mahkemelerinde görevli personelin, kalemdeki işlemleri daha hızlı ve etkin şekilde yürütebilmeleri amacıyla periyodik olarak eğitime tabi tutulması sağlanacaktır.

Politika 3: Mevzuat çalışmalarında İFM Projesinin dikkate alınması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
31	İş uyuşmazlıklarında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin hukuk sistemimize kazandırılması için çalışmalar yapılacaktır.	Adalet Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2017	Alacağa ilişkin iş uyuşmazlıklarının mahkeme önüne gelmeden çözülmesi kapsamında iş uyuşmazlıkları hakem heyetleri kurulması, iş uyuşmazlıklarında arabuluculuk müessesinin teşvik edilmesi ve 4857 sayılı iş Kanununun 91. maddesinde belirtilen işçi alacaklarına ilişkin şikâyet prosedürü uyuşmazlık çözme kapasitesinin artırılması sağlanarak mahkemelerin iş yoğunluğunun azaltılması sağlanacaktır.
32	Teminat mektuplarının elektronik ortamda izlenmesi sağlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, BDDK, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Kredi Kayıt Bürosu	Ocak 2015 - Aralık 2017	Teminat mektuplarının elektronik ortamda düzenlenmesiyle mevcut risklerin büyük ölçüde azaltılması, operasyon maliyetinin düşürülmesi, sahtecilik ve usulsüzlüklerden kaynaklanan sorunların en aza indirilmesi beklenmektedir. Teknik altyapı hazır durumda olup uygulamanın hayata geçirilebilmesi için 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununda değişiklik yapılacaktır.

4. Bölge: Kümelenme Bölgelerinde Fiziki Altyapının Geliştirilmesi

Politika 1: İFM kümelenme bölgelerinde ulaşım imkânlarının geliştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
33	Kartal-Kaynarca raylı sistem bağlantısı tamamlanacaktır.	İBB	-	Ocak 2015 - Aralık 2015	İnşaat çalışmaları devam eden projenin tamamlanmasıyla Kadıköy-Kartal Metro su doğruya doğru uzatılacaktır. 4,5 km uzunluk ve 3 istasyondan oluşacak projenin tahmini maliyeti 137.185.100 \$ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.
34	Ataşehir Finans Merkezi alanı çevresinde yol ve kavşak çalışması yapılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İBB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Söz konusu yol ve kavşak projesiyle, Ataşehir Finans Merkezi alanının ana yollarla bağlantısı sağlanacaktır. Tahmini maliyet 79.605.000 TL olup parsel sahiplerinin katılımıyla oluşturulacak olan bütçeden karşılanacaktır.

35	İFM kümelenme bölgelerinde oluşacak ulaşım talebine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	İBB	-	Ocak 2015 - Aralık 2016	Finansal kümelenme bölgelerinde ortaya çıkacak ulaşım talebi belirlenecektir.
36	İFM kümelenme bölgelerinde otopark ihtiyacının karşılanmasına yönelik altyapının geliştirilmesi için etüt ve proje çalışmaları yapılacaktır.	İBB	-	Ocak 2015 - Aralık 2016	İFM kümelenme bölgelerinde otopark ihtiyacının karşılanmasına yönelik etüt çalışması 2015 yılı Haziran ayına kadar yapılacaktır. Etüt çalışması sonuçlarına göre otopark ihtiyacının karşılanmasına yönelik proje çalışmaları yapılacaktır.
37	İFM kümelenme bölgelerinde trafik etüt çalışmaları yapılacaktır.	İBB	-	Ocak 2015 - Aralık 2017	Finansal kümelenme bölgelerinde, İFM yapılanmasının etkileri göz önünde bulundurularak trafik etüt çalışmaları yapılacaktır. Bu kapsamda, 2015 yılı Aralık ayına kadar Büyükdere-Levent-Maslak, Kağıthane-Cendere, Ataşehir-Kozyatağı ile Ümraniye bölgeleri tamamlanacaktır. 2016 yılı Aralık ayına kadar ise Yenibosna Basın Aksı, Topkapı-Maltepe-Bayrampaşa ile Kartal bölgeleri tamamlanacaktır.
38	Üsküdar-Ümraniye ile Kadıköy-Kartal metrolarının Ataşehir Finans Merkezi alanıyla bağlantılarının sağlanmasına yönelik uygulama projesi hazırlanacaktır.	İBB	-	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ataşehir Finans Merkezi alanının, kentin diğer merkezleri ve havalimanıyla raylı sistem entegrasyonunu sağlayacak uygulama projesi hazırlanacaktır. Tahmini maliyet 5.850.000 \$ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.
39	Sabiha Gökçen Havalimanı'nın Marmaray ve Kadıköy-Kartal-Kaynarca metrolarıyla raylı sistem bağlantısının sağlanmasına yönelik olarak D100-Marmaray arasının uygulama projesi hazırlanacaktır.	İBB	-	Ocak 2015 - Aralık 2016	Ataşehir Finans Merkezi alanının ve Kartal bölgesinin kentin diğer merkezleri ve havalimanıyla raylı sistem entegrasyonunu sağlayacak uygulama projesi hazırlanacaktır. 3 km uzunluk ve 2 istasyondan oluşacak projenin tahmini maliyeti 1.950.000 \$ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.

40	Kazlıçesme-Sögütöçesme metrosu ve Ataşehir raylı sistem bağlantısının sağlanmasına yönelik uygulama projesi hazırlanacaktır.	İBB	-	Ocak 2016 - Aralık 2018	Büyükdere-Levent-Maslak Aksı ile Ataşehir Finans Merkezi alanını Boğaz'da iki köprü arasında su altından raylı sistemle bağlayacak uygulama projesi hazırlanacaktır. 40,3 km uzunluk ve 27 istasyondan oluşacak projenin tahmini maliyeti 26.195.000 \$ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.
41	Ataşehir-Sabiha Gökçen Havalimanı arası raylı sistem bağlantısının sağlanmasına ilişkin uygulama projesini hazırlamaya yönelik faaliyetler yürütülecektir.	İBB	-	Ocak 2016 - Aralık 2018	Ataşehir Finans Merkezi alanının, kentin diğer merkezleri ve havalimanıyla raylı sistem entegrasyonunu sağlayacak uygulama projesi hazırlanacaktır. Uygulama projesinin 2019 yılı sonunda tamamlanması öngörülmektedir. 17 km uzunluk ve 12 istasyondan oluşacak projenin tahmini maliyeti 11.050.000 \$ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.
42	İncirli - Sefaköy raylı sistem bağlantısının yapımı tamamlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2017	Yenibosna Basın Ekspres Aksının çevre yerleşmelerle alternatif raylı sistem bağlantısı sağlanacaktır. 7,2 km uzunluk ve 6 istasyondan oluşacak projenin tahmini maliyeti 910.953.000 TL olup Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bütçesinden karşılanacaktır.
43	Bakırköy İDO-Kirazlı raylı sistem bağlantısının yapımı tamamlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kirazlı, İncirli ve Özgürük Meydanı aktarmalarıyla Yenibosna Basın Ekspres Aksının çevre yerleşmelerle alternatif raylı sistem bağlantısı sağlanacak, deniz yolu ulaşımıyla ilişkisi raylı sistemlerle güçlendirilecektir. 9 km uzunluk ve 9 istasyondan oluşacak projenin tahmini maliyeti 585.000.000 \$ olup Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bütçesinden karşılanacaktır.
44	Sabiha Gökçen Havalimanı-D100 Kaynarca raylı sistem bağlantısının sağlanmasına yönelik çalışmalarını başlatılacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2017	Ataşehir Finans Merkezi alanının ve Kartal bölgesinin Sabiha Gökçen Havalimanı'yla raylı sistem entegrasyonu sağlanacaktır. 6 km uzunluğundaki projenin tahmini maliyeti 300.000.000 \$ olup Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bütçesinden karşılanacaktır.
45	Mecidiyeköy-Mahmutbey raylı sistem bağlantısının sağlanmasına yönelik çalışmalarını başlatılacaktır.	İBB	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yenibosna Basın Ekspres Aksının, Kâğıthane-Cendere bölgesi ve Büyükdere-Levent-Maslak bölgesiyle raylı sistem entegrasyonu sağlanacaktır. 18 km uzunluk ve 15 istasyondan oluşacak projenin tahmini maliyeti 1.170.000.000 \$ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.

46	Bostancı-Dudullu raylı sistem bağlantısının sağlanmasına yönelik uygulama projesi hazırlanacaktır.	İBB	-	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ataşehir Finans Merkezi alanının deniz yolu ulaşımıyla ilişkisi güçlendirilecektir. 13,4 km uzunluk ve 11 istasyondan oluşacak projenin tahmini maliyeti 8.710.000 \$ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.
47	Bağcılar (Kirazlı)-Küçükçekmece (Halkalı) raylı sistem bağlantısının sağlanmasına yönelik uygulama projesi hazırlanacaktır.	İBB	-	Haziran 2015 -Aralık 2015	Yenibosna Basın Ekspres Aksinin şehirlerarası otobüs terminali ve Topkapı-Maltepe Bayrampaşa bölgesiyle alternatif raylı sistem bağlantısı sağlanacaktır. 9,4 km uzunluk ve 9 istasyondan oluşacak projenin tahmini maliyeti 6.110.000 \$ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.
48	Ataşehir-Ümraniye arasında monoray hattının yapılmasına yönelik etüt ve uygulama projesi hazırlanacaktır.	İBB	-	Ocak 2017 - Aralık 2018	Ataşehir Finans Merkezi alanı ile Ümraniye bölgesi arasında raylı sistem bağlantısı kurulacaktır. 1,1,1 km uzunluk ve 11 istasyondan oluşacak projenin tahmini maliyeti 7.215.000 \$ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.
49	Beşiktaş-Sarıyer raylı sistem bağlantısının sağlanmasına yönelik etüt ve uygulama projesi hazırlanacaktır.	İBB	-	Ocak 2018 - Aralık 2018	Beşiktaş bölgesinin çevre yerleşimlerle raylı sistem entegrasyonunu sağlayacak uygulama projesi hazırlanacaktır. 14,6 km uzunluğundan oluşacak projenin tahmini maliyeti 9.490.000 \$ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.
50	Finansal kümeleme bölgelerinin ulaşım altyapısının raylı sistem entegrasyonuyla güçlendirilmesine yönelik bir ön çalışma yapılacaktır.	İBB	Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Ocak 2015 - Eylül 2015	Finansal kümeleme bölgelerinin birbirleriyle, kentin diğer bölgeleri ve havalimanlarıyla raylı sistem vasıtasıyla entegrasyonu sağlanarak ulaşım altyapılarının güçlendirilmesine yönelik yapılması gerekli yatırımlar ve bunların nasıl bütçelendirileceği bütüncü bir yaklaşımla belirlenecektir.

Politika 2: Finans kuruluşlarının iş ve işlemlerinin daha hızlı bir şekilde yapılmasını sağlayacak iletişim altyapısının geliştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
51	Elektronik Haberleşme Altyapısı Bilgi Sistemi Kurulması Projesi kapsamında ülkemizin elektronik haberleşme altyapısının mevcut durumu tespit edilerek coğrafi bilgi sistemine aktarılacak ve Geçiş Hakkıyla ilgili olarak altyapı paylaşımı etkin olarak sağlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	BTK, IBB	Ocak 2015 - Aralık 2018	İstanbul'un elektronik haberleşme altyapısına ilişkin tüm veriler, coğrafi bilgi sistemi kullanılarak tek bir merkezde toplanacaktır. Verilerin sayısal olarak tek merkezde toplanması ile kümeleme bölgelerinin İFM vizyonu doğrultusunda geliştirilmesine yönelik yatırım karar ve uygulama süreçleri etkin biçimde yönetilebilecektir. Tahmini maliyet 7.000.000 TL olup Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bütçesinden karşılanacaktır.

Politika 3: İstanbul'da finansal kümeleme alanlarına yeterli, sürdürülebilir ve kesintisiz enerji altyapısının geliştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
52	İFM kümeleme bölgelerine yönelik Enerji Altyapısı Master Planı hazırlanacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	EPDK, IBB, TEDAŞ, AYEDAŞ, BEDAŞ	Ocak 2015 - Aralık 2016	İFM kümeleme bölgelerindeki mevcut enerji altyapısı ve ileriye yönelik talep tahmini çalışmalarını orta ve uzun vadeli bir bakış açısını gerektirmesi nedeniyle söz konusu bölgelere kaliteli, sürdürülebilir ve kesintisiz enerji temininin sağlanabilmesi için atılması gerekli adımlar Enerji Bakanlığının koordinasyonunda belirlenecek ve bunların ilgili diğer kuruluşlarca dikkate alınması sağlanacaktır. Bu kapsamda İFM kümeleme bölgelerine yönelik veriler Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, AYEDAŞ, BEDAŞ'a ulaştırılacak ve talep tahmin çalışmaları AYEDAŞ ve BEDAŞ tarafından hazırlanacaktır. 2015 yılında enerji taleplerinin karşılanmasına yönelik altyapı planları hazırlanacaktır. 2016 yılında ise Master Plan hazırlanacaktır.

Politika 4: İstanbul'da finansal kümelene alanlarının fiziki ve sosyal gelişmişlik düzeylerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
53	İFM kümelene bölgelerine yönelik fiziki ve sosyal gelişmişlik göstergeleri ile izleme ve değerlendirme sistemi kurulacaktır.	İBB	Kalkınma Bakanlığı, Bakanlıkların İstanbul İl Müdürlükleri, İstanbul Valiliği, İstanbul Kalkınma Ajansı, İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Eylül 2016	İFM kümelene bölgelerinin fiziki ve sosyal gelişmişliklerinin izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik veri tabanı oluşturulacak, endeks ve model kurulacaktır. Bu kapsamda, 2015 yılında: a) Fiziki ve sosyal gelişmişlik endeksinde yer alacak göstergeler ve her bir gösterge için ağırlıklar belirlenecektir. b) İFM kümelene uygun bölgelerde ikamet eden ve çalışanların memnuniyet düzeyi ile talep ve beklentileri belirlenecektir. c) Fiziki ve sosyal gelişmişlikle ilgili güncel veri tabanı oluşturulacaktır. 2016 yılında: a) Fiziki ve Sosyal Gelişmişlik Endeksi (ana ve alt endeksler) oluşturulacaktır. b) Fiziki ve Sosyal Gelişmişlik İzleme ve Değerlendirme Modeli kurgulanacaktır.
54	İFM kümelene bölgeleri, fiziki ve sosyal gelişmişlik göstergeleriyle periyodik olarak izlenecektir.	İBB	Kalkınma Bakanlığı, Bakanlıkların İstanbul İl Müdürlükleri, İstanbul Valiliği, İstanbul Kalkınma Ajansı, İlçe Belediyeleri	Eylül 2016 - Aralık 2018	İFM kümelene bölgelerinin fiziki ve sosyal gelişmişlik düzeyleri yıllık olarak ölçülecek ve sonuçları değerlendirilecektir. Fiziki ve sosyal gelişmişlikle ilgili güncel veriler elde edilecek, geliştirilen endeksle fiziki ve sosyal gelişmişlik düzeyi ölçülecek ve ölçüm sonuçları, fiziki ve sosyal gelişmişliği arttırmaya yönelik olarak değerlendirilecektir.
5. Bileşen: Teknolojik Altyapının Güçlendirilmesi					
Politika 1: Sermaye piyasalarında elektronik haberleşme, iletişim, işlem, veri dağıtım ve güvenlik altyapısının geliştirilmesi ve konsolide edilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
55	Borsa İstanbul Ortak Veri Merkezinin entegrasyon çalışmaları tamamlanacaktır.	Borsa İstanbul	Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu	Ocak 2015 - Haziran 2015	Altyapısında Türkiye'de ilk defa kullanılan teknolojileri de barındıran Borsa İstanbul Ortak Veri Merkezinin, Takasbank ve Merkezi Kayıt Kuruluşunun sunucu sistemlerini de kapsamı sağlanacaktır.

56	Borsa İstanbul Pay Piyasası alım-satım, gözetim, veri dağıtım, endeks hesaplama, risk yönetimi, takas ve saklama sistemleri geliştirilecek; yeni pay piyasası işlem sistemi, sistem entegrasyon testlerine hazır hale geldikten sonra 2015 yılı Eylül ayı itibarıyla devreye alınacaktır.	Borsa İstanbul	SPK, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu	Ocak 2015 - Eylül 2015	Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası, Borçlanma Araçları Piyasası ile Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasının alım-satım, gözetim, veri dağıtım, risk yönetimi, takas ve saklama sistemleri geliştirilecek, detaylı analiz ve tasarım çalışmaları tamamlanacak, işlem sistemleri 2015 yılı sonuna kadar sistem entegrasyon testlerine hazır olacak ve 2016 yılı Eylül ayı itibarıyla devreye alınacaktır.
57	Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası, Borçlanma Araçları Piyasası ve Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasının alım-satım, gözetim, veri dağıtım, risk yönetimi, takas ve saklama teknolojik altyapısı geliştirilecektir.	Borsa İstanbul	SPK, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu	Ocak 2015 - Eylül 2016	Piyasalar arası etkileşimi de dikkate alarak tüm piyasaların gözetiminin tek bir merkezden yapılması, böylece etkinliğin ve verimliliğin artırılması hedeflenmektedir.
58	Borsa İstanbul bünyesindeki piyasaların gözetim teknolojik altyapıları konsolide edilerek iyileştirilecektir.	Borsa İstanbul	SPK	Ocak 2015 - Eylül 2016	
Politika 2: Finansal kuruluşlar tarafından duyulan gereksinim yazılım ve bilgi teknolojileri ürünlerinin geliştirilmesi ve ürün geliştirme maliyetlerinin azaltılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
59	Borsa İstanbul ve Boğaziçi Üniversitesi İşbirliğiyle "Teknoloji Geliştirme Merkezi" kurulacaktır.	Borsa İstanbul	İstanbul Kalkınma Ajansı, Boğaziçi Üniversitesi	Ocak 2015 - Aralık 2015	Finans piyasalarında gereksinim duyulan yazılım ürünleri ve bilgi teknolojileri hizmetleri başta olmak üzere hedeflenen üst seviyedeki kriterleri gerçekleştirebilecek bilişim teknolojileri ürünleri geliştirilecek; ürün geliştirme kurum ve kuruluşların, birlikte çalışma ortamının getireceği sinerjiden en üst seviyede fayda sağlamasına imkân verilerek ürün geliştirme maliyetleri azaltılacaktır. Bu amaçla kurulacak Teknoloji Geliştirme Merkezi için gerekli izinler alınacak ve İstanbul Kalkınma Ajansında güdümlü proje onay süreci başlatılacaktır.

6. Bileşen: Nitelikli İnsan Kaynağının Artırılması

Politika 1: Finans alanında uluslararası geçerliliği olan sertifikaya ve ileri düzey yabancı dile sahip kişi sayısının artırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
60	Finans sektöründe iş ve eğitim dünyası için gerekli olan ulusal meslek standartları ve ulusal yeterlilikler yürürlüğe konulacaktır.	Mesleki Yeterlilik Kurumu	YÖK, Milli Eğitim Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, BDDK, SPK, TCMB, Borsa İstanbul, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Sigortacılık Eğitim Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2018	İşbirliği yapılacak kuruluşlarla birlikte işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu meslek standartları ve yeterlilikler belirlenecek, ardından meslek standardı ve yeterlilik hazırlama çalışmaları yürütülecektir.
61	Finans sektöründe çalışan işgücü profili ortaya konularak geleceğe yönelik işgücü talep projeksiyonu oluşturulacak ve sonuçlar kamuoyuyla paylaşılacaktır.	SPK	YÖK, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, BDDK, TCMB, İBB, İŞKUR, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Borsa İstanbul, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Sigortacılık Eğitim Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2015	Finans sektöründe istihdam edilen bireylerin nitelikleri tespit edilerek (gruplar bazında; çalışan sayısı, eğitim durumu, yeterlilikler, yabancı dil bilgisi, mesleki sertifika sahibi kişi sayısı vs.) bu konudaki eğitim ihtiyacı belirlenecek ve bu kapsamda geleceğe yönelik nicel ve nitel işgücü talep projeksiyonu 2015 yılı Aralık ayı itibarıyla oluşturulacaktır.

62	Hazırlanacak raporia ilgili olarak kısa dönemli uzmanlar görevlendirilecek ve düzenlenecek çalıştayla ilgili tarafların görüşleri alındıktan sonra bu rapor kamuoyuyla paylaşılacaktır. Tahmini maliyet 100.000 TL olup SPK bütçesinden karşılanacaktır.	Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu	YÖK, BDDK, TCMB, Borsa İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Sigortacılık Eğitim Merkezi, Yatırım Profesyonelleri Derneği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Uluslararası geçerliliği olan CFA, CAIA, FRM, PRM ve CPA sertifikalarının tanıtımına yönelik toplantılar düzenlenecektir.
63	Sermaye piyasasına yönelik lisans belgesine başvuran kişi sayısı artırılabilecektir.	Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu	YÖK, BDDK, TCMB, Borsa İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Sigortacılık Eğitim Merkezi, Yatırım Profesyonelleri Derneği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sermaye piyasasına yönelik lisans belgesi sinavlarına 2015 yılında 47.500, 2016 yılında 50.000, 2017 yılında 51.000 ve 2018 yılında 52.500 kişinin başvurusu sağlanacaktır.
64	Finans alanında çalışan kamu personelinin uluslararası geçerliliği olan sertifika sahibi olması desteklenecektir.	Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu	YÖK, Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, TCMB, Yatırım Profesyonelleri Derneği	Aralık 2015 - Aralık 2018	CFA sertifikası sinavına başvuru sürecinde kamu personelinin başvuru ücretlerinin bir kısmı Yatırım Profesyonelleri Derneği tarafından karşılanacaktır. Program döneminde bu imkândan toplam 300 kamu personeli yararlandırılacaktır. Yararlanma esasları ilgili kuruluşların katılımıyla belirlenecektir.
65	Finans alanında lisansüstü eğitim teşvik edilecektir.	Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu	YÖK, Borsa İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Yatırım Profesyonelleri Derneği	Haziran 2015 - Haziran 2017	Finans alanında eğitim gören 50'si yüksek lisans, 50'si de doktora programında olmak üzere toplam 100 öğrenciyeye öğrenim süreleri boyunca burs sağlanacaktır.

66	Finans alanına yönelik lisans ve lisansüstü programlarda Arapça ve Rusça seçmeli ders olarak yer alacaktır.	YÖK	Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Uygulama 2016 yılına kadar YÖK tarafından belirlenecek 2 pilot üniversitede başlatılacaktır.
67	Uluslararası öğrenci değişim programı kapsamında finans alanına yönelik lisans ve yüksek lisans yapan öğrenci sayısı artırılabilecektir.	YÖK	Ulusal Ajans, İBB, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Finans alanında yurtdışı eğitim ve staj faaliyetleri için öğrencilerin ulusal ve uluslararası kaynaklarla değişim programlarından faydalanması desteklenecektir. 2012-2013 yıllarında 1.517 olan Erasmus+ programlarından yararlanan öğrenci sayısı her yıl ortalama 2.000 öğrenciye çıkarılacaktır.
Politika 2: Finans sektörünün ihtiyaçları doğrultusunda lisans ve lisansüstü müfredatın geliştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
68	Finans alanına yönelik lisans ve lisansüstü programlarda ileri düzey matematik kazanımları artırılabilecektir.	YÖK	Hazine Müsteşarlığı, BDDK, SPK, TCMB, Borsa İstanbul, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Sigortacılık Eğitim Merkezi, Üniversiteler	Ocak 2015 - Haziran 2016	Finans alanına yönelik lisans ve lisansüstü programların durum analizlerinin yapılması için 2015 yılı Haziran sonuna kadar bir çalıştay yapılacaktır. Çalıştay çıktıları YÖK tarafından belirlenecek 5 pilot üniversitenin finans müfredatına yansıtılacaktır.

69	İstanbul'un finans alanında ulusal ve uluslararası bir lisansüstü eğitim merkezi olması sağlanacaktır.	YÖK	Hazine Müsteşarlığı, BDDK, SPK, TCMB, Borsa İstanbul, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Sigortacılık Eğitim Merkezi, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	İFM'nin işgücü ihtiyacı analizi yapılarak hangi alanlarda lisansüstü program açılması gerektiği tespit edilecektir. Tespit edilen alanlara yönelik lisansüstü programların, belirlenecek pilot üniversitelerde açılması teşvik edilecektir. Ayrıca, finans alanında uluslararası alanda tanınırlığı olan lisansüstü programlar yaygınlaştırılacaktır. Eylem bütçesi, açılacak olan programların eğitim materyali, donanım ve insan kaynağı ihtiyacı için kullanılacaktır.
70	Finans alanına yönelik programlarda yetişmiş akademik personelin nicelik yönünden mevcut durum tespiti yapılacak ve ihtiyaca göre akademik personel yetiştirmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.	YÖK	Milli Eğitim Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, TCMB, TÜBİTAK, Borsa İstanbul, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Sigortacılık Eğitim Merkezi	Haziran 2015 - Aralık 2018	Finans alanındaki akademik personelin çalışma konuları itibarıyla envanteri 2016 yılı Haziran sonuna kadar çıkarılacaktır. Bu envanter dikkate alınarak ihtiyaç duyulan çalışma konuları tespit edilecek ve bu konularda araştırma yapacak akademisyenlerin tespitine ilişkin usul ve esaslar belirlenecektir. Buna göre; a) 100 akademik araştırmaya 2.000.000 TL destek verilecektir. b) Bilgi ve tecrübe artırımı amacıyla finans merkezlerine 200 akademisyenin kısa süreli çalışma ziyareti için 2.000.000 TL destek verilecektir. c) Finans alanında 50 yabancı akademisyenin Türkiye'ye yapacağı kısa süreli akademik çalışma ziyareti için 1.000.000 TL destek verilecektir.

71	Finans alanında lisansüstü eğitim görmeleri amacıyla yurtdışına gönderilen öğrenci sayısı artırılabacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	YÖK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanı ile kamu kurum ve kuruluşlarının yetiştirilmiş insan kaynağı ihtiyacının karşılanması amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı ve YÖK tarafından belirlenen ülke ve üniversitelere finans alanında lisansüstü eğitim için gönderilen öğrenci sayısı artırılabacaktır.
72	Üniversiteler bünyesinde bulunan enstitülerde aktüerya, para ve banka ile sermaye piyasası ve finans programlarının açılması ve yaygınlaştırılması teşvik edilecektir.	YÖK	Hazine Müsteşarlığı, BDDK, SPK, TCMB, Borsa İstanbul, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Sigortacılık Eğitim Merkezi, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	YÖK tarafından belirlenecek 3 pilot üniversitede aktüerya, para ve banka ile sermaye piyasası ve finans alanlarında lisansüstü programlar açılacaktır. Enstitülerde açılacak lisansüstü programların İngilizce eğitim yapımları desteklenecek ve bu programlar insan kaynakları, eğitim materyalleri ve donanım açısından güçlendirilecektir.
73	Üniversiteler ile finans sektörü arasındaki işbirliğini güçlendirmek amacıyla üniversite - sektör platformu oluşturulacaktır.	YÖK	Milli Eğitim Bakanlığı, SPK, BDDK, Borsa İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Sigortacılık Eğitim Merkezi	Ocak 2015 - Aralık 2015	Finans sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikteki personelin yetiştirilmesi amacıyla üniversitelerin müfredatının tespitine yönelik işbirliği için bir platform oluşturulması öngörülmektedir. Öğrencilerin pratik becerilerini geliştirmek amacıyla finans kuruluşlarında staj gören öğrenci sayısı ve staj süresinin artırılması sağlanacaktır. Sektörde öğrencilerin kazanacağı bilgi, beceri ve yetkinliklerin belirlenmesi ile sürecin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde koordinatör akademisyen ve eğitim sorumlusunun sektörle işbirliği içinde etkin ve verimli bir şekilde çalışması sağlanacaktır. Üniversite ve özel sektör işbirliğiyle yapılacak finans alanındaki araştırmalar teşvik edilecek ve üniversitelerin finansal sektörle ilgili verileri paylaşması kolaylaştırılacaktır.

7. Bileşen: Katılım Bankacılığı ve Faizsiz Finans Sisteminin Geliştirilmesi

Politika 1: Faizsiz finans sistemine yönelik mevcut algının iyileştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
74	Faizsiz finans sisteminin felsefesini ve uygulamalarını konu alan kapsamlı bir tanıtım kampanyası yürütülecek, sistemin geliştirilmesi ve tanınmasına yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde organizasyonlar düzenlenecektir.	BDDK	Hazine Müsteşarlığı, SPK, TCMB, TMSF, Borsa İstanbul, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Eylem çerçevesinde; a) 2015 yılını kapsayan bir tanıtım kampanyası yürütülecektir. Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından 2015 yılı Haziran ayına kadar, kampanyanın amaçlarını ele alan bir bilgilendirme dokümanı hazırlanacaktır. Tanıtım kampanyasının ana unsurlarını görsel ve yazılı spotlar, okullarda tanıtım toplantıları ve yarışmalar oluşturacaktır. b) 2015 yılını kapsayan bir tanıtım kampanyası yürütülecektir. Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından 2015 yılı Haziran ayına kadar, kampanyanın amaçlarını ele alan bir bilgilendirme dokümanı hazırlanacaktır. Tanıtım kampanyasının ana unsurlarını görsel ve yazılı spotlar, okullarda tanıtım toplantıları ve yarışmalar oluşturacaktır. c) BDDK, Borsa İstanbul, Hazine Müsteşarlığı, TCMB ve SPK tarafından yılda en az bir defa faizsiz finans sistemine ilişkin ulusal veya uluslararası düzeyde bir panel, çalıştay veya konferans düzenlenecektir. d) Borsa İstanbul ve SPK işbirliğiyle farklı platformlarda faizsiz yatırım ürünleri hakkında piyasa oyuncuları bilgilendirici toplantılar yapılacak ve ürünleri tanıtıcı rehberler hazırlanacaktır.
75	Faizsiz finans sistemine yönelik olumsuz algılara neden olan unsurlar tespit edilecek, söz konusu unsurlarla ilgili olarak şeffaflığın artırılması ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi sağlanacaktır.	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	BDDK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Eylem kapsamında Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından 2015 yılı Haziran ayına kadar toplum nezdinde şeffaflık gerektiren bilgi ve uygulamaların hangileri olduğuna ilişkin bir rapor hazırlanacaktır. Belirlenen uygulamalar hakkında katılım bankaları ile Türkiye Katılım Bankaları Birliği arasında kamuoyunun etkin bilgilendirilmesini sağlayacak bir mekanizma tesis edilecektir.

76	Katılım bankaları tarafından gerçekleştirilen sosyal amaçlı projeler finansal alana yönlendirilecektir.	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Katılım Bankaları	Ocak 2015 - Aralık 2015	Eylem kapsamında öncelikle, Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve katılım bankaları işbirliğiyle sistemin niteliklerine uygun sosyal amaçlı finansal projeler belirlenecek ve daha sonra bu projeler verimlilik ve uygulanabilirlik kriterleri açısından ilgili paydaşlarla birlikte analiz edilerek ortak görüş sağlanacaktır. Eylemin hayata geçirilmesinde önemli bir aşama katılım bankalarının yukarıda bahsi geçen uygulamalarını kapsamlı/etkin bir biçimde kamuoyuyla paylaşmalarının sağlanmasıdır.
77	Faizsiz finans sisteminde işlemlerin niteliklerinin anlaşılmasını önleyen mevcut algı bozucu uygulama ve terimler alternatif öneriler geliştirilecektir.	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, Türk Dij Kurumu, Borsa İstanbul	Ocak 2015 - Aralık 2016	Eylem kapsamında faizsiz finans kurumlarına yönelik algı olumsuz etkileyen uygulama ve terimlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından ilgili paydaşlarla görüşmeler, anket ve analiz çalışmaları gerçekleştirilerek yanlış anlaşılmalara neden olduğu belirlenen terim ve uygulamalara ilişkin alternatifler geliştirilecektir. Kullanılması konusunda ortak görüşe varılan terimlerin ilgili tüm çevrelere benimsenmesi adına etkin iletişim kanalları ve araçları tespit edilecek, buna karşılık kullanılımasında sakınca görülen terimlerin ise kullanımdan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Politika 2: Faizsiz finans alanına ilişkin insan kaynağının geliştirilmesi ve literatürün zenginleştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
78	Faizsiz finans alanında Türkçe akademik yayın sayısı artırılacak ve bu alanda bir veri tabanı oluşturulması sağlanacaktır.	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	YÖK, Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, Ulusal Akademik Ağ Ve Bilgi Merkezi	Ocak 2015 - Haziran 2018	Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve BDDK, eşgüdümü olarak YÖK ile yazışarak Türkiye'de katılım bankacılığı ve faizsiz finans konusunda çalışmalar yapan akademisyenler ve bu alandaki çalışmalara ilişkin bilgileri içeren bir veri tabanı talebinde bulunacaktır. YÖK'ten gelecek bilgilerle oluşturulacak veri tabanı Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından internet üzerinden kullanıcıların paylaşımına sunulacaktır. Ayrıca, eylem kapsamında faizsiz finans alanındaki belli başlı yabancı kitapları tercüme ettirecek ve telif eserler oluşturulacak bir mekanizma oluşturulacaktır.

79	Üniversitelerin işletme ve iktisat fakültelerinde İslam ekonomisi ve faizsiz finans, ilahiyat fakültelerinde ekonomi ve finans alanlarında seçmeli/zorunlu dersler programlara konulacaktır.	YÖK	BDDK, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	İlk aşamada 2015 yılı içerisinde YÖK, üniversiteler, Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve BDDK temsilcileri İslam ekonomisi ve faizsiz finans derslerinin bu konuda istekli üniversitelerde programlara eklenmesi konusunda toplantılar yapacaktır. Toplantılar neticesinde söz konusu dersleri programlarına koymayı düşünen üniversitelerin öğretim üyesi ve diğer ihtiyaçları belirlenecektir. Ayrıca, 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde en az 2 ilahiyat fakültesinde ekonomi ve finans dersleri, 5 İIBF'de faizsiz finans ve İslam ekonomisi dersleri müfredata eklenecektir.
80	Faizsiz finans sisteminde lisanslı personel ihtiyacının olup olmadığının tespit edilerek ihtiyaç varsa gerekli düzenlemelerin yapılması sağlanacaktır.	SPK	Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu	Ocak 2015 - Aralık 2016	Faizsiz finans alanında lisanslı personel ihtiyacının olup olmadığı hususu SPK'nın lisanslamaya ilişkin düzenlemelerinde değerlendirilecektir. İhtiyaç görülmesi halinde, SPK tarafından lisanslama tanımları yapılarak sınavların düzenlenmesine yönelik tebliğde değişiklik yapılacaktır, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu tarafından ilgili modül oluşturulacaktır.
81	Faizsiz finansla yönelik sertifikasyon programı uygulanmaya başlanacaktır.	Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Eylem faizsiz finans konusundaki bilgi altyapısının artırılması ve uzmanlaşmanın teşvik edilmesi amacıyla bu alandaki eksik nitelikli işgücü ihtiyacının giderilmesine yardımcı olacaktır.
82	Belirlenecek bir üniversitede faizsiz finans alanında çalışacak bir enstitü/araştırma merkezi kurulacaktır.	YÖK	Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, TCMB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Üniversiteler, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Faizsiz finans alanında bilimsel çalışmaların gerçekleştirilmesi ve desteklenmesi, bu alanda yetkin akademik ve uygulayıcı insan kaynağının yetiştirilmesi, dünya ve Türkiye uygulamalarının araştırılması ve uygulamaya ilişkin standartların belirlenmesi amacıyla YÖK tarafından belirlenecek bir üniversite bünyesinde bir enstitü/araştırma merkezi kurulacaktır. Söz konusu araştırma merkezini kuracak üniversite projeye ilişkin eylem planını 2015 yılı Aralık ayına kadar hazırlayacaktır. Öngörülen eylem planı çerçevesinde araştırma merkezi/enstitünün ihtiyaç duyduğu altyapı ve insan kaynağı temin edilerek belirlenecek müfredata uygun olarak faaliyete geçmesi sağlanacaktır.

83	Faizsiz finansla yönelik burs ve ödül imkânları artırılacaktır.	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	YÖK, Hazine Müsteşarlığı, TCMB, TÜBİTAK, Üniversiteler, Katılım Bankaları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Nitelikli işgücü ve öğretim kadrosunun oluşturulması amacıyla YÖK, kamu kurumları ve faizsiz finans kuruluşları yurtdışında faizsiz finans alanında eğitim veren akredite üniversitelere yılda en az 5 öğrenci gönderilecektir. Ayrıca, Türkiye Katılım Bankaları Birliğinin daha önce bir defa düzenlediği ödüllü makale yarışmasına süreklilik kazandırılacaktır. TÜBİTAK tarafından sosyal bilimlerde verilen destek programlarına faizsiz finans alanı da dâhil edilecektir.
Politika 3: Faizsiz finans sisteminin kurumsal yapısının ve hukuki altyapısının geliştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
84	Mevcut mevzuatın taranması gerçekleştirilecek ve faizsiz finans sisteminin ihtiyaç duyduğu düzenlemelere ilişkin öneriler sunulacaktır.	BDDK	Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TCMB, TMSF, SPK, Kamu Gözetimi Kurumu, Borsa İstanbul, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Eylül 2015	Ortak konularda ilgili bütün sektör kuruluşlarının aynı düzenlemelere tabi kılması, faizsiz finansla ilişkin ihtiyaç duyulan düzenlemelerin geleneksel sistemle ayrıştığı noktalarda çözüm aranması ve düzenlemeler yapılması amacıyla BDDK koordinasyonunda ilgili paydaşların yer alacağı bir "Mevzuat Komitesi" oluşturulacaktır. Söz konusu komite kapsamlı bir mevzuat taraması yaparak sistemin geliştirilmesine imkân sağlayacak mevzuat altyapısı çalışmasını gerçekleştirecektir.
85	Kamu sermayeli bir katılım bankasının kurulmasına yönelik hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Maliye Bakanlığı, SPK, BDDK, Rekabet Kurumu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	Sektörün gelişimini desteklemek amacıyla kamu sermayeli bir katılım bankasının kurulmasına yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.
86	Türkiye Katılım Bankaları Birliğinin rolü ve verimliliğinin artırılması amacıyla Türkiye Katılım Bankaları Birliğinde reorganizasyon çalışmaları yapılacaktır.	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	BDDK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Eylem kapsamında, ilgili paydaşların temsil edildiği bir çalışma grubu oluşturularak Türkiye Katılım Bankaları Birliğinin rolü ve verimliliğini artıracak eylemler ortaya konulacak, belirlenecek plan çerçevesinde eylemler hayata geçirilecektir. Bu sayede, Türkiye Katılım Bankaları Birliğinin reorganizasyonu ve yeterli kaynağa (insan kaynağı, mali kaynaklar vb.) sahip olması sağlanacaktır.

87	Faizsiz finans alanında koordinasyon sağlayacak bir mekanizma oluşturulacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Kalkınma Bakanlığı, SPK, BDDK, TCMB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	Faizsiz finans konusunda ilgili bütün kurumları koordine edecek ve gelişmelerin etkin bir şekilde sürdürebilmesi için koordinasyon sağlayacak bir mekanizma kurulacaktır. Söz konusu mekanizma, faizsiz finans konusunda vizyon tespiti ve ilgili taraflar arasında koordinasyon işlevi yanında faizsiz finansla ilişkin yabancı yatırımcıların ülkemize çekilmesi, uluslararası kuruluşlardan fon temininin artırılması ve IDB fonlarının daha etkin kullanılmasını sağlayan sistemlerin kurulmasını sağlayacaktır.
88	Faizsiz finans kuruluşları ile Din İşleri Yüksek Kurulu (DIYK) arasında bir iletişim kanalı tesis edilecektir.	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	DIYK	Ocak 2015 - Aralık 2016	DIYK'nin toplum nezdinde sahip olduğu konumdan sistemin gelişmesi adına yararlanılması amacıyla DIYK ile faizsiz finans kuruluşları arasında düzenli bilgi akışına imkân veren bir iletişim kanalı tesis edilecektir. Tesis edilecek yapının geliştirilmesi için Türkiye Katılım Bankaları Birliği öncülüğünde katılım bankaları ile DIYK arasında toplantılar düzenlenecektir. Yapılacak toplantılarla, eylemin hayata geçirilmesi sürecinde yol haritası ve taraflara düşen sorumluluklar belirlenecektir.
89	Faizsiz finans kuruluşları tarafından yapılan işlemler arasındaki farklılıkları asgari düzeye indirmeye yönelik bir mekanizma geliştirilecektir.	BDDK	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Diyabet İşleri Başkanlığı, SPK, TCMB, TMSF, Borsa İstanbul, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	Faizsiz finans kuruluşları tarafından benzer ürün ve hizmetler için farklı uygulamaların benimsenmesi sonucunda oluşan karışıklığın giderilmesi, sektöre duyulan güvenin artırılması ve sektörün daha geniş bir kitle tarafından benimsenmesinin sağlanması amacıyla faizsiz finans alanında standardizasyon sağlayacak bir mekanizma geliştirilecektir.
90	Faizsiz finans kuruluşları nezdindeki danışma kurulları kurumsal bir yapıya kavuşturulacaktır.	BDDK	Hazine Müsteşarlığı, SPK, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	Danışma kurullarına dair konular ilgili mevzuata dâhil edilerek söz konusu kurullara hukuki bir nitelik kazandırılacaktır. Bu kapsamda; a) Mevcut uygulamalardaki eksiklik ve sorunlar tespit edilecek, yurtdışı iyi uygulamalar incelenecektir. b) Türkiye'deki faizsiz finans kuruluşları için uygun bir danışma kurulu yapısı belirlenecektir. Bu bağlamda danışma kurulunun, faizsiz finans kuruluşlarının organizasyon yapısındaki yeri, organları, görev ve yetkileri gibi hususlar netleştirilecektir. c) Danışma kurullarına ilişkin konuların ilgili mevzuata dâhil edilmesine yönelik düzenleme çalışmaları yapılacaktır.

91	Faizsiz finans alanındaki uluslararası standartlar incelenerek bunların ülkemizde uygulanması sağlanacak ve gerekli görülmese halinde yeni standartlar belirlenecektir.	BDDK	SPK, Hazine Müsteşarlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, TCMB, TMSF, Borsa İstanbul, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	İlgili kurumlar nezdinde yapılacak çalışmalar neticesinde, Türkiye'nin faizsiz finans alanındaki ağırlığı ve yatırımcılar nezdinde itibarını artırabilecek uluslararası ilke ve standartların iç hukuka aktarılması ve uygulanması sağlanacaktır. Gerekli görülen alanlarda Türkiye'ye özgü standartlar belirlenecektir.
92	Faizsiz finans prensiplerine uygun etik ilkeler belgesi hazırlanacaktır.	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Katılım Bankaları	Ocak 2015 - Aralık 2015	Türkiye Katılım Bankaları Birliği nezdinde faizsiz finans hizmeti veren kurum ve kuruluşlar ile danışma kurullarına yönelik sistemin kendi niteliklerini yansıtan özgün etik ilkeler hazırlanması amacıyla konuya vakif uzman kişilerden oluşan bir çalışma grubu oluşturulacaktır. Bu grup ulusal ve uluslararası bilimsel kaynakları yeterli düzeyde araştırmak ve taslak bir belge hazırlamakla sorumlu olacaktır. İzleyen aşamada söz konusu taslak belge üzerinden ilgili tüm paydaşların görüşleri alınacaktır. Hazırlanacak olan belge, ilgili kuruluşlar tarafından ileriki dönemlerde alınacak mesleki tanzim kararları için bir referans ve dayanak niteliği arz edecektir.
93	Faizsiz finans prensiplerine uygun kurumsal yönetim ilkeleri belirlenecektir.	BDDK	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2016 - Aralık 2017	Sistemin kendi niteliklerini yansıtan kurumsal yönetim ilkeleri oluşturularak mevcut ve ilgili kuruluşların sorumlulukları belirlenecektir. BDDK tarafından hazırlanacak ve kamuoyuna açık olacak bu ilkeler, faizsiz finans sistemine yönelik algıyı olumlu etkileyecek ve sistemin kurumsal bir yapıya kavuşturulmasında önemli bir adım teşkil edecektir.
Politika 4: Faizsiz finans ürün ve hizmet çeşitliliğinin artırılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
94	"Azalan müşareke" ürünü geliştirilecektir.	BDDK	Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	"Azalan müşareke" ürününün katılım bankalarının sukuk ihracına konu edilebilmesi nedeniyle söz konusu ürünün yaygınlaşması halinde katılım bankalarının uzun vadeli fon teminine katkı sağlanabilecektir. Eylem kapsamında, gerekli mevzuat değişikliklerinin gerçekleştirilmesi suretiyle işlem mümkün hale gelecektir. Ayrıca, banka ile müşteri arasında malın mülkiyetinin devri esnasında çifte vergilendirme ve ilave tapu masraflarının önüne geçilmesi amacıyla Maliye Bakanlığı tarafından gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

95	Hazine Müsteşarlığınca geliştirilen melek yatırımcı vb. projelerin katılım bankalarında/ müdarebe/ fonlanmasında sağlanacaktır.	BDDK	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, BDDK	Ocak 2015 - Aralık 2017	Melek yatırımcılar tarafından desteklenecek girişimcilerin tespiti amacıyla kullanılan süzgeç mekanizmalarının ve Kredi Garanti Fonunun katılım bankalarında kullanılabilmesi ve diğer gerekli düzenlemelerin yapılması 2017 yılı Haziran ayına kadar tamamlanacaktır. Girişimcilerin müdarebe ve müşareke yöntemleriyle fonlanmasının teşvik edilmesi amacıyla melek yatırımcılara sağlanan vergi teşviklerine benzer bir yapı 2017 yılı Haziran ayına kadar oluşturulacaktır. BDDK tarafından, söz konusu işlemler için tutulacak genel karşılıklar vb. yükümlülüklerle ilişkin çalışmalar 2017 yılı Aralık ayına kadar tamamlanacaktır.
96	Mevcut faizsiz finans ürünlerinin yaygınlaştırılmasına ilişkin vergi uygulamaları gözden geçirilecek ve gerekli değişiklikler yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı, SPK, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kullanımı sınırlı olan kira sertifikası türlerinin ihracının artırılması için vergi düzenlemeleri (özellikle damga ve diğer işlem vergileri) gözden geçirilecektir. Katılım bankalarının finansal kiralamayla konut finansmanı yapmasındaki ve murabaha işlemi sırasında ortaya çıkabilecek çifte vergilendirme probleminin çözülmesi sağlanacaktır.
97	Türkiye'de mevcut durumda kullanılmayan veya sınırlı oranda kullanılan faizsiz finans ürünlerinin yaygınlaştırılmasına ilişkin çalışmalar yapılacaktır.	Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, TCMB, Borsa İstanbul	Ocak 2015 - Aralık 2016	Türkiye Katılım Bankaları Birliği bünyesinde "Faizsiz Finans Ürünleri Geliştirme Komitesi" 2015 yılı Haziran ayına kadar kurulacaktır. Bu komite isticrar, menafaa, musavame, selem, paralel selem, musakaat, muzaraa gibi yurtdışı piyasalarda kullanılmakta olan ürünlerin Türkiye'de uygulanabilirliğini araştırıp 2016 yılı Haziran ayına kadar konuyla ilgili bir rapor hazırlayacaktır. Ayrıca, kefalet, karz-ı hasen ve istisna ürünleri katılım bankaları, Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve danışma kurulları tarafından belirli açılardan tekrar değerlendirilerek söz konusu ürünlerin katılım bankalarında kullanılması standart hale getirilecektir.

98	Faizsiz finans alanında girişim sermayesi yatırım fonu, gayrimenkul yatırım fonu, altyapı gayrimenkul yatırım ortaklığı ve katılım şemsiye fonunun uygulanması yaygınlaştırılacaktır.	SPK	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Borsa İstanbul, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	SPK tarafından söz konusu ürünlere ilişkin düzenleme çalışmalarını tamamlanmış olup ürünlerin sorunsuz bir şekilde uygulamaya geçirilmesi amacıyla katılım bankalarıyla eşgüdümlü olarak çalışmalar yürütülecektir.
99	Kamu kira sertifikası ihraçlarının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Maliye Bakanlığı, SPK, BDDK, TCMB, TMSF, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Borsa İstanbul, Takasbank, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Kamu Bankaları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Hazine Müsteşarlığı tarafından alternatif kaynak ve model temelli kira sertifikası ihracının yapılmasına yönelik mevzuat değişikliği çalışmaları tamamlanacaktır. Ayrıca, kira sertifikası ikinci el piyasasının derinleştirilmesi için Hazine Müsteşarlığı tarafından daha sık aralıklarla ve farklı para birimlerinde kira sertifikası ihraç edilmesi de dâhil gerekli hususlar değerlendirilecektir.

100	Özel sektör kira sertifikası ihraçlarının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	SPK	Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, SPK, BDDK, TCMB, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Borsa İstanbul, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Kamu Bankaları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Eylem kapsamında: a) Hazine Müsteşarlığının kira sertifikası ihracıyla ilgili olarak 4749 sayılı Kanunun 7. maddesinin A bendinde özel amaçlı kuruluşlara tanınan kira hukuğuyla ilgili muafiyet özel sektör kira sertifikası ihraçlarında da tanınacaktır. b) SPK tarafından; kira sertifikalarının nitelikli yatırımcılara ve yurtdışı yatırımcılara satışına ilişkin esaslar uluslararası uygulamalara paralel hale getirilecektir. c) Finansal kiralama işlemlerinin kolaylaştırılması, özellikle konut finansmanının finansal kiralama kapsamında daha rahat yapılabilmesi için işleme ilişkin süreçler basitleştirilecektir. d) Türkiye’de inanca ilişkin mülkiyet ve trust gibi özel amaçlı kuruluşlara ihtiyaç olup olmadığı konusunda SPK’nın koordinatörlüğünde bir çalışma yapılacaktır ve ihtiyaç varsa gerekli mevzuat değişiklikleri gündeme alınacaktır. Bu kapsamda, Anglo-Sakson hukukunda yer alan ve uluslararası uygulamalarda ekonomik hak ve yetkileri içeren ancak tapu sicili değişikliği gerektirmeyen “beneficial ownership” hakkının devri ülkemizde de mümkün kılınacaktır. Diğer taraftan kendisini kuran kişiden ayrı bir malvarlığı olan ve yatırımcı menfaati ve güven esasına dayalı bir kurum olan trust, mevzuatımızda net bir şekilde tanımlanacaktır Sermaye Piyasası Kanununun 61. maddesinin 3. fıkrasında yer alan “Teminat, amacı dışında tasarruf edilemez.” ibaresi SPK tarafından düzenlenecek bir ikincil mevzuat ile net bir şekilde açıklanacaktır. e)
101	Borsa İstanbul nezdinde işlem gören kira sertifikaları çeşitlendirilecektir.	SPK	Borsa İstanbul	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kira sertifikalarının ikinci el işlem hacminin artırılması amacıyla katılım bankaları tarafından kurulan varlık kiralama şirketlerince yurtdışında ihraç edilen kira sertifikalarının Borsa İstanbul’da işlem görmesi sağlanacaktır. İslam Kalkınma Bankasına (İKB) Üye ülkeler ve Uluslararası İslami Likidite Yönetim Kuruluşu (ILM) tarafından gerçekleştirilen sukuk ihraçlarının Borsa İstanbul’da işlem görmesi için çalışmalar yapılacaktır.

102	Likiditeye yönelik ikinci el piyasaların geliştirilmesi sağlanacaktır.	TCMB	SPK, Borsa İstanbul, Takasbank, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	Katılım bankalarının geri satım vaadiyle alım yaparak ellerindeki likidite fazlalarını değerlendirmelerine ve TCMB'nin yeterli miktarda kira sertifikasına sahip olabilmesine imkân tanıyacak yapılar kurulacaktır. Katılım bankaları ile TCMB'nin Borsa İstanbul üzerinden karşılıklı işlem yapabileceği bir pazar oluşturmak amacıyla gerekli hukuki ve teknik altyapı çalışmaları tamamlanacaktır.
103	Kıymetli maden piyasalarının katılım bankalarınınca daha etkin kullanımı sağlanacaktır.	Borsa İstanbul	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, SPK, Takasbank, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	Eylem kapsamında; a) Kıymetli Madenler Ödünç Piyasasının mevcut yapısı ve düzenlemeleri, katılım bankacılığı usul ve esasları çerçevesinde gözden geçirilecek ve katılım bankalarının bu piyasada daha aktif rol oynaması sağlanacaktır. b) Kıymetli madenler için bölgesel nitelikli gümrüklü antrepo 2015 yılı Aralık ayına kadar kurulacaktır. c) Ülkemizin bölgesel anlamda önemli bir saklama merkezi konumuna gelmesi için yurtdışında faaliyet gösteren kuruluşların Türkiye'de başta altın olmak üzere kıymetli maden stoklayabilecekleri ve gerektiğinde bu stokları Türkiye ya da çevre ülkelere sunabilecekleri bir saklama merkezi 2015 yılı Aralık ayına kadar kurulacaktır. d) Platin ve paladyumun borsa üyelerince ithalinde ve borsa içi alım-satım işlemlerinde KDV istisnası sağlanması ile borsada işlem gören kıymetli taşlardaki ÖTV'nin kaldırılmasına ilişkin çalışmalar yürütülecektir.
104	Katılım sigortacılığı (tekatül) piyasası geliştirilecektir.	Hazine Müsteşarlığı	Türkiye Sigorta Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2017	Katılım sigortacılığı müşteri tabanının genişletilmesi, sektörde faaliyet gösteren şirket sayısının artırılması ve katılım sigortacılığı çalışmalarının kurumsal bir zeminde sürdürülmesi için Sigortacılık Kanununun kapsamı katılım sigortacılığını da içerecek şekilde genişletilecek ve katılım sigortacılığı için bir sivil toplum kuruluşunun (derneğin) kurulması sağlanacaktır. Bunun yanı sıra, Türkiye'de bir retekatül şirketinin kurulması imkânı araştırılacaktır.

5. KAMU HARCAMALARININ RASYONELLEŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Sosyal refahın artırılması ve adaletli paylaşımın sağlanması ile istikrarlı büyüme sürecinin tesisinde önemli bir politika aracı olan kamu kaynaklarının etkin kullanımı, sağlıklı işleyen bir kamu mali yapısının da en önemli unsurlarından biridir. Kamu harcamalarının etkinliğinin ölçülmesi ve bu kapsamda, bir kamu harcamasından beklenen faydanın ve aynı harcamanın genel ekonomi üzerindeki etkisinin doğru ve zamanında tespiti ve analizi önem arz etmektedir.

Bu program çerçevesinde, mevcut harcama programları gözden geçirilerek verimsiz harcamaların tasfiye edilmesi, bu yolla oluşturulacak mali alanın öncelikli harcama alanlarına tahsis edilmesi ve kamu faiz dışı harcama büyüklüğünün belirli bir seviyede tutulması amaçlanmaktadır.

2. Program Hedefleri

- Kamu kesimi borçlanma gereğinin GSYH'ya oranının Plan dönemi sonunda en fazla yüzde 0,5 olması
- Harcamaların yerindeliği ve kalitesinin artırılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum ⁽¹⁾	2014 ⁽²⁾	2015	2016	2017	2018
Puanlama formülü doğrultusunda sosyal yardım hak sahibi olan hedef kitlenin oranı (%)	-	-	20	100	-	-
Sosyal yardım programlarına yönelik değerlendirme analizi sayısı	-	en az 5	en az 5	en az 5	en az 5	en az 5
Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemine entegre olan yerel yönetim oranı (%)	-	-	5	15	50	80
Tarımsal desteklerin tarımsal katma değere oranı (%)	8	7,5	7,5	7,3	7,1	6,9
ATC/DDD metodolojisinde 1000 kişi başına düşen günlük antibiyotik tüketim miktarı (birim)	42 ⁽³⁾	40	38	36	34	32
Aile hekimliği muayene oranlarının toplam muayene içindeki payı (4) (%)	36	40	42	44	46	50

⁽¹⁾ 2013 yılı gerçekleşme,

⁽²⁾ 2014 yılı gerçekleşme tahmini,

⁽³⁾ 2011 ve 2012 yılları gerçekleşme,

⁽⁴⁾ Gösterge kişi başı yıllık muayene sayısının 8,2'nin üzerine çıkmayacağı öngörüsüne göre takip edilecektir.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Kalkınma Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı

1. Bileşen: Sosyal Yardım ve Hizmetlerde Etkinliğin Sağlanması / Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
2. Bileşen: Tarımsal Desteklerde Etkinliğin Sağlanması / Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
3. Bileşen: Kamu Yatırımlarının Rasyonelleştirilmesi / Kalkınma Bakanlığı
4. Bileşen: Cari Harcamaların Kontrol Altında Tutulması / Maliye Bakanlığı
5. Bileşen: Program-Bütçe Bağlantısının Güçlendirilmesi / Maliye Bakanlığı
6. Bileşen: Sağlık Harcamalarının Etkinleştirilmesi / Sağlık Bakanlığı

5. Eylem Planı

1. Bileşen: Sosyal Yardım ve Hizmetlerde Etkinliğin Sağlanması

Politika 1.1: Sosyal yardım ve hizmetlerde bütüncül bir anlayışın geliştirilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Sosyal yardımlardan faydalanacak kişilerin objektif ölçütlerle belirlenmesini sağlayan puanlama formülü, SYDV'ler tarafından yürütülen sosyal yardım programları ve GSS gelir testinde yoksulluk kriteri olarak kullanılmaya başlanacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Valilikler, Kaymakamlıklar, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	Ocak 2015 - Temmuz 2015	Puanlama formüllerinin gerçek hane verileriyle test edilmesi çalışmalarını kapsamında, hak sahipliği kararları ve sosyal inceleme görüşleri ile sistem tarafından hesaplanan puanlama formüllerinin sonuçları karşılaştırılacak, toplanan veriler analiz edilerek yararlanıcı ve kaynak projeksiyonları yapılacak, formüllerin kesme noktaları belirlenecektir. Formüller, belirlenen kesme noktaları çerçevesinde 3294 sayılı Kanun kapsamında yürütülen sosyal yardım programları ve proje desteklerinde, 2022 sayılı Kanun ayıklarında ve GSS gelir testinde, başvuran kişilerin yoksulluk/gelir durumlarının tespitinde karar destek sistemi olarak kullanılmaya başlanacaktır.
2	Sosyal amaçlı programların amaçlanan faydayı sağlayıp sağlamadığı değerlendirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, TUIK, SGK, Vakıflar Gn. Md., Valilikler, Kaymakamlıklar, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, STK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sosyal yardım programları ve proje desteklerine ilişkin etki değerlendirme araştırmaları, sosyal yardım verilerine ilişkin analizler yapılacaktır. Yatırım programı kapsamında yürütülen araştırma projelerinin yanı sıra Bütüncül Sosyal Yardım Bilgi Sistemi ve diğer kurumların veri tabanlarındaki veriler kullanılarak yılda en az beş adet analiz yapılması hedeflenmektedir.

3	Sosyal yardım programlarının bütüncül ve hane odaklı bir yaklaşımla etkin bir şekilde yürütülmesi için önlemler alınacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, SGK	Ocak 2015 - Aralık 2016	Sosyal yardım programlarının hedefleme mekanizmaları, yararlanma koşulları, değerlendirme kriterlerinin hane odaklı bir yapıya kavuşturulması konusunda çalışmalar yapılacaktır.
Politika 1.2: Sosyal yardım ve hizmetlerde kamu, özel kesim ve STK'lar arasında koordinasyonun sağlanması ve mükemmelliklerin önlenmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
4	Sosyal yardım alanında hizmet veren kamu kurumlarının veri tabanlarının entegrasyonunun tamamlanması sağlanacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, İŞKUR, TÜİK, TKİ, Valilikler, Kaymakamlıklar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi kapsamında sosyal yardımlar alanında hizmet veren kurumların veri tabanları entegre edilerek hane halkı yaklaşımı geliştirilecektir. Entegre edilen kurumların ve sistemin bilişim sistemi altyapısının yeterliliğini koruması için gerekli donanım ve yazılım yatırımları devamlı suretle yapılacaktır. 2014 yılında yürürlüğe giren veri paylaşımına yönelik yönetmelik çerçevesinde henüz entegrasyonu yapılmayan kamu kurumlarıyla görüşmeler yapılarak gerekli donanım ve yazılım yatırım ihtiyaçları belirlenecek ve yatırım ihtiyaçlarının tamamlanmasının ardından sosyal yardım yapan tüm kamu kurumlarıyla veri tabanı entegrasyonu tamamlanacaktır.
5	Sivil toplumun sosyal hizmet ve yardımlara katılımına yönelik tanıtım faaliyetleri artırılacak, sivil toplumun ve vatandaşların gönüllü olarak katkı sağlamalarını teşvik edecek sistem kurulacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, RTÜK, Yerel Yönetimler, STK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Başta koruyucu aile hizmetleri olmak üzere ASPB tarafından sunulan sosyal hizmetlerin tanıtımı yapılacak ve bu hizmetlerin geliştirilmesinde gönüllülüğün önemini vurgulayan kamu spotu vb. bilgilendirici ve tanıtıcı faaliyetler yürütülecektir. Sosyal yardım alanında ise vakıfların fon gelirlerine sivil toplumun ve vatandaşların gönüllü olarak katkı sağlamaları teşvik edilecektir.
6	Yerel yönetimlerin sosyal yardım faaliyetlerini kamu sosyal yardım kuruluşlarıyla işbirliği halinde yürütmeleri, online veri alışverişine geçiş ile sağlanacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Kızılay, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	Yerel yönetimlerin Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemine dâhil edilerek sisteme zorunlu veri girişi yapmaları ve sistemden bilgi alabilmeleri sağlanacaktır. Yerel yönetimler bilişim altyapılarını güçlendirerek sosyal yardımlara ilişkin bilgileri yardımla eşanlı şekilde sisteme kaydedecektir. Veri paylaşımına yönelik yönetmelik çerçevesinde belediyeler ve Türkiye Belediyeler Birliğiyle veri paylaşım protokolleri yapılacaktır.

2. Bileşen: Tarımsal Desteklerde Etkinliğin Sağlanması

Politika 2.1: Tarımsal desteklere ilişkin mevzuat ve uygulamaların birleştirilmesi ve bu desteklerin etkileşim içinde bulunduğu sektörlerin ve ilgili tarafların ihtiyaçlarını gőzetecek Şekilde yeniden dzenlenmesi

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
7	Tarıma destek veren kurum ve kuruluşların mevzuat ve uygulamaları hakkında mevcut durum tespit edilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, evre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İŞleri Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Ziraat Odaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	Tarım ve kırsal kalkınmaya destek veren kurum ve kuruluşların desteklere konu tüm mevzuatının taranarak mevzuat ve uygulama analizi yapılacaktır.
8	Tarımsal destekleme veren kurumların faaliyetleri Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı veri tabanıyla iliŐkilendirilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, evre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İŞleri Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Aile ve Sosyal politikalar Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Ziraat Odaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı dışındaki kurumlarda verilen tarımsal destekleri birbiriyle ve Bakanlıkça verilenlerle iliŐkilendirmeye yönelik, yazılım ve donanım ihtiyaçları karŐılanarak, işleyen, entegre bir izleme ve değerlendirme sisteminin kurulacaktır. Büyükşehir Belediyeleri ile diğer yerel idareler tarafından kullanılan kaynaklar da öncelikle izlenecektir.

9	<p>Tarimsal destekleme uygulamalarının kurumlararası işbirliği ve eşgüdüm kapsamında yürütülebilmesini teminen ihtiyaç duyulan mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirilecektir.</p>	<p>Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı</p>	<p>Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Ziraat Odaları Birliği</p>	<p>Ocak 2015 - Aralık 2016</p>	<p>Uygulanan tüm desteklerin ve buna özgü mevzuatın AB ile uyum da gözetilerek kodifiye edilmesi amaçlanmaktadır. Yeni mevzuatın uygulanmasında Tarimsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu, mevcut yasal düzenlemelerin verdiği görev ve yetkiler de dikkate alınarak, kurumlar arası işbirliği ve eşgüdümü tesis edecek kurumsal yapı olarak faaliyetlerini yürütecektir.</p>
10	<p>Farklı kurumlar tarafından gerçekleştirilen tarimsal destekleme uygulamalarına yönelik izleme ve değerlendirme çalışmaları yürütülecek ve bu kapsamda uygulamaların birbiriyle tamamlayıcı bir şekilde yürütülmesine yönelik gerekli önlemler alınacaktır.</p>	<p>Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı</p>	<p>Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Yerel Yönetimler</p>	<p>Ocak 2015 - Aralık 2016</p>	<p>Farklı kurumlar tarafından tarım sektörüne verilen desteklerin tek bir politika çerçevesinde yürütülebilmesini teminen, destekleme uygulamaları izlenecek ve bu uygulamaların birbiri tamamlayıcı bir şekilde yürütülmesi için Tarimsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulunca yapılacak değerlendirmeler çerçevesinde ilgili bütün kurum ve kuruluşların konuya ilişkin faaliyetlerine yön verilecektir.</p>

Politika 2.2: Tarım sektöründe örgütlü ve rekabet gücü yüksek bir yapının oluşumuna imkân veren gıda güvenliği ve güvenilirliğini sağlayan doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını gözeterek bir destek sisteminin kurulması

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
11	Örgütülüğü ve üretici-sanayi entegrasyonunu ve işbirliğini geliştirecek şekilde destekleme mekanizması kurulacaktır.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Ziraat Odaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	Üretici örgütlerinin destekleme uygulamalarında paydaş olmalarına yönelik teknik kapasitelerinin geliştirilmesi sağlanacak, desteklerin ekonomik etkinliğini artırmak üzere ortak makine parkı oluşturulması gibi alternatifler üzerinde çalışılacak, sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılmasına yönelinecektir.
12	Destekleme modellerinde etkinlik sağlanırken doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve gıda güvenirliliği öncelikle gözetilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	AB Müktesebatına uyum yanında tarımsal faaliyetlerin çevre, insan ve hayvan sağlığına olabilecek zararlarının en aza indirilmesi açısından desteklerin belli sağlık ve güvenirlilik kriterleri gözetilerek etkinleştirilmesi amaçlanmaktadır.
13	Tarımsal Piyasa (Pazar) Bilgi Sistemi geliştirilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	İthalat, ihracat, ürün maliyeti, fiyat, toplam değer verileri ile piyasa mekanizmalarının izlenmesi ve buna yönelik iş adımlarını kapsayacaktır. Bakanlıklar arası veri akışı ve izleme sağlanacaktır.
14	Tarımsal destekler, tarımsal üretimin planlanmasına yön verecek şekilde bölgeler itibarıyla farklılaştırılarak uygulanacaktır.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Bölgelerin doğal kaynak varlıkları ile ekolojik farklılıklarının belirlediği üretim potansiyelleri dikkate alınarak, destekleme ödemeleri bölgeler itibarıyla farklılaştırılarak uygulanacaktır. Bu çerçevede, her bir ürünün kendine uygun ekolojide yetiştirilmesine ve tarımsal üretimin planlanmasına katkıda bulunulacaktır.

Politika 2.3: Tarımsal desteklerle amaçlanan sosyal ve üretim odaklı fayda ile kamunun mali yükünün karşılaştırılmasına imkân verecek bir izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması ve tarımsal desteklerin etkinliğinin düzenli ölçülmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
15	Tarımsal destek bazında işletme kayıt sistemleri geliştirilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Her destekleme konusu için işletme ve parsel bazında üretim, maliyet, gelir/net gelir verilerinin tutulduğu veri tabanları oluşturulacaktır. Hâlihazırda yüzde eli seviyesinde olan hayvancılık ile su ürünleri işletmelerine yönelik kayıt sistemleri tamamlanacaktır. Bu çerçevede Arazi Parsel Tanımlama Sistemi (LPIS) ve Entegre Yönetim ve Kontrol Sistemi (IACS) tamamlanacaktır.
16	Destekleme uygulamalarının etki analizinin yapılmasına ve etki analizi sonuçlarının raporlanmasına yönelik altyapı oluşturulacaktır.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2016	Hâlihazırda yürütülmekte olan destekleme uygulamaları ile yeni önerilecek destek kalemlerinin tarım sektörü üzerine mevcut ve muhtemel etkilerinin tespit edilerek, karar vericilere sunulmak üzere raporlanması amacıyla Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının fiziki altyapısı ve beşeri kapasitesi güçlendirilecektir.
17	Hâlihazırda yürütülen ve uygulanması öngörülen desteklerin ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri değerlendirilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Ziraat Odaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	Yürürlükte olan ve uygulanması öngörülen desteklerin ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan mevcut ve muhtemel etkilerinin belirlenmesine yönelik iş adimlerini kapsayacaktır. Kırsal kalkınmaya dönük desteklemeler de bu kapsamda ayrıntılı ele alınacaktır. Yapılan etki analizlerinin sonuçları raporlanarak karar vericilere sunulacaktır.

3. Bileşen: Kamu Yatırımlarının Rasyonelleştirilmesi

Politika 3.1: Yatırımların yüksek büyümeye katkı sağlayacak alanlara yönlendirilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
18	Büyüme için gereken altyapı yatırımlarını tespit etmek üzere büyümeye daha fazla katkı sağlayacak öncelikli alanların belirlenmesine yönelik bir çalışma yürütülecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Yatırımların sektörel kompozisyonun büyümeye etkisini uygun modeller aracılığıyla analiz eden bir çalışma yürütülecektir. Bu kapsamda özel sektörün üretkenliğini artıracak alanlar tespit edilecektir. Çalışmanın sonuçlarının yatırım tahsislerinin sektörel dağılımında kullanılması sağlanacaktır.

Politika 3.2: Proje stokunun Plan hedefleri ve kaynaklarla uyumlu şekilde oluşturulması

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
19	Sektörel ve bölgesel yıllık yatırım tahsislerinin plan hedefleriyle uyumu sağlanacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Toplam yatırım tahsislerinin Planda öngörülen sektörel ve bölgesel hedefler doğrultusunda belirlenmesi sağlanacaktır.
20	Yatırım Programındaki mevcut proje stoku önceliği ve etkinliği bakımından gözden geçirilecek, stoktaki sorunlu projeler tespit edilecek ve gerekli tedbirler alınarak yatırım programının sürdürülebilirliği artırılabilecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kalkınma Bakanlığı ve yatırımcı kuruluşların işbirliğiyle yatırım programında yer alan projeler gözden geçirilerek analiz edilecek, öncelikler, sorunlar, alınması gerekli tedbirler belirlenecek ve yatırım programının etkinliğini artırmaya yönelik olarak uygulamaya yansıtılacaktır.
21	Bütçe sisteminde yatırım - cari harcama sınıflandırması gözden geçirilecek, söz konusu sınıflandırmaların kapsamı ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Haziran 2015	Yatırım tanımına uymayan işlere yatırım programında yer verilmeyecek, cari bütçede yer alan yatırım nitelikli harcamalar yatırım programı kapsamına alınacaktır. Özellikle, yatırım-cari sınıflandırmasının zaman zaman açık olmadığı bakım-onarım işleri bu çerçevede ele alınarak çalışmaların sonuçlarının 2016 bütçesi hazırlıklarında kullanılması sağlanacaktır.

22	Kamu Yatırım Programı Yönetim Süreci bütüncül bir bakış açısıyla yürütülecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yatırım programının bütüncül başarısını ölçmek ve analiz etmek üzere göstergeler/kriterler geliştirilecektir. Bu yönde belirlenen kriterlerdeki ve göstergelerdeki gelişim izlenecektir.
Politika 3.3: Yatırım Projelerinin seçiminin fayda-maliyet analizlerine dayandırılması, izleme ve değerlendirilmesinin etkin bir şekilde yapılması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
23	Yatırım projelerinin programlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik olarak diğer kurumlarla bütüncül sistem kurulacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sayıştay, KİK, İçişleri Bakanlığı, Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Kamu yatırım kararlarına baz teşkil edecek şekilde sermaye stoku envanter bilgisi oluşturulacak, mevcut stokun kullanım etkinliği ve verimliliği izlenecektir. Tüm kamu kuruluşları arasında her yönde bilgi akışını sağlayacak mekanizmalar geliştirilecektir. Proje harcamalarının sürekli izlenebilmesi için yatırım projeleri, finansmanı ve bütçe tertibi arasındaki bağlantının kurulması sağlanacaktır. Sistem il bazında izlemeyi de mümkün kılacak şekilde tasarlanarak bölgesel yatırım hedeflerinin takip edilmesi sağlanacaktır.
24	Kamu kuruluşlarında proje döngüsü yönetimi konusunda kurumsal kapasite geliştirilecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kamu yatırım projelerinin hazırlanması, analizi, izlenmesi ve değerlendirilmesiyle ilgili eğitim programları, seminerler ve konferanslar düzenlenecektir. 2015-2018 döneminde yılda 750 kişi/günlük eğitim düzenlenmesi planlanmaktadır.
25	Yatırım döngüsünün aşamalarına ilişkin yönlendirici kılavuzlar hazırlanacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Yatırım projelerinin ekonomik analizi başta olmak üzere rehber doküman hazırlanacaktır. Fizibilite etütlerinde kullanılacak indirgeme ve amortisman oranları gibi temel parametrelere standartlar getirilecektir. Arazi ve zemin etüdü süreçleri etkinleştirilecek, kamulaştırma bedellerinin sağlıklı tahmini için yöntemler geliştirilecek ve bunlarla ilgili düzenleme yapılacaktır.

26	Yatırım planlama ve uygulamalarına ilişkin kurumsal yapı ve süreçler gözden geçirilecek ve gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	İl özel idareleri ile Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarına ödenek aktarım mekanizması gözden geçirilerek, uygulama ve izleme etkili hale getirilecektir. İhale ve ödenek serbest bırakma aşamalarını da kapsayan yatırım projesi uygulama süreci ile kamu yatırımlarında TOKİ aracılığıyla yürütülen uygulamalar gözden geçirilerek, yatırım programı ve bütçe disiplini açısından gerekli düzenlemeleri yapılacaktır.
27	Yatırım programı kapsamında yer almayan projelerin izlenmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	KÖİ projelerinin, mahalli idarelerin belirli büyüklükteki önemli projelerinin, 233 sayılı KHK ve 4046 sayılı Kanun kapsamı dışındaki kamu yatırımlarının tümünün izlenmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.
28	KÖİ projelerinin bütçe ve muhasebe sistemi ile ilişkisini kurmak üzere bir izleme-değerlendirme sistemi kurulacaktır.	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	KÖİ projelerinde uygulanan doğrudan ve/veya dolaylı yükümlülükleri hesaba katacak çalışmalar tamamlanacak, KÖİ yükümlülükleri ve projelerinin izlenmesi sağlanacaktır. Risk analizinin yapılmasından Hazine Müsteşarlığı, bütçe ve muhasebe sistemi içinde takibinden Maliye Bakanlığı, izleme ve değerlendirme faaliyetlerinin bütüncül olarak koordine edilmesinden ise Kalkınma Bakanlığı sorumlu olacaktır.
29	KÖİ uygulamalarıyla ilgili çerçeve kanun hazırlanacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, KİK, Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	KÖİ modeliyle gerçekleştirilmesi planlanan projelerin kamu yatırım programı bütünlüğü çerçevesinde değerlendirilmesi amacıyla mevzuat gözden geçirilerek parçalı mevzuat ve uygulama yapısına son verilecektir.
Politika 3.4: Yıl içi uygulamaların bütçe, program ve sektörel dengeler bozulmayacak şekilde yürütülmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
30	Bütçe ve yatırım programı, yatırım ödeneklerinin yıl içi revizyonlarını asgari düzeye indirecek şekilde hazırlanacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bütçe ve yatırım programı gerçekçi şekilde hazırlanacak, program kararnameyi çerçevesinde kurumlar arası koordinasyon ve yetki dağılımı gözden geçirilerek yıl içi uygulamaların bütçe, program ve sektörel dengeleri bozmayacak şekilde yürütülmesine ilişkin gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

31	Yatırım projelerinin finansmanın (iç kaynak, dış kredi, hibe, KOİ vb.) en uygun yöntemle sağlanmasına yönelik tedbirler alınacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Yatırımcı Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Projelerin finansman kaynağının belirlenmesi aşamasına yönelik süreçler gözden geçirilerek Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve yatırımcı kuruluşlar arasında koordinasyon sağlanacak ve proje finansman kaynaklarının belirlenme süreci etkinleştirilecektir. Proje finansmanında alternatif yöntemlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
32	İhale sonuçlarının yayımlanması sürecini iyileştirecek düzenleme yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Kamu İhale Kurumu, Diğer Kamu İdareleri	Ocak 2015 - Aralık 2015	4734 sayılı Kanuna göre yapılan mal ve hizmet alımları ile yapım, 2886 sayılı Kanuna göre yapılan satım, kira, trampa, mülkiyetin gayri aynı hak tesisi ve taşıma işleri ile özel kanunlarına göre yapılan tüm ihale sonuçlarının birim, miktar ve fiyat üzerinden ihaleyi yapan idarelerin internet sitelerinde, elektronik kamu ihale platformunda ve varsa diğer zorunlu yerlerde ilanı sağlanacaktır.
Politika 3.5: Mevcut sermaye stokunun etkin kullanımına yönelik bakım-onarım harcamalarına ağırlık verilmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
33	Plan dönemi sürecinde geliştirilecek ulusal varlık yönetimi stratejisi çerçevesinde bakım-onarım, idame-yenileme harcamalarına gereken önem ve öncelik verilecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Yatırımcı Kuruluşlar	Aralık 2016 - Aralık 2018	Mevcut varlık envanteri gözden geçirilerek bakım-onarım ihtiyacı belirlenecek ve önceliklendirilecektir. Yatırım Programında proje sınıflandırılmasına gidilecek; bakım, onarım ve yenileme işleri müstakil olarak projelendirilerek mevcut altyapının daha verimli kullanılması sağlanacaktır. Mevcut varlıkların ekonomik ömürleri boyunca kullanılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır. Yatırım Programında yer almayan gayrimenkul alımları ve kamulaştırmalarını varlık yönetimi çerçevesinde yönlendirecek düzenlemeler yapılacaktır.
Politika 3.6: Yatırım kararlarında muhtemel cari harcama ihtiyacının dikkate alınması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
34	Projelerin, cari harcamaları dikkate alacak şekilde hazırlanması sağlanacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Yatırımcı Kuruluşlar	Aralık 2017 - Aralık 2018	Projeler işletme aşamasındaki cari harcama ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak hazırlanacaktır. Projelerin cari harcamalarının geliştirilecek bütünlük bilgisi sistemine girilmesi sağlanacaktır.

4. Bileşen: Cari Harcamaların Kontrol Altında Tutulması

Politika 4.1: Kamuda İsraflardan Kaçınma ve Tasarruf Bilincinin Yerleştirilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
35	Kamu kurumlarının ihtiyaçlarının ortak alım yöntemiyle tedarikli yaygınlaőtırılmasıdır.	Maliye Bakanlığı	DMO, KİK, KOSGEB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kamu kurum ve kuruluşlarının aynı veya benzer nitelikteki ihtiyaçlarının toplu alım yöntemiyle tedarik edilebilmesi için yöntemler geliştirilmesi ve ölçek ekonomisinden faydalanarak tasarruf sağlanması amaçlanmaktadır. İhalelerde; Onuncu Kalkınma Planında yer alan "kamu alımları uygulamalarında KOBİ"ler lehine düzenlemeler yapılması" hedefi doğrultusunda yapılacak düzenlemeler de göz önünde bulundurulacaktır.
36	Taşımali eğitim harcamaları gözden geçirilerek karşılaştırmalı maliyet analizi yapılacak ve bu harcamaya ilişkin farklı uygulama yapıları geliştirilecektir.	Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, KİK	Ocak 2015 - Aralık 2015	İl harcamaları incelenecek, illerin karşılaştırmalı öğrenci sayıları ve maliyet analizi yapılacaktır. Taşımali eğitimde kamu kaynaklarının etkin kullanımı, tasarrufun sağlanması amaçlarıyla farklı uygulama modelleri geliştirilecektir. Sınavla öğrenci alan okulların yaygınlaştırılması politikası sonucu taşımali eğitimdeki artışın etkisi incelenecek öncelikle büyük oranda kırsal kesimlere yönlendirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, öğle yemekleri sağlıklı koşullarda ve belirli kalori miktarını sağlayacak şekilde sunulacaktır.
37	Milli Eğitim Bakanlığı pansiyon uygulamasının etkinliği analiz edilecektir.	Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Pansiyon uygulaması taşımali eğitim uygulamasıyla birlikte değerlendirilecek, illere göre harcamaları, öğrenci sayıları ve kapasiteleri incelenerek analiz edilecek, pansiyon bütçesinin hazırlanması ve uygulanması gözden geçirilecektir. Ayrıca, pansiyon imkânlarından ihtiyaç sahibi öğrencilerin öncelikli olarak yararlanması amacıyla mevcut seçim kriterleri yeniden değerlendirilecektir.
38	Özel (engelli) eğitim desteği harcamaları gözden geçirilecek, farklı uygulama yapıları geliştirilecektir.	Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Ocak 2016 - Aralık 2016	İl harcamaları incelenecektir. İllerin karşılaştırmalı maliyet analizi yapılacaktır. Desteğ kapsamı, hak sahipliği ve desteğ süreleri gözden geçirilecektir. Özel eğitim desteğinde kamu kaynaklarının etkin kullanımı amacıyla farklı uygulama modelleri geliştirilecektir.

39	Aile hekimliği uygulaması ve aile hekimlerine yapılan ödemeler, kalemler itibarıyla incelenecek, iller bazında hekim ve aile sağlığı merkezine göre farklılık arz eden harcamalar gözden geçirilecek, sorunlu alanlar tespit edilecek ve çözüm önerileri geliştirilerek uygulama etkinleştirilecektir.	Maliye Bakanlığı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu,	Sağlık Bakanlığı	Ocak 2016 - Aralık 2016	Aile hekimliği uygulaması ve iller bazında farklılık arz eden ödemeler incelenecektir. Uygulama ve maliyet analizleri doğrultusunda sistemin etkinleştirilmesi için gerekli düzenlemeler ortaya konulacaktır.
40	Yükseköğretim kurumları cari harcamalarının karşılaştırmalı analizi yapılarak ödenek tahsisi rasyonel hale getirilecektir.	Maliye Bakanlığı	YÖK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2016	Fiziki ve beşeri kapasite ile tahsis edilen ve kullanılan kamu kaynağı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi ve kıyaslanması sağlanacaktır.
41	Genel aydınlatmanın uygun zamanlarda yapılması; uygun aydınlatma ve ölçüm araçlarının tespiti ve uygun olmayan kullanımların önlenmesi; kullanılan elektrikli serbest piyasa koşullarında ihale suretiyle temini hususlarında çalışma yapılacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Diyaret İşleri Başkanlığı, Hazine Müsteşarlığı, KİK, EPDK, TEDAŞ, Mahalli İdareler	Ocak 2015 - Aralık 2015	Genel aydınlatmanın uygun zamanlarda yapılması, uygun olmayan kullanımların önlenmesi, uygun aydınlatma ve ölçüm araçlarının araştırılması, genel aydınlatmada kullanılan elektrikli serbest piyasa koşullarında ihale suretiyle alınması hususları değerlendirilecek ve sistem diğer yönleriyle gözden geçirilecektir.
42	Kamu alımlarında enerji kullanımı olan mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinde asgari verimlilik kriterleri uygulaması başlatılacaktır.	Maliye Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı,	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı, KİK, TOKİ	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kamu alımlarında mal ve hizmet alımları ile yapım işleri için asgari verimlilik şartlarına ilişkin mevzuatta gerekli değişiklikler yapılacaktır.

43	Kamu idarelerinde stok yönetimi etkinleştirilecektir.	Maliye Bakanlığı	MYB kapsamındaki kurumlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Taşınır Kayıt ve Yönetim Sisteminde üst yönetici ve harcama yetkililerinin kullanabileceği bir Üst Yönetici Paneli oluşturulacak ve bu panelde harcama birimlerinin stok yönetiminin etkili ve verimli yapılabilmesine imkân verecek analiz ve raporlamalara yer verilecektir. İlaveten mali yönetim ve kontrol alanında görev yapan aktörlerin stok yönetimi konusundaki sorumlulukları belirgin hale getirilecektir.
44	Kamuda taşıt edinim ve kullanımında yerindelik ve etkinliğin sağlanmasına yönelik yasal ve idari tedbirler alınacaktır.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, KİK	Ocak 2015 - Aralık 2016	Maliye Bakanlığı bünyesinde "Taşıt Modülü" kurularak kamuda sağlıklı bir taşıt envanteri oluşturulacaktır. Taşıt ediniminde etkin karar verebilmek için satın alma ve kiralama seçenekleriyle maliyetleri karşılaştırılarak tasarruf bilinci anlayışıyla ortak yöntem, usul, kriter ve standartlar belirlenecektir.
45	Kamu kuruluşlarında ekonomik ömrünü tamamlamış araçlar kademeli olarak taşıt tasarruf edilecektir.	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	MYB kapsamındaki kurumlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Ekonomik ömrünü tamamlamış kamu kuruluşlarına ait araçlar taşıt tasarruf edilecektir.
46	Kamu kurumlarını tasarrufa teşvik etmek amacıyla cari harcamalarda tasarruf sağlamayı amaçlayan proje ve işlere finansman desteği sağlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	MYB kapsamındaki kurumlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Merkezi yönetim bütçesine konulacak kaynaktan cari harcamalarda tasarruf sağlamayı amaçlayan proje ve işlere destek verilecektir.
47	Kamu kurumlarınca işlenen sosyal tesisler kamu maliyesine yük getirmeyecek şekilde çözüme kavuşturulacaktır.	Maliye Bakanlığı	Bütün kamu kurum ve kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2016	Kamuya ait sosyal tesislerin kamu maliyesine yük getirmemesi esastır. Bu çerçevede sosyal tesisler ayrı ayrı değerlendirilerek taşıt tasarrufuna veya özelleştirilmesine veya gerçek maliyetleri karşılayacak şekilde kamu tarafından işletilmesine karar verilecektir.

48	Kamu kurumları döner sermaye işletmelerinin gerçek maliyetlerinin ortaya konularak, gerçekçi bir fiyat politikası izlenmesi amacıyla, gerçekçi bir fiyat politikası izlenmesi sağlanacak, kârlı çalışmayan işletmeler tasfiye edilecektir.	Maliye Bakanlığı	MYB kapsamındaki döner sermaye işletmeleri bulunan kurumlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Döner sermaye işletmelerinin gerçek maliyetleri ortaya konularak, gerçekçi bir fiyat politikası izlenmesi sağlanacak, sağlık sektörüne ilişkin olanlar hariç olmak üzere kamu kurumlarının bütçelerinden döner sermaye faaliyetleri için harcama yapılmayacak, döner sermaye işletmeleri için hizmet üreten kamu personelinin özlük ve harcırah ödemelerinin döner sermaye işletme bütçesinden yapılması sağlanacak ve kârlı çalışmayan işletmeler tasfiye edilecektir.
49	Saydamlığın artırılması ve rekabetin sağlanması amacıyla, ihale sonuçlarının yayımlanması süreci iyileştirilecektir.	KİK, Maliye Bakanlığı	4734 sayılı Kanun kapsamındaki idareler	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kamu ihalelerinde saydamlığı, rekabeti ve kamuoyu denetimini artırmaya yönelik olarak, 4734 sayılı Kanuna göre yapılan mal veya hizmet alımları ile yapım ihale sonuçlarının, istisnaları belirlenmek kaydıyla, birim, miktar ve fiyat üzerinden ihaleyi yapan idarelerin internet sitelerinde ve elektronik kamu alımları platformunda ilan edilmesi sağlanacaktır.
50	4734 sayılı Kamu ihale Kanununa tabi olmayan idareler tarafından gerçekleştirilen ve Kanundan istisna edilmiş alımlara ilişkin yapılan ihalelerin sonuçlarının bildirilmesi ve/veya yayımlanması sağlanacaktır.	KİK, Maliye Bakanlığı	Kamu kurum ve kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2016	4734 sayılı Kanuna tabi olmayan idareler tarafından gerçekleştirilen ve Kanundan istisna edilmiş alımlara ilişkin yapılan ihalelerin sonuçlarının bildirilmesi ve/veya yayımlanması amacıyla, Kamu ihale Kanununda değişiklik yapılacaktır.
51	Tip teknik şartnameler hazırlanacaktır.	KİK	4734 sayılı Kanun kapsamındaki idareler	Ocak 2015 - Aralık 2016	Belirlenecek idarelerin tip teknik şartname hazırlanmasına ihtiyaç duyulan nitelikteki alımlarına özgü tip teknik şartnamelerin ilgili idarelerle birlikte hazırlanması konusunda çalışmalar yapılacaktır.

52	Araştırma geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi için merkezi yönetim bütçesinden ayrılan kaynaklar ve buna ilişkin mevzuat, kaynak tahsisinde etkinliği sağlamak ve mükerrerlikleri önlemek amacıyla, gözden geçirilecek ve gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEB	Ocak 2015 - Temmuz 2016	Araştırma geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi için merkezi yönetim bütçesinden ayrılan kaynaklar ve buna ilişkin mevzuat, kaynak tahsisinde etkinliği sağlamak ve mükerrerlikleri önlemek amacıyla, gözden geçirilecek ve gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
Politika 4.2: Personel Harcamalarının Rasyonelleştirilmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
53	Kalkınma Planı dönemi için kurum personel tavanları belirlenecek ve ihtiyaçlar öncelikle atıl personel kullanılarak karşılanacaktır.	Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Eylül 2015	Merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki her bir kamu kurumu için plan döneminde istihdam edilebilecek toplam personel sayısı belirlenecek, bunun üzerinde istihdam yaratılmayacaktır. İhtiyaç fazlası personelin tespitine yönelik olarak ilgili kurumlarla birlikte çalışma yapılacaktır, tespit edilen ihtiyaç fazlası personelin ihtiyaç sahibi idarelere nakledilmesine yönelik yasal ve idari düzenleme yapılacaktır.
Politika 4.3: Hizmet Alımlarının Fayda-Maliyet Analizlerine Dayandırılması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
54	Hizmet alımlarının bütçe tahsis süreci öncesinde fayda-maliyet/ maliyet-etkinlik analizinin yapılması zorunlu hale getirilecektir.	Maliye Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2015	Fayda-maliyet/maliyet-etkinlik analiz raporlarının hazırlanmasında kullanılmak üzere hizmet alınmak suretiyle rehber çalışması yapılacaktır. Belirli bir tutarın üzerindeki hizmet alımlarında idarelerin bütçe tekliflerine esas olmak üzere fayda-maliyet/maliyet-etkinlik, kamu kaynağının karşılığının en iyi şekilde alınması analizi yapılması zorunlu hale getirilecektir.

55	Personel istihdamına dayalı hizmet alımı yöntemine ve standartlarına ilişkin çalışmalar yapılacak ve idari kontrol mekanizmalarını da içerecek mevzuat düzenlenmesi yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Devlet Personel Başkanlığı, KİK, Mesleki Yeterlilik Kurumu, İŞKUR	Ocak 2015 - Haziran 2015	Personel çalıştırılmasına ilişkin alanlar, yardımcı işler ve aslı işler olarak ayrıştırılacaktır. Bütün hizmet alımları izne tabi tutulacaktır. Hizmet alımı yapılan alt işverenlerce çalışanlar işçilerle ilgili olarak kamu kurumlarının sorumlulukları belirlenecektir. İlgili mevzuatına aykırı işlem tesis ederek kamu zararına sebep olan kamu görevlilerine uygulanacak yaptırımları içerecek mevzuat düzenlenmesi yapılacaktır.
Politika 4.4: Kamuda e-dönüşümün hızlandırılarak hizmet maliyetlerinin düşürülmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
56	Kaynak ve kadro tahsisinde, e-dönüşüme katkı sağlayacak projelere, işlere ve hizmetlere öncelik tanınması ve desteklenmesi sağlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kamuda e-dönüşümün teşvik edilmesi amacıyla; yapılacak fayda/maliyet analizlerini de dikkate alarak; kaynak ve kadro tahsislerinde e-dönüşüme katkı sağlayacak projelere, işlere ve hizmetlere öncelik tanınması ve desteklenmesi sağlanacaktır.
Politika 4.5: Kamu hizmet binası temininin (kiralama, satın alma, yapım) ihtiyaca uygun ve maliyet etkin hale getirilmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
57	Kamu hizmet binaları sınıflandırılarak standartlar belirlenecektir.	Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TOKİ, DMO, Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK, TSE, KYK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Hizmet binaları standartları belirlenecektir. Hizmet binalarının yapımına ilişkin yer seçiminde hazine arazileri öncelikli değerlendirilerek bina maliyetleri düşürülecektir. Hizmet binalarında enerji verimliliği kriterlerine uygunluk şartı aranacak ve cari giderlerin asgari düzeyde tutulması hedeflenecektir.

58	Standartlara uygun hizmet binası ediniminde etkin karar verebilmek için satın alma, kiralama ve yapım seçeneklerinin tercihinde kullanılacak yöntem, kriter, usul ve esaslar belirlenecektir.	Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Başbakanlık, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TOKİ, DMO	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kriterler belirlendikten sonra belirlenen standartlar dikkate alınarak hazırlanacak fayda-maliyet analizi raporu ilgili idare tarafından harcama kararına esas olmak üzere ilgisine göre Başbakanlık, Kalkınma Bakanlığı ve Maliye Bakanlığına sunulacaktır.
59	Kamu kuruluşlarının bina ve tesislerinde verimlilik artırıcı uygulamalar etkinleştirilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	MYB kapsamındaki kurumlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kamu kuruluşlarının bina ve tesislerinde enerji etütleri yapılarak verimlilik artırıcı projeler hazırlanacak, bütçe ödenekleri öncelikle bu projeler için tahsis edilecektir.
Politika 4.6: Bütçe hazırlık sürecinde, personel harcamaları dışında kalan diğer cari harcamalara yönelik ödeneklerin sıfır tabanlı bütçe ilkesiyle belirlenmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
60	Sıfır tabanlı bütçelemenin uygulanması için idari kapasite geliştirilecektir.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kurumların bütçe hazırlık çalışmalarına başlamadan önce bütçe tekliflerini sıfır tabanlı bütçeleme anlayışına uygun, detaylı analiz ve hesaplamalara dayalı olarak hazırlamaları için genelge yayımlanacak, bütçe hazırlama rehberi gözden geçirilecektir. Bütçelerin detaylı analizinin yapılmasına imkân tanıyacak ve birim, miktar, fiyat gibi verilerin toplanmasını sağlayacak eğitimler yapılacaktır.
Politika 4.7: Cari harcamaların uluslararası standartlarla uyumlu şekilde raporlanması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
61	Genel yönetim sektörü cari harcamalarının üzer aylık dönemler itibarıyla raporlanmasına ilişkin çalışma yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, SGK, Mahalli İdareler	Ocak 2015 - Mart 2015	IMF'ye verilen taahhüt çerçevesinde genel yönetim sektörü cari harcamalarının 2015 yılından itibaren üzer aylık dönemler itibarıyla raporlanabilmesi için gerekli çalışma yapılacaktır.

5. Bileşen: Program-Bütçe Bağlantısının Güçlendirilmesi

Politika 5.1: Yönetim bilgi sistemlerinin bütünlüğe hale getirilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
62	Bütünlüğe Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi oluşturulacaktır.	Maliye Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	Ocak 2015 - Mart 2016	Merkezi yönetim için Bütçe Kanunu hazırlıklarının başlatılmasından kesin hesabın TBMM'de kanunlaşmasına kadar gerçekleşen süreci kapsayacak Bütünlüğe Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi oluşturulacaktır.

Politika 5.2: Kaynak tahsis sürecinin stratejik planlar ve performans esaslı bütçeleme sistemiyle ilişkisinin güçlendirilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
63	Kaynak tahsis sürecinin etkinliğini sağlamak için stratejik plan-bütçe bağlantısını kuracak araçların stratejik plana uygunluğu artırılacaktır.	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri	Ocak 2015 - Ocak 2017	Program bütçe yapısına kademeli olarak geçiş sağlanırken stratejik planla bütçe bağlantısı stratejik planın yıllık dilimi olan performans programları üzerinden kurulacaktır. Bu süreçte program bütçe yapısında yer alacak harcama programlarının stratejik planlardaki amaç ve hedefler ile performans programlarında yer alan hedef, faaliyet ve projelere uyumu gözetilecektir.
64	Geliştirilecek program bütçe yapısına göre stratejik plan ve performans esaslı bütçeleme ilişkin mevzuatta gerekli değişiklikler yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri	Ocak 2015 - Ocak 2017	Program bütçe yapısının gerektirdiği değişiklikler göz önüne alınarak stratejik plan, performans programı, faaliyet raporlarıyla ilgili mevzuat, kılavuz ve rehberler birbirleriyle uyumlu bir biçimde güncellenecektir.

Politika 5.3: Kamu hizmetlerini program yaklaşımıyla ele alan bütçe yapısına kademeli olarak geçişin sağlanması

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
65	Performans esaslı bütçe yapısının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır, program yaklaşımını içeren bir bütçe modeli tasarlanacaktır.	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri	Ocak 2015 - Aralık 2015	Mevcut performans esaslı bütçeleme sistemimize program yaklaşımının başarılı bir biçimde entegre edilmesine yönelik olarak, kurumlar arası bilgi paylaşımını sağlamak ve anlayış birliğini güçlendirmek amacıyla değerlendirme çalışmaları yapılacaktır. Bütçeleme sisteminin aksayan yönleri ve program bütçe sisteminin mevcut araçları nasıl ve ne derecede etkileyeceği belirlenecektir. Programların kalkınma planlarında yer alan amaç ve hedefler doğrultusunda oluşturulması, program hedef ve göstergelerinin geliştirilmesi ve operasyonel adımların belirlenmesinde idarelere rehberlik edecek dokümanlar hazırlanacaktır. Kurumsal kapasitelerin geliştirilmesine yönelik rehberlik sağlanacak, eğitim programları ve çalıştaylar düzenlenecektir. Gerekti durumlarda merkezi yönetim kapsamında pilot kuruluşlar seçilecek ve pilot uygulamalar sonucunda elde edilecek deneyimler ışığında harcama programlarının uygulanmasına yönelik sürecin tasarımı tamamlanacaktır.
66	Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde, kamu hizmetlerini program yaklaşımıyla ele alan bütçe yapısına geçilecektir.	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	TBMM, Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri	Aralık 2015 - Ekim 2016	2017 yılı merkezi yönetim bütçesi program bazı hazırlanacaktır. Bütçeler kamu hizmetlerinin çıktı ve sonuçlarını gösteren bir yapıya dönüştürülecek, böylelikle hükümet öncelikleri, stratejik plan, performans programı ve bütçe arasındaki ilişki daha güçlü bir şekilde kurulabilecektir.
67	Program izleme, değerlendirme ve raporlama modeli geliştirilecektir.	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Sayıştay	Ocak 2016 - Aralık 2016	Kullanılan kamu kaynağı ile çıktı ve sonuçları değerlendirmek; politika, program ve faaliyetleri gözden geçirerek yeni politikaları ve faaliyetleri tasarlamak; program sonuçlarının iyileştirilmesine yönelik tedbirler ve geri bildirim mekanizmaları geliştirmek amacıyla performans bilgisi üretimi ve kullanımına

6. Bileşen: Sağlık Harcamalarının Etkinleştirilmesi

Politika 6.1: Akılcı İlaç Kullanımının Yaygınlaştırılması

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
68	Akılcı ilaç kullanımına ilişkin bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir.	Sağlık Bakanlığı	Millî Eğitim Bakanlığı, SGK, Üniversiteler, STK, İlaç Sektörü	Ocak 2015 - Aralık 2018	Akılcı ilaç kullanımına münhasır sempozyumlar, çalışmalar ve Akılcı İlaç Kullanımı Kampanyası düzenlenecektir. www.akilciilac.gov.tr web sitesinden ve sosyal medya üzerinden bilgi paylaşımı sürdürülecek ve bilinçlendirme amaçlı materyaller hazırlanacaktır. Millî Eğitim Bakanlığı aracılığıyla velilerin ve öğrencilerin bilinçlendirilmesi sağlanacaktır. Ürün tanıtım elemanlarına yönelik akılcı ilaç kullanımı konusunu da içeren yerlilik eğitimi verilecek, sağlık hizmet sunucularına yönelik akılcı ilaç kullanımı eğitimleri tertip edilecektir.
69	Akılcı ilaç kullanımına yönelik izleme ve değerlendirme faaliyetleri yürütülecektir.	Sağlık Bakanlığı	SGK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Reçete Bilgi Sisteminin işlevi artırılacak, akılcı ilaç kullanımı konusunda il bazında değerlendirmeler yapılarak tüm hekimlerin reçeteleri kontrol edilecek, hekimlere kendi reçeteleriyle ilgili bilinçlendirme yapılacak ve yıllık olarak değerlendirme sonuçları raporlanacaktır. Hekimlerin kendi reçetelerine ilişkin bilgilendirilmelerine ek olarak, riskli olduğu tespit edilen ilaçlar ve işlemler için uyarı, cezai işlem şeklinde bir mekanizma oluşturularak işletilecektir.

Politika 6.2: Kademeli Bir Şekilde Sevk Zinciri Uygulamasına Geçilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
70	Sevk zincirinin kademeli bir şekilde uygulanması için çalışmalar yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, SGK	Ocak 2015 - Aralık 2016	Daha etkin ve verimli olması için sevk sistemi gözden geçirilecek ve kademeli sevk zincirinin 2016 yılı sonuna kadar uygulamaya konulması için çalışmalar yapılacaktır.

71	Sağlık teminat paketleri etkinlik ve verimlilik açısından gözden geçirilecektir.	SGK	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, SGK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Sağlık teminat paketlerinin etkinlik ve verimlilik açısından değerlendirilmesinde, engeller, 18 yaş altındaki yararlanıcılar ile bazı kronik hastalıklar gibi istisnai durumlar dikkate alınacak ve belirlenen bir kısım sağlık ürün ve hizmetlerinden alınan katkı payları gözden geçirilecektir.
Politika 6.3: Koruyucu ve Önleyici Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
72	Diyabet tedavisinde kalite kriterlerinin uygulanması, diyabet izleme ve değerlendirme kapasitesinin geliştirilmesi sağlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Üniversite Hastaneleri, Özel Hastaneler, İl Sağlık Müdürlükleri, Askeri Hastaneler, SGK	Temmuz 2015 - Temmuz 2018	Diyabet hastalarının takiplerinin etkinleştirilmesi suretiyle komplikasyonlar önlenecek, maliyetler azaltılacaktır. Tedavide uluslararası standartlar uygulamaya alınarak klinik kalite düzeyinin artırılması sağlanacaktır. Diyabet ilişkili tüm veri setlerinin, veri tabanlarının uygunluğu ve etkinliği incelenecektir. Ülke çapında etkin prediyabet, diyabet ve komplikasyonların izlemi için kiit performans göstergeleri (kpi) tespit edilecek ve bu doğrultuda ideal karar destek sistemleri tasarlanacaktır. Kurgulanan sistem uygulamaya geçirilerek Türkiye Diyabet İzlem Sisteminin kurulması ve hastane klinikleri ve aile hekimlerinin sisteme entegrasyonu sağlanacaktır.
73	İnmelere etkin müdahale yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Üniversite Hastaneleri, Özel Hastaneler, İl Sağlık Müdürlükleri, Askeri Hastaneler, SGK	Temmuz 2015 - Temmuz 2018	İnme hastalarının ilk müdahalelerin yerinde ve zamanında yapılmasının sağlanması, komplikasyonların önlenmesi ve buna bağlı gelişen maliyetlerin azaltılması sağlanacaktır. İnme tedavisinde uluslararası standartların uygulamaya alınarak klinik kalite düzeyi artırılacaktır.

74	Akut miyokart enfarktüsüne etkin müdahale yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	SGK	Temmuz 2015 - Temmuz 2018	Halkın bilinçlendirilmesine yönelik faaliyetler yapılacaktır. Ambulanslara tele-medicine cihazları takılacaktır. ATT ve kardiolog eğitimi verilecektir. Ambulanslarla kalp merkezlerinin koordinasyonu sağlanacaktır.
75	Koruyucu diş sağlığı hizmetleri etkinleştirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, SGK	Ocak 2015 - Aralık 2018	2-12 yaş grubu çocuklarda (12.500.000 çocuk), aile hekimleri aracılığıyla diş kontrolü yapılacaktır. THSK tarafından toplu florlu vernik alım ihalesine çıkılacaktır. Hasta kayıtlarını aile hekimleri tutacaktır.

6. KAMU GELİRLERİNİN KALİTESİNİN ARTIRILMASI PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Etkin bir kamu mali sistemi için kamu gelirlerinin sağlıklı ve sürekli kaynaklardan çağdaş yöntemlerle toplanması son derece önemlidir. Bu süreçte, sadece mali kaygıların değil, ekonomik ve sosyal amaçların da dikkate alınması modern kamu mali yönetiminin bir gereği haline gelmiştir.

Gelir mevzuatının oluşturulmasından, gelirlerin toplanmasına ve kamuoyunun bilgilendirilmesine kadar olan tüm sürecin kalitesinin artırılması büyük önem arz etmektedir. Program kapsamında; kamu mali sisteminin ihtiyaç duyduğu gelirlerin sağlıklı ve sürekli kaynaklara dayandırılmasının yanında, gelirlerin etkili ve ekonomik bir şekilde toplanması, vergide adaletin sağlanması, gelir dağılımının iyileştirilmesi, tasarrufların artırılmasına katkı sağlanması ve yerel yönetimlerin mali yönden merkezi yönetime bağımlılığının azaltılması amaçlanmaktadır.

Bu Program kapsamında, sosyal güvenlik prim tahsilatlarının artırılması ve kayıt dışılıkla mücadele gibi ele alınabilecek birçok önemli konu olmakla birlikte, diğer Öncelikli Dönüşüm Programlarının kapsamı da gözetilerek odaklanılacak alanlar aşağıdaki bileşenlerle sınırlandırılmıştır.

2. Program Hedefleri

- Vergilemede hizmet sunumu kalitesinin artırılması
- Kamu gelirlerinin sağlıklı ve sürekli kaynaklardan elde edilmesi
- Belediye ve il özel idarelerinin sermaye gelirleri hariç öz gelirlerinin Plan dönemi sonunda GSYH'ya oran olarak yüzde 1,7'ye çıkarılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum ⁽¹⁾	2014 ⁽²⁾	2015	2016	2017	2018
Belediye ve il özel idarelerinin sermaye gelirleri hariç öz gelirlerinin GSYH'ya oranı (%)	1,51	1,40	1,40	1,58	1,61	1,65
Mükellef memnuniyet oranı (%)	63	65	67	69	71	73

⁽¹⁾ 2013 yılı gerçekleşme,

⁽²⁾ 2014 yılı gerçekleşme tahmini,

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Maliye Bakanlığı

1. Bileşen: İstisna, Muafiyet ve İndirimlerin Gözden Geçirilmesi / Maliye Bakanlığı
2. Bileşen: Vergi İdaresinin Etkinliğinin Artırılması / Gelir İdaresi Başkanlığı
3. Bileşen: Vergilemede Uygulanabilirliğin ve Öngörülebilirliğin Artırılması / Maliye Bakanlığı
4. Bileşen: Kamu Gelirleriyle İlgili İstatistiklerin Etkinleştirilmesi / Gelir İdaresi Başkanlığı
5. Bileşen: Yerel Yönetim Öz Gelirlerinin Artırılması / İçişleri Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: İstisna, Muafiyet ve İndirimlerin Gözden Geçirilmesi

Politika 1.1: İstisna, muafiyet ve indirimlerin tespit edilmesi, etkilerinin analizi ve etkinliğinin ölçülmesi

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	İstisna, muafiyet ve indirimlerin envanteri çıkarılarak bunlara ilişkin veriler ilgili kurum ve kuruluşlardan temin edilecektir.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, ilgili diğer kurumlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	İstisna, muafiyet ve indirimlere ilişkin yapılacak tanımlama kapsamında mevzuat taranarak envanter çıkarılacaktır. İstisna, muafiyet ve indirimlere ilişkin verilerin hangi kurum ve kuruluşlardan temin edilebileceği tespit edilecek ve bunlardan veri teminine yönelik yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır. Söz konusu kurumlardan istisna, muafiyet ve indirimle ilişkin veriler belirlenen formatta ve zamanda değerlendirme ve analiz yapmak üzere temin edilecektir.
2	Vergi harcaması raporu hazırlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları, Odalar ve Birlikler	Eylül 2015 - Eylül 2016	İstisna, muafiyet ve indirimler ile bunların gerçekleşen mali boyutunu gösteren ilk vergi harcaması raporu, Eylül 2016 tarihinde tamamlanarak sonuçları kamuoyunun bilgisine sunulacaktır. Sonrasında her yıl düzenli olarak rapor Haziran sonu itibarıyla yayımlanacaktır.
3	İstisna, muafiyet ve indirimlerin etkinliğine ilişkin raporlar düzenlenecek, etkin olmayanları revize edecek tasarı tasarıları hazırlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı	Ocak 2016 - Eylül 2016	İstisna, muafiyet ve indirimlerin, sağladıkları ekonomik ve sosyal faydaların analiz edildiği raporlar hazırlanacaktır. Söz konusu raporlar esas alınarak gerekli yasal düzenleme ihtiyacı tespit edilecektir. Ayrıca mevzuata eklenmesi öngörülen vergi harcamalarına ilişkin kriterler belirlenecektir.
4	İdari kapasite ile bilgi teknolojileri ve analiz kapasitesi artırılacaktır.	Maliye Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2015	Gelecek Politika Genel Müdürlüğü bünyesinde istisna, muafiyet ve indirimlerin izlenmesine yönelik nitelikli ve yeterli personel çalıştırılması sağlanacak, temin edilen verilerin analizi yapmaya elverişli bilgi teknolojileri altyapısı oluşturularak Genel Müdürlüğün kapasitesi artırılacaktır.

Birleşen 2 : Vergi idaresinin etkinliğinin artırılması

Politika 2.1: Vergi idaresinin örgütsel, beşeri ve teknolojik imkânlarının geliştirilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Eylem Sorumlusu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
5	Gelir İdaresi Başkanlığının beşeri kapasitesi nitelik ve nicelik olarak artırılacaktır.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Gelir İdaresi Başkanlığının fonksiyonlarının gerektirdiği yetkinliklere uygun insan kaynakları politikası geliştirilecek, merkez ve taşrada ortaya çıkacak personel ihtiyacı giderilecektir. Ayrıca, düzenlenecek hizmet içi eğitim, seminer, çalışmalar ve uzaktan eğitim araçları ile güncel ihtiyaçlar ve mevzuat değişiklikleri çerçevesinde insan kaynaklarının niteliği artırılacaktır.
6	Gümrük İdaresinin beşeri kapasitesi nitelik ve nicelik olarak artırılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bakanlık fonksiyonlarının gerektirdiği yetkinliklere uygun insan kaynakları politikası geliştirilecek, merkez ve taşrada ortaya çıkacak personel ihtiyacı bu politika çerçevesinde giderilecektir. Bakanlık her yıl düzenli olarak eğitim ihtiyaçlarını belirleyecek ve düzenleyeceği hizmet içi eğitim, seminer, çalışmalar vasıtasıyla insan kaynaklarının niteliğini artıracaktır.
7	Vergi ve sosyal güvenlik yükümlülüklerinin tek beyanname ile bildirilmesi konusunda çalışma yapılacaktır.	Başbakanlık	Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2017	Gelir İdaresi Başkanlığı ile Sosyal Güvenlik Kurumu ortak beyanname konusunda çalışma yapacaktır.
8	Gelir İdaresi Başkanlığının bilgi teknolojisi sistemleri ve uygulamaları geliştirilecektir.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut yazılım uygulamaları ve donanım altyapısı gelişen teknolojiler paralelinde güncellenecek, veri ambarının fiziki ve teknik altyapısı güçlendirilecektir.
9	Gümrük idaresinin bilgi teknolojisi sistemleri ve uygulamaları geliştirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2017	Mevcut yazılım uygulamaları ve donanım altyapısı gelişen teknolojiler paralelinde güncellenecek, vergilendirme süreçleri elektronik ortama aktarılacak, e-tebligat, e-haciz gibi yeni yazılımlar geliştirilecek, veri ambarının fiziki ve teknik altyapısı güçlendirilecektir.

10	Vergi kaybına neden olan tüm kaçakçılık eylemleri ile etkin mücadele amacıyla gümrük idaresinin kaçakçılıkla mücadelede yönelik beşeri ve teknik kapasitesi, tüm eşya ve taşıtların %100 fiziki muayeneye tabi tutulabileceği seviyeye kadar artırılabilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2016	Kaçakçılıkla mücadelede görevli personel ile X-ray cihazı, CCTV, araç takip sistemleri ve dedektör köpeklerden oluşan teknik ve teknolojik altyapının kademeli olarak artırılarak tüm eşya ve taşıtların %100 fiziki muayeneye tabi tutulabilmesi için gerekli seviyeye ulaştırılması ve kaçakçılıkla mücadelede etkinliğin artırılmasına yönelik personel eğitimlerinin yoğunlaştırılması sağlanacaktır.
11	Gelir idaresi organizasyon yapısı daha etkin hizmet vermek amacıyla fonksiyonel ve mükellef odaklı bakış açısı çerçevesinde gözden geçirilecektir.	Gelir idaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2015	5345 sayılı Kanun ile yapılandırılan Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra teşkilatı, günün ihtiyaçlarına göre daha etkin hizmet sunmak amacıyla fonksiyonel ve mükellef odaklı bakış açısı çerçevesinde yeniden gözden geçirilecektir. Bu kapsamda özellikle taşra teşkilatında yeknesaklığın sağlanması amaçlanmaktadır.
Politika 2.2: Vergiye gönüllü uyumun artırılması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	Amme borçlusunun tüm mal varlığına ilişkin bilgilere elektronik ortamda ulaşılabilmesine imkân sağlamak üzere ilgili kurumlarla işbirliği yapılacaktır.	Gelir idaresi Başkanlığı	Maliye Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, İlgili diğer kurum ve kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Vergi ve diğer mali yükümlülüklerin zamanında ödenmesini sağlamak amacıyla kurumlar arasında yapılacak protokoller çerçevesinde bilgi paylaşımı ve işbirliği geliştirilerek tahsilatın etkinliği artırılacaktır.
13	Yükümlülerin takip edilen alacaklarının tahsilinin sağlanması amacıyla tüm mal varlığına ilişkin bilgilere elektronik ortamda ulaşılabilmesine imkân sağlamak üzere ilgili kurumlarla işbirliği yapılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, İlgili diğer kurum ve kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Gümrük idarelerinde takip edilen alacakların zamanında ödenmesini sağlamak amacıyla kurumlar arasında yapılacak protokoller çerçevesinde bilgi paylaşımı ve işbirliği geliştirilerek tahsilatın etkinliği artırılacaktır.

14	Vergi tahsilatında bankacılık sisteminin kullanılmasını geliştirecek, tahsilat kanalları çeşitlendirilecektir.	Gelir İdaresi Başkanlığı	Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Bankalarda Web-Banka-Tahsilatları modelinin geliştirilmesi, banka ortamlarında program geliştirme, bankaların internet şubelerinden ve Otomatik Para Çekme Makinelerinden (ATM) vergi tahsilatı yapılımasının yaygınlaştırılması çalışmaları devam ettirilecek, alternatif ödeme imkânları geliştirilecektir.
15	Yükümlüler tarafından beyan edilen gümrük kıymetinin kontrolü amacıyla, ithal edilen eşyalara ilişkin yapılan tüm para transferlerinin gümrük idaresine bildirimini sağlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Merkez Bankası, Bankalar	Ocak 2015 - Haziran 2015	Bankalar aracılığıyla ithalatlara ilişkin gerçekleştirilen para transferleri gümrük idarelerine elektronik ortamda aktararak bunların ithalat beyannameleri ile ilişkilendirilmesi sağlanacaktır. İthalat ile ilgili kurulumun ama yurtdışına yapılan serbest para transferlerine ilişkin bilgilerin, Merkez Bankasından temin edilmesine yönelik gerekli yasal ve teknik düzenlemeler yapılacaktır.
16	E-tebligat sistemi kurulacaktır.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2015	E- tebligat sistemi ile mükellefe elektronik ortamda vergi yükümlülüklerine ilişkin tebliğ işlemi gerçekleştirilecektir.
17	İnternet üzerinden ihbar bildirimlerinin alınması sağlanacaktır.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2015	Vergi kayıp ve kaçığına ilişkin ihbarların daha hızlı ve kolay bir şekilde alınıp işleme konulmasına yönelik olarak mevcut başvuru yollarına alternatif bir kanal oluşturulacak, ölçülebilir ve izlenebilir istatistiksel bilgiler sağlanacaktır. Bu çerçevede kullanıcılara İhbar Bildirimi Girişi, İhbar Sonucu Sorgulama, İhbar Bildirimi Geri Aranıma Kaydı Oluşturma, Şikâyet ve Öneri Bildirimleri vb. hizmetler sunulacaktır.
18	Veri ambarı bilgi çeşitliliği artırılabilecektir.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Haziran 2017	Veri ambarında bulunan bilgiler analiz edilerek ihtiyaç duyulacak yeni veriler belirlenecek, mevcut ve temin edilecek veriler vasıtasıyla önleyici denetim faaliyetleri kapsamında veri ambarının kapasitesi ve etkinliği artırılarak gönüllü uyum düzeyinin yükseltilmesi sağlanacaktır.

Politika 2.3: Mükelleflere sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
19	Gelir İdaresi Başkanlığı süreç yönetimi sisteminin kurulması, iş ve işlem süreçlerinin değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi sağlanacaktır.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2016	Merkez ve taşra teşkilatı yapısı analiz edilecek, iş ve işlem akışları gözden geçirilerek süreç bazı yönetim anlayışı ile yeniden tasarlanacaktır. Süreç yönetimi ile merkez ve taşra birimlerinin iş ve işlemlerinde koordinasyon ve uygulama birliği sağlanacaktır. Bu yolla Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra birimlerinde sunulan hizmetler arasında aksaklıklara yol açan, verimliliği düşüren iş ve işlem süreçlerinde sadeleştirmeye gidilerek hizmet kalitesinde sürdürülebilir artışın sağlanması amaçlanmaktadır.
20	Gümrük idaresinin iş süreçleri daha etkin ve hızlı hizmet verilmesi amacıyla yeniden gözden geçirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Haziran 2016	Gümrük idaresinin tüm kara, hava, deniz kapıları ile iç gümrüklerinin iş süreçleri daha etkin ve hızlı hizmet vermek amacıyla gözden geçirilecektir. Gereksiz iş adımları ayıklanacak, gümrük işlemlerinin ve denetimin daha etkin yapılmasını sağlayacak iç kontrol mekanizmaları oluşturulacaktır. Bu kapsamda özellikle taşra teşkilatında yeknesaklığın sağlanması hedeflenmektedir.
21	Mükellef memnuniyeti düzenli olarak ölçülecektir.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sunulan hizmetler hakkında mükellef memnuniyetini ölçmeye yönelik anketler periyodik olarak uygulanacak ve anket sonuçları mükellef memnuniyetini artırmaya yönelik kullanılacaktır.
22	Mükellef Geri Bildirim Sistemi yenilenecektir.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2015	Mükelleflerin sorun, öneri ve teşekkürlerini internet ortamında alan mükellef geri bildirim sisteminin (MÜGEB) etkinliği artırılarak daha verimli kullanım için yenilenecektir.
23	Mükellef Hizmetleri Merkezleri yaygınlaştırılacaktır.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mükellefle yüz yüze danışma, beyanname doldurma ve sorgulama hizmeti sunan Mükellef Hizmetleri Merkezinin etkinliği artırılabileceği il merkezlerinde, küçük illerde rahatlıkla ulaşabileceği il merkezlerinde, küçük illerde ise Vergi Dairesi Başkanlığı/Defterdarlık yapısı içinde Mükellef Hizmetleri Merkezleri oluşturulacaktır.

24	Mükelleflere elektronik ortamda sunulan hizmetler geliştirilecek ve bazı uygulamalara mobil platformlar vasıtasıyla da ulaşılması sağlanacaktır.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2016	Mükelleflere sunulan hizmetlerin kapsamını, çeşitliliğini ve erişilebilirliğini artırmak üzere, önceden hazırlanmış beyanname uygulamaları genişletilecek, e-fatura, e-arşiv ve e-defter uygulamaları yaygınlaştırılacak ve yeni nesil ödeme kaydedici cihaz projesi geliştirilecektir. Ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığı internet sitesi aracılığıyla sunulan hizmetlere mobil platform uygulamaları ile ulaşılmasına imkân sağlanacaktır.
Politika 2.4: Takdir ve uzlaşma komisyonlarının iş üretme kapasitesinin etkinleştirilmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
25	Uzlaşma komisyonlarının iş süreçleri ve karar alma mekanizmaları etkinleştirilecektir.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2016	Uzlaşma müessesine ilişkin olarak uygulamada karşılaşılan sorunlar gözden geçirilecektir. Bu kapsamda komisyonların iş süreçleri ve karar alma mekanizmaları tanımlanarak etkinleştirilecektir.
26	Takdir komisyonlarının oluşumu, iş süreçleri ve karar alma mekanizmaları etkinleştirilecektir.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2016	Takdir komisyonlarının oluşumu, üyelerin seçimi, karar alma mekanizmalarının tanımlanması ve iş süreçlerinin belirlenmesi tamamlanarak, bunlara bağlı ortaya çıkan sorunlar irdelenecektir. Bu çalışmalar neticesinde gerekli mevzuat değişiklikleriyle iyileştirmeler yapılması amaçlanmaktadır.
Politika 2.5: Yabancı vergi idareleriyle işbirliğinin artırılması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
27	Yabancı vergi idareleriyle işbirliğinin artırılmasına yönelik karşılıklı tecrübe ve bilgi paylaşımı gerçekleştirilecek, ortak eğitim faaliyetleri düzenlenecektir.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yabancı vergi idareleriyle işbirliğinin artırılması için tecrübe ve bilgi paylaşımı ile ortak eğitim faaliyetleri geliştirilmesine çalışılacaktır. Bu kapsamda OECD ülkeleriyle ikili ve çok taraflı Mutabakat Zaptları imzalanacak ve AB ülkeleriyle de Fiscalis, TAEX gibi ortak eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesine devam edilecektir. Ayrıca İkili ilişkiler ve Başbakanlık Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı Başkanlığı (TIKA) ile Maliye Bakanlığı arasında yapılmış bulunan İşbirliği Protokolü çerçevesinde, Bölge Ülkelerinden gelen talepler değerlendirilerek Gelir İdaresi Başkanlığı faaliyet alanına giren konularda yabancı kamu görevlilerine kısa süreli eğitimlerin verilmesi planlanmaktadır.

28	Ülkeler arasında vergi konularında elektronik bilgi değişimini 2018 yılı sonuna kadar hayata geçirmeyi kararlaştırmışlardır. Bu kapsamda ülkemizde hukuki ve teknik alt yapının oluşturulması sağlanacaktır.	Gelir İdaresi Başkanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	G20 ve OECD ülkeleri vergi konularında elektronik bilgi değişimini 2018 yılı sonuna kadar hayata geçirmeyi kararlaştırmışlardır. Bu kapsamda ülkemizde hukuki ve teknik alt yapının oluşturulması sağlanacaktır.
Bileşen 3: Vergilemede Uygulanabilirliğin Artırılması					
Politika 3.1: Vergi mevzuatına ilişkin düzenlemelerin toplumun ve ilgili tarafların katkıların alındığı bir süreç içinde gerçekleştirilmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
29	Vergi düzenlemelerine ilişkin tasarılar toplumun ve ilgili tarafların görüşlerine sunulacaktır.	Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2016	Vergi düzenlemelerine ilişkin tasarılar Başbakanlığa gönderilmeden önce yeterli bir süre boyunca Gelir Politikaları Genel Müdürlüğü veya Gelir İdaresi Başkanlığının internet sitesinde yayımlanarak toplumun ve ilgili tarafların bilgisine sunularak, görüşlerinin alınmasına imkân sağlanacaktır.
30	Yeni yürürlüğe giren vergi düzenlemelerine ilişkin uygulama safhasında görüş ve önerilerin alındığı bir sistem oluşturulacaktır.	Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2016	Vergi düzenlemesine muhatap kişi ve kurumların görüş ve önerilerinin alınmasını sağlamak üzere bir sistem oluşturulacaktır.
Politika 3.2: Vergi mevzuatının sadeleştirilmesi çalışmalarının sürdürülmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
31	Yeni Vergi Usul Kanunu Tasarısı taslağı hazırlanacaktır.	Gelir İdaresi Başkanlığı	Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Mart 2015	Vergi Usul Kanununun uluslararası standartlara ve modern vergi ilkelerine uygun bir yapıya kavuşması sağlanacaktır. Bu kapsamda Tasarı, basitlik ve sadeliği, vergiye uyum maliyetinin azatılmasını, mükellef haklarının gözetilmesini, uyuşmazlıkların kısa sürede çözülmesini, vergi cezalarının gönüllü uyumu arttıracak şekilde caydırıcı bir yapıya kavuşturulmasını esas alacaktır.
32	Vergi kanunlarına ilişkin ikincil mevzuat sadeleştirilecektir.	Gelir İdaresi Başkanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2015	Uygulamada karşılaşılan sorunların tespiti amacıyla ikincil vergi mevzuatı gözden geçirilecek ve mükelleflere zaman ya da ekonomik olarak en az maliyet yükleyecek şekilde sadeleştirilecektir.

Bileşen 4: Kamu Gelirleriyle İlgili İstatistiklerin Etkinleştirilmesi

Politika 4.1: Kamu gelirleriyle ilgili istatistiklerin kapsamının, ayrıntısının ve kalitesinin artırılması, erişiminin kolaylaştırılması

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
33	Politika üretimine katkı sağlamak üzere kamu gelirleriyle ilgili ilave istatistik ihtiyacı tespit edilecektir.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Üniversiteler, STK	Ocak 2015 - Haziran 2015	İlgili tarafların görüşleri uygun iletişim kanalları kullanılarak alınacak ve bu görüşler çerçevesinde üretilebilecek ilave istatistiklerin paylaşılacağı takvim süreci tespit edilecektir. Söz konusu uygulama her yıl düzenli olarak yapılacaktır.
34	Politika üretimine katkı sağlamak üzere yeni istatistikler üretilecektir.	Gelir İdaresi Başkanlığı	Maliye Bakanlığı	Haziran 2015 - Haziran 2016	Politika yapımına katkı sağlanması amacıyla ilgili tarafların talep ettiği ilave istatistikler üretilecektir.
35	Genel yönetim gelirleri uluslararası kriterlere tam uyumlu olarak üçer aylık dönemler itibarıyla yayımlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kapsam, sınıflama, kayıt esası ve diğer metodolojiler bakımından GFSM 2014 ile uyumlaştırılmış genel yönetim gelir istatistikleri üçer aylık dönemler halinde ilan edilecektir.

Bileşen 5: Yerel Yönetim Öz Gelirlerinin Artırılması

Politika 5.1: Yerel yönetimlerin öz gelirlerinin artırılması

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
36	Emlak vergisi uygulamasına ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri tespit edilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Ocak 2015 - Haziran 2015	İlgili tarafların katılımıyla oluşturulacak teknik komisyon vasıtasıyla belirlenen sorun ve çözüm önerilerini içeren bir rapor hazırlanacaktır.
37	Emlak vergisinde değişiklik içeren mevzuat taslağı hazırlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Haziran 2015 - Haziran 2016	Hazırlanan rapor çerçevesinde belirlenen hususları dikkate alarak Emlak Vergisi sistemini etkin hale getirecek değişiklikleri içeren taslak mevzuat hazırlanacaktır.

38	İmar planı değişiklikleri ve kamu yatırımları sonucu oluşacak gayrimenkul değer artışlarından kamunun pay almasını sağlayacak bir mekanizma geliştirilecektir.	Maliye Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Tasarıfların üretken yatırımlara yönlendirilmesi amacıyla, imar değişikliği veya kamu yatırımları sonucu oluşan değer artışlarından kamunun pay almasını ve gayrimenkullerde değer artışına yol açacak bazı kamu yatırımlarına yararlanıcıların katkıda bulunmasını sağlayacak bir sistem geliştirilecektir.
39	Yerel yönetimlerin diğer gelirleri artıracak ve bu gelirlerin genel vergi sistemiyle uyumu sağlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yerel yönetimlerin öz gelirlerini artırmaya yönelik mevzuat ve uygulamalar gözden geçirilecektir. Bu kapsamda öz gelirlerin etkinliğinin artırılması ve merkezi yönetim gelirleriyle uyumunu artırmaya ilişkin taslak mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır.
40	Belediye alacaklarının tahsilatının etkinliği artırılabilecektir.	İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Gelir İdaresi Başkanlığı, Belediyeler	Ocak 2015 - Aralık 2015	Özellikle küçük ölçekli belediyelerdeki tahakkuktaki etkisizliğin azaltılmasına ve düşük alacak tahsilat oranlarının artırılmasına yönelik rapor hazırlanacak ve bu rapordaki öneriler dikkate alınarak, gerekli düzenlemeler hayata geçirilecektir.
Politika 5.2: Hesap verme sorumluluğunun geliştirilmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
41	İl Özel İdareleri ve Belediyelerin internet sitesi kurması ve belirli bilgileri burada yayımlaması zorunlu hale getirilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TUBİTAK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Mahalli idarelerin aldığı kararlar ve yaptığı harcamalar konusunda vatandaşın daha hızlı ve güvenilir bilgi edinmesi sağlamak, şeffaflık ve hesap verilebilirliği tesis etmek amacıyla İl Özel İdareleri ve Belediyelerin internet sitesi kurmalarını, mali tablolarını, faaliyet raporlarını, aldığı önemli kararları vb. bilgileri internet sitelerinde yayımlamalarını zorunlu kılabilecek mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.
42	Mahalli idarelerin borçlanma sistemi, hesap verilebilirliği güçlendirecek mahiyette düzenlenecektir.	İçişleri Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, İLBANK, Belediyeler, İl Özel İdareleri	Ocak 2015 - Aralık 2015	Mahalli idarelerin borçlanma sistemi gözden geçirilerek borçlanmanın nesnel kriterlere bağlanmasıyla ilgili düzenleme Aralık 2015 tarihine kadar hazırlanacaktır.

7. İŞ VE YATIRIM ORTAMININ GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

İş ve yatırım ortamına ilişkin sorunlardan bürokratik süreçler, hukuki süreçler ve yatırım yeriyle ilgili olanlar öne çıkmaktadır. Bu sorunların daha etkin bir koordinasyonla çözülmesinin, yatırıma ilişkin belirsizlikleri azaltarak gerek yerli gerek doğrudan yabancı yatırımları kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Bu programda, iş ve yatırım ortamının öncelikli sorunlarına odaklanılarak, yatırımcının karşılaştığı belirsizliklerin giderilmesi ve sorunların hızla çözülmesi, bunun için mevcut mekanizmaların iyileştirilerek yatırımların artırılması amaçlanmaktadır.

2. Programın Hedefi

- Özel sektör yatırımlarının GSYH'ya oranının 2018 yılı sonunda yüzde 19,3'e çıkarılması
- Plan dönemi boyunca (gayrimenkul hariç) kümülatif uluslararası doğrudan yatırım tutarının 92,8 milyar dolara ulaşması
- İş Yapma Kolaylığı Endeksi sıralamasında ilk 40 ülke arasına girilmesi
- Süreçlerin iyileştirilmesi suretiyle yatırım yeri tahsis miktarının artırılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum ⁽¹⁾	2014	2015	2016	2017	2018
İş Yapma Kolaylığı Endeksinde Türkiye'nin sırası ⁽²⁾	51	55	52	48	45	40
Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişi ⁽³⁾ (Milyar Dolar)	10,4	10,3	11,9	16,8	25,5	28,3
Özel yatırımların GSYH içindeki payı (Yüzde)	15,6	15,7	16,0	16,6	17,5	19,3

(1) Aksi belirtilmedikçe 2013 yılı gerçekleşme rakamlarıdır.

(2) Dünya Bankası, İş Ortamı Raporu, İş Yapma Kolaylığı Endeksi

(3) TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri, gayrimenkul hariç rakamdır.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Ekonomi Bakanlığı

1. Bileşen: Bürokratik Süreçlerin İyileştirilmesi / Başbakanlık
2. Bileşen: Hukuki Süreçlerin İyileştirilmesi / Adalet Bakanlığı
3. Bileşen: Yatırım Yeri Temininin Kolaylaştırılması / Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
4. Bileşen: İş ve Yatırım Ortamıyla İlgili Yönetişimin Bölgesel Düzeyde Geliştirilmesi / Kalkınma Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Bürokratik Süreçlerin İyileştirilmesi

Politika 1.1: Bürokratik süreçlerin hızlı ve etkili işlemlerini sağlayacak, yatırımcıların maruz kaldığı doğrudan ve dolaylı maliyetleri düşürecek düzenlemelerin uygulamaya geçirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Şirket kuruluş ve şube açılış işlemlerinde maliyetler azaltılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı (TYDTA), TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2016	Şirket kuruluş ve şube açılışında noter, sicil, sicil gazetesi ve Odalardaki işlemler gibi maliyet unsurları maktu olarak veya işlem konularına göre belirlenecektir. Söz konusu işlemlerin daha az maliyetle gerçekleştirilmesine yönelik mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.
2	İşyeri açma ve çalışma ruhsatlarında basitleştirme ve uygulama birliği sağlanacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı), Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TYDTA, Türkiye Belediyeler Birliği, İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Sadece yerel yönetimlerin izin veya ruhsat vermesiyle faaliyete başlama imkanı bulunmayan işyerleri için birden fazla izin/ruhsat alınması usulüne son verilecektir. 3572 sayılı Kanun ve İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte düzenleme yapılarak bu tür işlemler için izin başvurularının ortak başvuru noktasından yapılması veya izinlerin ilgili kurumlar ve yerel yönetimlerden oluşan bir heyet tarafından verilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Konuyla ilgili gerekli koordinasyon Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı) tarafından sağlanacaktır. - İşyeri açma ve çalışma ruhsatlarında büyükşehir belediyeleri ile belediyeler arasında uygulama birliği sağlanacaktır. Büyükşehir belediyeleri ile diğer belediyeler arasında işyeri açma ve çalışma ruhsatları ile ilgili uygulama farklılıkları tespit edilecektir. Bu uygulama farklılıkları giderilerek istenen belgelerin sayısı ve türü bakımından yeknesaklık sağlanacaktır. Konuyla ilgili gerekli koordinasyonu İçişleri Bakanlığı yerine getirecektir.

3	İşletmelerin faaliyet döneminde çeşitli kurumlara yapılan bildirimlerin basitleştirilmesi sağlanacaktır.	Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı)	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Haziran 2016	İşletmeler tarafından faaliyet döneminde SGK, İŞKUR, Vergi Dairesi gibi çeşitli kurumlara yapılan aynı ve birbirine benzer bildirimler tespit edilecektir. Birbirinin tekrarı niteliğinde olan bildirimlerin kaldırılması veya bu bildirimlerin yapılmasının kolaylaştırılması (örneğin bir kuruma yapılan bildirim diğer kuruma yapılmış sayılması veya diğer kurumca elektronik olarak alınabilmesi vb.) sağlanacaktır.
4	TSE'de kalite ve uygunluk değerlendirmesi belgelerinin alınmasına ilişkin süreçlerde iyileştirme sağlanacaktır.	Türk Standartları Enstitüsü	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	İSO 9000 ve diğer kalite belgelerinin verilme süreçleri incelenecek, başvuruda istenilen belgeler arasından mükerrer olanlar veya başka kurumlardan ve/veya internet üzerinden temin edilebilecek belgeler ayıklanacak ve belge alma sürecinin kolaylaştırılması sağlanacaktır. Ayrıca bu kapsamda diğer kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları ile yapılan yazışmalar gözden geçirilerek gereksiz nitelikteki olanlar azaltılacaktır.
5	Enerji lisans/ruhsat/izin işlemleri basitleştirilecektir.	EPDK	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Enerji yatırım süreçlerini kolaylaştırmak üzere EPDK tarafından lisans/ruhsat/izin işlemlerinde istenen belgelerin azaltılması ve elektronik ortamda temini mümkün olan belgelerin başvuru sahiplerinden alınmaması yönünde düzenleme yapılacaktır.
6	Ülke ekonomisi için büyük önem arz eden yatırımların izin ve yatırım yeri temini süreçlerinin hızlı ve etkin bir biçimde yürütülmesine ve sonuçlandırılmasına yönelik mekanizma oluşturulacaktır.	TYDTA	Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı), Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ülke ekonomisi için büyük önem arz eden yatırımlarda yatırım yeri temini sürecini ve yatırım devreye girinceye kadar gerekli izin, ruhsat ve belge süreçlerini hızlandırmak amacıyla koordinasyonu sağlamak üzere kurulacak mekanizmaya ilişkin mevzuat altyapısı oluşturulacaktır. Bu kapsamda söz konusu mekanizmanın yapısı, yatırımların kapsamı ve yürütülecek süreçlerin niteliği belirlenecektir.
7	Standart Maliyet Modeli uygulamaya geçirecektir.	Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı)	TOBB, TİM, TUSİAD, YASED ve İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Haziran 2015	Standart Maliyet Modeli (SMM) tanımı ve uygulaması, yapılacak değişiklik ile Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Yönetmeliğine dahil edilecektir. Yönetmelik değişikliği sonrasında yürürlükte olan mevzuatın Standart Maliyet Modeli ile değerlendirilmesinin sağlanması için Başbakanlık tarafından bir Genelge yayımlanacaktır.
8	Madencilik sektöründe ruhsat güvencesinin artırılmasını teminen, Maden Kanunu'nda yer alan ruhsat iptali düzenlemeleri gözden geçirilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Maden İşleri Genel Müdürlüğü)	TOBB, TİM	Ocak 2015 - Haziran 2015	3213 sayılı Maden Kanunu'ndaki ve Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği'ndeki ruhsat iptali ile ilgili hükümler değerlendirilerek, mümkün olduğunca, ruhsat iptalleri yerine makul ölçülerde idari para cezası ve benzeri hükümler getirilecektir.

9	İhracat süreçlerindeki maliyetler ve süreler tespit edilerek çözüm önerileri geliştirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	TOBB, TIM, YASED	Ocak 2015 - Haziran 2015	İhracat süreçlerine ilişkin tüm dışsal maliyetlerin belirlenmesi, süreçlerin sürelerinin detaylı bir biçimde incelenerek iyileşme gerektiren alanların tespiti ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi sağlanacaktır.
10	Sözleşmelerden alınan damga vergisi başta olmak üzere Damga Vergisi Kanunu'nun bazı hükümleri gözden geçirilecektir.	Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı)	TOBB, TIM, TÜSİAD, YASED, TURMOB	Ocak 2015 - Haziran 2015	Yatırımları daha fazla teşvik edebilmek amacıyla, ekonomik ve mali etkileri dikkate alınarak, 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun bazı hükümleri ve uygulamaları gözden geçirilecektir.
Politika 1.2: Kamunun iş dünyasına sunduğu hizmetlerin bütünlüklük bir yapıda elektronik ortama taşınması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
11	Kamunun iş dünyasına elektronik ortamda sunduğu hizmetler tespit edilecektir.	Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı)	Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, İlgili Diğer Kurumlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kamunun iş dünyasına sunduğu hizmetlerin tespit edilmesine yönelik Başbakanlık tarafından yürütülen Elektronik Kamu Bilgi Yönetim Sistemi kapsamında kamunun iş dünyasına sunduğu hizmetler ve sunulma süreçleri tespit edilecek ve süreçler içerisindeki bürokratik işlemler sadeleştirilecektir.
12	Kamu tarafından iş dünyasına elektronik ortamda sunulan hizmetlerin e-devlet kapısına aktarılması ve sistemlerin birbirleri ile iletişimi sağlanacaktır.	Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı)	Kalkınma Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, İlgili Diğer Kurumlar	Haziran 2015 - Aralık 2016	Kurumlar tarafından elektronik ortamda sunulan hizmetlerin birbirleriyle entegre edilmesi ve e-Devlet Kapısına aktarılması sağlanacaktır.
13	Kamunun iş dünyasına elektronik ortamda sunabileceği hizmetler tespit edilerek, bu hizmetlerin e-Devlet kapısı üzerinden sunulacak şekilde elektronik ortama aktarılması sağlanacaktır.	Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı)	Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı), Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, İlgili Diğer Kurumlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kamu Hizmet Envanterinden ve kurumlardan alınacak bilgiler kullanılarak elektronik ortamda sunulmayan ancak sunulabilecek hizmetler tespit edilecektir. Bu hizmetlerin sunulma süreçleri tespit edilecek, süreçler içerisindeki bürokratik işlemler sadeleştirilecek ve e-Devlet Kapısı üzerinden sunulacak şekilde elektronik ortama aktarılması sağlanacaktır.

Bileşen 2: Hukuki Süreçlerin İyileştirilmesi

Politika 2.1: Türkiye’de iş ve yatırım ortamına ilişkin hukuki süreçlerin ve altyapının geliştirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
14	Hakim ve savcı sayısı uluslararası standartlara yükseltilecek ve karar verme süreçlerinde onlara destek olacak uzmanlık kadroları geliştirilecektir.	Adalet Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	100.000 kişiye düşen hakim sayısında artış sağlanacaktır. Mevzuatta düzenlemeye gidilerek uzmanlık kadroları geliştirilecektir. Bu hususlar yargılamaların daha makul sürede sonuçlandırılmasına yardımcı olacaktır.
15	Bilirkişilik müessesesinin etkinlik ve verimliliğinin artırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.	Adalet Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2017	Bilirkişilik konusunda geniş katımlı ve sorunların tespitine yönelik bir çalışma yürütülerek ihtiyaç duyulan düzenlemeler yapılacaktır. Bilirkişilik uzmanlık alanları belirlenecek ve bilirkişilik müessesesinde mevzuat değişikliği yapılarak akreditasyon sistemi geliştirilecektir. Adli Tıp Kurumu kapasitesi artırılabilecek ve bilirkişilik görüşü için kuruma gelen dosyaların makul sürede sonuçlandırılması sağlanacaktır. Bu kapsamda, - Adli Tıp İhtisas Dairelerinin ve Kurumun ülke genelindeki birimlerinin sayısı artırılabilecektir. - Adli Tıp Genel Kurulunun yapısı gözden geçirilecektir.
16	Arabuluculuk sistemi yaygınlaştırılacak ve sistemin etkinleştirilmesi sağlanacaktır.	Adalet Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TOBB, TESK, Sanayi ve Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları	Ocak 2015 - Aralık 2017	Kısa ve orta vadede arabuluculuğun ülke çapında tanıtımı ile etkin şekilde uygulanmasına yönelik olarak adliyelerde, barolarda, TOBB ve TESK’e bağlı kuruluşlarda arabuluculuk merkezleri kurularak vatandaşlara uzman kişiler vasıtasıyla arabuluculuk müessesesi tanıtılacaktır. Uzun vadede Arabuluculuk Kanununda ve ilgili kanunlarda değişikliğe gidilerek bazı uyumsuzluk türlerinde arabulucuya başvurunun zorunlu olması hedeflenmektedir. İdari yargıda arabuluculuğun uygulanabilir hale getirilmesi ve icra davalarında etkin kullanımının sağlanması planlanmaktadır. Bunların yanında arabuluculuk sistemi ile ilgili adliye bazında ve kamuoyuna yönelik düzenli memnuniyet anketleri yapılacaktır ve arabuluculara yönelik bir eğitim modülü oluşturulacaktır.

17	Adli ve İdari yargıda uyuşmazlıkların yargı öncesi çözüm usulleri geliştirilecek ve etkin hale getirilecektir.	Adalet Bakanlığı	Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Adli ve İdari yargıya gelen iş yükünün azaltılması amacıyla 659 sayılı KHK'nın sulhe ilişkin hükümlerinin uygulanmasında meydana çıkan sorunlar ile ilgili olarak Maliye Bakanlığı ile birlikte farkındalık ve eğitim çalışması yapılacaktır.
18	İş dünyasına yönelik düzenli aralıklarla yargıya güven ve memnuniyet anketleri yapılacaktır.	Adalet Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Türkiye Yatırım Tanıtım ve Destek Ajansı, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2018	İş adamları ve yabancı yatırımcılara yönelik yargıya güven ve memnuniyet anketleri yapılması için sistem oluşturulacaktır. (Haziran 2015)
19	Meslek birliklerinin hakem heyeti uygulamaları etkin hale getirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, Meslek Birlikleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Hukuk uyuşmazlıklarının tarafların seçmiş olduğu hakemler yoluyla çözümünü öngören Tahkim Kurumunun etkinleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu sayede yargıya gelen iş yükü azalacak ve sözleşmelerin icrası daha kısa bir sürede yerine getirilecektir. Meslek birlikleri hakem heyetleri uygulamalarını yaygınlaştırmak için iş dünyasına yönelik farkındalığı artırıcı seminerler, Sanayi ve Ticaret Odaları üyelerine Tahkim Kurumunun kullanımına yönelik eğitimler verilecek, sempozyumlar düzenlenecek ve tahkimi tanıtıcı broşürler hazırlanacaktır.
20	İcra müdürlüklerinin örgütsel yapısında verimlilik ve etkinliğinin artırılmasına yönelik değişikliğe gidilecektir.	Adalet Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2017	Türkiye genelinde yeni icra dairelerinin kurulması çalışmaları tamamlanacaktır. İcra ve İflas sisteminin etkinliğini ve verimliliğini artırmak üzere İcra ve İflas Kanunu'nda değişiklikler yapılacaktır. Özellikle abonelik sözleşmelerinden doğan alacakların icra takibinden başka alternatif yollardan tahsil sağlanacaktır. Küçük alacaklar ile ilgili çalışmalar 2016 yılında tamamlanacaktır.
21	Şirketlerin iradi tasfiyesi sürecine yönelik düzenleme yapılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, TOBB, Sanayi ve Ticaret Odaları	Ocak 2015 - Aralık 2016	Türk Ticaret Kanunu'nun şirketlerin iradi tasfiyesine yönelik maddeleri paydaşların katılımı ile gözden geçirilerek süreçlerin makul sürede sonlanmasını sağlamak üzere düzenleme yapılacaktır.

22	Ülkemizde fikri ve sınai hak ihlallerinin boyutuna yönelik öngörü sağlayacak ve ilgili tüm kurumlar tarafından erişilebilir ortak, çok amaçlı ve kapsamlı bir veri tabanı gereksinimine yönelik analiz çalışması yapılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yargıtay, TPE, TOBB, TIM, TÜSIAD, YASED, MÜSIAD	Ocak 2015 - Haziran 2015	Fikri ve sınai hak ihlalleri ile mücadele kapsamında ilgili tüm kurumlar tarafından erişilebilir ortak ve ulusal bir veri tabanı oluşturulması konusunda analiz yapılmasına yönelik çalışma grubu kurularak, çalışma raporu hazırlanacaktır.
Politika 2.2: Mevzuatın uluslararası standartlara ve en iyi uygulamalara uygun şekilde güncellenmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
23	Uluslararası uygulamalar ve ihtiyaç durumu gözeticilerle özellikle iş ve ticaret uyumsuzluklarına bakmak üzere mahkemelerde ihtisaslaşma yaygınlaştırılacaktır.	Adalet Bakanlığı	HSYK, TOBB, Sanayi ve Ticaret Odaları	Ocak 2015 - Aralık 2016	İş dünyasını ilgilendiren konularda adli ve idari yargıda (İmar hukuku gibi) ihtisas mahkemeleri oluşturulacak veya HSYK tarafından mahkemeler işbölümü esasına göre iş ve ticaret uyumsuzluklarına bakmak üzere görevlendirilecektir.
24	İş dünyasını ilgilendiren mevzuat ve yüksek mahkeme içtihatlarının yabancı dillere çevrilmesi sağlanacaktır. Yabancılar için hukuki prosedür rehberleri hazırlanacaktır.	Adalet Bakanlığı	Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Yabancı yatırımcıların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak ilgili hukuki süreç ve içtihatların yabancı dillere çevrilmesine öncelik verilecektir.
25	Yargıda zaman yönetimi uygulamaları geliştirilerek yargılamaların makul sürede bitirilmesi sağlanacaktır.	Adalet Bakanlığı	Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu	Ocak 2015 - Aralık 2016	Adalet Bakanlığı tarafından halen bazı illerde mahkemelerde en çok görülen davaların iş süreçleri çıkarılmakta ve yargılama süresi önceden belirlenerek taraflara bildirilmektedir. Bu sayede yargılama sürecinin öngörülebilirliğinin artırılması amaçlanmaktadır. Bu uygulama önümüzdeki yıllarda diğer adliyelere yaygınlaştırılacaktır. Bu uygulama kapsamında, yargılamanın makul sürede bitirilmesine yönelik bazı araçlar ve denetim mekanizmaları geliştirilecektir.

Bileşen 3: Yatırım Yeri Temininin Kolaylaştırılması

Politika 3.1: İllerde yatırıma uygun arazi envanterinin yatırımcıya etkili ve etkin bir şekilde sunulması amacıyla coğrafi bilgi sistemleri altyapısının geliştirilerek kullanılması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
26	Yatırıma uygun arazilerin kullanılabilmesi amacıyla kurumların güncel verilerini kullanan internet tabanlı bir sorgulama yazılımı/arayüzü hazırlanarak kullanıma açılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü)	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, OSBUK, İlgili Kalkınma Ajansları, İlgili Büyükşehir Belediyeleri, İlgili Belediyeler	Ocak 2015 - Aralık 2016	<p>1. Tüm kurumların paydaş olarak yürütecekleri işlem adımları şunlardır:</p> <ul style="list-style-type: none"> - TYDTA tarafından ilgili kuruluşlarla beraber yatırım yeri belirleme kriterleri oluşturulacaktır. - Veritabanı tasarımları gerçekleştirilecektir. - Kriterlerin veri ihtiyaçları ve web servisleri belirlenecektir. - Web servislerinin birbirleri ile güvenlik, erişim kısıtlılıkları vb. konularda iletişim çalışmaları yapılacaktır. - İlgili kurumların web servisleri düzenlenecektir. - Web servislerinden gelen veriler için analiz kriterleri belirlenecektir. - Sorgulamaları oluşturacak yapılar belirlenecektir. - Analiz sonuçlarının raporlanması ve çıktıların web servisleri ile sunulması sağlanacaktır. - Kurum ve kuruluşların süreçleri hakkında detaylı bilgiler verilerek yönlendirmeler yapılacaktır. - Elektronik olarak işlemlerin yapılmasına imkan veren hizmetler birleştirilecektir. <p>2. Bu kapsamda hazırlanacak olan projenin, pilot illerde denendikten sonra Türkiye geneline yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Güncel verilerin sayısal ortamda bulunup bulunmaması durumu da incelenerek gerekli verilerin elde edilmesini sağlayacak detay projeler de ilgili kurumlarca görüşülerek oluşturulacaktır.</p> <p>Halen Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi (TUCBS) Temel Veri Temalarının İçerik ve Değişim Standartları tanımlanmış ve Türkiye Ulusal Coğrafi Veri Portalı (GEOPORTAL) oluşturulmuştur. TUCBS Veri Temaları için İçerik ve Standartların geliştirilmesi çalışmalarına başlanılmıştır.</p>

Politika 3.2: İllerde yatırıma uygun arazilerin tespiti ve arazi envanterinin oluşturulması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
27	Milli Emlak Otomasyon Projesi (MEOP) kapsamında hazine arazisi verileri pilot bir il için elektronik ortamda sunulacaktır.	Maliye Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü), Kalkınma Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Valilik (Deferdarlık), Kalkınma Ajansı, Büyükşehir Belediyesi / Belediye	Ocak 2015 - Aralık 2015	<p>Milli Emlak Otomasyon Projesi kapsamında; Milli Emlak Genel Müdürlüğü idaresi altında olan ve Türkiye yüzölçümünün yarısından fazlasını oluşturan "Taşınmaz Bilgi Bankası" kurulmuş ve bu taşınmazlarla ilgili tüm işlemlerin tam otomasyon ortamında kontrol, denetim ve yönetilmeleri sağlanmıştır.</p> <p>MEOP üzerinden yapılacak sorgulamalar ile özellikle büyük ölçekli, katma değeri yüksek yatırımlar için uygun hazine arazilerinin belirlenmesi ve gerekli diğer izin ve tahsis süreçlerine hızla geçilmesi mümkün olabilecektir.</p> <p>Politika 1'de hazırlanan yazılım aracılığıyla MEOP Sisteminin ulusal ölçekte diğer kurum ve kuruluşların da kullanımına sunulabilmesi için;</p> <ul style="list-style-type: none"> - İlgili kuruluşlar ile yapılacak ortak çalışmalarla ihtiyaçların ve veri paylaşım kriterlerinin belirlenmesi, - Belirlenen veri paylaşım kriterlerine göre MEOP sisteminde web servislerinin hazırlanması ve yayınlanması, - Güncel verilerin sayısal ortamda sisteme entegrasyonu, konularında detay projeler oluşturulacak ve sistem altyapısı hazırlanacaktır. <p>Üretilecek yüksek çözünürlüklü ortofoto verileri kullanılarak;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Üke düzeyinde bina, yol, yükseklik modelleri vb. temel coğrafi veri setlerinin üretilmesi ve coğrafi veri altyapısının güçlendirilmesi, <p>Bu verilerin daha fazla ve yaygın kullanımı ile işlemlere hız ve doğruluk kazandırılması,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oluşturulacak veri setlerinin coğrafi portal üzerinden sunulması, görüntüleme servislerinin paylaşımı, - Bakanlığın birimlerinin, oluşturulacak coğrafi veri altyapısını kullanarak yapacakları projelerde atlık veri temini sağlanması amaçlanmaktadır.

28	Pilot bir ilde, çevre düzeni planları MEOP verilerinin değerlendirilmesine imkan verecek şekilde belirlenen standartlara uygun olarak sunulacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü)	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü), Ekonomi Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı	Ocak 2015 - Aralık 2015	<p>Çevre düzeni planları ve mülkiyet bilgilerinin sistemde birleştirilmesinin ardından çevresel faktörler açısından bir problem teşkil etmeyecek "Yatırma Uygun" arazilerin potansiyellerinin, ülkemiz için öncelikli yatırım konuları ile beraber değerlendirilmesi ve arazinin hangi sektör için uygun olduğunun belirlenmesi sağlanacaktır.</p> <p>MEOP ile TAKBİS ve MEGSİS verilerinin TUCBS kapsamında yer almasıyla yatırım uygun yerlerin planla ilişkilendirilmesi sağlanmış olacaktır. Güncel verilerin sayısal ortamda bulunup bulunmaması durumu da incelenerek gerekli verilerin elde edilmesini sağlayacak detay projeler ilgili kurumlarca görüşülerek oluşturulacaktır.</p> <p>Bu çalışma kapsamında;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Üst ölçekte Çevre Düzeni Planları sayısal ortama ve çalışmaya uygun bir veritabanı altyapısı ile belirli standartlara getirilecektir. - Güncel verilerin sayısal ortamda sisteme entegrasyonu sağlanacaktır. - Üst ölçekte planlar, çevresel faktörler ve sektör kriterleri dikkate alınarak "yatırma uygun" bölgeler tespit edilecektir. - Bu bölgelerin daha detaylı bilgilerinin bulunduğu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (ÇŞB) mekânsal plan verileri (1/1000 ve 1/5000 ölçekli imar planları) ve MEOP, TAKBİS, MEGSİS, TUCBS vb. sistemlerden alınacak verilerle detaylı analizler yapılacaktır.
----	---	---	---	-------------------------	---

29	Pilot bir ilde, OSB içinde yer alan parsel bilgileri sözel ve sayısal olarak sunulmaya hazır hale getirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (Sanayi Bölgeleri Genel Müdürlüğü), Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü)	Kalkınma Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, OSBUK	Ocak 2015 - Aralık 2015	<p>OSB içerisinde yer alan yatırıma hazır parsellerin envanterinin diğer sistemlerle uyumlu hale getirilmesi yatırım sürecini hızlandıracaktır.</p> <p>Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü) altyapısı kullanılarak sistem geliştirilecek ve web tabanlı bir uygulama yazılımı gerçekleştirilecektir. Güncel verilerin sayısal ortamda bulunup bulunmaması durumu da incelenerek gerekli verilerin elde edilmesini sağlayacak detay projeler ilgili kurumlarca görüşülerek oluşturulacaktır.</p> <p>Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve OSBÜK verilerinin sayısal ortama aktarılabilmesi ve bilgi sistemleri altyapısı kullanılarak ulusal ölçekte diğer kurum ve kuruluşların da kullanımına sunulabilmesi amacı ile;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Güncel verilerin sayısal ortamda kurulacak bilgi sistemine entegrasyonu, - OSB bilgi sistemlerinin kurulması, geliştirilmesi ve uygulamaya geçilmesine kadar mevcut ÇŞB altyapısının ve kapasite geliştirme desteğinin kullanılması, verilerin sistem entegrasyonunun sağlanması, - OSB bilgi sistemlerinin yönetilmesi amacı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde web tabanlı bir uygulama geliştirilerek verilerin güncel tutulmasının sağlanması, - Belirlenen veri paylaşım kriterlerine göre kurulacak sistemde web servislerinin hazırlanması ve yayınlanması konularında projeler oluşturulacak ve sistem altyapısı hazırlanacaktır.
30	5403 sayılı ve 3083 sayılı Kanunlar kapsamında yapılan uygulamalar yatırımcı taleplerine cevap verecek şekilde gerçekleştirilecektir.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Diğer Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Haziran 2015	<p>5403 sayılı (17. Maddenin 3. fıkrasında belirtilen şartların düzenlenmesi) ve 3083 sayılı Kanunlar kapsamında yapılan arazi toplulaştırma çalışmalarında geniş alan ihtiyacı olan yatırım projeleri için üst planlarla uyumlu olacak şekilde arazi alternatifleri üretilecektir.</p> <p>Yatırım yeri temininde verimli tarım alanlarının kaybedilmesinin önlenmesi ve verimsiz tarım alanlarının yatırım amaçlı değerlendirilmesi sağlanacaktır.</p>

Politika 3.3: Yatırım yeri tahsis sürecinin hızlandırılmasına yönelik mevzuat düzenlemelerinin yapılması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
31	Yatırım yeri temini ve tahsisine dair süreçlerdeki sorunlara ilişkin ilgili kurumlar tarafından getirilen önerilere uygun mevzuat değişikliklerinin hazırlanması sağlanacaktır.	Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı)	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Kamu taşınmazlarının tahsisinde çeşitli Kurumlarca, farklı mevzuat kapsamında işlemler yürütülmektedir. Bu durum taşınmazların yatırımcılara tahsis sürecini uzatmaktadır. Bu amaçla; - Yatırım yeri temininde ve tahsisinde karşılaşılan güçlüklerin giderilmesine yönelik olarak kamu taşınmazlarının yatırımcılara tahsisini düzenleyen mevzuattaki tüm iş süreçleri Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı tarafından ilgili kurum/kuruluşlarla beraber incelenecek, sorun alanları tespit edilecek ve çözüm önerileri ortaya konulacaktır. - Yatırım yeri temini süreçlerinde hazine arazilerinin yatırımcıya tahsisi aşamasında yatırımcıların yatırımlarını gerçekleştirme kabiliyetleri değerlendirilecektir. - İlgili kurumların uyguladıkları mevzuatta tanımlanan yer tahsisine dair süreçlere yönelik bir kılavuz hazırlanarak yayımlanacaktır. - Mevzuatta saptanan sorumlu konularla ilgili gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılmasına dair hazırlık Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı) tarafından yapılacaktır. - Konunun veri yönetimi, analizi ve sunumu süreçlerini ortaya koyan ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü) tarafından hazırlanarak Başbakanlığa sunulan TUCBS Yönetmelik Taslağı vb. tamamlanmış mevzuatların yürürlüğe girmesi sağlanacaktır.

32	Başta mahalli idareler olmak üzere, yatırım yeri, çevre ve imar izinlerine ilişkin hizmet standartları yeniden değerlendirilerek güncelleştirilecektir.	Başbakanlık (İdareyi Geliştirme Başkanlığı)	İçişleri Bakanlığı, Belediyeler Birliği, TOBB, TIM, TÜSIAD, YASED	Ocak 2015 - Haziran 2015	Yatırım yeri, çevre ve imar izinleri konusunda kamu kurumları arasında yetki çatışma noktalarının tespit edilmesi ve koordinasyon mekanizmaları oluşturularak sorunların çözülmesi gerekmektedir. Özel sektör tarafından konuyla ilgili bir inceleme yapılarak, sorun yaratan noktaların ortaya konulduğu ve çözüme ilişkin beklentilerin yer aldığı bir rapor hazırlanacaktır. Yatırımcıların ve işletmecilerin ilgili kamu kuruluşları tarafından yürütülen yatırım yeri, çevre ve imar izinleri konularındaki iş ve işlemlerine ilişkin öngörülerde bulunabilmeleri ve süreçler hakkında bilgi sahibi olabilmeleri için kamu kuruluşlarının hizmet standartları, hazırlanan rapor çerçevesinde gözden geçirilecek ve revize edilecektir.
33	Endüstri Bölgeleri uygulama sürecinde karşılaşılan sorunlar tespit edilecek ve bu sorunların çözümüne yönelik olarak mevzuatın geliştirilmesi sağlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Başbakanlık (Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü), (Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (ÇED Genel Müdürlüğü)	Ocak 2015 - Aralık 2016	Özellikle "Stratejik ve Büyük Ölçekli Yatırımlar" için önemli bir araç olabilecek Endüstri Bölgelerine ilişkin uygulama sürecindeki sorunlar incelenecek ve gerekli mevzuat değişiklikleri belirlenecek ve hızla uygulamaya konulacaktır.
34	Maliye Bakanlığınca, Endüstri Bölgelerinde tahsislere ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ve kamu taşınmazlarının tahsisine yönelik usul ve esaslarda düzenleme yapılması sağlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ocak 2015 - Haziran 2015	Endüstri bölgelerinin operasyonel hale gelmesi halinde Maliye Bakanlığı tarafından yatırımcılara yapılacak tahsislere ilişkin usul ve esaslar belirlenecektir. Kamu taşınmazlarının tahsisine yönelik usul ve esaslarda düzenleme yapılması gerekli hususlar, özel sektör görüşleri dikkate alınarak belirlenecek ve gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.
35	Organize Sanayi Bölgeleri uygulama sürecinde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak mevzuatın geliştirilmesi sağlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, ilgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	OSB'lerle ilgili mevzuat sadeleştirilecek ve günün şartları çerçevesinde güncellenecektir.

36	OSB parsellerinin rant amaçlı kullanılmasının önüne geçilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Mayıs 2015	OSB'lerde spekülasyon arsa tahsis ve satışlarının önlenmesi için, uygulama yönetmeliğinde belirtilen inşaat başlama ve inşaatı bitirme sürelerine uymayan yatırımcıların arsa tahsislerinin iptalini gerçekleştirmeyen OSB Yönetimlerine yatırım uygulanmasına yönelik düzenleme yapılacaktır.
Politika 3.4: Stratejik ve büyük ölçekli yatırımlara uygun yatırım yerleri hazırlanması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
37	Mevcut çevre düzeni planlarında öncelikli yatırım alanlarının değerlendirilmesi yapılarak, yer seçimi kararları oluşturulacak ve üst ölçekli mekânsal planlama çalışmaları (ÇDP, BKAY) sürdürülerek bu planlarda stratejik ve büyük ölçekli yatırımlara uygun yerler ayrılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Malîye Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, TYDTA, Yerel Yönetimler, Kalkınma Ajansları, Üniversiteler, Meslek Odaları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca ülke topraklarının %95'ini kapsayan alanda, genel arazi kullanım kararını belirleyen Çevre Düzeni Planları (ÇDP) tamamlanmıştır. ÇDP'lerin Düzey-2 Bölgeleri esas alınarak, ülke bütününde stratejik plan kararları, bölge plan kararları, sektörel plan kararları ve il çevre düzeni planı kararları ile uyumlaştırılması sağlanacaktır. Kıyıların, zengin doğal kaynak potansiyeli barındıran, önemli ekonomik fırsatlar sunan ve bu yönleriyle yoğun gelişme baskısına maruz kalan hassas bölgeler olmaları nedeniyle, birbiri ile uyumlu olmayan kullanım biçimleri, doğal kaynaklarının tahribi, ekolojik dengesinin bozulması ve plansız gelişme eğilimleri gibi bir dizi sosyal, ekonomik, çevresel ve mekânsal sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadır. Kıyı alanlarında gerçekleştirilecek yatırım kararlarının bu etkiler gözetilerek alınması ve bütüncül olarak planlamasına ihtiyaç duyulmaktadır. Değerli ve kıt kaynak olan kıyı alanlarını koruma-kullanma dengesini gözeterek bütüncül bir çerçevede ele alarak ülke kıyılarının rasyonel ve sürdürülebilir yönetimini sağlamak üzere Bütünlük ve Sürdürülebilir Yönetimi Sağlamak üzere Bütünlük Kıyı Alanı Yönetim Planlarının tamamlanması önceliklidir. ÇDP ve BKAY'larda stratejik ve büyük ölçekli yatırımlara uygun yerler tespit edilecektir. Bu bölgelerde hazine arazisi varlığı incelenerek, dağıtık olan arazilerin 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kapsamında toplulaştırılması sağlanacaktır.

Bileşen 4: İş ve Yatırım Ortamıyla İlgili Yönetişimin Bölgesel Düzeyde Geliştirilmesi

Politika 4.1: İş ve yatırım ortamıyla ilgili ulusal ve bölgesel düzeyde göstergeler geliştirilerek düzenli takip ve değerlendirme sistemi oluşturulması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
38	İş ve yatırım ortamını değerlendirmek üzere gösterge seti belirlenecek ve anket çalışması gerçekleştirilecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, TYDTA, TÜİK, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Haziran 2016	- Gösterge setini ve anket kapsamını belirlemek üzere ilgili kurum temsilcilerinden oluşan çalışma grubu oluşturulacaktır. - Gösterge seti ve anket formları nihai hale getirilecek, anket çalışması gerçekleştirilecektir.
39	Bölgesel ve ulusal düzeyde iş ve yatırım ortamı değerlendirme raporları hazırlanacaktır.	Kalkınma Ajansları, Kalkınma Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, TYDTA	Temmuz 2016 - Ekim 2016	- 26 Düzey II bölgesi için iş ve yatırım ortamı değerlendirme raporları hazırlanacaktır. Bu raporlar Dünya Bankası tarafından ulusal düzeyde hazırlanan Yatırım Ortamı Değerlendirme Raporlarını tamamlayıcı ve çalışmalarını bölgesel düzeyde detaylandırıcı nitelikte olacaktır. - Bölge raporlarının konsolide edilmesiyle ulusal iş ve yatırım ortamı değerlendirme raporu hazırlanacaktır.

Politika 4.2: İş ve yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik yaklaşımın bölgesel düzeyde yaygınlaştırılması, geliştirilmesi ve yatırımcının yerel düzeyde desteklenmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
40	İllerde, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi sürecindeki yönetişimin geliştirilmesi için istişare platformları tesis edilecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, TYDTA, Kalkınma Ajansları, İlgili Kurum ve Kuruluşlar	Nisan 2015 - Ekim 2016	Özel sektör temsilcilerinin, yatırım ve işletme süreçlerinde karşılaştığı sorunlarının hızlı bir şekilde çözümlenebilmesine imkan verecek şekilde, illerde, özel sektör temsilcilerinin katılımı ve kamu idarelerinin sahipliği ile istişare nitelikte platformlar ve süreçlerin yönetimine ilişkin esaslar oluşturulacaktır.
41	Yerelde yatırımcıya sunulan hizmetlerin niteliğinin ve niceliğinin artırılabilmesi amacıyla yatırım destek ofislerinin (YDO) kurumsal ve beşeri kapasiteleri geliştirilecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, TYDTA, Kalkınma Ajansları	Ağustos 2015 - Ekim 2016	YDO faaliyetlerinin takip ve değerlendirilmesine imkan verecek bir faaliyet modülü geliştirilecektir. YDO personelinin sağladığı hizmetlerin niteliğinin artırılmasına yönelik olarak; devlet destekleri, yatırım danışmanlığı ile izin ve ruhsatlar konularında eğitim programı uygulanacaktır. Eğitimlerin belirli bir program çerçevesinde ve sürekli olarak verilmesi sağlanacaktır. YDO mevzuatı yatırımcı taleplerini daha iyi karşılayacak şekilde geliştirilecek ve bu kapsamda verilen hizmetlerin niceliğinin artırılabilmesini teminen YDO görev tanımları netleştirilerek detaylandırılacaktır. YDO memnuniyet anketi geliştirilecek ve uygulanacaktır.

8. İŞGÜCÜ PİYASASININ ETKİNLEŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Son yıllarda işgücü piyasasını etkinleştirmeye yönelik alınan tedbirler neticesinde önemli ilerlemeler kaydedilmiş olmakla birlikte, işsizler ile açık işlerin etkin bir biçimde eşleştirilmesi, kadınların işgücüne ve istihdama katılımının artırılması, kıdem tazminatı, alt işverenlik gibi uygulamalarda yaşanan sorunların çözülmesi, esnek çalışma biçimlerinin etkin bir biçimde uygulanması ile sosyal yardım istihdam bağlantısının güçlendirilmesi ihtiyacı önemini korumaktadır.

Hedef kitlesi işsizler, işgücü piyasası dışındaki kadınlar, kayıt dışı çalışanlar ve işverenler olan bu programla işgücü piyasasının daha etkin hale getirilerek, rekabetçi bir ekonominin gerektirdiği nitelikli ve insana yaraşır istihdamın artırılması, işsizliğin azaltılması ve işgücü verimliliğinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

2. Programın Hedefleri

- Kadınların işgücüne katılım ve istihdam oranlarının Plan dönemi sonunda sırasıyla yüzde 34,9 ve yüzde 31'e yükseltilmesi
- Esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaştırılması
- Sosyal yardım istihdam bağlantısının güçlendirilmesi
- İstihdam teşviklerinin etkinliğinin artırılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum 2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kadın istihdam oranı (%)	27,1	27,8	28,1	28,5	29,6	31,0
Kayıt dışı istihdam oranı (%)	36,7	35,3	34,0	32,7	31,5	30,0
Kadın işgücüne katılım oranı (%)	30,8	31,4	32,2	33,0	33,9	34,9
İşsizlik sigortası hak edenlerin işsizlere oranı (%)	17,6	18,0	20,0	21,0	23,0	25,0
Sosyal yardım alanlardan istihdama kazandırılan kişi sayısı	17.000	20.000	40.000	60.000	80.000	100.000
Uzun süreli işsizlerin toplam işsizler içindeki oranı (%)	24,5	23,2	21,9	20,6	19,3	18,0

* Hanehalkı İşgücü Anketi'nde (HİA) Şubat 2014 döneminden itibaren bazı düzenlemeler yapılmış ve buna göre işgücü göstergelerinde yeni bir seri elde edilmiştir. Ancak, mevcut durum altında yer alan göstergeler revize edilmediğinden, tabloda kullanılan göstergeler eski seriye aittir.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

1. Bileşen: Kadınların İşgücüne ve İstihdama Katılımının Artırılması / Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
2. Bileşen: Aktif İşgücü Programlarının Etkinleştirilmesi / İŞKUR
3. Bileşen: Güvenceli Esnekliğin Sağlanması / Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
4. Bileşen: Sosyal Yardım İstihdam Bağlantısının Güçlendirilmesi / İŞKUR
5. Bileşen: İstihdam Teşviklerinin Etkinleştirilmesi / Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Kadınların İşgücüne ve İstihdama Katılımının Artırılması

Politika 1.1: Çocuk bakımı hizmetlerinin yaygınlaştırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Kaliteli, hesaplı ve kolay erişilebilir kreş imkânlarının yaygınlaştırılması sağlanacaktır.	ASPB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İŞKUR, Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, SGK, Yerel Yönetimler, Kalkınma Ajansları, Türkiye Beld. Birl.	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Kamu mali dengeleri çerçevesinde kaliteli, hesaplı ve kolay erişilebilir kreş imkânlarının yaygınlaştırılması sağlanacaktır. - Milli Eğitim Bakanlığı izni ile açılan okul öncesi eğitim kurumlarına (4-6) tanınan vergi teşviklerinden Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı izni ile açılan kreşlerin (0-6) de faydalanması sağlanacaktır.
2	Özel sektörün sunacağı kreş hizmetleri yaygınlaştırılacaktır.	ASPB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği	Ocak 2015 - Haziran 2016	- İşletmelerin kendi çalışanlarına hizmet sunan kreş yatırım ve harcamalarına yönelik destekler geliştirilecektir. - Organize Sanayi Bölgeleri içinde hizmete açılan kreşlerin sayıları artırılabilecektir.
3	İŞKUR'un meslek kurslarına katılım sağlanmaları şartıyla kadınların çocuklarını bırakabilecekleri oyun odaları yaygınlaştırılacaktır.	MEB	İŞKUR, Kalkınma Ajansları, DPB, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2017	İŞKUR'un meslek kurslarına devam eden kadınların çocuklarının gelişimlerini destekleyecek nitelikli bakımın etkinlikle sağlanması amacıyla halk eğitim merkezleri bünyesinde tahsis edilecek mekânlarda oluşturulacak oyun odaları kadın işsizliğinin ve okula gitmeyen çocuk nüfusunun yüksek olduğu pilot illerde oluşturulacak, daha sonrasında ise bu oyun odalarının ülke genelinde yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
4	Doğum izinlerinden sonra ebeveynlere çocuklarının ilkokula başlama yaşına kadar kısmi süreli çalışma hakkı getirilecektir.	ÇSGB	ASPB, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, DPB, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Çocuk sahibi olan çalışanların doğum izninden sonra çocuğun ilkokula başlama yaşına kadar kısmi süreli çalışma hakkı getirilmesine dönük bir mevzuat düzenlemesi yapılacaktır. Özel istihdam bürolarına bu çerçevede ortaya çıkacak işgücü kaybını önlemek amacıyla geçici iş ilişkisi kurma yetkisi verilecektir.

5	Kamu kurumlarındaki kreşler ve çocuk bakım evleri etkin bir şekilde kullanılacaktır.	ÇSGB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2015	- Kamu kurumları içerisinde açılmış bulunan kreş ve çocuk bakım evlerinin kapasitelerinin ve doluluk oranlarının saptanması için gerekli çalışmalar yapılacaktır. - Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tespit edilmiş diğer kreşler ve özel sektör çalışanlarının bu imkândan yararlanabilmesini sağlamak amacıyla gerekli idari ve hukuki düzenlemeler yapılacaktır. - 150 kadın çalışması olan kamu kuruluşlarında kreş açılması veya dışardan hizmet satın alınması yaygınlaştırılacaktır.
6	Kaliteli, hesaplı ve kolay erişilebilir okul öncesi eğitim imkânları yaygınlaştırılacaktır.	MEB	İçişleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Okulöncesi çağı çocuklarının gidebilecekleri kurum sayıları artırılabilecek, kitap ve eğitim materyali dağıtılacaktır. - Belediyelerin okul öncesi eğitim kurumu açabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler hazırlanacaktır. Bu kapsamda, 5393 sayılı Belediyeler Kanununun 14. maddesinin (b) bendi kreşleri de içerecek şekilde yeniden düzenlenecektir. - Ekonomik olarak yetersiz olan ailelerin çocuklarından devlet anaokullarında katılım payı alınmamasına yönelik çalışmalar başlatılacaktır.
Politika 1.2: Kadınların girişimci olabilmeleri için bütüncül bir destek programı yürütülmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
7	Kadın Girişimciliği Programı hazırlanacak ve uygulanacaktır.	KOSGEB	ASPB, ÇSGB, Hazine Müsteşarlığı, İŞKUR, Kalkınma Ajansları İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Türkiye'de kadın girişimciliğinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla girişimcileri iş kurma aşamasından, işin geliştirilmesine, güçlendirilmesine ve sürdürülebilirliğinin sağlanması ile izleme ve takibine kadar desteklemeye yönelik bir program ilgili tarafların katılımı ile hazırlanacaktır. Program kapsamında eğitim, finansman ve mentorluk destekleri sağlanacaktır.
8	Kadınlara yönelik girişimcilik tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir.	KOSGEB	ASPB, ÇSGB, Hazine Müsteşarlığı, İŞKUR, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kadınların kendi imkânlarıyla gelir elde edebilmeleri için bilinçlendirilmesi, böylece işgücüne kazandırılması, kadınlar arasında girişimcilik kültürünün geliştirilmesi için kadınların bu konudaki farkındalığının artırılması ile eğitim ve danışmanlık faaliyetlerinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

Politika 1.3: Kadın erkek fırsat eşitliğine yönelik düzenlemelerin etkinleştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
9	Mevzuatta yer alan işgücü piyasasında kadınlar ve erkekler arasında eşit muameleyi öngören düzenlemeler AB normları ile uyumlaştırılacaktır.	ÇSGB	ASPB, AB Bakanlığı, DPB, İŞKUR, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Çalışma hayatında kadın ve erkekler arasında eşit muameleyi ve eşit fırsatlar sunulmasını öngören 2006/54 ve Babalık iznine ilişkin 2010/18 sayılı AB Direktifleri göz önünde bulundurularak, ilgili mevzuatta gerekli değişiklikler yapılacak ve bu konularda kamu ve özel sektör arasındaki uyumsuzluklar giderilecektir.
10	İşyerinde psikolojik tacizi (Mobbing) önlemeye yönelik gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	ÇSGB	ASPB, MEB, İŞKUR, TRT, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Psikolojik tacizi önlemek amacıyla gerekli önlemlerin alınması için uluslararası uygulamalar dikkate alınarak mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
11	İşyerinde psikolojik taciz ile ilgili olarak toplumun ilgili kesimlerine yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.	ÇSGB	ASPB, MEB, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İŞKUR, Diyadin İşleri Başkanlığı, TRT, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde oluşturulan "İşyerinde Psikolojik Tacizle Mücadele Kurulu" tarafından farkındalık artırma çalışmaları yapılacaktır. Bilinçlendirme çalışmaları kapsamında ulusal düzeyde yazılı ve sözlü basın organları kullanılacak, özellikle televizyon kanallarından yararlanılacak, kamu spotu olarak bu konunun öne çıkarılması sağlanacaktır.
12	Çalışanların ve işverenlerin kadın erkek fırsat eşitliği bilincini artırmaya yönelik etkinlikler yapılacaktır.	ÇSGB	İŞKUR, Yerel Yönetimler, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	İşgücü piyasalarında kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla işin niteliğinin gerektirmediği durumlarda cinsiyet ayrımcılığı yapılamayacağı konusunda işverenlerde algı oluşturulması için çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Politika 1.4: Kadınların mesleki becerilerinin geliştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
13	İller bazında yapılan işgücü piyasası analizleri doğrultusunda kentsel alanlarda kadınlara yönelik istihdam garantili kurslar yaygınlaştırılacaktır.	İŞKUR	ASPB, MEB, Yerel Yönetimler, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	İller bazında yapılan işgücü piyasası analizlerinden hareketle kadın istihdamı için kentsel alanlarda ön plana çıkan sektörlerle yönelik işgücü yetiştirme kurslarına öncelik verilecektir.
14	Sosyal yardımlardan faydalanan kadınlar için meslek edinme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.	İŞKUR	ASPB, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sosyal yardımlardan faydalanan kadınlar tespit edilerek bu kadınlar için iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin meslek edinme faaliyetleri üzerinde yoğunlaşması sağlanacaktır.
15	İŞKUR tarafından işe yerleştirilen kadın oranı artırılacaktır.	İŞKUR	ÇSGB, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	İş ve Meslek Danışmanlarının performansları değerlendirilerek işe yerleştirdikleri kadın sayısı dikkate alınacak ve kadın erkek fırsat eşitliği yönünde bilgilendirilmeleri sağlanacaktır.

Bileşen 2: Aktif İşgücü Programlarının Etkinleştirilmesi

Politika 2.1: Aktif İşgücü Programlarının İzlenmesi ve Değerlendirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
16	Aktif İşgücü Programlarına ilişkin bir izleme ve değerlendirme sistemi kurulacak ve programların takibi 81 il düzeyinde gerçekleştirilecektir.	İŞKUR	MEB, ÇSGB, Hazine Müsteşarlığı, SGK, KOSGEB, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Kamu İstihdam Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi kapsamında hazırlanan Aktif İşgücü Programları Projesi (AİPP) Test Modeli uygulamaya geçirecek ve il Müdürlüklerince aktif kullanımı sağlanacaktır. Bu kapsamda AİPP Test modellerinin güncellenmesi sistemin altyapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi sağlanacaktır. AİPP test modeli ile AİPP'lere yönelik etki değerlendirmesi yapılarak, programlar etki değerlendirilmesi sonucuna göre uygulanacaktır.

17	Aktif işgücü programlarına ilişkin etki değerlendirilmesi yapılacak/yaptırılacak ve programlar gözden geçirilerek yeniden tasarlanacaktır.	İŞKUR	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, KOSGEB, TÜİK, SGK, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, ŞTK'lar, Universiteler	Ocak 2015 - Aralık 2015	İŞKUR tarafından düzenlenen aktif işgücü programlarından yararlanılan işgücü piyasasındaki durumlarını değerlendirmek ve programların etkinliğini ölçmek amacıyla özel sektör veya üniversite işbirliği ile etki değerlendirmesinin yapılması sağlanacaktır. Bu kapsamda dünya örnekleri incelenecek, Türkiye İşgücü Piyasası ile ilişkilendirilerek uygulanabilirliği ortaya konulacak ve programlar hedef gruplara özel çeşitlendirilecek, esnekleştirilecek ve yeni programlar tasarlanacaktır.
18	Özel politika gerektiren gruplar için düzenlenen yeni program/proje ve uygulamalardan yararlanan kişi sayısı artırılacaktır.	İŞKUR	Adalet Bakanlığı, ASPB, BSTB, ÇSGB, MEB, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Aktif işgücü Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında istihdamında güçlük çekilen ve özel politika gerektiren gruplara yönelik kurum kuruluşlarla gerçekleştirilecek protokollerle ve geliştirilecek projeler aracılığıyla söz konusu dezavantajlı grupların istihdamını artırmaya yönelik kurs ve programlar uygulanacak ve işgücü piyasasına girişleri kolaylaştırılacaktır. Bu programların tanınırlığına yönelik faaliyetler yürütülecektir.
19	İşbaşı eğitim programlarından daha fazla işverenin yararlanması sağlanacaktır.	İŞKUR	ÇSGB, TOBB, Meslek Birlik ve Kuruluşları, Özel sektör işyerleri, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Firmaların işbaşı eğitim programlarından (İEP) daha fazla yararlanmasını sağlamak amacıyla işveren bilgilendirme toplantısı düzenlenecektir. İş ve meslek danışmanlığı hizmetleri kapsamında işveren ziyaretlerine ağırlık verilecektir. İşverenlere yapılacak toplantılarda İEP'lerin bilinişliği ve tanınırlığını artırıcı materyaller basılacak ve dağıtılacaktır.
20	Kamu kaynaklarının etkin kullanılmasını amacıyla işbirliği yöntemiyle düzenlenen mesleki eğitim kurslarının niteliği artırılacaktır.	İŞKUR	MEB, Özel öğretim kurumları, Özel sektör işyerleri, Universiteler, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasını amacıyla işbirliği yöntemi ile düzenlenen mesleki eğitim faaliyetlerinin niteliği artırılacaktır. Bu çerçevede İŞKUR ile Müdürlükleri bilgilendirilecek, işbirliği yapılacak kurum/kuruluşlara yönelik tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Politika 2.2: İş ve meslek danışmanlarının sayılarının artırılarak niteliklerinin yükseltilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
21	Uzaktan eğitim sistemi kurulacak ve sisteme işlerlik kazandırılacaktır.	İŞKUR	ÇSGB	Ocak 2015 - Aralık 2016	Uzaktan eğitim sistemi kapsamında kurulacak olan video konferans sistemi ile Genel Müdürlük ve iş ve meslek danışmanları arasında iletişim artırılabilecek ve iş ve meslek danışmanları arasında da eğitim standardizasyonu sağlanacaktır. Bu kapsamda sonraki yıllarda sistemin güncelliği sağlanacak ve modüller tasarlanacaktır.
22	İş ve meslek danışmanlarına hizmet aracı desteği sağlanacaktır.	İŞKUR	ÇSGB, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	İş ve meslek danışmanlarının işyerlerine, okullara ve diğer yerlere ulaşımlarının kolaylaştırılması ve hızlı hizmet sunumu için gerekli olan araçların (binek otomobil, minibüs vb.) temini, kiralanması, toplu taşıma araçlarından ücretsiz yararlanma gibi alternatif çözüm yolları değerlendirilerek maliyet ve etkinlik açısından en uygunu hayata geçirilecektir.

Bileşen 3: Güvenceli Esnekliğin Sağlanması

Politika 3.1: Kıdem tazminatı sorununun kazanılmış haklar korunarak sosyal taraflarla diyalog içinde çözülmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
23	Kıdem tazminatı sisteminde yaşanan sorunların çözümünü amaçlayan düzenleme yapılacaktır.	ÇSGB	Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, SGK, İŞKUR, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Ocak 2016	Kıdem tazminatı sisteminde yaşanan sorunların çözümü amacıyla mevcut durum tespiti ve mevzuat çalışması yapılacaktır. Bu kapsamda gerek Üçü Dönüşüm Kurulunda gerekse diğer sosyal diyalog mekanizmaları çerçevesinde konunun sonuçlandırılması sağlanacaktır.

Politika 3.2: Alt işverenlik uygulamasının sosyal taraflarla diyalog içinde yeniden düzenlenmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
24	Kamu ve özel sektörde alt işverenlerin ve alt işveren işçi sayılarının tespit edilmesi ve güncel olarak sağlıklı bir şekilde takip edilmesi sağlanacaktır.	ÇSGB	SGK, TÜJK, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	İş gücü piyasasının en önemli problemi alanlarından birini oluşturan alt işverenlik uygulamasına dönük çözüm önerilerinin ve politikaların daha doğru bir zeminde ele alınabilmesini temin etmek amacıyla SGK verilerinin daha sağlıklı ve net veriler içermesi önündeki engeller kaldırılacak ve alt işveren işçi sayılarının güncel olarak takip edilebileceği bir sistem kurulacaktır.
25	Kamuda alt işveren işçisi uygulamaları sayı, nitelik, uygulama birliği bakımından belirli bir disipline kavuşturulacaktır.	ÇSGB	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Kalkınma Bakanlığı, Yerel Yönetimler, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yapılacak mevzuat değişikliğiyle kurumların hizmet alım yöntemiyle personel çalıştırması hususuna sayı ve nitelik bakımından belirli bir disiplin getirilecek, kamu kurum ve kuruluşlarının asıl işlerini mümkün olduğu ölçüde kamu görevlileri eliyle gerçekleştirmesi sağlanacak, alt işverene götürülecek yardımcı işler için mali disiplini korumaya yönelik belirli standartlar getirilecektir.

Politika 3.3: İşsizlik sigortasından yararlanma koşullarının esnetilmesi ve yararlanma sürelerinin artırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
26	İşsizlik sigortasından yararlanma koşullarının esnetilmesi ve yararlanma sürelerinin artırılması yönünde mevzuat çalışması yapılacaktır.	İŞKUR	ÇSGB, ASPB, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Ocak 2016	İşsizlik sigortasına hak kazanma koşullarının esnetilmesi ve yararlanma sürelerinin artırılmasına yönelik mevzuat çalışmaları yapılacaktır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar kıdem tazminatı reformu ile eşanlı yürütülecektir. Bununla birlikte, ilgili mevzuat düzenlemesi yapılırken işsizlik sigortasının finansal sürdürülebilirliği dikkate alınacaktır.

Politika 3.4: Kanunda öngörülen süreleri aşan fazla çalışma saatlerinin sınırlandırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
27	Fazla çalışma sınırına uyulmaması halinde idari para cezası tatbik edilmesi yönünde mevzuat çalışması yapılacaktır.	ÇSGB	SGK, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Fazla çalışma sürelerinin aşılması halinde işverenlere idari para cezası verilmesini sağlayan mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.
28	Fazla çalışma süreleri odaklı teftiş programları düzenlenecektir.	ÇSGB	SGK, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2016 - Aralık 2018	Yasal süreleri aşacak şekilde fazla çalışma yaptıran ve fazla çalışma sürelerine yönelik ücret ödemesi yapmayan işverenlere yönelik programlı bir biçimde teftiş ve denetim çalışmaları yapılacaktır.

Politika 3.5: Esnek çalışma biçimlerinin çalışanların haklarını gözetir biçimde yaygınlaştırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
29	Esnek çalışma sistemleri ile ilgili farkındalık artırma çalışmaları yapılacaktır.	ÇSGB	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	4857 sayılı İş Kanununda düzenlenmiş ve düzenlenecek olan esnek çalışma biçimlerinin uygulanmasının artırılması amacıyla; işçi ve işverenlere yönelik, konferans ve seminerler düzenlenmesi, broşür vb. hazırlanması faaliyetleri yürütülecektir.
30	Mevcut esnek çalışma sistemleri daha güvenceli hale getirilerek yeni esnek çalışma sistemlerini içeren mevzuat çalışması yapılacaktır.	ÇSGB	DPB, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	İşgücü piyasalarına esneklik sağlayan çalışma biçimleri iş ve sosyal güvenlik mevzuatına eklenecektir. Söz konusu mevzuat düzenlemelerinde AB Müktesebatı ve uygulamaları dikkate alınacaktır. Öncelikle mevcut esnek çalışma sistemlerindeki sorunlar giderilecek akabinde de yeni esnek çalışma sistemleri geliştirilecektir. Bu kapsamda kamu sektörü başta olmak üzere söz konusu çalışma biçimlerine yönelik çeşitli kurumlarda pilot uygulamalar gerçekleştirilecektir.

31	Özel istihdam bürolarının faaliyetlerinin geçici iş ilişkisini de içerecek şekilde genişletilmesi amacıyla mevzuat düzenlemeleri yapılarak tamamlanacaktır. Bu kapsamda gerek Üçlü Danışma Kurulunda gerekse diğer sosyal diyalog mekanizmalarında konu değerlendirilerek sonuçlandırılacaktır.	ÇSGB	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, İŞKUR, Özel İstihdam Büroları, Dernekleri, İşçi ve İşveren Sendikaları, Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Haziran 2016	Özel istihdam bürolarının faaliyetlerinin geçici iş ilişkisini de içerecek şekilde genişletilmesi amacıyla mevzuat düzenlemeleri yapılarak tamamlanacaktır. Bu kapsamda gerek Üçlü Danışma Kurulunda gerekse diğer sosyal diyalog mekanizmalarında konu değerlendirilerek sonuçlandırılacaktır.
Bileşen 4: Sosyal Yardım İstihdam Bağlantısının Güçlendirilmesi					
Politika 4.1: Sosyal yardım sistemi ile İŞKUR sistemi arasında işbirliğinin güçlendirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
32	Sosyal Yardım-İstihdam Bağlantısı Bilgi Sistemi geliştirilecektir.	İŞKUR	ÇSGB, ASPB, Kalkınma Bakanlığı, SGK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kurumların mevcut bilgi işlem altyapıları üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak SYDV tarafından kullanılan Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Bilgi Sistemi ile İŞKUR Kayıt Sisteminin entegrasyonu sağlanacaktır.
33	Tüm SYDV'lerde İŞKUR Hizmet Noktası oluşturulacaktır.	İŞKUR	ÇSGB, ASPB, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	Ocak 2015 - Aralık 2015	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında İŞKUR Hizmet Noktası oluşturulacak ve SYDV'lerde sosyal yardım istihdam bağlantısı kapsamında İŞKUR Hizmetleri ve İŞKUR portalinin kullanımını konusunda teorik ve pratik eğitimler verilecektir. SYDV'lere başvuran ve yardım almaya hak kazanan, çalışabilecek durumda bulunan her aileden bir kişi İŞKUR'a kayıt edilecektir.
Politika 4.2: Çalışabilir durumda olduğu halde sosyal yardım alanların uygun eğitim almasının ve uygun iş bulmasının sağlanması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
34	İŞKUR'a kayıt edilen sosyal yardım yararlanıcılarına bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri sunulacaktır.	İŞKUR	ASPB, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	Ocak 2015 - Aralık 2018	İŞKUR'a kayıt edilen sosyal yardım yararlanıcılarına öncelikli olarak sağlık güvencesi, durumuna uygun işler ve aktif işgücü programları ile ilgili bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri sunulacaktır.

35	İŞKUR'a kayıt edilen sosyal yardım yararlanıcıları öncelikle özel sektör veya varsa kamuda durumlarına uygun işlere yönlendirilecektir.	İŞKUR	ASPB, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	Ocak 2015 - Aralık 2018	İŞKUR'a kayıt edilen sosyal yardım yararlanıcılarının öncelikle özel sektör veya varsa kamuda durumlarına uygun işlere yönlendirilecektir.
36	İŞKUR'a kayıt edilen sosyal yardım yararlanıcıları uygun aktif işgücü programlarına yönlendirilecektir.	İŞKUR	ASPB, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	Ocak 2015 - Aralık 2018	İŞKUR'a kayıt edilen sosyal yardım yararlanıcılarının işgücü piyasasında tercih edilmeleri için kendilerine en uygun aktif işgücü programlarına katılmaları sağlanacaktır. Herhangi bir programa yerleştirilemeyen veya kendisine uygun iş bulunamayan sosyal yardım yararlanıcıları topluluğuna programla yönlendirilecektir.
Politika 4.3: Çalışabilir durumda olanların sosyal yardım sahipliğinin belirlenmesinde İŞKUR tarafından yapılan iş tekliflerinin dikkate alınması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
37	Çalışabilir durumdaki sosyal yardım alanların istihdam kazandırıcı faaliyetlere katılımı şartıyla işsizlik yardımı vb. özendirici yardım programları geliştirilecektir.	ASPB	ÇSGB, İŞKUR, SGK, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Çalışabilir durumdaki sosyal yardımlara iş görüşmesine gitmesi, işe girmesi ve devam etmesi halinde belli kriterler çerçevesinde ilave sosyal yardımlar verilecek ve aldığı yardımların bazıları belli bir süre devam edecektir. İşsizlik ödeneği bittikten sonra iş aramaya devam edenlere işsizlik yardımı verilmesi sağlanacaktır.
38	Çalışabilir durumdaki sosyal yardım alanların istihdam kazandırıcı faaliyetlere katılım sağlamaması durumunda faydalandığı sosyal yardımlar kademeli olarak azaltılacaktır.	ASPB	ÇSGB, SGK, İŞKUR, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	Ocak 2015 - Aralık 2015	Sosyal yardım alanlardan çalışabilecek durumda olanların geçeri bir sebep olmaksızın teklif edilen işleri kabul etmemesi veya aktif işgücü programlarına katılmamakta ısrar etmesi halinde faydalandığı yardımların nitelik ve nicelikleri değiştirilerek aldığı sosyal yardımlar kademeli olarak azaltılacaktır.
39	Sosyal yardım alanların istihdam eden özel sektör işverenlerinin ödeyecekleri sosyal güvenlik primi işveren payının karşılanması yönünde teşvik çalışmaları yapılacaktır.	İŞKUR	ÇSGB, ASPB, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları	Ocak 2015 - Aralık 2015	Belirlenecek kriterler çerçevesinde sosyal yardım alanlardan özel sektör işverenlerince istihdam edilenlerin Sosyal Güvenlik Primi işveren hissesinin tamamının teşvik kapsamına alınması için yasal düzenleme yapılması yönünde çalışmalar yapılacaktır.

Bileşen 5: İstihdam Teşviklerinin Etkinleştirilmesi

Politika 5.1: İstihdam teşviklerinin etkinliğinin artırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
40	Mevcut istihdam teşviklerinin etki analizi çalışması yapılacaktır.	ÇSGB	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, İŞKUR, SGK, TÜİK, İlgili Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Haziran 2015	Kaynak israfının önlenmesi ve kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılabilmesi için hali hazırda uygulanan teşvik programlarının sonuçlarının izlenmesi ve etki analizinin yapılması yoluyla, uygulanmakta olan teşviklerle ilgili veriler, politika yapıcılara ulaştırılacak ve gerekli kararların alınması noktasında destekleyici bir mekanizma oluşturulacaktır.
41	İstihdam teşvikleri mevzuatının sadeleştirilmesine ilişkin çalışmalar yapılacaktır.	ÇSGB	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, İŞKUR, SGK, TÜİK, İlgili Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	İstihdama ilişkin uygulanmakta olan istihdam teşvikleri basit ve daha anlaşılır hale getirilecektir. Bu kapsamda yapılacak analizler dikkate alınarak bazı teşvik uygulamaları gözden geçirilecek ve yeni teşvik uygulamaları geliştirilebilecektir..

42	İstihdam teşviklerinin yer aldığı kanunlara ilişkin bir rehber hazırlanması ve uygulamada olan istihdam teşviklerinin tanıtımının yapılarak erişilebilirliğinin artırılması sağlanacaktır.	ÇSGB	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, İŞKUR, SGK, TÜİK, İlgili Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Gerek teşviklerle ilgili etki analizi gerekse uygulanacak olan yeni teşvik mevzuatı ile ilgili tanıtım faaliyeti yapılacak, bu kapsamda kamu spotu şeklinde yayımlanacak ve raporlar hazırlanacaktır. Uygulamadaki tüm teşvikleri aynı anda görülebilir ve izlenebilir hale getirecek bir web sitesi kurulacaktır. Teşvik düzenlemeleri tanıtılarak uygulamanın yaygınlaşması sağlanacaktır.
43	İstihdam Teşviklerini İzleme Sistemi oluşturulacaktır.	ÇSGB	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, İŞKUR, SGK, TÜİK, İlgili Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Haziran 2016	İstihdam ilişkini uygulanan teşviklerin sonuçlarının izlenebilmesi ve bu teşviklere ulaşılabilmesi için merkezi bir sistem kurulacaktır. İstihdam teşviklerine ilişkin verilerin 3'er aylık dönemler itibarıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na gönderilmesi sağlanacaktır.

9. KAYIT DIŞI EKONOMİNİN AZALTILMASI PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Son yıllarda alınan önlemlere ve kaydedilen aşamalara rağmen kayıt dışı ekonomi, ülkemiz açısından halen önemli sorun alanlarından birisi olmaya devam etmektedir. Kayıt dışı ekonominin azaltılması, orta ve uzun dönemde ekonomik istikrar, gelir dağılımı ve istihdam gibi birçok makroekonomik unsurun iyileşmesine, ekonomide verimlilik düzeyi ve rekabet gücünün yükselmesine, ayrıca kamu gelirlerinin artmasına katkıda bulunacaktır. Bu programla, kayıt dışı ekonominin azaltılması amaçlanmaktadır.

Kayıt dışı ekonominin azaltılmasında her ne kadar kayıtlı sektörlerin güçlendirilmesi ve kayıtlı sisteme girişlerin teşvik edilmesi önem arz etse de, Onuncu Kalkınma Planı kapsamında diğer programların doğrudan ya da dolaylı olarak bu hususlara katkı sağlayacağı dikkate alınarak, bu programda söz konusu bileşenlere yer verilmeyecektir.

2. Programın Hedefi

- Kayıt dışı ekonominin GSYH'ya oranının beş puan azaltılması
- Tarım dışı sektörlerde kayıt dışı istihdam oranının beş puan azaltılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum	2014	2015	2016	2017	2018
Kayıt dışı ekonominin GSYH'ya oranı	%26,5	%26	%25	%24	%23	%21,5
Tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışanların tarım dışı istihdama oranı	%22	%22	%20	%19	%18	%17
Kayıtlı faal mükellef sayısı	4,9 Milyon	5 Milyon	5,1 Milyon	5,2 Milyon	5,3 Milyon	5,4 Milyon

4. Program Bileşenleri

Program Koordinatörü: Gelir İdaresi Başkanlığı

1. Bileşen: Kayıt Dışı Ekonominin Boyutunun Belirlenmesi ve Ekonomi Üzerindeki Etkilerinin Analizi / Kalkınma Bakanlığı
2. Bileşen: Gönüllü Uyumun Teşvik Edilmesi ve Uyum Seviyesinin Yükseltilmesi / Gelir İdaresi Başkanlığı
3. Bileşen: Denetim Kapasitesinin Güçlendirilmesi ve İlgili Mevzuatın Gözden Geçirilmesi / Gelir İdaresi Başkanlığı
4. Bileşen: Eğitici ve Kapsayıcı Yöntemlerle Toplumun Tüm Kesimlerinde Farkındalığın Artırılması / Gelir İdaresi Başkanlığı
5. Bileşen: Kurumlar Arası Veri Paylaşımının Geliştirilmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi / Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

5. Eylem Planı

1. Bileşen: Kayıt Dışı Ekonominin Boyutunun Belirlenmesi ve Ekonomi Üzerindeki Etkilerinin Analizi

Politika 1.1: Kayıt dışılığın boyutunun gelir ve istihdam yönüyle araştırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Kayıt dışı ekonominin boyutunun ölçülmesinde kullanılan mevcut standart yöntemler Türkiye'ye özgü koşullar dikkate alınarak geliştirilecek ve belirli sektörler bazında kayıt dışı ekonominin boyutu ölçülerek yol açtığı sorunların etkisi araştırılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, GİB, SGK, TÜİK	Şubat 2015 - Aralık 2017	Türkiye'ye özgü koşullar ve değişkenler çerçevesinde uluslararası alanda kabul görmüş yöntemler kullanılarak belli sektörlerde kayıt dışı ekonominin boyutu ölçülecektir.
2	Vergi açığının GSYH'ya oranı, beklenen vergi gelirleri ve vergilendirme kapasitesi, ülke bazında ölçülecek ve vergi türleri itibarıyla mükelleflerin, vergi dairesi başkanlıkları ile defterdarlıkların yetki alanı nezdinde vergiye uyum düzeyleri analiz edilecektir.	GİB	Maliye Bakanlığı, SGK, TÜİK	Şubat 2015 - Aralık 2017	Ülke bazında temel makroekonomik büyüklükler analiz edilerek vergi açığı ve vergilendirme kapasitesi hesaplanacak, vergi dairesi başkanlıkları ile defterdarlıkların yetki alanı nezdinde vergi türleri itibarıyla vergiye uyum düzeyleri analiz edilecektir.
3	Kayıt dışı istihdam ve boyutu, düzenlenecek bir çalışmada değerlendirilecek ve kayıt dışılığın yoğun olduğu tarım dışı sektörlerde durum analizi yapılarak sonuçlar kamuoyu ile paylaşılacaktır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı, GİB, İŞKUR, KOSGEB, SGK, TÜİK, TOBB, TESK, TİSK, DISK, HAK-İŞ, TÜRK-İŞ, MÜSİAD, TUSİAD	Şubat 2015 - Mayıs 2015	Kayıt dışı istihdamla ilgili kamu kurumları ve sosyal ortakların yer aldığı bir çalıştay düzenlenecek, tarım dışı sektörlerde kayıt dışılığın yoğun olduğu belirlenen sektörler analiz edilerek, tespit edilecek çözüm önerilerinin hayata geçirilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

2. Bileşen: Gönüllü Uyumun Teşvik Edilmesi ve Uyum Seviyesinin Yükseltilmesi

Politika 2.1: Mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu artırıcı uygulama ve sistemlerin geliştirilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
4	Vergiye gönüllü uyumu etkileyen ekonomik, sosyolojik, kültürel vb. tüm faktörler analiz edilerek, mükelleflerin uyum seviyelerini artırmaya yönelik çözümler geliştirilecektir.	GİB	Maliye Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2017	Mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu etkileyen faktörlerin ve uyum seviyelerinin tespitine yönelik araştırma ve anket çalışmaları yapılacaktır, bunların sonuçlarına göre uyum düzeyini artırmaya yönelik strateji ve eylemler belirlenecektir.
5	Mükellef ve vergi türleri itibariyle vergiye uyum maliyetlerinin hesaplanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	GİB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2017	Vergiye uyum düzeyini etkileyen, ödenen vergiler dışındaki zaman ve parasal maliyetler, mükellef ve vergi türleri bazında ölçülecektir.
6	Mükellefiyete ilişkin tahakkuk, tahsilat ve takip işlemlerinde süreçler hızlandırılacaktır, güncelliğini yitiren müesseseler ve uygulamalar revize edilmek veya yenileri getirilmek suretiyle mükelleflerin vergiye gönüllü uyum seviyeleri artırılabilecektir.	GİB	Adalet Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2015	Mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu artırmak ve memnuniyet seviyelerini yükseltmek amacıyla vergilendirme sürecindeki ilgili tüm iş ve işlemler gözden geçirilerek gerekli iyileştirmeler yapılacaktır.
7	"Mükellef Risk Yönetimi Projesi"yle analize tabi tutulan mükelleflerin vergisel ödevlere uyum düzeyleri belirlenecek, yükümlülüklerini tam ve zamanında yerine getirenlere yönelik pozitif uygulama ve sistemler hayata geçirilecektir.	GİB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, SGK	Şubat 2015 - Aralık 2015	Mükelleflerin vergiye uyum düzeyleri risk odaklı yöntemlerle ölçülecek ve uyum düzeyi düşük mükelleflere yönelik tedbirler geliŐtirilmek, uyum düzeyi yüksek mükelleflere nezdinde ise pozitif mekanizmalar tesis edilmek suretiyle gönüllü uyum teşvik edilecektir.

8	Vergi ve mükellefiyet türlerine göre, işe yeni başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin vergilendirme süreçleri ile hak ve yükümlülüklerine ilişkin bilgilendirici rehber ve interaktif yazılımlar hazırlanarak mükelleflerin kullanımına sunulacaktır.	GİB	-	Şubat 2015 - Ekim 2015	İşe yeni başlayan mükelleflerin vergilendirme süreçleri ile hak ve yükümlülüklerine ilişkin kapsamlı, bilgilendirici ve anlaşılabilir rehber ve interaktif yazılımlar hazırlanarak ilgililerin kullanımına sunulacaktır.
9	Vergiye ilgili beyan ve bildirimde yönelik her türlü belge, mükellefler ve ilgili tarafların da görüşlerine başvurulmak suretiyle gözden geçirilecek, analize uygun, daha basit ve anlaşılır hale getirilecektir.	GİB	TÜRMOB	Şubat 2015 - Ekim 2015	Beyanname ve bildirimler, analize uygunluk, basitlik ve anlaşılabilirlik hususlarında, mükellefler ve ilgili birimlerin de görüşlerine başvurulmak suretiyle değerlendirilecek ve gerekli değişiklikler yapılacaktır.
10	Belirli kamusal hizmetlerden yoğun biçimde yararlanan yerlere (vergi daireleri, tapu idareleri, hava limanları vb.) vergi tahsilatının kolaylaştırılması ve sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması amacıyla ödeme terminalleri kurulacak ve gerekli diğer iyileştirmeler yapılacaktır.	GİB	BDDK, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Şubat 2015 - Ekim 2015	Mükelleflerin vergi borçlarını vergi dairesi veya bankalara gitmeksizin, kolayca ulaşabilecek alanlara konuşturulan ATM benzeri ödeme terminalleri üzerinden ödeyebilmeleri sağlanacak ve bu konuda gerekli diğer iyileştirmeler yapılacaktır.

3. Bileşen: Denetim Kapasitesinin G¼¼lendirilmesi ve İlgili Mevzuatın G¼¼zden Geçirilmesi

Politika 3. 1: Kayıt dışılıkla mücadelede denetimlerin daha nitelikli hale getirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
11	Turizm sektöründeki kayıt dışılığın önlenmesine yönelik olarak, ilgili mevzuatın gözden geçirilmesi ve boşlukların tespit edilmesi amacıyla bir çalıştay düzenlenecek ve ulaşılan sonuçlar çerçevesinde gerekli hukuki düzenlemeler yapılacaktır.	Kültür ve Turizm Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, GİB, Türkiye Belediyeler Birliğı, TURSAB	Şubat 2015 - Aralık 2015	Turizm sektöründe, gör¼¼len kayıt dışılığın sebepleri, boyutları ve ihtiyaç duyulan düzenlemelerin tespiti amacıyla, ilgili STK ların ve kurumların da katkı sunacağı bir çalıştay yapılacaktır.
12	Turizm sektöründeki kayıt dışılığın önlenmesine yönelik olarak, internet üzerinden yurt içi ve yurt dışından yapılan (otel, pansiyon, günübirlik ev vb.) konaklama rezervasyonları takip edilecek, kayıt dışı turizm acentesi işletilmesinin ve kayıt dışı rehber istihdamının önüne geçilmesi için denetimler arttırılacak, sektörde e-fatura ve e-arşiv uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.	Kültür ve Turizm Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, GİB, SGK, Türkiye Bankalar Birliğı, Türkiye Belediyeler Birliğı, TURSAB	Şubat 2015 - Aralık 2015	Otel, pansiyon ve günübirlik ev gibi konaklama yerlerine yönelik internet üzerinden gerek yurt içinden, gerekse de yurt dışından yapılan rezervasyonlar takip edilecek, kayıt dışı turizm acentesi işletilmesinin ve kayıt dışı rehber istihdamının önüne geçilmesi için denetimler arttırılacak, sektörde e-fatura ve e-arşiv gibi elektronik bazı uygulamalar yaygınlaştırılacaktır.
13	Kayıt dışı, kalitesiz ve yüksek bedelle mal ve hizmet satmak amacıyla, piyasa fiyatından daha düşük bedelle turistik turlar tertipleyen işletmeler takip edilecek ve bu alanda ihtiyaç duyulan düzenlemeler yapılacaktır.	Kültür ve Turizm Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, GİB, Türkiye Belediyeler Birliğı, TURSAB	Şubat 2015 - Aralık 2015	Düzenledikleri turlarla, turistleri yurt dışından ülkemize c¼¼zi fiyatlarla getiren ve ülkemizde kayıt dışı, kalitesiz ve fahiş fiyatlarla alışverişe yönlendiren turizm işletme/ acenteler takip edilecek ve gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

14	5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine göre kayıt dışı satılıp basılan ve halk arasında "korsan" tabir edilen materyallerin sistem içine alınmasına yönelik gerekli idarî ve teknik alt yapının oluşması ve denetimlerin etkili ve caydırıcı hale getirilmesi sağlanacaktır.	Kültür ve Turizm Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Şubat 2015 - Temmuz 2015	Fikir ve sanat eserlerinde bandrol, kayıt-tescil ve sertifikasyon uygulamalarının etkin biçimde denetlenmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
15	Gayrimenkullerin rayiç bedel üzerinden işlem görmesini sağlamak amacıyla kurumlar arası işbirliği yapılarak gerekli hukukî ve idarî alt yapı oluşturulacak, ilgili kurumlardan ihtiyaç duyulan veriler temin edilerek, sektöre yönelik etkin bir analiz ve vergi denetim sistemi kurulacaktır.	GİB	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	Şubat 2015 - Aralık 2016	Gayrimenkullerin alım ve satım değerlerinin rayiç değer üzerinden işlem görmesini sağlamak amacıyla gerekli hukukî ve idarî alt yapı oluşturulacak, sektöre yönelik etkin bir analiz ve denetim sistemi kurulacaktır.
16	İnşaat sektöründe, inşaatın başlangıcından nihai teslim aşamasına kadar olan süreçte ilişkin mevzuat gözden geçirilecek ve kayıt dışılığa sebep olan hususlar tespit edilerek, gerekli hukukî düzenlemeler yapılacaktır.	GİB	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, SGK, Türkiye Noterler Birliği	Şubat 2015 - Aralık 2016	İnşaat sektöründeki faaliyetlerin imalat aşamasından nihai kullanıcıya teslim kadar geçen süreçteki tüm aşamalar gözden geçirilecek, elde edilen bulgular çerçevesinde sektördeki kayıt dışılığın önüne geçilmesi için gereken düzenlemeler yapılacaktır.
17	İnşaat sektöründe, projenin ilgili idarece onaylanmasından itibaren takip edilmesine yönelik gerekli sistem ve teknik altyapı oluşturulacaktır.	GİB	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, SGK, Türkiye Belediyeler Birliği	Şubat 2015 - Aralık 2016	İnşaat sektöründe, projenin onaylanmasından, tamamlanma aşamasına kadar olan sürecin takip edilmesine yönelik teknik bir altyapı kurulacaktır.

18	İnşaat sektöründe kayıt dışı çalışanların sosyal güvenlik sistemine alınmasına yönelik gerekli hukukî, idarî ve teknik altyapının oluşturulması sağlanacaktır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	GİB, SGK	Şubat 2015 - Aralık 2015	İnşaat sektöründe kayıt dışı istihdamın boyutu ve analizi konusunda bir Akademik Danışma Kurulu oluşturulması gibi çözümler de dâhil olmak üzere kayıt dışı istihdamın önlenmesi amacıyla alınması gereken tedbirler belirlenerek gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
19	Petrol ve LPG piyasalarının denetimi ile lisans sahiplerinin hak ve yükümlülüklerine ilişkin düzenlemeler gözden geçirilecek ve bu kapsamda mevcut ve kurulacak olan işletmelerin tabi olacağı esaslar yeniden belirlenecektir.	EPDK	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İiŐleri Bakanlığı, GİB	Şubat 2015 - Ekim 2015	Petrol ve LPG piyasalarının etkin denetimi amacıyla idarî kapasitenin artırılması ve lisans sahiplerinin tabi olacağı esasların gözden geçirilmesi hususlarında, gerekli mevzuat değişiklikleri yapılacaktır.
20	Özel Tüketim Vergisi indirilmiŐ havacılık yakıtlarında, lisans sahiplerinin alım, satım ve teslimlerine ilişkin işlem ve süreçlere yönelik bir takip sistemi oluşturulacaktır.	GİB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İiŐleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, EPDK	Şubat 2015 - Temmuz 2015	Havacılık yakıtlarının teslim sürecinde, lisans sahiplerinin alım, satım ve teslimlerine ilişkin tüm safhalar kavranarak, gerekli takip sistemi kurulacaktır.
21	Trafike tescilli kara taŐıtlarına plaka numaralarını da içeren kimlik birimi (etiket) takılarak, akaryakıt pompalarının bu etiketleri okuyacak (alıŐ-satış bilgilerinin yeni nesil ödeme kaydedici cihazlar üzerinden GİB Bilgi İŞlem Merkezine on-line olarak ulaŐmasına imkân veren) ünitelerle donatılması sağlanacaktır.	İiŐleri Bakanlığı	EPDK, GİB	Şubat 2015 - Aralık 2017	Trafike tescilli taşıtlara plaka numaralarını da içeren birer kimlik birimi takılacak, akaryakıt pompaları da bunları okuyacak ünitelerle donatılacak ve akaryakıt pompalarına bağı yeni nesil ödeme kaydedici cihazlarda kayıtlı bilgilerin on-line olarak Gelir İdaresi Başkanlığı veri ambarına ulaşması ve akaryakıt istasyonlarının akaryakıt alıŐ ve satışlarının izlenerek denetlenmesi suretiyle kayıp ve kaçaqlar önlenecektir.

22	Akaryakıt ve LPG taşımacılığında kullanılan kara ve deniz taşıtları ile boru hatlarında taşınan ürünün, yükleme yerinden teslim mahalline kadar takibine imkân sağlayacak bir sistem kurulacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı EPDK, GİB	Şubat 2015 - Temmuz 2015	5015 sayılı Kanun kapsamında yurt içi taşımacılık yapan akaryakıt tankerlerine gerekli cihazların takılıp yükü, araca ve gidilecek yere ait bilgilerin sisteme girilerek mezkûr bilgilerin tüm adlı kolluk birimlerinin erişimine açılarak, akaryakıt sevkiyatları daha etkin denetlenecek ve amaç dışı kullanımın engellenecektir.
23	Serbest bölgeler de dâhil olmak üzere, gümrük kapıları ve iç gümrüklerin fiziki-teknik donanım ve personel durumları ile yasal mevzuat ve uygulamalar gözden geçirilerek, gümrük idarelerinin kayıt dışılıkla mücadelede etkinliği ve verimliliği artırılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	-	Şubat 2015 - Haziran 2017	Gümrük kapıları ve iç gümrüklerin modernizasyonu ile bilgi işlem alt yapısı, fiziksel yapılanma, teknik donanım ve hukukî alt yapının gözden geçirilerek yenilenmesi hedeflenmektedir.
24	Gümrük Antrepo Rejimi gözden geçirilerek kontrol süreçlerinin daha etkin hale getirilmesi sağlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	-	Şubat 2015 - Haziran 2017	Antrepo Rejiminin sağlıklı işleyebilmesi, suistimallerin engellenmesi ve etkin bir kontrol mekanizması için gereken düzenlemelerin yapılması ve önlemlerin alınması öngörülmektedir.
25	"Hal Kayıt Sistemi"nin daha etkin ve verimli kullanımına yönelik gerekli güncelleme ve geliştirme çalışmalarına devam edilecek ve Sistemin diğer bilgi sistemleriyle entegrasyonu tamamlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2015	İlî müdürlükleri, belediyeler, toptancı hal yönetimleri ve meslek mensuplarından Hal Kayıt Sisteminin kullanımına yönelik alınan geri dönüşler çerçevesinde geliştirme çalışmalarına devam edilecek ve özellikle kullanıcıların beyanına dayalı çalışan Sistemde var olan bilgilerin, başta Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesinde tutulan kayıt sistemleri olmak üzere diğer kurum ve kuruluşlarca kurulan kayıt sistemlerinde yer alan bilgiler ile kontrolünü teminen gerekli entegrasyon çalışmaları yapılacaktır.
26	"Lisanslı Depoculuk Sistemi"ne konu olan tarım ürünleri ticaretinin, elektronik ortamda, hızlı ve güvenilir yapılması sağlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	-	Şubat 2015 - Aralık 2015	Ürün ihtisas borsası, ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet gösterebilecek, gelişmiş imkânları bulunan, işlemlerin tamamen elektronik ortamda yapılabildiği ve çok sayıda alıcı ve satıcının bir araya getirilebildiği bir yapıda olacak, elektronik ürün senedi uygulamasının yaygınlaştırılması, uygulamada ortaya çıkan sıkıntıların giderilmesi ve ürün ihtisas borsasının kurulmasına yönelik çalışmalara devam edilecektir.

27	Dâhilde işleme rejimi gözden geçirilecek, kontrol süreçleri etkin hale getirilerek ülke ekonomisi açısından katma değer oluşturan sektör ve işletmelerin bölge ve rejim kapsamında faaliyet göstermesine yönelik düzenlemeler yapılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, GİB	Şubat 2015 - Aralık 2016	Dâhilde işleme rejimi kapsamında ithalat izni verilen girdiler ve uygulama süreçleri, haksız kazanç sağlamaya imkân verilmemesini teminen ve yurtiçi üretimi gözetken bir yaklaşımla yeniden değerlendirilecektir.
28	İthalata konu olan malların gerçek kıymetleri ile bunların ödemeye konu tutarlarının takip ve kontrolüne yönelik sistem ve düzenlemeler gözden geçirilecek, bu kapsamda yapılacak denetimler artırılacaktır.	GİB	Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TCMB	Şubat 2015 - Aralık 2016	İthalat konulu malların gerçek değerleri üzerinden ithal edilmesine yönelik sistem ve düzenlemeler gözden geçirilecek, bu kapsamda yapılacak denetimler artırılacaktır.
29	E-ticaretteki kayıt dışılığın önlenmesi amacıyla, internet ortamında ticaret yapan gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetlerinin kavranmasına yönelik mevcut düzenlemeler gözden geçirilecek, bu kapsamda yapılacak denetimler artırılacaktır.	GİB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, BDDK, BTK	Şubat 2015 - Ekim 2015	E-ticaret sektöründe çalışan aracı kurumlardan (aracı hizmet sağlayıcılardan), kargo lojistik şirketlerinden ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlardan elektronik ortamda veri alınmasına ve sektörde e-fatura kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacak, bu bilgiler risk analizine tabi tutularak e-ticaret sektöründeki kayıt dışılığın ve vergi kaybı ve kaçağının önlenmesine çalışılacaktır.
30	İnternet üzerinden yapılan reklam faaliyetlerinin kavranmasına yönelik gerekli hukukî ve teknik alt yapı oluşturulacaktır.	GİB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, BTK	Şubat 2015 - Ekim 2015	Hem internet ortamında faaliyet gösteren sosyal medya kuruluşlarına yapılan ödemelere ait bilgilerin, hem de sosyal medya kuruluşlarının müşterilerine yaptığı ödemelere ait bilgilerin kavranması amacıyla banka ve benzeri ödeme kuruluşlarından elektronik ortamda veri alınmasına ve bunların analiz edilerek vergi kaybı ve kaçağının önlenmesine yönelik gerekli hukukî ve teknik atyapı çalışmaları yapılacaktır.
31	Nakit ekonomisiyle mücadele kapsamında, ödeme işlemlerinde banka kartları ve benzeri ödeme araçlarının kullanımının özendirilmesine yönelik gerekli çalışmalar yapılacaktır.	BDDK	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, GİB, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, BKM	Şubat 2015 - Aralık 2017	Kartla ödemelerin artırılması için bireylerin kart kullanımının günlük hayatın bir parçası haline getirilmesine ve nakit ekonomisiyle mücadele kapsamında kart kullanımını, kart kullanıcıları ve üye işyeri nezdinde avantajlı hale getirmeye yönelik çalışmalar yapılacaktır.

32	Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli listelerde yer alan malların imalat ve ithalatından nihai tüketiciye ulaşım safhasına kadarki tüm süreçleri kavrayan etkin bir denetim sistemi kurulacaktır.	Maliye Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, EPDK, GİB	Şubat 2015 - Haziran 2016	ÖTV Kanununa ekli listelerde yer alan malların imalat ve ithalatından nihai tüketiciye ulaşım safhasına kadarki tüm süreçleri kavrayan etkin bir denetim sistemi kurulacaktır.
33	Gelir İdaresi Başkanlığınca vergi kayıp ve kaçığını azaltmak amacıyla yürütülen denetim faaliyetleri gözden geçirilecek, ilgili kurumlarla birlikte yapılan ortak denetimleri de kapsayan daha etkin bir denetim mekanizması oluşturulacaktır.	GİB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, SGK	Şubat 2015 - Aralık 2015	Eylem kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumu'nun yanı sıra sahada denetim yapan ilgili diğer kurumlara birlikte (İçişleri Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi) ortak denetimler yapılacaktır. Vergi incelemesi gerektirmeyen yaygın-yoğun denetim ve yoklama faaliyetleriyle denetlenebilecek ve ilgili vergi dairelerince sonuçlandırılacak denetim konuları belirlenerek, denetimde etkinliğin artırılması sağlanacaktır.
34	Kayıt dışılıkla mücadelede etkinliğin artırılmasına katkı sağlamak amacıyla, 24 saat esasına dayanan denetim uygulamasına geçilecektir.	GİB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, SGK	Şubat 2015 - Temmuz 2015	Daha etkin ve kapsamlı bir denetim modeli ile günün 24 saatinde fiili denetim yapılmasına imkân sağlayan bir uygulama öngörülmektedir.
35	E-yoklama sistemi hayata geçirilecek, denetimlerde etkinliğin artırılmasını teminen elektronik sistemler geliştirilecek, denetime ilişkin sonuçlar ilgili kurumlarla paylaşılacaktır.	GİB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, SGK	Şubat 2015 - Aralık 2015	Yoklama ve yaygın yoğun denetim faaliyetlerinin asli olarak tablet bilgisayarlar vasıtasıyla yerine getirilmesi ve bu suretle elde edilen verilerin eş zamanlı olarak analizi ve ilgili kurum ve kuruluşlar ile elektronik ortamda paylaşılması ve yoklama ve denetim faaliyetlerinde etkinliğin artırılması amaçlanmaktadır.

36	Mükellefiyete ilişkin ödevlerin yerine getirilip getirilmediğinin tespitine yönelik idarî ve teknik altyapı güçlendirilecek, bu çerçevede denetim kapasitesinin etkin bir şekilde kullanılması amacıyla, vergi denetiminde görev alan memurların kullanımına sunulmak üzere, detaylı, anlaşılır ve standart kılavuzlar hazırlanacaktır.	GİB	-	Şubat 2015 - Ekim 2015	Mükellefiyete ilişkin ödevlerin yerine getirilip getirilmediğinin etkin bir şekilde takibi amacıyla vergi inceleme faaliyetleri dışında, mükellefiyet türlerine yönelik standart denetim kılavuzları hazırlanarak, yönlendirilerek, yaygın ve yaygın yoğun denetim faaliyetlerini yürüten memurların kullanımına hazır hale getirilmesi öngörülmektedir.
37	Vergi kanunlarında ve gümrük mevzuatında yer alan ceza hükümleri gözden geçirilecek ve gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.	GİB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2015	Vergi ve gümrük mevzuatında yer alan ceza hükümleri ayrıntılı analiz edilerek, daha etkin bir ceza sistemi kurmak amacıyla gerekli yasal değişiklikler yapılacaktır.
38	Tahsilat ve ödemelerle ilgili mevzuatta yer alan hadler ve alım-satım bildirim tutarları gözden geçirilerek, ilgili had ve tutarlar azaltılacak ve bu alana ilişkin etkin bir vergi denetim mekanizması kurulacaktır.	GİB	Maliye Bakanlığı	Şubat 2015 - Ekim 2015	Mükelleflerin ikincil mevzuat ile belirlenmiş usullerde ödeme ve bildirim yükümlülükleriyle ilgili hadler, azaltılacak ve etkin bir denetimle birlikte vergiye uyum derecesi arttırılacaktır.
39	Sağlık sektöründeki kayıt dışılığın önlenmesine yönelik olarak e-fatura gibi sektörlü kavrayacak elektronik uygulamalar yaygınlaştırılacaktır.	GİB	Sağlık Bakanlığı, SGK	Şubat 2015 - Aralık 2015	Sağlık kuruluşları ve eczanelerin Sosyal Güvenlik Kurumuna düzenledikleri faturaların elektronik ortamda düzenlenmesi sağlanacak ve bu suretle sektör hasılatının kayıt altına alınması ve elde edilen verilerin ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılması sağlanacaktır.
40	Özel muayenehane, hastane ve laboratuvarlar gibi sağlık hizmet sunucularında kayıt dışılığın önlenmesine yönelik olarak ilgili mevzuat ve uygulamalar gözden geçirilecektir.	GİB	Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, SGK	Şubat 2015 - Haziran 2017	Özel sağlık hizmetleri dolayısıyla kayıtlara yansımayan muamelelerin kavranmasına yönelik mevzuatta yer alan boşlukların tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

41	Türkiye'de üretilen veya ithal yoluyla ükleye giren kozmetik ürünlerin, üretim veya ithalinden nihai tüketicie ulaşınçaya kadar takibine imkân sağlayacak bir ürün takip sistemi kurulacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2015	Kozmetik ürünlerin takip edilebilmesi amacıyla ürün üzerinde tekil tanımlayıcı bulundurulmasına yönelik mevzuat ve teknik alt yapı çalışması yapılacaktır.
42	Türkiye'de üretilen veya ithal yoluyla ükleye giren tıbbî cihazların, üretim veya ithalinden nihai aşamaya kadar takibi ve izlenmesi için bir ürün takip sistemi kurulacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2015	Tıbbî cihazların takip edilebilmesi amacıyla cihaz üzerinde tekil tanımlayıcı bulundurulmasına yönelik mevzuat ve teknik alt yapı çalışması yapılacaktır.
43	Karayolu nakliyesi sektöründe, ilgili mevzuat gözden geçirilerek, malın yüklenmesinden teslimine kadar tüm aşamaların etkin şekilde takip edilmesine imkân sağlayacak elektronik bilgi paylaşımı da dâhil olmak üzere gerekli çalışmalar ilgili kurumlarla etkin bir işbirliği içerisinde yürütülecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, GİB	Şubat 2015 - Aralık 2017	Kayıt dışılıkla mücadelede parasal hareketler kadar mal hareketlerinin takibi de büyük önem arz etmektedir. Bu çerçevede karayolu ile mal taşımalarının her vechesiyle takibine imkân sağlayacak bir alt yapının kurulmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
44	Şehir içi toplu ulaşımında (otobüs, vapur, tramvay, metro vb.) kademeli olarak elektronik ücret toplama sistemine geçilmesi amacıyla gerekli hukukî, idarî ve teknik alt yapı oluşturulacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, GİB, Türkiye Belediyeler Birliği	Şubat 2015 - Aralık 2016	Şehir içi toplu taşımada ücretin elektronik ortamda ve tek bir merkezden toplanmasına imkân sağlayacak gerekli hukukî düzenlemeler yapılacak ve buna uygun teknik alt yapı oluşturulacaktır.
45	Tahditli plaka alım ve satımlarının gerçek değer üzerinden işlem görmesini sağlamak amacıyla gerekli hukukî, idarî ve teknik alt yapı oluşturulacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, GİB, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye Noterler Birliği	Şubat 2015 - Aralık 2015	Tahditli plaka alım ve satımlarının gerçek değer üzerinden işlem görmesini sağlamak amacıyla gerekli alt yapı oluşturulacaktır.

46	Kara, deniz ve hava yolu taşımacılığı ile spor müsabakaları, tiyatro, sinema ve konser etkinlikleri gibi biletle girilen alanlarda e-bilet uygulamalarının yaygınlaştırılması sağlanacaktır.	GİB	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2016	Şehirlerarası kara, deniz ve hava yolu yolcu taşımacılığı ile spor ve sanat gibi etkinlik faaliyetlerinde e-bilet uygulamaları yaygınlaştırılarak bu tür faaliyetlerin elektronik ortamda kayıt altına alınması sağlanacaktır.
47	"Ücret, Prim, İkramiye ve Bu Nitelikteki Her Türü İstihkakın Bankalar Aracılığıyla Ödenmesine Dair Yönetmelik" in kapsamının, kayıt dışılığın önlenmesinde pilot olarak seçilecek sektörlerde genişletilmesi sağlanacaktır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	SGK	Şubat 2015 - Temmuz 2015	Borçlar Kanunu ve İş Kanununa istinaden 10 üzeri işçi çalıştıran işverenlerin ücret, prim ve ikramiye niteliğindeki ödemelerinin Bankalar aracılığıyla yapılmasına ilişkin kapsamın genişletilerek, belirlenecek sektör veya iş kollarında faaliyet gösteren ve 10'dan az sigortalı çalıştıran işverenlerin de ücret, prim ve ikramiye niteliğindeki ödemelerini Bankalar aracılığıyla ödemeleri sağlanacaktır.
48	Prime esas kazançların meslek koduyla uyumlu olarak bildirilmesini sağlayacak yasal altyapı oluşturularak, öngörülen meslek gruplarına yönelik prime esas kazanç karine teşkil edecek ücret skalaları belirlenecek ve rehberlik ve denetim süreçleri başlatılacaktır.	SGK	Milî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İŞKUR, TÜİK, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Meslek Kuruluşları	Şubat 2015 - Aralık 2015	İşveren tarafından Sosyal Güvenlik Kurumu'na her ay verilen "Aylık Prim ve Hizmet Belgesi"nde sigortalının mesleği ile meslek kodunun bildirimi yasal zorunluluk haline getirilecek, öngörülen meslek grupları için kamu kurumlarınınca ödenen ücretler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sosyal tarafların görüşleri ve TÜİK tarafından yapılan kazanç istatistiklerinden yararlanarak "sigorta primine esas karine ücret" tespit edilerek, gerekli bilgilendirme ve denetim işlemleri yapılacaktır.
49	Kayıt dışı işçi çalıştırmaları veya Vergi Usul Kanununun 359 uncu maddesinde yazılı kaçakçılık suçlarını işlemeleri sebebiyle haklarında kesinleşmiş hüküm bulunanların kamu ihalelerinden yasaklanması sağlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	GİB, KİK, SGK	Şubat 2015 - Aralık 2015	Gerek kayıt dışı işçi çalıştırmaları, gerekse vergi kaçakçılığı suçu işlemeleri sebebiyle haklarında mahkemece hüküm verilmiş olanlar kamu ihalelerinden yasaklanacaktır.

50	Kayıt dışı istihdamla ilgili denetimlerde etkinliğinin artırılması amacıyla, tüm denetim sürecinin elektronik ortamda yürütülmesini sağlayacak otomasyon programları hazırlanacak ve denetim kapasitesinin artırılması amacıyla SGK'da görev yapan denetmen sayısı 5000'e çıkarılacaktır.	SGK	-	Şubat 2015 - Aralık 2017	Kayıt dışı istihdamla mücadelede denetim sisteminin etkinliğinin sağlanması, mükerrer denetim ile emek ve zaman kaybının önlenmesi amacıyla denetim talebi ile başlayıp denetim raporunun hazırlanması ve işleme konulmasına kadar olan tüm süreçlerin elektronik ortamda yürütüldüğü bir otomasyon programının hayata geçirilmesi sağlanacak, sosyal güvenlik denetmeni/ denetmen yardımcısı sayısı kademeli olarak 5.000'e çıkarılacaktır.
51	Tarım destek uygulamalarına ilişkin belge düzeninin sağlığı bir şekilde işlemesi amacıyla borsalardaki tescil işlemlerine yönelik otomasyon sistemlerinin etkin bir şekilde kullanılması sağlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, GIB, TOBB	Şubat 2015 - Aralık 2016	Tarım destek uygulamalarına ilişkin belge düzeninin sağlığı bir şekilde işlemesi amacıyla, alım satım işlemlerinin ağırlıklı olarak doğrudan belge üzerinden tescil işlemlerinin yapıldığı ticaret borsacılığı sisteminin işleyişinde yeni düzenlemelere gidilmesi alıcı ve satıcıların bir araya gelmesini, fiyatın serbest rekabet şartlarında oluşmasını ve oluşacak bu fiyat ile alım satımına konu mal miktarının belgelere aktarılmasını sağlayıcı altyapının ve otomasyon sisteminin kurulmasına yönelik ilgili kurumlarla çalışma yapılması öngörülmektedir.
4. Bileşen: Eğitici ve Kapsayıcı Yöntemlerle Toplumun Tüm Kesimlerinde Farkındalığın Artırılması					
Politika 4.1: Toplumun İlgili tüm kesimlerinin bilinçlendirilerek kayıt dışılıkla mücadeleye aktif katılımlarının sağlanması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
52	Kayıt dışılıkla mücadelede toplumun ilgili kesimlerinin katılımı sağlanarak, farkındalık ve bilinç artırma çalışmaları yapılacaktır.	GİB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, SGK	Şubat 2015 - Aralık 2017	Kayıt dışılıkla mücadelede kamuoyunun desteğini almak ve bilinçlendirilmesini sağlamak amacıyla muhtelif mecralarda farkındalık çalışmaları yapılacaktır.

53	Çocuklar başta olmak üzere, toplumda vergi ve sosyal güvenlik bilincini geliştirmek amacıyla görsel medyada yer alan programlardan faydalanılacaktır.	GİB	SGK, RTÜK, TRT	Şubat 2015 - Aralık 2017	TRT'nin çocuk ve gençlere yönelik TRT Çocuk ve TRT Okul gibi kanallarında izlenme oranı (rating) yüksek çizgi film, eğitici program ve dizilerde programın içeriğine uygun olarak hazırlanan vergi bilincini geliştirmeye yönelik senaryoların yayınlanması sağlanacak. benzer çalışmalar diğer medya kuruluşlarıyla da yürütülecektir.
54	Üniversite öğrencilerine yönelik her yıl yaz ve kiş dönemlerinde düzenlenen eğitim seminerlerinde, gençlik kampları ve gençlik merkezlerinde "vergi bilinci" ve "sosyal güvenlik" konularında eğitimler verilecektir.	Gençlik ve Spor Bakanlığı	GİB, SGK	Şubat 2015 - Aralık 2017	Üniversite öğrencilerine yönelik düzenlenen eğitim seminerleri ile Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı 81 ildeki gençlik merkezlerine üye gençler ile gençlik kamplarına katılan farklı sosyo- ekonomik düzeydeki gençlere, "vergi bilinci" ve "sosyal güvenlik" konularında farkındalık eğitimleri verilecektir.
55	İşçi, işveren ve diğer sosyal tarafların kayıt diş ekonomisi ve onun bir parçası olan kayıt diş istihdam konusunda bilinçlendirilmesi, sosyal güvenlik bilincinin yaygınlaştırılması, kayıt diş çalışmanın işçi ve işveren üzerindeki gerek çalışma hakları, gerekse iş sağlığı ve güvenliği yönünden olan olumsuz etkileri ve sigortalı işçi/işveren hak ve yükümlülükleri konularında bir eğitim modülü hazırlanacak ve toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik faaliyetlerin kapsamı genişletilecektir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	SGK	Şubat 2015 - Aralık 2015	Başta işverenler ve çocuklar olmak üzere toplumun ilgili tüm kesimlerine yönelik sosyal güvenlik hak ve yükümlülükleri ile sigortalılık bilincini konu alan eğitim modülleri hazırlanacaktır.

5. Bileşen: Kurumlar Arası Veri Paylaşımının Geliştirilmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi

Politika 5.1: Kayıt dışılıkla mücadelede katkı sağlayacak verilerin ilgili kurumlar arasında etkin paylaşımının sağlanmasına ilişkin sistem ve alt yapının oluşturulması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
56	Veri paylaşımına esas olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları belirlenecek, bu kurumların öncel veri tespit tabloları hazırlanacak ve bu tablolar diğer kurumlarla paylaşımak ve söz konusu verilerde gerekli standardizasyon sağlanmak suretiyle kurumlar arasındaki paylaşım	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, GİB, TÜBİTAK, TÜİK, TÜRKSAT, İlgili Kurum/Kuruluşlar	Şubat 2015 - Aralık 2017	Kurumların görev ve sorumluluk alanları çerçevesinde, paylaşılacak veri envanteri ile kamu verisi barındıran kurumlardan veriyi paylaşacak ve güncelleyecek olan kurumların tespiti yapılacaktır, veri talep eden ile paylaşılacak olan kurumlar arasındaki ilişkileri düzenleyecek şekilde uygulama standartları oluşturulacak ve bu kurumlarda teknik ve idari ihtiyaçlar belirlenecektir.
57	Kurumlar arası veri paylaşımının önündeki hukuki ve teknik sorunlar tespit edilecek ve ilgili kurumlar bünyesinde tutulan verilerin çapraz kontrollere de imkân verecek şekilde paylaşımına yönelik çözüm önerileri geliştirilecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, GİB, TÜBİTAK, TÜİK, TÜRKSAT, İlgili Kurum/Kuruluşlar	Şubat 2015 - Temmuz 2015	Kurumlar arası veri paylaşımında öncelikle, veri sahibi kurumların veri paylaşımındaki hukuki ve teknik ihtiyaçları ile daha etkin bir veri paylaşımı için uyulması gereken usul ve esaslar belirlenecektir.

58	Enerji ve madencilik sektöründe gerekli vergisel analiz ve incelemelerin etkin bir biçimde yapılabilmesi için lisans veya imtiyaz hakkı verilen mükellefler ve faaliyetlerine ilişkin bilgilerin Vergi Denetim Kurulu Başkanlığına bildirilmesine yönelik bir sistem kurulacaktır.	Maliye Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, EPDK, GİB, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	Şubat 2015 - Haziran 2016	Enerji ve madencilik sektöründe lisans ve imtiyaz hakkı verilen mükellefler ile imtiyaz ve lisans hakkına sahip olan özelleştirilmiş kamu iktisadi teşebbüsleri ve faaliyetlerine ilişkin bilgilerin Vergi Denetim Kurulu Başkanlığına aktarılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
59	“Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi” altyapısı kurularak ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınması için ihtiyaç duyulan veri altyapısına destek verilecek; Türkiye'nin gayrimenkul haritasının çıkarılması ve değerlendirilmesinin hazırlanması neticesinde bu alandaki kamu gelir kaybının en aza indirilmesi sağlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, GİB, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği, İlgili Kurum/Kuruluşlar	Şubat 2015 - Aralık 2017	Kurumlar arası veri paylaşımının geliştirilmesi ve uygulamada ortaya çıkan sorunların giderilmesi amacıyla; koordinasyon, yasal altyapı hazırlama, veri erişim altyapısı oluşturma, yazılım geliştirme ve veri standardizasyonu faaliyetleri icra edilecektir. Dünya Bankası ile 2008 yılında yapılan ikraz anlaşmasının sürdürülmesi ve uluslararası iyi uygulamaların takibi, değer bilgi bankasının kurulması yönünde faaliyetler yürütülmesi, emlak vergisine esas değerler için kamusal ihtiyaçlara da cevap verecek şekilde, piyasa değeri bazı olarak belirleneceği “toplu değerlendirme” sistemine yönelik kapasite geliştirme ve politika oluşturma altyapı çalışmalarının yapılması ve gayrimenkul değerlendirme için yasal altlık oluşturulması yönünde çalışmalar yapılacaktır.
60	Vergi Usul Kanunu kapsamında düzenlenmesi icap eden günlük müşteri listelerinin diğer ilgili belgelerle birleştirilmesi sağlanacak ve verilerin güvenliği dikkate alınarak, elektronik ortamda ilgili kurumlarla paylaşılmasına yönelik hukuki alt yapı oluşturulacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, GİB, TURSAB	Şubat 2015 - Aralık 2015	Günlük müşteri listelerinin diğer ilgili belgelerle birleştirilmesini temin eden gerekli idari ve teknik çalışmalar yapılacak ve verilerin güvenliği de gözönünde bulundurularak ilgili kurumlarla elektronik ortamda paylaşılmasına yönelik hukuki alt yapı oluşturulacaktır.

61	<p>Tarım faaliyetlerinin kayıt altına alınması amacıyla TÜİK ile ortak yapılacak tarım sayımı sonucu "Tarım Sayım İstatistiki" oluşturulacak ve söz konusu istatistik ile "Tarım Üretim Kayıt Sistemi" arasında bağlantı kurulması sağlanacaktır.</p>	<p>Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı</p>	<p>TÜİK</p>	<p>Şubat 2015 - Haziran 2016</p>	<p>Tarım Üretim Kayıt Sistemi (TÜKAS) kayıtları, 2014 yılı üretim dönemini kapsayacak şekilde tarımsal işletme düzeyinde tamamlanacak, TÜKAS kullanılarak işletme bilgileri derlenecek ve her yıl üretim verileri diğkate alınmak suretiyle Tarım Sayım İstatistiği ile TÜKAS arasında bağlantı kurulacaktır.</p>
62	<p>Türkiye Noterler Birliğı bünyesinde kurulan veri merkezinde tutulan verilerden kayıt dışılıkla mücadele katkı sağlayacak olanlar belirlenecek ve bu verilerin elektronik ortamda ilgili kurumlarla paylaşımına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.</p>	<p>Maliye Bakanlığı</p>	<p>Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, GİB, SGK, Türkiye Noterler Birliğı</p>	<p>Şubat 2015 - Aralık 2015</p>	<p>Noterlik Kanununda yapılacak düzenlemeler ile Türkiye Noterler Birliğı bünyesinde tutulan verilerin kayıt dışılıkla mücadeleye katkı sağlamak amacıyla ilgili kurum/kuruluşların paylaşımına sunulması amaçlanmaktadır.</p>

10. İSTATİSTİKİ BİLGİ ALTYAPISININ GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Günümüzde, toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda mevcut durumlarını görebilmesi, gerçekleşen olaylar hakkında doğru kararlar verebilmesi ve geleceğe ilişkin sağlıklı planlar yapabilmesinde doğru, güvenilir ve zamanlı olarak üretilen istatistiki verilerin önemi büyüktür. Ayrıca, kamuoyuna sağlanan bilgi aynı zamanda toplumlar için de stratejik bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. Özellikle doğru ve çabuk karar almada; gerekli bilgiyi sağlayabilmek, bilgi çağının gereği olan yenileşmeye ve gelişmeye açık olmak, güçlü bir istatistik ve bilgi sistemi altyapısını oluşturmak, ülkemizin bugünü ve geleceği için önem arz etmektedir. Bu yüzden, başta TÜİK olmak üzere, istatistikî bilgi üretiminde rol alan tüm kuruluşların istatistik bilgi altyapısının iyileştirilmesi, istatistik süreçlerinin planlanması, yürütülmesi ve izlenmesi önem arz etmektedir.

Paylaşımçı, işbirliğine dayalı ve planlı bir istatistik üretim süreci ile bilimsel metotlarla elde edilmiş güvenilir istatistiklerin kalitesinin ve sayısının artırılması, ulusal ve uluslararası ihtiyaçlar doğrultusunda üretilmesi gereken istatistik yelpazesinin genişletmesini de beraberinde getirecektir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, idari kayıtların sağlıklı bir şekilde tutulması, mevcut istatistiki verilerin detaylandırılması ve istatistik üretiminin önceliklendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

2. Program Hedefi

- Bilgi/veri ihtiyacını karşılayan istatistik portalı
- Uluslararası standartlarda üretilmiş istatistik sayısının artırılması
- Bölge bazında istatistik üretilmesi
- Entegrasyonu sağlanmış sürdürülebilir istatistik sisteminin kurulması
- Kayıt sistemlerinden üretilen istatistikler

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	2014	2015	2016	2017	2018
İstatistik üretiminde idari kayıtların kullanım oranı (%)	37,3	38	40	45	50
İl bazında üretilen istatistiklerin toplam istatistiklere oranı (%)	29	30	32	40	45
İstatistik birimi olan kurumların RİP'te yer alan kurumlara oranı (%)	60	64	70	75	80
Uluslararası kuruluşların yayınlarında karşılanamayan istatistik oranı (%)	24	23	22	21	20
Web servisleriyle veri değişimi yapılan kurum/kuruluş sayısı (sayı)	7	9	10	15	18
Altyapının geliştirilmesi amacıyla verilen eğitim sayısı (Kurumların talep ettiği eğitimler ile kamu kurumlarında istatistik yönünden eksikliklerin giderilmesi) (sayı)	5	6	6	7	7
RİP kapsamında yayımlanan istatistik sayısı (sayı)	2 465	2 470	2 473	2 475	2 480
RİP'in gerçekleşme oranı (%)	97	97	97	98	98
Uluslararası Veri Gönderim Sistemi yoluyla uluslararası kuruluşlara gönderilen veri seti sayısı	-	177	443	620	650
RİP kapsamında uluslararası kuruluşlara bir uygulama çerçevesinde sistematik olarak veri/bilgi gönderen kamu kurumu oranı (%)	-	20	50	90	90
RİP kapsamında tanımlayıcı metaveri bilgilerine internet sayfalarında yer verilen istatistiklerin oranı (%)	66	72	76	80	84

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Türkiye İstatistik Kurumu

1. Bileşen: İstatistiki Veri Üretimine Önceliklendirilmesi / Kalkınma Bakanlığı
2. Bileşen: Kurumlararası İşbirliğinin Güçlendirilmesi / Türkiye İstatistik Kurumu
3. Bileşen: Uluslararası Standartlarda İstatistik Üretimine Artırılması / Türkiye İstatistik Kurumu

5. Eylem Planı

1. Bileşen: İstatistik Veri Üretiminin Önceliklendirilmesi

Politika 1.1: Ulusal ve uluslararası kullanıcıların ihtiyaç ve önceliklerini dikkate alarak uluslararası standartlara uygun şekilde üretilebilecek istatistiklerin belirlenmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	İstatistik üretim sürecinde yer alan kuruluşların ürettikleri istatistiklere ilişkin olarak, önceliklendirilen istatistiklerin üretiminin sağlanabilmesi için, maddi ve beşeri kaynak ihtiyaçları tespit edilecektir.	TÜİK	Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Ulusal ve uluslararası düzeyde karşılanamayan ve önceliklendirilen istatistiklerin üretimine ilişkin kaynak ihtiyacının boyutunun belirlenmesi hedeflenmektedir.
2	İstatistik üretim sürecinde yer alan kuruluşların ürettiği istatistiklere ilişkin olarak, ulusal ve uluslararası düzeyde karşılanamayan bilgi talepleri analiz edilerek, konu başlıklarına ve kullanıcı sınıflarına göre incelenen taleplerden veri eksiklikleri belirlenecek ve bu eksikliklerin nedenleri tespit edilecektir.	TÜİK	Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kuruluşlara gelen veri talepleri birleştirilerek, karşılanamayan verilerin neler olduğuna ilişkin kapsamlı bir kullanıcı değerlendirme raporunun oluşturulması planlanmaktadır.
3	Karşılanamayan veri taleplerine ve kaynak ihtiyacına ilişkin yapılacak değerlendirmeler sonucunda üretiminde öncelik olduğu düşünülen istatistiklerin tespiti İstatistik Konseyinde değerlendirilecektir.	TÜİK	Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	İstatistik Konseyinde istatistik veri üretiminin önceliklendirilmesi hususunun gündeme alınarak katılımcı bir anlayışla öncelikli olarak üretilmesi gereken verilerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

2. Bileşen: Kurumlararası İşbirliğinin Güçlendirilmesi

Politika 2.1: Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile işbirliğinin artırılması ve etkinleştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
4	Resmi İstatistik Programı (RİP) kapsamında TÜİK ve diğer kurum ve kuruluşlarca yayınlanan tüm istatistikleri tek bir çatı altında toplayan bir internet portalı (RİP Portalı) kurularak işleri sağlanacaktır.	TÜİK	Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2015	RİP kapsamındaki tüm istatistikleri tek bir çatı altında toplayan ve standart yapıların kullanılacağı bir portalin hazırlanması ve işbirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır.
5	İstatistiksel bilgi altyapısını geliştirmek üzere, Resmi İstatistik Programı kapsamında rol alan kurum ve kuruluşlara sınıflamalar, soru kağıdı tasarımı, süreç, kalite ve metaveri konularına ilişkin eğitimler verilecektir.	TÜİK	Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kurumlara verilen eğitimlerle istatistik üretme kapasitelerinin geliştirilmesi, üretim sürecine ilişkin bilgilerinin paylaşılması ve farkındalık yaratılması hedeflenmektedir.
6	Kurumlara üretilen istatistiklerde kullanılan idari kayıtların doğru ve etkin kullanımını artırmak amaçlı temel istatistiksel veri analizi ve veri madenciliğine ilişkin eğitimler verilecektir.	TÜİK	Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kurumların istatistik üretme kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla veri analizi ve veri madenciliği araçlarının kullanımı ve verinin yorumlanmasına ilişkin eğitimler kapsamaktadır.
7	Uluslararası veri gönderim sistemi kurulacak, kurum ve kuruluşlarca yapılacak veri gönderiminin bu sistem üzerinden yapılması sağlanacaktır.	TÜİK	Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2017	Uluslararası kuruluşlara mükerrer veri gönderiminin önlenmesi amaçlanmaktadır.

8	Kurumların uluslararası kurumlarla yaptıkları istatistik alt yapısının iyileştirilmesine yönelik projelerin yanı sıra, Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK tarafından finanse edilen istatistik alt yapısının iyileştirilmesi konularını kapsayan projelerin onaylanma sürecinde TÜİK'den görüş alınacaktır.	TÜİK	Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK	Ocak 2015 - Aralık 2018	İstatistik altyapısının iyileştirilmesi faaliyetlerinin koordinasyonu TÜİK'in sorumluluğundadır. İşgücü, maliyet ve zaman açısından bu tür projelerde TÜİK'in görüşünün alınması önemlidir.
Politika 2.2: Resmi istatistik üretim sürecinde yer alan kurum ve kuruluşların idari kayıt sistemlerinin istatistik üretimde kullanılmak üzere TÜİK'e açılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
9	Gümrük ve Ticaret Bakanlığının MERSİS (Merkezi Sicil Kayıt Sistemi), ESBİS (Esnaf Bilgi Sistemi) ve Hal Kayıt Sistemi (HKS), Üretici Birlikleri ve Kooperatif Bilgi Sistemine ilişkin veri tabanlarının istatistik üretim süreçlerinde kullanımı sağlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	TÜİK	Ocak 2015 - Mart 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Kurumlardan veri transferi için web servis ftp vb. standart yapıların oluşturulması - Kurumların idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerine katkısını artırmak için bilgi paylaşımının Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. - Kurumların paylaşmadığı gizli verilerin istatistik üretim sürecine dâhil edilmesi için teknik ve idari önlemlerin alınarak buna yönelik kurulların belirlenmesi, gerekirse protokollerin yapılması hedeflenmektedir.
10	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin ticaret sicil kayıtları ile Ticaret Borsalarının standart kayıt sistemini kullanarak istatistik üretim süreçlerinde kullanımı sağlanacaktır.	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği	TÜİK	Ocak 2015 - Mart 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Kurumlardan veri transferi için web servis ftp vb. standart yapıların oluşturulması - Kurumların idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerine katkısını artırmak için bilgi paylaşımının Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. - Kurumların paylaşmadığı gizli verilerin istatistik üretim sürecine dâhil edilmesi için teknik ve idari önlemlerin alınarak buna yönelik kurulların belirlenmesi, gerekirse protokollerin yapılması hedeflenmektedir.

11	Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi (TUKAS) kullanıma açılarak tarımsal faaliyetle uğraşan tarımsal işletmelerin tamamına ait güncel bir çerçevede elde edilmesi amacıyla tarımsal üretim ve arazi kullanım bilgileri, hayvan varlığı, tarımsal alet ekipman varlığı bilgileri tarımsal işletme detayında sisteme kayıt edilecek, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesinde kullanılan ilgili veri tabanları TUKAS'a entegre edilerek kullanıma açılacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	TÜİK	Ocak 2015 - Mart 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Kurumlardan veri transferi için web servis ftp vb. standart yapıların oluşturulması - Kurumların idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerine katkısını artırmak için bilgi paylaşımının Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. - Kurumların paylaşmadığı gizli verilerin istatistik üretim sürecine dâhil edilmesi için teknik ve idari önlemlerin alınarak buna yönelik kurulların belirlenmesi, gerekirse protokollerin yapılması hedeflenmektedir.
12	Gelir İdaresi Başkanlığının sicil kavitleri ve Mukellef Bilgileri Bildirimi verilerinin istatistik üretim süreçlerinde daha fazla kullanılması sağlanacaktır.	Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı)	TÜİK	Ocak 2015 - Mart 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Kurumlardan veri transferi için web servis ftp vb. standart yapıların oluşturulması - Kurumların idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerine katkısını artırmak için bilgi paylaşımının Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. - Kurumların paylaşmadığı gizli verilerin istatistik üretim sürecine dâhil edilmesi için teknik ve idari önlemlerin alınarak buna yönelik kurulların belirlenmesi, gerekirse protokollerin yapılması hedeflenmektedir.
13	Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarının (istihdam, işveren adres, işveren ekonomik faaliyet, işveren aktifliği, prim ve ödemeler vb.) istatistik üretim süreçlerinde kullanımını sağlanacaktır.	Sosyal Güvenlik Kurumu	TÜİK	Ocak 2015 - Mart 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Kurumlardan veri transferi için web servis ftp vb. standart yapıların oluşturulması - Kurumların idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerine katkısını artırmak için bilgi paylaşımının Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. - Kurumların paylaşmadığı gizli verilerin istatistik üretim sürecine dâhil edilmesi için teknik ve idari önlemlerin alınarak buna yönelik kurulların belirlenmesi, gerekirse protokollerin yapılması hedeflenmektedir.

14	Kamu istihdamı ve devlet memurlarına ilişkin gelir ve gider bilgileri ile ödenek ve kesintilere ilişkin Maliye Bakanlığı kayıtlarının istatistik üretim süreçlerinde kullanımı sağlanacaktır.	Maliye Bakanlığı (BUMİKO, Muhasebat Genel Müdürlüğü)	TÜİK	Ocak 2015 - Mart 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Kurumlardan veri transferi için web servis ftp vb. standart yapıların oluşturulması, - Kurumların idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerine katkısını artırmak için bilgi paylaşımının Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. - Kurumların paylaşmadığı gizli verilerin istatistik üretim sürecine dâhil edilmesi için teknik ve idari önlemlerin alınarak buna yönelik kurulların belirlenmesi, gerekirse protokollerin yapılması hedeflenmektedir.
15	İŞKUR kayıtlarının istatistik üretim süreçlerinde kullanımı sağlanacaktır.	İŞKUR (Türkiye İş Kurumu)	TÜİK	Ocak 2015 - Mart 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Kurumlardan veri transferi için web servis ftp vb. standart yapıların oluşturulması, - Kurumların idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerine katkısını artırmak için bilgi paylaşımının Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. - Kurumların paylaşmadığı gizli verilerin istatistik üretim sürecine dâhil edilmesi için teknik ve idari önlemlerin alınarak buna yönelik kurulların belirlenmesi, gerekirse protokollerin yapılması hedeflenmektedir.
16	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü) kayıtlarının istatistik üretim süreçlerinde kullanımı sağlanacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü)	TÜİK	Ocak 2015 - Mart 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Kurumlardan veri transferi için web servis ftp vb. standart yapıların oluşturulması - Kurumların idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerine katkısını artırmak için bilgi paylaşımının Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. - Kurumların paylaşmadığı gizli verilerin istatistik üretim sürecine dâhil edilmesi için teknik ve idari önlemlerin alınarak buna yönelik kurulların belirlenmesi, gerekirse protokollerin yapılması hedeflenmektedir.
17	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü) tarafından engellilere ilişkin bir veri tabanı yapılandırılarak istatistik üretim sürecinde TÜİK'in kullanımına açılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü)	TÜİK	Ocak 2015 - Mart 2018	Veri tabanı altyapısının TÜİK işbirliğinde oluşturulması, sistem tasarımının yapılması ve istatistik üretim sürecine dâhil edilmek üzere TÜİK'in kullanımına açılması hedeflenmektedir.

18	Emniyet Genel Müdürlüğü'nün pasaport kayıtlarının, giriş-çıkış yapan yabancı ve vatandaş ayırımında, kapı-milliyet-ay bazında sayılarının, çıkış yapan ziyaretçiler ile vatandaş giriş anketlerine çerçeve oluşturmak üzere TÜJK'in kullanımına açılacaktır.	İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü)	TÜJK	Ocak 2015 - Haziran 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Kurumlardan veri transferi için web servis ftp vb. standart yapıların oluşturulması - Kurumların idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerine katkısını artırmak için bilgi paylaşımının Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. - Kurumların paylaşmadığı gizli verilerin istatistik üretim sürecine dâhil edilmesi için teknik ve idari önlemlerin alınarak buna yönelik kurulların belirlenmesi, gerekirse protokollerin yapılması hedeflenmektedir.
19	Ceza adaleti sistemi işleyişinin ilk aşamasını oluşturan kolluk kuvvetleri aşamasında meydana gelen suç olayı, olaya karışan şüpheli ve mağdur profiline ilişkin olay istatistiklerinin altyapısı oluşturularak istatistik üretim sürecine dâhil edilecektir.	İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü)	TÜJK, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Haziran 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Kurumlardan veri transferi için web servis ftp vb. standart yapıların oluşturulması - Kurumların idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerine - katkısını artırmak için bilgi paylaşımının Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. - Kurumların paylaşmadığı gizli verilerin istatistik üretim sürecine dâhil edilmesi için teknik ve idari önlemlerin alınarak buna yönelik kurulların belirlenmesi, gerekirse protokollerin yapılması hedeflenmektedir.
20	Emniyet Genel Müdürlüğü'nün pasaport kayıtlarının, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Resmi İstatistik Programı kapsamında yayınlamakta olduğu "Giriş-Çıkış Yapan Ziyaretçiler, Yabancı ve Vatandaşlar", "Sınır İstatistikleri" ve "Konaklama İstatistikleri" yayınları çerçevesinde kullanılan değişkenlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı veri tabanına doğrudan aktarımı sağlanacaktır.	İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü)	Kültür ve Turizm Bakanlığı, TÜJK	Ocak 2015 - Aralık 2016	EGM ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tutulan kayıtların tekleştirilmesi, iş tekrarının önlenmesi, verilen hizmet kalitesinin artırılması, işgücü ve zaman kaybının azaltılması sağlanacaktır.

21	Bankalararası Kredi Kartları Merkezi'nin kayıtlarının istatistik üretim süreçlerinde kullanımı sağlanacaktır.	Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.	TÜİK	Ocak 2015 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Kurumlardan veri transferi için web servis ftp vb. standart yapıların oluşturulması - Kurumların idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerine katkısını artırmak için bilgi paylaşımının Türkiye İstatistik Kanunu çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. - Kurumların paylaşmadığı gizli verilerin istatistik üretim sürecine dâhil edilmesi için teknik ve idari önlemlerin alınarak buna yönelik kurulların belirlenmesi, gerekirse protokollerin yapılması hedeflenmektedir.
22	Merkez Yapı Denetim Komisyonu Başkanlığı verilerinin istatistik üretim süreçlerinde kullanımı sağlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Yapı İşleri Genel Müdürlüğü)	TÜİK	Ocak 2015 - Mart 2016	İnşaat üretim endeksinin hesaplanmasında bu verilerin kullanılması amaçlanmaktadır.
23	Karayolu Düzenleme Genel Müdürlüğü denetiminde olan Araç Muayene İstasyonları idari kayıtlarının istatistik üretim süreçlerinde kullanımı sağlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	TÜİK	Ocak 2015 - Mart 2016	Karayolları Düzenleme Genel Müdürlüğü tarafından üretilen Araç-Km verileri belli yol güzergâhlarından elde edilen ölçümler kullanılarak hesaplandığından tüm Türkiye verisi olarak kullanılmamaktadır.
3. Bileşen: Uluslararası Standartlarda İstatistik Üretimini Artırılması					
Politika 3.1: Ulusal Kayıt Sistemi Standartının Oluşturulması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
24	Kurumlarda istatistiksel analiz yapabilecek birimler kurulacaktır.	Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Verinin sahibi olan kurumlar tarafından analizlerin yapılması, veri toplama ve analiz süreçlerinde uygun tedbirlerin alınması beklenmektedir. Kurumların bu doğrultuda alt yapılarını ve kurumsal düzenlemelerini gözden geçirmeleri ve istatistik üretim kapasitelerinin geliştirilmesi istenmektedir.

25	Kurumların tuttukları idari kayıtların envanteri çıkarılacak, Ulusal Kayıt Sistemine (UKS) dâhil edilecek idari kayıtlar tespit edilecektir.	TÜİK	Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2014	Kurumların idari kayıtlarının mevcut durumu tespit edilecektir. Veri tabanlarında kullanılan veri setlerinin ve değişkenlerinin belirlenmesi, kayıt desenlerinin çıkarılması çalışmaları içermektedir.
26	Ulusal kayıt sistemi standardına ilişkin bilgilendirme toplantıları yapılacak, açıklayıcı dokümanlar hazırlanarak RIP Portalında yer verilecektir.	TÜİK	Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	Ocak - Mart 2015	RİP çalışma gruplarında ve İstatistik Konsey toplantılarında yapılacak bilgilendirmeleri ve dokümantasyonu içermektedir.
27	Ulusal kayıt sisteminde yer alan ve istatistik üretim sürecinde kullanılan değişkenlere ait kavram, tanım, sınıflama ve kodlamalar RIP Çalışma Grupları vasıtasıyla standart hale getirilecektir.	TÜİK	Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	Ocak 2015 - Mart 2016	Veri setlerinin ve bu veri setlerine ait olan değişkenlerin metaveri bilgilerinin çıkarılarak, standartlara uygun olmayan değişken adlarının ve kod listelerinin belirlenmesi, düzenlemelerin yapılması çalışmaları içermektedir.
28	Ulusal kayıt sistemi standardının kurumların veri altyapılarında kullanımı sağlanacaktır.	TÜİK	TSE, Türkiye İstatistik Sistemindeki Kurum/ Kuruluşlar	Haziran 2016 - Aralık 2018	UKS'de yer alan kurumların bu standartlara uyması için gerekli tedbirleri alması beklenmektedir.

11. ÖNCELİKLİ TEKNOLOJİ ALANLARINDA TİCARİLEŞTİRME PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Türkiye’de Ar-Ge faaliyetlerinin artırılması ve yaygınlaştırılmasına yönelik önemli ilerlemeler kaydedilmiş olmakla birlikte, temel araştırmadan başlayıp ürünün piyasaya sürülmesine kadar uzanan yeni teknolojik ürün üretme sürecinin özellikle ticarileştirme kısmının geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda, Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin ticarileştirilmesi yoluyla uluslararası düzeyde rekabetçi, yeni ara veya nihai teknolojik ürünler ile markalar oluşturulması kritik önem arz etmektedir.

Bu programla, ülke açısından önem taşıyan sektörlerde, uluslararası rekabetçi teknolojik ürün ve markaların ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda öncelikli sektörler enerji, sağlık, havacılık ve uzay, otomotiv, raylı sistemler ve bilişim ile savunma olup, program çerçevesinde bu sektörlerde son ürün ve faydanın ortaya çıkmasını sağlayacak alt programlar oluşturulacaktır.

2. Program Hedefi

- Öncelikli sektörlerde teknolojik ürün ve marka sayısının artırılması
- İmalat sanayii üretim ve ihracatında öncelikli sektörlerin payının artırılması
- Nitelikli araştırmacı yetiştirilmesi ve özel sektörde istihdamının artırılması
- Araştırma merkezi, kuluçka, hızlandırıcı, teknoloji ve yenilik merkezlerinin artırılması
- Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin (TGB) sektör odaklı hale getirilmesi
- Yenilikçi girişimciliğin geliştirilmesi
- Teknoloji transfer ara yüzlerinin artırılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Akredite kuruluş sayısı (Deney, Kalibrasyon ve Muayene ve Teknik Düzenlemeler Kapsamında) (Kümülatif)	756	756	769	814	868	931
Ar-Ge merkezi belgesi verilen işletme sayısı (Kümülatif)	155	170	180	195	210	225
Özel sektör Ar-Ge merkezlerinin Ar-Ge harcaması (Kümülatif, cari fiyatlarla milyar TL)	7,3	10,5	12,5	14,1	16,8	20,0
Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı kapsamında desteklenen yatırım miktarı (yıllık, cari fiyatlarla milyon TL)	-	95	125	145	160	180
Yerli patent başvuru sayısı (yıllık)	4.528	5.000	6.000	8.000	10.000	13.000
Teknoloji transfer ofisleri aracılığıyla lisanslanan/ticarileştirilen patent/buluş sayısı (yıllık)	6	8	12	18	26	35

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

1. Bileşen: Öncelikli Alanlarda Ticarileştirmenin Desteklenmesi / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
2. Bileşen: Beşeri ve Fiziksel Altyapının Güçlendirilmesi / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
3. Bileşen: Teknolojik Ürünlere Yönelik Yerli Üretim ve İhracatın Artırılması / Ekonomi Bakanlığı
4. Bileşen: Yenilikçi Girişimciliğin Desteklenmesi / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
5. Bileşen: Teknoloji Transferine Yönelik Mekanizmaların Oluşturulması / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

5. Eylem Planı

1. Bileşen: Öncelikli Alanlarda Ticarileştirilmenin Desteklenmesi

Politika 1: Öncelikli sektörlerde prototip geliştirmeye yönelik destek programlarının oluşturulması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Teknolojik ürünün prototipinin geliştirilme süreci desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEB, Üniversiteler	Şubat 2015 - Aralık 2018	Kamu tarafından desteklenen Ar-Ge projeleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürünlere yönelik prototip geliştirme süreci boyunca boyunca desteklenecektir.

Politika 2: Öncelikli sektörlerde teknolojik ürün yatırımlarının teşvik edilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
2	Öncelikli sektörlerde teknolojik ürün yatırımları desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, SSM, TÜBİTAK, İlgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2018	Teknolojik ürün ve yatırım destek programı çerçevesinde Kalkınma Planı ve BTYK tarafından belirlenen sektörler (enerji, sağlık, havacılık ve uzay, otomotiv ve raylı sistemler, bilişim ve savunma sektörleri) öncelikli olarak desteklenecektir.

Politika 3: Ticari ürün geliştirilmesine yönelik fikri mülkiyet haklarına destek sağlanması ve farkındalık artırma faaliyetlerinin yürütülmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
3	Fikri mülkiyet alanında verilen destekler analiz edilerek iyileştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	TÜBİTAK, TPE, KOSGEB, İlgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2015	Bu alanda verilen desteklerin etkinliği analiz edilerek gerekli iyileştirmeler yapılacaktır.

Politika 4: Üretilen teknolojik ürünlerin standartlarının oluşturulması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
4	Yeni geliştirilen ürünlerle ilgili standartlar hazırlanacaktır.	TSE	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK, Üniversiteler	Şubat 2015 - Aralık 2017	Yeni geliştirilen ürünlerin yaygın ticarete konu olabilmesi için gerekli olan standartlar geliştirilecektir.

2. Bileşen: Beşeri ve Fiziksel Altyapının Güçlendirilmesi

Politika 1: Ticarileştirmenin gerektirdiği nitelikli insan kaynağının geliştirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
5	KOBİ'lerde ticarileştirmeye yönelik insan kaynağı kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, TİM, TOBB, İŞKUR, TÜBİTAK	Şubat 2015 - Aralık 2018	Ar-Ge yapan firmaların teknolojik ürün ticarileştirmesine yönelik yetkinliklerinin artırılması amacıyla dönem boyunca eğitim, danışmanlık ve personel destekleri sağlanacaktır.
6	Firmaların ticarileştirmeye yönelik kapasitesinin artırılması amacıyla mentörlük mekanizması geliştirilecek ve uygulanacaktır.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TÜBİTAK	Şubat 2015 - Aralık 2018	Öncelikli sektörlerdeki firmalar başta olmak üzere özel sektöre ticarileştirme konusunda mentörlük hizmeti sağlanmasına yönelik mekanizma geliştirilecek ve dönem boyunca uygulanacaktır. Mentörlük hizmeti sağlanacak firmaların seçiminde, Ar-Ge projesini tamamlamış ve ticarileştirme aşamasında olanlara öncelik verilecektir.
7	Araştırma kurumları ve üniversitelerde teknolojik ürünlerin ticarileştirmesine yönelik farkındalık ve kapasite artırılabilecektir.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB, TTTGV, TOBB, Kalkınma Ajansları, Üniversiteler	Şubat 2015 - Aralık 2018	Teknoloji transfer ofisleri aracılığıyla kamu ve özel sektör Ar-Ge merkezleri ile üniversitelerde çalışan araştırmacılara ve özel sektör Ar-Ge personeline yönelik ticarileştirme ve girişimcilik konularında eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilecektir.

8	Ticarileştirmenin gerektirdiği nitelikli insan kaynağının yeterliliğinin artırılması için ihtiyaç duyulan Ulusal Meslek Standartları ve Ulusal Yeterlilikler hazırlanacak, bu alandaki belgelendirme sistemleri etkinleştirilecektir. Çalışanların mesleki yeterliliklerinin uluslararası alanda tanınması ve iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağının karşılanması hedeflenmektedir.	Mesleki Yeterlilik Kurumu	Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEB, YÖK, İŞKUR, STK'lar, İşçi İşveren Örgütleri ve Meslek Kuruluşları	Şubat 2015 - Aralık 2016	Ticarileştirmenin gerektirdiği nitelikli insan kaynağının yeterliliğinin artırılması için ihtiyaç duyulan Ulusal Meslek Standartları ve Ulusal Yeterlilikler hazırlanacak, bu alandaki belgelendirme sistemleri etkinleştirilecektir. Çalışanların mesleki yeterliliklerinin uluslararası alanda tanınması ve iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağının karşılanması hedeflenmektedir.
Politika 2: TGB'ler, OSB'ler, kümeler, teknoloji platformları ve araştırma merkezleri arasında işbirliğinin artırılması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
9	TGB'ler, OSB'ler, Ar-Ge merkezleri, kümeler, teknoloji platformları ile kamu ve özel sektör araştırma merkezleri arasında işbirliği mekanizmaları araştırılacak ve bir destek modeli geliştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, YÖK, TÜBİTAK, KOSGEB, OSBUK, Üniversiteler	Şubat 2015 - Aralık 2015	Var olan mekanizmalar gözden geçirilecek, etkinlikleri değerlendirilecek ve yeni işbirliği mekanizmaları ve destekler geliştirilecektir.
10	Kamu, üniversite ve sanayi işbirliği portalı geliştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Üniversiteler	Şubat 2015 - Haziran 2016	Ar-Ge ve ticarileştirme sürecinde yer alan tüm tarafları bir araya getirerek aralarındaki işbirliklerini artırmayı amaçlayan bir platform oluşturulacaktır.
11	Öncelikli sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin yoğun olduğu OSB'lerin, üniversite, araştırma merkezleri, TGB ve uluslararası kuruluşlar ile işbirliğini geliştirecek bir mekanizma oluşturulacaktır.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Üniversiteler	Şubat 2015 - Haziran 2016	OSB'lerde yer alan işletmelere ticarileştirme ve yenilik alanlarında eğitim, danışmanlık ve mentorluk hizmetleri sağlayabilecek TTO benzeri bir yenilik merkezi mekanizması tasarlanacak ve dönem boyunca işbirliklerini geliştirmeye yönelik destekler sağlanacaktır.

Politika 3: Uluslararası akredite olmuş araştırma, ölçüm ve test altyapısının oluşturulması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	Ülkemizdeki akredite test altyapısı ihtiyacı belirlenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK, Üniversiteler, TURKAK, KOSGEB, ilgili STK'lar	Şubat 2015 - Haziran 2016	Ülkemizdeki sanayinin ihtiyaç duyduğu akredite testlerin envanteri çıkarılacaktır. Bu doğrultuda ülkemizde karşılanamayan test hizmetleri belirlenecek, bu hizmetlere ilişkin ülkemizde kapasite geliştirilmesine yönelik önceliklendirme ve takvimlendirme çalışması yapılacaktır.
13	Sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda akreditasyonu bulunmayan laboratuvarların akredite edilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK, Üniversiteler, TURKAK, KOSGEB, ilgili STK'lar	Şubat 2015 - Haziran 2017	Ulusal Test ve Muayene Çalıştayında belirlenen politikalar doğrultusunda, Türkiye'nin kurulu laboratuvar altyapısına yönelik web tabanlı envanter oluşturulacak ve laboratuvarların akreditasyon belgesine sahip olması için gereken çalışmalar gerçekleştirilecektir.
3. Bileşen: Teknolojik Ürünler Yönelik Yerli Üretim ve İhracatın Artırılması					
Politika 1: Yerli üretilen teknolojik ürünlerin uluslararasılaşmasına yönelik desteklerin sağlanması, ihracatın teşvik edilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
14	Öncelikli alanlarda rekabet gücünün artırılmasına ve ihracata yönelik yatırımlar desteklenecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, ilgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Şubat 2015 - Aralık 2018	İlgili kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör temsilcisi kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği halinde öncelikli sektörlerde ihracatı artırmak için ihtiyaç duyulan düzenlemeler hayata geçirilerek dönem boyunca destekler sağlanacaktır.
15	Şirketlerin endüstriyel tasarım, üretime hazırlık, üretim süreci pazara sunum ve satış sonrası hizmetlere yönelik faaliyetleri desteklenecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, TPE, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)	Şubat 2015 - Aralık 2018	Şirketlerin "Tasarım ve Ürün Geliştirme Projeleri" başlığı altında sunacakları "moda ve endüstriyel tasarım ile yenilik kabiliyetlerinin artırılması ve ihracata dönük katma değerli ürün üretimi amacıyla uygulayacakları projelerin" desteklenmesine yönelik bir mekanizma oluşturulacaktır.

Politika 2: Teknoloji transfer programı başlatılması ve yenileştirilen teknolojilerin başta KOBİ'ler olmak üzere sektör tabanına yaygınlaştırılması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
16	Dışa bağımlılığın yüksek olduğu sektörlerde yerli ürün ve teknolojiler geliştirilmesine yönelik araştırma programları desteklenecek ve etkinleştirilecektir.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı Sağlık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2018	Dışa bağımlılığın yüksek olduğu savunma, sağlık ve enerji gibi sektörlerde Ar-Ge destek programları geliştirilecektir. TÜBİTAK tarafından yürütülen TARAL Programı kapsamındaki projelerde bu alanlara öncelik verilecektir.
17	Üniversiteler ve araştırma merkezlerinde yapılan araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesi desteklenecektir.	TÜBİTAK	Kalkınma Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Üniversiteler, ilgili diğer kurumlar	Şubat 2015 - Aralık 2018	Dünya örnekleri de incelenmek suretiyle üniversitelerde ve araştırma merkezlerinde yapılan araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesi dönem boyunca desteklenecektir. Programlar kapsamında araştırmacıların doğrudan şirket kurması veya fikri hakların özel sektöre devredilmesi gibi ticarileştirme faaliyetlerine yönelik eğitim, danışmanlık ve mali destekler sağlanacaktır.
Politika 3: Ar-Ge odaklı uluslararası doğrudan yatırımların artırılması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
18	Öncelikli alanlarda Ar-Ge odaklı yabancı yatırımcıların ülkemize çekilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı	Ekonomi Bakanlığı, TÜBİTAK, TOBB, TİM, BSTB	Şubat 2015 - Aralık 2018	Öncelikli alanlarda yabancı yatırımcıların ülkemize çekilmesi amacıyla tanıtım, seminer, fuar gibi faaliyetlerin sayısı artırılabilecektir.

4. Bileşen: Yenilikçi Girişimciliğin Desteklenmesi

Politika 1: Finansmana erişimi artırmak amacıyla girişim sermayesi ve bireysel katılım sermayesi imkânlarının geliştirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
19	Bireysel Katılım Sermayesi Sistemine ilişkin farkındalık artırılacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	TOBB, KOSGEB, Akredite İş Meleği Ağları, TGB'ler, TTO'lar, Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, SPK	Şubat 2015 - Aralık 2018	Sistemin tanıtılması ve farkındalığın sağlanması amacıyla seminer ve toplantılar yapılacaktır.
20	Bölgesel ve yerel düzeyde girişimciler ve yatırımcılar arasındaki ağlar ile mentorlük hizmetleri geliştirilecektir.	Kalkınma Ajansları	Kalkınma Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, KOSGEB	Şubat 2015 - Aralık 2018	Yatırımcı ile girişimcileri bölgesel ve yerel düzeyde bir araya getirerek ağların oluşumuna destek verilecektir.
21	Girişim sermayesi sistemine ilişkin üst fonların kamu tarafından desteklenmesi sağlanacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Maliye Bakanlığı, TOBB, ilgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2015	Üst fonların seçimi ve kurulmasına ilişkin süreç tamamlanacaktır.
22	Finansman eksikliğinin en çok hissedildiği girişimciliğin erken aşamasına yönelik en az bir üst fon kurulması desteklenecektir.	Hazine Müsteşarlığı	Maliye Bakanlığı, TOBB, ilgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2017	Bu üst fon aracılığıyla yenilikçi girişimciler ve özellikle kuluçka ve hızlandırıcılar tarafından başlatılmış projeler desteklenecektir.
23	Yeni alternatif finansal araçların geliştirilmesine ilişkin araştırmalar yapılacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	SPK, KOSGEB, TUBİTAK, Maliye Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB	Şubat 2015 - Aralık 2015	Kitle fonlaması, çekirdek sermaye gibi yeni finansal araçların Türkiye'de uygulanabilirliğine yönelik analiz yapılarak çalışma raporu hazırlanacaktır.
24	Yenilikçi girişimcilerin ticarileştirme projelerine yönelik destek sağlayabilecek kredi garanti mekanizması oluşturulacaktır.	KOSGEB	Hazine Müsteşarlığı, TUBİTAK, KGF A.Ş., Bankalar, TOBB	Şubat 2015 - Aralık 2016	Mevcut kredi garanti mekanizması içinde yenilikçi girişimcilere proje bazlı kredi garanti desteği sağlanabileceği bir fon oluşturulacaktır.

Politika 2: TGB'lerin öncelikli sektörlerde odaklanmalarının sağlanması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
25	TGB'lerin kurulumunda ve bölgelere firma kabulünde enerji, sağlık, havacılık ve uzay, otomotiv, raylı sistemler, bilişim ve savunma sektörlerine öncelik verilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, İlgili Kamu Kurumları	Şubat 2015 - Aralık 2018	Ankara ve İstanbul gibi Ar-Ge ve yenilik bakımından görece olarak gelişmiş illerde yeni TGB'lerin ilan edilmesinde öncelikli sektörlerde ihtisasaşma kriteri dikkate alınacaktır. Yönetici şirketlerin teknoloji bölgelerine firma kabulünde enerji, sağlık, havacılık ve uzay, otomotiv ve raylı sistemler, bilişim ve savunma sektörlerine öncelik tanımlarına yönelik tedbirler alınacaktır.
26	TGB'lerdeki firmaların Ar-Ge faaliyetlerinin etkinliğinin analizine yönelik bir araştırma projesi yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Şubat 2015 - Haziran 2016	TGB'lerde yer alan firmaların Ar-Ge alanındaki etkinlikleri patent sayısı, Ar-Ge proje sayısı, Ar-Ge personel sayısı, Ar-Ge harcaması gibi kriterler çerçevesinde analiz edilecektir.

Politika 3: Hızlandırıcı ve kuluçka merkezlerinin kurulması ve mevcutların geliştirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
27	Teknoloji Geliştirme Merkezlerinin (TEKMER'ler) etkinliğini artırmak amacıyla sistem yeniden yapılandırılacaktır.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Üniversiteler, Sanayi/Ticaret Odaları, TGB'ler	Şubat 2015 - Eylül 2016	TEKMER'lerin yapılması ve sağlanan destekler gözden geçirilerek etkinleştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
28	Öncelikli sektörlerde yenilikçi girişimciliği desteklemek amacıyla kuluçka merkezleri ve hızlandırıcıların kurulması desteklenecektir.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TUBİTAK, TOBB, YÖK, Üniversiteler, Belediyeler, Kalkınma Ajansları, TGB'ler	Şubat 2015 - Aralık 2018	Öncelikli sektörlerde girişimciliği geliştirmek amacıyla doğrudan özel sektör tarafından veya özel sektör-kamu ortaklığında kurulan kuluçka ve hızlandırıcı gibi yapılanmaların proje bazlı desteklenmesi amacıyla bir destek programı oluşturulacaktır. Destek programı oluşturulurken öncelikli olarak bir ihtiyaç analizi yapılacaktır.
29	Yenilikçi girişimcilik desteklerinin sağlanmasında mevcut hızlandırıcılarla yapılabilecek işbirliklerine yönelik bir analiz çalışması yapılacaktır.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TUBİTAK, Kalkınma Ajansları	Şubat 2015 - Aralık 2016	Hızlandırıcılar ve kuluçkalar tarafından desteklenen Ar-Ge odaklı girişimcilerin ileri safhalarda kamu tarafından desteklenmesine ve bu mekanizmalarla yapılabilecek işbirliklerine ilişkin bir araştırma projesi yapılacaktır.

30	TGB'lerde hızlandırıcılar için, OSB'lerde ise hem hızlandırıcı hem de kuluçka merkezleri için yer tahsis yapılarak girişimcilik geliştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	KOSGEB	Şubat 2015 - Aralık 2018	Kuluçka ve hızlandırıcıların işletmelerin yoğunlaştığı bölgelerde kurulmasının sağlayacağı rekabet avantajları nedeniyle OSB ve TGB'lerde bu yapılanmalara uygun koşullarda yer ayrılması sağlanacaktır.
Politika 4: Kümelendirme çalışmalarının yaygınlaştırılması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
31	Kümelendirme Destek Programına yönelik farkındalık çalışmaları yürütülecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, KOSGEB, Üniversiteler	Şubat 2015 - Aralık 2018	Kümelendirme Destek Programı kapsamında yapılacak çalışmaların tanıtım çalışmaları yürütülecektir.
32	Enerji, sağlık, havacılık ve uzay, otomotiv, raylı sistemler ve bilişim ile savunma teknolojilerine odaklı kümelendirmelerin desteklenmesine öncelik verilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, Sanayi/Ticaret Odaları, İlgili Paydaşlar	Şubat 2015 - Aralık 2018	Öncelikli sektörlerde yönelik kümelendirme çalışmaları yapılacak ve destekler sağlanacaktır.
5. Bileşen: Teknoloji Transferine Yönelik Mekanizmaların Oluşturulması					
Politika 1: Üniversite ve özel kesimde esnek çalışan özerk teknoloji transfer yapılarının ve bu yapıların destek, finansman ve işleyiş modellerinin oluşturulması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
33	Yeni yönetim standartları yaygınlaştırılacak ve piyasaya transferine yönelik eğitimler verilecektir.	TSE	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2018	CEN/TC 389 Yeni Yönetim Standartları ve ISO/TC 279 'Yeni Yönetim Standartları ve Metodlar' standartlarıyla ilgili eğitimler verilecek ve bu eğitimlerin yaygınlaştırılması için kamu ve özel sektörün yeni standartlarına aktif katılımı sağlanacaktır.
34	Teknoloji transfer ofislerinin etkinliği analiz edilecek, yurtiçi ve yurtdışındaki iyi uygulamalar tespit edilerek bu yapılar yaygınlaştırılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	TÜBİTAK, Üniversiteler	Şubat 2015 - Aralık 2016	Teknoloji transfer ofislerinin faaliyetleri analiz edilerek başarılı uygulama modelleri tespit edilecek ve bu uygulamaların yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Teknoloji transfer ofislerinin aralarındaki iletişimi artırmak amacıyla portal benzeri yapılar oluşturulacaktır. Yurtdışındaki başarılı teknoloji transfer ofisleriyle işbirlikleri geliştirilerek deneyim paylaşımı ve kapasite geliştirme faaliyetleri yürütülecektir.

35	Piyasa ihtiyaçlarını yenilikçi standartlarla desteklemek için kurumsal kapasite geliştirilecektir.	TSE	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2016	TSE bünyesinde oluşturulmuş olan İnovasyon Müdürlüğü'nün kapasitesi geliştirilecektir. Bu kapsamda piyasanın içinde bulunduğu durumun analiz edilmesi sağlanarak ihtiyaçlar belirlenecektir.
Politika 2: Teknoloji transferine yönelik Ar-Ge, yenilik, fikri haklar, girişimcilik gibi konularda uzmanlaşmış nitelikli insan kaynağının artırılması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
36	Teknoloji transfer ofislerindeki insan kaynağının niteliği artırılacaktır.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TTGV, Üniversiteler, TGB'ler	Şubat 2015 - Aralık 2018	Teknoloji transfer ofislerinde çalışanlara teknoloji transferi ve ticarileştirme alanlarında dönem boyunca eğitim ve danışmanlık destekleri sağlanacaktır. Yurtdışındaki deneyimlerden faydalanabilmek amacıyla yurtdışında eğitim ve kapasite geliştirme programları düzenlenecektir.
Politika 3: Fikri mülkiyet hakkı sahipliği ve devrinin teknoloji transferini destekleyecek yapıya kavuşturulması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
37	Teknoloji transfer ofislerinin sınav mülkiyet hakları ile ilgili kapasiteleri artırılacaktır.	TPE	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, YOK, Üniversiteler, TUBİTAK	Şubat 2015 - Aralık 2018	Sınav mülkiyet hakları ile ilgili "Sınav Mülkiyet Eğitimi", "Patent Randevu Sistemi" ve "Patent Ön araştırma" gibi hizmetler yürütülecektir.

38	Fikri ve sinai hakların sanayiye aktarımını sağlayacak mekanizmalar geliştirilecektir.	TPE	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, YÖK, Üniversiteler, TUBİTAK	Şubat 2015 - Aralık 2016	Sinai mülkiyet ve yönetim ile ilgili konularda yayın yapacak "Teknoloji Transfer Platformu" adı ile bir internet sitesi kurulacaktır. Sitenin içerisinde, lisanslanmak/devredilmek istenen, ihtiyaç/ilgi duyulan konular ve teknolojiler ile ilgili bilgilerin yer aldığı ve üçüncü kişilerin de kullanımına açık olan "Lisans/Devir/İhtiyaç Havuzu" başlıklı bölüm yer alacaktır.
39	Sinai mülkiyet hakları mevzuatında teknoloji transferini teşvik edecek gerekli değişiklikler yapılacaktır.	TPE	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TUBİTAK	Şubat 2015 - Aralık 2015	Sinai mülkiyet haklarının alınması sürecinin kolaylaştırılması amacıyla sahipliğinin üniversiteye/ araştırma merkezlerine ait olmasına ilişkin düzenleme yapılacaktır.

12. KAMU ALIMLARI YOLUYLA TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VE YERLİ ÜRETİM PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

2013 yılı itibarıyla yaklaşık 105 milyar TL ile GSYH'nin yaklaşık yüzde 7'si olarak gerçekleşen kamu alımları, ülkemizin Ar-Ge ve yenilik çalışmalarına katkı sağlanması açısından önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Kamu İhale Kanununda yerli istekliler lehine yüzde 15 oranına kadar fiyat avantajı yer almakla birlikte, kamu alımları teknoloji transferine ya da sanayinin gelişimine yeterli katkıyı sağlayamamaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise kamu alımları, yoğun bir şekilde yerli üretimi ve teknoloji geliştirilmesini desteklemek üzere bir politika aracı olarak kullanılmaktadır.

Kamu alımlarında Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine katkı sağlayacak yaklaşımların benimsenmesiyle yurtiçinde üretilen ürünlerin maliyetleri düşürülebilecek, ithal edilen ürünler yurtiçinde üretilebilecek ve ihraç pazarlarında yerli firmaların etkinliği artabilecektir. Bu programla kamu alımlarının; yeniliği, yerlileştirmeyi, teknoloji transferini ve yenilikçi girişimciliği teşvik edecek şekilde düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

Program kapsamında kamu alımları ve kullanım hakkı tahsislerinde yerli Ar-Ge ve yenilik katkısının gözetilmesi; yeniliğin, yerlileştirmenin ve teknoloji transferinin teşvik edilmesi; kamu alımlarında uygulanacak politikalarla uluslararası doğrudan yatırımların artırılması öngörülmektedir.

2. Program Hedefi

- Kamu alımlarında orta-yüksek ve yüksek teknoloji sektörlerindeki yerli firmaların payının artırılması,
- Yüksek teknoloji sektörlerinde uluslararası alanda markalaşma sürecinin desteklenmesi ve markalaşmış ürün sayısının artırılması,
- Kamu tedarik sistemi yoluyla Ar-Ge harcamalarının artırılması ve
- Kamu alımlarında uygulanacak politikalarla uluslararası doğrudan yatırımların artırılmasıdır.

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	2014-2018
Yerli malına fiyat avantajı uygulaması yapılan orta-yüksek ve yüksek teknoloji mal alımı ihaleleri tutarının, orta-yüksek ve yüksek teknoloji toplam mal alımı ihaleleri tutarına oranı (%)	*
Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucu ortaya çıkan ürünleri belgelendirilen firmaların kamu ihalelerine katılım oranı (%)	*
KOBİ'lerin orta-yüksek ve yüksek teknoloji mal ve hizmeti konu edinen kamu ihalelerinden aldıkları payın bir önceki yıla göre değişimi (%)	*
Yurtdışı alımlarda sanayi işbirliği programı uygulaması yoluyla yerli sanayiye verilen pay (%) (Yerli sanayi tutarı/Sanayi işbirliği programı tutarı)	*

* Eylem planında yer alan ilgili eylemler kapsamında yapılacak analizler ve oluşturulacak veri setleri dikkate alınarak performans göstergeleri belirlenecektir.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

1. Bileşen: Kamu Tedarik Sisteminin Ar-Ge ve Yeniliği Destekleyecek Şekilde Düzenlenmesi / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
2. Bileşen: Finansman ve Organizasyon Modelinin Oluşturulması / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
3. Bileşen: Mevzuat Altyapısının Oluşturulması / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
4. Bileşen: Kamu Alımlarıyla Girişimcilik ve Özel Sektörün Yenilik Kapasitesinin Güçlendirilmesi / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
5. Bileşen: Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

5. Eylem Planı

1. Bileşen: Kamu Tedarik Sisteminin Ar-Ge ve Yeniliği Destekleyecek Şekilde Düzenlenmesi					
Politika 1: Kamu kurum ve kuruluşlarının uzun vadeli ihtiyaç planlaması yapmasının sağlanması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Kamu alımlarına yönelik uzun vadeli ihtiyaç planlaması yapılmasına imkân tanıyan analiz çalışmaları yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ulaştırma, Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, TUBİTAK, Üniversiteler	Şubat 2015 - Aralık 2015	Ülkemizde teknoloji geliştirme ve yerleştirme ihtiyacı duyulan ürün gruplarının tespit edilmesi ve uzun vadeli ihtiyaç planlamasına yönelik olarak ilgili kamu kuruluşları ile Elektronik Kamu Alımları Platformu (EKAP) verileri ulusal ve uluslararası sınıflamalar doğrultusunda analiz edilerek kurum, sektör ve ürün grubu bazında veri seti oluşturulacak ve kamu alım motifi çıkarılacaktır.
2	Kamu kurum ve kuruluşlarına uzun vadeli ihtiyaç planlamasına yönelik eğitimler verilecektir.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, Üniversiteler, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Şubat 2015 - Aralık 2018	Kamu alımlarına ilişkin yapılan analiz ve çıkarılan kamu alımı motifi doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşlarına dönem boyunca uzun vadeli ihtiyaç planlamasına yönelik eğitimler verilecektir.
3	Kamu alımlarında uzun vadeli ihtiyaç planlamasıyla bütçe ve yatırım süreci arasında eşgüdüm sağlanması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ocak 2016 - Haziran 2016	Bütçe Çağrısı ve Eki Bütçe Hazırlama Rehberi ile Yatırım Programı Hazırlama Rehberinde kamu kurum ve kuruluşlarının uzun vadeli ihtiyaç planlaması yapmalarına ilişkin ihtiyaç duyulan değişiklikler ve ilave düzenlemeler yapılacaktır.

Politika 2: Kamu alımları bilgi sisteminin kurulması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
4	Kamu Alımları Bilgi Sistemi modülüne yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, TUBİTAK	Ocak 2016 - Aralık 2016	Kamu alımı politikalarının yenilik, yerleşme ve teknoloji transferine imkân verecek şekilde belirlenmesi amacıyla kamu alımlarının bu amaca uygun analizini mümkün kılan verilerin elde edilmesi için EKAP sistemine bir modül eklenecektir.
Politika 3: Teknoloji yoğun ürünlerde kamu alım garantisine dayalı üretimin teşvik edilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
5	Yüksek teknoloji ürünlerde kamu alım garantisine dayalı üretim yapılması için model geliştirilecektir.	Savunma Sanayi Müsteşarlığı	Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü, KOSGEB, TOBB	Şubat 2015 - Aralık 2015	Dünya uygulamaları incelenerek, yüksek teknoloji ürünlerde ülkemize özgü bir kamu alım garantili tedarik modeli oluşturulacaktır. Model kapsamında sektörel analizler yapılarak kamu alım garantisinin uygulanabileceği ürün grupları ve uygulama koşulları tespit edilecektir.

6	Yüksek teknoloji ürünlerde kamu alım garantili tedarik modelinin uygulanabilmesi için ihtiyaç duyulan mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Ocak 2016 - Aralık 2016	Oluşturulacak kamu alım garantili tedarik modelinin uygulanabilmesi amacıyla 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu başta olmak üzere ilgili birincil ve ikincil mevzuatta gerekli değişiklikler yapılacaktır.
2. Bileşen: Finansman ve Organizasyon Modelinin Oluşturulması					
Politika 1: Kamunun yurtdışı alımlarında sanayi katılımı/işbirliği programı uygulaması için bir model geliştirilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
7	Sivil alanlarda sanayi işbirliği programı uygulamaları içeren mal ve hizmet alımları için finansman ve organizasyon modeli oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, TÜBİTAK, YÖK, İlgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2015	Dünya örnekleri ile ülkemizde yürütülen faaliyetler incelenerek enerji, ulaştırma ve sağlık sektörleri başta olmak üzere kamu alımlarında yenilik, yerleşme ve teknoloji transferine imkân sağlayacak şekilde sanayi işbirliği programı uygulamasını içeren kamu alımları için finansman ve organizasyon modeli oluşturulacaktır.
Politika 2: Kamuda ortak alımlar için bir model geliştirilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
8	Merkezi tedarik ve ortak alım konusu yeniden ele alınarak kamu alımlarının rasyonelleştirilmesi ve tedarik sistemlerinin geliştirilmesi sağlanacaktır.	Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Kamu İhale Kurumu, YÖK	Şubat 2015 - Haziran 2016	Kamu kurum ve kuruluşlarının toplulaştırılabilecek ve bu yolla fiyat avantajı sağlanabilecek nitelikteki mal ve hizmet ihtiyaçlarının merkezi tedarik, diğer tedarik usulleri veya ortak alım yoluyla satın alınabilmesi yönünde çalışmalar yapılacaktır.

Politika 3: Kamu alımlarının fikri mülkiyet sahipliği ve hammatde dahil yerlilik oranı uygulamalarını içermesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
9	Kamu alımlarında fikri ve sınai hakların farkındalığına yönelik eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri düzenlenecektir.	Türk Patent Enstitüsü	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, KOSGEB	Şubat 2015 - Aralık 2018	Kamu alımları yoluyla yeniliğin sağlanması amacıyla fikri ve sınai mülkiyet hakları konusunda farkındalığın artırılmasına yönelik olarak işletmelere dönem boyunca planlı eğitimler verilecektir.
10	Yerli Malı Tebliğinin uygulama esaslarının sonuçları takip edilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, TOBB, TUBİTAK, TESK, YÖK, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Şubat 2015 - Aralık 2018	Kamu alımlarında, yerli üretimi artırmak amacıyla 13/09/2014 tarihli Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yerli Malı Tebliğinin uygulama esaslarının sonuçları takip edilecektir.

3. Bileşen: Mevzuat Altyapısının Oluşturulması

Politika 1: Kamu tedariki ile ilgili mevzuatta yerli üretim, yenilik ve teknoloji transferini teşvik edecek şekilde düzenleme yapılması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
11	Kamu İhale Kanunu ve ilgili mevzuatta yerli üretim, yenilik ve teknoloji transferini teşvik edecek şekilde düzenleme yapılacaktır.	Kamu İhale Kurumu	Maliye Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TUBİTAK	Şubat 2015 - Aralık 2015	6518 sayılı Kanun ile Kamu İhale Kanununda yapılan değişiklikler doğrultusunda, kamu alımları yoluyla orta-yüksek ve yüksek teknoloji sanayi sektörlerinin teşvik edilmesini ve geliştirilmesini sağlamaya yönelik gerekli ikincil düzenlemeler yapılacak, teknik ve idari altyapı oluşturulacaktır.

Politika 2: Yurtdışı alımlara yönelik sanayi katılımı / işbirliği uygulaması için düzenleme yapılması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	Kamu alımlarında yenilik, yerleşme ve teknoloji transferini sağlamaya yönelik sanayi işbirliği programı uygulamaları içeren mal ve hizmet alımları için mevzuat düzenlenmesi yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, TÜBİTAK, YÖK, İlgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2015	Dünya örnekleri ve özellikle savunma sanayi alanında yürütülen uygulamalar incelenerek başta enerji, ulaştırma ve sağlık olmak üzere sivil alanlarda sanayi işbirliği programı uygulamalarına yönelik gerekli mevzuat düzenlenmesi yapılacaktır.
Politika 3: Kamu alımları uygulamalarında KOBİ'ler lehine düzenlemeler yapılması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
13	KOBİ'lerin kamu alımlarına katılımının artırılması amacıyla kamu ihale mevzuatında gerekli değişiklikler yapılacaktır.	Kamu İhale Kurumu	Maliye Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB, TESK, TOBB, İlgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2015	Kamu kurumları tarafından açılan mal ve hizmet alımı ihalelerine katılım sürecinde KOBİ'lerin karşılaştıkları sorunların giderilmesine yönelik mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.
14	Kamu alımlarında KOBİ'lerin payının artırılmasına yönelik tedbirler alınacaktır.	Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, KOSGEB	Şubat 2015 - Aralık 2016	KOBİ'lerin kamu alımlarındaki payının artırılması, özellikle kamu kurum ve kuruluşlarının DMO aracılığıyla yaptıkları alım süreçlerine dahil edilmesi amacıyla DMO tedariçisi olabilmelerine yönelik çalışmalar yapılacak ve bu doğrultuda tarafların bilişim sistemlerinin karşılıklı olarak paylaşılması sağlanacaktır. Bu doğrultuda DMO ile KOSGEB arasında imzalanan Protokol uygulanacaktır.

4. Bileşen: Kamu Alımlarıyla Girişimcilik ve Özel Sektörün Yenilik Kapasitesinin Güçlendirilmesi

Politika 1 : Kamu alımları yoluyla teknolojik alanlarda faaliyet gösteren işletmelere avantaj sağlanması ve işletme sayısının artırılması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
15	Kamu alımlarında fiyat avantajı sağlanacak olan orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün listesi hazırlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, TUBİTAK, KOSGEB, TTGV, TOBB, İlgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2018	6518 sayılı Kanun ile Kamu İhale Kanunu kapsamındaki mal alımlarında orta-yüksek ve yüksek teknolojiye yerli ürün teklif eden isteklere % 15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanması zorunlu hale getirilmiştir. Bu kapsamda, işletmelerin Ar-Ge, yenilik ve teknoloji düzeyinin artırılması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak belirlenecek olan orta-yüksek ve yüksek teknolojiye sanayi ürünlerine ilişkin liste dönem boyunca her yıl Kamu İhale Kurumu'na gönderilecektir.
16	Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucu ortaya çıkan mal ve hizmetleri teklif eden isteklilerin kamu ihalelerine katılımının sağlanmasına yönelik belgelendirme çalışmaları yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, Kamu İhale Kurumu, TUBİTAK, YÖK, KOSGEB, TTGV, TOBB, İlgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2018	Ulusal veya uluslararası çeşitli destekler çerçevesinde yürütülen Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucu ortaya çıkan mal ve hizmetleri teklif eden istekliler, ilk iş deneyimini gösteren belgelerinin bulunmaması nedeniyle kamu ihalelerine katılamamaktadır. Bu isteklilerin ihalelere katılım sağlanabilmesi amacıyla belirlenen usul ve esaslar dahilinde dönem boyunca belgelendirme faaliyetleri yapılacaktır.

5. Bileşen: Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi

Politika 1: Kamu alımlarıyla ilgili koordinasyon mekanizması oluşturulması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
17	Kamu alımlarında koordinasyon mekanizması geliştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Şubat 2015 - Aralık 2015	Kamu alımlarının yeniliği, yerleşmeyi ve teknoloji transferini teşvik edecek şekilde iyileştirilmesine yönelik politikaların geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi amacıyla kurumlar arasında gerekli eşgüdümü sağlayacak kurul veya benzeri bir koordinasyon mekanizması oluşturulacaktır.

Politika 2: Tedarikçi kamu kurumlarının şartname hazırlama, standart oluşturma gibi konularda kapasitelerinin güçlendirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
18	Kamu ihale Kanunu kapsamındaki idarelere ihale dokümanı hazırlama ve tekliflerin değerlendirilmesi konularındaki kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik eğitimler düzenlenecektir.	Kamu ihale Kurumu	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, İlgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2018	Kamu kurumlarının kamu alım mevzuatına ve kamu alım sistemine yönelik kapasiteleri artırılacaktır. Bu kapsamda, kamu kurumlarının yapmış olduğu ihalelerde fiyat dışı unsurlara ve yaşam döngüsü gibi uygulamalara da yer verilmesi sağlanacaktır. Dönem boyunca verilecek eğitimlerde 1 ve 2 nolu bileşenler kapsamında yapılacak çalışmalar da dikkate alınacaktır.

Politika 3: Üniversite, kamu kurumları ve özel sektörün bilgilendirilmesi yoluyla farkındalık oluşturulması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
19	Kamu alımları, teknoloji geliştirme ve yerli üretim konularında kamu kurumları, üniversiteler ve özel sektöre yönelik farkındalık ve bilgilendirme faaliyetleri yürütülecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, TÜBİTAK, KOSGEB, YÖK, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, İlgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2018	Kamu kurumları, üniversiteler ve özel sektör arasında sağlanacak bir koordinasyon ile kamu alımları, teknoloji geliştirme ve yerli üretim konusunda farkındalığın oluşturulması amacıyla çalıştay, panel, sempozyum gibi bilimsel faaliyetler ve başta sosyal medya aracılığıyla olmak üzere bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

13. YERLİ KAYNAKLARA DAYALI ENERJİ ÜRETİM PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

2012 ve 2013 yıllarında dış ticaret açığının sırasıyla yüzde 62 ve yüzde 49'u net enerji ithalatından kaynaklanmıştır. Hızla büyümekte olan enerji talebinin karşılanabilmesi için petrol, doğal gaz ve taşkömürü ithalatı sürekli artmaktadır. Bu durum enerjide yüksek oranlı dışa bağımlılığın sürmesine yol açmakta, cari işlemler dengesi ve enerji arz güvenliği üzerinde baskı oluşturmaktadır.

Türkiye ekonomisinin yüksek ve istikrarlı büyüebilmesi için mümkün olan bütün yerli kaynakların enerji üretimi amacıyla değerlendirilmesi öncelikli bir husustur. Özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarının hem birincil enerji arzı hem de elektrik üretimi amacıyla değerlendirilmesi sürdürülebilir kalkınmanın temini açısından önem taşımaktadır. Bu programla yerli kaynakların enerji üretimindeki payının artırılması suretiyle enerjide dışa bağımlılığın azaltılması amaçlanmaktadır.

2. Programın Hedefi

- 2012 yılı sonunda birincil enerji üretiminde yüzde 27 olan yerli kaynak payının, 2018 sonunda yüzde 35'e yükseltilmesi (*)
- 2013 yılında 32 milyar kWh olarak gerçekleşen yerli kömür kaynaklı elektrik enerjisi üretiminin 2018 yılında 57 milyar kWh'e çıkarılması
- Plan döneminde 10.000 MW'lık ilave hidrolik kapasitenin devreye alınması

(*) Yerli kaynak payına yurt içi ve yurt dışı petrol ve doğal gaz çıkarımları dâhildir.

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Yerli kömürden elektrik üretim miktarı (TWh)	32	43	54	57	57	57
Petrol ve doğal gaz üretim miktarı (varil/gün)	72.000	91.200	99.800	111.700	112.100	121.600
Hidrolik enerjiden elektrik üretim miktarı (TWh)	59	66	74	80	86	91
Yenilenebilir kaynaklardan sağlanan elektrik üretim miktarı (Rüzgar, güneş, jeotermal ve biyokütle) (TWh)	10	13	16	20	24	29
Doğal gaz depolama ve geri üretim miktarı						
-Toplam depolama kapasitesi	2,7 milyar Sm ³	2,7 milyar Sm ³	2,8 milyar Sm ³	2,8 milyar Sm ³	3,3 milyar Sm ³	4,8 milyar Sm ³
-Toplam geri üretim kapasitesi	20 milyon Sm ³ /gün	20 milyon Sm ³ /gün	25 milyon Sm ³ /gün	25 milyon Sm ³ /gün	45 milyon Sm ³ /gün	95 milyon Sm ³ /gün
Hidrokarbon aramacılığında kullanılan makine teçhizatındaki yerlilik oranı (%)	6	6	6	7	10	18

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

1. Bileşen: Yerli Kömürlerin Elektrik Üretimi Amaçlı Değerlendirilmesi / Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
2. Bileşen: Yurt içi ve Yurt dışı Petrol ve Doğal gaz Aramalarının Artırılması / Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
3. Bileşen: Su Kaynaklarının Elektrik Üretimi Amacıyla Değerlendirilmesi / Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
4. Bileşen: Su Dışındaki Yenilenebilir Kaynakların Değerlendirilmesi / Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Yerli Kömürlerin Elektrik Üretimi Amaçlı Değerlendirilmesi

Politika 1.1: Afşin-Elbistan gibi büyük linyit havzaları ile daha düşük kapasiteli diğer rezervlerin değerlendirilmesi için özel bir finansman yöntemi geliştirilmesi ve uygulanması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Kamu özel ortaklığına dayalı bir finansman modeli ile linyit sahalarında termik santrallerin kurulmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, EÜAŞ, TKİ, Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Afşin Elbistan, Konya Karapınar ve Trakya Ergene gibi büyük linyit havzaları termik santral kurulmak üzere talep garantisi-hasılat paylaşımı şeklinde veya belirli bir süre alım garantisinin sağlandığı Yap İşlet veya Yap-İşlet-Devret modeliyle EÜAŞ tarafından ihaleye çıkarılacaktır. Ayrıca, daha düşük kapasiteli linyit havzalarının rödovans bedeli talep edilmeksizin ihtiyaçları olan elektrikli üretmek üzere OSB'lere devredilmesi modeli araştırılacaktır.
2	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesinde yatırımların izin süreçlerinin takip ve denetimden sorumlu, yatırım sürecinde izni gereken kurum ve kuruluşların üye vermek suretiyle etkin olduğu, kurumlar arası koordinasyonu sağlayacak bir birim oluşturulacaktır	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, EÜAŞ, TKİ, TEİAŞ, EPDK, Orman Gn. Müd., Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Özel sektöre açılacak linyit sahaları ile rödovans usulüyle yeni ihale edilecek sahalarla yapılacak üretim yapıları dâhil diğer bütün elektrik üretim santrallerinin yatırım sürecinin daha hızlı yürütmesini sağlayacak bir koordinasyon birimi oluşturulacaktır.

Politika 1.2: Kamu elinde olup rüdevans usulüyle yeni ihale edilecek sahaların özel sektöre devrinin sağlanması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
3	Rüdevans usulüyle yeni ihale edilecek sahaların ihale edilerek teminat miktarları ve işletme süreleri daha uygulanabilir seviyelere getirilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	TTK, TKİ, EUAŞ	Ocak 2015 - Aralık 2018	İhalelere söz konusu yatırımları yapabilecek yatırımcıların katılımını sağlamak üzere teminat miktarlarının artırılması ve sürelerin düzenlenmesi sağlanacaktır.

Politika 1.3: Kömür aramalarına hız verilerek rezervlerin artırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
4	MTA, arama sondajının yanı sıra işletme rezervlerinin tespitine ilişkin çalışmalara katılacak ve kömür havzalarına yönelik işletmeciyeye hitap edecek şekilde gerekli ölçümlerde haritaları hazırlayacaktır.	MTA	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut yapıda MTA tarafından sadece jeolojik kömür rezervi belirlemeye yönelik arama çalışmalarıyla kömürümüzün enerji üretim amaçlı olarak hızlı bir şekilde üretime geçirilmesi mümkün görülmektedir. Bu nedenle, MTA'nın tüm kömür havzalarında jeofizik, jeomekanik ve hidrojeolojik etütlere ilişkin çalışmalara da katılımı sağlanacaktır.
5	MTA'nın saha üzerinde mobil (laboratuvar vb.) çalışabilmesine yönelik olanaklar artırılacaktır.	MTA	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kömür analizleri ve rezervin tanımlanması sürecinde yaşanan kayıplar önlenecek ve mobil olanaklar artırılarak analizlerin daha hızlı bir şekilde yapılması sağlanacaktır.
6	Kömür ve enerji kaynağı olarak kullanılacak diğer madenlerin aramalarına hız verilecek ve uluslararası kömür arama faaliyetleri için bir model oluşturulacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TKİ, MTA, EUAŞ, Eti Maden, TTK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Türkiye uzun vadeli arz güvenliği için yerli kömürün yanı sıra ithal taş kömürüne de ihtiyaç duymaktadır. Fiyat avantajları ve süreklilik gibi kavramlar nedeniyle uygun ülkelerde yurt dışı kömür ruhsatı alma, arama, kömür ve enerji kaynağı olarak kullanılacak diğer madenlerin aranması, üretimi ve ithalatı gibi faaliyetleri organize edecek bir şirket kurulacaktır.

Politika 1.4: Yerli kömürün temiz kömür teknolojileri ile üretilmesi, gazlaştırılması, sıvılaştırılması gibi alanlarda Ar-Ge çalışmalarına ağırlık verilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
7	Kömürün iyileştirilmesi ve farklı alanlarda kullanım için ürün çeşitliliğinin artırılmasına ilişkin temiz kömür teknolojileri, gazlaştırma, sıvılaştırma ve benzeri alanlarda Türkiye'de yapılacak ArGe çalışmaları TKİ tarafından koordine edilecek, izlenecek ve denetlenecektir.	TKİ	Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı EUAS, MTA, TÜBİTAK, TTK, KOSGEB, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2015	<p>TÜBİTAK MAM Enerji Enstitüsü, Üniversiteler, Teknoparklar tarafından yürütülen her seviyedeki kömürün kalitesini yükseltecek ve kömürden daha yüksek verim elde edecek AR-GE çalışmaları yürütülecek, pilot tesisler kurulacak ve nihai uygulamalar yapılacaktır.</p> <p>Bu kapsamda;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kömürden gaz, petrol ve hidrojen üretiminin sağlanmasına yönelik yerli teknolojilerin gelişiminin desteklenmesi, -Kömür ya da bitümlü şist sahalarında kömür gazlaştırma teknolojilerinin uygulanabilirliğinin araştırılması, -Temiz kömür teknolojileri ile yakma teknolojilerinin geliştirilmesi yönündeki araştırma ve uygulamaların desteklenmesi, -Üretilen yüksek kökürt içerikli kömürlerin teshin ve sanayi sektörlerinde kullanılabilirliği amacıyla yakma teknolojilerinin geliştirilmesi, -Kömürün kurutulması ve briketlenmesiyle ilgili yürütülecek AR-GE çalışmalarının sürdürülmesi, -Kömürden hümik asit ve türevlerinin elde edilmesine ilişkin çalışmaların sürdürülmesi, -Asfaltit ve bitümlü şistlerin değerlendirilmesine yönelik araştırmaların yürütülmesi, -Kömür kalitesinin iyileştirilmesine yönelik araştırmaların sürdürülmesi, -AR-GE laboratuvarlarının tamamlanarak geliştirilmesi sağlanacaktır.

Politika 1.5: Yerli kömürlere dayalı elektrik üretim tesisi yatırımlarına yönelik teşvik uygulamasının izlenerek ihtiyaçlara göre güncellenmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
8	Devlet Yardımları Kararnamesinde yer alan yerli kömür üretimi ve termik santral kurulmasına yönelik teşvikler, ETKB ile koordinasyon içinde ve birer yıllık dönemlerde izlenerek değerlendirilecek ve gerektiğinde güncellenecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yerli kömür ve termik enerji yatırımlarının hızla gelişebilmesi için teşvik sisteminin, gelişmeler izlenerek en geç birer yıllık dönemlerde güncellenmesi ve etkinliğinin artırılması sağlanacaktır.
Politika 1.6: Kamu elinde bulunan linyit yakıtlı termik santrallerin rehabilite edilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
9	EÜAŞ'ın rehabilitasyon ihalelerinin Kamu ihale Kanunu kapsamında aksamasızın yürütülmesine yönelik mevzuat değişikliği çalışması yapılacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, EÜAŞ, Hazine Müsteşarlığı, Kamu ihale Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2015	Rehabilitasyon ihaleleri karmaşık ve farklı disiplinlerin bir arada çalışmasını gerektiren ihale süreçlerini içermektedir. Ancak, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu bu tür esnekliklere müsaade etmediğinden, yapılan ihaleler ya Kamu İhale Kurumunca ya da mahkemelerce iptal edilmektedir. Bu hususlara çözüm getirci bir düzenleme yapılması amaçlanmaktadır.
Bileşen 2: Yurt içi ve Yurt dışı Petrol ve Doğal Gaz Aramalarının ve Üretim Artırılması					
Politika 2.1: Petrol ve doğal gaz üretiminin artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
10	Türkiye'de arama faaliyetleri ile petrol ve doğal gaz üretimi artırılacaktır.	TPAO	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Prospekt aşamasında (keşfedilmemiş) olan Karadeniz ve Akdeniz deniz alanları ile Güneydoğu Anadolu, Trakya, Doğu Anadolu ve İç Anadolu'da hidrokarbon arama çalışmaları kapsamında sondaj yapılması ve keşif olması durumunda rezerv artışı ve buna bağlı olarak üretim artışı sağlanacaktır.

11	Yurt içinde üretimi artırma çalışmaları ile baz üretim miktarının düşüşü engellenecektir.	TPAO	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, MTA	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut yurt içi petrol üretim sahalarımızda ikincil yöntemler kullanılarak (karbondioksit, jel, buhar enjeksiyonu uygulamaları) üretim düşüşünü engelleme ve üretimi artırma çalışmaları yapılacaktır.
Politika 2.2: Yurt dışında hidrokarbon arama ve üretim faaliyetleri kapsamında ortaklıkların artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	Yurt dışında mevcut projelerde üretim miktarının düşüşü engellenecektir.	TPAO	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Azerbaycan'da Azeri-Çiralli-Güneşi (ACG) ve Şahdeniz geliştirme üretim projelerinin sahayı genişletme yolu ile ilave rezerv ve üretim elde etme yatırımları bulunmakta olup bu yolla üretim artışı sağlanacaktır. Irak'ta Badra, Missan, Mansurya, Siba geliştirme-üretim projelerinde de yıllara sari olarak planlanmış yatırımlarla üretim artışı sağlanacaktır.
13	Yurt dışında iş geliştirme faaliyetleri ile üretim artışı sağlanacaktır.	TPAO	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yurt dışında mevcut ortaklıkların yanında yeni üretim-geliştirme projelerinde pay elde etmek yolu ile ve yeni arama projelerinde yer alarak yatırım yapmak suretiyle rezerv ve üretim artışı sağlanacaktır.
Politika 2.3: Geleneksel olmayan yöntemlerle Türkiye'nin petrol ve doğal gaz üretim potansiyelinin ortaya çıkarılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
14	Oluşturulacak işbirlikleri ile Gaz Hidrat üretim potansiyeli belirlenecektir.	TPAO	TÜBİTAK, Universiteler	Ocak 2015 - Aralık 2017	Batı Karadeniz'de Gaz Hidrat potansiyeli köken, oluşum mekanizması ve 3D üretim modellemesi yapılacaktır.

15	Bitümlü şeylerden üretim potansiyeli ortaya çıkarılacaktır.	TPAO	MTA, TKİ	Ocak 2015 - Aralık 2016	Bolu – Göynük, Bolu – Mengen ve Ankara–Nallıhan bitümlü şey ruhsat sahalarında yüzeyde retortlama yöntemi kullanılarak sentetik petrol, sentetik gaz elde edilmesi ve/veya bitümlü şey yakıtlı termik santral kurularak elektrik enerjisi üretimi imkanlarının ortak yatırıma yönelik olarak etüdü ve araştırması yapılacaktır.
16	Şeyl gaz üretim potansiyeli ortaya çıkarılacaktır.	TPAO	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Trakya ve Güneydoğu bölgelerinde geleneksel olmayan yöntemlerle üretime dönük kuyular açılacaktır.
Politika 2.4: Doğal gaz depolama faaliyetlerinin artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
17	Değirmenköy Tevsii ve Çevre Doğal Gaz Sahaları Depolama Projesi (Faz-II) devreye girecektir.	TPAO	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	2009 yılında çalışmalar başlatılan Değirmenköy Tevsii ve Çevre Doğal Gaz Sahaları Depolama Projesi (Faz-II) ile Silivri Doğal Gaz Depolama tesislerinin kullanılabilir depolama kapasitesi 2,841 milyar Sm ³ 'e, toplam geri üretim kapasitesi ise 25 milyon Sm ³ /gün'e çıkarılacaktır.
18	Kuzey Marmara Tevsii Projesi (Faz-III) devreye girecektir.	TPAO	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kuzey Marmara Tevsii Projesi (Faz-III) ile Silivri Doğal Gaz Depolama tesislerinin kullanılabilir depolama kapasitesi 4,287 milyar Sm ³ 'e, toplam geri üretim kapasitesi 75 milyon Sm ³ /gün'e çıkarılacaktır.
19	Tuz Gölü Doğal Gaz Yeraltı Depolama Projesi devreye girecektir.	BOTAŞ	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	2005 yılında çalışmaları başlatılan Tuz Gölü Yeraltı Doğal Gaz Depolama Projesi kapsamında 2016 yılı itibarıyla ilk 6 kaverna oluşturulacak ve yaklaşık 500 milyon Sm ³ işletme gazı depolanacak, 2019 yılı itibarıyla da diğer 6 kaverna oluşturularak toplamda yaklaşık 1 milyar Sm ³ işletme gazı depolama kapasitesi ve günlük 40 milyon Sm ³ geri üretim kapasitesine ulaşılabilecektir.

Politika 2.5: Nitelikli insan kaynağı ihtiyacının karşılanması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
20	Sertifikalı eğitim programları geliştirilecek ve uygulanacaktır.	TPAO	Kalkınma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, BOTAŞ, MTA, YÖK, Yurt içi ve Yurt dışı Akreditasyon Kuruluşları, Üniversiteler, Sektör Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2016	Eylem kapsamında; 1-Yetkinlik haritaları oluşturulması, 2-Eğitim ihtiyacının/açığının saptanması, 3-Eğitim açığının giderilmesi için gerekli plan ve programların yapılması ve sektör ihtiyaçları da dikkate alınarak uygulamaya konulması, 3.1- Fiziki kaynak ihtiyacının saptanması (bina/derslik/tesis), 3.2-Eğitimci kadronun saptanması, yetiştirilmesi, 3.3-Öğretim programlarının hazırlanması, geliştirilmesi (ulusal ve uluslararası sertifikalı ihtiyaçlarının gözden geçirilmesi), 3.4-Öğretim teknolojileri ihtiyacının saptanması, 3.5-Eğitim planlarının hazırlanması, uygulanması, değerlendirilmesi, 4-Hâlihazırda ara elemanlarına verilen eğitimlerin sektör ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi, faaliyetleri yürütülecektir.
21	Yurt dışına lisans eğitimi için TPAO adına burslu öğrenci gönderilecektir.	TPAO	Milli Eğitim Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Teknik alanlarda burslu öğrenci göndermek için gerekli onay, öğrenci seçimi, dil eğitimi verilmesi ve yurt dışına gönderme işlemleri yürütülecektir. 2015 yılında 30, 2016 yılında 40, 2017 yılında 50 ve 2018 yılında 60 öğrenci yurt dışına lisans eğitimine gönderilecektir.

Politika 2.6: Petrol arama ve üretim sektöründe kullanılan yerli ürün oranının artırılması *

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
22	TPAO mal alım mevzuatında değişiklik çalışmaları yapılacaktır.	TPAO	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Özel imalat süreçleri uzmanlık gerektiren yerlileştirme çalışmalarının (prototip-deneme imalatı) hukuki altyapısını oluşturmak ve mal alım mevzuatını (TPAO Mal Alım Yönetmeliği) Ar-Ge çalışmalarına uyumlu hale getirmek amacıyla, mevzuat üzerinde gerekli değişiklikler yapılacaktır.
23	Makina teçhizatı yerlileştirme çalışmaları yapılacaktır.	TPAO	OSBÜK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Türkiye’de imalatı bulunmayan ve yurt dışından temin edilen makina ve malzemelerin yerlileştirme kapsamında projelendirilerek yurt içinde imali amaçlanmaktadır. Bu kapsamda imalatı yapılacak ürünlerin tespiti, prototip-deneme imalatı ve yerlileştirilmesi gerçekleştirilecektir.
24	Ortak Ar-Ge çalışmaları yapılacaktır.	TPAO	TÜBİTAK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yurt içi firmalar ile ortak projeler geliştirerek Ar-Ge desteklerinden (örneğin TÜBİTAK 1007-Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı vb.) faydalanılacaktır. Bu kapsamda; 1. Yapılabilecek ortak Ar-Ge projelerinin tespiti, 2. Ortak Ar-Ge projeleri gerçekleştirilebilecek firmaların tespiti, 3. Ar-Ge projelerinin ilgili kuruma sunulması, 4. Ar-Ge projelerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

* Türkiye’de imalatı bulunmayan ve yurt dışından temin edilen malzemelerin yerlileştirme kapsamında projelendirilerek yurt içinde imal ettirilmesini kapsamaktadır. Yerli firmaların imalat portföyünde bulunan ve standart olarak hâlihazırda ülkemizde üretilebilen malzemeler bu kapsamda değildir. (Örneğin line pipe, pompa, vana, jeneratör, motor, elektrik malzemesi, kimyasallar vb.)

Bileşen 3: Su Kaynaklarının Elektrik Üretimi Amacıyla Değerlendirilmesi

Politika 3.1: Elektrik üretimi amacıyla henüz değerlendirilmemiş su potansiyelinin yapılabirlik kriterleri sağlanması durumunda hızla yatırım dönüşürülmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
25	Su Kullanım Hakkı Anlaşması kapsamındaki katkı paylarının güncellenmesi metodolojisi değiştirilecektir.	DSİ	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yeni Su Kullanım Hakkı Anlaşması Yönetmeliği DSI tarafından, sektörün talepleri ve daha hakkaniyetli olma kriteri dikkate alınarak yürürlüğe konulacaktır. Mevcut durumda katkı payı ödemelerinin güncellenmesinde TORETOSAF (Türkiye Ortalama Elektrik Toptan Satış Fiyatı) kullanılmakta olup, TORETOSAF piyasadaki elektrik fiyatlarının üzerinde artış göstermiştir. PMUM bugünden ileriye doğru bir hesap sistemi içerirken TORETOSAF geçmiş dönemleri de hesaba katmaktadır. Bu nedenle DSI'nin yeni yapılanmasında TORETOSAF yerine PMUM değerinin kullanılması öngörülmektedir.
26	Havza planlama/optimizasyon çalışmaları bir an önce hayata geçirilecektir.	DSİ	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, EUAŞ	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kamu uhdesindeki HES'lerin özelleştirilmesi öncesinde havza master planlarının tamamlanması gerekmektedir. Ayrıca havza planlama çalışması yatırımlara açılacak yeni projeler için de büyük önem arz etmektedir.
27	HES'lerin inşaa ve işletme aşamasında düzenli bir şekilde denetlenmesi ve yatırım uygulanması sağlanacaktır.	DSİ	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, EPDK, EUAŞ	Ocak 2015 - Aralık 2015	Can ve mal güvenliği ile çevre-doğa korunması açısından inşaat ve işletme aşamalarında HES'lerin denetlenmesi amacıyla gerekli mevzuat altyapısı oluşturulacaktır.

28	HES projeleri tedrici olarak büyükten küçüğe doğru özel sektör başarısına açılacaktır.	DSİ	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Duyurusu yapılarak özel sektör başarısına açılacak yeni HES projelerinde; büyük projelere öncelik verilecek geri kalan potansiyel için havza master plan çalışmalarının sonucuna göre çevresel ve sosyal faktörler de dikkate alınarak yapılabilir olan projelerin başvuruya açılması sağlanacaktır.
29	Pompaj depolamalı HES'lere (PHES) yönelik yol haritası ve planlama yapılacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	DSİ, EPDK	Ocak 2015 - Aralık 2015	DSİ tarafından planlama çalışmaları başlatılan Göçkaya PHES projesi dikkate alınarak; ülkemizde PHES kurulabilmesi ve işletilmesine yönelik yöntemlik çıkarılarak bu konudaki yol haritası belirlenecektir.
Politika 3.2: Kamu elinde bulunan HES'lerin rehabilite edilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
30	EÜAŞ'ın kuruluş amacını gerçekleştirilmeye dönük ticari ve sınıai faaliyetlerine ilişkin ihalelerin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında aksamadan yürütülmesine yönelik mevzuat çalışması yapılacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Kamu İhale Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2015	EÜAŞ uhdesindeki HES'lerin rehabilitasyon ihalelerine özellikle yabancı firmalar ihale mevzuatındaki kısıtlar sebebiyle katılım sağlamamaktadır. Rehabilitasyon gibi karmaşık bir yapım sürecini gerektiren ihalelerin 4734 sayılı KİK kapsamında yapılması, beraberinde pek çok zorluk getirmektedir. Bu sebeple Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu'nda karara bağlandığı şekilde ETKB'nin ilgili kuruluşlarının ana faaliyet ve konuları ile üretim konularına ilişkin ihalelerinde KİK'ten istisna tutulmasına yönelik çalışma yapılacaktır.
Bileşen 4: Su Dışındaki Yenilenebilir Kaynakların Değerlendirilmesi					
Politika 4.1: Rüzgar, güneş, biyokütle ve jeotermal kaynakların elektrik üretiminde kullanılmasına yönelik potansiyelin tam olarak tespit edilmesi, bu kapsamda jeotermal aramaların hızlandırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
31	Türkiye genelinde yapılan jeotermal sondaj çalışmalarına ait envanter tamamlanarak her yıl Mart ayı sonuna kadar ETKB'ye iletilecektir.	MTA	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	MTA tarafından ülke genelinde yapılan sondaj bilgilerine ait envanter oluşturulacaktır.

32	Rüzgar ve güneşten elektrik üretimine ilişkin olarak işletmede olan tesislerden elde edilen veriler kapsamında, Rüzgar Enerjisi Potansiyel Atlası (REPA) ve Güneş Enerjisi Potansiyel Atlası (GEPA) güncellenecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	TEİAŞ	Ocak 2015 - Aralık 2016	REPA ve GEPA güncellenmesi çalışmalarının yürütülmesine yönelik olarak gerekli değerlendirmeler yapılacak ve veriler güncellenecektir.
33	Biyokütle Enerji Potansiyel Atlası (BEPA) envanteri yıllık olarak güncellenecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, TUIK	Ocak 2017 - Aralık 2018	Biyokütle Enerji Potansiyel Atlası (BEPA) envanterinin güncellenmesine ilişkin olarak; - Bitkisel ürünler ve atıkların bilgileri - Kentsel ve evsel atık bilgileri - Süt ve besi işletmelerinin yerleri, hayvan sayıları, atık miktarları ve enerji değerleri bilgileri - Orman ürünleri ve atıklarının bilgileri - Belediye atıklarına ilişkin olarak kentsel atık bilgileri ve katı atık biriklerinin çöp miktarı bilgileri toplanacaktır. Bu veriler ilgili kuruluşlar tarafından her yıl Mart ayı sonuna kadar ETKB'ye iletilecektir.
Politika 4.2: Su kaynakları dışındaki yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretiminin artırılması için yatırım gerçekleştirmeye yönelik izleme ve değerlendirme yapılması amaçlı sistemin kurulması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
34	Yenilenebilir enerji projelerinin hızlandırılması için izin süreçlerinin tanımlanması ve takip edilmesi sağlanacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, EPDK, Genel Kurmay Başkanlığı, MIT	Ocak 2015 - Aralık 2015	Su dışındaki yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretim lisansına sahip projelerin, her biri için kamu kurumuna yapılan müracaatların, izin taleplerinin ve bu taleplere verilen cevapların izlenmesi, bu sürecin değerlendirilmesi ve gerektiğinde sürece müdahale edilmesi amacıyla bir sistem yazılımı hizmet satın alma yolu ile hazırlanarak devreye alınacaktır.

35	Lisans ve ön lisans sahibi tüzel kişiliklerin projelerindeki ilerleme durumları yılda en az 2 kere sistem yazılımına aktarılacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	EPDK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Elektrik üretim lisansı sahibi tüzel kişilikler tarafından EPDK'ya her bir proje için 6 aylık dönemler halinde bildirilen ilerleme raporlarının sisteme entegrasyonu sağlanacak; ilerleme durumlarının izlenmesi için aynı veri tabanı ortak olarak kullanılacaktır.
36	Bağlantı anlaşması kapsamında enerji nakil hattı için yapılan işlemler ile bilgilendirmeler sistem yazılımına aktarılacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	TEİAŞ	Ocak 2015 - Aralık 2018	TEİAŞ tarafından bağlantı anlaşmaları ile sistem kullanım anlaşmaları, proje bazında ilerleme durumları takip edilerek sisteme girilecektir.
37	Su dışındaki yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretim lisansına sahip projelerin güncel durumu sistem yazılımına aktarılacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Lisans Sahibi Tüzel Kişiler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Enerji İşleri Genel Müdürlüğü tarafından ön proje onayı ve proje kabul işlemleri sistem tabanından faydalanılarak gerçekleştirilecektir.
Politika 4.3: Biyokütle, jeotermal ve güneş kaynaklarının birincil enerji amacıyla değerlendirilmesi için mevcut potansiyelin harekete geçirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
38	Orman köylerinde güneş enerjisi uygulamaları daha kısa sürede ve daha yoğun olarak gerçekleştirilecektir.	Orman Gen. Müd.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Orman Genel Müdürlüğü tarafından odun gibi ürünlerin üzerindeki baskıyı azaltıcı faaliyet olarak yürütülen güneş enerjisi kullanımının desteklenmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir.
39	Yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanabilecek organize sera bölgelerinin belirlenmesi ve ilan edilmesine yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Yenilenebilir Enerji Potansiyel Atlaslarından faydalanılarak yenilenebilir enerjinin tarımsal üretimde kullanılması hızlandırılacaktır.

40	Şehir ısıtmasına uygun jeotermal kaynak potansiyeline sahip illerdeki jeotermal sahalar değerlendirilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, MTA	Ocak 2015 - Aralık 2018	Jeotermal sondaj bilgileri toplanarak şehir ve bölge ısıtması yapılabilecek alanlar belirlenecektir.
41	Jeotermal kaynağın hangi amaçla kullanılacağı MTA tarafından belirlenecek, jeotermal kaynağa sahip belediyelerin ısıtmada öncelikli olarak jeotermal enerji kullanması yaygınlaştırılacaktır.	MTA	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Jeotermal ısıtma yapılabilecek yerleşim yerlerinde belediyelerin bu husustaki yatırım çalışmalarını desteklenecektir.
42	Uygun olan bölgelerdeki yeni binalarda güneşle su ısıtma sistemlerinin kullanımına yönelik mevzuatta değişiklik yapılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yeni yapılacak binalarda güneş enerjisine dayalı ısıtma sistemlerinin öncelikli olarak teşvik edilmesine yönelik ilgili mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Politika 4.4: Biyoyakıtların benzin ve motorinle harmanlanmasında uygulamalarının gıda güvenliği, çevresel etkiler ve tesis kapasitelerinin geliştirilmesi açısından izlenmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
43	Yağlı tohum üretim envanteri hazırlanacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, EPDK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yağlı tohum üretim envanteri her yıl Nisan ayında hazırlanıp ilgili kuruluşlara iletilecektir. Bu kapsamda nadas alanlarından elde edilebilecek yağın enerji üretimine katkısı da tespit edilecektir.
44	Kullanılan biyoyakıt miktarının çevreye etkisi (emisyona azaltım miktarı) belirlenecek ve kamuoyu ile paylaşılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, EPDK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Her yıl Nisan ayında bir önceki yıla ait biyoyakıt kullanım miktarı ilgili Kuruluşlar tarafından Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilecektir. Belirlenen emisyon azaltım miktarı her yıl Haziran ayında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından kamuoyu ile paylaşılacaktır.

14. ENERJİ VERİMLİLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Türkiye, son yıllarda enerji verimliliği alanında kaydettiği ilerlemelere rağmen, gelişmiş ülkelere kıyasla “enerji yoğun” ekonomilerden biridir. Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) verilerine göre, ülkemizde enerji yoğunluğu OECD ve AB-27 ortalamalarının üzerindedir.

Türkiye'nin gelişmiş ülkelere kıyasla yüksek olan enerji yoğunluğunun düşürülmesi ve enerji verimliliği alanında iyileştirmeler yapılması sürdürülebilir kalkınma açısından önem arz etmektedir. 2012 yılında yürürlüğe giren Enerji Verimliliği Strateji Belgesi (2012-2023), enerji verimliliği alanında yapılması gereken çalışmalara ışık tutan bir niteliğe sahiptir. Bu programla seçilmiş bazı sektör ve alanlarda enerji verimliliğini iyileştirmeye yönelik çalışmalar yürütülmesi, mevcut bazı uygulamaların yaygınlaştırılması, örnek uygulamaların duyurularak kamuoyu bilincinin yükseltilmesi ve nihayetinde talep yönetimine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

2. Programın Hedefi

- 2011 yılı sonunda, iklim düzeltmeli ve 2000 yılı dolar fiyatlarıyla 0,2646 TEP/1000 dolar olarak gerçekleşen Türkiye'nin birincil enerji yoğunluğunun, 2018 sonunda 0,243 TEP/1000 dolar değerinin altına indirilmesi.
- 2018 yılına kadar kamu binalarındaki enerji tüketiminin, 2012 yılı baz alınmak suretiyle belirlenecek göstergeler düzeyinde ve verimlilik artışı uygulamaları ile yüzde 10 düşürülmesi.

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Birincil Enerji Yoğunluğu (TEP/1000 Dolar)	0,270 ⁽¹⁾	0,262	0,254	0,248	0,244	0,243
Enerji tüketimindeki kümülatif azalma (bintep)	10.734 ⁽²⁾	12.310	13.998	15.806	17.742	19.815

⁽¹⁾ İklim etkisinden arındırılmış 2000 yılı dolar fiyatlarıyla 2012 yılı Birincil Enerji Yoğunluğu.

⁽²⁾ Sanayi, konut ve ulaştırma sektörlerinin enerji tüketimlerini kapsamaktadır. Modelde enerji verimliliği senaryosunda başlıca enerji verimliliği hedefleri, sanayi sektörü için alt sektörler bazında en iyi uygulamaların (kıyaslama metodu) gerçekleştirilmesi, konut sektöründe mevcut binaların %40'ında yalıtım iyileştirmeleri, alan ısıtmasında 2030 yılında 70 kWh/m² değerine ve elektrikli ev aletlerinde Avrupa Birliği hedeflerine ulaşılması, ulaştırma sektöründe teknolojik iyileştirmelerle Avrupa Birliği hedefi olan 2030 yılında 100 km'de yakıt tüketiminde 3 lt hedefine ulaşılması gibi senaryolar göz önüne alınmıştır.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

1. Program Koordinatörü: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
2. Bileşen: Enerji Verimliliğine Yönelik İdari ve Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi / Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
3. Bileşen: Enerji Verimliliği Çalışmalarının ve Projelerinin Finansmanı İçin Sürdürülebilir Mali Mekanizmaların Geliştirilmesi / Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
4. Bileşen: Sanayide Enerji Verimliliğinin Artırılması / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
5. Bileşen: Binalarda Enerji Verimliliğinin İyileştirilmesi / Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
6. Bileşen: Ulaşımında Enerji Verimliliğinin Artırılması / Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
7. Bileşen: Elektrik Üretiminde Yerinden Üretim, Kojenerasyon ve Mikrokojenerasyon Sistemlerinin Yaygınlaştırılması / Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Enerji Verimliliğine Yönelik İdari ve Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi					
Politika 1.1: Enerji verimliliği çalışmalarının, idari ve mali açıdan güçlü, yatay sektörlerde çalışmaları yapılabilecek şekilde yapılandırılmış tek bir çatı altında toplanması ve farklı sektörlerde yönelik politika ve uygulamalar arasında entegrasyonun sağlanması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü bünyesinde mevcut durumda enerji verimliliği alanında faaliyet gösteren yapının, diğer kurum ve kuruluşların enerji verimliliği çalışmalarını da yönlendirecek ve koordine edecek şekilde güçlü bir yapı haline dönüştürülmesi sağlanacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, KOSGEB	Ocak 2015 - Eylül 2015	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yürütülen enerji verimliliği çalışmalarının planlanan hedeflere ulaştırılması için mevcut yapının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının yönetiminde pay sahibi olduğu, idari ve mali açıdan güçlü, ihtisas sahibi bir kurumsal yapının Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturularak enerji verimliliği çalışmaları bu yapı bünyesinde toplanacaktır. Enerji verimliliği alanında faaliyette bulunan gerçek ve tüzel kişilerin kapasiteleri güçlendirilecektir.
Politika 1.2: Enerji verimliliği alanında istatistik, ölçme-değerlendirme ve izlemeye yönelik bir mekanizma oluşturulması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
2	Enerji verimliliği alanında yönetim bilgi sistemi oluşturulacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TUIK	Ocak 2015 - Aralık 2017	Enerji yönetim bilgi sisteminin gerçekleştirilebilmesi amacıyla mevcut durum analizi, ihtiyaç analizi, sistem ön tasarımı ve tedarik ve kurulumu yapıldıktan sonra pilot uygulama gerçekleştirilecektir. Daha sonra sistem geliştirme ve entegrasyon süreci tamamlanacaktır.

Bileşen 2: Enerji Verimliliği Çalışmalarının ve Projelerinin Finansmanı İçin Sürdürülebilir Mali Mekanizmaların Geliştirilmesi

Politika 2.1: Uygulanmakta olan mali teşviklerin etkinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması, yatırım yapmayı özendirici ilave mali tedbirlerin alınması, bu alandaki finansman imkânlarının belirli bir disiplin içinde kullanımı için mekanizmalar geliştirilmesi, proje sonrasında sağlanan tasarruflarla geri ödemeye imkan veren Enerji Performans Sözleşmesi (EPS) dâhil olmak üzere, çeşitli finansman yöntemleriyle enerji verimliliği yatırımlarının kamu binalarındaki enerji verimliliği yatırımlarının yaygınlaştırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç -Bitiş Tarihi	Açıklama
3	Enerji verimliliği yatırımlarının finansmanı için yeni tedbirler geliştirilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TSKB, TKB, TURSEFF, Ticari Bankalar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Enerji verimliliği yatırımlarına kredi veren bankaların, projenin tamamından elde edilecek net faydanın en az %50'sinin enerji verimliliğinden elde edilmesi veya projenin tek başına %20 enerji verimliliği sağlaması gibi ön şartları bulunmaktadır. Bu ve benzeri teknik gereklilikler birçok enerji verimliliği projesinin finansmanını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle yatırımların finansmanı için ihtiyaç analizi yapılacaktır. Bu kapsamda, öncelikle projelerin kolayca desteklenmesi için prosedürlerin basitleştirilmesi ve bankaların istedikleri garantiler için destekleme fonları oluşturulması konusunda çalışma yapılacaktır. Finansman desteği veren kuruluşlar tarafından sektörün ve halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi için teknik destek veya hibe sağlanacaktır.
4	Enerji verimli tüketen ürünlerle verimsiz tüketen ürünlerin vergilerinin farklılaştırılması sağlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ocak 2015 - Mart 2015	Özel Tüketim Vergisi Kanununa eklî IV Sayılı Listede yer alan elektrikli ürünlerin, enerjiyi verimli kullananlarına göre farklı oranlarda vergilendirilmesi sağlanacaktır.
5	Ar-Ge desteklerinin kriterlerinde esneklik sağlanarak kapsamı genişletilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TUBİTAK, KOSGEB	Ocak 2015 - Mart 2015	Ar-Ge desteklerine yönelik mevcut kriterler gözden geçirilerek kapsamının genişletilmesi ile ilgili çalışma yapılacaktır.
6	Enerji Performans Sözleşmelerini destekleyici mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu	Ocak 2015 - Haziran 2015	Enerji Verimliliği Kanunu'nun desteklerle ilgili bölümlerinde ve ilgili diğer Kanunlarda (5018 ve 4734 sayılı Kanunlar) Enerji Performans Sözleşmelerini destekleyecek revizyon yapılacaktır.

Bileşen 3: Sanayide Enerji Verimliliğinin Artırılması

Politika 3.1: Düşük verimli AC elektrik motorlarının daha yüksek verimli olanlarıyla değiştirilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
7	Sanayide kullanılan 7,5 kW ve üzeri AC motorlarına ilişkin envanter çıkarılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, OSBUK	Ocak 2015 - Aralık 2015	7,5 kW ve üzeri 3 fazlı asenkron motorların envanterinin çıkarılmasına yönelik saha tarama çalışması yapılacaktır.
8	Yüksek verimli motorlara geçişe ilişkin ikincil mevzuatın uygulanmasında etkinlik artırılabilecek, akuple edilmiş motorlarla ilgili asgari verimlilik gereksinimleri konusunda mevzuat düzenlenmesi yapılacak ve elektrik motorlarının üretim ve ithalatına ilişkin denetimler etkinleştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Avrupa Birliği Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TSE	Ocak 2015 - Aralık 2017	Elektrik Motorları ile İlgili Çevreye Duyarlı Tasarım Gereklere Dair Tebliğ uyarınca 01.01.2015 tarihinden itibaren, anma çıkış gücü 7,5 kW ile 375 kW arasında olan piyasada satışı yapılan motorların verimi, IE3 verim seviyesinden düşük olmayacak veya IE2 verim seviyesini karşılayacak ve değişken hızlı tahrikle teçhiz edilecektir. Bu bağlamda, Tebliğin gerektirdiği uygulamalar konusunda sanayicilerin bilinçlendirilmesinin yanı sıra etkin bir şekilde piyasa denetimi ve gözetimi yapılacaktır. Ayrıca, akuple edilmiş motorlar için de asgari verimlilik gereksinimlerini tanımlayan düzenlemeler yapılacak, bunlarda da verimliliğin sağlanması için gerekli tedbirler planlanacak ve uygulanacaktır.
9	Motor verimini artırıcı teçhizatların (değişken hız sürücüsü, softstarter, harmonik filtre, vb.) kullanımını yaygınlaştırılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Avrupa Birliği Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TSE	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sanayide kullanılan motorların enerji tüketimlerini azaltmada kullanılan teknik yaklaşım ve uygulamalar, bilinç ve farkındalık oluşturularak yaygınlaştırılacaktır. Söz konusu teçhizatların (değişken hız sürücüsü, softstarter, harmonik filtre, vb.) yerli üretiminin teşviki de bu eylem kapsamında değerlendirilecektir.
10	Piyasa gözetimi ve denetimi için motor test laboratuvarı kurulacaktır.	TSE	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	İlk etapta 0,75-90 kW güç aralığını kapsayacak şekilde, ikinci aşamada ise 90-375 kW güç aralığını kapsayacak şekilde elektrik test laboratuvarı kurulacaktır. Bu kapsamda asenkron motorların enerji etiketlemesi deneyleri ve etiket doğrulama deneyleri gerçekleştirilecektir. Bu sayede piyasa gözetim-denetim faaliyetlerinin test ve muayene işlemleri etkin şekilde yapılabilecektir.

11	Yüksek verimli motorların kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla vergi farklılığı oluşturulmasına yönelik çalışma yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Sanayide yüksek verimli motorlara geçiş sürecinin hızlandırılması için IE3 ve IE4 sınıfı motorların kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla vergi farklılığı oluşturulmasına yönelik çalışma yapılacaktır.
Politika 3.2: KOBİ'lerin enerji verimliliği konusundaki eğitim, etüt ve danışmanlık hizmetlerinin desteklenmesine yönelik mekanizmaların iyileştirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylem Sorumlusu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	OSB'lerde kurulan Enerji Yönetimi Birimleri'nin (EYB) kapasiteleri güçlendirilecek, EYB bulunmayan OSB'lerde kurulması sağlanacaktır. EYB'ler tarafından yapılacak bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerine destek verilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TSE, KOSGEB, OSBUK	Ocak 2015 - Aralık 2016	OSB'lerde kurulumu tamamlanmış EYB'lerin kapasitelerinin artırılması ve diğer OSB'lerde de EYB'lerin kurulması doğrultusunda çalışmalar yapılacaktır. Ayrıca, OSB'lerin TS ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi-Kullanım Kılavuzu ve Şartlar Standardı Belgesi sahipliğinin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yürütülecek; bu standart kapsamında gerçekleştirilen personel-sistem belgelendirme faaliyetleri ile farkındalık ve yönetim sistem eğitimleri gerçekleştirilecektir.
13	KOBİ'lerin enerji verimliliği etütleri ile belirledikleri enerji verimliliği önlemlerini uygulayabilmeleri için destek programları geliştirilecektir.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Sektör Birlikleri	Ocak 2015 - Aralık 2016	Enerji Verimliliği Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca KOBİ'lere verilen enerji verimliliği eğitim, etüt ve danışmanlık hizmetleri KOSGEB tarafından desteklenmektedir. Bu kapsamda işletmelerin yüksek verimli motor satın almaları öncelikli olmak üzere, yapacakları yatırımlar için destek programları geliştirilecektir.
14	KOBİ'lerde enerji verimliliği konusunda işbirliği ağlarından yararlanılacaktır.	KOSGEB	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TSE	Ocak 2015 - Aralık 2018	Uluslararası boyutta enerji verimliliği konusunda deneyim sahibi olan kurum ve kuruluşlar ile yapılacak işbirlikleri ile ülkemize bilgi, deneyim ve teknoloji transferi yapılacaktır. Ulusal boyutta ilgili kuruluşların işbirliği ile bilgi paylaşım platformları oluşturularak KOBİ'lerin bilinç ve farkındalık düzeyleri artırılmaya çalışılacaktır.

Politika 3.3: Enerji verimliliği alanındaki teknolojilerin ve iyi uygulama örneklerinin KOBİ'lerde yaygınlaştırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
15	Enerji verimli teknolojilerin ve iyi uygulama örneklerinin KOBİ'lerde yaygınlaştırılması için rehber dokümanlar hazırlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEB	Ocak 2015 - Aralık 2015	İlgili teknolojilerin ve enerji verimliliği konusunda yapılan iyi uygulamaların KOBİ'lere tanıtımı ve duyurulması amacıyla rehber dokümanlar hazırlanacak ve ilgili kesimlerle paylaşılacaktır.
16	Enerji verimliliği ile ilgili Mevcut En İyi Teknikler Kaynak Belgelerinin (BREF) uyarlanması, yapılacak ve Mevcut En İyi Teknikler (MET) KOBİ'lerde yaygınlaştırılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TSE, KOSGEB, TÜBİTAK, Üniversiteler, Sektör Birlikleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sektörel BREF'ler uyarlanarak, Mevcut En İyi Tekniklerin KOBİ'lerde uygulanması ve yaygınlaştırılması için rehber dokümanlar hazırlanacaktır.
17	Enerji verimliliği yüksek ürünlere talebin ve son kullanıcıların farkındalık seviyesinin artırılması amacıyla bilinçlendirme ve tanıtım amaçlı çalışmalar yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TSE, KOSGEB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Broşür, rehber doküman, kamu spotu vb. araçlar yardımıyla; enerji tasarrufu, eco-tasarım, karbon ayakizi ve su ayakizi gibi hususlarda tüketicilerin bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.

Bileşen 4: Binalarda enerji verimliliğinin iyileştirilmesi

Politika 4.1: Yalıtımı düşük ve/veya yetersiz yalıtıma sahip eski binalarda, binayı çevreleyen dış yapı zarfının ve ısıtma sistemlerinin yürürlükteki standartları sağlayacak şekilde ısı yalıtımlı niteliğe dönüştürülmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
18	Mevcut binaların enerji verimliliği konusunda hâlihazırda uygulamalara ilişkin bilgiler derlenecek ve değerlendirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, TÜJK, Yerel Yönetimler, Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Eylül 2015	Bina Enerji Performansı (BEP-TR) yazılım portalı üzerinden anket ve benzeri araçlar kullanılarak belediyeler, ETKB uzmanları ve malzeme üreticilerinden ve diğer paydaşlardan veri alınarak kapsamlı fizibilite raporu hazırlanacaktır.

19	Mevcut durum değerlendirme raporu hazırlanacak ve ihtiyaç analizi yapılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, TÜİK, Yerel Yönetimler, Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	Mevcut binaların enerji verimliliği niteliğe dönüştürülmesi konusunda 18. Eylemden elde edilen kapsamlı rapora ve geri bildirimlere göre kapasite oluşturma ve iyileştirme çalışmaları yapılacaktır.
20	Isı Yalıtım Uygulama Kılavuzu hazırlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TSE, Belediyeler Birliği, Meslek Odaları, İZODER	Ocak 2015 - Eylül 2015	Yalıtımı düşük ve/veya yetersiz yalıtıma sahip eski binaların ısı yalıtımlı niteliğe dönüştürme işlemlerinde, bina sahiplerinin, uygulayıcıların, yerel yönetimlerin faydalanabileceği, binayı çevreleyen dış yapı zarfında ve ısıtma sistemlerinde kullanılacak ürünlerin seçiminde standartlara uygunluğu, uygulamada dikkat edilmesi gereken hususları içeren el kitabı niteliğinde yalıtım kılavuzu hazırlanacaktır.
21	Isı yalıtımı yapıpıran binaların tadilat ruhsat işlemlerinin yerel yönetimlerce vergi, resim ve harçtan muaf tutulması sağlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Belediyeler Birliği, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2015	3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesine göre; ruhsat alınmış yapılarda herhangi bir değişiklik yapılması yeniden ruhsat alınmasına tabidir. Ancak yapılan değişiklik bağimsız bölümlerin brüt alanını artırmıyorsa ve binanın niteliğini değiştirmiyorsa tadilat ruhsatı, hiçbir vergi, resim ve harca tabi değildir. Buna göre; ısı yalıtımı olmayan mevcut binalarda yalıtım uygulaması için gerekli ruhsat işlemlerinin vergi, resim ve harca tabi tutulmasını sağlayan ikincil düzenleme yapılacaktır.
22	Büyükşehir Belediye Başkanlıkları ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri bünyesinde "Enerji Verimliliği Destek Masası" oluşturulacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı	Ocak 2015 - Mart 2015	Başlangıç olarak Büyükşehir Belediye Başkanlıkları ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri bünyesinde olmak üzere, mevcut binalarda enerji verimliliği ile ısı yalıtımı tedbirleri ve tadilat projesi hazırlanması konusunda bilgi almak isteyen bina sahiplerini ve uygulayıcıları bilgilendirmek üzere enerji verimliliği ile ilgili birimler oluşturulacaktır.
23	Yapı Ruhsatı Formu ve Yapı Kullanma İzin Belgesi Formuna Yapı Enerji Performansı bilgileri eklenecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, TSE, Belediyeler Birliği, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Haziran 2016	TS 8737 Yapı Ruhsat Formu ve 10970 Yapı Kullanma İzin Belgesi Formuna ait standartların revize edilerek formların üzerinde yapının enerji performansı ile ilgili bilgilerin yer alacağı Yapı Enerji Performansı bölümü ilave edilecektir.

Bileşen 5: Ulaşımın Enerji Verimliliğinin Artırılması

Politika 5.1: Ulaşımın toplu taşımanın yaygınlaştırılması, uygun yerleşim yerlerinde akıllı bisiklet şebekeleri kurulması ve trafiğe kapalı yaya yolları oluşturulması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
24	Enerji verimliliği yüksek ve iklimle duyarlı kentsel ulaşım stratejileri hazırlanacak ve uygulanacaktır.	Yerel Yönetimler	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Büyükşehirlerde toplu taşımayı, yakıt sarfiyatını ve enerji verimliliğini öncelikle gözetilen ulaşım ana planları ve uygulamaları yürürlüğe konulacaktır. Ulaşım stratejileri Akıllı Ulaşım Sistemleri Strateji Belgesi (AUS) ve AUS ile ilgili diğer temel politika dokümanlarıyla uyumlu bir şekilde planlanacaktır.
25	Servis araçları kapasite, güzergâh ve araç teknolojileri açısından yeniden değerlendirilecektir.	Büyükşehir Belediyeleri		Ocak 2015 - Aralık 2018	Öncelikle mevcut raylı sistem hatları üzerindeki işyerleri, üniversite ve okullarda semt servisi uygulaması kaldırılarak, yolcuların yüksek kapasiteli toplu taşıma sistemlerine yönlendirilmesine yönelik tedbirler alınacaktır. Servis aracı kullanıcılarına toplu taşıma bileti ve/veya kartlarının ücretsiz veya indirimli verilmesi uygulamaları getirilecektir.
26	Kent merkezlerine otomobil girişinin sınırlandırılmasına yönelik uygulamalar başlatılacaktır.	Büyükşehir Belediyeleri	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Aralık 2018	Büyükşehirlerde kent merkezine araç girişini ücretlendiren pilot AUS uygulamaları başlatılacaktır. Raylı sistem istasyon projelerinin tasarımında otoparklar zorunlu hale getirilecek ve otopark ücreti ile ulaşım ücreti ilişkilendirilerek otopark-toplu taşıma sistem entegrasyonu sağlanacaktır. Toplu taşıma sistemlerinin kent çeperindeki durak ve istasyonlarında Park Et-Devam Et uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
27	Akıllı Sinyalizasyon Sistemleri yaygınlaştırılacaktır.	Büyükşehir Belediyeleri, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (KGM)	Emniyet Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kaza ve acil durum yönetim sistemi, dinamik trafik sinyalizasyon sistemi, yeşil dalga sistemi, yol sensörleri, değişken mesaj sistemi, trafik yoğunluk haritası, web/mobil bilgi sistemi vb. AUS uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
28	Ulaşımın Enerji Verimliliğinin Artırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik revize edilecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2015	Mevcut yönetmelik uygulamaya yönelik somut prensipler içerecek şekilde tüm paydaş görüşleri alınarak revize edilecektir.

29	Bisiklet ve yaya ulaşımı geliştirilecektir.	Yerel Yönetimler	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, TSE	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bisiklet yollarının yaygınlaşması için 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı kararları geliştirilecek ve bu kararlar etkin bir şekilde uygulanacaktır. Bisiklet yollarının tasarımına ve yapımına yönelik standartlar geliştirilerek topografik yapısı uygun güzergâhlara bisiklet yolları ve bisiklet park alanları yapılacaktır. Bisiklet yolları mümkün olduğunca araç trafiğinden ayrı planlanacaktır. Bisikletle ulaşım diğer ulaşım türleriyle entegre edilecektir. Bisiklet paylaşım sistemi uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Bisikletlerin otobüs ve raylı toplu taşıma araçlarında taşınmasına imkân veren düzenlemeler yapılacaktır. Yaya ulaşım şebekesi kesintisiz bir hale getirilerek, yaya yollarının, yaya geçitlerinin ve yaya kaldırımlarının ergonomik, sürdürülebilir ve erişilebilir olması sağlanacaktır. Kent merkezlerinde, tarihi-tabii özelliği olan alanlarda ve kentin prestij noktalarında araç trafiğine tamamen veya kısmen kapalı olan yaya bölgeleri oluşturulacaktır.
Politika 5.2: Motorlu taşıtlarda enerji verimliliğini artıran ve emisyonları sınırlayan bir vergilendirme sisteminin oluşturulması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
30	Enerji verimliliği yüksek, emisyon oranı düşük taşıtlara vergi avantajı getirilecektir.	Maliye Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, STK'lar	Ocak 2015 - Haziran 2015	Fosil yakıtla çalışan motorlu araçlarda enerji verimliliğini artıran ve üretilen emisyonların azaltılmasını dikkate alan bir vergilendirme sistemi getirilecektir.
31	Yakıt pili, elektrikli ve hibrit araçlar için vergi farklılaştırması yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, STK'lar	Ocak 2015 - Haziran 2015	Yeni nesil araçlar için vergilendirme avantajı sağlanacaktır.

Politika 5.3: Kamuda düşük yakıt tüketimi olan taşıt kullanımının yaygınlaştırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
32	Kamu kurum ve kuruluşlarının verimi yüksek araç filoları oluşturmalarına yönelik teşvik edici yöntem ve mekanizmalar geliştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Tüm Kamu Kuruluşları, OSD	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yeni araç alımlarında ve kiralamalarında yapılacak teşvikler uzun vadede kamu ve özel sektörün enerji verimliliği ve tasarruf kabiliyetini artıracak ve giderlerini azaltacaktır.

Politika 5.4: Ulaşım sektöründe alternatif yakıt, temiz araç ve taşıtlarda enerji etkinliğini artıran teknolojilerin tercih edilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
33	Alternatif yakıtlı araç kullanımını artıracaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2018	CNG, güneş enerjisi vb. alternatif yakıtlar ile çalışan taşıtların kullanımını teşvik edilecektir. Özellikle tarım alanında; tarım, hayvan ve atık temelli gazlarla üretilen alternatif enerji kaynaklarıyla çalışan taşıt motorları geliştirilecektir. Yakılmasıyla çevreye olumsuz etki oluşturmayan uygun atık maddelerden enerji sağlanmasıyla ilgili çalışmalar yürütülecektir.
34	Raylı sistem araçlarının ve elektromekanik teçhizatın temininde ihale şartnamelerine geri dönüştürülebilir enerji koşulunun sağlanması şartı getirilecektir.	Büyükşehir Belediyeleri	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (AYGM), (TCDD)	Ocak 2015 - Aralık 2018	Elektrik enerjisiyle çalışan ulaşım araçlarının alım şartnamelerinde Geri Dönüştürülebilir Enerji Frenleme Sistemi zorunlu hale getirilecektir. Toplu taşıma istasyonlarının elektromekanik teçhizatlarının temininde (asansör, yürüyen merdiven vb.) enerji dönüşümü hususu şartnamelerde dikkate alınacaktır.

Politika 5.5: Ulaşım altyapı-üstyapısının enerji etkinliğinin sağlanması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
35	Ulaşım altyapı-üstyapısında kullanılan sistemlerde enerji etkinliği sağlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (KGM), Büyükşehir Belediyeleri	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	LED'li sinyalizasyon sistemleri ve güneş enerjisiyle çalışan toplu taşıma durak ve istasyon donanımlarının kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Yol güvenliğini azaltmadan ileri teknoloji ürünü güneş-rüzgâr enerjisi ile çalışan veya fosforlu/yansıtıcı yol işaretlemeleri ile enerji tasarrufu sağlanacaktır.
36	Limanların çevre ile uyumlu, enerji verimliliği yüksek tesisler olmalarına yönelik bir sertifikasyon programı uygulanacaktır. Yeşil Liman (Green Port / Gport) Projesi teşvik edilecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Limanların çevre ile uyumlu, enerji verimliliği yüksek ve sürdürülebilir tesisler olmalarına yönelik bir sertifikasyon programı uygulanacaktır. Söz konusu proje kapsamında, 2015-2018 döneminde, <ul style="list-style-type: none"> • 30 liman tesisine Yeşil Liman sertifikası verilmesi, • Liman tesislerinin işletme standartlarını yükselterek çevreye ve iş sağlığına olan duyarlılıkların en üst düzeye çıkarılması, • Limanlarımızın uluslararası rekabet gücünün artırılması, • Yeşil Liman Projesi'nin bölgesel düzeyde yaygınlaştırılarak uluslararası bir marka haline getirilmesi, • Yeşil Liman Sertifikasının Çevre ve Şehircilik Bakanlığı il Müdürlüklerince muteber kabul edilmesi ve sertifikası sahibi limanların denetimlerinde çeşitli muafiyetler sağlanması, bu yolla limanlar için bu sertifikanın daha cazip hale gelmesi, • Uzun vadede Yeşil Liman Sertifikasının zorunlu hale gelmesi için gerekli çalışmaların yapılması planlanmaktadır. Uzun vadede Liman tesislerine yönelik belirlenecek sektörel kriterlerin tüm limanlarımızda uygulanmasının sağlanması hedeflenmektedir.

Bileşen 6: Elektrik Üretiminde Yerinden Üretim, Kojenerasyon ve Mikrokojenasyon Sistemlerinin Yaygınlaştırılması

Politika 6.1: Kömür yakıtlı mevcut termik santrallerin atık ısılarından bölgesel ısıtma ve tarımsal faaliyetlerde yararlanmak için projeler geliştirilmesi, Sanayide atık ısılarından elektrik üretiminin yaygınlaştırılması, atık ısı enerjisi satışları için piyasa oluşturulması, kojenerasyon ve mikrokojenasyon uygulamalarının yaygınlaşması için bu tesislerin kurulumunu özendirici tedbirler alınması

Eylem Noo	Eylem	Eylemde Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
37	Termik santrallerin atık ısılarından yararlanacak projeler geliştirilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, EUAŞ, EPDK, TOKİ, Sanayi Odaları ve Dernekleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kömür yakıtlı mevcut termik santrallerin atık ısılarından bölgesel ısıtma ve seracılık faaliyetlerinde yararlanmak için projeler geliştirilecektir.
38	Sanayide atık ısılardan elektrik üretimi konusunda mevcut durum ve ihtiyaç analizi yapılacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, EUAŞ, EPDK, TOKİ, Sanayi Odaları ve Dernekleri (DÇUD, TÇMB, Kojenerasyon Derneği)	Ocak 2015 - Haziran 2015	Sanayide atık ısılardan elektrik üretiminin yaygınlaştırılması enerjinin verimli kullanımını açısından önem arz etmekte olup mevcut durum ve ihtiyaçlarla ilgili bir analiz çalışması yapılacaktır.
39	Kojenerasyon sistemlerinden üretilen elektrik enerjisinin artırılmasına ve ısı satışlarına imkân sağlayacak mevzuat oluşturulacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	EPDK	Ocak 2015 - Haziran 2015	Enerji Verimliliği Kanunu kapsamında kojenerasyon sistemlerinin daha fazla desteklenmesi sağlanacak, ayrıca ısı satışlarına imkân sağlayacak mevzuat oluşturulacaktır.
40	Merkezi Sıcak Su Sistemlerinde Giderlerin Paylaştırılmasına İlişkin Yönetmelik revize edilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Ocak 2015 - Haziran 2015	Mevcut durumda Merkezi Sıcak Su Sistemlerinde Giderlerin Paylaştırılmasına İlişkin Yönetmelik hükümleri, özellikle Toplu Konut İdaresi tarafından yapılmış olan konutların durumları da dikkate alınarak, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda revize edilecektir.

15. TARIMDA SU KULLANIMININ ETKİNLEŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Őu kaynaklarının etkin kullanımı ve yönetimi, sürdürülebilir kalkınma ve gıda güvenliği için önem taşımaktadır. Ülkemiz toplam 112 milyar m³ ve kişi başına 1.500 m³ düzeyinde toplam tüketilebilir su potansiyeli ile su kısıtı yaşıyan bir ülke konumundadır. Diğer taraftan, bu potansiyel içinde 44 milyar m³'e ulaşan toplam kullanımın yüzde 73'ü tarım sektöründe gerçekleşmektedir. Bu programla ülke çapında ve havza bazında iklim şartları ile yanlış ve aşırı su kullanımından kaynaklanan veya kaynaklanması beklenen sorunların çözümü yoluyla tarımda su kullanımının etkinleştirilmesi amaçlanmaktadır.

2. Program Hedefleri

- DSİ tarafından geliştirilen sulama tesislerinde, su tasarrufu sağlayan tarla içi modern sulama yöntemlerinin (damlama ve yağmurlama) uygulandığı alanın toplam sulama alanı içindeki payının Plan döneminde yüzde 20'den yüzde 25'e yükseltilmesi
- Plan döneminde, DSİ sulamalarında yüzde 62 olan sulama oranının yüzde 68'e, yüzde 42 olan sulama randımanının ise yüzde 50'ye çıkarılması
- Su tasarrufu sağlayan toplam modern sulama sistemi sayısının Plan döneminde her yıl yüzde 10 oranında artırılması
- Yeraltı suyu kullanımının Plan dönemi boyunca yüzde 5 düşürülmesi

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum ⁴	2014	2015	2016	2017	2018
1. İşletmedeki Sulama Tesislerinde Şebekeleri Rehabilite Edilecek Alan (yıllık, hektar)	-	-	-	40.000	50.000	50.000
2. Kapalı Sisteme Dönüşen Yeraltı Suyu Sulama Şebekesi Alanı (yıllık, hektar) ¹	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
3. DSİ Tarafından Sulamaya Açılacak Alan (yıllık, net hektar) ³	53.684	168.000	168.000	168.000	168.000	168.000
4. Modern Sulama Hizmeti Götürülen Tarla İçi Alan (yıllık, hektar) ²	7.200	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
5. Toplulaştırma Alanı (yıllık, bin ha)	842	1.045	1.050	660	660	665
- Sulama Projelerinde DSİ tarafından yürütülecek arazi toplulaştırma alanı (yıllık, bin ha)	42	45	50	60	60	65
- GTHB tarafından toplulaştırılacak alan (yıllık, bin ha) ³	800	1.000	1.000	600	600	600
6. Her yıl Eğitilen ve Sertifikalandırılan Çiftçilerin ve Diğer Yararlanıcıların Sayısı	2.329	2.190	2.240	2.240	2.240	2.240
7. Sularda Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Kirliliğin Oranı (%)	20,00	20,00	20,00	19,75	19,50	19,25
8. Şebekesi Sayısallaştırılan Sulama Alanı Büyüklüğü (yıllık, bin ha)	500	1.000	1.000	1.000	1.000	1.200
9. Sulama Oranı (%) ³	62	63	64	65	66	68
10. Sulama Randımanı (%) ³	42	43	45	47	49	50
11. Kapalı Sistem Sulamalarda Hacim Esasıyla Ücret Belirleyen Su Kullanıcı Teşkilat Oranı (%)	29	40	50	70	80	100

¹ İnşaat projesi uygulama çalışmaları su kullanıcı teşkilatlardan gelen talep doğrultusunda gerçekleştirilecektir.

² GTHB tarafından sağlanan desteklerle yapılan alanları kapsar. Ziraat Bankası ve TTK Kanalıyla kullanılan 0 faizli basınçlı sulama işletme ve yatırım kredileriyle yapılan alanlar dikkate alınmamıştır.

³ Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)'nda yer verilen hedeflerle uyumlu olarak yıllık hedeflere yer verilmiştir.

⁴ 2013 yılı ortalamalarını yansıtmaktadır.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Orman ve Su İşleri Bakanlığı

- Bileşen: Mevcut Sulama Altyapısının Modernizasyonu ve Etkinliğinin Artırılması / DSİ Genel Müdürlüğü
- Bileşen: Suyun Bilinçli Kullanımı İçin Tarım Üreticilerine Yönelik Eğitim ve Yayımın Artırılması / Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- Bileşen: Destekleme Politikalarının Su Kısıtı Esas Alınarak Gözden Geçirilmesi / Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- Bileşen: Su Havzaları Bazında Su Bütçesi Çalışmaları Yapılması / DSİ Genel Müdürlüğü
- Bileşen: Sulamada Kurumsal Yapıların Etkinleştirilmesi / DSİ Genel Müdürlüğü

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Sulama Altyapısının Modernizasyonu ve Etkinliğinin Artırılması

Politika 1.1: Eskiye kanal ve şebekelerin belirlenip öncelikler dahilinde yenilenecek kapalı sisteme geçilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Rehabilitasyon projelerinde belirlenecek önceliklerle planlama/ teknik raporu ile proje yapımı hızlandırılacaktır.	DSİ	Su Kullanıcı Teşkilatlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tarımda suyun etkin yönetimi ve su tasarrufu için DSİ'ce inşa edilerek işletmeye açılan ve ekonomik ömrünü tamamlayan veya bakım-onarım yapılırsa dahi işlevini yerine getiremeyecek durumda olan sulama şebekelerinden su kullanıcı teşkilatlarca maliyetine katılım sağlananlar başta olmak üzere rehabilitasyon (modernizasyon) maksadıyla her yıl 10 projenin güncel keşfe dayanan teknik raporu hazırlanacaktır.
2	DSİ tarafından inşa edilerek işletmeye açılmış sulama tesislerinin rehabilitasyon inşaatları yapılacaktır.	DSİ	Su Kullanıcı Teşkilatlar (SB, SK, Belediyeler, KTK vb.)	Ocak 2015 - Aralık 2018	Hazırlanan kapalı sistem rehabilitasyon projelerinin inşaatları başlatılacaktır.
3	Yeraltı Suyu Sulama Kooperatiflerinin eskiye sulama şebekeleri kapalı sisteme dönüştürülecektir.	DSİ	İl Özel İdareleri, BŞB ve İlçe Belediyeleri, Yeraltı Suyu Sulama Kooperatifleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Talep halinde, Yerel İdareleri, Sulama Kooperatifleri ve DSİ işbirliğiyle modern sulama sistemine dönüşüm projeleri kapsamında yeraltı suyu sulama tesisleri kapalı sisteme dönüştürülecektir.

Politika 1.2: Suyu tasarruflu kullanan kapalı sistem ve modern sulama yöntemlerinin (damla ve yağmurlama) mevcut ve yeni geliştirilecek sulama işlerinde yaygınlaştırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
4	Sulamada kapalı sistemlerin kullandığı alanlar artırılacaktır.	DSİ	İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Her yıl Yatırım Programlarıyla sağlanan kaynaklar dahilinde kapalı sistem içeren büyük ve küçük su projelerinin şebeke altyapısı öncelikle tamamlanarak sulamaya açılacaktır.

5	Su tasarrufu sağlayan tarla içi modern sulama yöntemleri yaygınlaştırılacaktır.	GTHB	DSİ, Bölge Kalk. İdareleri, İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında modern basınçlı sulama hizmeti götürülen alan 2006-2013 yılları için 75.000 hektardır. Tarımsal üretimde verim ve kalite artışının, sulama suyu tüketiminde tasarrufun, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının sağlanabilmesi ve işgücü ihtiyacının azaltılabilmesi için modern basınçlı sulama sistemlerinin kullanımı yaygınlaştırılacak, üreticilere verilen destekler sürdürülecektir.
Politika 1.3: Sulamada yeni tekniklere ilişkin Ar-Ge çalışmalarının ve yeni uygulamaların artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
6	Terfili sulama sistemlerinde verimliliği artırmak üzere SCADA Sistemi kullanılması değerlendirilecektir.	DSİ	-	Ocak 2017 - Aralık 2018	Terfili sistemlerde sadece pompa istasyonunda bulunan SCADA sisteminin bütün şebeke için kullanılması amaçlanmaktadır. SCADA sisteminin tüm sisteme uygulanması maliyeti toplam inşaat maliyetinin %20 'sidir. İnşaatı devam etmekte olan Korkuteli Sulamasında SCADA sistemi denenecek olup olumlu işletme sonuçları alındığında yaygınlaştırılacaktır.
7	Modern sulama yöntemleri kullanılan alanlarda izleme ve ölçme sistemleri yaygınlaştırılacaktır.	DSİ	GTHB, Su Kullanıcı Teşkilatlar SB, SK, İÖİ, Belediyeler, (KTK vb.)	Ocak 2015 - Aralık 2018	Toprağın nemi, havanın rutubeti, sulanacak mevkinin yakın zamanda yağış alıp almayacağını tespiti, arazinin toprak yapısı, ekilen ürünün cinsi vb. ölçümlerin sağlandığı, sulamanın bir kontrol merkezinden takvimlendirilerek çalıştırılabildiği sistemler hayata geçirilecektir.
8	İleri teknik ve teknolojilerin sulamada kullanım stratejileri oluşturulacak ve uygulanmaya aktarılacaktır.	GTHB	DSİ, Üniversiteler, Kalkınma Ajansları, Su Kullanıcı Teşkilatlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sulama suyunun tasarruflu uygulanmasını hedefleyen sulama tekniklerinin bölgeye özgü bitkilerde uygulanabilirliği sağlanacaktır. Sulama zamanı planlamasında hassas belirleme sağlayan çağdaş teknolojilerin uygulanması esasları ile farklı su tasarruf yöntemlerinin ilişkilendirilmesi sonucu oluşturulacak yönetim stratejileri uygulayıcılara aktarılacaktır. Arazi ıslahı çalışmalarında toprak geçirgenliğinin artırılmasına yönelik etkin toprak işleme teknikleri uygulamaya aktarılacaktır.

9	Düşük kaliteli ve artılmış suların sulamada kullanımını araştırılacaktır.	GTHB	OSİB DSİ, ÇSB, BŞB, İlçe Belediyeleri, Üniversiteler, TÜBİTAK, Kalkınma Ajansları, Su Kullanıcı TeŐklatlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Düşük kaliteli ve artılmış suların kullanılmasyla tarımsal suya olan talebin karşılanmasına katkı sağlanacağından bu suların tarımda kullanıma imkanları ve Şartları araştırılacaktır.
10	Uygun bölgelerde tarımsal sulamada düşük nitelikli ve artılmış sular kullanılacaktır.	DSİ	OSİB, GTHB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Düşük nitelikli ve artılmış suların araştırma sonuçlarına göre çevreye duyarlı teknikler ile sulamada kullanılması sağlanacak, sulama suyu kalitesi verileri Ulusal Havza Su Bilgi Sistemine entegre edilebilecektir.
Politika 1.4: Arazi toplulaŐtırmasının sulama alanlarında hızlandırılması ve Şebeke etkinliğinin artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
11	Arazi toplulaŐtırması çalışmalarını hızlandırmak üzere 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi kullanım Kanununda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	GTHB	DSİ, İlgili kurum ve kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda; arazi toplulaŐtırmasında sulama kanalı, tahliye kanalı, yol vb. gibi kamunun ortak kullanacağı alanlar için planlanan yerlerdeki müteimmim cüzlerin bedelinin uygulayıcı kuruluşça karşılanması ve ortak kullanım alanlarında yapılacak faaliyetlerin toplulaŐtırmayı yapan kuruluşun iznine bağlanması hususlarının düzenlenmesi gerekli görülmektedir.
12	DSİ sulama projelerinde arazi toplulaŐtırması çalışmalarına öncelik verilecek ve yaygınlaştırılacaktır.	DSİ	GTHB, İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	DSİ Genel Müdürlüğü sulama alanlarında inşaat ve kamulaştırma maliyetlerinden tasarruf sağlayan her parselin tarla içi yollarından ve sulamadan yararlanabilme imkanını artıran ve tarla içi geliştirme hizmetleri ile birlikte uygulanan arazi toplulaŐtırması faaliyetleri tüm sulama ve rehabilitasyon projelerinde öncelikte uygulanacaktır.
13	Sulama alanlarında arazi toplulaŐtırması hızlandırılacaktır.	GTHB	DSİ, BŞB, İlçe Belediyeleri, BKİ, İÖİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	Arazi toplulaŐtırması sulama alanlarında hızlandırılacak ve bu kapsamdaki işlerde yeraltı suyu kullanımı dahil öncelikler çerçevesinde Şebeke dağılımında etkinlik artırılacaktır.

14	Sulanan alanlarda öncelikli yürütülen arazi toplulaştırma ile birlikte tarla içi geliştirme hizmetleri yapılacaktır.	GTHB	DSİ, BKI	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sulamayı tamamlanmış toplulaştırma yapılacak alanlarda arazi toplulaştırma uygulaması öncesinde, sulamayla beraber toplulaştırma yapılacak alanlarda ise eş zamanlı olarak tarla içi geliştirme hizmetleri kapsamında tarım topraklarının etüt ve ıslahı yapılacaktır. Tuzlu- alkali ve drenaj sorunlu sahalarda detaylı etütleri ve projeleri yapılacak, özellikle hard-pen (geçirimsiz sert tabaka) sahalının tespiti ve sert tabakanın kırılması işlemlerine öncelik verilecektir.
Politika 1. 5: Sulama yatırımlarında cazibeli ve düşük pompajlı sulamaların öncelikli olması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
15	Yatırım programlarına yeni teklif edilecek projelerde cazibeli ve düşük pompajlı olanlara öncelik verilecektir.	DSİ	GTHB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Projeler teklif edilirken projenin yapılacağı bölgenin coğrafyası, iklim şartları, mevcut sulama durumu önceliklendirilmede dikkate alınacak, düşük basma yüksekliliği olan pompajlı sulamaların belirlenmesinde sulamadan elde edilen gelirlerin enerji ve işletme-bakım giderlerini karşılaması esas alınacaktır.
Bileşen 2: Suyun Bilişçeli Kullanımı İçin Tarım Üreticilerine Yönelik Eğitim ve Yayımın Artırılması					
Politika 2. 1: Suyu tasarruflu kullanan sistem ve yöntemlerin tarımsal üretimde doğru kullanımı için eğitim ve yayım faaliyetlerinin artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
16	Suyun tasarruflu kullanımını özendirme için basılı ve görüntülü eğitim materyalleri hazırlanacaktır.	GTHB	DSİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yapılacak her türlü eğitim, etkinlik ve çalışmalarda yardımcı araç olarak kullanılmak ve konuların görsel açıdan desteklenerek anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla; ihtiyaç duyulan konularda ve yeter miktarda afiş, broşür, liflet çoğaltılması sağlanacak, görüntülü yayınlar hazırlanacaktır. Beş yıl boyunca yaklaşık toplam 40 konuda materyal hazırlanması planlanmaktadır.
17	Sulama yayımcısı kurslarıyla, ilgili personele tarımsal sulama eğitimi sağlanacaktır.	GTHB	DSİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	GTHB Taşra Teşkilatında görevli ve daha önce Sulama Yayımcısı kurslarına katılmayan personele yönelik olarak Adana ve Aydın-Söke'deki Eğitim Merkezlerinde; Sulama Yayımcısı kurslarına katılmış personele yönelik olarak Tarımsal Sulama Yönetimi konusunda Şanlıurfa GAP-UTAEM ve Menemen-JTAEM'de eğitimler gerçekleştirilecektir.

18	Sulama Kooperatifleri ve Sulama Birliklerinin çalışanları ve yöneticileri eğitilecektir.	GTHB	DSİ, BKI, TÜS-KOOPBİR, SUBİRDİR	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sulama Kooperatifleri ve Sulama Birlikleri çalışanları, mevcut şartlara uygun basınçlı sulama yöntemleri hakkında bilinçlendirilecek ve sulama zamanı planlamasına uyulması konularında eğitimleri sağlanacak; kısıtlı sulama programlarını uygulayabilme ve su kaynağı potansiyeline ve destekleme politikalarına göre ürün deseni belirleyebilme becerileri geliştirilecek; Sulama Kooperatifleri ve Birlikleri yöneticilerinin yönetim kapasiteleri yükseltilecektir.
19	Suyun etkin kullanımına yönelik araştırma sonuçları çiftçilere yaygınlaştırılacaktır.	GTHB	DSİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tarımsal Araştırma Enstitüleri/ İstasyonlarında uzun yıllar yürütülen suyun etkin kullanımına yönelik araştırma projeleri sonuçlarının yayım projesine dönüştürülmesi suretiyle üreticilere aktarılması sağlanacaktır. Bu kapsamda 30 civarında araştırma projesinin yayıma dönüştürülmesi planlanmaktadır.
20	Suyun tasarruflu kullanımı için çiftçi eğitim faaliyetlerinin çeşitliliği artırılacak ve yaygınlaştırılacaktır.	GTHB	OSİB, DSİ, BKI, TÜS-KOOPBİR, SUBİRDİR	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bu kapsamda, Eğitim-Destek ilişkisini temin için modüller eğitim programları hazırlanacaktır. Basınçlı sulama yöntemlerini kullanmayan üreticilere yönelik olarak tüm illerde; basınçlı sulama yöntemlerini kullanan üreticilere yönelik olarak Adana, Aydın, Şanlıurfa GAP-UTAEM ve Menemen-UTAEM'de önceden belirlenen konularda eğitimler verilecektir.
Bileşen 3: Destekleme Politikalarının Su Kısıtı Esas Alınarak Gözden Geçirilmesi					
Politika 3.1: Destekleme politikalarının geliştirilmesinde bölgesel su kısıtının göz önüne alınması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
21	Ülke genelinde bitkisel sulama rehberleri (bitkilerin su tüketim rehberi ve sulama teknikleri rehberi) hazırlanacaktır.	GTHB	OSİB, DSİ, MGM, Üniversiteler, Sulama ve Üretici Örgütleri	Ocak 2015 - Aralık 2016	Sulama projelerinin planlama, tasarım ve işletme safhalarında kullanılacak bitki su ihtiyaçlarının güncellenmesi için "Türkiye'de Sulanan Bitkilerin Su Tüketimleri Rehberi" yeniden hazırlanacaktır. Uygulama birimlerine ve özellikle üreticilere yönelik olarak web portalı oluşturulacaktır. Çevre dostu teknik ve teknolojiler göz önünde bulundurularak çiftçilere yönelik "Türkiye'de Sulanan Bitkilerin Sulama Teknikleri Rehberi" de yeniden hazırlanacaktır.

22	Kısıtlı sulama programları geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.	GTHB	Üniversiteler, Sulama ve Üretici Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bitki gelişme dönemi süresince yağışların ve sulama suyu kaynağının yetersiz olduğu durumlarda, özellikle sulama yeterliliğini azaltarak veya en faydasız sulamadan vazgeçerek su kullanımını azaltarak ve suyu daha verimli şekilde kullanılarak geliştirilecektir. Öncelikle çalışılacak öngörülen ürünler projelendirilecek, sulama suyu yapılacak kısıntının bitki verimine ve sulama suyu miktarına etkisi belirlenecektir. Bu çalışmalar destekleme politikalarına da veri sağlayacak ve uygulamaya aktarılacaktır.
23	Tarımsal destekler tarım havzaları bazında ürün deseni ile birlikte su kısıtı gözetilecek şekilde yeniden belirlenecektir.	GTHB	KB, OSİB, Maliye Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, BKI, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2017	Destekleme politikalarının su kısıtı esas alınarak gözden geçirilmesi için ihtiyaç duyulan verilerin temin edilerek talep tahmini, karar destek ve diğer kırsal modellerin tasarımı ve entegrasyonları sağlanacak ve buna yönelik yazılımlar geliştirilecektir. Tarım alt havzaları bazında ürün deseni çalışmaları Karar Destek Sistemi ile birlikte değerlendirilecek, oluşturulan ürün desenine göre destekler yönlendirilecektir.
Politika 3.2: Kuraklığa dayanıklı ürün çeşitleri geliştirilmesinin desteklenmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
24	Kuraklığa dayanıklı ürün çeşitleri geliştirilerek yaygınlaştırılması desteklenecektir.	GTHB	Üniversiteler, Üretici Örgütleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kuraklığa dayanıklı ürün çeşitleri için genetik kaynak olarak kullanılacak bitki materyali belirlenecek, genetik materyallerin, çeşit adaylarının ve çeşitlerin kurağa tolerans dereceleri bilimsel verilerle ortaya konulacaktır. Kuraklığa toleranslı ve su kullanım etkinliği yüksek ürün çeşitlerinin geliştirilmesinin uygun olduğu bölgelerde yaygın üretimleri desteklenecektir.

Politika 3.3: Sularda tarımsal kaynaklı kirliliğin izlenmesi, azaltılması ve önlenmesi; destekler verilirken kirliliğin önlenmesi kriterlerinin dikkate alınması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
25	Sularda tarımsal kaynaklı kirlilik izlenecek, kirlenen bölgeler belirlenecek ve kirliliğin azaltılması sağlanacaktır.	GTHB	OSİB, DSİ, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı TUBİTAK, MAM, Universiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut su kalitesinin izlenmesi 81 ilde bir program dâhilinde devam edecek ve kirlenen bölgeler belirlenecektir. Bu kapsamda yüzey ve yeraltı sularında belirlenen parametreler izlenecektir. Tarımsal faaliyetlerden dolayı kirlenmiş olan bölgeler Nitrate Hassas Bölge olarak ilan edilecek ve bu bölgeler için hazırlanan "İyi Tarım Uygulamaları Kodu" eylem planları olarak uygulanacak, laboratuvarlar güçlendirilecek, eğitim çalışmalarının yapılması sağlanacaktır.
26	Çiftçilere tarımsal kaynaklı kirliliğin azaltılması ve önlenmesine yönelik destekler sağlanacaktır.	GTHB	TDYK Üyesi kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tarımsal kaynaklı kirliliğin azaltılması ve önlenmesine yönelik uygulanacak tedbirlerin desteklemelerde yer alması amaçlanmaktadır.
27	Sularda tarımsal kirliliğin önlenmesi konusunda kamuoyu oluşturulacak, çiftçiler bilgilendirilecek ve farkındalık artırılacaktır.	GTHB	Üniversiteler, STK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kamuoyu ve çiftçinin bilinçlendirilmesi ve farkındalık oluşturulması kapsamında, • Uzun vadeli bilinçlendirme stratejisi oluşturulacak, • Bilinçlendirme faaliyetlerinde kullanılacak basılı ve görsel materyaller hazırlanacak, katılımcı program ve çiftçi eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.

Politika 3.4: İşletmeye açılmış tüm sulama tesislerinin izlenebilirliğinin sağlanması ve destekleme sistemiyle bağlantısının kurulması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
28	CBS ortamında işletme haritaları hazırlanacaktır.	DSİ	HGK G.THB, İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri, BKİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	Planlı su dağıtım uygulamalarının sağlıklı olarak yürütülebilmesi amacıyla, sulama alanındaki tüm parseller, kanallar, yollar, sanat yapıları, yerleşim alanları, sulama alanları bilgilerinin işlendiği 1:5000 ölçekli haritaları üzerinde mutabık kalınan kriterleri içerecek biçimde hazırlanacaktır.

29	Sulama tesislerinin işletme haritaları sayısallaştırılacaktır.	GTHB	OSİB, DSİ, İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri, SKT	Ocak 2015 - Aralık 2018	<p>işletmeye açılmış sulama tesislerinin haritaları ilk aşamada 2015 yılı sonuna kadar CBS ortamına aktarılacaktır. Bu kapsamda,</p> <ul style="list-style-type: none"> • DSİ'nin işletmeye açtığı tesisler için imzalanan protokol çerçevesinde işletme haritaları GTHB'ye iletilecek, • İÖİ'nin işlettiği veya işletmeye açtığı tesisler için mevcut bilgiler ve işletme haritaları GTHB koordinatöründe GTHB taşra teşkilatları vasıtası ile temin edilecek, • Halk sulamalarına ilişkin sayısallaştırma çalışmalarına başlanacaktır. <p>2018 yılı sonuna kadar bitirilecek olan tesislerin haritaları da sayısallaştırılarak sisteme işlenecektir.</p>
30	işletme haritalarının Parsel Bilgi Sistemine entegrasyonu ve Çiftçi Kayıt Sisteminin (ÇKS) uyumlaştırılması yoluyla desteklemelerin izlenebilirliği sağlanacaktır.	GTHB	DSİ, SKT	Ocak 2015 - Aralık 2016	<p>Hazırlanan Parsel Bilgi Sistemi ile mevcut ÇKS'nin beraber çalışabilmesi sağlanacak ve destekleme ödemelerinin izlenebilirliği artırılabilecek, ürün desenindeki değişim ve tarımsal kaynaklı kirlilik izlenebilecektir.</p>
Bileşen 4: Su Havzaları Bazında Su Bütçesi Çalışmaları Yapılması					
Politika 4.1: Suyun bölgesel kısıtlar dikkate alınarak fiyatlandırılması ve fiyatların uygulamaya geçirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
31	Sulama Birlikleri tarafından açık sulama kanal şebekelerinde uygulanacak su kullanım hizmet bedeli tasarruflu kullanımı özendirilecek biçimde belirlenecektir.	DSİ	Sulama Birlikleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	<p>Bölgesel şartlara göre, personel, işletme ve bakım masraflarının geri alınması esasına dayanan ve kendi imkanları ile yağmurlama, damlama sulama yapanlar için su kullanım hizmet bedellerinin farklı metotlarla belirlenmesiyle ilgili çalışmalar yapılacaktır.</p>

32	Sulama Birlikleri tarafından kapalı sulama şebekelerinde su kullanım hizmet bedelleri hacim esasına göre belirlenecektir.	DSİ	Sulama Birlikleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kapalı sulama şebekelerinde su kullanım hizmet bedellerinin hacim esasına göre belirlenmesi maksadıyla çalışmalar yürütülecektir.
Politika 4.2: Tarımsal su kullanımında tasarrufa yönelik yeni politikaların havza bazında yürürlüğe konulması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
33	Havza bazında su bütçesinin belirlenmesine yönelik olarak havza master planları hazırlanacaktır.	DSİ	OSİB, İlgili Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2017	Havza master planı (toplam 26 adet) su ve toprak kaynaklarının potansiyeli, bunların mevcut kullanımının sektörel bazda hem kalite ve hem de miktar olarak belirlenmesi çalışmalarını kapsamaktadır. Su potansiyeli ve kullanımlar dikkate alınarak mutasavver projelerin de yapılabilirliği ortaya konulacaktır. Su kısıtları ortaya konularak havzalar arası su aktarma imkanları araştırılacaktır.
34	Sulama şebekelerinde merkezi izlemeli ölçü tesisleri kurulacaktır.	DSİ	GTHB, Su Kullanıcı Teşkilatlar (SB,SK, Belediyeler vb.), İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2016	İşletme faaliyetlerinde etkinlik ve sürdürülebilirliğin sağlanması maksadıyla şebeke dağıtım noktalarına elektronik ölçü tesisi (1044 adet debimetre) kurulacak ve veriler GTHB tarafından tarım parsel bilgi sistemiyle birleştirilecektir.
35	Rezervuarlara merkezi izlemeli ölçü tesisleri kurulacaktır.	DSİ	Su Kullanıcı Teşkilatlar (SB,SK, Belediyeler vb.)	Ocak 2015 - Aralık 2015	Rezervuarların işletilmesi faaliyetlerinde faydalanana laraya verilen su miktarının etkin ve sürdürülebilir olarak ölçülmesi maksadıyla elektronik ölçü tesislerinin (460 adet limnigraf) kurulacaktır.
36	Su kalitesi, kar ve akım gözlem istasyonlarının otomasyonu sağlanacaktır.	DSİ	OSİB, MGM, GTHB	Ocak 2015 - Aralık 2016	Rezervuarların amaçlarına uygun işletilerek maksimum fayda sağlanabilmesi maksadıyla, gelebilecek akımların tahmin edilebilmesi, baraj yağış alanlarında bulunan meteorolojik ve hidrometrik değerlerin sağlıklı olarak tespit edilebilmesi ve su kalitesinin belirlenmesi maksadıyla elektronik gözlem istasyonları (625 adet) kurulacaktır.
37	Havza işletme su bütçelerinin hazırlanmasında optimizasyon programlarından faydalanılacaktır.	DSİ	OSİB, ETKB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Rezervuar su bütçesinin ve gelebilecek muhtemel akımların göz önünde bulundurulması ile tüm paydaşların taleplerinin karşılanabilmesi maksadıyla günlük işletme programlarının hazırlanabileceği optimizasyon programı yaptırılacaktır.

38	Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun bütününde suyun, iklim değişikliği etkileri de göz önüne alınarak etkin ve sürdürülebilir kullanımına yönelik modelleme çalışmaları yapılacaktır.	Su Enstitüsü	OSİB, GTHB, DSİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	Su Enstitüsü tarafından bir araştırma projesi dahilinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da genişleyen tarımsal üretim ve artacak tarımsal su kullanım talebinin doğru şekilde yönetilmesi için ileriye dönük tahminleri içeren bir modelleme çalışması yürütülmesi öngörülmektedir.
39	Su havzalarında güvenlik birimleri oluşturulacaktır.	DSİ	GTHB, OSİB, Su Kullanıcı Teşkilatlar (SB, SK, Belediyeler vb.)	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sulama işletme programının gerçekleştirilmesinde ve kullanımda gerekli disiplinin sağlanmasında su havzalarında alınması gerekli fiziki ve güvenlik tedbirleri için suyu kullanan tarafların katkılarıyla finanse edilecek güvenlik birimleri hayata geçirilecektir.
Politika 4.3: Sulamada yeraltı sularının kullanımının sınırlandırılması ve kayıt altına alınması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
40	Yeraltı suyu kullanımının kayıt ve kontrolü sağlanacaktır.	DSİ	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yeraltı suyu tahsislerinin kontrol edilebilmesi, suyun daha tasarruflu kullanılabilmesi amacıyla yürürlükteki mevzuat çerçevesinde tüm kuyulara ölçüm sistemi takılacaktır.
41	Gözlem kuyuları açılacaktır.	DSİ	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yeraltı su kuyuları havza ve ovaların hidrojeolojik etütleri kapsamında açılacaktır (mevcut 850'ye ek her yıl 250 adet).

Bileşen 5: Sulamada Kurumsal Yapıların Etkinleştirilmesi

Politika 5.1 : Tarımsal üretim ve sulama altyapısına yönelik destek veren ve politikayı belirleyen kurumlar arasında işbirliği ve eşgüdümün geliştirilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
42	Tarımda etkin su kullanımının sağlanmasına yönelik işbirliği ve eşgüdümün geliştirilmesi amacıyla düzenli aralıklarla toplantılar yapılacaktır.	OSİB	GTHB, KB, DSİ, Su Kullanıcı Teşkilatlar, İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tarımsal üretim, arazi toplulaştırma ve sulama altyapısına yönelik faaliyet gösteren kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesi amacıyla Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu nezdinde değerlendirme toplantıları düzenlenecektir.
43	Kurumsal sorumluluklardaki çakışmaların ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir.	DSİ	OSİB, GTHB, KB, İÖİ, BŞB ve İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kurumsal sorumluluklardaki çakışmaların ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar düzenlenecek, gerektiğinde mevzuat değişiklikleri hazırlanacaktır.

Politika 5.2: Sulama amaçlı kurulan örgütlerin borç yükümlülüklerini zamanında yerine getirmeleri için idari kapasitelerinin ve kamu denetim sistemlerinin güçlendirilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
44	Su kullanıcı teşkilatların sistematik denetimi yapılacaktır.	DSİ	OSİB, GTHB	Ocak 2015 - Aralık 2018	6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu'nun 18. Maddesinin 4. Fıkrası uyarınca, "Birlikler, Bakanlığın idari ve teknik denetimine tabidir." hükmüne istinaden her yıl belli programlar dahilinde denetim yapılacaktır. Ayrıca, Tarımsal Sulama Kooperatiflerinin sulama sonuçları bakımından teknik denetimi GTHB tarafından gerçekleştirilecektir. Yılda toplam 100 adet denetim yapılması öngörülmektedir.
45	Su Kullanıcı Teşkilatların işletme ve bakım faaliyetleri ile su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesi ve uygulanması konularında mevcut kapasiteleri artırılabilecektir.	DSİ	GTHB, Su Kullanıcı Teşkilatlar (SB, SK, Belediyeler vb.), İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2016	Su kullanıcı teşkilatların teknik personeline işletme ve bakım faaliyetleri ile su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesine etki eden unsurlar hakkında eğitim verilecek, çalışma ziyaretleri düzenlenecektir.

16. SAĞLIK ENDÜSTRİLERİNDE YAPISAL DÖNÜŞÜM PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Ülkemizde artan ve yaşlanan nüfus, ortalama yaşam süresinde yükselme, sağlık hizmetlerinde ve ilaca erişimde iyileşme, artan refah düzeyi ve farkındalık gibi faktörler nedeniyle ilaç ve tıbbi cihaz talebinin artması sosyal güvenlik harcamalarında ve cari açık üzerinde baskı oluşturmaktadır.

Uzun vadede Türkiye'nin küresel bir ilaç Ar-Ge ve üretim merkezi olması, ilaç ve tıbbi cihaz alanında rekabetçi bir konuma ulaşması önem arz etmektedir. Bu programla yüksek katma değerli ürün üretebilen, küresel pazarlara ürün ve hizmet sunabilen ve yurtiçi ilaç ve tıbbi cihaz ihtiyacının daha büyük bir kısmını karşılayabilen bir üretim yapısına geçilmesi amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda orta vadede yerli üretim kapasitesinin artırılması, Ar-Ge ve girişim ekosisteminin geliştirilmesi, uzun vadede yeni molekül geliştirebilen, daha yüksek katma değerli ilaç ve tıbbi cihaz üretebilen bir yapıya kavuşarak küresel değer zincirlerinde etkinliğin artırılması öngörülmektedir.

2. Program Hedefi

- Yurtiçi tıbbi cihaz ve tıbbi malzeme ihtiyacının değer olarak % 20'sinin yerli üretimle karşılanması
- Yurtiçi ilaç ihtiyacının değer olarak % 60'ının yerli üretimle karşılanması
- 2023'te en az bir orijinal ürün keşfi ve/veya 2 mevcut molekülün farklı endikasyonlarda yeniden konumlandırılması (repositioning) amacıyla ilaç temel araştırma altyapısının geliştirilmesi
- Global klinik araştırma yatırımlarından Türkiye'nin aldığı payın ve yürütülen klinik araştırma sayısının yıl bazında % 25 oranında artması

3. Performans Göstergeleri

İlaç Sektörü

Gösterge Adı	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İlaçta ihracatın ithalatı karşılama oranı (%)	18,2	20	22	24,2	26,6	29,3
İlaç üreten şirket sayısı	211	220	232	245	255	260
İlaç üreten tesis sayısı	77	84	88	91	95	98
Kapasite Kullanım Oranı	71,3	72	75	77	78	80
İlaç alanında yerli patent başvurusu sayısı	298	370	450	550	700	1000
İlaç alanında, yerli patent başvurularının toplam başvurulara oranı	%2,5	%3,1	%3,7	%4,3	%4,8	%5,5
Biyoteknolojik/biyobenzer ilaç üreten tesis sayısı	3	5	6	7	9	11
Biyoteknolojik/biyobenzer ilaçta yerli ürün sayısı	14	15	17	20	22	25
Klinik araştırma yatırımları (Milyon \$/yıl)	85	96	120	149	189	234
Klinik araştırma sayısı	407	460	570	715	900	1125
Klinik araştırma merkezi sayısı	5	7	9	10	11	13

İlaç Sektörü

Gösterge Adı	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tıbbi cihazda ihracatın ithalatı karşılama oranı	%16,3	%17	%18	%18,5	%19	%20
Tıbbi cihaz üreten şirket sayısı	1794	1855	1943	2025	2097	2130
Klinik araştırma sayısı	37	46	58	72	91	114

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Kalkınma Bakanlığı / Sağlık Bakanlığı

1. Bileşen: Kamunun Yönlendirme Kapasitesinin Güçlendirilmesi / Sağlık Bakanlığı
2. Bileşen: Ar-Ge ve Yenilik Alanının Geliştirilmesi / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
3. Bileşen: İş ve Girişim Ekosisteminin Geliştirilmesi / Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
4. Bileşen: Üretim ve İhracatın Desteklenmesi / Ekonomi Bakanlığı

5. Eylem Planı

1. Bileşen: Kamunun Yönlendirme Kapasitesinin Güçlendirilmesi

Politika 1.1: İlaç ve tıbbi cihaz sektörlerinde orta ve uzun vadeli stratejilerin ve yol haritalarının hazırlanması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	İlaç sektörü için sektör stratejisi hazırlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, TITCK, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Mart 2015	Bu Programın amaç ve hedeflerini desteklemek üzere ilaç sektörü stratejisi hazırlanacak ve uygulamaya konacaktır.
2	Tıbbi cihaz sektörü için sektör stratejisi hazırlanacaktır.	Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TITCK)	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Nisan 2015	Bu Programın amaç ve hedeflerini desteklemek üzere tıbbi cihaz sektörü stratejisi hazırlanacak ve uygulamaya konacaktır.

Politika 1.2: İlaç ve tıbbi cihaz alanında sağlık, sosyal güvenlik, sosyal güvenirlik, sanayi politikası ve uygulamalarında eşgüdüm ve yönetişimin geliştirilmesi amacıyla yönlendirme kurulu oluşturulması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
3	Sağlık Endüstrileri Yönlendirme Komitesi oluşturulacaktır.	Kalkınma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu	Ocak 2015 - Nisan 2015	Yatırım, üretim, ihracatın artırılması, teknolojinin geliştirilmesi için fiyatlandırma, geri ödeme, ruhsatlandırma, kamu alımları, kamu destekleri, sağlık teknolojisi politikaları, veri yönetimi gibi hususlar bütüncül bir şekilde değerlendirilecektir. Bu Komitenin çalışmaları gerekli olduğu hallerde EKK'ya sunulacak, uygulama için karar gerektiren durumlarda gerekli karar mekanizmaları çalıştırılacaktır.

4	Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı'nın kurumsal yapılanması tamamlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, TÜBİTAK, Üniversiteler, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	- 6569 sayılı Kanun ile öngörülen Türkiye Kanser Enstitüsü, Türkiye Biyoteknoloji Enstitüsü, Türkiye Anne, Çocuk ve Ergen Sağlığı Enstitüsü, Türkiye Halk Sağlığı ve Kronik Hastalıklar Enstitüsü, Türkiye Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Enstitüsü, Türkiye Sağlık Hizmetleri Kalite ve Akreditasyon Enstitülerinin kuruluş süreci tamamlanacaktır. - Kuruluma ilişkin ikincil mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.
Politika 1.3: Tıbbi cihaz ve ilaç alanında odak ürünler belirlenerek orta ve uzun dönem ihtiyaç ve tedarik planı hazırlanması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
5	Sağlık Bakanlığına bağlı kurumlar ve diğer alıcı kurumlar kısa, orta ve uzun vadeli ihtiyaç planları hazırlayacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Milli Savunma Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Üniversite Hastaneleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	İhtiyaç ve tedarik planları doğrultusunda belirlenen ürünler belli periyotlarda kamuoyu ile paylaşılacaktır. İlk planlar Haziran 2015 tarihine kadar hazırlanacaktır.
Politika 1.4: Geleceğe yönelik ihtiyaçların belirlenebilmesi için veri altyapısının oluşturulması, veri paylaşım standartlarının belirlenmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
6	İlaç ve tıbbi cihaz sektörlerine yönelik veri altyapısının geliştirilmesinde eşgüdümün sağlanması amacıyla bir kurul oluşturulacaktır.	Sağlık Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, TÜJK, Üniversite Hastaneleri	Ocak 2015 - Nisan 2015	- Farklı kurumlar tarafından tutulan sağlık kayıtlarının ortak kullanıma elverişli duruma getirilmesi için veri sistemlerinin standardizasyonu ve entegrasyonunu sağlayacak mevzuat düzenlemesi yapılacaktır. - Oluşturulacak mevzuatta kişisel verilerin paylaşımında mahremiyet ilkeleri gözetilerek paylaşım standartlarının belirlenmesi sağlanacaktır. - GTIP - MEDULA - TITUBB - MKYS veri tabanlarının birbirleri ile uyumlu çalışması sağlanarak tıbbi cihaz pazarı, tüketimi, dış ticareti vb.nin izlenebilmesi sağlanacaktır.
7	Sağlık Bakanlığı tarafından yenilikçi tıbbi cihazlar için sağlık teknolojileri değerlendirme raporları hazırlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Üreticiler arasında bilgiye erişim farklılıklarından doğan rekabet gücü dezavantajlarının giderilmesi amaçlanmaktadır.

8	Yürütülmekte olan ilaç ve tıbbi cihaz klinik araştırma bilgileri yayımlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	TÜBİTAK, Üniversiteler, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kasım 2014 itibarıyla kullanıma açılmış olan Klinik Araştırmalar Portalı'nın geliştirilmesi çalışmalarına devam edilecektir. Portal'da klinik araştırmalara ilişkin sponsor, tedavi alanı, faz bilgileri, protokol özeti, çalışma sayısı gibi bilgiler, kişisel ve ticari bilgilerin gizliliğine riayet edilerek periyodik olarak (6 ay) yayımlanacaktır.
Politika 1.5: Alım yapan kamu kurumlarının sektörlü yönlendirme ve düzenleme kapasitelerinin güçlendirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
9	Alım yapan kamu kurumlarının tıbbi cihaz ve ilaçta Türkiye'de üretimi olan ürünleri kullanması özendirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Kamu İhale Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Türkiye'de üretimi olan tıbbi cihazları ağırlıklı olarak kullanan hastanelerin döner sermayelerinden hazineye ödedikleri payda indirim yapılacaktır. - Kamu alım şartnamelerinde Türkiye'de üretimi özendiren ve yönlendiren düzenlemelere yer verilecektir.
10	Geri ödeme ve fiyatlandırma politikalarında ve ruhsatlandırma süreçlerinde, üretimi Türkiye'de yapılan ilaç ve tıbbi cihazların öncelikli olarak değerlendirilmesi amacıyla gerekli düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilecektir.	Sağlık Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Türkiye'de üretilecek üzere imal başvurusu yapılan ilaçların Sağlık Bakanlığınca hızlı ruhsatlandırılması sağlanacaktır. - Sosyal Güvenlik Kurumu, mevzuatında gerekli düzenlemeleri yaparak, yurt içinde imal edilen ürünlerin geri ödeme listesine alınması için değerlendirme sürecini hızlandıracaktır. - Tedavinin sağlanmasında gerekli güvence alınmak kaydıyla geri ödeme listesinden çıkarılacak ithal ürünler belirlenecektir. - Bu eylem kapsamındaki düzenleme ve uygulamalar gerekli olan hallerde Sağlık Endüstrileri Yönlendirme Komitesinde görüşülecektir. Komitenin uygun bulması halinde çalışmalar EKK'ya sunulacak, uygulama için karar gerektiren durumlarda gerekli karar mekanizmaları çalıştırılacaktır.
11	İhracat amaçlı üretilen ruhsatlandırılmış ürünlerin geri ödeme listelerine alınmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Sosyal Güvenlik Kurumu	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TİTCK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Ruhsat başvurusunda belirtilecek ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından onaylanmak kaydıyla, ihracat amaçlı üretilen imal ilaçlar, belirlenmiş koşullarda ve hacim anlaşması yapılarak geri ödeme kapsamına alınmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

12	Vücuda implante edilen tıbbi cihazların hasta üzerindeki etkilerinin takip edilmesi ve kıyaslanmasının ürün takip sistemi ile yapılması sağlanacaktır.	TİTCK	Sağlık Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Söz konusu ürünlerin etkileri izlenerek kalite standartlarını sağlamayanlar geri ödeme sisteminden çıkarılacaktır. - Elde edilen raporlar kamuoyu ile paylaşılacaktır.
2. Bileşen: Ar-Ge ve Yenilik Alanının Geliştirilmesi					
Politika 2.1: Yerli ve yabancı nitelikli araştırmacı sayısının artırılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
13	Türk bilim insanlarının sağlık endüstrileri ile ilişkili küresel araştırmalara entegrasyonu sağlanacak ve işbirliği arttırılacaktır.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, YÖK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Araştırmacılarımızın uluslararası büyük ölçekli araştırma merkezlerindeki faaliyetlere katılımı sağlanacaktır. - Dünyada ilaç Ar-Ge'si alanında çalışan Türk Bilim insanları ile Türkiye'deki araştırmacı ve şirketlerin işbirliği imkanlarını arttırmak amacıyla ARBİS, yurt dışındaki araştırmacıları da kapsayacak şekilde geliştirilecektir. - Yurtdışındaki araştırma merkezleri ve üniversiteler ile karşılıklı işbirliği anlaşmaları yapılarak sağlık endüstrilerinde araştırma ve araştırmacılar desteklenecektir.
14	Temel ve klinik ilaç araştırmalarında yer alacak araştırmacılar ve yardımcı personeli teşvik edecek düzenlemeler yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Üniversiteler, YÖK	Ocak 2015 - Eylül 2015	- Üniversiteler ve eğitim araştırma hastaneleri ile diğer araştırma merkezlerinde temel ve klinik araştırmalarda görev almanın performans dayalı ek ödeme sistemine bir performans kriteri olarak dahil edilmesi, akademisyenlerin ürün ve hizmete dönüşecek araştırmalarda yer almasına imkân sağlayacak şekilde bir mesai ve performans sisteminin mevzuatla düzenlenmesi sağlanacaktır. - Akademisyenlerin bağlı oldukları kurum ve kuruluşlar haricindeki çalışmalarını teşvik eden düzenlemeler yapılacaktır.

Politika 2.2: Öncelikli alanlar belirlenerek temel araştırma programlarının oluşturulması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
15	ilaç etkin maddesinin geliştirilmesi ve üretimi desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	TİTCK, TÜBİTAK, Üniversiteler, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Temmuz 2015	<ul style="list-style-type: none"> - İlaç alanına ilişkin geliştirilecek Ar-Ge programlarında ilaç etkin maddesinin geliştirilmesi ve üretiminin kapsanması sağlanacaktır. - Üniversitelerde üretim yapılıması ile ilgili mevzuat incelenerek eksiklikler giderilecektir. - Bu alanda yapılacak interdisipliner çalışmalar özendirilecektir.
Politika 2.3: Yerli ve yabancı özel sektör ile yakın işbirliği içinde çalışacak akredite araştırma, test ve ölçüm merkezlerinin kurulması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
16	Biyoteknolojik ilaç, biyomalzemeler, biyomedikal ekipman alanlarında araştırma atypaları geliştirilecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, TÜBİTAK, TİTCK, Üniversiteler, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanuna ilişkin ikinci mevzuat Haziran 2015'e kadar çıkarılacaktır. - Özel sektörün de katılımıyla "Sağlık Endüstrileri Araştırma Altyapıları Ortak Platformu" Haziran 2016'ya kadar oluşturulacaktır. - "Mükemmeliyet Merkezi Destek Programı" oluşturulacak ve bu kapsamda biyoteknolojik ilaç, biyomalzemeler, biyomedikal ekipman, kök hücre, genomik, nörobilim ve kanser konularına öncelik verilecektir.
17	Deney hayvanları ünite ve laboratuvar atypası geliştirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> - Mevzuat incelenerek söz konusu faaliyetlerin gerek özel kesim gerek kamu kesimi tarafından yürütülebilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. - Özellikle büyük deney hayvanlarının (rat ve tavşan üstü) sağlanabilmesi için gerekli altyapı ve yatırım ihtiyacı tespit edilecektir. - Çok kullanımlık fantomların teminine ilişkin usuller geliştirilecektir.
18	Kamu Özel Ortaklığı finansman modeli ile gerçekleştirilmesi planlanan Ulusal Halk Sağlığı Kurumu projesi kapsamında ilaç ve Tıbbi Cihaz alanlarına yönelik akredite analiz, doğrulama, test ve ölçüm merkezleri kurulacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	Sağlık Bakanlığınca ruhsat, izin, piyasa gözetimi ve denetimi gibi süreçlerde faydalanılmak üzere laboratuvar atypası geliştirilecektir.

19	Ülkemizde yetim ilaçlar alanında kapasite oluşturulacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Şosyal Güvenlik Kurumu, Üniversiteler, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Eylül 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Nadir hastalıkların tanımlanması ve görüme oranlarının saptanması sağlanacak, kayıt sisteminin ve istatistiklerin oluşturulması için yeni doğan ve doğum öncesi tarama programları oluşturulacaktır. - Bu alanda ruhsatlı araştırma ve uygulama tanı ve tedavi merkezlerinin kurulması ve desteklenmesi sağlanacaktır. - Yetim ilaçların ülkemizde üretilmesi için gerekli fiziksel altyapı ve mevzuat altyapısı oluşturulacaktır. - Yetim ilaçların fiyatlandırma ve iskonto oranlarında esneklik sağlanarak geri ödeme sistemine dahil edilmeleri sağlanacaktır. - İleri Tıbbi Tedavi Ürünleri ile tedavi edilebilecek nadir hastalıklar için üçüncü basamak sağlık kurumlarında tanı/tarama testlerinin geri ödeme kapsamında paket dışında tanımlanması sağlanacaktır.
20	Gelişmiş Tedavi kapsamındaki İleri Tıbbi Tedavi Ürünlerinin Ar-Ge ve üretimi teşvik edilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kaçınma Bakanlığı, TÜBİTAK, Üniversiteler, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Eylül 2015	<ul style="list-style-type: none"> - AB mevzuatı da dikkate alınarak kapsamlı bir kök hücre ve ileri tıbbi tedavi ürünleri mevzuatı oluşturulacaktır. - Genetik terapi, somatik hücre tedavisi ve doku mühendisliği gibi Gelişmiş Tedavi kapsamındaki ürünlerin üretilmesini sağlamak üzere tıbbi ürün ruhsatlandırma mevzuatı yayımlanacaktır. - Söz konusu ürünlere düşük Ar-Ge ve üretim teşviği bütünlük olarak tasarlanacaktır. - İnsan doku ve hücrelerinin insanlarda kullanımını düzenleyecek ve denetleyecek bir mercii ile fertlite ve embriyoloji denetim ve kontrollerinin gerçekleştirileceği birimler kurulacaktır.
Politika 2.4: Ar-Ge destek programlarının geliştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
21	İlaç ve Tıbbi Cihaz alanına özel Ar-Ge destek programları geliştirilecektir.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, KOSGEB, Üniversiteler, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Eylül 2015	<ul style="list-style-type: none"> - Sağlık Endüstrileri Yönlendirme Komitesince araştırma ve geliştirmeye ihtiyaç duyulan alanlar tespit edilecektir. - Mevcut Ar-Ge programlarından uygun olanları bu ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilecek veya Sağlık Bakanlığının önerileri doğrultusunda TÜBİTAK tarafından yeni çağrılar açılacaktır. - Mevcut Ar-Ge destek programları gözden geçirilecek, Biyoteknolojik, Onkoloji, Kan ürünleri, Aşılar ve Sınıf II-a, Sınıf II-b ve Sınıf III tıbbi cihazlara yönelik ürün geliştirme sürecine özel koşullar dikkate alınarak, bütçe ve süre esnekliği olan programlar geliştirilecektir. - Rekabet öncesi işbirliğinin artırılması amacıyla mevcut desteklerin etkinliğinin artırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

22	İlaç ve Tıbbi Cihaz şirketlerinde Ar-Ge faaliyetlerinin artırılması özendirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEB, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	- Sektörün özellikleri göz önünde bulundurularak Ar-Ge merkezi kapsamına girmeyen şirketler için şirket içi Ar-Ge'yi özendirici destek mekanizmaları geliştirilecektir.
23	Etik Kurul ve Danışma Kurulu ile ilgili mevzuat temel ve klinik araştırmaları destekleyecek şekilde güncellenecektir.	TİTCK	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TÜBİTAK, YÖK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Eylül 2015	- Etik kurul üyeliğini özendirici düzenleme yapılacaktır. - Etik Kurul başkanlarının gizlilik anlaşması ile korunmasına yönelik düzenleme yapılacaktır. - Etik Kurul için bir üye havuzu oluşturularak, başvurunun içeriğine göre ilgili üyelerin katılımı ile kurul toplanacaktır.
24	Yerli firmaların yapacağı klinik araştırmaların desteklenmesi için programlar oluşturulacaktır.	Sağlık Bakanlığı	TÜBİTAK, Üniversiteler, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	- Yeni ürünler için klinik veri toplamak üzere Ar-Ge sonrası prelinik ve klinik araştırmaları destekleyen ya da yeni olmayan ürünler için klinik veri toplamasını destekleyen bir hibe programı geliştirilecektir. - Yerli ürünler hakkında bilimsel makale yazılmasının özendirilmesi amacıyla klinik veri toplama hedefleyen program oluşturularak, yeni ürün hakkında yayın yapan hekimler ücret sistemleri üzerinden özendirilecektir.
3. Bileşen: İş ve Girişim Ekosisteminin Geliştirilmesi					
Politika 3.1: Yeni Sağlık Programları Oluşturulurken Yerli İlaç Sanayi/Tıbbi Cihaz Sanayi ile İşbirliği Modellerinin Geliştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
25	Plazma ürünleri ve aşların yurt içinde üretimi, geliştirilecek işbirliği modeli çerçevesinde sağlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Kızılay	Ocak 2015 - Aralık 2017	- Sağlık Bakanlığınca belirlenecek plazma ürünlerinin belirli bir süre boyunca alımının taahhüt edilmesi karşılığında özel sektör tarafından yurt içinde üretimi öngörülmektedir. Bu ürünlerin yurt içinde üretimi kamu kontrol ve denetiminde ve ülkeye know-how kazandıracak şekilde geliştirilecek model çerçevesinde gerçekleştirilecektir. - Belirli aşların Türkiye'de üretiminin özel sektör tarafından yapılabilmesi için kamu alım programları geliştirilecektir. Alım garantisi özel protokollerle belirlenecektir.

26	Ülkemiz ihtiyacına göre planlanarak gerçekleştirilen Ar-Ge faaliyetleri sonucunda üretilen ürünler fiyat ve geri ödeme uygulamaları açısından desteklenecektir.	TİTCK, Sosyal Güvenlik Kurumu	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TUBİTAK	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Türkiye'de gerçekleştirilen Ar-Ge faaliyetleri sonucu yeni geliştirilen ilaçlar için özel ruhsat uygulamaları sağlanacaktır. Fiyat ve geri ödeme uygulamalarında kolaylık sağlanacaktır. - Sağlık Bakanlığınca ülkemizde geliştirilen katma değerli tıbbi cihaz ürünlerini destekleyici alım garantisi modelleri oluşturulacaktır. - Kamu tarafından desteklenmiş Ar-Ge projeleri sonucunda geliştirilen ilaç ve tıbbi cihazların geçici bir geri ödeme listesine alınabilmesi için Odeme Komisyonunca değerlendirme yapılacak, söz konusu ürünler geçici geri ödeme listesine alındıktan sonra listede 1 yıl süre ile kalacaktır. - Odeme Komisyonu bir yılın sonunda, Sosyal Güvenlik Kurumu ve Sağlık Bakanlığı tarafından yapılacak fayda maliyet analizlerini de dikkate alarak, geri ödeme sistemine dahil olup olmayacağına karar verecektir.
Politika 3.2: Yeni Girişim Modelleri İçin Finansman Yöntemlerinin Geliştirilmesi, Destek Araçlarının Tasarlanması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
27	İlaç ve Tıbbi Cihaz Sektörlerine yönelik destek, teşvikler ve fikri mülkiyet hakları sisteminden faydalanma konularında eğitim, bilgilendirme ve tanıtım toplantıları yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, KOSGEB, TUBİTAK, Türk Patent Enstitüsü	Ocak 2015 - Aralık 2018	İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının kendi sorumluluk alanlarında düzenlenecek eğitim programlarıyla mevcut destekler konusunda farkındalık oluşturulacaktır. Ayrıca, patent veri tabanının etkin kullanımını ile ilgili eğitimler düzenlenecektir.
28	Sınıf II ve Sınıf III tıbbi cihaz ve biyoteknolojik/biyobenzer ilaç alanında üretim yapacak küçük ve orta ölçekli şirketler ile yeni girişimcilere yönelik fon şirketleri desteklenecektir.	TUBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, KOSGEB, TİTCK, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Mart 2016	- Küçük ve orta ölçekli araştırma kuruluşlarının temel araştırmalarının ticarileştirilmesi için girişim sermaye fonları desteklenecektir. - Verilen desteklerin cazibelerinin artırılması, kapsamının geliştirilmesi, klinik araştırma şartı göz önünde bulundurularak başvuru ve uygulama süreçleri, destek limitleri ve süresinin sektöre özgü olarak belirlenmesi sağlanacaktır. - Uluslararası özel girişim sermaye fonlarının Türkiye'deki ilaç araştırma girişimleri ile buluşması için gerekli tanıtım ve destek sağlanacaktır.

29	Kamu tarafından yapılan yeni tıbbi cihaz alımlarında ödeme süreçlerine ilişkin sorunlar araştırılarak çözüme yönelik finansal modeller geliştirilecektir.	Maliye Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Ağustos 2015	- Kamu alacaklarının teminat olarak gösterilebileceği veya mahsuba dayalı modeller geliştirilecektir. - Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından firmalara doğrudan ödeme yapılması ile ilgili çalışmalar yapılacaktır.
Politika 3.3: Tıbbi Cihaz ve İlaç Sanayi Kümelenebilirliklerinin Oluşturulması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
30	Üniversite ve Araştırma hastaneleri ile birlikte çalışma yapılabilen özel yatırım merkezleri oluşturulacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, KOSGEB, Üniversiteler	Kasım 2014 - Aralık 2016	Sağlık Bakanlığı Sağlık Yatırımları Genel Müdürlüğü tarafından sağlık alanları belirlenirken, belirli hastanelerin yakınlığında özel destek ve teşviklerin geçerli olduğu kuluçka merkezi, TEKMER benzeri yapıların oluşturulması sağlanacak, imar planlarında gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
31	Tıbbi cihaz şirketlerinin kümelenebilirlik için özendirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Tıbbi cihaz üreticilerinin kümelenebileceği intisap OSB'lerin kurulması desteklenecektir. - Kümelenebilirlik desteklerinde tıbbi cihaz şirketlerine yönelik kümeler öncelik verilecektir. - Tıbbi cihaz kümelenebilirlik ile savunma sanayi kümelerinin etkileşimleri artırılacaktır.
32	İlaç araştırmaları tematik kümelenebilirlik için model geliştirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK, Üniversiteler, Kalkınma Ajansları, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Temmuz 2015	- İlaç araştırmaları kümelenebilirlikleri hakkında başarılı dünya örnekleri incelenecek, Türkiye'ye uygun bir kümelenebilirlik modeli tasarlanacaktır. - Coğrafik konumlandırma için aday bölgeler belirlenecektir. - Altyapı şartları ve kümelenebilirlik yer alması gereken ilgili kurum/kuruluşlar belirlenecek, yönetim modeli oluşturulacaktır.

Politika 3.4: Sektöre Özgü Üniversite-Sanayi İşbirliği Sistem ve Modellerinin Geliştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
33	Özellikle ilaç ve tıbbi cihaz alanında araştırma yapan üniversitelerdeki Teknoloji Transfer Ofislerinin (TTO) etkin şekilde çalışması sağlanacaktır.	YÖK	Sağlık Bakanlığı, TÜBİTAK, Üniversiteler, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	-Üniversitelerde yapılan bilimsel çalışmaların ticari değer kazanması amacıyla TTO'ların sanayici ile işbirliğini güçlendirecek şekilde yapı ve hizmetlerine ilişkin bir model oluşturulacaktır. -Sektörde tecrübeli ve yetkin insan gücü istihdamı ile TTO'ların desteklenmesi sağlanacaktır. -TTO'larda istihdam edilen yetkin rehberler (mentör) aracılığıyla, sanayicilerin sorun ve ihtiyaçları belirlenecek, çalışma yapacak akademisyenlerin bu konular üzerine yönlendirilmesi sağlanacak, üniversitelerde gerçekleştirilen çalışmaların ticarileştirilmesi sağlanacaktır.

4. Bileşen: Üretim ve İhracatın Desteklenmesi

Politika 4.1: Potansiyel pazarlarda ruhsatlandırma ve teknik denetim süreçlerinin kolaylaştırılması ve tanıtım faaliyetlerinin yoğunlaştırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
34	Potansiyel ihracat pazarlarına yönelik ürünlerin ilgili ülkelerde ruhsatlandırılmasına ve teknik denetiminin kolaylaştırılmasına ilişkin ikili anlaşmalar veya protokoller yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı	Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	- 2015 yılı itibarıyla ilaç ve tıbbi cihaz sektörlerinde potansiyel hedef ülkeler, sektör katılımıyla belirlenecek ve hedef ülke uygulamaları ile ilgili mevzuat tespit edilecektir. - Hedef ülkelerin ihracatımızı zorlaştıran tarifeye dışı engelleri ile ilgili çalışma yapılacaktır. - Sağlık işbirliği anlaşmalarında, ilgili ikili anlaşmalarda veya diğer resmi protokollerde, ilaç ve tıbbi cihazların ruhsatlandırılmasına ve teknik denetimine yönelik kolaylaştırıcı hükümlere yer verilecektir.
35	Hedef ülkelerde ilaç ve tıbbi cihaz sektörümüzü tanıtmaya yönelik faaliyetlere ağırlık verilecektir.	TİM	Ekonomi Bakanlığı, TİTCK, TİKA, İhracatçı Birlikleri, İlgili STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	ilaç ve tıbbi cihaz şirketlerinin ilgili ülkelerdeki muhatapları ile iş görüşmeleri gerçekleştirilmelerini, sektörün tanıtımını ve ilgili pazarın araştırılmasını teminen sektör temsilcilerinden müteşekkil Sektörel Ticaret Heyeti programları düzenlenmesi öngörülmektedir.

Politika 4.2: İlaç ve tıbbi cihaz sanayileri üzerinde dönüştürücü etkisi yüksek uluslararası doğrudan yatırımlara verilen desteklerin etkinleştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
36	Türkiye'de üretimi olmayan veya üretimi yeterli olmayan ilaç ve tıbbi cihaz yatırımlarının özendirilmesine yönelik destekler etkinleştirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı	Ocak 2015 - Haziran 2015	<ul style="list-style-type: none"> - Üretimi için know-how gerektiren, katma değeri yüksek, Türkiye'de üretimi olmayan ya da yeterli düzeyde olmayan elektrikli cihazların (tıbbi tanı cihazları, görüntüleme cihazları vb.) ve ileri teknoloji ürünü tıbbi cihazların üretimine yönelik yatırımlar özendirilecektir. - Gelişmiş tedavi kapsamındaki ileri tıbbi tedavi ürünlerinde öncelikli yatırım teşviki başvurusu için gerekli şartlar gözden geçirilecektir.
Politika 4.3: Yerli ilaç ve tıbbi cihaz ihracatını teşvik için uluslararası yükümlülüklerle uyumlu bir şekilde yeni önlemlerin devreye sokulması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
37	Türkiye'nin ilaç ve tıbbi cihaz sektöründe bölgesel bir yönetim ve ortak hizmet merkezi haline gelmesine yönelik destek mekanizmasının oluşturulması sağlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı	Ocak 2015 - Haziran 2015	<ul style="list-style-type: none"> - Ülkemizin ilaç ve tıbbi cihaz sektörlerinde uluslararası/bölgesel yönetim ve ortak hizmet merkezi haline gelmesini sağlayacak destekleyici tedbirler, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde tespit edilecek ve uygulamaya konulacaktır. - Söz konusu politikanın uluslararası kamuoyuna duyurulmasına yönelik bir iletişim planı hazırlanacaktır.

38	İlaç ve tıbbi cihaz sektör firmalarının ihracat desteklerini etkin kullanımı sağlanacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	KOSGEB, Türkiye İhracatçılar Meclisi, ilgili STK'lar	Ocak 2015 - Haziran 2015	Sektörün ihracatını artırmaya yönelik desteklerin etkinliğini artırmak amacıyla uygulanan teşvik unsur ve mekanizmaların ihracat performansı açısından izlenecektir.
39	Kamu destek programlarının ilaç ve tıbbi cihaz sektörlerine ilişkin sonuçlarının takip edilebilmesi ve değerlendirilebilmesi için bir sistem oluşturulacaktır.	TİTCK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, KOSGEB, TÜBİTAK	Ocak 2015 - Mayıs 2015	- Farklı kurum ve kuruluşlarca verilen desteklerin sektörün gelişimine etkisinin bütüncül bir şekilde değerlendirilmesi öngörülmektedir. - Değerlendirme sonuçları ile birlikte mevcut destek sistemlerindeki sorunların ve verimsiz alanların tespit edilmesi ve düzeltilmesi sağlanacaktır. - Söz konusu değerlendirmeler periyodik olarak Sağlık Endüstrileri Yönlendirme Komitesi'ne sunulacaktır.

17. SAĞLIK TURİZMİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Sağlık turizmi, tıbbi tedavinin alınması, termal kaynakların kullanılması, rehabilitasyon hizmetlerinin ve kişilerin kendilerini iyi ve sağlıklı hissetmesini sağlayan hizmetlerin giderek artmasına paralel olarak ülkemizin potansiyeli dikkate alındığında önemli bir fırsat sunmaktadır.

Sağlık turizmi; kişilerin ihtiyaç duydukları tıbbi tedaviyi almak, termal kaynakları kullanmak, rehabilitasyon hizmetleri ya da kendilerini iyi ve sağlıklı hissetmelerini sağlayacak hizmetleri almak amacıyla bir başka ülkeye gitmeleridir. Sağlık turizminin 3 alt bileşeni literatürde genel kabul görmüş sınıflandırmaya göre; termal turizm, medikal turizm ve ileri yaşta kişilere yönelik bakım ve rehabilitasyon hizmetleridir.

Son yıllarda başta gelişmiş ülkeler olmak üzere dünya nüfusunun giderek yaşlanması ile hastalık yükü içerisinde kronik hastalıkların ağırlığının artması ve buna bağlı olarak artan tedavi harcamaları kişilerin maliyetleri daha düşük olan ülkelere tedavi olmak amacıyla gitmelerine sebep olmaktadır. Maliyetlerin yanında kendi ülkelerindeki tedavi hizmetlerinin uzun bekleme süreleri de kişileri yurt dışında hizmet almaya yönlendirmektedir. Dolayısıyla uzun bekleme sürelerinden kurtulmaya ve daha düşük maliyetli hizmet almaya yönelik taleplerdeki artış medikal turizmin giderek önem kazanmasına sebep olmaktadır. Diğer taraftan, ülkeler arası ulaşım imkânlarının artması ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesine bağlı olarak yurt dışındaki hastaneler hakkında daha kolay bilgi edinebilmeleri kişilerin sağlık hizmeti almak için yurt dışına çıkmalarını kolaylaştırmaktadır.

Bu programla, son yıllarda sağlık alanında kaydedilen gelişmelere paralel olarak, dünyada yükselen pazar konumunda olan medikal turizm, termal turizm ve ileri yaş-engelli turizmi alanlarında Türkiye'nin hizmet kalitesinin yükseltilerek rekabet gücünün artırılması amaçlanmaktadır.

2. Program Hedefleri

- Termal turizmde 100.000 yatak kapasitesine ulaşılması
- Termal turizmde 1.500.000 (600.000 tedavi amaçlı) yabancı termal turiste hizmet sunulması
- Termal turizmde 3 milyar dolar gelir elde edilmesi
- Medikal turizmde dünyanın ilk 5 destinasyonu içerisinde olunması
- 750.000 medikal yabancı hastanın tedavi edilmesi
- Medikal turizmde 5,6 milyar dolar gelir elde edilmesi
- İleri yaş turizminde 150.000 yabancı turistin ülkemizi ziyaret etmesi
- İleri yaş turizminde 750 milyon dolar gelir elde edilmesi

3. Performans Göstergeleri

Gösterge	Mevcut Durum (2013)	2014	2015	2016	2017	2018
Termal turizm yatak kapasitesi	42.000	50.000	60.000	75.000	90.000	100.000
Termal turizm turist sayısı	500.000	625.000	780.000	975.000	1.250.000	1.500.000
Medikal turizm turist sayısı	308.500	360.000	435.000	520.000	620.000	750.000
Termal, medikal ve ileri yaş turizmde turizm geliri (Milyar ABD Doları)	2,75	3,40	4,45	5,85	7,60	9,35

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Sağlık Bakanlığı

1. Bileşen: Sağlık Turizmine Yönelik Kurumsal ve Hukuki Altyapının Geliştirilmesi / Sağlık Bakanlığı
2. Bileşen: Sağlık Turizmi Alanında Fiziki ve Teknik Altyapının İyileştirilmesi / Sağlık Bakanlığı
3. Bileşen: Sağlık Turizmi Hizmet Kalitesinin Artırılması / Sağlık Bakanlığı
4. Bileşen: Sağlık Turizmi Alanında Etkin Tanıtım, Pazarlama Yapılması ve Uluslararası İşbirliğinin Artırılması / Kültür ve Turizm Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Sağlık Turizmine Yönelik Kurumsal ve Hukuki Altyapının Geliştirilmesi

Politika 1.1: Hedef Ülke, Bölge ve Branşları Dikkate Alan Bir Sağlık Turizmi Stratejisi ve Eylem Planı Hazırlanması

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Yılı	Açıklama
1	Öncelikli ülkeler, bölgeler ile güçlü olunan branşların belirleneceği pazar araştırmaları yapılacak ve araştırma sonuçlarına göre sağlık turizmi stratejisi ve ülke/bölge bazlı eylem planları hazırlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2015	<p>1. Sağlık turizminde (medikal-termal-ileri yaş) hem etkin tanıtımın yapılması hem de yatırımcıların yönlendirilebilmesi (bu alanda faaliyet göstermek isteyen kurumlara bilgi sağlamak) için, ülkemizin hizmet ticareti yapma potansiyeli yüksek olan ülkelerin ve ülkemizin avantajlı olduğu hizmet branşlarının (hem tedavi hem bakım alanında) belirleneceği pazar araştırmaları yapılacaktır. Öncelikle Türkiye merkezli 4 saatlik uçuş halkası içerisindeki ülkeler ve direkt uçuş olan ülkeler ele alınacaktır.</p> <p>2. Hedef ülke ve pazarlar için hazırlanacak eylem planının uygulanabilmesi için belirlenecek olan tüm hedef ülkelerde yapılan tedaviler ve eksik tedavileri göz önünde bulundurularak bir eylem planı yapılması sağlanacaktır. Pazar araştırmaları ve ilgili ikili anlaşmaların yapılması için Sağlık Bakanlığı'na ve Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu'na yetki verilip mevzuat oluşturulacaktır. Hedefler yıllık bazlı olacaktır. Mevzuatların uyumlandırılması, ikili ilişkilerin sağlık ve bakım potansiyelinin araştırılması, iki ve çok taraflı anlaşmaların yapılabilmesi için mevzuat çalışmaları yapılacaktır</p>

Politika 1.2: Kamu Kurumları Arasında Koordinasyon Mekanizmalarının Geliştirilmesi, Kamu ile Özel Sektör Arasında İşbirliğinin Güçlendirilmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Yılı	Açıklama
2	Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu (SATURKK) oluşturulacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, TİKA, YÖK, TURSAB, Aracı Kuruluşlar	Şubat 2015 - Haziran 2015	Bu kurulum temel görevleri: 1.Sağlık Turizmi hizmet sunucularının sahip olması gereken minimum standartlarının belirlenmesi 2.Sağlık Turizmi akreditasyon standartlarının ve uygulama sürecinin belirlenerek, bu alandaki teşvikler ile akreditasyon ilişkisinin kurulması 3. Sağlık Turizmi fiyat listesi kriterlerinin oluşturulması 4. Sağlık turizmi alanında çalışacak aracı kurumların (seyahat acentaları, sigorta şirketleri vb.) sahip olmaları gereken özelliklerin ve hizmet standartlarının belirlenmesi, uluslararası hasta akışında karşılaşılabilecek sorunlara yönelik ihtiyaç duyulan hukuki düzenlemelere yönelik çalışmaların yapılması 5. Sağlık turizmi hizmet sunumunda özellikle doğrudan tedaviye yönelik uygulamalarda hizmet standartlarının tespit edilmesi 6. Termal turizm tesisleri ve kür merkezleri ile rehabilitasyon kliniklerinin standartlarının belirlenmesi 7. Uluslararası hastalar ile ilgili olarak; transferler dahil her türlü işlemlerinde sağlık turizmi aracı kurumlarının rol almasının sağlanması. 8. Yaşlı bakım elemanlarının meslek standartlarının ve çalışma şartlarının belirlenmesi 9. Yaşlı bakım turizminde; ilgili devlet kuruluşları, özel sektör kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve medya kuruluşlarının koordinasyonu
Politika 1.3: İlgili Mevzuat Altyapısının Oluşturulması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Yılı	Açıklama
3	Sağlık turizminde hizmet verecek olan kurum ve kuruluşların yetkiendirilmesi ve akreditasyonu için altyapı oluşturulacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2016	Sağlık turizmi alanında faaliyet gösterecek hastanelerin, aracı kuruluşların ve hizmet verenlerin altyapı ve mevzuatları oluşturulurken tedavi ve tedavi dışı hizmetlerin tek bir mevzuat kapsamına alınarak standardizasyonunun sağlanması ve ileride oluşabilecek malpraktis problemlerinin azaltılması amacıyla, akreditasyon sisteminin mevzuat ve kurumsal düzenlemeleri oluşturulacak ve Sağlık Bakanlığı içerisinde denetim mekanizması kurulacaktır.

4	Sağlık turizmi ile ilgili teşvik sistemi etkinleştirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, TURSAB	Şubat 2015 - Aralık 2015	Sağlık turizmi alanında çalışan hizmet sunucularına ya da aracı kurumlara yönelik farklı kurumlar tarafından sağlanan teşviklerin kullanımında karşılaşılan sorunların çözülmesi amacıyla, kullanıcıların da talepleri göz önüne alınarak sistemin etkinleştirilmesi amacıyla ihtiyaç duyulan düzenlemeler yapılacaktır.
5	Teşvik uygulamalarından yararlanmada akreditasyon/ yetkilendirme belgesine sahip olma şartı getirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Ocak 2017 - Aralık 2018	Kaliteli hizmet sunan kurumların (medikal ve termal tesisler, aracı kurumlar vb.) desteklenmesi ve hizmet kalitesinin artırılması amacıyla teşvik sisteminden faydalanmak için akreditasyon şartı getirilecektir.
6	Sağlık Turizmi Hizmet Sunucuları, Aracı Kurumlar, Reklam ve Tanıtım Kuruluşları, Transfer ve Konaklama Kuruluşlarının tamamını ve söz konusu kurum ve kuruluşların birbirleri ile olan ilişkilerini de kapsayacak mevzuat düzenlemelerinin yapılması sağlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, TURSAB, İlgili STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2015	1. Sağlık turizmi alanında çalışacak aracı kurumların (seyahat acenteleri, sigorta şirketleri vb.) sahip olmaları gereken özelliklerin ve hizmet standartlarının belirlenmesi, aracı kurumların teşviklerden yararlanabilmesi, uluslararası hasta akışında karşılaşılabilecek sorunlara yönelik ihtiyaç duyulan hukuki düzenlemelerin tamamlanması sağlanacaktır. 2. Sağlık turizmi hizmet sunumunda özellikle doğrudan tedaviye yönelik uygulamalarda hizmet standartları tespit edilip, buna ilişkin mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır. 3. Termal turizm alanında çalışacak tesislerin standartları belirlenecek ve ilgili mevzuatta revizyon yapılacaktır. 4. Aracı kurumlar güçlendirilecek ve sağlık turizminde uluslararası hasta transfer işlemlerinde sağlık turizmi aracı kurumlarının rol alması sağlanacaktır.
7	Kamu ve özel sektör sağlık kuruluşlarının sağlık turizmine yönelik sunabileceği hizmetlerde fiyat farklılaştırılmasına ilişkin mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, STK'lar	Şubat 2015 - Eylül 2016	Kamu ve özel sağlık kuruluşlarının sağlık turizmine ilişkin hizmetlerinin fiyatlarına yönelik analitik bir çalışma yapılacaktır. Ayrıca sağlık turizmi alanında çalışacak tüm hizmet sunucuları akreditasyon sonuçlarına göre gruplandırılacak ve bu gruplara göre belirlenmiş olan asgari ve azami fiyat sınırlarına göre ücret talep etmelerine yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

8	Acil hallerde sunulan sağlık hizmetleri dışında kalan hizmetlere Sağlık Turizmi fiyatları üzerinden bir fiyatlandırma yapılabilmesi için İkili Sosyal Güvenlik Sözleşmelerinde gerekli mevzuat değişiklikleri yapılacaktır.	Sosyal Güvenlik Kurumu	Sağlık Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2016	İkili sosyal güvenlik anlaşmaları çerçevesinde, ülkelerin sağlık sigorta sistemlerinden onaylı gelen hastalara yönelik olarak SUT fiyatları üzerinden hizmet sunulmaktadır. Bu durumdan kaynaklanan gelir kaybının önlenibilmesi amacıyla acil hallerde sunulan sağlık hizmetleri dışında kalan hizmetlere Sağlık Turizmi fiyatları üzerinden bir fiyatlandırma yapılabilmesi için İkili Sosyal Güvenlik Sözleşmelerinde gerekli mevzuat değişiklikleri yapılacaktır.
Politika 1.4: İstatistik Altyapısının Geliştirilmesi					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Yılı	Açıklama
9	Sağlık Turizmine özel bir veri giriş sistemi oluşturulacaktır.	Sağlık Bakanlığı	TÜBİTAK, TÜJK, TKHK, OHSAD	Şubat 2015 - Haziran 2015	Sağlık hizmet sunucuları ve aracı kurumların (medikal ve termal), hizmet sundukları turistlerin geldikleri ülke, geliş sebepleri, geliş biçimleri (bireysel-aracı kurum vb.), seyahat esnasında yapılan sağlık harcamaları gibi bilgilerin toplanacağı, analiz edilmeye uygun bir veri tabanı oluşturulacaktır.
10	Teşvik kapsamından yararlanabilmesi amacıyla sağlık turizmi için oluşturulan veri sistemine giriş yapılması zorunlu tutulacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı	Haziran 2015 - Ocak 2016	Sağlık turizmi alanında çalışan hizmet sunucularının, gelen hasta/turistlerle ilgili bilgileri zamanında ve doğru bir biçimde sağlık turizmi için oluşturulan veri sistemine giriş yapmalarının sağlanması amacıyla, her türlü teşvikten yararlanmak için bu sisteme etkin girişin şart tutulması sağlanacaktır. Bu bağlamda sistemin nasıl çalışacağı ve gözetleneceğine dair bölgesel bilgilendirme toplantıları organize edilecektir.
11	Sağlık turizmi alanında hizmet veren sağlık kuruluşlarının Sağlık Turizmi fiyat tarifelerini uygulayabilmelerinin ön şartı olarak veri girişini yapma şartı getirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Kamu Hastaneleri Kurumu, OHSAD	Haziran 2015 - Ocak 2016	Sağlık turizmi alanında veri ve kanıta dayalı strateji ve politikaların oluşturulması için gerçek verilere sahip olmak önem arz etmektedir. İhtiyaç duyulan verilerin temininin sürekliliğinin sağlanması amacıyla, kurumların tedavi ettikleri hastalarına Sağlık Turizmi fiyat tarifelerini uygulayabilmelerinin ön şartı olarak veri giriş işlemleri tamamlanacaktır.

12	Ülkemizde tedavi hizmeti alan hastaların profillerinin ve tercihlerinin tespit edilmesi amacıyla kapsamlı bir araştırma yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı, TÜİK	Şubat 2015 - Haziran 2016	Gelen hastaların profilleri, ülkemizi tercih etme sebepleri, ülkemizi nasıl seçtikleri, geliş-gidiş sürecinde yaşadıkları sıkıntılar gibi strateji ve politika belirleme süreçlerine girdi sağlayacak bilgileri içeren "sağlık turizmi tercih tespiti araştırması" yapılacaktır.
Bileşen 2: Sağlık Turizmi Alanında Fiziki ve Teknik Altyapının İyileştirilmesi					
Politika 2.1: Hastane, Termal Otel (Turizm- Klinik), İleri Yaş ve Engelli Turizm Altyapısı Envanterlerinin Hazırlanması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Yılı	Açıklama
13	Termal kaynak potansiyeli değerlendirilerek termal kaynakların tedavi amaçlı kullanımlarına ilişkin bölgesel endikasyon haritası çıkarılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2015	Termal kaynakların hangi hastalıklar için kullanılacağına dair çalışmalar yapılacak, sonuçlar pazarlama kanallarında etkin bir şekilde kullanılacaktır.
14	Medikal turizm hizmeti veren sağlık tesislerinin envanteri çıkarılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Özel Hastaneler, Universiteler	Şubat 2015 - Mart 2015	Ülkemizde medikal turizm kapsamında değerlendirilecek hizmetleri sunan tüm sağlık tesisleri, kapasitelerini ve hizmet sunum altyapılarını da içerecek şekilde belirlenecektir.
15	Termal sağlık turizmi hizmeti sunan/sunabilecek tesislerin envanteri çıkarılacaktır.	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Valilikler, Kalkınma Ajansları, Yerel İdareler	Şubat 2015 - Aralık 2015	Termal turizm hizmeti sunan tesislerden termal sağlık turizmi sunabileceklerin belirlenmesi amacıyla bir envanter çalışması yürütülecektir.
16	İleri yaş ve engellilere hizmet veren tesislerin envanteri çıkarılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı	Şubat 2015 - Aralık 2015	Ülkemizde ileri yaş ve engellilere hizmet veren ve sağlık turizmi kapsamında değerlendirilebilecek kurumlar, kapasiteleri ve hizmet altyapılarını da içerecek şekilde belirlenecektir.

Politika 2.2: Sağlık Turizmi Kapsamında Yatırım ve Planlama Konusunda Destek Sağlanması, Arazi Temini ve İşletme İçin Yeni Modellerinin Oluşturulması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Yılı	Açıklama
17	Termal turizm temalı Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ve Turizm Merkezleri arasında önceliklendirilen 5 bölgede bütün planlama ve altyapı çalışmaları tamamlanacaktır.	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Turizm Yatırımcıları Derneği, Valilikler	Şubat 2015 - Aralık 2017	Öncelikli olarak imar planı çalışmalarının tamamlanması, jeotermal su dağıtım hattı projelerinin oluşturulması sağlanacaktır.
18	Sağlık Bakanlığına bağlı kaplıca tesisleri, kullanım hakkı devri yöntemiyle uzun süreli olarak özel sektöre devredilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı,	Şubat 2015 - Aralık 2015	İşletmelerin daha verimli çalışmalarını sağlamak adına özel kurumlara belirli dönemlere mahsus (19-49 yıllık kiralama) tahsisinin sağlanması amacıyla yönelik olarak proje davet çalışması yapılacaktır.
19	Ülkemizde verilecek olan ileri yaş turizmi hizmetlerine yönelik yeni çalışmalar ve yeni politikalar üretilecek, söz konusu hizmetler sağlık turizmi mevzuatı içine entegre edilip uygulamaya konulacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı İlgili STK'lar, Üniversiteler, Sosyal Güvenlik Kurumu, Yerel Yönetimler	Şubat 2015 - Haziran 2016	1. İleri yaş turizmi konularında hedef ülke ve pazarlara yönelik tanıtım faaliyetleri yapılacak, ileri yaş turizmi nitelik ve nicelik olarak geliştirilecektir. 2. Yaşlı bakım elemanlarının meslek standartlarının ve çalışma şartlarının belirlenecek, sonrasında eğitimleri sağlanacaktır. Eğitilen yaşlı bakım elemanlarının istihdam alanları belirlenecektir. 3. Yaşlı bakım turizminde; ilgili devlet kuruluşları, özel sektör kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve medya kuruluşları koordinasyonu sağlanacaktır. 4. Yaşlı yaşamı ve yaşlı bakımına ilişkin mevzuat düzenlenecek ve geliştirilecektir.

Bileşen 3: Sağlık Turizmi Hizmet Kalitesinin Artırılması

Politika 3.1: Sağlık Turizmi Alanında Çalışan Personelin Nitelik ve Nicelik Olarak Geliştirilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Yılı	Açıklama
20	Sağlık turizmindeki kaliteyi artırmaya yönelik çalıştaylar düzenlenecek, eğitimler ve bilgilendirme faaliyetleri yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Üniversiteler, TOBB	Şubat 2015 - Aralık 2018	Sağlık turizmi alanında kalitenin artırılması amacıyla çalıştaylar, eğitimler ve bilgilendirme faaliyetleri yapılacaktır. Her yıl en az 3 farklı lokasyonda sağlık turizminin bölgesel ekonomiye ve sosyal yapıya katkısına odaklanmış, sağlık turizminde kaliteyi artırmaya yönelik toplantılar organize edilecektir. Toplantılar, özellikle sağlık turizmi hedef ilerinde ve üniversiteler ile STK'ların katılımı sağlanarak gerçekleştirilecektir.
21	Yabancı dil bilen kişilere yönelik "Sağlık Turisti Rehberliği/Üsluplarası Hasta Rehberliği" adıyla sertifika programları oluşturulacaktır.	YÖK	Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Üniversiteler	Şubat 2015 - Aralık 2016	Sağlık hizmet sunumunda yabancı dil bilen kalifiye kişilerin sayısının artırılması amacıyla, belirlenecek öncelikli dillerde sertifika programları geliştirilecektir.
22	Sağlık turizmi potansiyelini artırmak amacıyla tıp eğitimindeki yabancı öğrenci kontenjanı arttırılacaktır.	YÖK	Sağlık Bakanlığı, MEB, Üniversiteler	Şubat 2015 - Eylül 2015	Ülkemizde eğitim alan yabancı öğrenciler, eğitimleri sonrasında kendi ülkelerinde irtibat noktaları ve ülkemizin sağlık sisteminin tanıtımı yapımları açısından önem arz etmektedir. YÖK tarafından, üniversiteler eylem planı konusunda bilgilendirilerek, Üniversite Senatoları tarafından kontenjanların gözden geçirilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması sağlanacaktır.
23	Ortaöğretim, ön lisans ve lisans programlarına Sağlık Turizmi seçmeli dersleri konulacaktır.	MEB	YÖK, Üniversiteler	Şubat 2015 - Eylül 2016	Öncelikle sağlık turizmi alanıyla ilgili olan programlardan başlamak üzere, ortaöğretim, ön lisans ve lisans eğitimi verilen sağlık turizmi alanıyla ilgili olan programlara, Sağlık Turizmi seçmeli dersi konulacaktır. Bu amaca yönelik olarak kullanılabilir düzeyde hazırlanmış kaynak kitaplar oluşturulacaktır.
24	Sağlık turizmi alanında çalışacak ortaöğretim, ön lisans ve lisans öğrencilerine yönelik mesleki yabancı dil derslerinin müfredatı hazırlanarak örgün ve yaygın eğitim kurumlarında uygulanmaya başlanacaktır.	MEB	YÖK, Üniversiteler	Şubat 2015 - Eylül 2016	Sağlık hizmet sunucularının genel yabancı dil bilgisinin yanında mesleki yabancı dil bilgisine sahip olmaları, hizmet kalitesinin artırılması için hayati önemi haizdir. Bu sebeple, Sağlık hizmet alanlarında çalışacak lise/ön lisans ve lisans öğrencilerine yönelik mesleki yabancı dil derslerinin müfredatı hazırlanarak, okullarda uygulanmaya başlanacaktır.

Politika 3.2: Sağlık Turizmine Yönelik Hizmet ve Tesis Standartları Yükseltilecektir.

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Yılı	Açıklama
25	Kamu ve özel sağlık kuruluşlarına gelen hastaların memnuniyetinin ölçülmesi amacıyla düzenli olarak hastalardan geri bildirim alınacaktır.	Sağlık Bakanlığı	YÖK, Üniversiteler, ŞTK'lar, Özel Sağlık Kuruluşları	Şubat 2015 - Aralık 2018	Sağlık tesislerinden alınan sağlık turizmüne yönelik hizmetin uluslararası normlarda olması sağlanacaktır. Elde edilen memnuniyet değerleri hastanenin genel performansına yansıtılacaktır. Tedavi sonrası ülkelerine dönmüş olan bireylerden alınacak veriler değerlendirme amaçlı kullanılacaktır.
26	2023 yılına kadar uzanan Sağlık Yatırımları Bölgesel Planlamasının Sağlık Turizmi öncelikleri dikkate alınarak güncellenmesi sağlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı,	Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, Üniversiteler	Şubat 2015 - Aralık 2018	Sağlık Bakanlığı tarafından 29 Sağlık Bölgesi esasına göre tüm ülke nüfusuna yönelik sağlık tesis ihtiyacının belirlendiği, 2023 yılına kadar uzanan yatırım planlaması Sağlık Turizmi Stratejisi ve Eylem Planının hazırlanmasını müteakiben güncellenecektir. Mevcut sağlık çalışanlarının yabancı dil bilgi düzeyleri göz önüne alınarak personel dağılımının yapılandırılması ve buna bağlı olarak ideal sağlık turizmi hizmet kalitesinin istenilen düzeye ulaştırılması sağlanacaktır. İnsan kaynaklarının beklentilerini karşılayacak düzeyde eğitim etkinliklerine alınması yanında tesis kalitesi de arttırılacaktır.

Bileşen 4: Sağlık Turizmi Alanında Etkin Tanıtım, Pazarlama Yapılması ve Uluslararası İşbirliğinin Artırılması

Politika 4.1: Hedef ülke ve bölgelerde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin artırılması

Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Yılı	Açıklama
27	Pazar araştırmalarının sonuçlarına göre, hasta/turist akışını artırmak amacıyla Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenen ülkelerle protokoller yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Kültür Turizm Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Türkiye Yatırım Destek Tanıtım Ajansı	Şubat 2015 - Ocak 2017	Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenen hedef pazarlardaki ilgili kurum ve kuruluşlar ile genel çerçeveye anlaşmaları ya da pazara giriş kolaylaştırarak genel anlaşmalar yapılacaktır. Heyet ziyaretleri, ilgili ülkelerde sağlık bakanlığı ile çalıştaylar, hedef ülkelerde "Hayatımız için Doğru Tercih Türkiye" temalı sağlık haftaları organize edilecektir.

28	Sağlık turizmine yönelik fiyat, konaklama ulaşım olanakları gibi her türlü bilgiyi içinde barındıran Sağlık Turizmi Portalı tamamlanarak hizmete sunulacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Üniversiteler, STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2015	1.Hangi sağlık sorunda, kime, nasıl, hangi şekilde ulaşacağı kaygısını gidermek amacı ile bir portal hazırlanacaktır. 2.Çevrimiçi rezervasyon ve sektörde ilgili aktörler arasında bilgi paylaşımına uygun ortam sağlanacaktır. 3.Talepteki değişim sürekli izlenerek değişen koşullara uygun olarak tanıtım faaliyetleri yürütülecektir.
29	Ülkemizi ziyaret eden turistlerin sağlık hizmetine ulaşmalarını kolaylaştıracak mobil uygulama yazılımı sağlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Üniversiteler, STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2015	1.Ülkemizi ziyaret eden turistlerin ihtiyaç duydukları anda ihtiyaç duydukları uzmanlık dalında kendi dillerini ya da tanımladıkları diğer dilleri konuşan sağlık hizmeti sunucularına ulaşmalarını sağlayacak mobil uygulamalar hazırlanacaktır. 2.Hazırlanacak olan yazılım kişinin taşıdığı mobil cihazına tanımlanmış dile göre en yakın sağlık tesisi veya hekim listesinin erişimi sağlanacaktır.
Politika 4.2: Tanıtım ve Pazarlama Alanında Kamu ve Özel Sektör İşbirliklerinin Artırılması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Yılı	Açıklama
30	Tek tanıtım stratejisi ile markalaştırma ve logolaştırma (RIGHT CHOICE: For Your Life) tamamlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, YOK Üniversiteler, STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2015	1. Sağlık turizminin tanıtım stratejilerinin belirlenmesi, denetim ve finansmanına özel hastane ve termal turizm işletmelerinin de katılımını sağlayacak yeni bir yapılanmaya gidilecektir. 2. Medikal, Termal ve İleri Yaş turizmi alanında hedef ülke grupları dikkate alınarak kamu tarafından yürütülen tanıtım faaliyetlerinin ve iş bölümünün koordinasyonu sağlanacaktır.
31	Kültür ve Turizm Bakanlığının tanıtma politikalarına ileri yaş turizmi entegre edilecektir.	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2017	Yaşlı nüfusu fazla olan hedef ülkelerden ülkemize yaşlı transferi ile yaşlıların ülkemizde misafir edilmeleri konusunda ülkeler arası anlaşmalar yapılabilmesi için yurtdışı kamuoyunda farkındalık oluşturma amaçlı tanıtım yapılacaktır. Büyükelçiliklerdeki turizm, sağlık, ticaret ateşelerinden yaşlı bakımı alanlarında ülkemizde pazar yaratılması konusunda destek alınacaktır.
32	Sağlık turizminin tanıtımında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı artırılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Üniversiteler, STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2015	Sağlık turizminin tanıtımında sosyal medya, çağrı merkezi, farklı dillerde zenginleştirilmiş web siteleri gibi araçların kullanımı artırılacaktır.

33	Tıp alanındaki gelişmelerin yurtdışı hedef ülkelerde tanıtımı yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	YÖK, Üniversiteler, STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2018	Tıbbi tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinde kazanılan başarıların dünya genelinde kongre, sempozyum vb. etkinliklerde tanıtımı sağlanacaktır. Tıbbi bilimsel kongrelerde sunum yapan değerli tıp bilim insanlarının sunumlarında Right Choice Turkey logosunun kullanılması sağlanacaktır.
Politika 4.3: Uluslararası İşbirliği ve Anlaşmaların Artırılması					
Eylem No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Yılı	Açıklama
34	Hedef ülke ve bölgelerle yürütülecek hizmet ticareti müzakerelerinde hasta hareketinin kolaylaştırılmasına yönelik anlaşma hükümleri akdedilmesi sağlanacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, SGK, Özel Sektör Temsilcileri, STK'lar	Şubat 2015 - Aralık 2018	Sağlık turizmi alanında potansiyel pazarlar olarak görülen ülkelerle, ülkemize yönelik hasta hareketlerinin kolaylaştırılması amacıyla oluşturulacak olan anlaşma hükümlerine yönelik hizmet ticareti müzakerelerine (mevcut durumda EFTA ve TİSA) başlanmış ve metin önerileri sunulmuştur. Müzakereler kapsamında ülkemizde tedavi olan hastaların kendi ülkeleri sosyal güvenlik sistemi tarafından yapılan geri ödeme tutarının alınabilmesi ve sağlık hizmetlerine ilişkin işbirliği alanları yaratılması hedeflenmektedir.

18. TAŞIMACILIKTAN LOJİSTİĞE DÖNÜŞÜM PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Sanayi sektöründe ürün veya hammaddenin navlun fiyatı, firmaların yatırım kararını ve rekabet gücünü etkilemektedir. İmalat sanayii yatırımları için potansiyelin artırılması ancak lojistik imkânların artırılması ve lojistik maliyetlerinin dünya ile rekabet edebilecek seviyeye gelmesi ile mümkündür.

Bu programla, Türkiye'nin ihracat, büyüme ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılmasında, son yıllarda hızlı bir gelişme gösteren lojistiğin büyüme potansiyelimize katkısının artırılması ve Lojistik Performans Endeksinde ilk 15 ülke arasına girilmesi amaçlanmaktadır.

Program, lojistik alanında etkin ve verimli planlama yapabilmek amacıyla mevzuat, şehirleşme, gümrük, altyapı, yurtiçi ve yurtdışı lojistik merkezler ve firmaların rekabet gücünün artırılması konuları üzerine yoğunlaşmıştır.

2. Programın Hedefi

- Türkiye'nin lojistikteki uluslararası konumunun güçlendirilmesi
- Sanayi ürünlerinin toplam maliyeti içindeki lojistik maliyetin yükünün azaltılması
- Nihai ürünlerin tüketim pazarlarına ulaşım süresinin kısaltılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Türkiye'nin Lojistik Performans Endeksi sıralaması (Sıralama)	30	30	30	<20	<20	<15
Limanlarda elleçlenen konteyner miktarı (Milyon TEU)	7,9	8,8	9,8	11	12,3	13,8
Demiryolu bağlantısı olan limanlarda elleçlenen yükün demiryolu ile taşınma oranı (Yüzde)	7,8	7,9	10,0	10,2	14,1	15,4
Demiryolu yük taşımacılığında özel sektörün payı (Yüzde)	27	27	27	28	29	30
Toplam dış ticaret hacminde hava kargonun payı (Yüzde-değer)	11,7	12,1	12,3	12,5	12,7	12,9

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı

1. Bileşen: Lojistikte Strateji ve Kurumsal Yapılanmanın Oluşturulması / Kalkınma Bakanlığı - Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
2. Bileşen: Şehirlerde Lojistik Altyapısının İyileştirilmesi / Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
3. Bileşen: Gümrük İşlemlerinde Etkinliğin Sağlanması / Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
4. Bileşen: Büyük Altyapı Yatırımlarının Tamamlanması / Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
5. Bileşen: Sektörde Faaliyet Gösteren Firmaların Rekabet Güçlerinin Artırılması / Ekonomi Bakanlığı
6. Bileşen: Yurtiçi Lojistik Yapılanmasının Yurtdışı Yapılanmalarla Desteklenmesi / Ekonomi Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Lojistikte Strateji ve Kurumsal Yapılanmanın Oluşturulması

Politika 1.1: Kurumlar Arası Koordinasyon İçin Yeni Bir Yapı Oluşturulması ve Lojistik Mevzuat Düzenlenmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Lojistik Koordinasyon Kurulu oluşturulacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, İlgili Sivil Toplum Kuruluşları	Ocak 2015 - Haziran 2015	Lojistik Koordinasyon Kurulu; Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Müsteşarı Başkanlığında Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Müsteşarlarının katılımıyla oluşacaktır. Lojistik Koordinasyon Kurulu bünyesinde Genel Müdür seviyesinde Çalışma Grubu oluşturulacaktır. Ayrıca ihtiyaç duyulması halinde daha alt seviyede çalışma grupları da kurulabilecek, diğer kamu kurum temsilcileri ve STK temsilcileri komisyona dahil edilebilecektir. Lojistik Koordinasyon Kurulunun yapısı, çalışma usul ve esaslarını düzenlemeye yönelik mevzuat hazırlanacaktır. Lojistik Koordinasyon Kurulunun kurulmasına yönelik Başbakanlık Genelgesi çıkarılacaktır.
2	Liman Yönetim Modeli belirlenerek hayata geçirilecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Maliye Bakanlığı, TCDD, Deniz Ticaret Odaları, İlgili Belediyeler, Türklüm	Ocak 2015 - Aralık 2015	UDHB Koordinasyon ve başkanlığında kurulacak komisyon tarafından liman yapım kararlarında ve uygulamada kurumların birbiriyle koordinasyon içinde çalışmasını, kıyı yapılarının planlamasında bütüncül bir bakış açısının getirilmesini; böylece gerekli yatırımların zamanında yapılmasını ve işletmede etkinliğin sağlanmasını teminen Türkiye'ye uygun bir Liman Yönetim Modeli belirlenecektir. Bu model kapsamında oluşturulacak yönetim yapısı; bölgesel ihtiyaçları ve kapasiteleri dikkate alarak Kıyı Yapıları Master Planının yönlendirilmesinden ve uygulanmasından sorumlu olacaktır. Bu yapı ile Türkiye'deki ekonomik gelişmeye hizmet edecek şekilde limanların işletiminin iyileştirilmesinde kamunun üstlenmesi gereken eşgüdüm, özelleştirmeler sonucunda tekel oluşmasının engellenmesi gibi limancılık politikasıyla ilgili görevler de ifa edilecektir.

3	Kıyı Yapıları Master Planı revize edilecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, İlgili Belediyeler	Ocak 2015 - Aralık 2015	Türkiye'nin artan dış ticaret hacminin kesintisiz şekilde sürdürülmesini sağlayacak liman kapasitelerinin doğru yer, zaman ve ölçekte hayata geçirilmesini teminen Kıyı Yapıları Master Planı bütüncü kıyı alanları planlarıyla uyumlu olacak şekilde güncellenecek ve belirlenecek liman yönetim modeli kapsamında uygulanacaktır.
Politika 1.2: Kamu Kurumlarının Lojistikte Üstlenecekleri Rollerin Tanımlanması, Lojistik Maliyetlerin Düşürülmesi ve İşlem Sürelerinin Kısaltılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
4	Lojistik mevzuatı yürürlüğe konulacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, İlgili Sivil Toplum Kuruluşları, TCDD	Ocak 2015 - Aralık 2018	Lojistik Koordinasyon Kurulunca, kamu kurum ve kuruluşlarının lojistik konusunda üstlenecekleri roller belirlenecektir. Lojistik Koordinasyon Kurulu koordinesinde hazırlanacak lojistik mevzuatı düzenlemeleri tüm taşımacılık modlarını içerecektir.
5	Lojistik sektöründe kamu kurum ve kuruluşlarının lojistik maliyetlerin düşürülmesi ve işlem sürelerinin kısaltılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Lojistik sektöründe faaliyet gösteren firmaların kuruluş aşamalarından başlayarak, faaliyetleri süresince, kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili iş ve işlemlerinde karşılaştıkları lojistik maliyetler ve süreler belirlenecek ve söz konusu maliyetler ve sürelerin azaltılmasına yönelik olarak sorumlu kuruluşlarca gerekli çalışmalar yürütülecektir.

Politika 1.3:Ulaştırma Türleri Ve Koridorları, Lojistik Merkezleri Ve Diğer Lojistik Faaliyetleri İle Asgari Ve Azami Gereksinimleri Kapsayan Mevzuat Niteliğinde Türkiye Lojistik Master Planının Hazırlanması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
6	Türkiye Lojistik Master Planı(TLMP) hazırlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TCDD	Ocak 2015 - Aralık 2017	Ülkemizde kombine ve intermodal taşımacılığı geliştirmek üzere, iç ve dış ticarete tedarik zinciri yönetiminde optimizasyonu sağlayacak, ülkemizi uluslararası ticarete tercih edilir bölgesel bir lojistik üs haline getirecek, emniyeti ve teknolojik yeniliklere sahip, kalkınmaya ivme kazandırmayı öngören ve sürdürülebilir bir TLMP hazırlanacaktır.
7	Lojistik İstatistik Portalı ve Veri Tabanı kurulacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	TÜİK, KARID, LODER, TND, UND, UTİKAD	Ocak 2017 - Aralık 2018	Öncelikle halihazırda tutulan verilerin paylaşılması amacıyla Lojistik Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenecek lojistik veriler ile Kamu harici lojistik birimlerin (şirket, Oda, dernek, vb.) verilerinden oluşan ve lojistik planlamalarda ve projeksiyonlarda kullanılabilen, kamu ve özel sektör yatırımları için yol gösterici nitelikte bir Lojistik Veri Paylaşım Portalı kurulacaktır. Bununla birlikte, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ve TÜİK tarafından uzun vadede kullanılacak, güncellenebilir, kullanıcı dostu bir veri tabanının oluşturulması asıl amaçtır. Bu veri tabanı için Ulaştırma Ana Planı (UAP), TLMP ve Lojistik Veri Paylaşım Portalındaki bilgiler temel oluşturacaktır. Veri tabanının yatırımı ve işletilmesi Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından yapılacaktır.
Politika 1.4:Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun Kapsamında, İkincil Mevzuat Çalışmalarının Tamamlanarak TCDD Şebekesinin Özel Taahhütlere Açılması Ve Demiryolu Taşımacılığında Serbestleşmenin Sağlanması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
8	Demiryolu Taşımacılık Yönetmeliği, Altyapı Erişim ve Kapasite Tahsis Yönetmeliği, Demiryolu Araçlarının Tescil ve Sicili Yönetmeliği, Demiryolu Emniyet Yönetmeliği çıkarılacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	TCDD, TCDD'nin Bağılı Ortaklıkları	Ocak 2015 - Haziran 2015	Demiryolu taşımacılığı yapacak kamu ve özel kuruluşların idari, mali, teknik, personel vb. hususlarda ruhsat ve sertifikasyon sahibi olmaları gerekecektir. Söz konusu işlemlerin usul ve esasları eylem kapsamında tamamlanması öngörülen yönetmelikler ile ortaya konulacaktır. 6461 sayılı Türkiye Demiryollarının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanunda belirtilen yapılandırma sürecine paralel olarak ilgili yönetmelikler çıkarılacaktır.

9	TCDD'nin yapılandırılması tamamlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TCDD	Ocak 2015 - Aralık 2015	6461 sayılı Türkiye Demiryollarının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun; TCDD Genel Müdürlüğünü Altyapı Yöneticisi olarak yapılandırırken, TCDD Taşımacılık A.Ş. unvanı ile işletmecilikten sorumlu ayrı bir kurum kurulmasını şart koşmaktadır. TCDD Taşımacılık A.Ş.'nin ana statüsü oluşturulacak ve Kurum ticaret siciline kaydedilecektir. Altyapı kapasite tahsis ve ücretlendirmeye ilişkin genel kuralları, izlenecek yöntemleri ve tahsis için gerekli diğer bilgileri ayrıntılı olarak gösteren 2015 Şebeke Bildirimi hazırlanacaktır.
Bileşen 2: Şehirlerde Lojistik Altyapının İyileştirilmesi					
Politika 2.1: Şehirlerin gelişmesine paralel olarak lojistik altyapının iyileştirilmesi ve şehirlerde belirli alanların lojistik faaliyetler için ayrılarak lojistik merkezlerin oluşturulması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
10	Ulaştırma Ana Planında ve Türkiye Lojistik Master Planında alınan kararlar ve prensipleri kapsayan kılavuz hazırlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Büyükşehir Belediyeleri	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2017 - Aralık 2018	Kent içinde ve çevresinde dağınık yer seçen, yüksek arazi fiyatları ve diğer kullanımlardan olumsuz etkilenen mevcut depolama ve aktarma merkezlerinin daha verimli çözümleri amacıyla, Kentiçi Ulaşım Ana Planlarında ana ulaşım koridorlarına bağlantısı olan lojistik merkezler planlanacaktır. UAP ile TLMP'de alınan kararların ve prensiplerin Büyükşehirlerin kentiçi ulaşım kararlarına aktarılması ve belediyelerin yönlendirilmesine ilişkin usul ve esasları kapsayan kılavuz hazırlanacaktır.
11	Kentiçi Ulaşım Ana Planları, Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği ile uyumlu olarak hazırlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Büyükşehir Belediyeleri	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kentsel Ulaşım Ana Planlarında lojistik hizmetlerin dikkate alınmasına ilişkin hususlara yer verilecektir. Belediyelerin uygulamalarında söz konusu yönetmeliğe uygun planlama yapımları gerekmektedir. Büyükşehir Belediyelerince Kentiçi Ulaşım Ana Planları mekânsal planlar, Türkiye Lojistik Master Planı ve Ulaştırma Ana Planı ile uyumlu olarak hazırlanarak lojistik merkezlerin yeri belirlenecektir.
12	Kentiçi Ulaşım Ana Planlarının Ulusal ulaşım ve lojistik ana planları ile uyumlu hale getirilmesi konusu yıllık olarak izlenecek ve değerlendirilecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bak., Lojistik Koordinatör Kurulu	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Büyükşehir Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kentiçi ulaşım ve lojistik ana planlarının yıllık değerlendirilmesi yapılarak/yaptırılarak yıl içerisinde planlanan veya tamamlanan lojistik yatırımlarının ve uygulamalarının mevcut ana plana uyumluluğu hususunda değerlendirme ve raporlar hazırlanacaktır.

13	Üst Öçekli planlarda lojistik merkezler Türkiye Lojistik Master Planı dikkate alınarak belirlenecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Büyükşehir Belediyeleri, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2018	1/100.000 Öçekli Çevre Düzeni Planlarında ve önümüzdeki dönemde hazırlanması planlanan Mekânsal Strateji Planlarında lojistik merkezler için yer ayrılken; TLMP, UAP, arazinin tarımsal üretim kabiliyeti, ulaşım ağlarına (özellikle otoyol, demiryolu, havaalanına ve ana limanlara) yakınlık, üretim ve tüketim noktalarına yakınlık hususları dikkate alınacaktır.
Bileşen 3: Gümrük İşlemlerinde Etkinliğin Sağlanması					
Politika 3.1: Komşu ülkeler ve dış ticaretimizin bulunduğu diğer ülkelerle gümrük işlemlerinin hızlandırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
14	Gürcistan ile Tek Durakta Kontrol ve Ortak Kapı Projesi tamamlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Ocak 2015 - Haziran 2015	Tek Durakta Kontrol ve Ortak Kapı Projesi ile kontroller giriş ülkesi sınır gümrük idaresince yapılacak ve bunu takiben ihracat ve transit işlemi çıkışı ülkesi sınır gümrük idaresince sonlandırılacaktır. Çatışmaları başlatılan Gürcistan ile kara hudut kapılarının ortak kullanımının sağlanmasıyla, sınır geçişlerinde veri paylaşımı yoluyla işlemler hızlandırılacak ve mükerrer işlemler önlenecektir. Bu kapılarda bilgi işlem altyapısı sorunlarının çözülmesini müteakiben uygulamaya geçilecektir.
15	İslamabad-Tahran-İstanbul Koridor Projesi kapsamında TIR Sözleşmesinin uygulama sorunları çözülecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, AEK, BM, EIT, IRU, TOBB	Ocak 2015 - Haziran 2015	Türkiye-İran ve Pakistan arasında, TIR Karneleri kullanılarak karayolu ulaştırma koridoru kurulması hedeflenmektedir.
16	Kars-Tiflis-Bakü Demiryolu projesi tamamlandıktan sonra Türkiye-Gürcistan-Azerbaycan hudut geçiş işlemleri bekleme süreleri yol açmadan yapılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	TCDD	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ön bilgi değişimi ve veri paylaşımı yoluyla, trenlerin gümrüğe gelmeden önce taşıdıkları yüklerle ilgili risk analizleri yapılarak gümrük işlemleri kolaylaştırılacak ve hızlandırılacaktır.

17	Transit rejimi kapsamında demiryolu taşımalarının işlemleri basitleştirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	TCDD, DTD	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ortak Transit Sözleşmesi kapsamında, Yeni Bilgisayarlı Transit Sistemi (NCTS) üzerinden işlem yapılması yerine, CIM taşıma belgesinin transit beyanname hükmünde kabul edilebilmesi mümkündür. CIM belgelerine elektronik ortamda erişime ilişkin hususlar ile CIM belgelerinin sonradan kontrolüne ilişkin ikincil mevzuat düzenlenmesi yapılacaktır. Söz konusu basitleştirme, Avrupa yönlü demiryolu taşımaları için tüm AB ve EFTA ülkelerinde de uygulanacaktır. Demiryolu geçişlerinde basitleştirilmiş uygulamaya geçilebilmesi için gümrük mevzuatında düzenlemeler yapılacaktır.
Politika 3.2: Gümrüklerin fiziki ve beşeri kapasitesinin artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
18	Türkiye'nin kara sınırlarında yeni gümrük kapıları açılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yeni hudut kapıları açılarak ticaret artırılabilecek, alternatif ulaşım güzergahları çoğaltılacak ve hudut geçişlerinde yaşanan yoğunluk ve yığılmalar azaltılacaktır. Irak ile Aktepe, Ovaköy, Gülyazi, Üzümlü, Derecik; Gürcistan ile Muratlı, Demir İpekyolu-Canbaz demiryolu sınır kapıları açılacaktır.
19	Yap-İşlet-Devret (YİD) Modeli kapsamında, mevcut gümrük kapıları ve gümrük idareleri modernize edilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Dilucu, Kapıköy, Esendere, Çıldır-Aktaş, Dereköy, Karkamış, Akçakale, Yayladağı, Öncüpınar, Pazarkule, Türkçözü, Ali Rıza Efendi Gümrük Kapıları ve Halkalı Gümrük Müdürlüğü YİD modeliyle modernize edilecektir. Halkalı Gümrük Müdürlüğü bağlantı yollarının tamamlanması ile birlikte yeni tesislerinde, bütün ithalat ve ihracat gümrük hizmetlerinin verilebileceği bir lojistik üs haline gelecektir.

Politika 3.3: Gümrüklerde bilgi teknolojisinin kullanımının yaygınlaştırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
20	TIR Elektronik Ön Beyan (TIR-EPD) Hızlı Geçiş Hattı Dilucu ve Esendere Sınır Kapılarında hayata geçirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	TOBB, UND, UTKAD	Ocak 2015 - Aralık 2015	TIR-EPD Sistemi ile uluslararası ticaret güzergahları üzerinde bulunan sınır gümrük idarelerinde hem giriş, hem de çıkış yönlü olmak üzere birer peronun sistem aracılığıyla beyanda bulunmuş araçlara ayrılması, sistemi kullanarak ön beyanda bulunan taşımacıların sınırda bekleme sürelerinin azaltılması ve sınır geçiş işlemlerinin hızlandırılması amaçlanmaktadır.
21	eTIR Projesi pilot uygulaması başlatılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2015	eTIR Projesi; TIR Karnesi işlemlerinin elektronikleştirilmesi, merkezileştirilmiş bir veri tabanı oluşturulması, gümrük idareleri tarafından garantinin geçerliliğinin kontrolü ve yönetiminin sağlanması ile TIR Sistemi'nin potansiyel risklerinin elektronik takip ile minimize edilmesidir.
22	TIR Sözleşmesi kapsamında uluslararası taşıma yapacak araçlara verilen Taahhüt Onay Belgesi işlemleri elektronik ortama aktarılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	TOBB, UND	Ocak 2015 - Aralık 2015	Hali hazırda kağıt bazlı yürütülen TIR Karnesi işlemlerinin elektronikleştirilmesini amaçlayan eTIR Projesi'ne ilişkin pilot proje, Ülkemiz ve İtalya Gümrük İdaresi arasında yürütülecektir.
23	U-Net Otomasyon Sistemi iç gümrük idarelerinde de kullanılabilir hale getirilecek ve gerekli kontroller iç gümrüklerde yapılacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TOBB, UND, UTKAD	Ocak 2015 - Aralık 2015	TIR Sözleşmesi kapsamında taşıma yapma yetkisine haiz taşımacılara verilmekte olan Taahhüt Onay Belgesi işlemleri kağıt ortamından elektronik ortama aktarılacaktır.
					Hali hazırda yalnızca sınır gümrük idarelerinde kullanılan U-Net Otomasyon Sistemi aracılığıyla kontrol edilen belge ve bilgilerin elektronik ortamda, iç gümrük idarelerinde de görülmesi sağlanarak, eksiklikler giderilecek ve böylece sınır kapılarındaki yükümler önlenecektir.

24	Tek Pencere Sistemi tamamlanacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2015	Çalışmaları başlatılan Tek Pencere Sistemi ilgili kurumlarda düzenlenen ve gümrük işlemlerinde kullanılan her türlü izin, belge ve onaya ilişkin işlemlerin elektronik ortamda gerçekleştirilmesini ve kontrol edilmesini amaçlamaktadır. Tek Pencere Sistemi, gümrük işlemleri sırasında istenen tüm belgelerin tek noktadan temin edilmesini sağlayan e-belge aşaması ile diğer kurumlara ilişkin taleplerin tek noktaya yapılmasını sağlayan e-başvuru aşamasından oluşmaktadır. Uygulama sayesinde manuel olarak yapılan belge kontrollerinin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi, kullanıcı hatalarının ortadan kalkması, kontrollerin etkinliğinin artırılması ve işlem sürelerinin kısaltılması hedeflenmektedir. Uygulamanın diğer Bakanlıklar, kurum ve kuruluşlara da yaygınlaştırılması çalışmaları hız verilecektir.
Bileşen 4: Büyük Ulaştırma Altyapı Yatırımlarının Tamamlanması					
Politika 4.1: Çandarlı Konteyner Limanının yürütülmesi, Mersin Konteyner Limanı ve Filyos Limanının yapımına başlanması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
25	Çandarlı Limanı projesi yürütülecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Çandarlı Limanının 1500 m uzunluğundaki dalga kıran inşaatı tamamlanmıştır. Geri kalan altyapı ve üst yapılar kademeli olarak gerçekleştirilecektir. İlk etabının 2018'de tamamlanması öngörülmektedir.
26	Filyos Limanının altyapı işleri tamamlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Filyos Limanı altyapı işleri 2018 yılında tamamlanacaktır.
27	Mersin Konteyner Limanı Projesi yürütülecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Fizibilite çalışmaları tamamlanmış olan Mersin Konteyner Limanının imar planı çalışmaları tamamlanarak yapımına başlanacaktır.
28	Doğu ve Güney Marmara Bölgesinde otoport kurulması amacıyla yer tespiti ve fizibilite etüdü yapılacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, OSD	Ocak 2015 - Aralık 2015	Otomotiv sektörünün dış ticaretinin kesintisiz sağlanması için; Doğu ve Güney Marmara Bölgesinde mevcut tesisler de dikkate alınarak otoport kurulması için yer tespiti çalışmaları ve fizibilite etüdü yapılacaktır.

Politika 4.2: Ana limanların karayolu ve demiryolu bağlantıları ve sınır kapılarına bağlantı yapan koridorlarda karayolu yatırımlarının tamamlanması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
29	İstanbul-Antalya (İnönü - Antalya) Demiryolu Projesi yürütülecektir.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2016 - Aralık 2018	Etüd proje çalışmaları tamamlanan projenin 2023 yılına kadar tamamlanması planlanmaktadır.
30	Adapazarı-Karasu Demiryolu tamamlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	62 km uzunluğundaki Adapazarı-Karasu limanı demiryolu bağlantı hattı 2017 yılında tamamlanacaktır.
31	Nemrut Körfezi Demiryolu Bağlantı Hattı tamamlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Nemrut Körfezindeki mevcut 4 adet iskele ile yapımı planlanan 6 adet iskelenin demiryolu şebekesi ile bağlantısını sağlayacak olan 12 km uzunluğundaki Nemrut Körfezi Demiryolu Bağlantı Hattı tamamlanacaktır.
32	Türkiye-Gürcistan-Azerbaycan Demiryolu (Kars-Ahılkalek-Tiflis-Bakü) tamamlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Demiryolu hattının 73 km'lik Türkiye kesimi 2015 yılında tamamlanacaktır.
33	Ambarlı Limanı demiryolu bağlantısı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	10 km'lik bir irtisak hattı ile Ambarlı Limanının İspartakule istasyonuna bağlanması ile ilgili etüd proje yapılacaktır.
34	Filyos Limanı demiryolu bağlantısı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Filyos Limanı demiryolu bağlantısı liman inşaatının bitirilmesiyle eş zamanlı olarak tamamlanacaktır.
35	Çandarlı Limanı demiryolu bağlantısı sağlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Çandarlı Limanı demiryolu bağlantısı etüd-projesi yapıldıktan sonra liman inşaatının bitirilmesiyle eş zamanlı olarak tamamlanacaktır.
36	Trakya Otoyolu-Kırklareli-Dereköy-Aziye-Bulgaristan Hıdırlı yolu yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	63 Km.BY yapılacaktır.
37	Edirne-Lalapaşa-Hamzabeyli Hudut Kapısı yolu yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	41 Km. BY yapılacaktır.
38	Antakya-Samandağ yolu yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	27 Km. BY yapılacaktır.

39	Nizip-Karıkamış yolu yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	23 Km. 1A yapılacaktır.
40	(Çıldır-Ardahan) Ayrımı-Hanak-Damaç-Posof-Türkçözü yolu yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	77 Km. BY yapılacaktır.
41	(Ardahan-Kars) Ayrımı-Çıldır-Aktaş yolu yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	47 Km. BY yapılacaktır.
42	Sarp Gümrük Müdürlüğü Saha Genişletme Projesi kapsamındaki yol ve tüneller yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	1,1 Km. 1A yapılacaktır.
43	Muratlı (Gürcistan) Sınır Kapısı bağlantı yolu yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sınır kapısının açılmasına bağlı olarak eş zamanlı 14,3 Km. BY yapılacaktır.
44	Ceyhan-Yumurtalık yolu yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	34 Km. BY yapılacaktır.
45	(Biga-Lapseki) Ayrımı-Karabiga yolu yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	21 Km. 1A yapılacaktır.
46	Çiğli-Aliğa-Çandarlı Otoyolu yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	78,70 Km'lik otoyol projesinin etüd proje çalışmaları tamamlanarak yapımı gerçekleştirilecektir.
47	Kuzey Marmara Otoyolu Projesi Odayeri-Paşaköy (3. Boğaz Köprüsü Dahil) Kesimi yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	2013 yılında başlatılan proje YİD Modeliyle gerçekleştirilmekte olup 2016 yılında tamamlanacaktır.
48	Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu yapılacaktır.	KGM	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	2013 yılında başlatılan proje YİD Modeliyle gerçekleştirilmektedir.
49	Halkalı Gümrük İdaresi Bağlantı Yolu (deplase edilecek yol ve kavşak dahil)	KGM	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	3 Km. BY, 4 Km. BY(2x3), Köprüü Kavşaklar, 1,1 Km Yol Deplasesi, 3 Adet Köprü çalışmaları devam etmektedir.

Politika 4.3: Karayolu ağında ağır taşıt trafiğinin yoğun olduğu kesimlerde bölünmüş yol ve BSK yatırımlarının yapılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
50	Lojistik Karayolu Ağı BSK Kaplamalı Bölünmüş Yola dönüştürülecektir.	KGM	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Toplam 20.715 km uzunluğundaki Lojistik Karayolu Ağı'nın 2013 yılı sonu itibarıyla 16.618 km'si bölünmüş yol ve 10.119 km'si BSK kaplamalı olarak tamamlanmıştır. 2018 yılı sonu itibarıyla bu ağın % 90'ının Bölünmüş Yol ve BSK kaplamalı hale getirilmesi planlanmıştır. Ek 1- Lojistik karayolu ağı Ek 2- Lojistik karayolu ağı BY ve BSK durumu (2013 yılı) Ek 3- Lojistik karayolu ağı ağır taşıt durumu Ek 4- Lojistik karayolu ağının yatırım programıyla ilişkisi

Politika 4.4: Yüksek katma değerli malların ticareti yoğun olan bölgelerde yeni hava kargo terminali yatırımlarının yapılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
51	Hava Ulaşımı Genel Etüdü projesi tamamlanacaktır.	DHMI	UTİKAD, TÖSHİD, TR KARİD	Ocak 2015 - Aralık 2017	Havlimanı bazında uzun vadeli hava kargo trafik projeksiyonları çerçevesinde yatırım ihtiyaçları bu etüt-proje kapsamında belirlenecektir.
52	Yeni hava kargo terminaleri yapılacaktır.	DHMI	UTİKAD, TÖSHİD, TR KARİD, Turkish Cargo	Ocak 2017- Aralık 2018	Hava Ulaşımı Genel Etüdü sonuçları da dikkate alınarak havalimanlarında hava kargo terminal kapasitesi geliştirilecektir.

Politika 4.5: Demiryollarında yapımı devam eden 20 lojistik merkezin tamamlanması ve trafiğin yoğun olduğu kesimlerde çift hat demiryolu yatırımlarının gerçekleştirilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
53	Lojistik Merkezler tamamlanacaktır.		Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Halen 6 adedi işletmeye alınmış toplam 19 lojistik merkezden, 2018 yılına kadar 7 adedi tamamlanacak, bakiye 6 adedin proje çalışmaları bitirilecektir. 19 lojistik merkezin detayı Ek-5 de verilmektedir.

54	Kemalpaşa Lojistik Merkezi tamamlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi Demiryolu Bağlantı Hattı ve Lojistik Merkezi projesi kapsamındaki Kemalpaşa Lojistik Merkezi tamamlanacaktır.
55	Fevzipaşa Varyantı (Bahçe-Nurdağ) demiryolu tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	17 km çift hatlı yeni demiryolu yapımı tamamlanacaktır.
56	Adana-İncirlik-Toprakale 2. Hat, Elektrifikasyon, Sinyalizasyon ve Telekomünikasyon Tesisi Yapımı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	79 km. 2. hat ve sinyal, elektrik ve Telekomünikasyon tesisi yapımı tamamlanacaktır.
57	Arifiye-Pamukova 2. Hat, Elektrifikasyon, Sinyalizasyon ve Telekomünikasyon Tesisi Yapımı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	36 km. 2. hat ve sinyal, elektrik ve telekomünikasyon tesisi yapımı tamamlanacaktır.
58	Adana-Mersin 3. ve 4. Hat, Elektrifikasyon Sinyalizasyon ve Telekomünikasyon Tesisi Yapımı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	67 km. 2. ve 3. hat ve sinyal, elektrik ve telekomünikasyon tesisi yapımı tamamlanacaktır.
59	Menemen-Manisa 2. 3. ve 4. Hat, Elektrifikasyon, Sinyalizasyon ve Telekomünikasyon Tesisi Yapımı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	35 km. yeni hatlar ve bu hatların elektrifikasyon, sinyalizasyon ve telekomünikasyon tesisleri yapımı tamamlanacaktır.
60	Konya-Karaman 2. Hat, Elektrifikasyon, Sinyalizasyon, Telekomünikasyon Tesisi Yapımı ve Altyapı İyileştirilmesi tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	102 km. 2. hat ve sinyal, elektrik ve telekomünikasyon tesisi yapımı tamamlanacaktır.
61	Karaman-Ulukışla-Yenice Yeni Demiryolu ve 2. Hat Yapımı, Elektrifikasyon, Sinyalizasyon, Telekomünikasyon Tesisi Yapımı ve Altyapı İyileştirilmesi tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Karaman Ulukışla arası yapım ihale süreci devam etmekte olup, Ulukışla Yenice arası uygulama projesi tamamlanacaktır.

62	Toprakkale-Bahçe, Nurdag-Başınar-Gaziantep-Mustafayavuz Demiryolu (Gaziray Dahil) tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Toprakkale- Bahçe arası tamamlanacak, 114 km. Çift ve 22 km 4 Hat Yeni Demiryolu, Elektrifikasyon, Sinyalizasyon ve Telekomünikasyon Tesisi Yapımı tamamlanacaktır.
63	Nusaybin-Cizre-Silopi-Habur Demiryolu tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	135 km. çift hatlı yeni demiryolu hattı projesi hazırlanmakta olup komşu ülkelerdeki gelişmelere bağlı olarak yapımına başlanacaktır.
Politika 4.6: Mevcut konvansiyonel hatlarda eksik olan elektrifikasyon ve sinyalizasyon sistemlerinin tamamlanması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
64	Cumaovası-Tepeköy Elektrifikasyon, Sinyalizasyon ve Telekomünikasyon tesisleri yapımı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	30 km. çift hat elektrifikasyon, sinyalizasyon ve telekomünikasyon tesisleri yapımı tamamlanacaktır.
65	Boğazköprü-Ulukışla-Yenice, Mersin-Yenice-Adana-Toprakkale elektrifikasyon tesisleri yapımı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	505 km. tek hat elektrifikasyon tesisleri yapımı tamamlanacaktır.

66	Irmak-Karabük-Zonguldak Sinyalizasyon, Elektrifikasyon, Telekom Tesisi Yapımı ve Altyapı iyileştirme yapımı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	415 km. tek hattın altyapı iyileştirilmesi ve sinyalizasyonu 2016 yılında, elektrifikasyon iyileştirilmesi 2018 yılında yapımı tamamlanacaktır.
67	Bandırma-Balikesir-Manisa-Menemen Elektrifikasyon, Sinyalizasyon ve Telekomünikasyon yapımı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	308 km. tek hat elektrifikasyon, sinyalizasyon ve telekomünikasyon yapımı tamamlanacaktır.
68	Eskişehir-Kütahya-Balikesir Elektrifikasyon, Sinyalizasyon ve Telekomünikasyon yapımı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	10 km. çift, 318 km. tek hat elektrifikasyon, sinyalizasyon ve telekomünikasyon yapımı tamamlanacaktır.

69	Kavaş-Irmak-Kırıkkale-Çetinkaya Elektrifikasyon Tesisleri ve Altyapı iyileştirmesi yapımı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	791 km. tek hat elektrifikasyon ve altyapı iyileştirmesi yapımı tamamlanacaktır.
70	Manisa-Uşak-Afyonkarahisar Elektrifikasyon, Sinyalizasyon ve Telekomünikasyon yapımı tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	415 km. tek hat elektrifikasyon, sinyalizasyon ve telekomünikasyon tesisleri yapımı tamamlanacaktır.
Politika 4.7: OSB, Serbest Bölge ve büyük fabrikalara iltisak hatlarının yapılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
71	TCDD iltisak hatları tamamlanacaktır.	TCDD	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Gerekli etüt çalışmalarının tamamlanmasını müteakip iltisak hatlarının yapımı gerçekleştirilecektir.

Politika 4.8: Hemzemin geçitlerin standartlara uygun hale getirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
72	Hemzemin geçitler Demiryolu Hemzemin Geçitlerinde Alınacak Tedbirler ve Uygulama Esasları Hakkında Yönetmeliğe uygun hale getirilecektir.	TCDD	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, KGM, Belediyeler	Ocak 2015 - Aralık 2016	Mevcut demiryolu hemzemin geçitleri, Demiryolu Hemzemin Geçitlerinde Alınacak Tedbirler ve Uygulama Esasları Hakkında Yönetmeliğinin yürürlüğe girdiği 2013 yılından itibaren üç yıl içerisinde, bir defaya mahsus olmak ve ödenegi Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bütçesinden karşılanmak üzere TCDD tarafından bu Yönetmeliğe uygun hale getirilecektir.
Bileşen 5: Sektörde Faaliyet Gösteren Firmaların Rekabet Güçlerinin Artırılması					
Politika 5.1: Lojistik firmalarının taşımacılık yanında modern depoculuk anlayışıyla tedarik zincirini yönetecek şekilde yapılanması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
73	Lojistikte modern depoculuk anlayışına geçişin sağlanması için standart proje oluşturulacaktır.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TCDD, TSE, TUBİTAK, DTD, Mersin Deniz Tic. Odası, TOBB, UND, UTİKAD	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ülkemizde teknolojik, verimli, rekabetçi depo sistemine uygun, intermodal taşımacılığı destekleyen, yeni nesil, gelişime ve değişime uygun modern depo projelerinin belirlenerek tedarik zinciri yönetiminin kolaylaştırılması ve yeni yatırımlarla standardizasyon sağlanması ve rekabetçi olunması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, ilk aşamada Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ve Mersin Deniz Ticaret Odası işbirliği ile bir pilot proje oluşturulacak, akabinde hazırlanan prototip projeler ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır.

Politika 5.2: Lojistikte yerli küçük firmaların birleşmesinin desteklenmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
74	Lojistik firmalarının ortak proje yürütme ve işbirliği yapabilme kapasiteleri geliştirilecektir.	KOSGEB	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TİM, TOBB, UND, UTİKAD	Ocak 2015 - Aralık 2018	Lojistik firmaları ortak proje yürütme, ortak tedarik, ortak tasarım, ortak pazarlama ve benzeri hususlarda işbirliği yapabilmeleri için KOSGEB'in İşbirliği Güçbirliği Destek Programı desteklerinden yararlandırılacaktır.

Politika 5.3: Lojistik firmalarının teknoloji kullanımı ile Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin desteklenmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
75	Lojistik firmalarının AR-GE projeleri desteklenecektir.	TÜBİTAK	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TİM, TOBB, UND, UTİKAD	Ocak 2015 - Aralık 2018	Lojistik firmalarının sonuç odaklı, izlenebilir hedefleri olan, ilgili bilim/teknoloji alanlarının dinamiklerini gözeten ve yurt içinde yapılan Ar-Ge projeleri desteklenecektir.

Bileşen 6: Yurtiçi Lojistik Yapılanmasının Yurtdışı Yapılanmalarda Desteklenmesi

Politika 6.1: İhracatta hedef ve öncelikli ülkelerde lojistik merkezler kurulması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
76	Yurtdışı lojistik merkez ihtiyaçlarını ve modellerini belirleyen bir rapor hazırlanacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, KOSGEB, TCDD, TUIK, TUBİTAK, Mersin DTO, TİM, TOBB, UND, UTİKAD	Ocak 2015 - Aralık 2015	İhracatın hızlı ve kapsamlı akışını sağlamak üzere öncelikli lojistik merkez yerleri ve bu merkezlerin hangi modelle (finansman, yatırımcı, vb.) kurulacağı konusunda ülke, eyalet, bölge araştırmaları yapılması amaçlanmaktadır.
77	Yurtdışında lojistik merkezler kurulacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TİM, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, UND	Ocak 2015 - Aralık 2017	Türk ihracatçılarının hedef pazarlarda rekabet gücünü artıracak, lojistik etkinliği sağlayacak lojistik merkezler kurulacaktır. Bu çerçevede, lojistik etkinliğin artırılmasının Türk ürünlerinin rekabet gücüne en fazla katkı sağlayacak şekilde Rusya'nın Kafkasya Bölgesinde, Azerbaycan, Türkmenistan ve Kazakistan gibi Hazar Denizi'ne kıyı ülkelerde ve Doğu Afrika'nın önemli bir giriş noktası olan Cibuti'de Türk Lojistik Merkezi kurulması ve bu kapsamda sektör kuruluşları ile işbirliği yapılması planlanmaktadır. Yurtdışı lojistik merkezlerinin fiziki kurumunun özel sektör kuruluşları ile yapılacağı yatırım niteliğinde olması; ancak anılan merkezlerin kuruluş sürecinde ilgili ülke makamlarınca gereken kolaylıkların sağlanmasını teminen ticaret diploması mekanizmasının kullanılmasını öngörülmektedir.

Politika 6.2: Yeni ihracat güzergahlarının oluşturulması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
78	Ülke ve sektör bazındaki 2023 ihracat hedeflerinin karayolu taşımacılığı kotaları ile eşleştirildiği bir çalışma yapılacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, TİM, TOBB, ÜND, UTTİKAD	Ocak 2015 - Aralık 2015	İhraç ürünlerinin kompozisyonunda 2023 yılına kadar meydana gelecek değişimler de göz önünde bulundurularak mevcut taşıma kotaları ile ihracat hedeflerinin sürdürülebilirliğini değerlendirmek üzere bir rapor hazırlanacaktır.
79	Yük taşımacılığına yönelik alternatif koridorlar araştırılacak, bu araştırmanın sonuçları ve halihazırda tespit edilmiş olan alternatif güzergahlar taşımacıların ve ihracatçıların kullanımına sunulacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TİM, ÜND	Ocak 2015 - Aralık 2016	İhraç taşımacılarımızda kullanılan güzergahların çeşitlendirilerek daha düşük maliyetle ve daha kısa sürelerde varış noktalarına erişimin sağlanması; böylelikle nakliyecilerimiz ve ihracatçılarımız açısından rekabet avantajı yaratılması; mevcut güzergahlar üzerinde bulunan ülkelerde yaşanan gelişmelerin dış ticaret taşımacılarımız üzerindeki olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesi amaçlarına yönelik olarak alternatif ihrac güzergahları belirlenecek ve halihazırda belirlenmiş olan güzergahlar kullanıma açılacaktır. Bu kapsamda, İhraç ürünlerimizin Tuna Nehri üzerinden Avrupa ülkelerine ulaştırılması, Irak üzerinden Ortadoğu ve Körfez ülkelerine geçiş sağlanması, Gürcistan-Rusya Federasyonu sınırındaki VerhniLars Sınır Kapısı'nın etkin kullanımı, Hazar Denizi Geçişlerinin kolaylaştırılması hususlarında ilgili ülkelerin yetkili makamlarıyla müzakereler yürütülecek ve gereken fizibilite çalışmaları yapılacaktır.
80	Mevcut uluslararası yük taşımacılığı güzergahlarındaki geçişlerin kolaylaştırılmasına yönelik tedbirler alınacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, ÜND, UTTİKAD	Ocak 2015 - Aralık 2018	Özellikle uluslararası karayolu taşımacılığında karıştırdığımız güzergâh ve mod zorlamaları, kota sınırlamaları, çeşitli isimler altında alınan ilave ücretler gibi engellemelerin Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantıları, Dünya Ticaret Örgütü ve Avrupa Birliği Konseyi çerçevesindeki müzakereler gibi ikili ve çok taraflı platformlarda yapılacak girişimler ile bertaraf edilmesi amaçlanmaktadır.

19. TEMEL VE MESLEKİ BECERİLERİ GELİŞTİRME PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Günümüzde iş dünyasında yaşanan hızlı değişim, bireylerin mesleki beceriler kadar temel becerilere sahip olmalarını da gerekli kılmaktadır. Bu beceriler, bireylerin daha uzun süreyle çalışma hayatında kalmalarına, iş yaşamında verimliliklerinin artmasına ve değişen iş ve yaşam koşullarına daha hızlı uyum sağlamalarına imkân vermektedir. Bu çerçevede bireylerin, mesleki becerilerin yanında iş yaşamının gerektirdiği temel becerilere sahip olması, eğitim sistemi ile çalışma hayatı arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi ülkemiz insan kaynağının geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Bu programla bireylerin, çalışma hayatının gerektirdiği bilgi ve iletişim teknolojileri, yabancı dil, finansal okuryazarlık, problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim, liderlik, kariyer planlama ve iş arama gibi temel beceriler ile sanatsal ve sportif becerilere sahip olması amaçlanmaktadır.

2. Programın Hedefleri

- Eğitim kademelerinde temel becerilerin ağırlığının artırılması
- Temel becerileri kazandıran hayat boyu öğrenme programlarının geliştirilmesi
- İşgücü piyasası ile eğitim sistemi arasındaki bağın güçlendirilmesi
- İstihdamda ve eğitimde olmayan gençlerin sayısının azaltılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum (2013)	2014	2015	2016	2017	2018
Beceri düzeyine uygun işte çalışan kişi oranı (%) [*]	48,9	50,0	50,5	51,0	51,5	52
Gençlerde uzun süreli işsizlerin toplam genç işsizlere oranı (%)	19,2	18	17	16	15	14
Ulusal Meslek Standardı Sayısı (Adet) ^{**}	500	590	680	720	735	750
Mesleki Yeterlilik Belgesi Alan Birey Sayısı (Adet) ^{**}	12.829	27.500	47.500	77.500	115.000	160.000

*Mevcut durum 2012 yılı verisidir.

**Göstergeler kümülatiftir.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

1. Bileşen: Eğitim Sisteminin İşgücü Piyasasıyla Uyumunun Artırılması / Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
2. Bileşen: Eğitim Çağındaki Gençlerin Temel Becerilerinin Geliştirilmesi / Milli Eğitim Bakanlığı
3. Bileşen: Genç İşgücünün Temel Becerilerinin Geliştirilmesi / İŞKUR
4. Bileşen: Sanatsal ve Sportif Faaliyetlerin Geliştirilmesi / Milli Eğitim Bakanlığı
5. Bileşen: Mesleki Yeterliliklerinin Artırılması / Mesleki Yeterlilik Kurumu

5. Eylem planı

Bileşen 1: Eğitim Sisteminin İşgücü Piyasasıyla Uyumunun Artırılması

Politika 1.1: İşgücü piyasasında talep edilen temel becerilerin ve gençlerin sahip olduğu yetkinliklerin tespit edilmesi.

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	İşgücü piyasasının temel beceri ihtiyacı göz önüne alınarak, işgücü piyasası ihtiyaç analizleri yapılacaktır.	İŞKUR	ÇSGB, Kalkınma Bakanlığı, TÜİK, TOBB, Meslek Kuruluşları, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2018	İŞKUR tarafından yapılmakta olan işgücü piyasası analizleri, işgücünün temel beceri ihtiyacını daha ayrıntılı şekilde tespit edecek şekilde revize edilecektir.
2	Temel becerilere ilişkin kazanımların ölçülebilmesi için sistem geliştirilecektir.	MEB	Kalkınma Bakanlığı, YÖK, ÖSYM, TÜBİTAK, TÜİK	Mart 2015 - Aralık 2018	9-10. Sınıf öğrencilerinin almış oldukları örgün eğitim sonucunda kazandıkları temel beceri düzeylerini ölçecek bir sistem kurulacaktır. Sistem kapsamında öğrencilerin beceri düzeyleri il bazında ölçülecek ve bu sonuçlar MEB tarafından raporlanıp yayınlanacaktır. Yapılan ölçümler doğrultusunda sorumlu alanlar tespit edilip, gerekli tedbirler alınacaktır.
3	Okuldan işe geçiş süreçlerinin ölçülmesi amacıyla anket çalışması yapılacaktır.	TÜİK	ÇSGB, İŞKUR, MEB, YÖK, Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2016	Hanehalkı İşgücü Anketinde her yıl belli dönemlerde bir modül anket uygulanmaktadır. Bu konuyla ilgili yapılan modül anket 2009 yılında gerçekleştirilmiştir. Söz konusu modül anket çalışması tekrarlanacaktır.

Politika 1.2: Staj süreçleri iyileştirilerek okul-iş dünyası işbirliğinin güçlendirilmesi.

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
4	Uygulamalı girişimcilik eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.	KOSGEB	BTSS, MEB, YÖK, İŞKUR, Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Ortaöğretim ve yükseköğretim mezunlarına yönelik girişimcilik eğitimleri yaygınlaştırılacaktır. Bu çerçevede, girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak ve işletmelerin başan düzeylerini artırmak amacıyla bu gruplara yönelik uygulamalı girişimcilik eğitimleri düzenlenecektir.

5	Oda ve Borsaların mesleki eğitime katkı yapması sağlanacaktır.	TOBB	BTSB, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, MEB, MYK, YÖK, Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Özel sektörün her ilde mesleki eğitim veren okul açması ya da mevcut okullarla işbirliği yapması sağlanacaktır. Bu kapsamda, mesleki ve teknik eğitim kurumları ile özel sektör arasında yapılan protokol sayısı artırılabacaktır.
6	İş yeri tabanlı eğitimlerin etkinliği ve verimliliği artırılacaktır.	ÇSGB	BSTB, Maliye Bakanlığı, ÇSGB, MEB, Hazine Müsteşarlığı, MYK, TOBB, Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ol style="list-style-type: none"> 1. Özel sektör işletmelerinde eğitim birimi kurulması teşvik edilecektir. Özel sektör, meslek kuruluşları ile işçi ve işveren kuruluşlarının meslek eğitimi vermeleri özendirilecektir. 2. İşletmelerde öğrencinin ve kursiyerin kazanacağı bilgi, beceri, tutum ve davranışların belirlenmesinde; sürecin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde koordinatör öğretmen ve işletmenin eğitim sorumlusunun iş birliği içinde etkin ve verimli çalışması sağlanacaktır. 3. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ile işletmelerde meslek eğitimiyle ilgili diğer mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
7	Üniversitelerde 1 dönem uygulamalı, 2 dönem akademik eğitimi içeren trimester uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.	YÖK	MEB, Kalkınma Bakanlığı, İşçi ve İşveren Sendikaları, Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Öğrencilerin işe geçişlerini kolaylaştırmak ve iş deneyimi kazanmalarını sağlamak amacıyla üniversitelerde uygulamalı eğitimlerin müfredat içerisindeki ağırlığı ve trimester uygulamasının gerçekleştirildiği üniversite sayısı artırılabacaktır.
8	Özel MTE okul ve kurumu açmaya yönelik teşvik mekanizmaları çeşitlendirilecek, açılan özel MTE okullarının etkinliğine yönelik izleme-değerlendirme sistemi oluşturulacaktır.	MEB	ÇSGB, BSTB, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2016	Özel MTE okulları kalite yönetimi standart alanlarına göre izlenecek, değerlendirilecek ve gerektiğinde okullara bu yönde danışmanlık yapılacaktır. Sektörel yoğunluklar dikkate alınarak sektör odaklı okullar açılması konusunda özel sektörle iş birliği yapılacaktır. Fabrikaların sektörlerine yönelik özel mesleki ve teknik eğitim okulu açabilmeleri için gerekli mevzuat düzenlemesi yapılacak, OSB uygulaması benzeri teşvik mekanizması oluşturulacaktır.

Politika 1.3: İşgücü piyasası ve eğitim sistemine ilişkin istatistikî verilerin iyileştirilmesi, etkin bir izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması.					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
9	İşgücü piyasası ihtiyaç analizleri piyasanın değişen ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde sektör ve hedef grup odaklı olarak güncellenecektir.	İŞKUR	ÇSGB, TÜİK, TOBB, Meslek Kuruluşları, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2018	İşgücü piyasası ihtiyaç analizi modeli revize edilerek rutin yıllık raporlara ilaveten belirli sektör ve hedef gruplara yönelik özel analizlerin yapılması sağlanacaktır. Özellikle il bazlı işgücü piyasası analizlerinin yapılmasında İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu üyesi Kurumlarla işbirliği geliştirilecektir.
10	İşgücü piyasası ve eğitim sistemine ilişkin tutulan istatistikler arasında tanım ve kapsam birliği sağlanacaktır.	TÜİK	ÇSGB, MEB, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İŞKUR, KOSGEB, SGK, YÖK	Ocak 2015 - Aralık 2015	İşgücü piyasası ve eğitim sistemine ilişkin istatistik tutan kurumlarda derlenen verilerin uluslararası istatistikî sınıflandırmalar dikkate alınarak tanım, yöntem, kapsam ve sınıflama açısından birliği sağlanacaktır.
11	Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının sektör ile yaptığı iş birliği protokollerinin hedefleri izlenecek ve değerlendirilecektir.	MEB	ÇSGB, İŞKUR, TOBB, Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2015	Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının işgücü piyasası ile yaptığı iş birliği hedeflerinin değerlendirilmesinin yapılabilmesi için veri tabanı oluşturulacaktır.
Politika 1.4: Etkin işgücü piyasası ihtiyaç analizlerinin yapılması yoluyla mesleki eğitim programlarının uygun planlanması.					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	Meslek yüksekokullarının, işgücü piyasa taleplerini algılama mekanizmaları geliştirilecek ve daha etkin hale getirilecektir.	YÖK	ÇSGB, MEB, MYK, Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2015	Bu kapsamda öncelikle mevcut mekanizmalar belirlenecek, etkinlikleri değerlendirilecek, uluslararası örnekler incelenecek ve mevcut mekanizmanın daha etkin hale getirilmesi için yeni bir sistem geliştirilecektir.

13	Mesleki ve teknik veren eğitim okulu ve kurumlarının işgücü piyasası ile iş birliği içinde eğitim yapmaları sağlanacak, sektöre uyumlu atölye modelleri geliştirilecek ve MTE okul ve kurumlarının atölye ortamları iyileştirilecektir.	MEB	Kamu/Özel kurum/ kuruluşlar, STK'lar, Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Atölye ve laboratuvarlar modernize edilerek örgün ve yaygın eğitim ile işgücü eğitimlerinde kullanılacaktır. Bu planlamaya göre 1. 2015 yılında Motorlu Araçlar Teknoloji Alanı ve Acil Sağlık Hizmetleri Alanı, 2. 2016 yılında Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Alanı ve Makine Teknoloji Alanı, 3. 2017 yılı Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Alanı ve Biyomedikal Cihaz Teknolojileri Alanı, 4. 2018 yılında ise Uçak Bakım Alanı ve Elektrik-Elektronik Teknoloji Alanı atölye ortamları iyileştirilecek ve sektörlere uyumlu atölye modelleri geliştirilecektir. Bu kapsamda sektörle yapılan iş birliği protokolleri kapsamında gerçekleştirilen eğitimlerin çıktılarının izleme ve değerlendirilmesinin yapılabilmesi amacıyla veri tabanı oluşturulması çalışmaları 2015 yılında tamamlanacaktır.
14	Mesleki ve teknik eğitim okul/kurum yönetim modeli geliştirilecektir.	MEB	YÖK, Meslek Kuruluşları, Sendikalar, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2015	İlgili kamu/özel kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları ve ilgili STK temsilcilerini içine alacak şekilde yeni okul modelinin oluşturulması için çalışmalar yapılacaktır. Çalışmanın çıktıları değerlendirilerek MTE okul ve kurumlarında yerel yönetimler ve sektör temsilcilerinin de yer aldığı yönetim modeli üzerinde paydaşlarla çalışılacak, gerekli mevzuat değişikliği yapılacaktır.
Bileşen 2 : Eğitim Çağındaki Gençlerin Temel Becerilerinin Geliştirilmesi					
Politika 2.1: Eğitimin tüm kademelerindeki müfredatın temel becerileri içerecek ve geliştirecek şekilde güncellenmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
15	"Temel Beceriler" tanımlanarak ülke genelinde ortak bir terminolojinin kullanılmasını sağlamak üzere Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu Eğitim Terminolojisi oluşturulacaktır.	MEB	MYK, TÜBİTAK, YÖK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Türkiye Yeterlilik Çerçevesini temel alacak şekilde eğitim terimlerinin ortak kullanımının sağlanması amacıyla "temel becerileri" de içine alacak şekilde eğitim terminolojisi hazırlanacaktır. Ortaya çıkan ortak terminolojinin başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere ülke genelinde kullanılmasını sağlamak amacıyla mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.

16	Temel eğitim, genel ortaöğretim ve özel eğitim okullarının eğitim programları temel becerileri kapsayacak şekilde güncellenecektir.	MEB	MEB, ÖSYM, TÜBİTAK, YÖK, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Öğretim programları öğrencilerin yetenek, ilgi, ihtiyaç ve bireysel farklılıklarını gözetenek temel becerileri içerecek şekilde güncellenecektir. Ortaöğretim kurumlarında özel alan ve seçmeli derslerin öğretim programları ile özel eğitim mesleki eğitim merkezleri ve özel eğitim iş uygulama merkezleri programları temel becerilere uygun olarak güncellenecektir.
17	Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavlarında ve Üniversitelerde Giriş Sınavlarında temel beceri seviyesinin ölçülmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	MEB	YÖK, ÖSYM, TÜBİTAK	Ocak 2015 - Aralık 2015	Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavlarında ve Üniversiteye Giriş Sınavlarında temel becerilerin ölçülmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
18	Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının programları temel becerilere uygun olarak güncellenecektir.	YÖK	MEB, ÖSYM, DPB	Ocak 2015 - Aralık 2016	Öğretmenliğe kaynaklık eden programların öğretim programları temel becerileri kapsayacak şekilde güncellenecektir.
19	Öğretmenlere "temel beceriler ve temel becerilerin kazandırılması" ile ilgili eğitimler verilecektir.	MEB	ÖSYM, YÖK	Ocak 2015 - Aralık 2016	Öğretmenlere yönelik "Temel Beceriler ve Temel Becerilerin Kazandırılması" kapsamında hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenecektir.
Politika 2.2: Ortaokul ve liselede bireysel yeteneklere göre öğrencileri yönlendirebilecek bir rehberlik sisteminin hayata geçirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
20	Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi (MBS) güncellenerek etkin ve verimli çalışması sağlanacaktır.	MEB	YÖK, İŞKUR, MYK, Üniversiteler, İşçi ve İşveren Sendikaları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	13 yaş ve üstü bireyler için geliştirilen Ulusal Mesleki Bilgi Sisteminin (MBS) yaygınlaştırılması için ilgi envanterleri ve yetenek testleri geliştirilecektir. MBS tüm paydaşlara tanıtılacak ve etkin kullanımı sağlanacaktır.

21	Yönlendirme hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için öğretmenler, öğrenciler ve ailelere; yetenek, ilgi ve mesleki doyum arasındaki ilişki konusunda farkındalık kazandırma faaliyetleri düzenlenecektir.	MEB	ASPB, İŞKUR, YÖK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yönlendirme hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için öğretmenler, öğrenciler ve ailelere; yetenek, ilgi ve mesleki doyum arasındaki ilişki konusunda farkındalık kazandırma faaliyetleri düzenlenecektir.
Bileşen 3: Genç İşgücünün Temel Becerilerinin Geliştirilmesi					
Politika 3.1: Halk eğitim merkezleri ile yerel yönetimlerin meslek edindirme merkezlerinin hayat boyu öğrenme merkezi olarak yeniden yapılandırılması ve bu merkezlerde sunulan temel beceri eğitimi faaliyetlerinin nicelik ve nitelik olarak artırılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
22	MEB ve Yerel Yönetimlere bağlı Halk Eğitimi ve Mesleki Eğitim Merkezlerinin, Hayat Boyu Öğrenme Merkezine dönüşebilmesi için mevzuat düzenlenmesi yapılacaktır.	MEB	İŞKUR, MYK, ÖK, Türkiye Belediyeler Birliği, İşçi ve İşveren Sendikaları ve Konfederasyonlar, Meslek Örgütleri,	Ocak 2015 - Aralık 2015	Hayat Boyu Öğrenme Merkezleri görev ve sorumluluklarını belirleyen mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır. Bu kapsamda, yerel yönetimler ve ilgili kamu kuruluşları tarafından verilen hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin belirli bir kalite ve standartta, izleme ve değerlendirme sistemine tabi tutularak eşgüdümü bir şekilde yürütülmesi amacıyla, Hayat Boyu Öğrenme Koordinasyon Kanunu çıkarılacak ve ikinci mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.
23	Yetişkin nüfusun temel becerileri kazanmasına yönelik programlar geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.	MEB	MYK, Türkiye Belediyeler Birliği, YÖK, İşçi ve İşveren Sendikaları ve Konfederasyonları, Meslek Örgütleri, Sendikalar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Temel Beceriler programları güncellenerek, öğretmen ve usta öğreticiler için eğitimcilerin eğitimleri düzenlenecek, toplumda farkındalık oluşturma faaliyetleri kapsamında broşür, afiş, kamu spotu hazırlama faaliyetleri yürütülecektir. Çalışanların temel becerilerini geliştirmeye yönelik protokoller hazırlanacaktır.
24	Yaygın eğitim kurumlarında uygulanan mevcut programlar meslek standartlarına göre güncellenecek, program çeşitliliği ve sayısı artırılacaktır.	MEB	İŞKUR, MYK, YÖK, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Yaygın eğitim kurs programları, meslek standartlarına paralel güncellenecektir. Ayrıca çalışılmayan alanlarda program hazırlama çalışmaları yürütülecektir. Program çeşitliliği ve katılımcı sayıları e-yaygın modülü ile izlenecektir.

25	Uzaktan öğrenme uygulamaları geliştirilecektir.	MEB	DPB, MYK, TRT, YÖK, Üniversiteler, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Uzaktan öğrenme olanakları, hayat boyu öğrenmenin sunulmasında daha etkili bir şekilde kullanılacaktır. Meslek standartlarına paralel güncellenen yaygın eğitim programlarına paralel uzaktan öğrenme olanakları geliştirilecek, e- materyaller hazırlanacaktır.
Politika 3.2: Genç işgücünün İŞKUR tarafından yürütülen faaliyetlere erişiminin artırılması ve İŞKUR'un bu kesime yönelik faaliyetlerinde temel becerilerin ağırlığının artırılması.					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
26	Üniversitelerde İŞKUR irtibat noktaları yaygınlaştırılacaktır.	İŞKUR	YÖK ve Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2016	Üniversitelerde açılan İŞKUR irtibat noktalarının sayısı artırılabilecektir. Bu kapsamda tanıtım materyalleri hazırlanacak ve dağıtılacaktır. Ayrıca, üniversitelerde düzenlenen kariyer günü sayısı her üniversitede yılda en az bir kez olmak üzere artırılabilecektir.
27	Tüm ortaöğretim ve üniversite son sınıf öğrencilerinin iş arama becerileri geliştirilecek ve iş piyasası farkındalıkları artırılabilecektir.	İŞKUR	MEB, YÖK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	İş arama becerileri eğitimlerinin tüm ilise ve üniversite öğrencilerine sunulabilmesi için ilgili kurum/kuruluşlarla gerekli mevzuat oluşturulacaktır. Protokol çalışması yapılarak, İŞKUR faaliyetlerini okullarda öğrencilere tanıtan ve temel iş arama becerilerini içeren seminerler düzenlenecektir.
28	İş arama becerileri ve meslekler konusunda farkındalık sağlamak amacıyla çeşitli materyaller ve internet sitesi hazırlanacaktır.	İŞKUR	MEB, AŞPB, YÖK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2016	Okul ziyaretleri ve üniversite irtibat noktalarında yürütülen faaliyetler kapsamında ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinin ve ailelerinin iş arama becerileri konusunda bilgi sahibi olmaları ve farkındalıklarını artırmaya yönelik basılı görsel ve işitsel materyaller hazırlanacaktır. Bu kapsamda gençlerin iş arama becerilerini yükseltmek ve meslekler hakkında detaylı bilgi almalarını sağlamak amacıyla internet sitesi hazırlanacaktır.
29	İŞKUR tarafından yürütülen aktif işgücü programları temel becerileri kazandıracak şekilde gözden geçirilecektir.	İŞKUR	MEB, MYK, Meslek Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2016	İŞKUR'un yürüttüğü aktif işgücü programları kapsamında verilen eğitimlerin yabancı dil ve bilişim teknolojileri başta olmak üzere temel becerileri içerecek şekilde revize edilmesi sağlanacaktır. Bu amaçla, iş ve meslek danışmanlarının yönlendirmesi doğrultusunda bireye özgü eğitim modülleri geliştirilecektir.

Bileşen 4: Sanatsal ve Sportif Faaliyetlerin Geliştirilmesi

Politika 4.1: Eğitim müfredatının her gence en az bir sanat veya spor dalında performans yapabilme becerisi kazandırabilecek şekilde düzenlenmesi.

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
30	İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında uygulanan Görsel Sanatlar, Müzik ve Beden Eğitimi dersleri öğretim programlarının müfredat içerisindeki ağırlığı artırılacaktır.	MEB	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Yerel Yönetimler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Öğrencilerin potansiyel, yetenek, ilgi ve ihtiyaçlarındaki farklılıklar gözetenilerek her gence en az bir sanat veya spor dalında performans yapabilme becerisi kazandırabilecek şekilde görsel sanatlar, müzik ve beden eğitimi derslerinin ağırlığı artırılacaktır.
31	İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında uygulanan Görsel Sanatlar, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinin esnek biçimde verilmesi sağlanacaktır.	MEB	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Belediyeler, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2016	Görsel Sanatlar, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinin Gençlik Merkezi gibi kamu kurumlarına ait merkezlerde yapılabilmesine olanak sağlayan düzenlemeler yapılacaktır. Ayrıca, MEB'e bağlı özel eğitim kurumları tarafından verilen sanat ve spor kurslarının, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında verilen derslerin yerine sayılmasına imkan veren düzenleme yapılacaktır.
32	Gençlerin sanat ve spor aktiviteleri konusunda farkındalıkları artırılacak ve gençlerin bu faaliyetlere yönlendirilmeleri sağlanacaktır.	Gençlik ve Spor Bakanlığı	MEB, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yerel Yönetimler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Gençlerin sanat ve spor faaliyetlerine yönelmelerini sağlayacak şekilde okullarda seminerler düzenlenecektir. Bu kapsamda, okullarla sanat ve spor alanlarında faaliyet gösteren STK'lar arasında protokoller imzalanacaktır. Ayrıca, bu faaliyetlerin yaygınlaştırılması amacıyla Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından destek programları düzenlenecektir.
33	Sanat, spor ve kültürel faaliyetleri teşvik etmek amacıyla liseler arası müsabakalar düzenlenecek, dereceye girenler ödüllendirilecektir.	MEB	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Valilikler, Belediyeler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Spor liseleri arası düzenlenecek spor müsabakalarına katılan spor liselerinin her birine katılım payı sağlanacak ve çeşitli ödüller verilecektir.
34	Zaman Kullanım Anketi yapılacaktır.	TÜİK	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Öğrencilerin sanat, spor ve kültür faaliyetlerine ayrıldıkları zamanı ölçmek ve bu alandaki gelişmeleri takip edebilmek amacıyla, TÜİK tarafından 2006 yılında yapılan Zaman Kullanım Anketi yeniden yapılacaktır.

Politika 4.2: Eğitimin tüm kademelerindeki okullarda kültür ve spor aktivitelerinin gerçekleştirilebileceği ortamın iyileştirilmesi.

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
35	Temasız sanat ve spor olan "Okul Ortaklıkları" programı faaliyeti gerçekleştirilecektir.	MEB	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Herkes İçin Spor Federasyonu Başkanlığı, TRT, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Öğrenim gören ilköğretim, ortaöğretim öğrencileri ve bu öğrencilere rehberlik eden öğretmenlerin kendi türlerindeki okullar ile ortaklık oluşturarak, ülkemizin değişik bölgelerini tanımak, milli kültürümüzü yaşatmak, birbirleriyle barışık bir toplumda yaşamak için sanatsal ve sportif çalışmalar yürütülecektir.
36	Tüm ortaöğretim kurumlarında kültür, sanat ve spor aktivitelerinin gerçekleştirilmesine imkan sağlayacak ortamlar oluşturulacak ve bu kapsamda altyapı eksiklikleri giderilecektir.	MEB	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Herkes İçin Spor Federasyonu Başkanlığı, Üniversiteler, Yerel Yönetimler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Öğrencilerin kültürel, sosyal ve sportif faaliyetleri daha iyi ve sağlıklı ortamlarda yapabilmeleri amacıyla okul türüne göre öncelikli olmak üzere kondisyon salonları, sergi salonları, resim ve müzik sınıfları, çok amaçlı konferans salonları, spor sahaları oluşturulması sağlanacaktır.
37	Okul bahçeleri spor faaliyetlerinin yapılmasına imkan sağlayacak şekilde düzenlenecektir.	MEB	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Herkes İçin Spor Federasyonu Başkanlığı, Belediyeler Birliği, Üniversiteler Türkiye	Ocak 2015 - Haziran 2018	Mevcut 500 öğrencinin üzerinde, bahçesi uygun olan ya da spor salonu bulunan okulların bahçe düzenlenmesi ya da spor salonu seçmeli derslerde yer alan modüller çerçevesinde ihtiyaca yönelik olarak tasarlanacaktır.
38	İlköğretim okullarında müzik odaları oluşturulacaktır.	MEB	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	İlköğretim öğrencilerinin erken yaşlarda müzikle tanışmalarının sağlanması ve okullardaki müzik faaliyetlerinin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için ilköğretim okullarında müzik odaları oluşturulacaktır.

Bileşen 5: Mesleki Yeterliliklerin Artırılması

Politika 5.1: Ulusal Yeterlilik Sisteminin Oluşturulması ve Etkili Uygulanması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
39	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin (TYÇ) oluşturulması ve uygulanması için 5544 sayılı MYK Kanununda gerekli değişiklikler yapılacaktır.	MYK	Başbakanlık, ÇSGB, MEB, YÖK, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Haziran 2015	İlgili taraflarla yürütülen çalışmalar ve uluslararası örneklerin incelenmesi neticesinde hazırlanan ve yükseköğretim dâhil tüm eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yolları ile kazanılan yeterlilikleri de içerecek şekilde TYÇ sistemi oluşturulacaktır.
40	TYÇ sistemi Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile referanslandırılacaktır.	MYK	ÇSGB, MEB, YÖK, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Uluslararası ve yerli uzmanların yer alacağı bir rapor yazım ekibi oluşturulacak ve Referanslama Raporu hazırlanarak AYÇ Danışma Grubuna ve Avrupa Konseyine sunulacaktır.
41	İş ve eğitim dünyası için gerekli olan tüm Ulusal Meslek Standartları (UMS) yürürlüğe konularak, güncelliği sağlanacaktır.	MYK	ÇSGB, MEB, YÖK, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Sektörden gelen talepler doğrultusunda iş ve eğitim dünyası için gerekli olan Ulusal Meslek Standartları hazırlanıp yürürlüğe konulacak, yürürlükteki standartlar en geç 5 yılda bir güncellenecektir.
42	Mesleki Yeterlilik Belgesi zorunluluğu getirilebilecek alanlar tespit edilecektir.	MYK	Kamu Kurum ve Kuruluşları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Birey ve toplum sağlığını ve güvenliğini ilgilendiren başta ağır ve tehlikeli işler olmak üzere, riskli, ekonomik değeri yüksek sektörler/alt-sektörler tespit edilecek, sektörlerde yer alan mesleklerin standartları ile çalışanların yeterlilikleri belirlenecektir. İlgili Bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının mevzuatları incelenerek istihdamın ve işgücü niteliklerinin belirlendiği özel alanlarda, mevzuatta Mesleki Yeterlilik Belgesi zorunluluğu getirilebilecek alanlar tespit edilerek yasal ya da idari düzenleme tasarıları oluşturulacaktır.

43	Eğitim ve öğretim kurumlarının akreditasyonu yaygınlaştırılacaktır.	MEB, YÖK, Meslek Kuruluşları, STK'lar	MYK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bağımsız kurum veya kuruluşlar, eğitim akreditasyon faaliyeti yürütmek üzere MYK tarafından yetkilendirilecektir. Bu kurumlar MYK tarafından kabul edilen ulusal yeterliliklere göre mesleki ve teknik eğitim faaliyeti yürüten eğitim ve öğretim kuruluşlarını akredite edecektir. Akreditasyon sonucunda akredite edilmiş eğitim ve öğretim kurumlarından mezun olanlara kazandıkları mesleki yeterliliklere uygun MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi düzenlenmesi sağlanacaktır.
44	Kamu personelinin mesleki yeterliliklerinin artırılması amacıyla UMS ile ilişkilendirilecek pozisyonlar belirlenecek ve MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi şartı getirilebilecek alanlar tespit edilecektir.	MEB, MYK, ÖSYM, YÖK, Kamu Kurumları	Devlet Personel Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	DPB tarafından belirlenecek plan çerçevesinde yeterli sayı ve yaygınlıkta MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi verilen mesleklerden başlanılarak MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi sahiplerine öncelik tanınacak meslekler belirlenip uygulama zamanla yaygınlaştırılacaktır.
45	İş piyasasının ihtiyaçlarının karşılanması ve işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması amacıyla aktif işgücü programları ulusal yeterliliklere göre yaygınlaştırılarak sürdürülecektir.	MEB, MYK, YÖK, Kurumları, Meslek Kuruluşları, STK'lar	İŞKUR	Ocak 2015 - Aralık 2018	Aktif İşgücü Programları kapsamında Ulusal Meslek Standartlarına göre gerçekleştirilecek eğitimlerin kalite güvencesi MYK tarafından yürütülen sınav ve belgelendirme faaliyetleri kapsamında sağlanacaktır.

20. NİTELİKLİ İNSAN GÜCÜ İÇİN ÇEKİM MERKEZİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Ülkeler sahip olduğu nitelikli insan gücünün yanı sıra uluslararası alanda temayüz etmiş nitelikli insan gücünden de istifade ederek kalkınma süreçlerini daha da rekabetçi bir yapıya kavuşturabilmektedir. Gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında Türkiye yüksek nitelikli beyin göçünden yeterince faydalanamamaktadır.

Bu programla, küresel düzeyde bilgiye dayalı rekabet gücünün artırılmasına yönelik olarak başta yurtdışındaki vatandaşlarımız olmak üzere yerli ve yabancı nitelikli insan gücü için üniversite, sanayi, kamu ve araştırma merkezleri arasındaki işbirliğini geliştirip uygun ortam ve koşullar sağlanarak ülkemizin cazibe merkezi haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Programın hedef kitlesi başta yurtdışında yaşayan, Türkiye'ye ivme kazandırabilecek vatandaşlarımız olmak üzere ülkemizi ihtiyaç duyulan alanlarda ileriye taşıyabilecek yüksek nitelikli uluslararası insan gücüdür.

2. Program Hedefleri

- Başta vatandaşlarımız olmak üzere yurt dışından ülkemize gelen nitelikli insan gücünün artırılması
- Eğitim ve araştırma kurumlarında sözleşmeli çalışan yabancı araştırmacı sayısının artırılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge	Mevcut Durum (2013)	2014	2015	2016	2017	2018
Yurtdışından eğitim, staj ve iş gibi nedenlerle ülkeye giriş yapan vatandaş ve yabancıların sayısı (bin kişi)	2.523	2.800	5.000	7.000	10.000	12.000
Geri dönüş programları kapsamında desteklenen bilim insanı sayısı	120	125	200	300	400	500
Çalışma izni verilen yabancı uyruklu lisansüstü mezun kişi sayısı	1.551	2.000	4.000	6.000	8.000	10.000
TÜBİTAK desteğiyle yürütülen projelerde görev alan yabancı araştırmacı sayısı	196 ¹	557	600	700	850	1000
Staj, hareketlilik ve değişim programlarından yararlanan yabancı ve yurtdışında yaşayan vatandaş sayısı	8.422 ²	12.000	14.000	15.500	19.000	24.000
TÜBİTAK 2221 - Konuk/Akademik İzinli (Sabbatical) Programı kapsamında desteklenen bilim insanı sayısı	221	316	350	400	450	500

¹ Yürürlükte olan TÜBİTAK ARDEB projelerinde görev alan yürütücü, araştırmacı, danışman, yurt dışı araştırmacı ve yurt dışı danışmanları kapsamaktadır.

² YÖK, Ulusal Ajans ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı verilerini kapsamaktadır. Ulusal Ajans tarafından yürütülen hareketlilik programları kapsamında 2012-2013 dönemine ait veriler henüz Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanmadığı için 2011 ile 2010 dönemleri arasındaki artış baz alınarak tahmini sayılar hesaplanmıştır.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: TÜBİTAK

1. Bileşen: Tanıtım, Organizasyon ve Ağ Oluşturma / TÜBİTAK
2. Bileşen: İş ve Yaşam Ortamının İyileştirilmesi / Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
3. Bileşen: Destekleme Mekanizmaları Geliştirilmesi / TÜBİTAK

5. Eylem Planı

1. Bileşen: Tanıtım, Organizasyon ve Ağ Oluşturma

Politika 1.1: Yurtdışından nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulan alanların belirlenmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	İş piyasasında yurtdışından nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulan alanlar belirlenecektir.	İŞKUR	ÇSGB, BİSTB, Kalkınma Bakanlığı, TUBİTAK, YÖK, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2015	İŞKUR ve TOBB verileri çerçevesinde mevcut durum ortaya konulacak, veri analizi ve alan bazlı odak grup çalışmaları ile yurtdışından nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulan alanlara ilişkin bilgi ve veriler oluşturulacaktır.
2	Üniversitelerde yurtdışından nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulan alanlar belirlenecektir.	YÖK	ÇSGB, BİSTB, Kalkınma Bakanlığı, TUBİTAK, İŞKUR, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Üniversitelerden gelecek veriler çerçevesinde mevcut durum ortaya konulacak, veri analizi ve alan bazlı odak grup çalışmaları ile yurtdışından nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulan alanlara ilişkin bilgi ve veriler oluşturulacaktır.
3	Kamu ve özel Ar-Ge merkezlerinde yurtdışından nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulan alanlar belirlenecektir.	BİSTB	ÇSGB, BİSTB, Kalkınma Bakanlığı, TUBİTAK, İŞKUR, YÖK, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ar-Ge merkezlerinden gelecek veriler çerçevesinde mevcut durum ortaya konulacak, veri analizi ve alan bazlı odak grup çalışmaları ile yurtdışından nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulan alanlara ilişkin bilgi ve veriler oluşturulacaktır.
4	Yurtdışından nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulan alanlar Göç Politikasının bir unsuru haline getirilecektir.	ÇSGB	BİSTB, Kalkınma Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürüğü, İŞKUR, TOBB, Mesleki Yeterlilik Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2018	1. İş piyasası, üniversiteler ve Kamu-özel Ar-Ge merkezlerinden derlenen veriler, çalışma izni otomasyon sistemine aktararak, yurtdışından nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulan alanlar ve ana meslek grupları belirlenecek ve Göç Politikası Kurulu'na sunulacaktır. 2. Göç Politikası Kurulu kararı ile yurtdışından nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulan alanlar ve ana meslek grupları her yıl duyurulacaktır.

Politika 1.2: Türkiye'deki, başta araştırma olmak üzere, sanat, iş, eğitim ve kültür ortamının yurtdışında tanıtılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
5	Türkiye'deki iş, yatırım, çalışma, eğitim ve kültür ortamının yurtdışında tanıtımına yönelik faaliyetler artırılabacaktır.	Dişişleri Bakanlığı	MEB, Kültür ve Turizm Bakanlığı, ÇSGB, Ekonomi Bakanlığı, Kamu Diplomasisi Başkanlığı, Türkiye Yatırım Ajansı, Başbakanlık Tanıtma Fonu Sekreterliği, İŞKUR, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Ülkemizdeki iş, yatırım, çalışma, eğitim ve kültür ortamının tanıtılması amacıyla yurtdışı fuarlar düzenlenecek, belirlenen kişiler inceleme gezileri ile Türkiye'ye getirilecek, Bakanlıkların yurt dışı teşkilatında görev yapan personel bilgilendirilecektir. Ayrıca, Tanıtma Fonu aracılığıyla söz konusu faaliyetler öncelikli olarak desteklenecektir.
6	Yurtdışı birimlerinde bilim ve teknoloji müşavirleri görevlendirilecek, Türkiye'deki araştırma ortamının tanıtımına yönelik faaliyetler düzenlenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Dişişleri Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	İlk olarak 5 ülkede Bilim ve Teknoloji Müşaviri ve 1 ülkede Bilim ve Teknoloji Ataşesi görevlendirilmesi yapılacaktır. Müteakip yıllarda ihtiyaç duyulması halinde söz konusu personelin sayısı artırılabacaktır.
7	Üniversitelerin uluslararası öğrencilere sundukları lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının tanıtımına yönelik faaliyetler düzenlenecektir.	YÖK	Dişişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Hedef ülke/bölge (Balkanlar, Kafkaslar, Irak, Afganistan, Kuzey Afrika'da Mısır, Libya, Ortadoğu ülkeleri gibi) ve üniversiteler belirlenip, incelenerek ülkelere özgü tanıtım faaliyetleri geliştirilecektir. Uluslararası öğrenci algısına yönelik nicel ve nitel analizler gerçekleştirilecektir. Yurtdışındaki liseler ve üniversiteler için tanıtım faaliyetleri düzenlenecektir.

Politika 1.3: AB Çerçeve Programlarına katılımın artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
8	Ulusal düzeyde bilgilendirme, eğitim ve özendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.	TÜBİTAK	Kalkınma Bakanlığı, AB Bakanlığı, KOSGEB, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Çerçeve Programları (ÇP) tanıtım ve proje hazırlama eğitimleri artırılabilecek ve yaygınlaştırılacaktır. Sanayi ve akademi temsilcileri için proje bazlı ödül ve destek mekanizmaları oluşturulacak ve faaliyete geçirilecektir.
9	Horizon 2020 Programının ülke geneline yaygınlaştırılması sağlanacaktır.	TÜBİTAK	Kalkınma Bakanlığı, AB Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Horizon 2020 Programının ülke geneline yaygınlaştırılması amacıyla her ilde söz konusu programla ilgili bilgi paylaşımında sorumluluk üstlenmek üzere gönüllü kuruluşlardan oluşan bir yapı oluşturulacak ve gerekli eğitimler verilecektir.

Politika 1.4: Türkiye'nin ekonomik, tarihi, kültürel bağlarının güçlü olduğu ülkelerle AB Çerçeve Programlarına benzer programların geliştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
10	Ortak araştırma programı yapılabilecek ülkeler ve işbirliği araçları belirlenecektir.	TÜBİTAK	Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, TIKA, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türk Dil Kurumu, İşbirliği Konseyi, YÖK	Ocak 2015 - Aralık 2016	Çalıştay ve anket uygulamalarıyla, Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016'da belirlenen öncelikli alanlar dikkate alınarak, bölge bazında ortak araştırma programı geliştirilebilecek ülkeler tespit edilecektir. AB Çerçeve Programları öncelikli olmak üzere, uluslararası düzeyde ortak araştırma programları için kullanılacak uygulamalar ayrıntılı bir şekilde incelenecek ve ülkemiz için bir model önerisi geliştirilecektir.
11	Ülkelerle Ortak Araştırma Programı oluşturulacaktır.	TÜBİTAK	Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, YÖK, TIKA, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türk Dil Kurumu, İşbirliği Konseyi	Aralık 2016 - Aralık 2018	Karşılıklı heyet ziyaretleri ve gerekli hallerde çalıştay gibi toplantılar kanalıyla, fonlama yetkisi olan muadil kuruluşlar ile AB Çerçeve Programlarına benzer bir program taslağı üzerinde görüşmeler gerçekleştirilecektir. Mutabakat sağlanan ülkelerle ortak araştırma programının teknik altyapısı oluşturulacaktır.

Politika 1.5: Öncelikli teknoloji alanlarında araştırma merkezleri ve yükseköğretim kurumlarının yurtdışındaki muadilleriyle işbirliği yapmaları					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	Araştırma altyapılarının yurt dışındaki muadilleriyle ortak çalışmalarına imkân sağlayacak destek programı tasarlanacak ve uygulanacaktır.	TÜBİTAK	Kalkınma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, BŞTB, YOK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Dünyada öne çıkan ülkeler ve araştırma kuruluşlarının kullandığı işbirliği modelleri araştırılacak ve rapor haline getirilecektir. Araştırma alt yapılarının ortak kullanım ve araştırmacı hareketliliği gibi hususlarda işbirliği kurmalarına imkân sağlayacak destek programı tasarlanacaktır. Destek programlarının tasarlanma aşaması iki yıl sürecek ve son iki yılda Tasarlanan program uygulamaya konulacaktır.
Politika 1.6: Türkiye'deki araştırma merkezlerinin yurtdışındaki araştırmacılara tanıtılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
13	Türkiye'deki araştırma altyapılarına ilişkin bilgiler tanıtım dokümanı haline dönüştürülecektir.	Kalkınma Bakanlığı	BŞTB, YOK, TÜBİTAK	Ocak 2015 - Aralık 2015	1. İlgili kuruluşların da desteği ile yurtdışındaki araştırma altyapılarının bir listesi hazırlanacaktır. 2. Liste hazırlandıktan sonra her araştırma merkezine yönelik tanıtım bilgileri (kurumun yapısı, yeri, çalıştığı konular, büyüklüğü vb.) hazırlanacaktır. 3. Hazırlanan bilgiler kitapçık şeklinde doküman haline getirilecektir.
14	Araştırma altyapıları bilgi portali oluşturulacak ve erişime açılacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	BŞTB, YOK, TÜBİTAK	Aralık 2015 - Aralık 2016	Kitapçıkta yer alan bilgiler bir internet sitesi üzerinden erişime sunulacaktır. Araştırma altyapılarının yurt dışında kendilerini tanıtabilmeleri için destek programları tasarlanacaktır.

Politika 1.7: Yurtdışındaki lisansüstü eğitimi vatandaşlarımızın ülkemizle ilişkilerinin canlı tutulması amacıyla bir iletişim ağı oluşturulması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
15	Yurtdışındaki lisansüstü eğitimi Türk araştırmacıları veri tabanı ve kataloğu oluşturulacaktır.	TÜBİTAK	Dışişleri Bakanlığı, BSTB, MEB, ÇŞGB, YÖK, TOBB, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yurtdışındaki lisansüstü eğitimi Türk vatandaşları tarafından kullanılacak bir veri tabanında toplanacak ve katalog hazırlanacaktır.
16	Yurtdışındaki lisansüstü eğitimi Türk araştırmacıları yönelik 'Periyodik İletişim Sistemi' oluşturulacak ve duyurular yapılacaktır.	TÜBİTAK	Dışişleri Bakanlığı, BSTB, MEB, ÇŞGB, YÖK, TOBB, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu	Aralık 2015 - Aralık 2016	Veri tabanının güncel tutulması ve yurtdışındaki lisansüstü eğitimi vatandaşlarımızın kaydolması için bir iletişim sistemi hazırlanacaktır. Bu sistem kanalıyla duyurular, haberler, vb. paylaşımlar yapılarak, veri tabanı cazip kılınacaktır.
17	Yurtdışındaki lisansüstü eğitimi Türk araştırmacıları bir araya getirilmesine yönelik etkinlikler düzenlenecektir.	TÜBİTAK	Dışişleri Bakanlığı, BSTB, MEB, ÇŞGB, YÖK, TOBB, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2018	Belirlenecek tematik alanlarda yurtdışında alanlarında ön plana çıkmış araştırmacıların bir araya getirilmesine yönelik etkinlikler düzenlenecektir. Bu etkinliklerde araştırmacıların yaşadıkları ülkelerdeki deneyimleri aktarmaları, yurtdışındaki araştırmacılarla bağlantıda kalmaları, Türkiye'nin o konu ile ilgili durum tespitinin yapılması ve yol haritaları hazırlanması sağlanacaktır.

Bileşen 2: İş ve Yaşam Ortamının İyileştirilmesi

Politika 2.1: Araştırma, eğitim ve iş ortamının yurtdışından gelecek nitelikli işgücü için cazibesinin artırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
18	Nitelikli işgücü istihdam eden sektörlerde yurtdışından ülkemize yatırım yapacak olanlara yönelik tanıtımlar yaygınlaştırılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	BSTB, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Kalkınma Ajansları, Türkiye Yatırım, Destek ve Tanıtım Ajansı, KOSGEB, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yabancı yatırımcıların ülkemizde yurtdışından nitelikli işgücü istihdamı açısından yaşadığı sorunlar tespit edilecektir. Nitelikli işgücü istihdam eden sektörlerde yabancı yatırımcılara yönelik tanıtım ve rehberlik faaliyetleri genişletilecektir.
19	Ar-Ge altyapısı alanında yeni firma oluşumları ve girişimcilik faaliyetleri genişletilecektir.	TÜBİTAK	BSTB, İŞKUR, TOBB, KOSGEB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tekno-girişim Sermayesi Desteği kapsamında desteklenen girişimci firmalar ile TÜBİTAK Girişimcilik Aşamalı Destek Programı (1512) kapsamında verilen desteklerle kurulan teknoloji odaklı şirketlerin sayısı artırılabilecektir.
20	Üniversitelerde yabancı öğrenci sayısının artırılmasına yönelik yatırımlar teşvik edilecek ve yabancı öğrenci sayısının artırılması sağlanacaktır.	YÖK	Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	1. Türkiye'ye gelen öğrenci sayılarındaki değişimlerin nedenleri üniversite, bölüm ve şehir bazında incelenecektir. 2. Uluslararası öğrenci algısına yönelik nicel ve nitel analizler gerçekleştirilecek ve Türk yükseköğretim sisteminin tanıtım portalinin içeriği, tasarımı ve yönetimine ilişkin değerlendirme ve görüşler toplanacaktır. 3. Üniversitelerin uluslararası öğrencilerden beklentileri ve uluslararasılaşmanın üniversitelerin öncelikleri arasında yer alması desteklenecektir. 4. Üniversitelerin stratejik planları doğrultusunda yabancı öğrenci kapasitelerini geliştirmelerinde destekleyici mekanizmalar kurulacaktır.

Politika 2.2: Araştırma merkezleri çevresinde konaklama imkânlarının geliştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
21	Üniversite ve kamu enstitülerine ait yerleşkelerin içinde veya dışında belirlenecek beirli alanlarda barınma imkânları artırılacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	YÖK, Yüksek Öğrenim Kredi Ve Yurtlar Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2016	1. Lisans, Lisansüstü öğrencileri, doktora sonrası ilk 5 yıl içinde olan genç bilim insanları, yurt içi ve yurt dışı değişim programları kapsamındaki araştırmacılar ve uluslararası araştırmacılar hedef kitlesi olarak tanımlanacaktır. 2. Araştırma ve üretim altyapısı gelişmiş illerde, üniversite ve kamu enstitülerine ait yerleşkeler için ihtiyaç tespiti yapılacaktır. 3. Uygun olduğu tespit edilen merkezler için barınma imkânları genişletilecektir.
Politika 2.3: Nitelikli yabancı uyruklu çalışanların ve ailelerinin ikamet iznine ve çalışmalarına ilişkin süreçlerin kolaylaştırılması ve iyileştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
22	Nitelikli insan gücüne yönelik yurt dışındaki ülkelerin çalışma izinlerine ilişkin uygulamalar incelenecektir.	ÇSGB	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, BŞTB, TUBİTAK, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, YÖK, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yoğun olarak beyin göçü çeken ülkelerin mevzuatları ve iyi uygulama örnekleri incelenecektir.
23	Halihazırda yabancılar için mevcut durum analizi yapılacak ve karşılaştıkları sorunlar belirlenecektir.	ÇSGB	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, BŞTB Ekonomi Bakanlığı, TUBİTAK, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, YÖK, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Çalışma izni verilen nitelikli insan gücünün karşılaştığı sorunların ortaya konulacağı bir çalışma yapılacak ve sonucu raporlanacaktır.
24	Yabancı öğrenci, öğretim üyesi ve araştırmacıların karşılaştıkları sorunlar belirlenecektir.	YÖK	ÇSGB, Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, BŞTB, TUBİTAK, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Türkiye'de çalışan yabancı uyruklu araştırmacılar ve öğrenciler için odak grup çalışmaları düzenlenecek, ilgili mevzuat incelenecek ve karşılaşılan sorunların tespiti yapılacaktır.

25	Türkiye'de çalışan nitelikli yabancıların eş ve çocuklarının çalışma izni almaları konusunda kolaylaştırıcı düzenleme yapılacaktır.	ÇSGB	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Haziran 2015	4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 5. Maddesinin 4. Fikrasına göre, yabancıların eş ve çocukları yabancıyla birlikte en az 5 yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmeleri şartıyla çalışma izni alabilmekteyizdir.
26	Kamuda ve yükseköğretim kurumlarında belirli bir süre için çalıştırılacak nitelikli yabancı personel için ya da öğretim üyesi/araştırmacıların çalışmalarına ilişkin süreç iyileştirilecektir.	ÇSGB	AB Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, YOK, Muafiyetler kapsamında yabancı araştırmacı istihdam eden Kamu Kurum ve Kuruluşları, Ulusal Ajans	Ocak 2015 - Aralık 2016	4817 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55. maddesi üzerinde mevzuat çalışması yapılarak kamu kesiminde çalıştırılacak araştırmacıların çalışmalarına ilişkin süreçler iyileştirilecektir. Uygulama Yönetmeliğinin mevcut 55. maddesinde çalışma izni muafiyetleri düzenlenmektedir. Maddenin "e" ve "f" fıkraları kamu kesiminin yabancı araştırmacı çalıştırmaya yönelik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeniden düzenlenecektir.
27	Özel sektöre ait Ar-Ge merkezlerinin, yabancı personel çalışma izinlerinde, yerli personel istihdamı ve mali kriterlerden muaf olmasına yönelik mevzuat çalışması yapılacaktır.	ÇSGB	BSTB, AB Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Özel sektöre ait Ar-Ge merkezlerinde çalışacak yabancıların çalışma izni prosedürleri iyileştirilecektir. Bu amaçla, kapsama girecek olan Ar-Ge merkezlerinin niteliklerinin ve merkezlerde çalışacak kişilerin alacakları ücret düzeyi belirlenecektir.
28	Yabancı uyrukluların çalışma süreçlerine ilişkin mevzuatta gerekli ilave iyileştirmeler yapılacaktır.	ÇSGB	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, BSTB, TUBİTAK, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, YOK, TOBB,	Aralık 2016 - Aralık 2018	Mevcut durum analizi ve yapılacak diğer çalışma sonuçları ile yukarıdaki iyileştirmelerin sonuçlarına göre mevzuatta ilave iyileştirmeler yapılacaktır.
29	Nitelikli insan gücü için Turkuaz Kart sistemi geliştirilecektir.	ÇSGB	Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, YOK, Meslek Kuruluşları	Aralık 2015 - Aralık 2016	Eğitim, tecrübe, ücret, dilbilgisi gibi unsurlar dikkate alınarak bir puanlama sistemi çerçevesinde nitelikli insan gücü için özel bir çalışma izni süreci tasarlanacaktır. Bu çerçevede belirli kriterleri sağlayan kişiler için deneme süresi sonrasında, geniş süreli ikamet iznini öngören Turkuaz Kart verilecektir. Türkiye'de iş kurma potansiyeli olan kişilerin ülkemize getirebilecekleri belirli bir finans miktarı dikkate alınarak aynı imkânlardan yararlanmaları sağlanacaktır.

Politika 2.4: Nitelikli yabancı uyruklu çalışanların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçişinin kolaylaştırılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
30	Nitelikli yabancıların vatandaşlığa geçirilmesi hususunda yurt dışı ülke örnekleri incelenecek ve Türkiye'nin koşullarına uygun öneriler getiren bir rapor hazırlanacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Aralık 2015	Mevcut durum analizi, literatür araştırması ve ülke örnekleri incelenerek Türkiye koşulları dikkate alınarak nitelikli yabancıların vatandaşlığa geçirilmesi yöntemlerine ilişkin önerileri içeren bir rapor çalışması yapılacaktır.
31	Nitelikli yabancı uyruklu kişilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçiş işlemleri kolaylaştırılacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, ÇSGB, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	Aralık 2015 - Aralık 2016	Ülkemiz göç ve güvenlik politikaları ile uyumlu, nitelikli işgücü için vatandaşlığına geçiş işlemlerini kolaylaştıracak mevzuat düzenlemeleri yapılacak ve etkin bir şekilde uygulanacaktır.
Bileşen 3: Destekleme Mekanizmaları Geliştirilmesi					
Politika 3.1: Araştırma projelerinde sözleşmeli yabancı uzman çalıştırılmasının kolaylaştırılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
32	TÜBİTAK tarafından desteklenen araştırma projelerinde ve TÜBİTAK Enstitülerinde nitelikli yabancı uyruklu uzmanların çalışmaları teşvik edilecektir.	TÜBİTAK	ÇSGB, BSTB, Kalkınma Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, YÖK	Ocak 2016 - Aralık 2018	1. Bileşen 2, Eylem 3.7'de belirtilen yasal düzenlemelerin yapılması sonucunda TÜBİTAK tarafından desteklenen araştırma projelerinde çalışan sözleşmeli yabancı uzman sayısının artırılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılacaktır. 2. Çalışacak sözleşmeli yabancı uzmanın seçimi ile ilgili kriterler belirlenecektir. 3. ÇSGB ve Maliye Bakanlığı'nın ilgili mevzuatları ile uyumlu bir şekilde nitelikli yabancı uzmanların çalışmasını destekleyecek mali ve sosyal haklar ile muafiyetler sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
33	Araştırma alt yapılarında çalışan nitelikli yabancı uzmanların çalışmasını kolaylaştıran düzenlemeler yapılacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	ÇSGB, BSTB, Kalkınma Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	Haziran 2015 - Aralık 2016	6550 sayılı Araştırma Alt Yapılarının Desteklenmesine Dair Kanun'a uygun bir şekilde çalışacak sözleşmeli yabancı uzmanın seçimi ile ilgili kriterler belirlenecektir. İş barışının korunması gözetilerek nitelikli yabancı uzmanların çalışmasını destekleyecek ücret düzenlemeleri yapılacaktır.

Politika 3.2: Bilim ve araştırma insanlarının ülkemize araştırma, ders verme ve konferans amaçlı ziyaret mekanizmalarının çeşitlendirilerek artırılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
34	TÜBİTAK tarafından yürütülen Konuk Bilim İnsanı Destekleme Programı vb. hareketlilik programları değerlendirilecek ve kapasiteleri artırılabilecektir.	TÜBİTAK	YÖK, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Ulusal Ajans	Ocak 2015 - Aralık 2018	1. Mevcut programlar, odak grup çalışmaları, anket vb. yöntemler ile analiz edilecektir. 2. Programlarda destek kapsamı ve bütçe konularında iyileştirmeler yapılacaktır. 3. Kurumlar arası koordinasyonun geliştirilmesine yönelik mekanizmalar tasarlanacaktır. 4. Yurt dışında, değişik disiplinlerde ve iş alanlarında tanınmış olan yabancı bilim insanlarını kısa süreliğine Türkiye'ye davet etmek üzere, bu kişilerin tespit edilmesine, davet edilmesi ve gelmeleri durumunda kendilerine ödenecek uzmanlık ücretleri ve seyahat masrafları karşılanacaktır.
35	Türkiye'den mezun uluslararası öğrencilerden ülkelerinde ön plana çıkan araştırmacıların ülkemize konferans, panel vb. amaçlarla gelmeleri desteklenecektir.	Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı	Dışişleri Bakanlığı, TÜBİTAK, YÖK, STKlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Türkiye'den mezun uluslararası öğrencilerden kendi ülkelerinde başarılı olanlara yönelik ülkemizde gerçekleştirilecek kısa süreli bilimsel hareketlilik faaliyetleri desteklenecektir.
36	İş dünyasında başarılı olan yabancılardan konferans, panel vb. faaliyetlerle ülkemize gelmeleri desteklenecektir.	TOBB	Dışişleri Bakanlığı, YÖK, Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, Tanıtım Fonu Genel Sekreterliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	İş dünyasında başarılı olan kişilerin kısa süreliğine Türkiye'ye davet etmek üzere, bu kişilerin tespit edilmesine, davet edilmesi ve gelmeleri durumunda kendilerine ödenecek uzmanlık ücretleri ve seyahat masrafları karşılanacaktır.
Politika 3.3: Yurtdışında başarı sağlamış vatandaşlarımızın araştırma, eğitim, konferans gibi amaçlarla ülkemizi ziyaretlerinin desteklenmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
37	TÜBİTAK tarafından yürütülen 2221-Konuk veya Akademik İzinli Bilim İnsanı Destekleme Programı, 2232-Yurda Dönüş Araştırma Programı, 2236-Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı vb. programlar değerlendirilecek ve kapasiteleri artırılabilecektir.	TÜBİTAK	Kalkınma Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bu politikaya hizmet eden ve yürütülmekte olan programlar, odak grup çalışmaları, anket vb. yöntemler ile analiz edilecektir. Bu analizler sonucu, programlarda destek kapsamı ve bütçe konularında iyileştirmeler yapılacaktır.

38	TÜBİTAK tarafından yürütülen eğitim ve konferans amacıyla ülkemize gelen akademisyenler için uygulanan destek programların yurt içinde ve yurt dışında etkin tanıtımı yapılacaktır.	TÜBİTAK	BSTB, Dışişleri Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Yunus Emre Enstitüleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Programların tanıtımına yönelik strateji oluşturulacaktır. Ulusal ve uluslararası fuar ve konferanslarda tanıtım gerçekleştirilecektir. Afişler tasarlanarak Eğitim Ataşelikleri aracılığı ile etkin dağıtımı sağlanacaktır.
Politika 3.4: Yurtdışındaki üniversite öğrencileri ile bilim, sanat ve kültür alanlarında öne çıkan yüksek nitelikli insangücü için değişim, hareketlilik veya staj programlarının geliştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
39	Ulusal Ajans bünyesindeki ERASMUS + programları, Mevlana, Marie Curie, Türkiye Bursları ve benzeri programların analizi gerçekleştirilerek programların etkinliği değerlendirilecektir.	YÖK	Dışişleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, MEB, Kalkınma Bakanlığı, Ulusal Ajans, TÜBİTAK, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Bu programların kapsamadığı alanlar belirlenecek ve yeni ihtiyaç alanları ortaya konulacaktır.
40	Bu programların yurt içinde ve yurt dışında etkin tanıtımı yapılacaktır.	YÖK	Dışişleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, MEB, Kalkınma Bakanlığı, Ulusal Ajans, TÜBİTAK, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Programların tanıtımına yönelik strateji oluşturulacaktır. Ulusal ve uluslararası fuar ve konferanslarda tanıtım gerçekleştirilecektir. Afişler ve tanıtım videoları tasarlanarak Eğitim Ataşelikleri aracılığı ile etkin dağıtımı sağlanacaktır.
41	Bu programların kapasitesi (bütçe/destek oranı vb. yönlerden) artırılacaktır.	YÖK	Gençlik ve Spor Bakanlığı, MEB, Kalkınma Bakanlığı, Ulusal Ajans, TÜBİTAK, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Programların destek oranları ve bütçelerinin revize edilmesine yönelik mevzuat çalışması yapılarak yürürlüğe konulacaktır.

42	Türkiye'den mezun uluslararası öğrencilere yönelik staj programları uygulanacaktır.	Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı	Dışişleri Bakanlığı, YÖK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Türkiye'den mezun uluslararası öğrencilerin, ülkemiz ile mensup oldukları ülkeleri arasındaki siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişki kapasitesine katkı yapmaları sağlanacaktır. Bu kişilerin ulusal ve uluslararası düşünce kuruluşları, Akademik Araştırma Merkezleri vb. yerlerle iletişimi sağlanacaktır. Seçilen kişilere yönelik staj programları uygulanacaktır.
Politika 3.5: Yurtdışında lisansüstü eğitim yapmış olan vatandaşlarımızın Türkiye'ye dönmelerini sağlamaya yönelik Ar-Ge desteklerinin yaygınlaştırılması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
43	TÜBİTAK tarafından yürütülen 2221-Konuk veya Akademik İzinli Bilim İnsanı Destekleme Programı, 2232-Yurda Dönüş Araştırma Programı, 2236-Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı vb. programlar değerlendirilecek ve kapasitesi artırılacaktır.	TÜBİTAK	BSTB, Kalkınma Bakanlığı, YÖK, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bu politikaya hizmet eden ve yürütülmekte olan programlar, odak grup çalışmaları, anket vb. yöntemler ile analiz edilecektir. Bu analizler sonucu, programlarda destek kapsamı ve bütçe konularında iyileştirmeler yapılacaktır.
44	Yurtdışında bulunan nitelikli vatandaşlarını ülkelere geri çekmede başarılı olan ülkelerin deneyimleri incelenecektir.	TÜBİTAK	BSTB, Kalkınma Bakanlığı, YÖK, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yoğun olarak tersine beyin göçü çeken ülkelerin mevzuatları ve iyi uygulama örnekleri incelenecektir.
45	TÜBİTAK tarafından yurtdışındaki vatandaşlarımıza yönelik uygulanan programların yurt içinde ve yurt dışında etkin tanıtımı yapılacaktır.	TÜBİTAK	BSTB, MEB, Kalkınma Bakanlığı, YÖK, TOBB	Ocak 2015 - Aralık 2018	1. Programların tanıtımına yönelik strateji oluşturulacaktır. 2. Yurtdışında lisansüstü eğitim yapmış olan vatandaşlarımızın Türkiye'ye dönmelerini hedefleyen destek programları düzenlenen çalıştay ve seminerler aracılığıyla tanıtılacaktır. 3. Yurtdışındaki Türk bilim insanlarının/araştırmacıların yoğun olduğu bölgelerde konferans/toplantı/etkinlikler düzenlenecek ve yaygınlaştırılacaktır.

21. SAĞLIKLI YAŞAM VE HAREKETLİLİK PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Sağlık, herhangi bir hastalık ve güçsüzlük halinin olmaması ve bedenen, ruhen ve sosyal bakımdan tam bir iyi olma durumudur. Sağlıklı yaşam için tedavi edici, sakatlığı ve salgın hastalıkları önleyici sağlık hizmetlerinin yanında bulaşıcı olmayan hastalıklarla ve bu hastalıkların temel risk faktörleriyle mücadele hayati önemi haizdir.

Bulaşıcı olmayan hastalıklar (BOH) günümüzde dünyadaki en yaygın hastalık grubu içerisinde ilk sıralarda yer almakta olup, küresel düzeyde oluşturduğu yük her geçen gün büyümekte ve kalkınmanın önündeki en büyük engellerden birini oluşturmaktadır. 2008 yılında gerçekleşen ölümlerin yüzde 63'ü BOH kaynaklı olup 36 milyon ölüme tekabül etmektedir. BOH kaynaklı ölümlerin önümüzdeki 10 yılda yüzde 17 artacağı tahmin edilmektedir. BOH'nin altında yaygın, önlenabilir risk faktörleri yatmaktadır. Bu faktörler tütün kullanımı, hareketsizlik, sağlıksız beslenme ve alkolün zararlı kullanımınıdır.

Bu kapsamda, sağlıklı ve kaliteli yaşamın bireylerin refah ve mutluluğunu artırmada temel bir unsur olduğu göz önünde bulundurularak "Sağlıklı Yaşam ve Hareketlilik Programı" oluşturulmuştur. Program ile sağlıklı beslenme, hareketli yaşam, gıda güvenilirliğinin ve ruh sağlığının geliştirilmesi, tütün kullanımı, alkol ve madde bağımlılığıyla mücadele hususlarının değerlendirilmesi, irdelenmesi ve bu konularda çözüm ve stratejilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

2. Program Hedefleri

- 5 yaş altı çocuklarda bodurluk oranının %7,8'e düşürülmesi
- 19 yaş ve üzeri obez nüfus oranının %25'e düşürülmesi
- Fiziksel olarak yeterince aktif olmayan 12 yaş ve üzeri bireylerin oranının %64,8'e düşürülmesi
- Erişkinler (15 yaş ve üstü) arasında her gün tütün kullanma oranının erkeklerde %28,7'ye kadınlarda ise %9,9'a düşürülmesi
- Bulaşıcı olmayan hastalıklardan kaynaklı ölüm oranının azaltılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge	Mevcut Durum	2014	2015	2016	2017	2018
Hastalıktan arı işletmelerde ve onaylı süt çiftliklerinde kontrol edilen hayvan sayısı (adet)	113.000	113.000	140.000	155.000	170.000	180.000
Hasat öncesi bitkisel üretim alanlarında kontrol edilecek bitkisel ürün numune sayısı (adet)	3.000	3.000	12.000	14.000	16.000	18.000
19 yaş ve üzeri obez nüfus oranı (yüzde) (morbid obez dahildir)	30,3 ¹ (2010 verisidir)	27,1	26,4	25,7	25	25
6-11 Yaş arası kilolu ve obez nüfus oranı (yüzde) (morbid obez dahildir)	22,9 ¹ (2010 verisidir)	22	21,8	21,6	21,3	21,1
20 yaş üstü nüfus diyabet prevalansı (yüzde)	13,7 ⁸ (2010 verisidir)	13,2	13	12,9	12,8	12,6
5 yaş altı çocuklarda bodurluk oranı(Yüzde) (Yaşa göre boy ortalaması 2 Standart Sapmanın altında olanlar)	10,3 ³ (2008 verisidir)	8,7	8,5	8,2	8,0	7,8
Erişkinler arasında her gün tütün kullanma oranı (yüzde) (15 yaş üstü)	Erkekler 37,3 ⁴ Kadınlar 10,7 ⁴ (2012 verisidir)	Erkekler 34,2 Kadınlar 10,4	Erkekler 32,7 Kadınlar 10,3	Erkekler 31,3 Kadınlar 10,1	Erkekler 30 Kadınlar 10	Erkekler 28,7 Kadınlar 9,9
15-64 yaş grubunda bir uyuşturucu maddeyi en az bir kez deneyenler(yaşam boyu madde kullanımı prevalansı)	% 2,7 ⁶	% 2,7	% 2,7	% 2,7	% 2,6	% 2,5
Hipertansiyon prevalansı(yüzde)	24 ²	22,4	22,0	21,5	21,0	20,5
Koah prevalansı(yüzde)	5,3 ²	4,6	4,4	4,2	4	3,8
Toplum ruh sağlığı merkezleri sayısı	73 ⁷ (2013 verisidir)	90	150	180	200	236
Kaba intihar hızının azaltılması (100.000 kişide)	4,29 ⁷ (2013 verisidir)	4,2	4,1	4,0	3,9	3,8
0-6 yaş psiko-sosyal izlem yapılması(Yüzde)	40	40 ⁷	50	60	70	75
Fiziksel olarak yeterince aktif olmayan 12 yaş ve üzeri bireylerin oranı (yüzde) (Günde 30 dk. veya daha fazla)	71 ¹ (2010 verisidir)	70	69,5	69	68,5	68,1
Halkın kullanımına açık kamu spor tesisi sayısı	778	778	816	857	900	946

¹ Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2010

² Türkiye Kronik Hastalıklar ve Risk Faktörlerinin Sıklığı Çalışması 2011

³ Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2008

⁴ Türkiye Küresel Yetişkin Tütün Kullanım Araştırması 2012

⁵ Dünya Sağlık Örgütü

⁶ Türkiye Genel Nüfusta Tütün, Alkol ve Madde Kullanımına Yönelik Tutum ve Davranış Araştırması (TUBİM GPS Araştırması)

⁷ Türkiye Halk Sağlığı Kurumu

⁸ Türkiye Diyabet Epidemiyoloji Çalışması – 1 ve 2. Çalışmalarından projekte edilmiştir.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Sağlık Bakanlığı

1. Bileşen: Gıda Güvenilirliğinin Artırılması / Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
2. Bileşen: Sağlıklı ve Dengeli Beslenme Düzeyinin Artırılması / Sağlık Bakanlığı
3. Bileşen: Tütün Kullanımı ile Alkol ve Madde Bağımlılığının Azaltılması / Sağlık Bakanlığı
4. Bileşen: Kansere, Kalp ve Damar Hastalıkları Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Görülme Sıklığının ve Risk Faktörlerinin Azaltılması / Sağlık Bakanlığı
5. Bileşen: Ruh Sağlığı Hizmetlerinin Geliştirilmesi / Sağlık Bakanlığı
6. Bileşen: Spor Yapma Alışkanlığının ve Hareketliliğin Teşviki / Gençlik ve Spor Bakanlığı

5. Eylem Planı

1. Bileşen: Gıda Güvenilirliğinin Artırılması					
Politika 1.1: Sağlık ve Hijyen Koşulları Dikkate Alınarak Güvenilir Gıda Üretim ve Tüketimi İçin Toplumun Bilimsel Verilere Dayalı Olarak Bilgilendirilmesi ve Bilinçlendirilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Tüketicilerin gıda güvenliliği konusunda bilinçlendirilmesi ve farkındalık oluşturulması sağlanacaktır.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı RTÜK, STK'lar, Reklam Kurulu,	Ocak 2015 - Aralık 2018	Eğitim ve yayım faaliyetlerinde kullanılmak ve kamuoyunda farkındalık yaratmak üzere çeşitli konularda video, kamu spotu, broşür, afiş, kitap, kitapçık, bülten ve görüntülü yayınlar hazırlanacak, gıda güvenliliğine dair mevcut kurumsal internet sayfası güncellenecektir.
2	Birincil üretim dâhil, gıda arz zincirinde yer alan üreticilerin gıda güvenliliğine dair bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve farkındalık oluşturulması sağlanacaktır.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Üniversiteler, STK'lar,	Ocak 2015 - Aralık 2018	Gıda ve yem işletmeleri ile ilgili diğer sektör paydaşlarına yönelik üretim aşamalarındaki önemli hususlar, AB uyum sürecindeki gelişmeler konularında eğitim ve yayım faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda her yıl farkındalığı artırmaya yönelik dokümanlar hazırlanacaktır.
Politika 1.2: Gıda ve Yem Kontrol Hizmetlerinin Etkinliğinin Artırılması, Mevzuatın Uluslararası Gelişmeler Dikkate Alınarak Sürekli Güncellenmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
3	Tarım sal işletmelerle gıda ve yem işletmelerinde yapılan kontroller risk esasına dayalı olarak sayı ve nitelik bakımından artırılacaktır.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Gıda ve yem işletmelerinde yapılan riske dayalı kontrollerin niteliği artırılacaktır. Hayvancılık işletmelerinde kullanılan yemlerde antibiyotik denetim programı hazırlanacak ve uygulanacaktır. - Bitkisel üretimde ilaç kullanımının azaltılması ve doğru ilaç kullanımına yönelik hasat öncesi kalıntı eylem planı hazırlanacaktır. Hastalıktan ari ve onaylı hayvancılık işletmelerindeki resmi kontrol etkinliği artırılacaktır.

4	Resmi kontrol görevlerinin, laboratuvar denetimlerinde ve veteriner kontrol enstitülerinde görevli personelin hizmet içi eğitimi güçlendirilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Tarımsal işletmelerde, gıda ve yem kontrolünde görev yapan kontrol görevilerinin AB standartlarına uygun sürekli eğitimi yapılacaktır. - Gıda Laboratuvarlarında temel denetçi, akreditasyon, kalite, kontrol, metroloji ve uygunluk değerlendirme eğitimleri ve Veteriner Kontrol Enstitülerinde görevli personelin uluslararası standartlarda hizmet içi eğitimleri (analiz metodları, validasyon vb.) gerçekleştirilecektir. - 2014 yılında 50 kişi için programlanan laboratuvar denetimlerinde ve veteriner kontrol enstitülerinde görevli eğitim almış personel sayısı artırılacaktır.
5	Veteriner ilaç ve bitki koruma ürünlerini reçetelendiren, satan ve uygulayan meslek mensuplarının eğitimi sağlanacaktır.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Üniversiteler, STK'lar,	Ocak 2015 - Aralık 2016	Birincil bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretiminde, bitki koruma ürünlerinin ve veteriner ilaçlarının güvenli kullanımı, tavsiye dışı kullanımının önüne geçilmesi, çevre, insan ve hayvan sağlığı ile gıda güvenliliği açısından olası risklerin ortadan kaldırılması amacıyla yetkilendirilmiş meslek mensuplarının eğitimi gerçekleştirilecektir.
6	Veterinerlik, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Mevzuatının güncellenmesi sağlanacaktır.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Veterinerlik, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Mevzuatının uluslararası gelişmeler dikkate alınarak her yıl uyumlaştırma gerektiren mevzuat üzerindeki çalışmalar sürdürülecektir.
Politika 1.3: Gıda Denetim ve Kontrol Altyapısının Geliştirilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
7	Tarımsal işletmelerle gıda ve yem işletmelerinde yapılan kontrollerin etkinliğinin artırılması amacıyla teknik atyapı iyileştirilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Tarımsal işletmelerle, gıda ve yem işletmelerinde yapılan kontrollerde büyük iller başta olmak üzere ulaşımın sağlanması, alınan numunelerin taşınması ve muhafazası amacıyla +4 °C ve -18 °C' lik bölme donanımı olan numune aracı, numune alma alet ve ekipmanları, kontrollerde kullanılmak üzere internet erişimli mobil cihazlar temin edilecek ve numunelerin ülke genelinde laboratuvarlara standart bir biçimde nakliyesi sağlanacaktır.

8	Çiğ sütte kalite düzeyinin izlenebilmesi için gerekli analizlerin hızlı test yöntemleriyle yapılması konusunda gerekli altyapı oluşturulacaktır.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	- AB uyum çalışmaları kapsamında çiğ sütün kullanımına ilişkin bir strateji hazırlanacaktır. İyi sütte iyi fiyat politikası kapsamında çiğ sütün kalite kriterleri hızlı bir şekilde ölçülebilir hale getirilecektir. - 2015 yılı içerisinde cihazların tedariği, validasyon ve verifikasyon çalışmalarının tamamlanarak analizlere başlanacak ve 2016 yılı içerisinde bu analizlerin akreditasyonları tamamlanacaktır.
9	Gıda Kontrol Laboratuvarlarının bilgi ve iletişim altyapısı güçlendirilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve diğer laboratuvarların; analiz, metot, cihaz, kimyasal, malzeme ve personel gibi durumlarının izlenmesi amacıyla internet ortamında bir ağ/portal oluşturulacak, ulusal ve uluslararası analiz metot standartlarına erişimin sağlanacaktır.
10	Fiziksel, kimyasal ve biyolojik açıdan riskli ürünlere yönelik risk değerlendirmeye ilişkin bilimsel altyapı geliştirilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Risk değerlendirme alanında çalışacak nitelikli personel sayısının artırılması, personel eğitimi, maruziyet değerlendirmesine yönelik verilerin elde edilmesi sağlanacaktır. - Bilimsel yayınlara erişim artırılacak, risk modellemeye ilişkin faaliyetler gerçekleştirilecek, risk değerlendirmeye yönelik projeler geliştirilecek ve uygulanması sağlanacaktır.
11	Veteriner Sınır Kontrol Noktaları iyileştirilecek ve geliştirilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	8 Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlüğü inşa edilecektir. Diğer Veteriner Sınır Kontrol Noktalarının donanım imkânları geliştirilecektir
Politika 1.4: Güvenilir Gıda Üretim ve Tüketimi İçin Gıda Etiketleme, İzlenebilirlik ve Ürün Takip Sisteminin Geliştirilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	İzlenebilirlik ve ürün takip sistemleri geliştirilecek ve etiketleme yönetmeliği sürekli şekilde güncellenecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar,	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Türk Gıda Kodeksi Etiketleme Yönetmeliği çerçevesinde bir Ürün Takip Sistemi oluşturulacaktır. Gıda ve gıda grupları belirlenmiş olup uygulama 2015 yılında başlatılacaktır. - Riskli ürünler başta olmak üzere tarladan sofraya bir izleme sisteminin kurulabilmesine yönelik mevzuat hazırlanacak ve uygulama altyapısı oluşturulacaktır. - Birincil üreticiler dâhil tüm gıda işletmelerine kendi izlenebilirlik sistemlerini kurmalarına yönelik uygulamalar gerçekleştirilecektir.

2. Bileşen: Sağlıklı ve Dengeli Beslenme Düzeyinin Artırılması

Politika 2.1: Başta Obezite ve Kronik Hastalık Riski Olan Çocuklar Olmak Üzere Sağlıklı Beslenme Faaliyetlerinin Düzenlenmesi ve Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar Konusunda Eğitim Ve Kampanyalar Düzenlenmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
13	Obezite ve Diyabetin önlenmesine yönelik farkındalık artırılabilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Gıda Tarım ve Havvancılık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı, Üniversiteler, Yerel yönetimler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Toplumsal farkındalığın artırılması için etkinliklerin, (yazılı, görsel ve sosyal medyanın etkin kullanımı, kısa video çekim, afiş, çeşitli materyal geliştirilmesigibi etkinliklerin kullanılması vb) sayısı artırılabilecek ve kapsamı genişletilecektir. - Obezite ve diyabete yönelik yeni eğitim materyalleri hazırlanacak, halk eğitim merkezi kursiyerlerine eğitim verilecek kamu kurum ve kuruluşları obezite ile mücadele konularında bilgilendirilecektir. - Toplum fiziksel aktiviteye özendirme amacıyla çeşitli faaliyetler yürüten yerel yönetimler, özel sektör, STK vb. kuruluşları ödüllendirilerek farkındalık çalışmaları desteklenecektir. - Tüm illerde obezite ve sağlık sorunları konusunda programın etkinliğini artıracak bilgilendirme toplantıları düzenlenecektir.
14	Örgün eğitim alan bireylerin diyabet ve obeziteye ilişkin farkındalığının artırılması amacıyla eğitim programları geliştirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Konuya ilişkin eğitim modülleri ve materyalleri (kitap, broşür, afiş, kitap ayrıçaları, faaliyet/ boyama kitapları, video film vb) geliştirilecektir. - 3-6 yaş çocuklar ve ilköğretim çağı çocukları için egzersiz programları geliştirilecek ve uygulanması sağlanacaktır. - Ortaöğretim öğrencilerine yönelik obezite ve diyabete ile mücadele konularında (seminer, konferans, panel, yarışma vb.) faaliyetler düzenlenecektir. - Okul hemşireleri ve toplum sağlığı hemşireleri için obezite ve diyabet konusunda uzaktan eğitim modülü geliştirilecektir - İlk, orta ve lise müfredatında obezite diyabete ilgili gerekli görülen değişiklikler yapılacaktır.
15	Çocukluk ve ergenlik dönemindeki bireylere yönelik sağlıklı beslenme programları yürütülecektir.	Sağlık Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, Gıda Tarım ve Havvancılık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, STK'lar, Ulusal Süt Konseyi,	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Güncellenen Kantin Genelgesi yürürlüğe konulacaktır. - Beslenme Dostu Okul programı kapsamında sertifikalı okul sayısı artırılabilecek, eğitim verilecek ve gerekli denetimler yürütülecektir. - İlköğretim okullarında yürütülen "Okul Sütü Programının" sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

16	Gıda reklamları ve tanıtım faaliyetleri ile ilgili yasal düzenlemeler yenilenecek ve denetimler güçlendirilecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı,	Sağlık Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, RTÜK, Üniversiteler, Medya kuruluşları, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	- Çocuklara yönelik aşırı tüketimi tavsiye edilmeden yiyecek ve içecekler belirlenecektir. - Başta çocuklara yönelik olmak üzere sağlığa zararlı gıda ürünlerinin yanı sıra, yanlış yönlendirici tanıtımını sınırlandırmak ve reklam öncesi gerekli kontrol ve denetimleri sağlamak amacıyla 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Kanununda belirtilen Reklam Kurulunun yetkilerinin genişletilmesi hususunda gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.
17	Diyabetiklere ve yakınlarına yönelik eğitimler yaygınlaştırılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Standart diyabetik ve diyabetik yakını eğitim programına ilişkin (eğitim içeriği, materyal/araç, süre, fizik koşulların standardizasyonu) eğitim modülleri geliştirilecektir. - Hasta ve yakınlarının eğitiminde ve diyabetiklerin aşılmasını konusunda yazılı ve görsel medyanın etkin ve doğru kullanımı sağlanacaktır. - Okulda Diyabet Programı kapsamında Diyabet eğitim kampları (erişkin/çocuk) desteklenecek ve eğitim kiti içeren oyuna dayalı bir internet sitesi kurulacaktır. - Gençlik Merkezleri ve diğer etkinliklerde diyabet konusunda gençlere yönelik rehberlik ve farkındalığı artırıcı faaliyetler yapılacaktır.
Politika 2.2: Toplumda Sağlıklı ve Dengeli Beslenme Amacıyla Bilinçlendirme ve Davranış Değişikliği Programlarının Geliştirilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
18	Kanıt dayalı program ve politikalar geliştirilmesi için mevcut durumun tespiti amacıyla araştırmalar yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, TÜBİTAK, TÜJK, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması periyodik aralklarla yapılacaktır. - 2015 yılında ortaokul ve lise öğrencilerinde obezite araştırması yapılacaktır. - 2015-2016 döneminde Türkiye Tuz Tüketimi Araştırması yapılacaktır.
19	Sağlıklı beslenme ve fiziksel aktiviteye ilişkin rehberler güncellenecektir.	Sağlık Bakanlığı	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Eylül 2015	"Türkiye'ye Özgü Beslenme Rehberi" ve "Ulusal Fiziksel Aktivite Rehberi" güncellenecek ve tanıtımı yapılacaktır.

Politika 2.3: Obezite ve Kronik Hastalık Riski Olan Bireylerin Takibi için İzlem ve Tedavi Standartlarının Geliştirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
20	Sağlık kuruluşlarına başvuran bireyler fazla kiloluluk ve obezite açısından değerlendirilecek ve tedavi programına dahil edilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Şösoyal Güvenlik Kurumu, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Aile Hekimliği Bilgi Sistemi ve Hastane Bilgi Sistemi veri tabanlarının obezite konusunda veri üretmesini sağlayacak mekanizma kurulacaktır. - Sağlık Uygulama Tebliğinde obezite tedavisinin yer alması sağlanacaktır. - Obezite cerrahi merkezlerinin standartları ve ameliyat endikasyonları belirlenecektir.
21	Diyabetin erken dönemde teşhisi artırlacak ve diyabetli bireylere yönelik bakım hizmetlerinin (öz bakım, evde bakım vb.) geliştirilmesi sağlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Şösoyal Güvenlik Kurumu, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Risk grupları için tarama programları oluşturulacaktır. - Ağız dış sağlığı kliniklerinde kullanılan hasta formlarında diyabet hastalığının sorgulanması sağlanacak ve bu kliniklerde kullanılmak üzere broşür geliştirilecektir. - Evde bakım hizmetleri kapsamına diyabetlere yönelik hizmetler dâhil edilecektir.

Politika 2.4: Gıda Güvenliliği ve Besin Kalitesinin Artırılması ve Şeker, Yağ ve Tuz İçeriğinin Azaltılmasına Yönelik Sektörler Arası Eşgüdüm ve İşbirliğinin Güçlendirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
22	Gıda Güvenliliği ve Besin Kalitesi hususunda gıda sektörünün farkındalığı arttırılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Konu ile ilgili sosyal sorumluluk projeleri ve eğitim programları desteklenecektir. - Toplu beslenme yerlerinde (eğitim kurumları, kamu kurumları, yemekhaneler, yemek şirketleri vb.) sağlıklı beslenme hususunda bilgilerin yer alması, menü içeriklerinde yeterli ve dengeli beslenme açısından uygun besinlerin sunulması amacıyla standartlar belirlenerek rehberler hazırlanacaktır.
23	Gıda ürünlerinin etiket ve ambalajları tüketicilerin doğru bilgilenmelerini sağlayacak şekilde düzenlenecektir.	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Gıda ürünleri etiketlerinde tüketiciyi bilgilendirecek, kolay anlaşılabilir ve okunabilir şekilde besin öğeleri (enerji, total yağ, doymuş yağ, trans yağ, tuz ve şeker) tablosunun yer alması için gerekli mevzuat değişiklikleri yapılacaktır.

3. Bileşen: Tütün Kullanımı ile Alkol ve Madde Bağımlılığının Azaltılması

Politika 3.1: Tütün Kullanımı ile Alkol ve Madde Bağımlılığıyla Mücadele Kapsamında Programlar ve Kampanyalar Düzenlenmesi, Denetimlerin Etkinleştirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
24	Tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımının azaltılmasına yönelik gençler başta olmak üzere topluma yönelik etkinlikler düzenlenecektir.	Sağlık Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, ŞTK'lar, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> -Görsel ve işitsel materyallerle desteklenmiş, eğitim modülleri ve programlar hazırlanacaktır. - Sigara için çalışmaları bulunmayan işyerleri özendirilecektir (sigarasız okul, sigarasız karakol vb.). -Okullarda tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı madde kullanımının zararları ile ilgili yapılan yarışma ve etkinlik sayıları arttırılacaktır (resim, afiş, kompozisyon ve tiyatro vb.). -Farkındalığın artırılması için konferans, panel, sempozyum gibi toplantılar düzenlenecek, bilgilendirici afiş, broşür hazırlanacak, toplumda rol model olan ünlü kişilerin tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerin zararları ile ilgili etkinliklere katılmaları sağlanacaktır. -Gençlik merkezleri, yurtlar, izci ve gençlik kampları gibi gençlere yönelik sosyal alanlarda ve diğer gençlik etkinliklerinde, tütün ve tütün ürünleri ile mücadele konusunda akran eğitim modeli de göz önünde bulundurularak rehberlik ve bilinç artırıcı faaliyetlere ağırlık verilecektir.
25	Bilinçlendirme çalışmalarında medya daha etkin kullanılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, RTÜK, Medya Kuruluşları, ŞTK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Medyanın kullanılması için materyal hazırlanacaktır (afiş, kısa film yarışmaları düzenlenmesi, araştırma raporları) - Tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerin zararları, tedaviye ulaşma yolları, yaşanan ihaller karşısında vatandaşlarca ilgili idarelere bildirim yolları vb. konularda TV ve radyo spotları hazırlanacaktır. - Medya sektör temsilcileri ile düzenli olarak bilgilendirme toplantıları yapılacak ve konunun kamuoyu gündeminde tutulması sağlanacaktır. - Filmler başta olmak üzere diğer TV programlarının da içinde olduğu medya faaliyetlerinde tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı madde kullanımının olumsuz bir tutum ve davranış olarak algılanması sağlanacaktır.

26	Tütün dumanından pasif etkilenimin önlenmesi amacıyla toplumun farkındalığı artırılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, RTÜK, STK'lar, Yerel yönetimler, TAPDK	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Sağlık çalışanları tarafından Birinci basamak sağlık kuruluşlarına başvuran gebeler ve ebeveynlerin tamamına gebe, bebek ve çocuklar açısından pasif etkilenime bağlı zararlar ve riskleri hakkında bilgi verilmesi sağlanacaktır. (kamu spotu, afiş vb) - İhlallerin engellenmesi için bireylerin doğru davranışlarının önemi olduğuna dair görüş ve bilginin yaygınlaştırılması amacıyla yazılı ve görsel bilgilendirme dokümanları hazırlanacaktır. - Temelde çocukların faydalandığı tüm açık alanlarda ve toplumun yoğun kullandığı binaların girişlerinde tütün ve tütün ürünü kullanılmaması konusunda farkındalık oluşturulacaktır.
27	Kamuya açık alanlarda tütün kullanımının tümüyle engellenmesi amacıyla yapılan denetimler güçlendirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Tütünden etkilenimi ölçmeye yönelik ulusal, akredite referans ölçüm yöntemleri (nikotin partikülü ölçüm sistemleri gibi) ve laboratuvarı oluşturulacaktır. - Kamuya açık alanlarda tütün kullanımının ihbar edildiği ALO 184 hattının tanınırlığı yazılı ve görsel medya aracılığıyla artırılacaktır.
Politika 3.2: Tütün, Alkol ve Diğer Bağımlılık Yapıcı Maddede Kullanım Durumunun Tespiti ve Bırakmalarına Destek Olunması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
28	Yaşa ve cinsiyete özgü tütün ve alkol kullanımını, madde bağımlılığının yaygınlığı ve bırakma oranlarının tespiti için saha araştırmaları yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	TÜİK, Emniyet Genel Müdürlüğü, TAPDK	Ocak 2015 - Aralık 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Yaşa ve cinsiyete özgü ulusal bırakma oranlarını sağlayacak verilerin elde edilmesi için kurumlar arası işbirliği güçlendirilecektir. - Madde bağımlılığının toplumdaki yaygınlığı, başlama yaşlarının tespiti, kullanımını tetikleyen sebepler gibi madde bağımlılığını önlemeye yönelik politikalara girdi sağlayacak verilerin elde edilmesi amacıyla ülke çapında belirli periyodlarla araştırma yapılacaktır. - Toplumdaki alkol bağımlılığına ilişkin belirli periyodlarla araştırma yapılacaktır.
29	Tütün, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı madde kullanımının tedavisi konusunda sağlık çalışanlarının eğitimleri güçlendirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Eylül 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Üniversitelerin ilgili fakülte ve yüksekokulları ile uzmanlık eğitimi veren eğitim araştırma hastaneleri ve sağlık meslek liselerinin müfredatına tütün, alkol ve bağımlılık yapıcı diğer maddelerle mücadelenin dâhil edilmesi sağlanacaktır. - Birinci basamak sağlık hizmetlerinde görev yapan sağlık çalışanlarına yönelik toplumda uyandırıcı madde kullanımını ve bağımlılığını, önleme, tanıma ve tedavisi konularını kapsayan eğitim modülleri hazırlanacaktır.

30	Tütün ve alkol bağımlılığında kurtulmak isteyen vatandaşların hizmete erişimleri kolaylaştırılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Sosyal Güvenlik Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Alkol bağımlılığı tedavisi için yoğun klinik müdahale ve rehabilitasyon uygulayacak birimlerin sayısının ve verimliliğinin artırılması sağlanacaktır. - Sigara Bırakma Danışma Hattı hizmetlerinin web ve mobil uygulamaları aracılığı ile geliştirilmesi sağlanacaktır. - Tütün ve alkol bağımlılığının tedavisi için klinik müdahalenin birinci basamağa (aile hekimi ve toplum sağlığı merkezi) entegrasyonu sağlanacaktır.
31	Uyuşturucu madde bağımlılarına yönelik tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri güçlendirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı kurulacaktır. - Sosyal hizmet merkezleri aracılığıyla madde bağımlılarının tespit edilerek tedaviye yönlendirilmeleri sağlanacaktır. - Madde bağımlılığının tedavisini sağlayan kurumların etkinliği artırılacaktır. - Madde bağımlılığı konusunda hizmet veren çocuk ve ergen madde bağımlılığı tedavi merkezi (ÇEMATEM) sayı ve etkinliği artırılacaktır. - Uyuşturucu maddelerin zararları ve korunma yöntemleri ile ilgili olarak okullarda rehber öğretmenler tarafından uygulanmak üzere rehberlik programları hazırlanacaktır. - Uyuşturucu bağımlılarının tedavi sonrası topluma kazandırılması amacı ile İŞKUR tarafından aktif işgücü programlarından faydalanmaları sağlanacaktır.
4. Bileşen: Kansere, Kalp ve Damar Hastalıkları Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Görülme Sıklığının ve Risk Faktörlerinin Azaltılması					
Politika 4.1. Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar Konusunda Farkındalığın Artırılması İçin Eğitim ve Kampanyalar Düzenlenmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
32	Meme, serviks ve kolorektal kanserlerinin erken teşhisi için taramalar yaygınlaştırılacak ve halkın bu programlara katılımı hususunda farkındalığı artırılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Geziçi araçlarla 40-69 yaş arası kadınlarda meme kanseri, 30-69 yaş kadınlarda serviks kanseri, 50-70 yaş arası erkek ve kadınlarda gaitada gizli kan testi (GGT) alınarak kolorektal kanseri taraması yapılacaktır. - Vatandaşların taramalara katılmaları için farkındalık ve eğitim kampanyaları düzenlenecektir. - Kansere taramalarına katılımın artırılabilmesi için Aile Hekimliğinin kanser taramalarına entegrasyonu sağlanacaktır.

33	Kalp ve damar hastalıkları ve risk faktörleri konusunda farkındalığı artırıcı kampanyalar uygulanacak, ve yanıtıcı ilaç dışı uygulama ve reklamların önüne geçilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Sosyal Güvenlik Kurumu, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar, RTÜK	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Risk faktörlerinden korunma, ilk yardım ve temel yaşam desteği, stres ve kardiyovasküler hastalık ilişkisi, akıcı ilaç kullanımı, romatizmal kalp hastalıkları, inme, kardiyovasküler rehabilitasyon ve evde sağlık/palyatif bakım, gibi alanlarda vatandaşların bilinçlendirilmesi için kampanyalar düzenlenecek, basın yayın organları ve sosyal medyanın aktif kullanımı sağlanacaktır. - Yanıtıcı ilaç dışı ürünlerin reklam ve satışının yasaklanmasına ilişkin düzenlemelerin hayata geçirilebilmesi için koordinasyon etkinleştirilecektir.
Politika 4.2: Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar Konusunda İzlem ve Yönetim İçin Sürveyans Sistemi Kurulması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
34	Hastalık bilgilerinin dünya standartlarında planabilmesi amacıyla, kanser kayıtlığı güçlendirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Sosyal Güvenlik Kurumu Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Pasif kanser kayıtlığı yapılan illerde aktif kanser kayıtlığına geçilerek tüm ülkeye yaygınlaştırılacaktır. - Kanser kayıt elemanlarının hizmet içi eğitimleri yapılacaktır, kanser kayıtlarının toplanması konusunda sağlık personelinde farkındalık yaratılacaktır. - Kanser teşhisi konan tüm hastaların bildirimini Sağlık-Net üzerinden kanser bildirim formu ile yapılması gerekmektedir olup Sağlık-Net üzerinden bu formun doldurulmaması halinde SGK'nın ödeme yapmaması konusunda çalışmalar yapılacaktır.
35	Kardiyovasküler hastalıkların ayrıntılı izlenmesini sağlayacak bir veri tabanı geliştirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Sosyal Güvenlik Kurumu, TÜJK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmeti sunucularının kullanmakta olduğu bilgi sistemlerinin kayıt ve bildirim açısından standardizasyonu ve entegrasyonu sağlanacaktır. - Kardiyovasküler hastalıklar prevelansı ve risk faktörlerine özel, periyodik olarak saha araştırmaları yapılacaktır.

Politika 4.3: Kanserle Sebeplere Olan Çevresel Risk Faktörlerine Yönelik Önleme Faaliyetlerinde Bulunulması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
36	Kansere sebep olan çevresel risk faktörlerinin insan sağlığına etkileri izlenecek ve bu konuda toplumun farkındalık düzeyi yükseltilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, TUBİTAK, TEDAŞ, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Tütün, obesite, sağlıksız beslenme, alkol, ev içeri radon düzeyi ve aktoprak (asbest) kullanımı, elektromanyetik alan ve ultraviyole ışınların olası sağlık etkilerinin belirlenmesi amacıyla ilgili kurumlar işbirliği ve koordinasyon geliştirilecektir. - Vatandaşlar, hekimler ve kamu personeline kanser yapan etkenler ve bunlardan korunmak için alınması gereken önlemler konusunda eğitimler düzenlenecek, medya ve sosyal medya aracılığıyla farkındalık artırılacaktır.
37	Türkiye Asbest Kontrol Programı uygulanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, TUBİTAK, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	2013 yılında başlayan program analiz aşamasında olup, haritalandırmanın yapılmasını takiben asbest tespit edilen bölgelerde ıslah çalışması yapılması gerekmektedir. Takip eden dönemde pilot bir ilde ıslah çalışması yapılacaktır.
38	Türkiye'nin radon haritasını çıkarılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TAEK, TÜİK Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2016	Akciğer kanseri için ikinci en önemli risk faktörü olan radon gazının, TÜİK tarafından seçilmiş Türkiye'yi temsil eden örneklerde ortam ölçümü yapılarak Türkiye'nin risk haritası çıkarılacaktır.

Politika 4.4. Terminal Dönemdeki Hastalara Yönelik Palyatif Bakım Hizmetlerinin Güçlendirilmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
39	Palyatif Bakım Hizmetleri güçlendirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu, Sosyal Güvenlik Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Kanser ve terminal dönemdeki tüm hastaların alacağı hizmeti standardize edecek olan Palyatif Bakım Yönetmeliği yayınlanacaktır. - Palyatif Bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması amacıyla görev alacak aile hekimleri, evde sağlık ekipleri ve palyatif bakım personelinin hizmet içi eğitimleri yapılacaktır. - Palyatif bakım hizmetleri, sağlık eğitimi veren kurumların müfredatlarına dâhil edilecektir. - Palyatif bakım hizmetleri geri ödeme kapsamına alınacaktır. - Palyatif bakım hizmetlerinde çalışacak manevi destek uzmanlarının sayısı artırılacak, eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.

5. Bileşen: Ruh Sağlığı Hizmetlerinin Geliştirilmesi

Politika 5.1: Bireylerin Ruh Sağlığını Geliştirmeye Yönelik Programların Oluşturulması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
40	Aile içi şiddete maruz kalmış bireylere yönelik ruh sağlığı hizmetleri güçlendirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Yerel Yönetimler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Sağlık personelinin, aile içi şiddet ve bireye yönelik şiddetin nedenleri ve sonuçlarını tespit etmek, izlenecek adli süreçlerle ilgili bilgi düzeyini ve müdahale kapasitesini artırmak için sağlık personeline verilen hizmet içi eğitimler sürdürülecektir. - Sağlık kurumlarına başvuran şiddete uğramış bireylerin tespit ve takibine yönelik kayıt-bildirim ve izlem uygulamaları birinci basamak sağlık hizmetlerine entegre edilecektir.
41	İstismara uğrayan çocukların ruh sağlığı tedavi ve rehabilitasyonu sağlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Diyadin İşleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Yerel Yönetimler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	- İstismara uğrayan çocukların sistem içerisinde ikincil örsellenmelerini engellemek amacıyla çocuk izlem merkezleri (ÇİM) ülke geneline yaygınlaştırılacak, ÇİM bulunmayan illerde (53 il) acil servisler veya çocuk klinikleri bünyesinde Çocuk İzlem Birimleri açılacaktır. - Çocukluk çağı travmatik yaşantılar ve sağlığa etkileri konusunda farkındalığın artırılması amacıyla halka yönelik eğitim, seminer ve kampanyalar gerçekleştirilecek, istismara uğrayan çocuklarla karşılaşma ihtimali yüksek olan sağlık personelinin ve diğer meslek gruplarına bu konuda eğitimler verilecektir. - İstismara uğrayan çocukların tespit edilmesi, tedavi ve rehabilitasyonunda Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Rehberlik ve Araştırma merkezlerinin etkin bir şekilde kullanılması sağlanacaktır.
42	Çocukluk çağında başlayan kronik ruhsal bozukluklar konusunda erken tanılama, tedavi, rehabilitasyon hizmetleri için spesifik programlar geliştirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Millî Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Universiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	- 0-6 yaş Çocukun Psikososyal Gelişimini Destekleme (ÇPGD) programına paralel olarak 6-18 yaş çocukluk- gençlik dönemi okul sağlığı çalışmaları kapsamında okullarda rehberlik birimleriyle işbirliği yapılacaktır. - Toplama dayalı ebeveyn destek programlarının mevcut erken çocukluk programları ile entegre biçimde çalışması için kurumlar arası işbirliği sağlanacaktır. - Çocukluk çağında başlayan kronik ruhsal bozukluklara yönelik olarak, erken tanı yöntemleri konusunda birinci basamak sağlık çalışanlarına eğitim verilecek, ikinci basamakta ise sağlık çalışanlarının, gelişimsel sorunları olan çocuklara müdahale kapasiteleri artırılacaktır.

43	Toplumun ruh sağlığını korumak amacıyla medyanın kitlesel travmalar ve Şiddet içerikli yayın ve programlar konusunda farkındalık oluşturulacaktır.	RTÜK	Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Şiddete özendiren ve ruh sağlığını olumsuz etkileyen görsel ve yazılı basın ile TV programlarının, özellikle çocukların izleyeceği saatlarda, yayımlanmasının azaltılması amacıyla denetimler güçlendirilecektir.
44	Ruh Sağlığı Yasası hazırlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ruh sağlığı alanında istem dışı tedavi, kısıtlılık hakları, koruma tedbirlerinin uygulanma biçimleri ve sağlık çalışanlarının sorumluluk ve yetkileri konularında eksik olan yasal mevzuatın tamamlanması amacıyla hasta hakları ile uyumlu bir biçimde Ruh Sağlığı Yasası hazırlanacaktır.
45	Ulusal Ruh Sağlığı Profili alıŐması yapılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	Ülkemizdeki ruhsal hastalıkların yaygınlığı ve tedaviye erişim problemlerinin belirlenmesi amacıyla Ulusal Ruh Sağlığı Profili Araştırması yapılacaktır.
Politika 5.2: Toplum Temelli Ruh Sağlığı Merkezlerinin ve Psikiyatri Yataklarının Nitelik ve Niceliğinin İyileştirilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
46	Ülke genelindeki Toplum Ruh Sağlığı Merkezi (TRSM) sayısı ve kapasitesi artırılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Toplum Ruh Sağlığı Merkezlerinin sayısı artırılacak, madde kullanan ve bakım ihtiyacı olan hastalar dahil olmak üzere tüm kronik ruhsal bozukluğu olan hastalara hizmet verecek Şekilde kapasiteleri artırılacaktır. - Toplum temelli ruh sağlığı hizmetleri uygulaması için hem ruh sağlığı alanında çalışan personelin eğitimi hem psikiyatri hemŐitesi, ocuk-ergen ve erişkin psikiyatristi gibi ruh sağlığı uzmanlarının sayısında artış sağlanacaktır.
47	Ülke genelinde psikiyatri yataklarının sayısı artırılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Ülke genelindeki psikiyatri yataklarının sayısı artırılarak 100.000 kişiye dıŐen yatak kapasitesi 16'ya çıkarılacaktır.

Politika 5.3: İntihar Girişimlerinin Önlenmesi İçin Farkındalık Oluşturacak Eğitim ve Destek Programlarının Düzenlenmesi

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
48	İntihar riski yüksek kişilerle karşılaşan meslek gruplarının ve halkın intiharı önleme konusunda farkındalığı artırılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, RTÜK, Genel Kurmay Başkanlığı, Diyaret İşleri Başkanlığı, Üniversiteler, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Aile hekimleri ve acil servis çalışanları başta olmak üzere sağlık personeline depresyon belirtileri ve intihar düşüncesi/niyeti olan bireylerin tanınması ve izlenecek yollar konusundaki bilgilerinin artırılmasına yönelik eğitimler verilecektir. - İntiharla karşılaşma ihtimali yüksek olan meslek gruplarına intiharin erken belirtilerini tanımlarına yönelik eğitimler verilecektir. - İntihar araçlarına ulaşımın kısıtlanması konusunda savunuculuk faaliyetleri yürütülecektir. - İlgili kurumlarla ortak çalışmalar yaparak bölgelere özgü risk faktörleri belirlenecek ve bunlara yönelik müdahale programları geliştirilecektir.
49	Ülkemizde intihar ve intihar girişimleri sıklığının izlenmesi sağlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	TÜİK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2015	İntihar girişimleri ve intihar vakalarının izlenmesi amacıyla intihar istatistikleri kayıt sistemi oluşturulacaktır.

Bileşen 6: Spor Yapma Alışkanlığının ve Hareketliliğin Teşviki

Politika 6.1: Yaşam Mekânlarının Spor Yapmayı ve Hareketliliği Sağlayacak Şekilde Tasarlanması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
50	Yaşam mekânlarına yakın, bireylerin spor ve fiziksel aktivite yapmasına elverişli alanlar oluşturulacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	TOKİ, Belediyeler, Yerel İdareler, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Engelliler dâhil tüm bireylerin spor ve fiziksel aktive yapmalarını sağlayacak, yaşam mekânlarına yakın, erişimi kolay alanlar tasarlanacaktır. - Spor tesisi ve fiziksel aktiviteye uygun alanların, şehir planlamalarında nüfus yoğunluğu kriteri dikkate alınarak yer alması sağlanacaktır. - Yaşam alanlarına yakın uygun alanlara çok amaçlı, uygun maliyetli tip spor tesisi projeleri hazırlanacaktır.

51	Bireylerin fiziksel aktivite yapmalarına elverişli alanların oluşturulması için ilgili mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Yerel Yönetimler, TOKİ	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Kentisel dönüşüme konu alanlar başta olmak üzere, fiziksel aktivitenin yapılmasına uygun mekanlara yönelik kurumsal ve hukuki altyapı oluşturularak, ruhsatlandırma ve izin süreçlerinde bu hususun öncelikli olarak değerlendirilmeye alınması sağlanacaktır. - Yürüyüş, koşu yolu gibi alanlara ilişkin standartlar belirlenecek, yapım ve yönetimine ilişkin yerel yönetimlere teknik destek verilecek ve bu hususta farkındalık oluşturulacaktır.
Politika 6.2: Kamuya Ait Spor Tesislerinin Etkin Kullanımının Sağlanması ve Herkesin Kullanımına Açılması					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
52	Kamu kurumlarına ait spor tesislerinin, vatandaşlar tarafından etkin bir şekilde kullanımı sağlanacaktır.	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Tüm Kamu Kurumları	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Kamuya ait spor tesislerinin envanteri çıkarılacak ve bu tesislerin kullanım ilkelere belirlenecektir. - Ortak kullanıma açılan tesislerin kapasite kullanım oranlarını takip edecek sistem geliştirilecektir. - Ortak kullanıma açılan tesislerin verimliliği, il düzeyinde oluşturulacak bir kurul tarafından değerlendirilecek ve bu tesislerin vatandaşlar tarafından azami düzeyde kullanımları teşvik edilecektir.
Politika 6.3: Toplumda Fiziksel Aktivite Yapma Kültürü ve Bilincinin Geliştirilmesi					
No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
53	Halkın fiziksel aktivite yapma bilinci geliştirilecektir.	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler, Yerel Yönetimler,	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Yazılı ve görsel medyada spor yapma bilinci ve kültürünü geliştirecek program, kamu spotu ve kampanyalar düzenlenecektir. - Açık alanlardaki fiziksel aktivitelerin gerçekleştirildiği ekipmanların ve parkurların doğru kullanılması için kılavuzlar/panolar hazırlanacak ve buralarda spor eğitimi almış kişilerin halkın en çok kullandığı vakitlerde yarı zamanlı çalışması sağlanacaktır.

54	Tüm spor tesisleri ve fiziksel aktivite yapmaya elverişli alanlar, engellilerin erişim ve kullanımına uygun hale getirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, TOKİ, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kamuya ait tesisler engellilerin kullanımına uygun hale getirilmesine yönelik çalışmalar devam edecek ve yapılacak yeni tesislerin bu hususu dikkate alması sağlanacaktır.
55	Spor ve fiziksel aktivite istatistikleri düzenli periyotlarla yayımlanacaktır.	Gençlik ve Spor Bakanlığı	TÜİK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Fiziksel aktivite ve spor yapan kişilerin sayısını ölçüleceği, kullanım önündeki engellerin belirleneceği istatistikî çalışmalar düzenli periyodlarla yapılacaktır.

Politika 6.4: Okullarda Yapılan Sportif Etkinliklerin Çeşitlendirilerek Artırılması

No	Eylem Adı	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
56	Okul öncesi ve ilkokul öğrencileri için Fiziksel Etkinlik projesi hayata geçirilecektir.	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, STK'lar	Ocak 2015 - Eylül 2015	Okullarda Fiziksel Etkinlik Projesinin uygulanması için gerekli malzemelerin temin edilmesi sağlanacaktır.
57	Spor dostu okul programı geliştirilecektir.	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Okul spor kulüplerinin kurulması teşvik edilecektir. - Okul sporlarının külplesmesi sağlanarak sporcu alt yapısı güçlendirilecektir. - Öğretmen ve yöneticilerin fiziksel aktivitenin önemi konusunda farkındalıkları artırılabilecektir. - Öğrencilerin spor etkinliklerine katılımını teşvik edecek turnuvalar düzenlenecektir. - Okulların spor tesislerinin envanterleri çıkarılacak, spor tesisi olmayan okullara tesis yapılması sağlanacak, mevcut durumda tesisleri olanların ise bakım ve donanım ihtiyaçları başta gerekli ekipmanların temini ve var olanların güncellenmesi olmak üzere kademeli olarak giderilecektir. - Okullardaki beden eğitimi ve spor derslerinin daha aktif olarak işlenmesi için müfredat değiştirilecektir.

22. AİLENİN VE DİNAMİK NÜFUS YAPISININ KORUNMASI PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Toplumun çekirdeğini oluşturan, bireyleri ve toplumu bir arada tutan aile kurumu, hoşgörü, sevgi ve karşılıklı anlayış çerçevesinde yetişen bireyler, güçlü toplum olmanın temel esasıdır. Göç ve kentleşme, kültürel değerlerdeki aşınma, bireyselleşmenin artması, aile eğitimindeki eksiklikler, yeni iletişim teknolojileri gibi nedenlerle, aile üyeleri arasındaki iletişim azalmış, boşanmalar artmış, tek ebeveynli ailelerin oranı yükselmiş ve aile kurumu zayıflamaya başlamıştır. Nüfusun yaş yapısındaki değişimler sonucunda gelecekte aktif olmayan nüfusun payının artması, doğurganlık hızının azalmasıyla da yaşlı nüfusun payının yükselmesi riski bulunmaktadır.

Bu programla, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişmesini desteklemek üzere dinamik nüfus yapısının korunması, aile kurumunun güçlendirilmesi ve böylece sosyal refah ve sosyal sermayenin artırılması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında aile refahının korunması, evlilik öncesi eğitim ve aile danışmanlık hizmetlerinin etkinleştirilmesi, sosyal yardım ve hizmetlerin aile temelli sunulması, genç nüfusun yarattığı demografik fırsat penceresinden azami derecede faydalanılması öngörülmektedir.

2. Program Hedefleri

- Aile refahının korunması ve aile kurumunun güçlendirilmesi
- Kuşaklar arası dayanışmanın güçlendirilmesi
- İş ve aile yaşamının uyumlaştırılması
- Toplam doğurganlık hızının yenilenme oranının üzerine çıkarılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge *	Mevcut Durum (2013)	2018
Evlilik Öncesi Eğitim Programı katılımcı sayısı	50.000	175.000
Aile Eğitim Programı (AEP) katılımcı sayısı	50.000	175.000
Aile danışmanlığı hizmetinden yararlanan sayısı	-	40.000
Kötü alışkanlık ve bağımlılıkla mücadele çerçevesinde farkındalık programlarına katılımcı sayısı	200.000	600.000
Tek ebeveynli ailelere yönelik geliştirilmekte olan AEP modülü katılımcı sayısı	-	30.000
Aile Eğitim Programı finansal okuryazarlık modülü katılımcı sayısı	75.000	165.000
Toplam doğurganlık hızı **	2,07	En az 2,1
Kurumsal kreş bakım hizmeti alan çocuk oranı (0-4 yaş)***	% 2,4	% 5

* Göstergeler yıllık bazdadır.

** Türkiye İstatistik Kurumu verisidir.

***2011 Türkiye Aile Yapısı Araştırması verisidir.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

1. Bileşen: Aileye Yönelik Hizmetlerin Geliştirilmesi / Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
2. Bileşen: Aile Refahının ve Nesiller Arası Dayanışmanın Artırılması / Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
3. Bileşen: Dinamik Nüfus Yapısının Korunması / Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Aileye Yönelik Hizmetlerin Geliştirilmesi

Politika 1.1: Evlilik öncesi eğitim, aile eğitimi ve aile danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi (Ay - Yıl)	Açıklama
1	Evlilik Öncesi Eğitim Programı yaygınlaştırılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye Diyanet Vakfı	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Evlilik öncesi eğitim programının yeni evli çiftlere ulaştırılması amacıyla eğitim seti bastırılacak, spot filmler hazırlanacak ve çalışmalar düzenlenecektir. - Belediyeler tarafından açılan Kadın Danışma Merkezleri ve benzeri sosyal hizmet birimlerinde çalışan uzman personele eğitimler verilecektir. - TSK personeline yönelik verilen evlilik öncesi eğitim yaygınlaştırılacaktır. - Halk Eğitim Merkezlerine ve Kur'an kurslarına devam eden kursiyerlere yönelik olarak evlilik öncesi eğitim verilecektir.
2	Aile Eğitim Programı (AEP) yaygınlaştırılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye Diyanet Vakfı	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - AEP'nin halk eğitimleri yoluyla yaygınlaştırılması amacıyla AEP seti ve broşürleri dağıtılacak, güncel sorunlarla ilgili spot filmler yapılacaktır. - Belediyeler tarafından yerel radyo ve televizyonlarda aile ilişkilerini anlatan programlar yapılacaktır. AEP kapsamında yönetici, eğitici, formatör, eğitici yenileme eğitimi ve Baba Destek Programı eğitimi yapılacaktır. - Nüfusu yüz bin ve üzeri belediyelerin ilgili birimlerinde görev alan personele yönelik AEP eğitici eğitimi verilecektir. - 81 İl Müftülüğünde çalışan görevlilere AEP eğitici eğitimi verilecektir.
3	Aile Danışmanlığı Hizmetleri etkinleştirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından mesleki tanımları yapılan "aile danışmanlığı"nın mesleki yeterlilik çalışmaları tamamlanacaktır. - Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı çerçevesinde daha önce Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı eğitimi alan personele süpervizyon eğitimi verilecek, boşanma danışmanlığı hizmetine ilişkin spot filmler hazırlanacaktır. - Danışmanlık hizmetine ilişkin farkındalık oluşturulması için atış, broşür vb. materyallerin tasarlanaarak basımı ve dağıtımı yapılacaktır. Belediyelere Aile Danışmanı kadrosu ihdası için gerekli mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır.

4	Göçle şehre gelen ailelerin şehir yaşamına uyumları desteklenecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Kadın danışma merkezlerinde, çocuk ve gençlik merkezlerinde, sosyal hizmet merkezleri ile kültür merkezlerinde ve belediyelerin ilgili birimlerinde göçle gelen aileler öncelikli olarak ele alınacak, bu ailelerin yerel yönetimlerin ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinden etkin bir şekilde faydalanması sağlanacaktır.
5	Tek ebeveynli ailelere yönelik hizmetler geliştirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Diyanet İşleri Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Tek ebeveynli ailelere yönelik olarak eğitim modülü hazırlanacak ve danışmanlık hizmetleri verilecektir. - Büyükşehir Belediyelerinde kurulan Aile Destek Merkezlerinin diğer belediyelerde de yaygınlaştırılması teşvik edilecektir.
6	Nesiller arası dayanışmanın güçlendirilmesine yönelik faaliyetler yapılacak ve sosyal ve kültürel değerlerin daha güçlü bir şekilde aktarılması sağlanacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Diyanet İşleri Başkanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurumu, TRT Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Yaşlıların deneyimlerini gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayacak yayınlar ve TV programları yapılacak, Milli Eğitim Bakanlığı müfredatı bu amaca hizmet edecek şekilde güçlendirilecektir. - Belediyeler aracılığıyla, gençlerle yaşlıları buluşturan sosyal projelerin üretilmesi, genç ve yaşlıların ortak etkinliklerle bir araya gelmeleri sağlanacaktır.
7	Yaşlılar için gündüz bakım hizmetleri geliştirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Yaşlılar için gündüz bakım hizmetleri geliştirilecektir.

Politika 1.2: Aile içi şiddet ve istismarın önlenmesine yönelik hizmetlerin geliştirilmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi (Ay - Yıl)	Açıklama
8	Aile içi şiddetin, ihmal ve istismarın önlenmesine yönelik çalışmaların etkinliği artırılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye Diyanet Vakfı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türkiye Radyo ve Televizyon Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Şiddet mağdurlarına yönelik hizmet sunan kuruluşların kapasiteleri ve kuruluşlar arasında işbirliği güçlendirilecektir. - Belediyelerdeki Kadın Danışma Merkezlerinde görev yapan uzmanlar tarafından kadınlara yönelik farkındalık yaratacak bilgilendirme toplantılarının yapılması sağlanacak ve etki analizi yapılacaktır. - Toplum destekli güvenlik hizmetleri kapsamında; aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadelede görev yapan güvenlik ve asayiş personeline eğitim verilecektir. - Belediyeler tarafından açılan Aile Okulları yaygınlaştırılacaktır.
9	Çocuğa yönelik ihmal ve istismarın önleyecek mekanizmalar geliştirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Okul dışındaki ortamlarda çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi ve azaltılması için ailelere ve çocuklara yönelik eğitimler verilecek ve konferanslar düzenlenecektir. - Çocuğa Yönelik Şiddet Eylem Planının etkin bir şekilde uygulanması sağlanacaktır. - Çocuk Destek Merkezlerinin sayısı artırılabilecektir. - Ölası aile içi ihmal istismarın tespit edilmesine yönelik "Çocuk Erken Tanı ve Uyarı Sistemi" tamamlanacaktır. - Çocuğa yönelik ihmal ve istismar konularında rehber öğretmenlere hizmet içi eğitim seminerleri verilecek ve rehber öğretmenlerin öğrencilere, ailelere ve öğretmenlere ulaşması sağlanacaktır.

10	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) yaygınlaştırılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Aile içi şiddetle etkin bir mücadele aracı olarak 2012 yılında kurulmaya başlanan ŞÖNİM'lerin kurumsal kapasiteleri ve sayıları kademeli olarak artırılarak 81 ilde yaygınlaştırılacaktır.
Politika 1.3: Kötü alışkanlıklarla ve bağımlılıklarla mücadele edilmesi ve risk altındaki çocukların korunması					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi (Ay - Yıl)	Açıklama
11	Aile yapısını etkileyen kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların azaltılmasına yönelik hizmetler geliştirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye Diyanet Vakfı	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların azaltılmasına yönelik eğitim modülü hazırlanacak ve eğitimler düzenlenecektir. - Belediyelerin Çocuk ve Gençlik Merkezlerini yaygınlaştırılması teşvik edilecektir. - İyi uygulama örnekleri belediyelere tanıtılacaktır.
12	Uyuşturucu bağımlılarına yönelik tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri güçlendirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı kurulacaktır. - Sosyal hizmet merkezleri aracılığıyla madde bağımlılarının tespit edilerek tedaviye yönlendirilmeleri sağlanacaktır. - Uyuşturucu bağımlılığının tedavisini sağlayan kurumların etkinliği artırılacaktır. - Uyuşturucu bağımlılığı ile mücadele eden sivil toplum kuruluşları desteklenecektir. - Uyuşturucu bağımlılığı konusunda hizmet veren çocuk ve ergen madde bağımlılığı tedavi merkezi (ÇEMATEM) sayı ve etkinliği artırılacaktır. - Uyuşturucu maddelerin zararları ve korunma yöntemleri ile ilgili olarak okullarda rehber öğretmenler tarafından uygulanmak üzere rehberlik programları hazırlanacaktır. - Uyuşturucu bağımlılığının tedavi sonrası topluma kazandırılması amacı ile İŞKUR tarafından aktif işgücü programlarından faydalanmaları sağlanacaktır.

13	Çocuk Destek Merkezleri yaygınlaştırılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Çocuk Destek Merkezlerinde özellikle istismar mağduru ve uyuşturucu bağımlısı çocukların rehabilitasyonu konusunda ağırlık verilecektir.
14	Suç mağduru ve suçta sürüklenmiş çocuklara yönelik etkin bir rehabilitasyon programı uygulanacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Suç mağduru ve suçta sürüklenmiş çocuklara yönelik hazırlanan ANKA Programı ve Ofke Kontrolü Grup Programı eğitimleri yeni bilgi ve tekniklerle revize edilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
15	Risk altındaki çocuklara yönelik hizmetler güçlendirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Sokakta yaşayan, çalışan, çalıştırılan ve risk altında olduğu tespit edilen çocuklar ile koruma altında olup madde bağımlılığı tedavisi tamamlanan çocuklar ve ailelerine yönelik psiko-sosyal destek programları oluşturulacaktır.
16	İçişleri Bakanlığının Çocuk ve Gençlik Programı (ÇOGEP) etkinleştirilerek devam ettirilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	- 2012 yılından beri uygulanan ve çocuk ve gençlerin kişisel ve sosyal gelişmelerinin sağlanması çerçevesinde toplumsal açıdan korumalarına ilişkin tedbirlerin yaşama geçirilmesini, bu kapsamda kendilerine sosyal destek sağlayarak topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunan ÇOGEP Programı etkinleştirilerek devam ettirilecektir
17	Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik mevzuat hazırlıkları tamamlanacaktır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2015	- Kültürel ve sanatsal faaliyetlerde çalışan çocuklara yönelik mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır.
18	Gezici ve geçici tarım işlerinde aileleri ile birlikte çalışan eğitim hayatından kopmalarına yönelik program yaygınlaştırılacaktır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Gezici ve geçici tarım işlerinde aileleri ile birlikte çalışan çocukların eğitim hayatından kopmalarına yönelik program yaygınlaştırılacaktır.

Bileşen 2: Aile Refahının ve Nesiller Arası Dayanışmanın Artırılması

Politika 2.1: Ailelere bilinçli ve sürdürülebilir tüketim alışkanlığının kazandırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi (Ay - Yıl)	Açıklama
19	Ailelerin finansal okuryazarlığı konusunda farkındalığını artırmaya yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, İşleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Aile Eğitim Programı kapsamında ailelerin ve bireylerin finansal okuryazarlığının artırılması amacıyla eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri planlanacaktır. - Belediyelerin Gençlik Merkezlerinde ve Kadın Danışma Merkezlerinde bankacılık, borçlanma, kredi kartı kullanımı ve yatırımlarla ilgili eğitimler verilecek, seminerler düzenlenecek, el kılavuzları hazırlanarak dağıtılacaktır. - Yaygın eğitim kurumlarında bilinçli ve sürdürülebilir tüketim alışkanlığının kazandırılmasına yönelik kurs ve seminerler verilecektir.
20	Asgari düzeyde dahi tüketim yapamayan hanelere sürdürülebilir şekilde asgari tüketim düzeyinde sosyal yardım verilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Asgari düzeyde dahi tüketim yapamayan hanelere sürdürülebilir şekilde asgari tüketim düzeyinde sosyal yardım verilmeyle devam edilecektir.

Politika 2.2: Sosyal hizmet ve yardımların diğer kamu hizmetleriyle koordineli aile odaklı olarak etkin bir şekilde yürütülmesi

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi (Ay - Yıl)	Açıklama
21	Sosyal yardım veya sosyal hizmete ihtiyacı olan bütün vatandaşlarımıza ulaşacak olan Aile Sosyal Destek Programının (ASDEP) alt yapısı tamamlanacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	- ASDEP'in hayata geçirilmesi için gerekli olan insan kaynağı planlaması, mevzuat alt yapısı, il bazlı risk haritaları, ASPB hizmetlerinin hizmet standartları, izleme ve değerlendirme sistemi, ASDEP personelinin görev tanımlarını içeren hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır.

22	ASDEP için bir bilişim altyapısı kurulacak ve yeterli sayıda nitelikli personel istihdam edilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2016	- ASDEP'in ülkemiz geneline yaygınlaştırılması aşamasında yeterli sayıda ve nitelikte personel istihdamı gerçekleştirilecektir. - ASDEP kapsamında ilgili kuruluşlarla koordinasyonun sağlanabilmesi amacıyla gerekli bilişim altyapısı ve mevzuat çalışmaları gerçekleştirilecektir.
23	ASDEP aşamalı olarak hayata geçirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	Aralık 2015 - Aralık 2017	- Hazırlık çalışmaları tamamlanan ASDEP, belirli illerde aşamalı bir şekilde uygulamaya konulacaktır.
Politika 2.3: Sağlık alanında bebek dostu uygulamaların ve yerel belediyeler tarafından çocuk dostu ortamların geliştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi (Ay - Yıl)	Açıklama
24	Mevcut çocuk ve anne dostu sağlık uygulamaları geliştirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Aile sağlığı birimlerinin "Bebek dostu" unvanına sahip olması pozitif performans kriteri haline getirilecektir. Mevcut durumda 45 ilin kazandığı Altın Bebek Dostu il unvanının 81 ilin tamamına yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır. - Türkiye genelinde akran eğitimi kapsamında "Anneden Anneye Destek Gruplarının (AADG)" kurulması ve yaygınlaştırılarak etkinliğinin artırılması sağlanacaktır.
25	0-3 yaş bebek ve çocukların zihinsel ve ruhsal gelişiminin sağlanması yönünde programların geliştirilmesi ve uygulanması sağlanacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Bebek ve çocuk izlem protokolleri bu kapsamda güncellenerek uygulamada yaygın kullanımı sağlanacaktır.

26	Yerel yönetimlerde çocuk dostu şehirler modeli oluşturulacak ve yaygınlaştırılacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Çocuk dostu şehir kriterleri ilgili kuruluşlarla birlikte belirlenecektir. Bu konuda dünyadaki iyi uygulama örnekleri incelenerek alternatif modeller oluşturulacak ve yaygınlaştırılacaktır. - Çocukların yoğun olarak kullandığı park, bahçe, oyun alanları, sokaklar, okul bahçeleri gibi alanların çocuk dostu bir şekilde düzenlenmesine yönelik standartlar geliştirilmesi çalışmaları sonuçlandırılacaktır. - Çocuk Dostu Şehir (ÇDS) Projesi gerçekleştirilecektir. - Çocuk Dostu Kentlerin oluşturulması, genelgelerle desteklenerek farkındalık oluşturulacaktır.
Bileşen 3: Dinamik Nüfus Yapısının Korunması					
Politika 3.1: Aile ve iş hayatının uyumunun güçlendirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi (Ay - Yıl)	Açıklama
27	Çalışanların doğuma bağlı izin ve hakları güçlendirilecektir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Evlad edinilmesi halinde ücretli ve ücretsiz doğum izinlerinden yararlanılması sağlanacaktır. - Doğum sonrasında annenin vefatı halinde kalan izinlerden babanın yararlanabilmesi sağlanacaktır. - Prematüre doğumlarda annelik izin hakları genişletilecektir. - Devlet memurlarının doğum izinlerinde oldukları dönemde kadro ve derece ilerlemesi sağlanacaktır. - Asgari Geçim İndiriminde üçüncü çocuk için yüzde 5 yerine yüzde 10 indirim sağlanacaktır. - Ebeveynlere birinci çocuk için iki ay, ikinci çocuk için dört ay, üçüncü çocuk için altı ay yarı zamanlı ücretli çalışma hakkı getirilecektir. İşçilerin ücretleri işsizlik fonundan karşılanacaktır.
28	Bütün annelere "Doğum Hediyesi" programı başlatılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sağlık Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> - 657 Sayılı Kanun kapsamında sadece devlet memurlarına ve babalara verilen doğum yardım ödeneğinin miktarı ve kapsamı genişletilerek bütün annelere "Doğum Hediyesi" olarak verilecektir.

29	Devlet memurlarının sahip olduğu babalık izni ve benzeri haklar özel sektör çalışanlarını da kapsayacak şekilde genişletilecektir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> - İşçilere eşinin doğum yapması veya evlat edinmesi halinde üç gün babalık izni verilmesi sağlanacaktır. - İşçilerin en az yüzde 70 oranında engelli veya süregelen hastalığı olan çocuğunun hastalanması halinde bir yıl içinde on güne kadar ücretli izin verilmesi sağlanacaktır.
30	Doğum izinlerinden sonra ebeveynlere çocuklarının ilkokula başlama yaşına kadar kısmi süreli çalışma hakkı getirilecektir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, Sivil Toplum Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Çocuk sahibi olan çalışanların doğum izninden sonra çocuğun ilkokula başlama yaşına kadar kısmi süreli çalışma hakkı getirilmesine yönelik bir mevzuat düzenlemesi yapılacaktır. - Özel istihdam bürolarına bu çerçevede ortaya çıkacak işgücü kaybını önlemek amacıyla geçici iş ilişkisi kurma yetkisi verilecektir.
31	Aile ve iş hayatının uyumunun güçlendirilmesi için farkındalığın artırılması sağlanacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Sivil Toplum Kuruluşları, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - İşverenlerde duyarlılık artırmaya yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılacaktır. Bu kapsamda oluşturulan "İş'te Eşitlik Platformu" güçlendirilecektir. - Başta organize sanayi bölgelerinde olmak üzere özel sektörde kreş imkânlarının artırılması konusunda işçi ve işveren sendikalarıyla birlikte politikalar belirlenecektir. - Kaliteli, hesaplı ve kolay erişilebilir çocuk bakım modelleri araştırılarak ülkemize uygun model önerileri geliştirilecektir. - Çalışanların doğuma bağlı haklarına ilişkin afiş, broşür, kitapçık vb. materyaller hazırlanarak valilikler, yerel yönetimler ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla paylaşılacaktır.

Politika 3.2: Kaliteli, hesaplı ve kolay erişilebilir kreş ve okul öncesi eğitim imkânlarının yaygınlaştırılması

No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi (Ay - Yıl)	Açıklama
32	Kaliteli, hesaplı ve kolay erişilebilir kreş imkânlarının yaygınlaştırılması sağlanacaktır.	ASPB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İŞKUR, Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, SGK, Yerel Yönetimler, Kalkınma Ajansları, Türkiye Beldiyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Kamu mali dengeleri çerçevesinde kaliteli, hesaplı ve kolay erişilebilir kreş imkânlarının yaygınlaştırılması sağlanacaktır. - Milli Eğitim Bakanlığı izni ile açılan okul öncesi eğitim kurumlarına (4-6) tanınan vergi teşviklerinden Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı izni ile açılan kreşlerin (0-6) de faydalanması sağlanacaktır.
33	Kamu kurumlarındaki kreşler ve çocuk bakım evleri etkin bir şekilde kullanılacaktır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2015	- Kamu kurumları içerisinde açılmış bulunan kreş ve çocuk bakım evlerinin kapasitelerinin ve doluluk oranlarının saptanması için gerekli çalışmalar yapılacaktır, kontenjan açığı bulunanların tespiti halinde diğer kamu ve özel sektör çalışanlarının bu imkândan yararlanabilmesini sağlamak amacıyla gerekli idari ve hukuki düzenlemeler yapılacaktır. - 150 kadın çalışanı olan kamu kuruluşlarında kreş açılması veya dışardan hizmet satın alınması yaygınlaştırılacaktır.
34	Kaliteli, hesaplı ve kolay erişilebilir okul öncesi eğitim imkânları yaygınlaştırılacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Türkiye Beldiyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	- Okulöncesi çağı çocuklarının gidebilecekleri kurum sayıları artıracak, kitap ve eğitim materyali dağıtılacaktır. - Beldiyelerin okul öncesi eğitim kurumu açabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler hazırlanacaktır. Bu kapsamda, 5393 sayılı Belediyeler Kanununun 14. maddesinin (b) bendi kreşleri de içerecek şekilde yeniden düzenlenecektir. - Ekonomik olarak yetersiz olan ailelerin çocuklarından devlet anaokullarında katılım payı alınmamasına yönelik çalışmalar başlatılacaktır.

35	Özel sektörün sunacağı kreş hizmetleri yaygınlaştırılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği	Ocak 2015 - Haziran 2016	- İşletmelerin kendi çalışanlarına hizmet sunan kreş yatırım ve harcamalarına yönelik destekler geliştirilecektir. - Organize Sanayi Bölgeleri içinde hizmete açılan kreşlerin sayıları artırılabilecektir.
36	İŞKUR'un meslek kurslarına katılım sağlamları şartıyla kadınların çocuklarını bırakabilecekleri oyun odaları yaygınlaştırılacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	İŞKUR, Kalkınma Ajansları, Devlet Personel Başkanlığı, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2017	- İŞKUR'un meslek kurslarına devam eden kadınların çocuklarının gelişimlerini destekleyecek nitelikli bakımın etkinliklerle sağlanması amacıyla halk eğitim merkezleri bünyesinde tahsis edilecek mekânlarda oluşturulacak oyun odaları kadın işsizliğinin ve okula gitmeyen çocuk nüfusunun yüksek olduğu pilot illerde oluşturulacak, daha sonrasında ise bu oyun odalarının ülke genelinde yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
Politika 3.3: Eğitim müfredatı, yazılı ve görsel yayınlar ile STK'ların ilgili faaliyetlerinin desteklenmesi yoluyla aile dostu kültürel ortamın geliştirilmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi (Ay - Yıl)	Açıklama
37	Mevcut örgün ve yaygın öğretim programlarının aile değeri ekseninde gözden geçirilmesi, bu kapsamda yeni materyallerin hazırlanması sağlanacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	- Mevcut eğitim müfredatı aile kültürünün geliştirilmesi çerçevesinde gözden geçirilecek, gerekli görüldüğü takdirde yeni program ve eğitim materyalleri hazırlanacaktır.

38	Aile dostu faaliyetler desteklenecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Tüm aile bireylerinin birlikte katılabileceği kültürel aktiviteler desteklenecektir. - Belediye ve STK'ların ortak kampanyaları ile yazılı ve görsel medya kullanılarak aile bilinci geliştirilecektir. Bu kapsamda yazılı ve görsel materyaller hazırlanıp dağıtılacaktır. - Belediyelerde, Kent Konseyleri bünyesinde Aile Meclisleri kurulacaktır. Belediyelerin aile konusunda sivil toplum kuruluşları ile ortak proje geliştirmeleri desteklenecektir. - STK'ların aile dostu uygulamaları ve proje teklifleri ile özel sektörün bu alandaki sosyal sorumluluk projeleri, çeşitli kamu kuruluşları tarafından sağlanan sosyal hibe destek programları tarafından öncelikli olarak değerlendirilerek uygun görülenler desteklenecektir.
Politika 3.4: Maddi imkânsızlıklar nedeniyle evliliklerinin geciktirilmesinin önlenmesi					
No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi (Ay - Yıl)	Açıklama
39	Gençlerde evliliğin teşvik edilmesi amacıyla destek modelleri geliştirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	- Bireysel Emeklilik Sigortası benzeri bir "Çeyiz Hesabı" programı başlatılarak, devlet tarafından belirlenecek oranda desteklenecektir.

23. YERELDE KURUMSAL KAPASİTENİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Yerel düzeydeki teknik ve beşeri kapasite eksikliği, yerel hizmetlerin kalite ve verimliliğini olumsuz etkilemektedir. Son düzenlemelerle yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarının genişlemesi ve özellikle büyükşehir belediyesi sayısının artması ve görev alanlarının kırsal alanları da içerecek şekilde genişlemesi, başta yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde olmak üzere yerel kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ihtiyacını artırmaktadır.

Yerel ve bölgesel politikaların belirlenmesinde kamu, özel sektör ve STK'ların ortak fikir ve çözüm üretmelerinin amaçlandığı yönetim mekanizmalarının ağırlığı giderek artmaktadır. Ancak teknik, idari ve mali kısıtlar nedeniyle bir yandan yerel kurumların söz konusu yapılara ilgisi ve katılım düzeyleri yetersiz kalmakta, diğer yandan yerel sorun ve önceliklerin merkezi kurumların politikalarına yansıtılması güçleşmektedir.

Programın amacı, önceliklerin isabetli belirlenmesi, uygulamada kalitenin ve kaynak kullanımında verimliliğin artırılması ve kalkınma çabalarının güçlendirilmesi için yerel düzeyde kurumsal kapasitenin, katılımcılığın ve yönetişimin geliştirilmesidir.

Programın hedef kitlesi; merkezi idarelerin taşra teşkilatları, büyükşehir belediyeleri başta olmak üzere mahalli idareler, üniversiteler, meslek kuruluşları ve STK'lardır.

2. Programın Hedefi

- Yerel hizmet sunumunda verimliliğin artırılması
- Hedef grubundaki idare ve kuruluşların insan kaynakları yönetimi strateji ve uygulamalarının güçlendirilmesi
- Hedef grubundaki idare ve kuruluşların proje yönetimi kapasitelerinin artırılması
- Yerel düzeyde politika oluşturma ve uygulama süreçlerine meslek örgütleri de dâhil olmak üzere STK'ların ve üniversitelerin katkısının artırılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum ⁽¹⁾	2014 ⁽²⁾	2015	2016	2017	2018
Beşeri kaynak yönetimi stratejisi uygulayan il belediyesi sayısı	-	5	10	20	30	40
Beşeri kaynak stratejisi uygulayan büyükşehir belediyesi sayısı	-	2	5	10	15	20
Kapasite geliştirme programları uygulanan büyükşehir belediyesi sayısı	-	2	5	10	15	20
Belediyelerin toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyet oranı ⁽³⁾ , %	63,8	66,0	68,2	74,4	77,9	81,5
Belediyelerin yol/kaldırım yapımı hizmetlerinden memnuniyet oranı ⁽³⁾ , %	59,7	62,5	65,3	70,2	75,2	80,1
Belediyelerin ışıklandırma hizmetlerinden memnuniyet oranı ⁽³⁾ , %	74,1	74,7	75,4	77,8	80,2	82,6
Belediyelerin temizlik hizmetlerinden memnuniyet oranı ⁽³⁾ , %	70,8	70,2	72,7	74,6	76,5	78,4

⁽¹⁾ Aksi belirtilmedikçe 2013 yılı gerçekleşme rakamlarıdır.

⁽²⁾ 2014 yılı gerçekleşme tahminlerini gösterir.

⁽³⁾ TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırması.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Kalkınma Bakanlığı

1. Bileşen: Mahalli İdarelerin Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi / İçişleri Bakanlığı
2. Bileşen: Yerelde Kapasite, Yönetişim ve Katılımcılığın Geliştirilmesi / Kalkınma Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Mahalli İdarelerin Kurumsal Kapasitesinin Geliştirilmesi

Politika 1.1: Başta büyükşehir belediyelerinin olmak üzere yerel hizmet standartlarının belirlenmesi ve bunlara uyum sağlanması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Temel belediye hizmetleriyle ilgili alanlarda hizmet standartları belirlenerek yürürlüğe konulacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TSE, TODAAİE	Ocak 2015 - Aralık 2018	İmar, ruhsatlandırma, ulaşım, itfaiye, katı atık toplama ve bertarafı başta olmak üzere belediye hizmetleriyle ilgili alanlarda hizmet standartları belirlenerek yürürlüğe konulacaktır. Belediye hizmetlerinin içerik, süreç ve zamanlamasıyla ilgili esaslar belirlenerek kamuoyunun bilgilendirilmesi sağlanacaktır.
2	Bulut belediye projesi ile elektronik ortamda sunulacak belediye hizmetleri standartlaştırılarak merkezi bir altyapıya kavuşturulacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TÜBİTAK, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Belediyelerin Bulut Belediye Sistemi içinde ihtiyaç duyacakları merkezi veri tabanlarından (MERNİS, AKS, TAKBİS, POLNET, UYAP, SGK vb.) anlık ve kesintisiz yararlanmasını sağlamak amacıyla altyapının oluşturulması, Uygulama altyapısının standardize edilerek farklı paket programların kullanımının önlenmesi, Vatandaşın belediye hizmetlerinden elektronik ve/veya mobil imza ile yararlanmasına olanak sağlayacak altyapının oluşturulması, 7/24 yerel hizmet sunumu, Bankalar ile anlık veri transferi sağlanarak vatandaşların vergi ve fatura gibi ödemelerinin çevrimiçi olarak yapılması, Belediyelerin iş ve işlemlerinin merkezi bir yapı ile elektronik ortamda yürütülmesi, Belediyelerin e-İçişleri kapsamında geliştirilen Elektronik Belge Yönetim Sistemi ve elektronik imzaya geçişlerinin sağlanması ile kâğıtsız ofis uygulamasına geçilmesi, Belediyelerin iç işleyişine yönelik meclis ve encümen kararları, muhasebe, bütçe, emlak, personel, taşınır mallar vb. modüllerin geliştirilmesi, Merkezi idarelerin halen ihtiyaç duyduğu belediyelere ilişkin verilerin üretilmesi, İnternet teknolojileri kullanılarak belediye-vatandaş ilişkisinin daha etkileşimli bir zemine taşınması sağlanacaktır.

3	Belediye hizmetlerine yönelik olarak il düzeyinde yürütülen vatandaş memnuniyet anketleri, mümkün olduğunca belediye bazında yapılacaktır.	TÜİK	İçişleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Belediyeler	Ocak 2015 - Aralık 2016	TÜİK tarafından belediye hizmetlerine yönelik vatandaş memnuniyetinin ölçülmesi için anketler hazırlanacaktır. Örneklem belirlenecek ve anketler yapılacaktır. Anket sonuçları analiz edilecek ve yerel hizmet standardı belirleme çalışmalarında da kullanılmak üzere raporlanacaktır.
Politika 1.2: Büyükşehir belediyelerinin artan görevlerini etkili biçimde yerine getirebilmelerini sağlayacak farklı planlama, örgütlenme ve hizmet sunum modellerinin geliştirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
4	Büyükşehir belediyelerinin başta yeni görev ve yetki alanları olmak üzere kurumsal kapasiteleri bütüncül olarak analiz edilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, TODAE, Türkiye Belediyeler Birliği, Büyükşehir Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2016	Büyükşehir belediyelerinin başta kırsal alana hizmet götürme görevleri olmak üzere genişleyen görev ve yetkilerine ilişkin olarak kurumsal kapasitelerinin analiz edilmesi amacıyla bir analiz çerçevesi geliştirilecektir. Geliştirilen çerçeveye bağlı olarak mevcut durumda ya da ilerleyen yıllarda kapasite geliştirilmesine ihtiyaç bulunan birim ve işlevler tespit edilecektir.
5	Mevcut ve yeni kurulan büyükşehir belediyeleri eşleştirilerek bilgi ve tecrübe aktarımı sağlanacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Türkiye Belediyeler Birliği, Büyükşehir Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yeni kurulan büyükşehir belediyeleri ile 6360 sayılı kanun öncesinde büyükşehir statüsünü haiz olan belediyeler coğrafi yakınlık ve üstlenilen işlevlerin benzerliği gibi kriterler göz önünde bulundurularak eşleştirilecektir. Eşleştirilen belediyeler arasında hazırlanacak program uyarınca toplantı, eğitim, çalıştay ve ziyaretler gibi faaliyetlerle bilgi ve tecrübe aktarımı gerçekleştirilecektir.
6	Yerel yönetimlerde etkili bir beşeri kaynak yönetimi sisteminin kurulabilmesi amacıyla ilke ve standartlar belirlenecektir.	İçişleri Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, İl Özel İdareleri, Belediyeler	Ocak 2015 - Aralık 2016	Mahalli idarelerde kaynak ve emek israfını önlemek için başta sözleşmeli sistem olmak üzere personel istihdamı ve hizmet alımı ile ilgili olarak yeni ilke ve standartlar belirlenecektir. Belirlenen ilke ve standartlar doğrultusunda mevzuatta gerekli güncellemeler yapılacaktır.

7	Büyükşehir belediyeleri için alternatif planlama, örgütlenme ve hizmet sunum modelleri geliştirilmesi amacıyla bir araştırma projesi gerçekleştirilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, TODAİE, TÜSSİDE	Ocak 2015 - Aralık 2016	Büyükşehir belediyelerinin hizmetlerini etkili bir biçimde sunmalarına imkân sağlayacak farklı planlama, örgütlenme ve hizmet sunum modellerinin geliştirilmesi amacıyla kapsamlı bir araştırma projesi yürütülecektir.
8	Pilot risk yönetimi çerçevesi belirlenecek ve risk yönetimi uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.	Maliye Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, AFAD	Ocak 2015 - Aralık 2018	Maliye Bakanlığınca yürütülmekte olan Risk Yönetimi Pilot Çalışması kapsamında elde edilen çıktılarından yararlanarak bir rehber hazırlanacaktır. Bu rehber diğer belediyelerin risk yönetimi çalışmalarında kullanılacak üzere paylaşılacaktır.
Politika 1.3: Başta yeni kurulanlar olmak üzere büyükşehir belediyelerinin idari, teknik ve beşeri kapasitelerinin, yeni görev alanlarını da içerecek şekilde geliştirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
9	Büyükşehir, büyükşehir ilçe belediyeleri ve bağlı idarelerin yatırım bütçelerinin en az yüzde 10'unu 6360 sayılı kanun öncesinde kırsal olarak tasnif edilen alanlarda altyapı ihtiyaçlarının karşılanması için ayrılmaları ve kullanmaları sağlanacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Büyükşehir Belediyeleri, Büyükşehir İlçe Belediyeleri	Aralık 2015 - Aralık 2017	Büyükşehir belediyelerinin idari ve mali denetimleri sırasında denetim elemanlarının bu konuyu öncelikle göz önünde bulundurmalarını sağlamak üzere teftiş ve denetim rehberleri düzenlenecek, denetim sonucunda ulaşılan bulguların raporlanması sağlanacaktır.
10	Büyükşehir belediyelerinin atanmış ve seçilmiş görevlilerine yapılacak eğitim ihtiyaçları analizi sonuçlarına göre eğitim verilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, TODAİE, Türkiye Belediyeler Birliği, TÜSSİDE	Ocak 2015 - Aralık 2017	Yeni seçilen belediye başkanları, hizmet ve sorumluluk alanları genişleyen belediyelerin başkanları ile bunların atanmış görevlilerinin yeni sorumluluk alanlarıyla ilgili konularda ihtiyaç duyacakları eğitim alanları tespit edilecektir. Analiz bulguları doğrultusunda eğitim programları düzenlenecektir.

11	Büyükşehir belediyesi sınırlarına dâhil olan ve 6360 sayılı kanun öncesinde kırsal olarak tasnif edilen alanlarda yerel hizmet sunumunun iyileştirilmesine yönelik düzenlemeler yapılacak ve ilgili personel için eğitim programları düzenlenecektir.	İçişleri Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, TODAİE, Belediyeler	Ocak 2015 - Aralık 2017	İl özel idarelerince ve KÖYDES projesiyle kırsal alanda yürütülmekte olan kamu hizmetlerinin büyükşehir belediyeleri tarafından aksatılmadan yerine getirilebilmesi için kurumsal ve teknik tedbirlerin alınması sağlanacaktır. Belediye sınırları içerisinde sunulmakta olan diğer kamu hizmetlerinin belediye sınırlarına yeni dâhil olan alanlara da eşit bir şekilde sunulması için düzenleme yapılacaktır. Büyükşehir belediyelerinin kurumsal yapısı 6360 sayılı kanun öncesinde kırsal olarak tasnif edilen alanlarda verecekleri hizmet göz önünde bulundurularak gözden geçirilecek ve büyükşehir belediyesi personeli bu amaca yönelik olarak eğitilecektir.
Politika 1.4: Başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere mahalli idarelerin mali yönetim kapasitelerinin artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	Belediyelerde iç kontrolün daha etkili bir hale getirilmesi için eğitimler düzenlenecektir.	Maliye Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	Belediyelerde (nüfusu 50.000'in üzerindeki) iç kontrolün etkinliğinin artırılabilmesi için başta mali hizmetler uzman/uzman yardımcıları olmak üzere mali yönetim sürecinde çalışan personele bütçe, muhasebe, satın alma ve iç denetim konularında eğitimler verilecektir.
13	Mahalli idarelerin borçlanma sistemi gözden geçirilerek borçlanmanın nesnel kriterlere bağlanmasına yönelik düzenleme yapılacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, İlbank A.Ş., İl Özel İdareleri, Belediyeler	Ocak 2015 - Aralık 2016	Belediyelerin kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarının anlık olarak takibini sağlayacak teknik altyapı oluşturulacaktır. Belediyelerin gelirleriyle orantılı ve sürdürülebilir borçlanmalarını sağlayacak önlemler alınacaktır.
14	Belediyelerin beşeri kapasitesi mali hizmetler uzman yardımcılarını güçlendirecektir.	Maliye Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Belediyelerin kadrolarına yeterli sayıda uzman yardımcısı yetiştirmek suretiyle belediyelerin beşeri kapasitesi güçlendirilecektir.

15	Mahalli idarelerin mali yapılarının güçlendirilmesi ve sürdürülebilirliğinin muhafazasına yönelik mali alana ilişkin kurallar geliştirilecektir.	Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	Mart 2015 - Aralık 2015	Mahalli idarelerin kullandığı kaynaklar sürekli artarak önemli boyuta ulaşmıştır. Maliye politikasının etkinliğinin artırılması ve mahalli idarelerin mali yapılarının güçlendirilmesi amacıyla kamuya olan yükümlülerinin tahsilinde daha etkin yöntemlerin kullanılması, mahalli idareler için halen var olan bazı mali oranların gözden geçirilmesi, bunların uygulanma imkânının artırılması ve yeni kurallar geliştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.
Bileşen 2: Yerelde Kapasite, Yönetişim ve Katılımcılığın Geliştirilmesi					
Politika 2.1: Merkezi idarenin taşra teşkilatında ve mahalli idarelerde yeterli sayı ve nitelikte personel istihdamının desteklenmesi, beşeri kaynak yönetiminin güçlendirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
16	Başbakanlık tarafından yürütülen Hizmet Envanteri Yönetim Sistemi (HEYS) ve Hizmet Standartları Yönetim Sistemi (HSYS) çalışmalarını da dikkate alınarak valiliklerin iş analizleri yapıp beşeri kaynak ihtiyacı tespit edilecek, ortaya çıkan ihtiyaç çerçevesinde valiliklerin nitelikli personel istihdam edebilmelerine yönelik mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığınca beirlenecek örnek il ve ilçelerde, Başbakanlık tarafından yürütülen Hizmet Envanteri Yönetim Sistemi (HEYS) ve Hizmet Standartları Yönetim Sistemi (HSYS) çalışmaları dikkate alınarak valilik ve kaymakamlıkların iş analizi yapılacaktır. Bu kapsamda Strateji Geliştirme Başkanlığı bünyesinde bir çalışma grubu oluşturulacak ve bu çalışma grubuna Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı tarafından iş analiz tekniklerine ilişkin eğitimler verilecektir. Yapılan iş analizleri çerçevesinde İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü tarafından valiliklerin ihtiyaç duydukları beşeri kaynak tespit edilecektir. Birimlerde nitelikli eleman istihdam edebilmesine yönelik gerekli yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır.

17	Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarının görev ve hizmetlerine ilişkin standartlar belirlenecektir.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, TODAIE	Ocak 2015 - Aralık 2017	Hizmet Envanteri Yönetim Sistemi (HEYS) ve Hizmet Standartları Yönetim Sistemi (HSYS) çalışmalarını dikkate alınarak yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarının görev ve hizmetlerine ilişkin standartlar belirlenecektir. Beşeri kaynak ihtiyacı tespit edilecektir. Birimlerde nitelikli eleman istihdam edilebilmesine yönelik gerekli yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır. İl Planlama Uzman ve Uzman Yardımcısı kadroları ile diğer teknik kadrolara yönelik eğitim ihtiyaçları analizi gerçekleştirilecektir. Analiz sonuçlarına göre eğitimler düzenlenecektir.
18	Büyükşehir belediyelerinin iyi beşeri kaynak yönetimi uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Devlet Personel Başkanlığı, TÜSSİDE, TODAIE, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2016	Büyükşehir belediyelerinin beşeri kaynak yönetimi uygulamalarına yönelik araştırma yapılacaktır. Araştırma bulguları hazırlanacak rehber, düzenlenecek toplantı ve bilgilendirme günleri ile büyükşehir belediyeleriyle paylaşılacaktır.
19	Başta yeni kurulanlar olmak üzere büyükşehir belediyelerinde eğitim ihtiyacı analizlerine bağlı olarak eğitim programları düzenlenecektir.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, TODAIE, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2017	Büyükşehir belediyelerinde detaylı eğitim ihtiyaç analizleri gerçekleştirilecektir. Yeni kurulan büyükşehir belediyeleri personelinin, proje hazırlama, finansman, proje uygulama, izleme ve değerlendirme, mali yönetim, bilişim, e-devlet, katılımçılık, kentlilik bilincini geliştirme, sosyal uyum ve sosyal içermeye konularında bilgi ve becerilerini arttırmaya yönelik eğitim programları düzenlenecektir.
20	Bölge kalkınma idarelerinin personel eksikliği giderilecektir.	Kalkınma Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Bölge Kalkınma İdareleri, Devlet Personel Başkanlığı, TODAIE	Ocak 2015 - Aralık 2016	Bölge kalkınma idarelerinin kurumsallaşma sürecinin en önemli unsuru nitelik ve nicelik bakımından yeterli personel istihdam edilmesidir. Bu çerçevede idarelerin kendi eylem planlarına dair sorumluluklarının yerine getirilmesi için gereken beşeri kaynak yapısı etud edilecektir. Gerekli yasal düzenlemeler yapılarak bölge kalkınma idarelerinin personel eksikliği giderilecektir.
21	Bölge kalkınma idareleri personeline yönelik gerçekleştirilecek eğitim ihtiyaçları analizi doğrultusunda eğitim programları düzenlenecektir.	Kalkınma Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, TODAIE	Ocak 2015 - Aralık 2016	Başta yeni alınanlar olmak üzere tüm personele yönelik eğitim ihtiyaçları analizi gerçekleştirilecektir. Gerçekleştirilen ihtiyaç analizi neticesinde eğitim ihtiyacı bulunan alanlarda eğitim programları düzenlenecektir.

Poilitika 2.2: Başta mahalli idareler olmak üzere yerel düzeydeki kurumların teknolojik altyapılarının geliştirilmesi, hizmetlerde hız ve kalitenin artırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
22	Valıilik ve il özel idaresi personeline bilişim ve e-devlet konularında eğitim verilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	Valıiliklerin ve il özel idarelerinin personelinin teknoloji kullanım düzeylerinin artırılması amacıyla bilişim ve e-devlet konularında eğitim programları düzenlenecektir.
23	Büyükşehir belediyelerinin bilişim stratejisi hazırlıklarına mali ve teknik destek sağlanacaktır.	Kalkınma Ajansları	Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Uygun görülen kalkınma ajansları tarafından büyükşehir belediyelerinin yatırım gereksinimi, teknoloji tercihleri, kurumsal kapasite, tasarruf planları, fayda, maliyet, iş planı gibi unsurları kapsayacak şekilde bilişim stratejileri hazırlamalarına mali ve teknik destek sağlanacaktır.
24	Büyükşehir belediyelerinin akıllı kent uygulamalarına yönelik fizibilite çalışmalarını desteklenecektir.	Kalkınma Ajansları	İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	Büyükşehir belediyeleri tarafından akıllı kent uygulamalarının hayata geçirilmesine yönelik olarak fizibilite çalışmaları hazırlanmasının teşvik edilmesi amacıyla uygun görülen kalkınma ajanslarında mali ve/veya teknik destek sağlanacaktır.
25	Belediyelerin sistematik veri toplaması ve kamuoyu ile paylaşması sağlanacaktır.	TÜİK	İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK, Türkiye Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2017	TÜİK tarafından belediyelerde toplanması gereken verilere ilişkin standartlar belirlenecektir. Pilot olarak belirlenen büyükşehir belediyelerinin veri toplama ve depolama kapasitesi geliştirilecektir. Büyükşehir belediyelerince toplanan verilerin ilgili kurumlara ve kamuoyuna raporlanmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenecektir. Bu uygulamalarda yoğun göç alan bölgelerde yaşayan dezavantajlı kesimlerin kente uyumunun sağlanmasına yönelik olarak yerel yönetimlerin, diğer kuruluşların veri tabanlarından yararlanması ve bu kesimlere daha kaliteli ve hızlı hizmet sunabilmesine yönelik olarak yazılım, donanım sistemlerinin geliştirilmesine özellikle önem verilecektir.

Politika 2.3: STK'lar, üniversiteler ve diğer kuruluşların proje yönetimi, mali yönetim ve idari becerilerinin artırılması, kurumsal yönetim ilkelerinin işler kılınması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
26	STK'ların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesinin desteklenmesine yönelik eğitimler düzenlenecektir.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, AB Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, TODAİE, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yerel düzeye özgü sorunlara yönelik tematik çalışmalar yapan dernekler için proje hazırlama ve yönetimi, AB mali yardımları, kaynak geliştirme, bütçe ve muhasebe, STK mevzuatı ve mali yönetim eğitimleri düzenlenecektir.
27	STK'lar proje karşılığında mali olarak desteklenerek kurumsal kapasitelerini artırmaları sağlanacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, AB Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Aralık 2018	STK'ların diğer STK'lara yönelik mevzuat, bütçe, muhasebe, mali yönetim vb. konularını kapsayan eğitim projeleri başta olmak üzere yıl içinde işleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığının internet sitesinde yayınlanan konulardaki projelerine mali destek verilecektir.
28	Üniversitelerin beşeri kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik eğitimler düzenlenecektir.	Kalkınma Ajansları	Kalkınma Bakanlığı, AB Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2017	Kalkınma ajansları tarafından buldukları bölgelerde yer alan üniversitelerin personeline yönelik olarak proje hazırlama ve yönetimi ile mali yönetim alanlarında eğitimler düzenlenecektir.
Politika 2.4: Meslek kuruluşları, üniversiteler ve STK'ların yerel kalkınma süreçlerine katkılarının artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
29	Kalkınma kurullarında, mümkün olduğunca kapsanan illerde yer alan tüm üniversitelerden temsilci yer alması sağlanacaktır.	Kalkınma Ajansları	Kalkınma Bakanlığı	Haziran 2017	Üniversitelerin buldukları bölgelerin kalkınma politikalarında yönlendirici olabilmeleri amacıyla, kalkınma kurullarında daha güçlü şekilde temsil edilmeleri sağlanacaktır.

30	Kalkınma kurumlarında STK temsilî ve etkinliği artırılacaktır.	Kalkınma Ajansları	Kalkınma Bakanlığı, İşşleri Bakanlığı	Haziran 2017	STK'ların bulunduğları bölgelerin kalkınma politikalarında yönlendirici olabilmelerini sağlamak amacıyla, kalkınma kurumlarında daha güçlü şekilde temsil edilmelerini sağlamak üzere gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
31	STK'ların yerel karar alma süreçlerine katılımının artırılması amacıyla katılımcılık kütürünün gelişimi desteklenecektir.	Kalkınma Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2016	Belediyelerde katılımcılığın geliştirilmesine yönelik kitap ve rehberler ile e-katılım uygulamalarına ilişkin kılavuzlar hazırlanacak ve tüm belediyelerin erişimine sunulacaktır. Bu amaçla seçilen belediyelerde pilot çalışmalar gerçekleştirilecektir. Yazılı ve diğer görüş alma biçimleri geliştirilecektir.
32	Kent konseylerinin toplanma ve çalışma sistemleri gözden geçirilecek ve işlevselliğlerini artırmak üzere yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kent konseylerinin işlevselliğini artırmak amacıyla mevzuat düzenlemesi yapılarak çalışmaları daha sistematik hale getirilecektir. Bu kapsamda yapılacak düzenleme ile kent konseylerine STK ve üniversite temsilcilerinin katılımı artırılabilecek ve alınan kararların belediye meclisi gündemine alınarak tartışılması ve uygun görülenlerin oylamaya tabi tutulması zorunlu kılınacaktır.
Politika 2.5: Sivil örgütülüğünün artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
33	STK-kamu işbirliğinin genel çerçevesini çizen bir kanun tasarısı taslağı hazırlanacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2016	STK- kamu işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak aradaki ilişkilerin sistematik bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla ilgili tarafların görüşleri alınarak ilke ve standartlar belirlenecektir. Belirlenen ilke ve standartlar doğrudan doğruya kamu kurumları ve STK mevzuatında gerekli güncellemeler yapılacaktır.

34	STK'ların kurulum aşamalarında, resmi aşamalarında, resmi prosedürlerde kolaylık sağlayan uygulamalar hayata geçirilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Aralık 2015	STK'ların kurulum aşamasını basitleştirecek idari ve yasal değişiklikler yapılacaktır. STK kurulması daha kısa bir idari işlem haline getirilecektir.
35	Derneklerin katılımcı, açık ve hesap verebilir olması için gerekli düzenleme yapılacak ve destek sağlanacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2017	STK faaliyetleri üzerinde kamuoyu denetimi sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır. STK'lar ve kamu kurumları arasında işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik ortak eğitimler ve ortak proje geliştirme çalışmaları yapılacaktır.
36	Kalkınma amaçlı çalışan derneklerin kurumsal kapasitelerinin artırılmasına yönelik projeleri desteklenecektir.	İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Ajansları	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Hâlihazırda İçişleri Bakanlığı tarafından tüm dernekler için verilen proje destekleri içinde kalkınma amaçlı çalışan derneklere sağlanan kurumsal kapasite desteklerinin bütçesi artırılabilecektir. Kalkınma ajansları kalkınma amaçlı çalışan derneklere yönelik mali destekler miktar olarak artırılacak ve çeşitlendirilecektir.
37	Sivil toplum kuruluşlarına ilişkin olarak sistematik ve kapsamlı şekilde veri toplanacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, TUİK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Birleşmiş Milletler Sivil Toplum Kuruluşları Uluslararası Sınıflaması (ICNPO) ile uyumlu bir STK veri tabanı oluşturulacaktır. İçişleri Bakanlığı tarafından bu çerçevede veri toplanacak ve kamuoyu ile paylaşılacaktır.

24. REKABETÇİLİĞİ VE SOSYAL UYUMU GELİŞTİREN KENTSEL DÖNÜŞÜM PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Türkiye nüfusunun yüzde 86,7'si kentlerde yaşamaktadır. Hızlı şehirleşme ve imarsız yapılaşma şehirlerde ekonomik ve sosyal problemlere sebep olmakta, yaşam kalitesini düşürmektedir. Altyapı, çevre ve güvenlik gibi alanlara ilişkin problemler işgücü ve üretim maliyetlerini artırarak şehirlerimizin rekabet gücünü olumsuz etkilemektedir.

Programın amacı, şehirlerimizin ekonomik, sosyal ve fiziki dezavantajlarını azaltarak rekabet gücünü ve yaşam kalitesini artırmaktır. Bu doğrultuda yapılacak harcama ve yatırımlar, makroekonomik dengeler ve kamu finansmanı ile uyumlu şekilde planlanarak hayata geçirilecektir.

Program kapsamında, kentsel dönüşümün yerli ve yenilikçi üretimi destekleyecek şekilde uygulanması, afet riskinin bertaraf edilmesi, şehirlerimizin marka değerlerine katkı sağlayarak iş ve yaşam koşulları açısından cazibesinin artırılması, uluslararası rekabet gücünü arttırmayı hedefleyen öncü projelerin hayata geçirilmesi, sosyal uyumun güçlendirilmesini destekleyen yaklaşımların benimsenmesi, kentsel çöküntü sürecine girmiş veya bu riski barındıran şehir merkezlerinin dönüşümle canlandırılması ve sağlıklı ve nitelikli konut sahipliğinin artırılması öngörülmektedir.

2. Programın Hedefi

- Alana göre farklılaşan yeni kentsel dönüşüm modellerinin geliştirilmesi
- Kentsel dönüşümün doğurduğu değer artışlarından kamuya kaynak sağlanması
- İnşaat sektöründe yeni ürün ve çözümlerin geliştirilmesi
- Konut üretiminde orta ve alt gelir gruplarına odaklanan modellerin geliştirilmesi
- Planlamada ve proje uygulamasında sosyal boyutun güçlendirilmesi
- Büyükşehirlerde sosyal uyumun kolaylaştırılması

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum ¹	2014	2015	2016	2017	2018
Dönüşüm sağlanacak toplam alan (ha)	6.305	7.162	11.500	14.000	16.000	18.500
Dönüşümden faydalanacak nüfus (kişi)	927.798	1.076.218	1.775.078	2.160.965	2.469.674	2.855.561
Dönüşüm alanlarında yapılan sosyal konut sayısı	18.686	24.331	26.800	31.200	35.600	40.000

(¹) Aksi belirtilmedikçe 2013 yılı gerçekleşme rakamlarıdır.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

1. Bileşen: Şehirlerin Rekabet Gücünün ve Yaşanabilirlik Seviyesinin Artırılması / Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
2. Bileşen: Kentsel Dönüşümde Yerli ve Yenilikçi Üretimin Teşvik Edilmesi / Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
3. Bileşen: Kentsel Dönüşümün Finansmanının Kolaylaştırılması / Kalkınma Bakanlığı
4. Bileşen: Konut Sahipliğinin Artırılması / Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
5. Bileşen: Büyükşehirlerde Sosyal Sorunların Yoğunlaştığı Alanlarda Uyumun Güçlendirilmesi / Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Şehirlerin Rekabet Gücünün ve Yaşanabilirlik Seviyesinin Artırılması

Politika 1.1: Üretim ve ticaret mekânları için daha etkin yer seçimi; bu mekânların etkin kullanımını ile altyapıların yenilenmesi, geliştirilmesi veya taşınması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Şehir merkezinde kalan KSS'ler taşınacak veya iyileştirilecektir.	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Küçük sanayi alanlarının kentsel dönüşüme konu edilerek şehir merkezinde kalanların taşınması veya daha sağlıklı hale getirilebilmelerine imkân vermek amacıyla ilgili kurumlarla işbirliği yapılacaktır. Bu çerçevede talepte bulunan ve ilgili mevzuatlarla belirlenen şartları sağlayan KSS'lerin kredi ile desteklenmesi sağlanacaktır.
2	Dönüşüm alanlarında yenilenebilir enerji ve çevre dostu atyapı yatırımlarının yapılması teşvik edilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2016 - Aralık 2018	Toplu yapı yönetimleri, belediye şirketleri veya enerji şirketlerinin meskûn alanda biyokütle, biyogaz, çöp yakma, atık ısının farklı kentsel işlevler arasında pompalanmasına dönük yenilenebilir enerji yatırımlarını yapmaları için 6306 sayılı Kanun kapsamındaki faiz desteklerinin yanı sıra uygulanabilecek mali destek mekanizması geliştirilecektir.

Politika 1.2: Şehir merkezlerinin ve tarihi ve kültürel değere sahip alanların iniyası

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
3	Kentsel dönüşüm projeleri, şehirlerin tarihi, kültürel ve estetik değerleriyle uyumlu bir yaklaşımla gerçekleştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, TOKİ, Mahalli idareler	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> Kent kimliğine ilişkin araştırmalar yapılacak ve bu araştırmalar doğrultusunda başta tarihi, kültürel ve estetik değer taşıyan kent merkezlerini canlandırma projelerinde kullanılmak üzere tasarım rehberleri hazırlanacaktır. Hazırlanacak tasarım rehberlerine uygun bir şekilde kentsel dönüşüm projeleri uygulanacak ve etkin takibi yapılacaktır.

4	Özel mülkiyette bulunan taşınmaz kültür varlıklarının onarımına ilişkin destekler etkinleştirilecektir.	Kültür ve Turizm Bakanlığı	İlgili Valilikler (İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri)	Ocak 2015 - Aralık 2018	“Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik” gereğince; özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan tescilli taşınmazların korunması, bakım ve onarımı için Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hibe mahiyetinde maddi ve teknik yardım sağlanmaktadır. Bu sistemin etkinliğinin artırılması için tedbirler geliştirilecektir
5	Özel mülkiyette bulunan tescilli taşınmaz kültür varlıklarının restorasyon sürecine ilişkin kredilendirme mekanizması iyileştirilecektir.	TOKİ	İlgili yerel yönetimler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> Taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı ve restorasyonu işlemleri Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TOKİ tarafından müştereken yürütülmektedir. Kullanılan kredinin teknik takibi Bakanlıkça, mali takibi ise TOKİ tarafından yapılmaktadır. İş programının gecikmesine neden olan kredinin şahıslara ödenmesindeki aksaklıklar, özellikle büyük ölçekli restorasyonlar itibarıyla taşınmaz başına kullanılacak kredi miktarına ilişkin limitler gözden geçirilerek iyileştirilecektir.
6	2863 sayılı Kanun kapsamında tescil yapılarak koruma altına alınan taşınmazların mülkiyet hakkı aktarımı konusunda araştırma ve mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.	Kültür ve Turizm Bakanlığı	İlgili merkezi idareler	Ocak 2015 - Aralık 2016	2863 sayılı Kanun kapsamında tescilli yapılarak koruma altına alınan taşınmazların mülkiyet haklarının kullanımına ve aktarımına ilişkin çözüm önerilerine yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde araştırmalar ve çalışmalar yapılarak gerekli mevzuat çalışması gerçekleştirilecektir.
7	Afet riskine maruz kalan 2863 sayılı Kanun kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının tesciminin yapılarak öncelikli olarak korunması sağlanacaktır.	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İlgili merkezi idareler ve yerel yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2016	Dönüşüm alanlarındaki taşınmaz kültür varlıklarının tesciminin ve tescilin kısa sürede tamamlanması ve sürdürülebilir bir sistem geliştirilmesi için kalıcı çalışmalar yapılacaktır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tescit ile ilgili adımların atılmasını temin edecektir. Kültür ve Turizm Bakanlığı ise afet riski tespit edilen yapıların onarımını temin edecektir. Aynı alanlarda 2863 ve 6306 sayılı Kanun ile verilebilecek teşviklerin birlikte değerlendirilmesine çalışılacaktır.

8	Afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi çalışmalarında alan içerisinde vakıf kültür varlıklarının bulunması halinde işbirliği ve koordinasyon sağlanarak yapıların ihyası ve çevrelerinin açılması sağlanacaktır.	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kamu bünyesindeki kültür varlıklarının onarımları bütçe nispetinde tedricen ele alınmaktadır. Özel sektör bünyesindeki kültür varlıkları ve özellikle sivil mimarlık örneklerinin koruma çalışmaları büyük oranda ekonomik yetersizliklerden dolayı aksadığından bunların afet riski taşımaları halinde 6306 sayılı Kanundan yararlanmaları bu alanda bir kaynak oluşmasına hizmet edecektir.
9	Tarihi doku ve kültürel mirasın korunması ve canlandırılmasına yönelik destek mekanizmaları geliştirilmesine dair çalışma yapılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tarihi kent dokularının detaylı analizi yapılacaktır. Tarihi şehir merkezlerinin yeni fonksiyonlar yüklenerek yeniden canlandırılması amacıyla programlar yürütülecektir.
10	Kentlerin tarihi ve kültürel kimliklerini güçlendirmek için çalışmalar yürütülecektir.	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> Kentlilik kültürünü ve kimliğini ortaya çıkarmak, bunları güçlendirmek ve şehir-insan ilişkisini kurmak amacıyla Proje kapsamında seçilmiş kişilerin eserlerinin arşivlenmesi ve kamuoyunun kullanımına açılmak üzere dokümantasyon merkezi kurulması, seçilmiş şehirlerde tanımlama, araştırma, yayın, şehir gazetesi, şehir dergisi, fotoğraf arşivi, şehir haritaları yapım çalışmaları, şehir korosu ve şehir kütüphanesi kurulması çalışmaları, şehirlerin kültür envanterinin çıkarılması ve kültürel değerlerin şehrin sosyo-ekonomik kalkınması üzerine etkisini ölçen/ortaya koyan çalışmalar yürütülecektir. Örnek kişilikler üzerinden "şehir-insan" ilişkisini temellendirecek yayın, tanıtım, panel ve sempozyumlar düzenlenecektir. Elde edilecek sonuçlara göre çalışmalar genişletilecek ve yaygınlaştırılacaktır.

Politika 1.3: Rezerv yapı alanlarının belirlenmesinde mekânsal ve sosyal uyumun artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
11	Rezerv yapı alanlarının belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar geliştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Maliye Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Rezerv alanlara taşınacak hak sahiplerinin kentlin ekonomik odak ve sosyal donatılarına erişimini olumsuz yönde etkilemeyeceği yerlere taşınması ya da erişebilirliklerini artırıcı unsurların projeye dâhil edilmesi doğrultusunda politikalar geliştirilecektir.
Politika 1.4: Dönüşüm alanlarında dinlenme alanlarının kalitesinin ve sayısının artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	Kentsel dönüşüm uygulamalarında dinlenme alanlarının kalite ve sayısını artırmak amacıyla asgari standartlar belirlenecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2015	6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanununun 6. maddesi ve 5393 sayılı Kanununun 73. maddesi çerçevesinde dönüşüm uygulamalarına rehberlik edecek bir mevzuat yayımlanacaktır.
Bileşen 2: Kentsel Dönüşümde Yerli ve Yenilikçi Üretimin Teşvik Edilmesi					
Politika 2.1: Yenilikçi ve sürdürülebilir tasarım, yapım teknikleri ve malzeme-ekipman üretim kabiliyetinin geliştirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
13	Yenilikçi ve sürdürülebilir tasarım, yapım teknikleri ve malzeme-ekipmanların geliştirilmesi amacıyla "Yapı Araştırma Merkezi" kurulacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Yenilikçi ve sürdürülebilir tasarım, yapım teknikleri ve malzeme-ekipmanların araştırılması ve geliştirilmesi, kentsel dönüşüm de dâhil olmak üzere inşaat sektörünün üretim sürecine kanalize edilebilmesi doğrultusunda yönlendirici ve destekleyici bir Yapı Araştırma Merkezi kurulacaktır. Söz konusu Merkez, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile üniversitelerdeki mevcut araştırma altyapılarını kullanacak ve yeni araştırma altyapısı ihtiyaçlarını belirleyecektir.

14	Yenilikçi ve çevreye duyarlı ürün ve çözümlerin uluslararası standartlarda yerli üretimine yönelik Ar-Ge ve yatırım destekleri verilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	TÜBİTAK, Ekonomi Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Ajansları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yenilikçi ve çevreye duyarlı ürün ve çözümlere yönelik öncelikli Ar-Ge konuları belirlenecek, bu konularda Ar-Ge çalışmaları ve geliştirilen ürün ve çözümlerin yerli üretimi için destekler sağlanacaktır. Ayrıca yerel malzeme ve kaynakların kentsel dönüşümde değerlendirilmesi teşvik edilecektir.
15	Yapı malzemeleri ve yapılar için bir Çevresel Ürün Beyanı (EPD) programı altyapısı geliştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, TSE	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Kentsel dönüşüm faaliyetleri çerçevesinde yıkılıp yeniden yapılan konut ve işyerlerinin yıkılıp yeniden yapılması ve ömürleri boyunca idame edilmesi için yürütülen faaliyetlerden kaynaklı sera gazı emisyonları alınacak tedbirler ile sınırlandırılacaktır. Yapı malzemelerinin yaşam döngüsü değerlendirilmesi (LCA) için geçerli TS EN 15804, yapıların LCA için geçerli TS EN 15978 ve bu faaliyetlerin yürütülmesi için geçerli organizasyonel gereklilikleri tanımlayan TS EN ISO 14025 temelli bir altyapı kurulacaktır.
16	Kentsel dönüşümde yeşil bina ve yerleşme uygulamaları teşvik edilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı, TSE, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları	Ocak 2016 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> Kentsel dönüşümde yeşil bina ve yerleşme uygulamalarını teşvik etmek amacıyla farkındalık ve destek mekanizmaları oluşturulacaktır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı sürdürülebilir yapılar ve yerleşmeler için ayrı ayrı düzenlemeler ve belgelendirme altyapılarının kurulmasını temin edecektir. Bu doğrultuda gönüllü girişimler sonucu belgelenen dönüşüm alanlarının ve bina uygulamalarının teşvik edilmesi için başta 6306 sayılı Kanun çerçevesinde verilecek faiz destekleri olmak üzere mali ve imara ilişkin destek mekanizmaları geliştirilecektir.
Politika 2.2: Tedariklerde yerli üretimden azami düzeyde faydalanılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
17	Piyasaya arz edilen uygunsuz ya da güvensiz ithal yapı malzemelerinin kullanılması engellenecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> İthal yapı malzemelerinin uygunsuzluğu ya da güvensizliği konusunda Ekonomi Bakanlığı ile koordinasyon sağlanacak, Yapı Malzemeleri Denetim Sisteminin (YMDS) Ekonomi Bakanlığı ile entegrasyonu gerçekleştirilerek belgelendirme kuruluşlarının belgelerinin kontrol altına alınmaları sağlanacaktır. Kentsel dönüşüm faiz desteğini kullandıran Bankaların kredi dilimlerini serbest bırakırken başvurabilecekleri, yapı malzemeleri denetim sistemi ile birlikte çalışmalarını sağlayacak bir yazılım geliştirilecektir.

18	Kentsel dönüşümde yerli ve yenilikçi ürünlerin kullanılmasını sağlayacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2016 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> Belirli oranda yerli üreticiler tarafından üretilen ve/veya geliştirilen yenilikçi ve çevreye duyarlı malzeme ve yapım tekniklerinin kentsel dönüşüm kapsamında kullanımı teşvik edilecektir. ÇED Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen ulusal çevre etiketinin yerli üreticiyi avantajlı kılması için gerekli ortam sağlanacaktır. Kentsel dönüşümde çevre etiketini haiz ürünlerin kullanılması için ilave faiz desteği çerçevesinde bir mali destek mekanizması kurulacaktır.
Bileşen 3: Kentsel Dönüşümün Finansmanının Kolaylaştırılması					
Politika 3.1: Projelerin finansmanında dönüşüm kaynaklı değer artışlarından kamunun daha fazla pay alması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
19	Ülke genelinde kentsel dönüşüm kapsamında değerlendirilecek alanların önceliklendirilmesi tamamlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2016	Afet riski yüksek alanlar, artı değer üretme potansiyeli yüksek alanlar ve projeden yararlanacak kişi sayısı gibi kriterler oluşturulmak suretiyle kentsel dönüşüm tabii olacak alanlarda önceliklendirme yapılacaktır.
20	Kentsel dönüşüm kapsamında yapılan imar planı değişiklikleri sonucunda ortaya çıkan değer artışının belli bir oranının kamu payı olarak tahsil edilmesini sağlayacak mevzuat altyapısı hazırlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kentsel dönüşüm uygulamalarının finansman yükünün hafifletilmesi amacıyla kentsel dönüşüm projeleri kapsamında gerçekleştirilen imar planı değişiklikleri sonucunda ortaya çıkacak artı değerden kamu tarafından bir pay alınmasını sağlayacak düzenleme yapılacaktır.

Politika 3.2: Dönüşüm projelerinin finansmanında yeni finansal araçların geliştirilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
21	Kentsel dönüşüm alanlarında hakların devredilmesine imkân sağlayacak Gayrimenkul Sertifikası Modeli geliştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	SPK, TOKİ, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği, GYODER, KONUTDER, Maliye Bakanlığı, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği, Belediyeler Birliği, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2015	Gayrimenkul Sertifikası Modeli kapsamında söz konusu kentsel dönüşüm alanına ilişkin değerlendirme işleminin nasıl finanse edileceği, kimin tarafından yapılacağı, sertifikasının alımı ve satımı vb. unsurlar kapsanacaktır. Böylece bu sertifika sayesinde kişilerin hakları daha doğru tespit edilecek aynı zamanda farklı yerlerde de sertifikayı kullanabilme imkânı getirilmiş olacaktır. Söz konusu modele ilişkin mevzuat taslağı çalışması SPK tarafından tamamlanacaktır.
22	Kentsel dönüşüm projelerinin Sükuk İhracına konu edilmesinin önündeki engeller yasal düzenlemeyle kaldırılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Hazine Müsteşarlığı, SPK Türkiye Katılım Bankaları Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yabancı sahipliğindeki finansal kuruluşların gayrimenkul ediniminde karşılaştıkları güçlüklerin kaldırılması sağlanacaktır.

Politika 3.3: Kentsel Dönüşümün değer artışıyla finanse edilmesinde sorun yaşanan alanlarda finansman imkânının kolaylaştırılmasını sağlayacak bir sistem oluşturulması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
23	Dönüşüm Özel Hesabının öncelikle artı değer üretmeyen ve afet riski yüksek kentsel dönüşüm projelerinin finansmanına destek amacıyla kullanılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	TOKİ, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2016 - Aralık 2018	Özellikle yüksek afet riski taşıyan alanların dönüşümünü hızlandırmak ve teşvik etmek amacıyla Dönüşüm Projeleri Özel Hesabından verilen desteklerde farklılaşmaya gidilecektir. Sadece bahsi geçen alanlardaki hak sahipleriyle sınırlı olmak üzere Dönüşüm Özel Hesabından kullanılacak kredilere bazı avantajlar getirilecek ve bankalarda kullanılan kredilerde ise faiz desteği artırılabilecektir.

Bileşen 4: Konut Sahipliğinin Artırılması

Politika 4.1: Altyapısı hazır arsa üretiminin hızlandırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
24	Hazine mülkiyetine kayıtlı taşınmaz envanterinin iyileştirilmesine ve maliyet belirlemelerine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	TOKİ, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kentsel gelişme için gerekli arsa ihtiyacını karşılamak üzere öncelikle kamu elindeki arsa stokunun ve bu arsaların güncel maliyetlerinin belirlenmesi önem taşımaktadır. TOKİ'nin Hazine arsalarını bedelsiz olarak edinmesini kolaylaştıran 775, 1164, 2985 sayılı Kanunlarda çeşitli hükümler olmasına karşılık aksamalar meydana gelmektedir. Envanter düzenlenmesi ile bu aksamalar giderilecek ve süreç hızlandırılacaktır.
25	Hazinenin ve yerel yönetimlerin elindeki arsaların kentsel gelişmeye uygun olanlarının üst ve alt ölçekli planlarının (Çevre Düzeni, Nazım, Uygulama İmar Planları) yapılması veya yaptırılması sağlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler	Maliye Bakanlığı, TOKİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kamu elindeki plansız durumdaki taşınmazlar kentsel gelişme için arsa ihtiyacını karşılamak üzere değerlendirilecektir.
26	Öncelikle dönüşüm alanlarında altyapılı arsa geliştirmek üzere çeşitli mali desteklerin oluşturulması için çalışma yürütülecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	TOKİ, Maliye Bakanlığı, İller Bankası, Yerel Yönetimler, Kalkınma Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> Başta dönüşüm alanlarında olmak üzere arsa altyapısının geliştirilmesi amacıyla finans desteği sağlamak üzere ÇŞB tarafından; Maliye Bakanlığı, TOKİ, İller Bankası ve Yerel Yönetim kaynaklarını da içerecek şekilde bir destek çerçevesi geliştirilecek ve ilkeler belirlenecek, gerekli yasal altyapı oluşturulacaktır. Bu konuda SUKAP projesi ile de gerekli koordinasyon sağlanacaktır. Yerel yönetimlerin altyapılı arsa geliştirme yöntem ve araçları geliştirilecektir. 6306 sayılı Kanun kapsamında "Riskli Alan" veya "Rezerv Alan" olarak ilan edilen alanlarda yapılacak her türlü altyapı hizmetlerine yönelik tesislere ait etüt ve projelerin yaptırılması veya bu projeleri gerçekleştiren idarelere mali ve teknik destek sağlanacaktır. Arsa mülkiyetini elde etmeden, mevcut mülkiyet yapısı korunarak/düzenlenerek, altyapısı hazır arsa üretiminin hızlandırılmasını sağlayacak düzenleme ve destekler geliştirilecektir.

Politika 4.2: Temel konut sahipliği için uzun vadeli konut finansman sisteminin etkinliğinin artırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
27	Temel konut sahipliği için finansman yöntemleri çeşitlendirilecektir.	TOKİ, Yerel Yönetimler	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Özel Sektör	Ocak 2015 - Aralık 2018	Hane halklarının temel konut ihtiyacının karşılanmasında TOKİ'nin kaynak geliştirme projelerinin yanı sıra finans piyasası araçlarının konut edinmedeki payının artırılması ve ürünlerin çeşitlendirilmesi için gereken araştırma ve düzenlemelerin yapılması hedeflenmektedir.

Politika 4.3: Sosyal konut uygulamalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
28	Dönüşüm alanlarında alt gelir gruplarının ve yoksul kesimin konut ihtiyacının karşılanmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.	TOKİ	ÇSB, Maliye Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Valilikler, Kaymakamlıklar, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Özel sektörün alt gelir gruplarına yönelik konut üretimini teşvik etmek amacıyla destek mekanizmaları (vergi indirim, finansman maliyetlerinin azaltılmasına yönelik destekler) geliştirilecektir. Dönüşüm alanlarında farklı gelir gruplarının bir arada yaşayabilmesi için tedbirler geliştirilecektir.

Bileşen 5: Büyükşehirlerde Sosyal Sorunların Yoğunlaştığı Alanlarda Uyumun Güçlendirilmesi

Politika 5.1: Büyükşehirlerde Sosyal uyumun güçlendirilmesi gereken alanlara dönük analitik yaklaşımın geliştirilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
29	Büyükşehirlerde mahalle bazlı sosyal uyum analizi yapılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	AŞPB (ATHGM), TÜBİTAK, TÜİK, SYDV, Yerel Yönetimler, İçişleri Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi veri tabanında kayıtlı veriler ve ilgili kurumların veri tabanlarında yapılan sorgulamalar kullanılarak mahalle bazlı analiz yapılacaktır. Analizler kapsamında büyükşehirlerde yaşayan yoksul hanelerin göç durumları, eğitim ve sağlık gibi kamu hizmetlerine erişim ve devamlılık durumları, gelir, istihdam ve sosyal güvenlik durumları, tüketim profilleri gibi sosyal uyumu etkileyen unsurlar tespit edilerek riskli ve sorunların yoğunlaştığı bölgeler mahalle bazında tespit edilecektir. 2014 yılında Antalya, Diyarbakır, Gaziantep, İzmir, Mersin, Sakarya illerinin analizi tamamlanacaktır. Her yıl 6 büyükşehirin analizinin tamamlanması beklenmektedir.
30	Büyükşehirlerde kalkınma ajansları tarafından il bazında insan sermayesi, sosyal dokudaki kırılmalıklar, sosyal alanda öncelikli müdahale gerektiren alanları da kapsayacak şekilde sosyal yapı analizleri yapılacaktır.	Kalkınma Ajansları	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kamu kurum ve kuruluşları, Üniversiteler, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Büyükşehirlerin yoğun göç almış bölgelerinde beşeri sermayenin geliştirilmesi ve bu bölgelerdeki sosyal sorunların analizi ve önceliklendirilmesine yönelik sosyal analiz çalışmaları yapılacaktır.

Politika 5.2: Büyükşehirlerde sosyal uyumun güçlendirilmesi gereken alanların, fiziki yenileme ile kamu hizmetlerinin arzında etki ve kalitenin artırılmasını da içeren kapsamlı bir yaklaşımla ele alınması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
31	Büyükşehirler başta olmak üzere, belediyeler tarafından yürütülen fiziki yenilemeye ilişkin hizmetlerde (imar ve ruhsatlandırma, temel altyapı, altyapı yenilemesi) yoğun göç almış ve mekân kalitesi düşük bölgelere öncelik verilmesi sağlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Yerel Yönetimler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> Bakanlar Kurulu kararıyla ilan edilen dönüşüm alanları içerisinde sosyal uyumun güçlendirilmesi gereken alanlara öncelik verilmesine ilişkin düzenlemeler yapılacaktır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yapılan sosyal uyum analizleri kapsamında belirlenen yoğun göç almış bölgelere öncelik verilecektir.
32	Sosyal uyumun güçlendirilmesi gereken alanlardaki kentsel dönüşüm uygulamaları sosyo-ekonomik ve kültürel etütlere dayanarak yürütülecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	TOKİ, Yerel Yönetimler, ASPB, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Belediyeler Birliği	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yapılan sosyal uyum analizleri kapsamında belirlenen yoğun göç almış bölgeler Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca bildirilecektir. Büyükşehirlerin yoğun göç almış bölgelerinde uygulanan kentsel dönüşüm programları, sosyal dışlanmayı engelleyici ve farklı gelir gruplarının yaşam alanlarını kaynaştırma bir yaklaşımla uygulanacaktır. Kentsel dönüşüm alanları ve bu alanlara yönelik dönüşüm programları belirlenirken çok disiplinli ve her dönüşüm alanı için özel olarak tasarlanmış iyileştirme çerçeveleri geliştirilecektir. Bu çerçeveler kapsamında kentsel dönüşüm alanlarının planlama rehberleri oluşturulacaktır.

33	Sosyal uyum proje destekleri güçlendirilecektir.	Kalkınma Bakanlığı,	Kalkınma Ajansları, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Hâlihazırda 34 ilde devam eden SODES (Sosyal Destek Programı) çerçevesinde yapılacak sosyal analizlere dayalı olarak sosyal uyum projelerine destek sağlanacaktır.
34	Kentsel dönüşüm alanlarında sosyal bütünleşmenin sağlanması için çalışmalar yapılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Yerel yönetimler, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2018	Dönüşüm alanlarında sosyal ve kültürel merkezler kurulacaktır. Bu merkezler aracılığı ile gerçekleştirilecek sosyal programlarla sosyal bütünleşme sağlanacaktır.
35	Kentsel dönüşüm alanlarındaki uygulamaların ülke genelinde önceliklendirilmesi sağlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Yerel yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> • Kentsel Dönüşüm Alanları Strateji Belgesi hazırlanacaktır. • Uygulamaların strateji belgesine uygun olarak ilerlemesinin sağlanması için mevzuat çalışmaları yürütülecektir.

Politika 5.3: Aktif işgücü programlarıyla hedef kesimin istihdam edilebilirliğinin artırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
36	Yoğun göç almış yerlerde yaşayan ve çalışabilir durumda olan işsiz ve yoksulların vasıfları geliştirilecek ve istihdam edilebilirlikleri arttırılacaktır.	İŞKUR	Milli Eğitim Bakanlığı, ASPB, Sosyal Yardımlaşma ve Davanışma Vakıfları, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2018	<ul style="list-style-type: none"> Kentlerin dezavantajlı bölgelerinde yaşayan ve çalışabilir durumda olan kişilerin İŞKUR'a kaydı yapılacaktır. İŞKUR'a kaydı yapılan söz konusu kesime yönelik mesleki bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri sunulacak, söz konusu kesim öncelikle uygun işlere ve aktif işgücü programlarına yönlendirilecektir. İşgücü piyasasında tercih edilmeleri için herhangi bir mesleği olmayanlar ya da mesleğini geliştirmek veya değiştirmek isteyenlerin mesleki eğitim kurslarına, işbaşı eğitimlerine ve temel beceri eğitimlerine; kendi işini kurmak isteyenler ise girişimcilik eğitimleri gibi aktif işgücü programlarına katılmaları sağlanacaktır.

25. KALKINMA İÇİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROGRAMI EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Türkiye'nin uzun vadeli kalkınma perspektifi uluslararası işbirliği boyutuyla birlikte değerlendirilmek durumundadır. Bu kapsamda kalkınma işbirliği, Türkiye'nin kalkınma alanında sahip olduğu bilgi, tecrübe ve imkânların paydaş ülkelerin hizmetine sunulmasıdır.

Programın amacı, kalkınma işbirliği politikasının stratejik bir çerçeveye kavuşturulması, kalkınma işbirliğine yönelik mali, beşeri ve kurumsal kapasite ile hukuki altyapının güçlendirilmesi, kalkınma işbirliği imkânlarının Türkiye ve paydaş ülkelerin toplumsal refahının yükseltilmesine yönelik kullanılması, uluslararası işbirliğine dönük farkındalığın artırılması ve Türkiye ile paydaş ülkeler arasında kültürel işbirliğinin güçlendirilmesidir.

2. Programın Hedefi

- Türkiye'nin uluslararası işbirliği altyapısının hukuki ve stratejik çerçevesinin geliştirilmesi
- Kamu kurumlarında, özel sektör ve STK'larda uluslararası işbirliği alanında kurumsal ve beşeri kapasitenin geliştirilmesi
- Ulusal ve uluslararası kamuoyunun farkındalığının artırılması
- Türkiye'nin uluslararası kalkınma işbirliği kuruluşları için bölgesel merkez haline gelmesi

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum ¹	2014	2015	2016	2017	2018
Türkiye'nin Resmi Kalkınma Yardımlarının GSYH'ye oranı (Yüzde)	0,4	0,43	0,45	0,5	0,55	0,6

⁽¹⁾ Aksi belirtilmedikçe 2013 yılı gerçekleşme rakamlarıdır.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Kalkınma Bakanlığı

1. Bileşen: Hukuki, Kurumsal ve Beşeri Altyapının Güçlendirilmesi / TİKA
2. Bileşen: Uluslararası İşbirliğine Yönelik Eğitim ve Araştırma Faaliyetlerinin Artırılması / Milli Eğitim Bakanlığı
3. Bileşen: Kamu Kurumlarının Dış İlişkiler Birimlerinin Güçlendirilmesi ve Faaliyetlerinin Etkinleştirilmesi / Başbakanlık
4. Bileşen: Yurtdışı Misyonlarının Uzmanlık Kapasitelerinin Güçlendirilmesi / Dışişleri Bakanlığı
5. Bileşen: Acil ve İnsani Yardımların Etkinliğinin Artırılması / AFAD Başkanlığı

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Hukuki Kurumsal ve Beşeri Altyapının Güçlendirilmesi

Politika 1.1: Kalkınma İşbirliği Kapasitesinin Tespiti ve Güçlendirilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Türkiye'nin kalkınma işbirliği kapasitesi belirlenecek ve "Türkiye Kalkınma İşbirliği Kapasite Raporu" hazırlanacaktır.	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TIKA) Başkanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'nin kalkınma işbirliği kapasitesinin tespiti için kamu kurum yetkililerinden oluşacak bir çalışma grubu kurulacaktır. Kalkınma İşbirliği Kapasitesinin tespiti çalışması sonucunda elde edilen veriler ışığında söz konusu kapasitenin sınırları ve kullanımına ilişkin ilkeler belirlenecektir. Kapasite tespitinde mevcut kapasiteden çok alıcı ülkelere faydalandırılmak istenilen ve yeni işbirliklerinin geliştirilmesini sağlayacak olanaklar belirlenecektir. Çalışmalardan elde edilen bilgiler ışığında Türkiye Kalkınma İşbirliği Kapasite Raporu hazırlanacak ve kamuoyuna sunulacaktır.
2	Türkiye'nin kalkınma işbirliği kapasitesine yönelik bir veri tabanı oluşturulacaktır.	TIKA	Tüm kamu kurum ve kuruluşları	Eylül 2015 - Kasım 2016	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği Kapasitesine yönelik, çevrim içi erişime de izin veren bir veri tabanı oluşturulacaktır. 2009 yılında TIKA tarafından oluşturulan Kalkınma Yardımları Kapasite (KAP) Programı, Türkiye'nin teknik işbirliği kapasitesini tespit etmeye yöneliktir. Mevcut KAP programında uyarılama yapılacak veya yeni bir program hazırlanacaktır. KAP programının yeni versiyonunun kullanımını için kitapçık hazırlanacak ve kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili uzmanlarına yönelik yılda en az 2 adet eğitim programı düzenlenecektir.

3	Ulusal kurumların katılımıyla "Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği Kapsamında Gözden Geçirme Raporu" hazırlanacaktır.	TİKA	Dışişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Sağlık Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Emniyet Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Aralık 2015	"Türkiye Kalkınma İşbirliği Kapsamında Gözden Geçirme Raporu" kapsamında; Türkiye'nin kalkınma işbirliği politika ve uygulamalarının kapsamlı bir analizi, kalkınma işbirliği faaliyetlerinin başlangıcından bu yana temel nitelikleri ile güçlü ve gelişme potansiyeli olan alanlar açısından değerlendirilmesi yapılacak ve kalkınma işbirliğinin ulusal ve uluslararası düzeydeki kurumsal yapısı gözden geçirilecektir. Rapor konuyla ilgili karar vericilere bir öneri seti sunulacaktır.
4	Kalkınma İşbirliği Alanında Faaliyet Gösteren Sivil toplum kuruluşları akredite edilecektir.	TİKA	Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, AFAD Başkanlığı, İlgili sivil toplum kuruluşları	Aralık 2016 - Aralık 2017	Sivil toplum tarafından yürütülen kalkınma işbirliği faaliyetlerinin desteklenmesi, koordinasyonu, izlenmesi, değerlendirilmesi ve gerekli hallerde yönlendirilmesi amacıyla bir akreditasyon altyapısı ve mekanizması kurulacaktır. Sivil toplum kuruluşlarının akreditasyonu; etkinlik, kamu dışı insan kaynağının belirlenmesi ve kamunun insan gücü kaynağının sivil toplum kuruluşları ile paylaşılması gibi konularda büyük önem arz etmektedir. Eylem kapsamında: • Etkin bir akreditasyon sisteminin kurulması ve işletilebilmesi için mevzuatta yapılması gereken değişiklikler, • İhtiyaç duyulan yazılım altyapısı • Kamunun insan gücü kaynağının STK'larca kullanım kriterleri, • Akreditasyon işlemlerinin detayları ve kriterleri belirlenecektir.

5	Kalkınma işbirliği alanında, sivil toplum kuruluşları uhdesinde faaliyet gösteren enstitü, vakıf araştırma merkezi, vakıf vb. kurumlardan uygun görülenlere uluslararası merkez olabilmeleri amacıyla destek verilecektir.	TİKA	Dışişleri Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, AFAD Başkanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, ilgili sivil toplum kuruluşları	Aralık 2016 - Aralık 2017	Sivil toplum kuruluşları bünyesinde bulunan ve kalkınma işbirliği faaliyetleri yürüten enstitü, araştırma merkezi, vakıf vb. kurumlardan uygun görülenlere uluslararası merkez olabilmeleri amacıyla belirli bir hibe programı çerçevesinde aynı ve nakdi destek sağlanacaktır. <ul style="list-style-type: none"> • Mekanizma için gerekli hukuki ve kurumsal atıyapı değerlendirilecektir. • Ayrıca, söz konusu desteğe ilişkin uygunluk kriterleri ve diğer detaylar hazırlanacak Uygulama Rehberi'nde ortaya konulacaktır.
6	Alıcı ülkelerden gelen teknik işbirliği taleplerini daha kurumsal bir perspektifle karşılamak üzere gerekli kurumsal düzenlemeler yapılacaktır.	TİKA	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, AFAD Başkanlığı	Aralık 2016 - Aralık 2017	Türkiye ve yönelik alıcı ülkelerden gelen teknik işbirliği taleplerini, seçilen alanlarda belirli periyotlarla karşılayacak, TİKA ve Kalkınma Bakanlığı ile işbirliği halinde bir çalışma yapılacaktır. Söz konusu çalışma kapsamında, öncelikle seçilmiş pilot alanlarda alıcı ülke yetkililerine periyodik eğitim programları düzenlenecektir. <ul style="list-style-type: none"> • Eylem çerçevesinde tahmini kaynak ihtiyacını isabetli bir biçimde belirleyebilmek amacıyla bir fizibilite çalışması yapılacaktır. • Diğer ülkelerin kurumsal yapılanmaları incelenecek ve fiziki maliyet hesaplanacaktır. (Aralık 2016 - Haziran 2017) • Gerekli mevzuat çalışması yapılacaktır. (Haziran 2017 - Aralık 2017)

7	Türkiye'nin uzmanlık birikimine sahip olduğu belli alanlarda "Bilgi ve Tecrübe Paylaşım Programları" başlatılacaktır.	TİKA	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, AFAD Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü	Aralık 2016 - Aralık 2017	Teknik işbirliği faaliyetlerinin kurumsallaştırılması kapsamında, ilgili kamu kurumlarının katılımıyla "Türkiye Bilgi ve Tecrübe Paylaşım Programları" başlatılacaktır. Söz konusu programlar ilk aşamada seçilecek bir veya iki alanda (örneğin; tarım ve emniyet) pilot olarak başlatılacaktır. Programlar her yıl, yılın aynı dönemi aynı süre için düzenlenecek olup, katılımcıların masraflarının belirli bir bölümü karşılanacaktır. Öncelikle TİKA bünyesinde ve koordinasyonunda bazı kamu kurumlarının uygun tesisleri kullanılarak başlatılacak programlar daha sonra kurumsal bir hale kavuşturulacaktır. Bu kapsamda; <ul style="list-style-type: none"> • Uygun pilot sektörler seçilecek (Aralık 2016 - Şubat 2017) • Hedef pilot ülkeler seçilecek (Şubat 2017) • Program içerik tasarımı yapılacak (Şubat 2017 - Nisan 2017) • Lojistik avarlamalar yapılacak (Nisan 2017- Haziran 2017) • İlk program düzenlenecektir. (Haziran 2017 - Aralık2017)
8	Türkiye'nin kalkınma işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilecek faaliyet ve projeleri izlemek ve değerlendirmek üzere bir "izleme ve değerlendirme birimi" kurulacaktır.	TİKA	Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Aralık 2016 - Haziran 2017	<ul style="list-style-type: none"> • Kalkınma işbirliği faaliyet ve projelerini izlemek ve değerlendirmek amacıyla kurulacak birime ilişkin bir ihtiyaç analizi yapılacak ve bu çerçevede bir görev tanımı oluşturulacaktır. • Söz konusu birimin benzeri olan uluslararası örnekler araştırılacak ve bağımsızlığını sağlamak bakımından hangi kurum bünyesinde yer almasının daha uygun olacağına karar verilecektir. • Birimin oluşturulması kapsamında beşer ve fiziki ihtiyaçlar tespit edilecektir.

Politika 1.2: Kamu ve Kamu Dışı İnsan Kaynağının Belirlenmesi ve Görevlendirilmesinin Kolaylaştırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
9	Kalkınma işbirliği faaliyetlerinde görev alacak kamu ve kamu dışı insan kaynağının tespiti için uzman bilgi bankası oluşturulacaktır.	TİKA	Tüm kamu kurum ve kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Politika 1 altında yer alan kalkınma işbirliği kapasitesinin tespiti çalışmaları kapsamında hazırlanacak veri tabanı programına entegre, kamu ve kamu dışı insan kaynağının kayıt altına alındığı bir uzman bilgi bankası oluşturulacaktır. Mevcut uzman bilgi bankası alıcı üyelerden gelen taleplere bağlı olarak yeniden yapılandırılacaktır. Söz konusu sistem, uluslararası teknik yardım kuruluşlarının standartlarına bağlı kalmaksızın, Türk kalkınma işbirliğinin kendine özgü niteliklerine göre tasarlanacaktır.
10	Kalkınma işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilen yurtdışı görevlendirmelerdeki sorunlar tespit edilerek çözüm önerileri geliştirilecektir.	TİKA	Dışişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, AFAD Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Yurtdışı görevlendirmelerdeki sorunların tespitine yönelik ilgili kurum temsilcilerinin katılımıyla bir komisyon oluşturulacaktır Komisyon tarafından yurtdışı görevlendirme sorunları için durum analizleri yapılarak, çözüm önerilerinin de yer aldığı bir rapor hazırlanacaktır.
11	Kalkınma işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilen görevlendirmelerde yaşanan sorunların giderilmesine yönelik ihtiyaç duyulan yasa veya yönetmelik değişiklikleri hazırlanacaktır.	TİKA	Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı	Ocak 2016 - Mayıs 2016	Kalkınma işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilen görevlendirmelerde yaşanan sorunların tespiti ve çözümü için teşkil edilen Komisyon raporu çerçevesinde, ihtiyaç duyulan yasa ve yönetmelik değişiklikleri hazırlanacak ve ilgili Kurum ve Kuruluşların Bakan veya Başkanlarına iletilecektir.

Politika 1.3: Kalkınma İşbirliğinin Mevzuat Altyapısının Güçlendirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
12	Dış Yardım Kanun Taslağı hazırlanacaktır.	TİKA	Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, AFAD Başkanlığı, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK), Eximbank Genel Müdürlüğü	Eylül 2014 - Eylül 2015	<ul style="list-style-type: none"> Kalkınma İşbirliği konusunda farklı kanunlarda düzenlenmiş olan hususların ve hukuki düzenleme ihtiyacı olan konuların yer aldığı çerçeve bir düzenleme olan Dış Yardım Kanun taslağı nihai hale getirilecektir. Nihai kanun taslağı TİKA Danışma Kurulu'nun onayının ardından Bakanlar Kurulu'na sunulacaktır.
13	Kalkınma İşbirliği ile ilgili gerekli görülen alanlarda ikincil mevzuat hazırlanacaktır.	TİKA	Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, AFAD Başkanlığı, KDK, Eximbank Genel Müdürlüğü	Eylül 2015 - Kasım 2016	Kalkınma İşbirliği ile ilgili mevzuat hazırlıkları kapsamında, Dış Yardım Kanunu kapsamında yer alması muhtemel ikincil mevzuat da hazırlanacaktır. KAP Veri Tabanı kurulması ve STK akreditasyonu ve gerekli görülen diğer alanlarda yönetmelik vb. ikincil mevzuat çıkarılacaktır.
Politika 1.4: Kalkınma İşbirliğinin Politika ve Strateji Geliştirme Altyapısının Güçlendirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
14	Kalkınma İşbirliği politikasının temel ilke ve niteliklerini ortaya koymak üzere "Kalkınma İşbirliği Temel Politika ve Strateji Belgesi" hazırlanacaktır.	TİKA	Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, AFAD Başkanlığı, KDK, Eximbank Genel Müdürlüğü	Ağustos 2014 - Aralık 2014	Türkiye'nin kalkınma İşbirliği alanındaki politikasını, stratejilerini, öncelik ve hedeflerini ortaya koyan bir ulusal strateji belgesi hazırlanacaktır. Strateji Belgesi taslağı TİKA Danışma Kurulu'nun onayına sunulacaktır. Strateji Belgesi, İngilizce, Fransızca, Arapça, İspanyolca ve Rusça dillerinde yayımlanacaktır.

15	Türkiye'den yardım alan ülkelere belirlenecek üç ülke için yardım stratejileri hazırlanacaktır.	TİKA	Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, AFAD Başkanlığı, KDK, EXIMBANK	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'den yardım alan ülkeler arasında ekonomik, siyasi, ticari ve güvenlik ilişkileri çerçevesinde yapılacak değerlendirmeye göre belirlenecek ülkeler için ülke stratejileri hazırlanacaktır. Ülke strateji belgeleri, Türkiye'nin tematik veya sektörel önceliklerini alıcı ülke öncelikleri ile eşleştiren bir niteliğe sahip olacak ve söz konusu ülkelere yönelik olarak sadece TİKA'nın değil, tüm kamu kurumlarının gelecekte yapacakları yardımlar açısından yol gösterici ve bağlayıcı olacaktır.
16	Kalkınma İşbirliğine ilişkin genel politika önerileri oluşturulacak, programlama yapılacak ve uygulama ile politika uyumunu izleyecek bir "Araştırma ve Politika Geliştirme Birimi" kurulacaktır.	TİKA	Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı	Ocak 2016 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> Araştırma ve Politika Geliştirme Birimi'ne ilişkin bir ihtiyaç analizi yapılacak ve bu çerçevede bir görev tanımı oluşturulacaktır. Analiz sonucunda söz konusu birimin görev tanımı ve idari yapılanmasına karar verilecektir. Birimin kurulmasına ilişkin gerekli hukuki ve kurumsal altyapı tamamlanacak, birime mali ve beşeri kaynak tahsisi gerçekleştirilecektir.

Bileşen 2: Uluslararası İşbirliğine Yönelik Eğitim ve Araştırma Faaliyetlerinin Artırılması

Politika 2.1: Eğitim Kurumlarında Küresel Algı ve Farkındalığın Artırılmasına Yönelik Programların ve Faaliyetlerin Uygulanması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
17	Eğitimde uluslararası hareketlilik ve işbirliği desteği sağlanacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, AFAD Başkanlığı TIKA, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topulukları Başkanlığı (YTB), Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM), Yunus Emre Enstitüsü, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK)	Eylül 2015 - Temmuz 2016	<p>Türkiye'deki ve yurtdışındaki eğitim kurumlarına yönelik hibe programları uygulanarak küresel algı ve farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır. Hibe programı, Avrupa Birliği (AB) dışındaki ülkelere yönelik olacak, farklı türdeki kurumların (ortaöğretim, lise, üniversiteler, STK'lar vb.) söz konusu hibe programının uygulamasına katılımı sağlanacak ve bu kapsamda ortak projeler yürütülecektir. Program kapsamında desteklenecek ortak projeler;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kurumsal ziyaretler; AR-GE çalışmaları kapsamında, bakanlık personelinin yurtdışında gerçekleştirileceği ve yurtdışından Türkiye'ye gerçekleştirilecek sistem incelemelerini içermektedir. • Kardeş okul programı; Ülkemizdeki ortaöğretim ve lise kurumları ile yurt dışındaki aynı tür ve seviyedeki okullar arasında ortak kültür değerlerinin kuvvetlendirilmesi, okullar arasında iletişim ağı oluşturulması vb. amaçlarla okullar arasında çalışma ziyaretlerinin gerçekleştirilmesine yönelik projeleri içermektedir. • Eğitimler; Eğitim programlarının ve ders kitaplarının geliştirilmesi ve adaptasyonuna yönelik faaliyetler, yabancı dil eğitimleri vb. başlıklardaki çalışmalar öngörülmektedir. • Kültürel Değişim; Ortaöğretim seviyesindeki öğrencilerin, küresel toplumda başarılı bir birey olarak yer alabilmeleri, küresel farkındalıklarını, hoşgörülerini ve iletişimlerini arttırmaları ve dil yeteneklerini geliştirebilmeleri amacıyla burslu olarak yurtdışına gönderilmesi ve Türkiye'ye uluslararası öğrenci getirilmesine yönelik "Kültürel Öğrenci Değişim Programı (KUDEP)" kapsamındaki faaliyetler öngörülmektedir.

18	Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Toplantıları düzenlenecektir.	YÖK Başkanlığı	AB Bakanlığı, Üniversiteler, Yunus Emre Enstitüsü	Eylül 2015 - Temmuz 2016	Devlet ve vakıf üniversitelerinde eğitimde uluslararasılaşmaya yönelik farkındalığın artırılması amacıyla; il ya da bölgesel bazda ya da çeşitli kriterlere göre kümelmiş üniversitelerle birlikte, Üniversite yönetiminin ev sahipliğinde, ilgili akademik ve idari personelinin iştirak edeceği, Yükseköğretimde uluslararasılaşma toplantıları yapılması planlanmaktadır.
19	Küresel Toplumla İletişim Stratejisi hazırlanacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, YTB, Yunus Emre Enstitüsü, KDK, Anadolu Ajansı, BYEGM, TRT	Ocak 2016 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> Küresel algı ve farkındalığın artırılmasına yönelik hedef kitleye uygun etkili bir iletişim stratejisi geliştirilecektir. Uluslararası başarı öykülerinin anlatıldığı spot filmler (Belgesel) hazırlanacaktır. İnternet tabanlı yeni medya araçlarının kullanımını geliştirilecek, küresel gelişmelerin anında takip edilmesi sağlanacaktır. Sosyal medyanın kullanımı, sosyal ağ kampanyaları ve kurumsal blog oluşturulmasına yönelik faaliyetler yapılacak ve bu alanda kurumsal eğitimler verilecektir.
20	Üniversitelerde uluslararası kalkınma işbirliği araştırma merkezleri oluşturulacaktır.	YÖK Başkanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, YTB, KDK, BYEGM	Ocak 2016 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> Üniversitelerde, EAGÜ, Körfez Ülkeleri, Kuzey Afrika, Uzakdoğu Merkezi vb. tema ve alt bölge bazlı araştırma merkezleri oluşturulacaktır Hâlihazırda faaliyette olan çalışma merkezlerinin güçlendirilmesi sağlanacak ve söz konusu merkezler aracılığıyla Türkiye'nin doğal ilgi alanına giren ancak tanınırlığı az olan bölge ve ülkeler hakkında ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel boyutları içerecek şekilde analitik çalışmalar yapılması sağlanacaktır Düşünce kuruluşları tarafından geliştirilecek araştırma projeleri desteklenecektir.
21	Eğitim kurumlarında yabancı dil eğitiminin etkinliği konusunda bir program başlatılacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	YÖK Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de yer alan eğitim kurumlarında verilen yabancı dil eğitimi pedagojik ve sistematik açılardan geliştirilecektir. Ortaöğretim ve üniversite düzeyinde yeterli düzeyde İngilizce eğitimi verilememesinin nedenleri araştırılacak ve verilen eğitimin etkinliğinin artırılması için öneriler sunulacaktır.
22	Küresel farkındalığı artırmaya yönelik verilecek dersler için eğitimcilerin eğitimi sağlanacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	-	Ocak 2016 - Aralık 2016	İlk ve ortaöğretim düzeyinde küresel algı ve farkındalığı artırmaya yönelik dersleri verecek öğretmenlerin niteliğini artırmak amacıyla kısa süreli eğitim programları düzenlenecektir.

Politika 2.2: EAGÜ ve Dönüşüm Sürecindeki Ülkelere Yönelik Üniversite ve Araştırma Kurumlarının Gerçekleştirilen Eğitim, Araştırma ve Hareketlilik Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
23	Türkiye'de öğrenim görmek isteyen öğrencilere yönelik bilgilendirme ve ortak başvuru amaçlı bir internet sitesi kurulacaktır.	YÖK Başkanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler, TUBİTAK, YTB, Yunus Emre Enstitüsü	Ocak 2015 - Aralık 2015	YÖK tarafından 2013 yılında oluşturulan www.studyinturkey.gov.tr internet sayfasının geliştirilerek uluslararası bir marka haline getirilmesi planlanmaktadır. Böylece yükseköğretim uluslararasılaşması, uluslararası öğrenci sayısının artması ve kalkınma için uluslararası işbirliği altyapısının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu eylem kapsamında kendi imkânlarıyla Türkiye'de eğitim almak isteyen yurtdışından gelecek adaylara yönelik; <ul style="list-style-type: none"> Türkiye'deki tüm üniversitelerin tanıtımı, program bilgileri, eğitim ücretleri, başvuru şartları ve kabul ölçütlerinin anlatıldığı, Aynı anda bir veya birden fazla üniversiteye başvurunun yapılabildiği, Adaya ilişkin yapılan işlemlerin izlenebildiği ve paylaşılabildiği, Kabul işlemlerinin gerçekleştirilebildiği ortak başvuru sistemi oluşturulacaktır.
24	Türkiye ve Bölge Ülkeleri Yükseköğretim Bakanlar Zirvesi ve Yükseköğretim Konferansı düzenlenecektir.	YÖK Başkanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, YTB, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2015	Türkiye'nin bölge ülkeleri ile birlikte "Bakanlar Zirvesi ve Yükseköğretim Konferansı" düzenlemesi ve bu vesileyle söz konusu ülkelerle bir "Derece Tanıma Sözleşmesi" imzalanması öngörülmektedir. Uluslararası öğrenci çekmeye ve Türkiye'yi yükseköğretimde bir cazibe merkezi haline getirmeye katkı sağlayacak bu Sözleşme aracılığıyla üniversitelerin karşılıklı tanınması ve böylece yükseköğretimde ilişkilerin temelinin atılması söz konusu olacaktır.

25	Eğitim kurumlarının uluslararası eğitim fuarlarında eğitim fuarlarında tanıtımı sağlanacaktır.	YÖK Başkanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler, YÖK Başkanlığı, YTB, Yunus Emre Enstitüsü, BYEGM, DEİK	Eylül 2015 - Temmuz 2016	<ul style="list-style-type: none"> Uluslararası eğitim fuarlarında Türkiye adına açılacak stantlarda eğitim kurumlarımızın ve eğitim sistemimizin tanıtımı yapılacaktır. Belirlenecek ülkelerde "Türk Üniversiteleri Eğitim Fuarı" düzenlenecektir.
26	Üniversitelerde uluslararası öğrenci ofisleri kurulacak ve mevzuat iyileştirme çalışması yapılacaktır.	YÖK Başkanlığı	Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Üniversiteler, YTB	Ocak 2016 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> Yükseköğretimde uluslararasılaşma çalışmalarını üniversitelerde daha sağlıklı yürütmek için yapılacak ihtiyaç analizi çalışması çerçevesinde belirlenecek devlet üniversitelerinde, "Uluslararası Öğrenci Ofisi" kurulacaktır. Ofisler aracılığıyla uluslararası öğrencilerin karşılaştığı sıkıntının önüne geçilmesi, YÖK'ün uluslararasılaşma çalışmalarında verimin artırılması, üniversitemizin potansiyelinin daha verimli kullanılması hedeflenmektedir. Her yıl düzenli olarak yapılacak bir çalışmada süreç toplu olarak değerlendirilecektir. Konuya ilişkin yasal altyapının oluşturulabilmesi için ilgili mevzuatta düzenlemeler yapılacaktır.
27	EAGÜ'lere yönelik Eğitim Alanında Bilgi ve Tecrübe Paylaşım Programı Başlatılacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, TİKA, YÖK Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'nin öğretim programları geliştirme ve bireysel öğretim materyali hazırlama konularındaki tecrübeleri EAGÜ ve dönüşüm sürecindeki ülkelerle paylaşılacaktır. EAGÜ ve dönüşüm sürecindeki ülkelerle paylaşım amacıyla Türkiye'nin eğitim alanındaki başarılı örnekler yaygınlaştırılacaktır. EAGÜ ve dönüşüm sürecindeki ülkelerden gelen katılımcı gruplara MEB'e bağlı okullardan altyapısı yeterli olanlarda formatör öğretmenler tarafından eğitim verilecektir. EAGÜ'ler başta olmak üzere belirlenecek ülkelerin Eğitim Bakanlığı mensupları Türkiye'ye davet edilecektir. EAGÜ'ler başta olmak üzere her yıl belirlenecek en fazla 10 ülkeden 10-15 kişilik heyetler Türkiye'ye davet edilecek, toplantılar ve kurum ziyaretleri ile Türkiye'nin deneyimleri paylaşılacak ve eğitim alanında işbirliğinin artırılması sağlanacaktır.

28	Uluslararası kalkınma işbirliği alanında yüksek lisans programı oluşturulacaktır.	YÖK Başkanlığı	Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, TIKA	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kalkınma işbirliği özelinde hazırlanacak müfredatıyla Türkiye'de eksikliği hissedilen Uluslararası Kalkınma İşbirliği Yüksek Lisans Programı yabancı dilde eğitim veren en az iki üniversitemizde açılacaktır. Programın Uluslararası öğrencilere de açık olacak şekilde lisans mezunu öğrencilere yönelik ve Yöneticiler için Yüksek Lisans Programı formatında kamuda istihdam edilen uzmanlara yönelik olmak üzere iki farklı modülden oluşması planlanmaktadır.
Politika 2.3: Yükseköğretim Kurumlarında EAGÜ ile Ekonomik ve Sosyal Dönüşüm Sürecindeki Ülkelerden Gelecek Öğrenci ve Akademisyenlere Yönelik Akademik Programlar Başlatılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
29	EAGÜ'den gelen öğrenci ve akademisyenlere kalkınmada ihtiyaç duydukları öncelikli alanlarda üniversitemizde burslu eğitim imkânı sağlanacaktır.	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)	Dışişleri Bakanlığı, Üniversiteler, YÖK Başkanlığı, TUBİTAK Başkanlığı	Eylül 2015 - Temmuz 2016	EAGÜ ülkeleriyle anlaşmalar ve mutabakat zabıtları imzalamak suretiyle öğrenci ve akademisyenlere üniversitemizde, özellikle söz konusu ülkelerde ihtiyaç duyulabilecek alanlar olan Madencilik, Ziraat, Hayvancılık, Veterinerlik ve Su Ürünleri gibi konularda eğitim imkânı sağlanacaktır. Bu kapsamda ayrıca mesleki ve teknik eğitim konularına da (yardımcı sağlık personeli eğitimi vb.) öncelik verilecektir.
30	Üniversitemizde Türkçe öğretmenliği bölümü altında "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi" ya da "İkinci dil olarak Türkçe Öğretimi" programı açılacaktır.	YÖK Başkanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler, YTB, Yunus Emre Enstitüsü	Ocak 2017 - Aralık 2017	Türkçe Eğitimi Türkiye'de sadece Türkçe bilen ülke vatandaşlarına Türkçe Eğitimi şeklinde tasarlanmış durumdadır. Türkçe bilmeyen yabancılara seçmeli ders olarak ya da ikinci bir dil olarak Türkçe öğretmek üzere üniversitemizde bu amaca dönük bir program açılacaktır.

31	Dijital ortamda Türkçe eğitimleri düzenlenecek ve Türkçe Yeterlilik Sınavı (TYS) için sınav merkezleri oluşturulacaktır.	Yunus Emre Enstitüsü	Millî Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, YÖK Başkanlığı, YTB, Türk Dil Kurumu	Ocak 2016 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> Günümüz teknolojiyle uyumlu materyaller geliştirip Türkçe öğrenmek isteyenlere her an her yerde mobil telefonlardan, tablettten ya da bilgisayardan ulaşabilme imkânı sunularak Türkçenin yaygınlaştırılacaktır. Uzaktan Türkçe öğrenimine yönelik müstakil internet siteleri oluşturulması, Yunus Emre Enstitüsü internet sayfası başta olmak üzere yurtdışında tanınan çeşitli kamu kurumlarının internet sayfalarında uzaktan Türkçe öğretim alanları oluşturulacaktır. Türkçeyi yabancı ya da ikinci dil olarak öğrenen bireylerin dil yeterliklerini ölçmek üzere Yunus Emre Enstitüsü tarafından geliştirilen ve bir dil muafiyet sınavı özelliği bulunan Türkçe Yeterlilik Sınavı'nın (TYS) internet üzerinden yapılabilmesi imkânı sağlanacaktır.
Bileşen 3: Kamu Kurumlarının Dış İlişkiler Birimlerinin Güçlendirilmesi ve Faaliyetlerinin Etkinleştirilmesi					
Politika 3.1: Uluslararası ilişkileri koordine eden birimlerdeki insan kaynağının bölge uzmanlığı, yaygın yabancı dil, yerel dil okuryazarlığı, diplomatik iletişim, müzakere teknikleri ve saha tecrübesi açısından güçlendirilmesi; kurumlar arasındaki koordinasyonun artırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
32	Kamu kurumlarının dış ilişkiler birimlerinin yabancı dil kapasitesi geliştirilecektir.	Başbakanlık	Dışişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK Başkanlığı, Üniversiteler, Kamu kurumlarının dış ilişkiler ve AB ile ilgili birimleri, Ankara Üniversitesi (TÖMER)	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Kamu kurumlarının dış ilişkiler birimleri öncelikli olmak üzere yabancı dil eğitim ihtiyacının analizi yapılacaktır. Yabancı dil öğrenimini teşvik edebilecek düzenlemeler araştırılacaktır. Söz konusu analizler ve araştırmalar çerçevesinde eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere alternatif öneriler geliştirilecektir. "Yetiştirilmek Amacıyla Yurtdışına Gönderilecek Devlet Memurları Hakkında Yönetmelik" ve benzeri mevzuat bu açıdan gözden geçirilecektir. Yabancı ülkelerin Türkiye'de yerleşik kültür merkezleri (British Council, Fransız, İtalyan kültür merkezi vb.) ile dış ilişkiler biriminin personelinin daha uygun ücretlerle söz konusu merkezlerden yararlandırılması amacıyla anlaşma yapılacaktır. Dil öğrenimini teşvik amacıyla yabancı dil tazminatı artırılabilecektir. Üniversitelerin yabancı dil bölümlerinden mezun olanların dış ilişkiler birimlerinde görevlendirilmek üzere uzman yardımcılığı sınavlarına katılmaları teşvik edilecektir. Bu amaçla mevzuatta ve sınav ilanlarında gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Dış ilişkiler birimlerinde öncelikle ihtiyaç duyulan bölge ve yerel dillerde her yıl kur bazında yabancı dil eğitimi verilmesine çalışılacaktır.

33	“Dış İlişkiler Uzmanlığı” kadrosu oluşturulacaktır.	Başbakanlık	Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Dış İlişkiler Uzmanlığı kadrosu oluşturularak dış ilişkiler birimlerinde istihdam edilecek personel için yabancı dil eşiği şartı getirilecek ve işe uygun personel profili belirlenecektir. Kamu kurumlarının diğer birimlerinde çalışan personelin, Dış İlişkiler Uzmanlığına geçmek için belirli şartları yerine getirmesi neticesinde, dış ilişkiler birimlerinde görev alabilmelerine yönelik çalışma yapılacaktır. Bahse konu kadroda istihdam edilen uzmanların, müzakere teknikleri konusunda uzmanlık ve dil yetenekleri geliştirilecektir.
34	“Dış İlişkiler Uzmanlığı Sertifika Programı” başlatılacaktır.	Başbakanlık	TBMM Başkanlığı, AB Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, YÖK Başkanlığı, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM), TODAİE, ATAUM, KDK, Tanıtma Fonu Sekreterliği, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi, Kamu kurumlarının dış ilişkiler ve AB ile ilgili birimleri	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Eğitim program kapsamında, kamu kurumlarının dış ilişkiler birimlerinde çalışan uzman personele; protokol kuralları, hukuk ve diplomasi dili, müzakere teknikleri, uluslararası örgütlerle ilişkiler, ülke ve bölge analizleri, müzakere, anlaşma metninin hazırlanması vb. konularda nitelikli bir eğitim verilecektir. Program kapsamında eğitici uzman havuzu oluşturulacaktır. Dış İlişkiler Sertifika Programı bir üniversite bünyesinde oluşturulacak ve programı başarıyla bitirenlere diploma veya sertifika verilecektir. Eğitim programı yapılacak yıllık değerlendirmeler çerçevesinde revize edilecektir.

35	Kamu kurumlarının dış ilişkiler birimlerinin yabancı dil tercüme ihtiyacı giderilecektir.	Başbakanlık	AB Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK Başkanlığı, Universiteler, BYEGM, Kamu kurumlarının dış ilişkiler ve AB ile ilgili birimleri	Ocak 2016 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> Tercüme alanında çalışan mevcut personelin eğitim ihtiyacı analiz edilecektir. Belirli dönemlerle yapılacak ihtiyaç analizleri çerçevesinde bildirilen personelin ihtiyaç duyulan dillerde simültane tercüme başta olmak üzere eğitim alması sağlanacaktır. AB Bakanlığı'nın başlattığı AB Bakanlığı Çeviri Platformu'na tüm kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili birimlerinin etkin katılımı sağlanacaktır. Kamu kurumlarının, AB Bakanlığı'nın hali hazırda yürüttüğü "çeviri ve revizyon desteği" çalışmalarından etkin bir şekilde yararlanması sağlanacaktır. Mütercim-tercüman alımında aranan YDS puan şartının yükseltilmesi ve standartlaştırılması, söz konusu kişilerin sözlü kabiliyetlerini değerlendirecek mekanizmaların geliştirilmesi vb. yollar geliştirilecektir. Mütercim-tercüman kadro sayısının ve istihdamının artırılması, mütercim-tercümanlığın cazibesini artırmak amacıyla özlük haklarının düzeltilmesi ve teşvik edici olanakların artırılması sağlanacaktır.
36	Dış ilişkiler birimleri arasındaki koordinasyonu, bilgi ve belge paylaşımını kolaylaştırmak amacıyla "Kamu Kurumları Dış İlişkiler Birimleri Web Portalı" ve diğer eşgüdüm mekanizmaları oluşturulacaktır.	Başbakanlık	Kamu kurumlarının dış ilişkiler birimleri	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Kamu kurumlarının söz konusu web portalına ilişkin görüş ve önerileri alınacaktır. Web portalının Başbakanlık Bilgi İşlem Başkanlığına çeyrimdışı olarak yapılması ve Kamu Kurumları Dış İlişkiler Birimleri Koordinasyon toplantısında diğer kurumlarla paylaşılması ve hayata geçirilmesi öngörülmektedir. Web portalı ile ilgili olarak uzman personele yönelik bir eğitim programı düzenlenecektir. Dış ilişkiler birimlerinin iletişim noktalarını bir araya getirecek mekanizmalar kurulacaktır. Bu bağlamda, dış ilişkilerle ilgili konuların ve dış ilişkiler birimlerinde çalışan uzmanların gündel sorunlarının tartışıldığı çeşitli kurumlarca düzenlenen çalıştay, konferans ve seminerlere katılımları sağlanacaktır.

37	Kamu kurumlarının dış ilişkiler birimlerinin münhasır ülke ve bölge uzmanlık kapasiteleri artırılacaktır.	Başbakanlık	Dışişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kamu kurumlarının dış ilişkiler ve AB ile ilgili birimleri	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Kamu kurumlarında hali hazırda ülke ve bölge bazında uzmanlaşmanın benimsendiği birimler değerlendirilecektir. Aynı ülke üzerinde farklı konularda (sosyal güvenlik, ekonomi, kültür vb.) uzmanlaşmış personelin birbiri tanımasını sağlamak, bir araya gelmesini, ortak çalışmalar yapmasını teşvik etmek amacıyla mekanizmalar kurulacaktır. Yabancı misyonlarda siyasi danışmanlık kadrosu açılması ve bu kadrolara ülke, bölge ve uluslararası kuruluş uzmanları arasından kıdem, hazırlanan rapor, makale, proje vb. çalışmalar, dil becerileri ve sinav gibi objektif kriterlerle atama yapılması imkânı sağlanacaktır. Ülke/Bölge çalışmaları yapmak üzere mevcut personel özendirilecektir.
38	Yabancı heyetlere verilen eğitim sertifikalarında ve ziyaretlerde yeknesaklık sağlanacaktır.	Başbakanlık	TİKA, Kamu kurumlarının dış ilişkiler ve AB ile ilgili birimleri	Ocak 2015 - Aralık 2015	Kamu kurumlarının öğrenci, siyasetçi, bürokrat, akademisyen vb. yabancı heyetleri ağırlama türü işbirliği faaliyetlerinin sürdürülebilir ve etkili olması için çalışılacaktır. Düzenlenen eğitim programları sonunda verilen sertifikaların standartlaştırılması ve Türkiye algısının öne çıkarılması hedeflenecektir.
39	Uluslararası örgütlerdeki Türk uzman personel sayısı artırılabilecektir.	Başbakanlık	AB Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Devlet Personel Başkanlığı, Kamu kurumlarının dış ilişkiler ve AB ile ilgili birimleri	Ocak 2016 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'nin Uluslararası kuruluşlardaki varlığı güçlendirilecektir. Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personelin BM, OECD, DTO, IMF, AB, NATO, Dünya Bankası, KEİ, İslam İşbirliği Teşkilatı ve İslam Kalkınma Bankası gibi uluslararası kuruluşlarda staj eğitimi veya uzun süreli çalışma imkânlarını artırmak için çalışmalar yapılacaktır. Söz konusu personelin kurumlarından izin alma süreçleri kolaylaştırılacaktır. Uluslararası örgütlerde açık olan pozisyonlar, oluşturulması planlanan "web portalında" paylaşılabilecektir. Uluslararası kuruluşlara staja giden personelin buldukları örgütlerde çalışmaya devam etmelerini teşvik edici düzenlemeler yapılacaktır. Kurumlara tahsis edilen "seconded" (ödüncü memur) kadrolarının kullanılabilmesi sağlanacaktır.

Politika 3.2: Uzman görevlendirme ve hizmet alımı konularında dış ilişkiler birimlerinin esnekliğinin artırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
40	Mal ve hizmet alımı süreçleri kısaltılacaktır.	Başbakanlık	TBMM Başkanlığı, Maliye Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu	Ocak 2015 - Aralık 2015	Dış ilişkiler birimlerinin uluslararası işbirliği kapsamında yabancı heyetlere hitap etmek üzere düzenledikleri teknik işbirliği faaliyetlerinin hazırlık ve icrasına yönelik mal ve hizmet alımı süreçlerini kısaltmak üzere Maliye Bakanlığı ve Kamu İhale Kurumu nezdinde girişimlerde bulunulacak ve konuya ilişkin gerekli mevzuat değişiklikleri yapılacaktır.
41	Kamu kurumları dış ilişkiler birimlerinde sözleşmeli personel görevlendirilmesi kolaylaştırılacaktır.	Başbakanlık	Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı	Ocak 2016 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> İhtiyaç duyulan alanlarda kamu kurumlarının dış ilişkiler birimlerinde nitelikli sözleşmeli personel istihdam edilebilmesi için ilgili mevzuatta düzenlemeler yapılacaktır. Tema veya sektörel bazlı olmak üzere, analitik ve bilimsel çalışmalar yürütülebilecek nitelikli insan kaynağının ve temininde güçlü çekişen personelin kamu kurumlarının dış ilişkiler birimlerinde proje özelinde çalıştırılabilmesi için esnek istihdam biçimleri geliştirilecektir.
42	Kamu kurumları dış ilişkiler birimlerinin bütçe imkânları geliştirilecektir.	Başbakanlık	Maliye Bakanlığı	Ocak 2017 - Aralık 2017	<ul style="list-style-type: none"> Dış ilişkiler ve AB Birimlerinin, bütçe imkânlarının geliştirilmesi amacıyla, her bir birim için "Temsil Ağırhama" ödenek kaleminin açılması sağlanacaktır. Dış ilişkiler birimlerinin düzenlediği, tercüme, konferans ve çalıştay gibi faaliyetleri kapsayan uluslararası organizasyonlarda temsil ağırlama ödeneğinden yararlanılmasında kolaylık sağlanacaktır.

Bileşen 4: Yurtdışı Misyonerlerin Uzmanlık Kapasitelerinin Güçlendirilmesi

Politika 4.1: Yurtdışı misyonlarda ihtiyaç duyulan uzman personele yönelik esnek istihdam biçimlerinin geliştirilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
43	Yurtdışı temsilcilerinin yerel dil bilen personel ve tercüman ihtiyaçlarının karşılanması için alternatif yöntemler geliştirilecektir.	Dışişleri Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yurtdışı temsilcilerinin yerel dil bilen personel ve tercüman ihtiyaçlarının hizmet satın alma yoluyla karşılanabilmesi için 6004 sayılı Dışişleri Bakanlığı Teşkilat Kanunu, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer ilgili mevzuatta gerekli değişiklikler yapılacaktır.
44	Nitelikli Uzman Personelin Yurtdışı Görevlendirilmesinde Yaşanan Sorunlar Giderilecektir.	Dışişleri Bakanlığı	Başbakanlık, Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Devlet Personel Başkanlığı, TİKA, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları	Ocak 2016 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> Kamu içi veya dışından nitelikli uzmanların kalkınma işbirliği kapsamında ve uzun süreli danışman statüsünde yabancı bir ülkenin hizmetine verilmesi amacıyla ilgili mevzuatta teşvik edici düzenlemeler yapılacaktır. EAGÜ ve dönüşüm sürecindeki ülkelerde ihtiyaç duyulan konularda (kalkınma, tarım, ticaret, enerji, ulaştırma, finans, eğitim, güvenlik, sağlık, afet ve acil durum vb.) araştırma ve işbirliğine katkı sağlayıcı faaliyetler yapılmasına imkan sağlayacak bir biçimde yarı-zamanlı veya proje/program bazlı istihdam modellerinin geliştirilmesi üzerinde çalışılacaktır.

Politika 4.2: Yerel dilleri bilen ve uzmanlık bilgisine sahip çalışan sayısının artırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
45	EAGÜ ve dönüşüm sürecindeki ülkelerde istihdamı öngörülen personele yönelik lisansüstü eğitim imkânları artırılacaktır.	Dışişleri Bakanlığı	Tüm kamu kurum ve kuruluşları, Üniversiteler	Ocak 2016 - Aralık 2016	İlgili kurumların EAGÜ ve dönüşüm sürecindeki ülkelerde istihdamı öngörülen personeline yurtiçinde ve yurtdışında sağladığı lisansüstü eğitim imkânlarının artırılması konusunda çalışmalar yapılacaktır.

46	Dışişleri Bakanlığı ve diğer kurum personelinin yerel ve bölgesel dilleri öğrenme imkânları artırılacaktır.	Dışişleri Bakanlığı	Tüm kamu kurum ve kuruluşları, Üniversiteler	Ocak 2016 - Aralık 2016	Dışişleri Bakanlığı memurlarının, hâlihazırda devam etmekte olan, yaygın yabancı diller dışında kalan yerel ve bölgesel dillerde yurtiçinde ve yurtdışında kurslara katılmaları artırılabilecektir. Ayrıca, EAGU ve dönüşüm sürecindeki ülkelerde istihdamı öngörülen diğer kurum personeline yönelik olarak da benzer imkânlar sağlanacaktır.
47	Dışişleri Bakanlığı aday meslek memurlarına uluslararası kalkınma işbirliği konuları başta olmak üzere tamamlayıcı nitelikte hizmet içi eğitim verilecektir.	Dışişleri Bakanlığı	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TİKA, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2015	Dışişleri Bakanlığı Diploması Akademisi Başkanlığı tarafından, aday meslek memurlarına verilen hizmet öncesi eğitim programları ile hizmet içi eğitim programları kapsamında yurtdışına tayin olan Misyon Şefleri, Meslek Memurları ile Konsolosluk ve İhtisas Memurlarına verilen yönlendirme kurslarında; uluslararası kalkınma işbirliği konuları başta olmak üzere uluslararası ticaret, uluslararası yatırım ve uluslararası finans gibi tamamlayıcı nitelikteki konulara da yer verilecektir.
48	Yurtdışı misyonlardaki ihtisas birimleri gözden geçirilecek ve söz konusu birimlere yapılan atamalarda görevin gerek ve niteliklerine uygun şartları taşıyan personelin seçiminin ve sürekliliğinin sağlanması amacıyla yeni bir kriter seti oluşturulacak, buna yönelik mevzuat ve uygulamaya dönük gerekli düzenlemelerin yapılması sağlanacaktır.	Dışişleri Bakanlığı	Yurtdışında temsilciliği bulunan kamu kurum ve kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2015	Yurtdışı misyonlardaki ihtisas birimleri gözden geçirilecek ve söz konusu birimlere yapılan atamalarda görevin gerek ve niteliklerine uygun şartları taşıyan personelin seçiminin ve sürekliliğinin sağlanması amacıyla yeni bir kriter seti oluşturulacak, buna yönelik mevzuat ve uygulamaya dönük gerekli düzenlemelerin yapılması sağlanacaktır.
49	Yüksek lisans ve doktora seviyesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin yurtdışı misyonlarımızın desteğiyle öğrenim yapmalarını sağlamak amacıyla sağlanacaktır.	Dışişleri Bakanlığı	Tüm kamu kurum ve kuruluşları, Üniversiteler	Ocak 2016 - Aralık 2016	Yüksek lisans ve doktora seviyesinde öğrenim görmekte olan ve yurtdışı misyonlarımızın yer aldığı ülke özelinde veya dış ekonomik ilişkilerimiz bağlamında araştırma yapmak isteyen yurtiçinde ve dışarıya yerleşik Türk öğrencilere, getirilecek usul ve esaslar çerçevesinde belirlenecek seçim kriterlerini sağlamaları koşuluyla, ihtiyaç duyulan ülkelere (EAGU ve dönüşüm sürecindeki ülkeler) ve kalkınma işbirliği alanlarına yönelik olarak akademik çalışma yapma imkânlarının sunulduğu bir program geliştirilecektir.

Bileşen 5: Acil ve İnsani Yardımların Etkinliğinin Artırılması

Politika 5.1: Kriz Yaşayan Ükelere Dönük Acil ve İnsani Yardımların Hızlı, Etkin, Sürdürülebilir ve İstikrarlı Tesisini Amaçlayan Bir Biçimde Gerçekleştirilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
50	Türkiye'nin acil ve insani yardım kapasitesi gözden geçirilecek ve acil ve insani yardımların ulusal ve uluslararası düzeyde koordinasyonu konusunda sorun analizi yapılacaktır.	Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanlığı	Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, TİKA, Türk Kızılayı, STK'lar, Yerel Yönetimler	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'nin ulusal ve uluslararası düzeydeki acil ve insani yardım kapasitesinin tespiti çalışması gerçekleştirilecektir. Söz konusu çalışmanın kapsamlı ve verimli gerçekleştirilebilmesi için danışmanlık hizmeti alınabilecektir. Bu çalışma ile ülkemizdeki acil ve insani yardım sektöründe ulusal ve uluslararası düzeyde çalışan tüm aktörlerin (kamu, özel kurum-kuruluşlar, STK'lar) kapasiteleri belirlenmiş olacaktır. Türkiye'nin acil ve insani yardımları konusundaki tecrübelerinin hedef ülkelere ve diğer paydaşlara aktarılması ve bu alanda yaşanan sorunların belirlenmesi amacıyla ilgili paydaşların katılacağı bir çalıştay düzenlenecektir.
51	Acil ve insani yardım konularında mevzuat çalışmalarını yapılacak ve yardım faaliyetleri standartlaştırılacaktır.	AFAD Başkanlığı	Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, TİKA, YOK Başkanlığı, Üniversiteler, Türk Kızılayı, STK'lar	Temmuz - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> Pratik yardım süreçleri ve mevzuatı karşılaştırılacaktır. En etkin yardım yöntemleri tanımlanacak ve mevzuat önerileri sunulacaktır. Uluslararası Acil Yardım Planı hazırlanacak ve uluslararası acil yardımları standartlaştırmak üzere çalışmalar yapılacaktır.

52	Sivil toplum kuruluşlarına yönelik akreditasyon ve belgelendirme sistemi kurulacak, STK'ların kamu kurumlarıyla ve diğer kurumlarıyla eşgüdüm halinde çalışması sağlanacaktır.	AFAD Başkanlığı	Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, TİKA, YÖK Başkanlığı, Üniversiteler, Türk Kızılayı, STK'lar	Ocak 2016 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> Sivil toplum kuruluşlarının uluslararası alanda etkinliğinin artırılmasına yönelik kurumsal kapasitelerini belirleme çalışmaları yapılacaktır. AFAD uhdesinde sivil toplum kuruluşlarına yönelik akreditasyon ve belgelendirme sistemi kurulacaktır. STK'lar, akreditasyon ve belgelendirme sistemi konusunda bilgilendirilecektir STK'lara uluslararası alanda etkin olmaları için destek sağlanacaktır.
Politika 5.2: Destek Talep Eden Ülkelerde, Afet Yönetim Sistemlerinin Geliştirilmesi ve Afete Hazırlık ve Risk Azaltmaya Yönelik Faaliyetlerin Gerçekleştirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç - Bitiş Tarihi	Açıklama
53	AFAD'da, destek talep eden ülkelere yönelik, "Afet Yönetimi ve Risk Azaltma Programı" oluşturulacak ve afet yönetimi ve risk azaltma konularında; uzman değişim programı ile kısa ve uzun dönemli kurslar tasarlanacaktır.	AFAD Başkanlığı	Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, TİKA, YÖK Başkanlığı, STK'lar, Üniversiteler	Ocak 2016 - Aralık 2016	<ul style="list-style-type: none"> Afet yönetim sistemi, afete hazırlık ve risk azaltma konularında eğitim programları hazırlanacaktır. Afet yönetim sistemi, afete hazırlık ve risk azaltma konularında uzman değişim programı tasarlanacaktır. Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi'nin (AFADEM) fiziki, teknik ve beşeri imkânları arttırılacaktır. Bu bağlamda, konularında uzman yerli ve yabancı eğiticilerin istihdamı sağlanacaktır. AFADEM bünyesinde uluslararası eğitimler, yaz kampları, kısa ve uzun dönemli kurslar tasarlanacak ve talep eden ülkelere söz konusu eğitimler sağlanacaktır.

54	Destek talep eden ülkelerle afet yönetimi karar destek sistemleri (bilgi sistemleri vb.) ve geliştirilen yazılımlar paylaşılacaktır.	AFAD Başkanlığı	Başbakanlık, Genel Kurmay Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, AB Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TIKA, Türk Kızılayı, STK'lar	Ocak 2017 - Aralık 2017	<ul style="list-style-type: none"> • CBS tabanlı afet yönetimi bilişim sistemi modülü geliştirilecektir. • Destek talebinde bulunan ülkelere yönelik, sistem demosu ve simülasyon çalışmaları hazırlanacaktır. • Kurulacak olan sistem veya hazırlanan yazılımları talep eden ülkelere bilgi ve tecrübe paylaşım programları gerçekleştirilecektir. • Kurulan sistemlerin veya hazırlanan yazılımların işlevişi hakkında bilgilendirme programları gerçekleştirilecektir. • Söz konusu sistemlerin, talep eden ülkelere daha iyi çalıştırılması amacıyla yazılımlara ilişkin uzman değişimleri gerçekleştirilecektir. • Teknolojik alanda yapılan AR-GE faaliyetleri paylaşılacaktır.
55	“Türkiye'nin Afet Yönetiminde Başarılı Uygulamaları” konulu çalışma yapılacak ve söz konusu çalışma Birleşmiş Milletler tarafından kullanılan dillere tercüme edilecektir.	AFAD Başkanlığı	Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, TIKA, YÖK Başkanlığı, Üniversiteler, Türk Kızılayı, STK'lar	Ocak 2015 - Aralık 2015	<ul style="list-style-type: none"> • Afet yönetiminden sorumlu kuruluşlarla başarılı örneklerin belirlenmesi için atölye çalışması yapılacaktır. • Afet yönetiminde karşılaşılan olaylarla ilgili vaka analizi çalışmaları yapılacaktır. • “Türkiye'nin Afet Yönetiminde Başarılı Uygulamaları” çalışması hazırlanacaktır. • Söz konusu çalışma, Birleşmiş Milletler tarafından kullanılan dillere tercüme edilecek ve yayımlanacaktır. • Başarılı uygulamalar düzenlenen eğitim programlarına dâhil edilecektir.